

کشف (الباری عماني صميع (لبخاري

النفقات، الأطعمة، العقبقة، الذبائح والصّيد، الأضاحي، الأشرية، المرضى، الطب

تاليف - صدروفاق المدارس مولانا سليم الله خان مد ظله العالي شيخ الحديث جامعه فأروقيه كراجي

ترتيب وتحقيق 4 مولانا ابن الحس عباسي استاذ جامعه ناروتيه كراي ترجمه مولانا شاكافيصل فأضل وفاق المدارس،امدادالعلوم

خصوصيات

- () داحادیثو تخریج
- ٠ د تعليقات بخاري تخريج كول @ د اسماء الرجال مختصر تعارف
- چ دمیرانو لغاتو لغوی صرفی او نحوی حل
- 🗑 ماقبل باب سره د ربط په باره کښې پوره تحقیق 🕜 د شرحي د هرې خبرې په حاشیه کښې حواله ورکول
- ٥ د ترجمة الباب مقصد په بيانولو كښكي پوره تحقيق
- ه مختلفو مذاهبو تحقیقی بیآن او بیآ د مذهب حنفی ترجیح
- دديث اطراف بيانول چه په بخاري كښي داحديث په كوم كوم ځائي كښي دي.

خورونکی کیمل کتب خانه محله جنگی پیشور مومائل:-

+ PT19 + 91 A P &

د کتاب ټول حقوق د مصنف او ناشر سره محقوظ دی

دكتاب نوم: - كشف (لبارى عما في صحيع البخاري

النفقاك، (الأطعمة، العقيقة، الزيائع والصد، حلد:

رافل ما من الكراف المربع الكرافي المربع المربع المنطب الم يبتو فترجم: مولانا شاه فيصل فاضل امداد العلوم ووفاق المدارس

آسما براسلاميات وعربي بينهو ريونيورستي

د کشف الباری د پښتو اور فارسئ د ترجمي د هقوقو په حقله وضاحت

دا خبره دي به ذهن كښي وي چي فيصل كتب خانه د صدر وفاق المدارس العربيه مهتمم جامعه فاروقيه شيخ الحديث مولاتا سليم الله خان مدظله العالي څخه د كشف الباري پښتو او فارسي ژبو كبني د ترجمو حقوق ترلاسه كرل اود حقوقو معاوضه لني ورته وركره ددى خخه روسته هيغ چاته دكشف البَّاري بِستو آو فارسى دُترجمه كولو أو چهآب كولوا بَحارت نَشته او دهريو جَلد رجسترينشن ئى ھەد حكومت باكستان سرە شوى دى

د ملاويدو پتي: د فيصل کتب خانه پښور څخه علاوه

🗝 شدیه کتب خانه اکوره خټک

◄علميه كتب خانه اكوره ختىك ٩٩٢٣۶٣٠٥٩٢

مکته رشید به کوئته ۸۸۱۲۶۶۲۲۶۳ م

→مكتبه عثمانيه كانسى روډ كوئټه ٣٠١٣٧٣٧٠٣٠

◄ مكتبه يوسفيه كانسي رود كونته ١٣٢١٠٨٢٨٩٣٠

→, اشد کتب خانه چمن ۳۸۹۶۳۵۳ • ۳۰۰ • ۳۸۹۶۳۵۳

مكتبه عمريه تاج مير رود چمن بلوچستان

→ مکتبه علوم اسلامیه تاج میر رود چمن بلوچستان ۲۳۷۹۰۸۱۹۲ مكتبه حقانيه جمن ٣٣٣٧٥٥٢٣١٩ ·

◄ صداقت كتب خانه قندهار افغانستان ٧٨٧٧۴٢٣٢١٠

مكتبه عبدالحي قندهار افغانستان ٧٠٠٨٢٤٣٣١،

→ اسدالله كتب خاند قندهار افغانستان ٧٠٧٤٧٦٢٧٠

◄ مكتبة غفاريه قندهار افغانستان ٧٠٠٣٤١٧٤٩.

→مكتبة رشيديه قندهار افغانستان ٩٧٢٢١٠٧٠٩.

مكتبة حبيبه قندهار افغانستان ٧٩٩٤٤٧٤١٣٠ ◄ مكتبة القدس قندهار افغانستان ٩٥٥٩٤٨٥٥٠٠.

◄ قدرت كتب خاند كابل افغانستان ٩٢٠٩٧١٩٢٠٠

معبد المجيد كتب خانه جلال آباد ٧٠٨١٩٧٧۴٩

المن كتب خاند خوست افغانستان

اللالكتب خانه خوست افغانستان

◄ أسلامي كتب خانه خوست افغانستان ٢٢٧٠ • ٧٩٩٣١٠

رر فهرست مضامین

سفخه	مضمون معنى الله الله الله الله الله الله الله الل	شميره
	٧٢=كِتَابُالنَّفَقَاتِ	
۳۱	طلاحي او شرعي معني	د نفق <i>ی</i> اص
۲ ١	رُ مَرْ مِن وَ مَرْ مِن مِن مِن اللَّهُ مِن وَ مَلْ اللَّهُ مِن اللَّهُ مِن اللَّهُ مِن اللَّهُ مِن اللَّهُ مِ الْحَسَنُ الْعَفُولَافَصْلُ:	اسبابنفق
۳۱	أ=بابفضل النفقه على الأهل	4
۲۱ ۲۲	الخَسْنُ الْعَفُوالْفَضَلَ:	قوله: وقال
"	······································	Ψ
٣٢		دويم قول: دريم قول:
۳۴	ومة الباب سره مناسبت:	
	الْحَتَنُ الْعَفُوالْفَصْلُ:	
	الدم عن ابي مسعودالانصاري فقلت عن النبي نَاتِيمٌ:	توله:حدث
٠٠٠	: الفقر اءبتكففورب: يمدورب أكفهم يسألون النياس:	تول ه:العالة
	٢=باب وُجُوبِ النَّفَقَةِ عَلَى الْأَهْلِ وَالْعِيَالِ بددچا دحالت اعتبار وي	
۲۳		
"¥	الصدقة مأترك غنى:	
۳۸	ئىن تَعُولُ:	قوله: وَابْدُرَاعَ
ኘለ ፕለ	الْيَرْأَةُ إِمَّا أَنْ تُطْعِبَنِي وَإِمَّا أَنْ تُطَلِّقَنِ:	ق ولە : تَقُول
۰۸ ۳۹	ره کیدُو په صورت کښې ښخه نکاح فسخ کولی شی؟ :	
	الابْرُبُ أَطْعِبْنِي إلى مَنْ تَلَاعُنِي:	
•	يْ كِيسِ أَبِي هُرُيْرَةً	-
	لَدُقَةِ مَا كَانَ عَنْ ظَهُر غِنِي:	قوله:خَيْرُالمَ
الِ	لْدُوَهُمَاكَانَ عَنِّ ظُلُوغِنِ: بحَبْسِ نَفَقَةِ الرَّجُلِ قُوتَ سَنَةٍ عَلَى أَهْلِهِ،وَكَيْفَ نَفَقَاتُ الْعِيَـ - اللهِ عَلَيْهِ اللَّهِ اللّ	۳=بار
``1, : Y	و د هغې جواب. ره کولو موده څومره پکار ده ؟:	يو اشكال ار
±11	و د هغی جواب ره کولو موده خومره پکار ده ؟ . وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى : وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعُنَ أَوْلاَدَهُنَّ حَوْلَيُنِ . وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى : وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعُنَ أَوْلاَدَهُنَّ حَوْلَيُنِ	د علی دحیہ عبا
الهر س	يوف الدائم من والوالين الكير طبعن أولا تست حولين	ו=טָרָ
۱ بد	رُولُکُ عَنِ الزَّهْرِي:	
۳	اَأَنُ تُرْضِعَهُ ضِرَارًا لِمَنَا إِلَى غَيْرِهَا:	قوله: فَيُمْنَعَهُ

صنحه	مضمون	شميره
۴۴	امَّة:	قوله:(فِصَالُهُ)فِطَ
۴۴	ةِ إِذَا غَابَ عَنْهَا زَوْجُهَا وَتَقَقِةِ الْوَلَدِ	٥ = بأَنْ نَفَقَةِ الْمَرُأَ
۴۵		قوله: رَجُلُ مِنْيلُكُ
	و باب عَمَلِ الْمَرُأَةِ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا	- 1550.5
۴۵	كار مسئله:كان وروزي لله و عدد	د ښځي په دمه د
۴٧ِ	عَلَى ْخَبُرِمِهَا سَأَلْتُمَا:	قوله: أَلْأَأَذُلُكُمَاء
۴٧		٧ = بابخادِمِا
۴٧		٠ ٨= بابخِدُمَةِالرَّ
۴٧	م: أَوْلُهُ: مُ	قوله کے اُرک ف
۴۸	قَ ٱلرَّجُلُ فَلِلْمُوْأَةِ أَنُ تَأْخُذِي فِنْرِعِلْوِمِ مَا يَكْفِيمَ اوَدَلَدَهَا بِالْمَعُرُوفِ	٩= ماك أذاكم مُنف
	نَّ ٢ = باَبُحِفُظِ الْمَرُأَةِ زُوُجَهَا فِي ذَاْتِ يَدِيهِ وَالنَّفَقَةِ	,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,
۴٩	مُعَاوِيةُ وَابْنِ عَبِّاسٍ عَنِ النَّبِي صَلَى الله عليه وسلم:	· 22 17. 15
49) معاوداوین می بردن اسی صی الماحیه وصره است. از ۱۰ از ۱۰ نام	ويه ويه ڪرعن ١ ١ = بأب ڪِــُوَةِ
۵٠	العراقِولهعاوف اَعرُ أَقَادُوَجُمُ افِي وَلَٰذِي	
٠		١١= بابعون. ١٤= بأبنَّغَقَّةِ الْمُ
٥١		۱۳= بابىغقوار حديث نه د ترجم
۵۱	او د اولاد د نفقه مسئلي:	
	الروا والمالية المالية	ه حریب موریه در
۵۲	یی د وارث نه مراد څوك دی ؟:	يد آيت مبارك كن
۵	النَّبِي صَلَّى الله عَلَيه وسَّلم- «مَنُ تَرَكَ كَلَّأَوْضَيَا عَافَإلى	۱۵ = بابِقُول
۵۵	بعرَمِنَ الْمُوَالِيَاتِ وَغَيْرِهِنَّ	١٧ = بأب الْمَرَاخِ
۲		کتاب سره د بآب
	r≥كتأبالاطعبة	
٧	الى (كُلُوامِنْ طَلِبْنَاتِمَارَزُقْنَاكُمْ)	باب وَقُولِ اللَّهِ تَعَ
۵		نون ه:أُصَّابَنيجَهُ
٩	ةُمِنُ كِتَابِ اللَّهِ:	مر قوله: فَاسْتَقُرُ أَثُهُ آنَ
ه۵		نولە: فَدَخَلَ دَارَةُ
ه۵		
۲ ٠	مِنَ الْجَهُٰدِ: * أَنْكَ الآيَةُ وَلاَثَا أَقُرا لَهُمَا مِنْكَ:	موت عرد – ير

_		_
صفحه	مضبون	شميره
γ	ديثو كښې مناسبت:	ایات او احا
y	١- بأب الشُّمُويَةِ عَلى الطَّعَامِ وَالأَكْلِ بِٱلْيَمِينِ	
7 ·	شروع کښې د بسم الله وئيلو حکم: د خوراك کولو حکم:	دخوراك په، اد
74	المرات تونون من المرات	پەسى دس. تەلەرغى ئىگ
75	غَلامًا:	ىرىد. ئىرىن تولە:گىت
7٣	لتُديدي تَطِيشُ في الصَّحْفَةِ:	-
٧٣	تُ تِلْكُ طِغْيَتَ يُغِيُّنُ	
	مِ بابالأُكْلِ مِنَّا يَلِيهِ	J
74	۱- پېښو کوراك کولو حکم:	دخيل مخ
۲۵	ۣ تُتَبَّعُ حَوَالَى القَصْعَةِ مَعَ صَاحِيهِ، إِذَا لَمْ يَعُرِفْ مِنْهُ كَرَاهِيَةً	۴- بأب مُر :
77	يَّاطَّادَعَارَسُولَ اللَّهِ لطعامَنُ أَنَّ	 نوله :ارگخَ
77	ن في الأُكْلِ وَغَايُرِهِ	
77	نَ قَالَ بِوَاسِطِ قَبْلَ هَذَافَى شَأْنِهِ كُلِّهِ:	تولە:رُكَا
	و أَيْرِيَّ مِن اكْلُ حتى شبع	- •
۲۸		تولد فَأَخُ حَ
۲۸ [.]	تَ اقْرَاصَا مِنْ شَعِيدِ وَفَكَّ وَعَمَرُتُ أَمُّ سَلَيْمِ عُكَّةً لِمَا فَأَدْمَتُهُ:	تولد:فأمَّ به
74		توله:سَوَادِالُ
٧٠	. پي. اك پكار دى:	
٧٠		داول _ښ ې حد
γ·		د موړوالې
حرجالاية	بْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ ولاعلى الأعرج حرج ولاعلى المريض	۲-باب:ك
۷۱	بوالآجتماع فحي الطعام:	
۷۱	خوراك كولو كښې بركت دې :خوراك كولو كښې بركت دې :	
٧٢	غَيْبَرَعَلَى رُوْحَةٍ:	
٧٢	يبداء:ايعانداويادناي اولااخرا:	توله :عودار
	يبداء الى على المؤدف في الواطر :	
۲	ليرنق:	تول ه:الْخُبُزِا
۳	نيونية	تولد:شَاةً

كتاب النفقات	()	كشف البارى
صفحه	مضمون	شميره
٧۴		قوله:سُكُرْجَةٍ:
٧۴		قوله:سُفَر:
٧۴		قوله: لأَنْظَاع:
٧٥	اللَّه عَلِيمٌ مأَحَدهِ عَلَى:	قوله: فَأَوْكَيْتُ قِرْبَةَ رَسُولِ
٧٧	- > 3170 -	قوله:ظاهِرٌ:
VY		قوله: أُضُبُّ:
٧٧٠		 ٨ - بأبالسَّويق
لَهُ فَيَعْلَمُ مَا هُوَ	انَ النَّبِي-لاَيَأْكُلُ حَتَّى يُسَمَّر	و بأن مَاك
٧٨		ب ب من النـــــــــــــــــــــــــــــــــــ
٧٨		د سمساري او كفتار؟؟ خ
V4		١٠- بأب طَعُامُ الْوَاحِدِيَكُ
٧٩	دكافي كيدو مطلبٍ	د يو خوراك د دوؤ دپاره
وَاحِي	١- بَابَ الْمُؤْمِنُ يَأْكُلُ فِي مِعَى	11
٨٠	افر په اوؤ کولمو سره د خوړلو مطلب	د مؤمن په يو کولمه او ک
۸۲		دا سړې څوك وو؟ :
	١٢- باب الأَكْلِ مُتَّكِئًا	
۸۳ ۸۴	ښې د خوراك حكم:	د اډانړه لګولو په وخت ک
	مستحب صور تونه:	د خور آك دپاره د ناستې
۸۴		قوله:عَلَى بُنِ الْأَقْبَرِ:
۸۵		قوله: سَمِعْتُ أَبَأَجُحَيُفَةَ:
	١٣- بأب الشِّوَاءِ	
٨٥		١٤- بأب الْخَزِيرَةِ
٨٧		١٥- بأب الأقِطِ
۸٧		٢٧- بأب السِّلْقِ وَالشَّعِيرِ.
λΥ	اللَّخْمِاللَّحْمِ	١٧- بأب النَّهُي وَانْتِصَالِ
٨٨	عَبَّاسٍ:	تولد :عَنُ مُحَمَّدٍعَنِ ابْنِ
λλ	<u>/</u>	١٨- باب تَعَرُّقُ الْعَضُدِ
۸۹	نْرُوَحَدَّتْنِي زَيْدُبْنُ أَسْلَمَ:	نوي د:قَالَ مُعَبَّدابُنُ جَعْنَا
•		

٣١ - بأب الْحَلُوَاءِ وَالْعَسَلَ

صفحه	مضمون	شميره
۱۰۳	لِأَآكُلُ الْخِيرَ، وَلاَ أَلْبَسُ الْحَرِيرَ:	
۱۰۳	نُ يَظْنَى لِالْعَشْبَاءِ:	تولد: تولد: وألصا
٠٠٣	كة):	
۲		تو ل ه:فُنَثُتَأ
۰۴		۳۲-بأبا
	لنُبَّاءِ٣٣ بأب الرَّجُلِ يَتَكَلَّفُ الطَّعَ أَمْلٍ خُوانِهِ	٠ ١٠٠٠
٠٠۵	_ خسة):	قدار داء
٠٠۵	لياب ثبرت	
۰٫۲		د طفیلی د طفیلی
۱.۰۷	مهدر بسف سمعت محمد و اسماعيل البخاريالخ:	قولم قأأ
٠٠٧ .:	ى مناها بعضه بعضاف	تولد: الر قولم: دلک
	ى يناط بعضه بعضافى تلك المائدة أويدعوااى يتركوا: ٣٢- باب مَنُ أَضَافَ رَجُلاً إلى طَعَامٍ، وَأَقْبَلَ هُوَعَلَى عَمَلِهِ	
٠٠٨	۱۱۰۰ پاپىق ئىل كارىپى كى بۇرۇپى كى بۇرۇپى كىلىرى بالئۇق	.[. WA
١٠٨	والقري پالقديد.	
١٠٩	بالقيابية بِ مَنْ نَاوَلَ أَوْقَدُمُ إِلَى صَاحِيهِ عَلَى الْمَا بِدَةِ شَيْقًا	۱۱-پېږ ۷۷.ا.
١٠٩	ئىن دول دونى قرائى كى توجى كەنچىكى بىلىنىدىن. بالۇڭلى بالقِقاء	
١ . ٩	بالرهب إليت	
· · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	د بالتا ادهف حا	باب
٠	د روایاتو او دهغی حل: - سالم بقاعینا حسم شاک ایستا کا	تعارض,
	يْفُ الْهُورِيدَةُ اَى نزلت به ضيفا اى سبعليال :	يويه. سي
١٢	۲۰- ببالرطبوانمو انتود قرضواقعه	HS i
17	او د قرص واقعه	
17	رو عريس درد عدودي بن عبدالرحمان:	
١٣	ت ابتدار مساور المساور المساو	
۱۴	ئِنْ فَكُلاَعَالَ: الله الله الله الله الله الله الله الل	
	أُجُدُّونُهَا فَيُقًا:	
۱۵	تَ عَرِيمُكَ :	
٠٠	ئۆرىت. قال«ياخابرُخْذ:	
۱۵	ك رئيب برجيد. اك رأفتم أنى رئول الله:	
۵۱		- 191

صفجه	مضمون	شميره
	٥٥ - بأب الرَّجُلِ يُدُعِي إلى طَعَامِ فَيَقُولُ وَهَنَامَعِي ــــــــــــــــــــــــــــــــــــ	
۳۰	ُ أَنَدُ إِذَا دَخَلْتَ عَلَى مُسْلِمِ لاَنْتَهُمُ فَكُلُّ مِنْ طَعَامِهِ، وَاثْمَرْتُمِ : ثَمَرَايه:	نەلە: وَقَاآ
	إِذَا حَفَى الْعُشَاءُ فَلاَ يَعْجَلَ عَنْ عَشَاهِ.	ک- در ۵۷ - باب
٠	ي سروب عن نافع):	
٠,٠٠٠	ن ټوپ کري مېر) م دې او که ډووډنۍ:	
٠	م دى روح پاروپىي قُوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (فَإِذَا طَعِبْتُمْ فَالْتَشِرُوا)	الم
	قوِل مَدِفَى فَي رَجِّ مُعِمَّدُونَ مَوْلِينَ. ۲۴-كتأب العقيقة	، تا-پب
۱۳۴		
۱۳۴	لغوی او اصطلاحی معنی	
۱۳۵	عدم نمد تنظیر ذکر شوی دلایل	د عقیقی دادا د
189	عدوهر در سوی درین د روایاتو او دهغی جل:	
14	. روایانو او تاکلي عن د کراهت قول مرجوح دې :	
141	مختار قول:	د احنافه
141	مشہ و عیت باندی دلالت کوؤنکی اجادیث:	دعقىقى
	رُ بِأَبِ تُسْمِيكُ الْمَوْلُودِ عَنَا الْأَيُولُهُ الْمَنْ لَمْ يَعُقَّ عَنْهُ وَتَحْنِيكِهِ	φ-
144	م كله كبخود ل پكار دى:م كله كبخود ل پكار دى:	د بحد نہ
۱۴۷	م حصيفون في العَبِي في الْعَقِيقَةِ. - اللهِ اللهُ عَنِي الصَّبِي في الْعَقِيقَةِ.	
۱۴۸	ره مناسبت	
149	فُلاَوِعَقِقَةً:	
149	يقُواْعَنْهُ دَمَّا:	•
149	يقُواعَنْهُ دَمَّا:	
101	يوفء المستقبل المستقب	-
۱۵۱	ون بعيد	-
۱۵۲		
104		توله:ويـه فائده:
100	e´i	عانده: ۳-ب اب ال
۱۵۵		۲-باب ۴-بابال
	٧٥-ڪتاب الذبائح والصيد	~~~·
۱۵۷	لتُنْ مِيةِ عَلَى الصَّيْدِ.	۱ ۔ باب
164	ال أَبُنُ عَبَاسِ الْعُقُودُ الْعُهُودُ:	دوله: وگ

صفحه	مقىمون	شميره
104	كُمْ يَغْلِنَّكُمْ شَنَأْنُ عَدَاوَةُ:	
109	غَةُ:يَعَةُ:	قوله: الْمُأْخَذِ
17.	ن:ن	قوله :مِعْرَام
١٧٠	ﺑـﻜﺎر د ﺟﻮاز ﺷﺮﻃﻮﻧﻪ:	
۱۲۰	ېدکلدوي؟:	كلبمعلم
177	وښكار كولو په وخت كښې د بسم الله وئيلو حكم	د ذبیحه ار
177		د جمهورو
١ ٧٣	فعی دلاتل:	د امام شاء
	٢ - بأب صَيْدِ الْمِعْرَاضِ	_
174	ِهَهُ سَالِمُ وَالْقَاسِمُ وَهُجَاهِدٌ وَإِبْرَاهِيمُ وَعَطَاءٌ وَالْحَسَنُ:·······················	
175	رِقِ الْحَسَنُ رَمَى الْبُنْدُ قَةِ فِي الْقُرَى وَالأَمْصَارِ:	
170	أأَصَابَ الْبِعُرَاضُ بِعَرْضِهِأَصَابَ الْبِعُرَاضُ بِعَرْضِهِ	۳ - بأبمَ
175	لباب مقصد:	د ترجمة اا
	۴ - بابصَيْدِالْقَوْسِ	
178	مرد کار کار شام طریق	غشىسر
177:	ە دېسەر ئوبو سرطول. كەنتىڭ ۋاپراھىمۇلدافترې صَيْدًا،فَبَاكَ مِنْهُيَداْؤُرِجْلْ،لاَتَاڭُلُ الَّذِي بَاكَ	توله :وَقَـالَ
177	َ اِنْ اهِمُ اذَاضَهُ بُتَ عُنُقَهُ أَوْ وَسَطَهُ فَكُلُّهُ :	قوله: وَقَاأَ
مُرأَنُ يَضْرِيُوهُ	بِ الْأَغْمَثُ عَنِي نَبْدٍ السِّتَعْصَ عَلَى رَجُلٍ مِنْ آلِ عَبْدِ اللَّهِ مِمَارٌ، فَأَمَرَهُ	قوله: وَقَاأَ
177	ودَعُوامَا استَقَطَ مِنْهُ وَكُلُوةُ	حَنْثُ تَنَّىَ
١٧٧	اللَّهِ إِنَّا بِأَرْضِ قَوْمِ أَهْلِ الْكِتَابِ:	
١٧٧	لوښو د اُستعمال حکم:	
	٠٠٠ ق ٥ - بابالخَذْفِوَالْبُنُدُقَةِ	••
174	ی لیندې سره دښکار حکم:	غلبا بع:
179	ی بیندی سره د ښکار کولو حکم:	د ترىك مى د ترىك مى
١٧٠	رتي سرده پيد در کرد. نمي يوسف برن راشد:	
17.	_	
	· -	قولە:ا ئەرا
14.	زَيْصَادُبِهِ صَيْدٌ:	-
١٧٠	ئگىپەغكۇ:	
١٧١	كَيْبُكَ كَذَا وَكَذَا:	قوله : لاَأَد

لتأبُ النّفقات	5	كشف الباري
صفحه	مفسون - باب مَنِ اقْتَنَى كَلْبًا لَيْسَ بِكَلْبٍ صَيْدٍ أَوْمَا شِيَةٍ	شميره
	- باب مَ . اِقْتَنِم كُلُبًا لَيْسَ بِكُلُب صَيْدٍ أَوْمَا شِيَةٍ	
١٧١	ب صيد ولاضًا رية :	قولد: أنَّ يَكُلُ
٠٧٢		4 1 6 2
٠٧٢	الكلبُ ذَاأُولَ لَهُمُ قُلُ أُولَ لَكُمُ الطَّيِّبُ وَمَا عَلَّمُهُمْ مِنَ الْجَوَارِجِالخ: ينخه شطونه استنباط:	قعلمان فأناكان السر
٠٧٣	ينځو شرطونو استنباط:	ایت کے سوند د
۱۷۳		ميك عربيدات قوله: الصوابدُ وَالْدِ
١٧٣		
١٧٣	سَّتُهُوا: يُعَبَّاسِ إِنُ أَكَلَ الْكَلْبُ فَقَدْ أَفْسَدَهُ، إِنْمَا أَمْسَكَ عَلَى نَفْسِهِ:	قولدنوً أَلَّ أَنْ
١٧۴		توله: وَكَرِهَهُ ابُر
١٧۴	ن مر باغران شَرِبَ الدَّمَوَلَمُ يَأْكُل، فَكُل:	والمراجعة المراجعة المراجعة
	لَّ وَإِنْ ثَيْرِبَ الدَّمَوَلَمُونَا كُلْ وَكُلْ: ٨. باب الصَّيْلِ إِذَا ضَابَعَتْهُ يُومِيْنِ أَوْثَلَاثَةً لُ الأَعْلَى عَنْ دَاوُدُعَنْ عَامِرِ عَنْ عَدِى أَنَّهُ قَالَ لِلنَّبَى - صلى الله: نَهُ أَدُّ وَاللَّمَوْنُونَ:	عربه وتان سد
		10- 112
طبيه وسنمر-، ۱۷۷	ر الأعلى عن داود عن عامِر عن عَدِي الله في لينسب صلى الله. . وتهره دارورو	قوله: وقال عبد
۱۷۵	** T 4 6 2 5 11 21	
170	مَعَ الصَّيْدِ كَلَبُ آخَرَ	٩-باب داوجه
١٧٧	. ١٠- باب مَاجَاءُفي التصيدِ	
	کم:	د ښکار کولو ح
\	يَّدِغَكَى الْحِبَالِيُّدِغَكَى الْحِبَالِ	
١٧٨	······	د لغاتو تشریح
	مفصد: ١٢- باب قَوْل اللَّهِ تَعَالَى: أُجِلَ لَكُمُ صَيْدُ الْبَعْدِ	د ترجمة الباب
179	صَيْدُهُمَ اصْطِيدَ، وَطَعَامُهُ مَا رَمَى بِهِ:	
179	يَكُو الطَّافَ حَلاَّكَ:	
۱۸۰	رُعَبَّاسٍ طَعَامُهُ مِنْتُتُهُ إِلاَّمَا قَذِرْتَ مِنْهَا:	قوله: وَقَالَ ابْرِ
١٨٠	كَلُهُ الْيَهُودُوتَغُنُ نَاكُلُهُ:	قوله : وَالْجِرِيلاَ تَأْ
فألءعظاء	بِعْصَاحِبُ النَّبِي -صلى الله عليه وسلم-كُلُ شيئ وفي الْبَعْرِ مَذَابُوحٌ. وَأَ	قِوله: وَقَالَ ثُمِرًا
١٨٠		أمَّاالطَّانُرُفَأَرَى أَر
؛ ثُمَّ تَلاَ (هَذَا	يُ حُرَيْجٍ قُلْتُ لِعَطَاءِ صَيْدُ الأَنْهَادِ وَقِلاَتِ السَّيْلِ أَصَيْدُ بَعْرٍ هُوَ قَالَ نَعَمْ	قوله: وَقَالَ ابْرِ
۱۸۰	رُهُرَابُهُ وَهُذَا مِلْعُ أَجِمَا عُرُومِنْ كُلِّ تَأْكُلُونَ كُمُّا طَرِيًا: أُسَسَسَلَ	عَدُّبْ فَرَاتْ سَائِهُ
۲۸۱	نَسَ عَلَيْهِ السَّلاَمُ عَلَى مَرْجِ مِنْ جُلُودِكِلاَبِ الْمَاءِ:	توله: وَرَكِبَ الْحُ

صفحه	مضمون	شميره
141	الشَّعْبِي لُوْأَنَّ أَهْلِي أَكَّلُوا الضَّفَادِعَ لِأَطْعَنْتُهُمْ:	نوله: وَقَالَ
١٨١	َ الثَّعْبِيلُ لَوْأَنَّ أَهُلَى أَكَلُواالطَّفَادِعَ لأَطْعَنْتُهُمْ:	نوله: وَقَالَ
181	فوړلو حَكَم زَالْحَسَنُ بِالسَّلَحُفَ اقِبَالُسَا:	د چيندخ-
١٨٢	رَاكْتَنُ بِالشَّلَحْفَا قِبَالْتَا:	نوله : وَلَمْ يَرُ
١٨٢	_إبْنُ عَبَّاسٍ كُلِ مِنْ صَيْدِالْبَعْرِ مَاصَادَةُ نَصْرَانِي أَوْمَهُودِي أَوْمَجُوسِي:	ئولە:وَقَـاْ لَ
١٨٢	ر سسى وسيعت وبات. _ ابْنُ عَبَّاسِ كُل مِنْ صَيْدِ الْمُومَ اصَادَهُ نَفَمَ انِي أَوْمُهُودِي أُومُجُوسِي : _ اَبُوالدَّرْدَاءِ فِي الْمُرى ذَبَعَ الْخَمَرَ النِّينَانُ وَالشَّمْسِ : * ذار ح ك	توله:وَقَـالَ
١٨٣) حدورو ح حم	
۱۸۳	ئەدلانل اودھغى جوابونە:	
140		
١٨٧	افىمسئله	
\		دجمهورو
\	ظم د لاتل :	
\\\ /	ع حدم:	دجيهنګر
	، عدم: ۱۳- باباً كُلِ الْجَرَادِ	
١٨٧		توله :(جراه
١٨٧		ابو يعفور
٠٨٨	عَزَوَاتِ أُوسِتًا:	تول ه:سَبْعَ
٠٨٨	أَنَّاكُ لَّ مَعُهُ الْجَزَادُ: _سُفْيَاكُ وَأَلِوَهُوَالْقُولِ اللِّهِ لَعِنْ أَبِي يَعْفُورِ عَنِ الْبِن أَبِي أَوْفِي سَبْعَ عَزَوَار _ ترزائه مراام:	نوله: كُنَّ
تِ: ۱۸۸	﴾ سُفْيَانُ وَأَبُوعَوَانَةَ وَإِسْرَابِيلُ عَنْ أَبِي يَعْفُورِ عَنِ ابْنِ أَبِي أَوْفِي سَبْعَ غَزَوَاه	تولد :قَـالَ
۸۸		
	د ترجمة الباب مقصد:	حديثنه
	دُ تَرْجُمَةُ الْبَابُ مُقَصَدُ: دُ تَرْجُمَةُ الْبَابُ مُقَصَدُ: ﴿ وَإِنَّ الثَّيْرِ اللَّهِ عَلَى اللَّهِ بِيَحَةَ، وَمَنْ تَرَكَ مُتَعَيِّدًا وَافْتَصُرُوا الْقُدُونَ اللَّهُ مِنْ الْفَكُونَ	
٩٠	وْ (دَانَ الصَّاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلَيَا عُمِثًا:	قوله: وَقُدُلُهُ
۹١	رون مين ورون ماؤندُ ما الأفرارين	قولم: فَحَدُ
91	و المبير النبيء النبير	ىرە قەلەرۇڭى
91	العباد البيل المجر	عوال الأراث
41		
97	او دهغی جواب وقاً اُعْیَاهُمْ:	
97		توله: لطب توله: فَحَبَسًا
• • • • • • • • • • • • • • • • • • • •		-
٠٠	لِمِنْ وَالْبَهَا بِهِرَأُوَا بِدَ:للهِ الْبَهَا بِهِرَأُوَا بِدَ:	قوله :إن

صفحه	مضبون	شميره
197	نرجوااونخاف):	
۱۹۲	َ مُعَنَّا مُدَّى:	
197	ِ البِّرِي وَالظَّلْفُرَ:	
٠٩٣	ليْنُ فَعُظُمٌّا:	
۱۹۳		
	الظَّفْرُفُنْدَىالْحَبَقَةِ:	
۱۹۴	ب):	قوله:(نص
196	قُولِ النَّبِي صلى الله عليه وسلم «فَلْيَدُ بَعُرَعَلَى السِّمِ اللَّهِ»	۱۷ بات
۰۰۰۰۰	لباب فائده اومقصد:	۔. ۔ دتر حمة اا
۵۹۸	بُمْ أَمُّهُوا لِذَّمْ مِنَ الْقَصَبِ وَالْمَرُوعَ وَالْحَدِيدِ	۱۸ - یا
190	نه د ترجمة الباب مقصد :	
۱۹۲	ذَبِيعَةِ الْمَرُأُقِ وَالأُمَةذَبِيعَةِ الْمَرُأُقِ وَالأُمَة	۱۹ - يأب
197	بيعه جائز ده:	د ښځۍ ذ
	بيحەجانز دە: ٢٠- بابلاًيُّنگَے پالسِّنِ وَالْعَظْمِ وَالظُّفُرِ مَا مَدْنَا مِنْ مَنْ مُ	•
۱۹۷	ذَبِيعَةِ الأَعْرَابِ وَتَعْوِهِمُ	۲۱-باب
۱۹۷	انواحديثى عهدبالكفر):	توله:(وكأ
٠٩٨	عه على عن الداوردي):	قولہ :(تأب
۸۹۸	بعه ابوخـاً لدوالطفـاً وى):	قوله :(وتاً
مُ	بعه ابو خالدوالطفاً وى): بعد ابو خاباً دِبَايِحِرًا هُلِ الْكِتَابِ وَشُحُومِهَا مِنُ أَهْلِ الْحَرْبِ وَغَيْرِهِ ٢٧_ باب ذَبَايِحِرًا هُلِ الْكِتَابِ وَشُحُومِهَا مِنُ أَهْلِ الْحَرْبِ وَغَيْرِهِ	
٠٠٠٠ ١٦٨	الباب مفصد :	د ترجمه
٠	ابو دذييحدشرطو نه:	
٠ ٩٩	كِ الذَّهْرِي لاَبَاْسِ بِذَهِ بِعَةِ نَصَادِي الْعَرَبِ:	
	ڪَرُعَنْ عَلِي ثَمُوْلُا:	
۲۰۰	كَ الْحَسَنُ وَإِبْرَاهِيمُ لِاَبَأَاسَ بِذَبِيعَةِ الْأَقْلَفِ:	
۲۰۰	لَ ابْنُ عَبَّاسٍ طَعَامُهُمْ ذَبَائِعُهُمْ:	. قوله: وَقَـا
	لَ ابْنُ عَبْ اسِ طَعَامُهُ هُذَا عُهُمُهُ: ٢٣- باب مَـانَدٌ مِنَ الْبَهَـابِدِ فَهُو بِمَنْزِلَةِ الْوَحْشِ وَأَنْ اللَّهُ اللَّهِ اللَّهُ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهُ الل	
۲۰۱	النَّهْرِ وَاللَّابْعِ	۲۴-باب
۲ ۰ ۲	وی معنی	د نحر لغ
٠٠٢	لو والاخْنَاور لره دنحر حكم:	د ذبح کو

صفحه	مضبون	شميره
۲۰۲	ل ابن جريج عن عطاً ءلاذبحولانحرالافي المذبحوالمنحر):	نوله:(وقا
Y • Y	يجزىمايذبحان انحره؟قال نعم:	نوله: ق لتا
۲۰۳	ح قطع الاوداج:	-
۲۰۳	ه څو رګو نه پريکول ضروري دی	
۲۰۳	فيغلف لاوداج حتى يقطع النضاع قبال لااخيال:	
۲۰۴	سعيدين جبيرعن عباس الذكاة في الحلق واللبة):	توله: وقبال
۲۰۵	ِ ابْنُ عُمَرَوَابْنُ عَبَّاسٍ وَأَنْسٌ إِذَا قَطَعَ الرَّأَسَ ۖ فَلاَبَأْسَ:	نوله:وق ال
۲۰۵	عَلَى عَهُدِ النَّبِي صِلَى الله عليه وسلم - فَرَسًّا فَأَكَّلْنَاهُ:	
۲۰۵ ِ	وكيمٌ وَابْنُ عُينُنَةً عَنْ هِشَامِ فِي النَّفِيزِ	تول هُ:اتابَعَهُ
	بابمَايُكُرَهُمِ ۖ الْمُثُلِّةِ وَالْمَصْبُورَةِ وَالْمُجَثَّكَةِ	
۲۰۲		ئولە :(مصب
۲۰۷	ل بهاويالغلام معه فقال:	نوله : ثمراقب
۲۰۷	سليمان عن شعبه:	ئولە :تابعە،
۲۰۷	_عدىعنسعيدعن ابن عباس عن النبي كالطر:	ئولە:وق ال
	بأب لحمرالدَّجَاج	
۲٠٩	ندابي موسى الاشعرى وكأن بيننا وبين هذاالحُي من جرم إخاء:	توله :کناع
۲۱۰	_القومرجلجالس احمر:	
۲۱۰	رايته ياكل شيئا فقذرته:	تولە :انى,
۲۱۰	لماناخمس دودغرالذرى:	ئولە:ف اغم
۲۱۰	ومِ الْخَيْلِورالخَيْلِ	٢٧-بأب
۲۱۰	ښېخوړلو حکم	دآس د غو.
	بني عرب المرابع على المرابع عربية المرابع عرب المرابع عرب المرابع الم	
Y	بى حكم:	د خردغو ښ
۲۱۳	ر ْسلمة عن النبي تَايُرُةُ:	
۲۱۳	مالك ومعمر والماجثون ويونس وابس اسحاق عن الزهرى:	
۲۱۳	رذاك الحكم بن عمروالغفاري عندنا بالبصرة):	
۲۱۳	ابن ذالك البعرابن عِباس وقرا (قل لااجد فيما اوحى الى محرما:	
	٢٠٠ بَابَأُكُلِ كُلِّ ذِي نَابِمِنَ السِّبَاءِ	-
116		قملہ دا: ا

صفحه	مضمون	شميره
414	ن دغون حکون	د ن کار
۲۱۵	ر د غوښې حکم: پ کښې د دوناب نه کوم درندګان مراد دی	. درند ن. مدنث باد
۲۱۵	بيونس ومعبروابن عينة والمأجثون عن الزهرى:	ددید. ندله: تأبعه
	يوسي و ما باب جلودالميتة باب جلودالميتة	
۲۱۲	دڅه منه نه دانتفاء حکم:	دځناه ده
۲۱۷	دڅرمنو نه دانتفاع حکم:	سند باند
	ې د و و و . ۲۰۰۰ . ۳۱ - بابالمسك	•
۲۱۹	داستعمال حكم:	د مشکو
Y 1 9	•	- توله:مكل
۲۱۹	-	قوله:کیر:
۲۱۹		- قوله :يعذ
۲۲۰	- ب:الارنب	_
۲۲۰	ر. خرګوش) حکم:خرګوش	
۲۲۰		سرس ال
	بالصب ۳۳-باب إذَا وَقَعَتِ الْفَأْرَةُ فِي السَّمُنِ الْجَامِدِ أُوالذَّابِ ت امام بخارى سَلِيَّ مسلك: تومو غوړو كښې نجاست پريوزى نو دهغى نه دانتفاع حكم: . ۳۵- باب الْوَسُمِ وَالْعَلْمِ فِي الصَّورَةِ	•
۲۲۲	ت امام بخارى پُرَيْنَ مُسلَّك	دحضرت
۲۲۳	ئومو غوړو کښې نجاست پريوزي نو دهغې نه دانتفاع حکم:	چېپدک
	٣٥- بأبالْوَسُمِ وَالْعَكَمِ فِي الصَّورَةِ	•
۲۲۴	<u></u>	توله : وس
YYD	ـاُل ابن عمونهى النبى تائيرًان تضرب:	توله: وق
448	قزی:	قوله:عد
440	ىلت على النبى ئالطام الرابي :	قوله:ده
YYD	ـبتهقال في آذانها:	ئولە: ح
YYA	<u></u>	توله :مر
ڪڙ	، إِذَا اَصَابَ قَوْمٌ غَنِيمَةً فَذَبَحَ بَعْضُهُمْ غَنَا ٱوْالِلاَ بِغَيْرِ ٱمْرِ ٱصْحَابِهِمْ لَمُ تُؤُه	باب
YYY	يه: ، إِذَا أَصَابَ قَوْمٌ غَنِيمَةً فَذَبَحَ بِعُضُهُمْ غَنَمًا أُوْلِهِلاً بِغَيْرِ أَمْرٍ أَصْحَامِهِمُ لَمُرتؤ فَالَ طَاوْسَ وَعِضْرِمَةُ فِي ذَبِيمَةِ السَّارِقِ اطْرَحُوهُ:	لوله:وَدُّ
YYY	ريد:	تولد :مر
Y Y V	بإذائذَّ بَعِيدٌ لِقُوْمِ فَرَصَا ةُ بَعْضُهُمْ مِسَهُمِ فَقَتَلَهُ فَأَرَادَ إِصْلاَحَهُمْ فَهُوَجَا بِزِ	٣٧-پا.

صفحه	مضمون	شميره
	٨-بابقُوْلِ النَّبِي عَلَيْمُ لأَبِي يُرْدَةً «ضَحِ بِالْجَنَّ عِمِنَ الْمَعَزِ وَلَنْ تَجْذِي عَنْ أَحَدِ بَعْدَكَ»	
	«ضَعِمالُحَدَعِمِ بَ ٱلْمَعَزِ وَلَا ثُرِيَّعَزِي عُرِثِ أَحَدِ بَعْدَكَ»	
۲۴۰		نوله:(معز
۲۴۱	كشأةلحم:	
741	ه عبيدة عن الثعبي وابراهيم:	-
747	ەوكىغۇن خرىڭ غۇر ئىلىنىدىن. ھوكىغۇن خرىڭ غۇر الشعبى:	
747	و میرواندی:	
747	. مروسهاي لعاصموداودعن الثعبي:عندىعناق لبن:	
747	ن في المستقدية والمواقع المستقدية والمستقدية والمستقدية والمستقدية والمستقدية والمستقدية والمستقدية والمستقدية	
747	ك اَلَ زُيْدُوفِرَاسٌ عَنِ الشَّعْمِي عِنُدِي جَذَعَةٌ:	مولد. قولدنگا
747	ڵڔڽؽڬۅؿؗڗٵٮؾڹ ٲڲٲؙؠۅٳڷؙڂؙۅڝڂؘۜٲؿؘڶڡؘڶؙڞؙۘۅڒڠؘٮؘٲڡٞٚجؘۮؘۼةۨ؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞	
744	ال بُورُ عَوْنِ عَنَاقٌ جَدَعٌ، عَنَاقُ لِبَنِ: ال ابْنُ عُوْنِ عَنَاقٌ جَدَعٌ، عَنَاقُ لِبَنِ:	
744	ال عَالِمُ مُن وَرُدانَعَنَاقٌ جَنْعَةٌ: ال عَالِمُ مُن وَرُدانَعَنَاقٌ جَنْعَةٌ:	موسة.وت قدلدنگاً
	﴾ ﴿ ٩ ٩ بابمَنْ ذَبَحَ الأَضَاحِي بِيَدِهِ	بر ه. رب
744		
744	ٵڂؠڡ ڣڡؙڔؙ۫ڎؙؽؘ؆ؘڞؘۼۣؿؖۼٞۼؙڸڔۊ	قولہ: صف
744	ب من دبع صفيه عيوه اين رَجُلُ ابْنَ عُرَرْفِي بَدَئنِهِ: إِ	(1 ·) (1 ·)
766	ٵڮڔڿڵٳڹڹ؋ۅۑ؈ؠٮٮۊ؞ ڒٲؽۄؙۅڛؘؾڹۜٵؾ؋ٲڽؙؽۻؘۼۣڽػؠٲؙؽۑؠ _ٷ ٿ:	• دوده :اعد
740	ﺭﺍﺑﯘﻣﯘﺳﻰ ﺑﻪﻟﯘﺭﯨﯔ ﭘﺎﻟﻠﯘﺑﯧﺮﯦﻐﻜﺎﻟﺼَّﻼﻗַ	
. ,	؟ الدابع بعد العدو ١٢ - باب مَنْ ذَبَعَ قَبْلَ الصَّلاَ قِ أَعَا دَ	٠١٠ - ١٠
747		.1 .
747		دقربانی
747	ڪَرَهنة مِنْ جِيرَائِهِ:	- •
747		قولہ :عذ
11 7 747	ڔۣٳػؙؠ۬۬ڔ۬ؽۘۼ۫ؽؙٲؙڡؘۑؠؙۼؙۮٙڬ: ٵڶؘؘؙؙٵڡڒۿۣؽڂؿۯؙڵۑيڲؾؚه:	
11 /	ال عايريل عزريب ٣٠- بأبوَضُعِ الْقَدَمِ عَلَى صَفْحِ الذَّبِيعَةِ	بويه: ت
7 4 V	۱۳۰۰ په ۱۳۰۰ پېټومېرانغداورغني صفيراندېږيچې	
	آب التَّكْدِيرِ عِنْدُ اللَّهُ مِّعِ	4-14
۲۴Y	ؠٲ۠ٮٳۮؘٳڹڡؘػؘۛؖؠؘۘؠ۫ڒؙۑ؋ڸؽؙڵؙڹۘٷٙڶڡ۫ػۯؙڡؙڠؘڒڡؙڞؘۼٞ؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞؞	-10

صفحه	مضمون	شميره
,	١٧. باب مَا يُؤْكَلُ مِنْ لَحُومِ الأَضَاحِي وَمَا يُتَزَوَّدُمِنْهَا	
۲۴۸	وښه کله خوړلې شي ؟:	دقر بانے ؛ غ
744	تُحَتَّى آتِي ۗ أَخِي الْمَقَادَةَ-وَكَانَ أَخَاهُ لأَمِّهِ:	نوله: فَغَرَجْه
749	انَ بَدُرِيًّا-فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ إِنَّهُ قَدْ حَدَثَ بَعْدَكَ أَمْرٌ:	
۲۵۰	يحرب بعدة الثقة:	
۲۵۰	تُأَنَّ تُعِينُوافِيهَا:ت	توله :فَأُرَدُتُ
۲۵۱	يَّةُكُنَّا ثَمْلِتُ مِنْهَا:	قوله: الضَّحِ
۲۵۱	مُربِه إِلَى النَّبِي صلى الله عليه وسلم:	توله: فَنَقُدُهُ
۲۵۱	كُلُوالْإِلاَّ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ. وَلَيْسَتْ بِعَزِيمَةٍ:	نول ە:لاَتَأْدُ
۲۵۲	مولی بن ازهر َ	
۲۵۲	يِدُتُ مَعَ عُثَمَانَ بُرِنِ عَفَّانَ:	
الخز. ۲۵۲.	إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَى الله عليه وسلم نَهَاكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا لُحُومَ لُسُكِكُمْ	توله:فَقَالَ
	, مَعْبَرِعَنِ الزَّهْرِيعَنُ أَبِي عُبَيْدٍ بَعْوَةُ:	توله :وَعَنُ
	· ٧٧- كتــابالأشربة	
TBB	مِت كله نازل شو؟ :	دشرابوحرا
707	ــافي الاخرة:	
rbv	اودهغي جوابات:	
rda	ىْدِي بِهِ يِأْمِلِيَا ءَبِقَدَ حَيْنِ مِنْ خُمْو، وَلَكِن :	
1 6 N		توله: تُمَّاخُ
۲ ۵ ۸	,لِلَّهِ الَّذِي هَدَاكِ لِلْفِطْرَةِ:	
' A	فَلْ تَ الْخُبْرَ غُوتُ أُمَّتُكَ:	قوله :وَلُوْأَخَ
۵ ۸	مَعْمَرٌوَابْنُ الْحَادِوَعُثَمَّانُ بْنُ عُمَرَوَالزَّبَيْدِي عَبِ الزَّهْرِي:	قوله: تَأْبَعُهُ
۵۸	رُبُ الْخَمْرَجِينَ يَشْرَبُهُا وَهُومُؤْمِنَ:	
بُصَارَهُمْ فِيهَ	رب معرويات عند المساوية . اَنَ أَبُو بَكُو يُلْحِقُ مَعَهُنَّ « وَلاَ يَلْتَهِبُ نُهْبَةً ذَاتَ ثَرَفِ، يَرْفَمُ النَّـاسُ إِلَيْهِ أَنْ	
۵۹	بُهَا وَهُومُؤُمِنٌ»:	
۵۹	به وموتوین	•
7 •	الم يُعاملُ دلائل	
۲۱		د جمهورو
77	و ددلاتلو جواب:	

كتابُ النّفقات		1.4	عفالبارى
صفحه		مضبون	شميره
	وَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ		٥ -بابمَاجَاءَ
۲۷۱		ىَ قَةُبْنُ خَالِدٍ:	إله قَـالَ هِشَـامُرْنُ عَمَّـارِحَدَّثَنَـاصَدَ
۲۷۱	•••••	اض او دهغې جواب	، حدیث باب باندی دابن حزم اعترا
٠٠٠٠٠٠٠			وله: يَسْتَعِلُونَ الْحِرَ:
۲۷ ۴			وله: وَالْمَعَازِفِ:
		مُعَلَيْهِمْ بِسَادِحَةٍ:	وله: وَلَهَانُزِلَنَ أَقُوَامٌ إِلَى جَنْبِ عَلَمٍ يَرُوهِ
			وله: (يَأْتِيهُوْ -يَعُنِي ٱلْفَقِيرَ لِعَاجَةٍ):
۲۷۴	يَوْمِ الْقِيَامَةِ»:	فَرِينَ قِرَدَةُ وَخَنَـاْزِيرَ إِلَى	وله: (فَيُبَيِّتُهُمُ اللَّهُ وَيَضَعُ الْعَلَمَ، وَيَمُسَخُ آخَ
۵۲۲			وله:(إِلَى يُؤْمِرالْقِيَامَةِ):
			حديثُ شريفٌ مطلبُ:
TV7		·······	وله:(يروحاليهم):
YYY			و له :(ارجع لينـأغدا);
YVY		,	ترجمة الباب سره د حديث مناسبن
	چ َ وَالتَّوْرِ	،الإِنْتِبَاٰذِفِي الأُوْعِيَ	۲-بأب
YYX		الْعَرُوسُ:الْعَرُوسُ:	وله: (فَكَانَتِ امْرَأَتُهُ خَادِمَهُمُ وَهُيَ ا
YYA	م:	,اللَّهِ-صلى للهعليهوسلـ	وَلِهِ: قَالَتُ أَتَدُرُونَ مَا سَقَيْتُ رَسُولَ
بَعُدَالنَّهُ	الأوْعيَة وَالظُّرُوف	الله عليه وسلم في	٧- بأب تُرْخِيصِ النَّبِي صلم
۲٧٩i	>		ېپ تر يي رِک مايي خصوصو لوښو کښې دنبيذ جوړو
۲۸۰			احنافو مسلک
۲۸۰			وله:(قَـالَ«فَلاَإِذًا:
۲۸۱			وله:وَقَالَ لم خَلِيفَةُ:
۲۸۱	•••••		وله:حَدَّثَنَاعَلِم بُرِي عَبْدِاللَّهِ:
۲۸۱			وله حَدَّاتُ عُمُّالُ حَدَّثَتُ السن
7.47			, -, -, -,
YAY	•••••••••••••••••••••••••••••••••••••••		ُولِه:قَالَتُ نَهَانَافِي ذَلِكَ أَهُلَ الْبَيْتِ ** مُنْ مَنْ مَنْ مَنْ مِنْ مِنْ الْمِنْكِ أَهُلُ
	•••••••••••		نوله: ﴿ قُلْتُ أَمَا ذَكَرُ بِ الْجَرَّ وَالْحَنْتَمَ: …
			نوله:أَفَأُحَدِّثُمُ الْمُأْلَمُمُّر:
YAY	······································	:	وله: حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ
٠ ٣٨٢			٨- بأب نَقِيعِ التَّمُّرِ مَا لَمُ يُنْكِرُ

تأبُ النّفقات	<u> </u>	كشفُ البّارى
صفحه	مضمون	شميره
	<u> - الْبَاذَق، وَمَنُ نَهَى عَنْ كُلِّ مُسْكِرٍ مِنَ الأَشْرِيَا</u>	۹-باد
የ ለ۴	عُبَيْدَةَ وَمُعَا ذَّهُرْبَ الطِّلاَءِ عَلَى الثُّلُثِ:	
۲۸۴	أَيُو تُحَيِّفَةً عَلَم النِّصُفِ:	قوله: وَشَرَبَ الْبَرَاءُو
۲۸۴	عَبَّاسِ اثْرَبِ الْعَصِيرَمَ ا دَامَ طَرِيًّا:	قوله: وَقَالَ الراك
۲۸۴	جَدُّتُ مِنْ عُبَيْدِ اللَّهِ رِيْحَ مُرَابٍ، وَأَنْاَسَا بِلْ عَنْهُالخ:	قوله: وَقَالَ عُمْرُوَ.
۲۸۴	فُحَمَّدٌ-صلى الله عليه وسلم- البّاذَقُ، فَمَا أَسْكَرَ فَهُوَحَرَامٌ:	توله: فَقَالَ سَبُوَ
۲۸۵	وَالْحُلاَلُ الطَّيِّبُ. قَالَ لَيْسَ بَعُدَالْحَلاَلِ الطَّيِّبِ إِلَّا الْحَوَامُ الْحَبِيثُ:	
الخ	مَنُ رَأَى أَنُ لِأَيْخُلِطَ الْبُسُرَوَ التَّمَّرِ إِذَا كُنَاتَ مُسْكِرًا	
YAD		د خليطين مسئل
YA7	حنيفه كينالخ دلاتل	
YAV		قوله: إِذَاكَانَ
۲۸۷	بإدَامَيْن فِي إِذَامِ:	قوله: وَأَنْ لاَ يَجْعَلَ
۲۸۸	يْنُ الْحَادِثِ حَدَّنَ ثَنَا لَقَتَا دَةُ سَمِعَ أَنْسًا:	توله: وَقَالَ عُمْرُوا
	١١- بأبشُرْبِاللَّبَنِ	
۲۸۸	مَالَى:مِنْ بَيْنِ فَرْتِ وَدَمْ لِبَنْنَا خَالِصًا سَالِيَكُ الِلشَّادِينَ:	تولد: وَقُولِ اللَّهِ تَهَ
۲۸۹		توله: فَإِذَا وَيَفَعَلَمُ
۲۸۹		نوله :(نقيم):
Y4 ·	نُوْأَنْ تَعُرُضَ عَلَيْهِ عُودًا»:	قوله: «أَلاَّخُمَّرُتُهُ،وَأ
Y4 ·		توله :(تعرض):.
Y9 ·	ةُمِنْ لَبَنِ فِي قَلَحٍ:	
Y91	ېجوابونه:	يو اشكال اودهغ
791		قوله :(لقحة):
791	<u>:</u>	قول ه:(الصفى):
Y41	T	قوله:(ماعة):
791		قوله: (تَغُدُوبِإِنَّاءٍ،
Y9Y	4	قوله: رُفِعْتُ إِلَى ا
۲۹۲		قوله:فَنَهَرَانِ فِي
Y47	رُوسَعِيدٌ وَهَبَّا مُرْعَنُ قَتَادَةً:	قوله:قَالَ هِشَاءُ

دآب زمزم دڅکلو آداب او طريقه :.......

صفحه	مضمون	شميره
۳۰۳	يَثْرِبَ النَّبِي صلى الله عليه وسلم قَايِمًا مِنْ ذَمُزَمَ:	<u>قوله: قَـالَ</u>
٣·۴ ٣·۴		فائده :
۳۰۵	مَنُ ثَمْرِبَ وَهُووَ اقِفٌ عَلَى بَعِيرِةِ	
	،الأَيْمَرِ فَالأَيْمَرَ فِي الشَّرْبِ	
١٠٥	ن فالايمن:	قوله :الايمر
الاكبر ۳۰۲	ن فالايمن: بابهَلْ يَسُتَأَذِنُ الرَّجُلُ مَنْ عَنْ يَمِينِهِ فِي الشَّرُبِ لِيُعْطِي المَّدِنْ وَلَيْ الشَّرُبِ لِيُعْطِي	۱۷ = ۱
T.Y	ن اودهعی حل	يو معارض
۳۰۲	<u> </u>	قوله. فَتَلَّهُ:
٣٠٧	بالْگَرْءِفِي الْخُوْضِ	
٣٠٧	دترجمة الباب ثبوت :	
	، خِدُمَةِ الصِّفَارِ الْكِبَارُ	۱۰ - باب
٣٠٨	٢١= ب اب تَغْطِيَةِ ا لإِنَّاءِ ووخت كنيي دماشومانو دكور نه دبهر وتلو حكم	1.1
٣٠٨	لەوخت كېيى دماسومانو د نور نه دېهر ونبو خانم	دماښام پ ده ده ک
٣٠٨	خورفيت الشور. گواوّر بَكُمْ .	. •
7.9		
	يَتُواسُفْ بِعِصْمَ. ٢٢ = بأباذُتِنَا ثِالاً سُقِيَةِ	J
۳۰۹	شأر≛) * المنافق المنا	توله:(اخ
۳۱۰	يره باندې خوله لګول او دهغې نه منع کولوکښې حکمتونه:	ىدمشكى
۳۱۰	ديثونو په مينځ کښې تعارض او دهغې جواب	۔ د دواؤ ح
	٢٣ = بابالشَّرْبِمِنُ فَمِرالسِّقَاءِ	
۳۱۲	ئ يَمْنَعُرَجَارَةُ أَنْ يَغْرِزَ خَشَبُهُ فِي دَارِةِ:	
۳۱۲	بابالنَّهُى عَنِ التَّنَقُٰبِ فِي الإنَّاءِ	۲۴ = ب
۳۱۲		
	کنبی دننه ساه احستل محروه دی: ۲۵ - بابالشگرب بِنَفَسَیْنِ أُوثَلاَثَة کلو په وخت کښی دساه اخستلو مستُحب طریقه: کار آد ار د :	
F/F	کلو په وخت کښې دساه اخستلو مستحب طريقه :	د اوبوڅ
714	بيو اد ب	داوب 🍑
۳۱۴	بالشَّرْبِ فِي آنِيَةِ اللَّهُ عِ. الدَّرْبِ فِي آنِيَةِ اللَّهُ عِ. اللهِ عَلَيْهِ اللَّهُ عِلَيْهِ اللَّهُ عِيدِ اللهِ عَلَيْهِ اللَّهُ عَلِيهِ	14 - TY ct:
	اُوْرِهْقَاتٌ):	توله:،فاد

صفحه	مضمون ۲۷= بابآنِيّةِ الْفِضَّةِ	شميره
	٢٧= بأبآنِيَةِ الْفِضَّةِ	
۳۱۵	عبدالرحمان عبدالرحمان	عبد الله بن
۳۱۵	ثردميثرة:	قوله:البياً:
۳۱۵	······:(\(\)	تول ه:(القس
۳۱۲		توله :(دیبا
	اج): ۲۸ = بأبالشُّرُبِ فِي الأَقْدَاجِ ۱-):	
۳۱۲	اج):	توله:الأَقْدَ
۳۱۲		
	باب مقصد: ٢٩- بأب الشَّرُبِ مِنُ قَدَرِ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- وَآنِيَتِهِ إِنْ مِنْ قِدِ الْمُ	,
۳۱۸	باب مقصد	دتـ حمة الـ
۳۱۹	نَّاعَيِدُبُنُ أَبِي مَرْيَمِ:	
۳۱۹	5- (-	
۳۱۹	ىنى ساغداة: تُـهُمُّرِيلِدَّا الْقَدَّرِ فَأَسْقَيْتُهُمُ فِيهِ، فَأَخْرَجَ لَنَا سَمُلِّ:	دولم فَيَّادُ
۳۲۰		تولە:قَـُـلُـــُـــــــــــــــــــــــــــــ
۳۲۰	ىدۇسىق ئۇخېدە غۇيىڭ <u>بۇ</u> ئىضار:	-
	ىَهُ خَيِّدٌ عَرِيضٌ مِنْ نَصَادٍ: ٣٠ = بابشُرُبِ الْبَرَكَةِ وَالْمَاءِ الْفُبَارَكِ المعادة ما معادة الله الله الله الله الله الله الله الل	يويه. وهود
۳۲۱	، ۲ = باب سرې مرکبو والمه در سباري الموادي الموادي الموادي الموادي الموادي الموادي الموادي الموادي الموادي الم مال مقصد :	11
۳۲۱	ىب مىكىد _ مَعَنَامًاءٌغَيْرَفَضُلَةِ:	
٣ ٢٢		
TTT	عَلَى الْمُكِ الْوُصُوءِ:	
	تُلاَلُومَا جَعَلْتُ فِي بَطْنِي مِنْهُ:	قوله: تجعد
۳۲۳	ئُلاَآلُومَاجَفَلَتُوْنِ بَطُلِنِي مِنْهُ: ۷۸-كتأبالمرطى	
۳۲۳	اجاءفي كفارةالبرض للله تعالى: مَنْ يَعْمَلُ سُوِّعَالَجُزَيْهِ:	۱- بابم
776	الله تعالى: مُنْ يَعْمَل سَوْءًا يَجْزَيِهِ:	
۳۲۵		فائده
۳۲۵	ب مصيبة تصيب العِسلم:	
774	الثوكة يثاكها:	
~~~	كغرالله بهاعنه:	
-YY	بال	تراجم رج
• •	11.5	زهيربر

	صفحه	مضمون	شميره
_		٨- بأبعيادة النساء الرجال	
_)	۳۴۱	ىعيادت كولىشى:	
1	"ft	ان الله الله الله الله الله الله الله ال	توله: وك
Ť	** T		توله:اذخ ر:
۲	** T		توله:شأماً
۲	۳۳	:äi	قوله: الجحة
۲	۴۳	دت امرالدرداءرجلاً من اهل الهسجد من الانصار:	تول ه:وعاد
		دت امالدرداءرجلاً من اهل المسجد من الانصار: ٩- باب عيادة الصبيان	
۲	'ff	له سعدٌ ما هذا ؟:	توله: فقال
۲	۴۵	يبادةالاعراب	
٣	۴۵	_ بالطَّهور:	
٣	۴۵		تولم: تفوراً
٣	۴۵		بوله: فنعم توله: فنعم
٣	۴7	رور	
		١١٠ بابعيادةالمشرك	
	۴7	ـادت مسئله :	دکافر دع
٣	۴۷	نَّذَا عَاكَ مَرِيضًا كَغَضَرَت الصلاقُ فصلَى بهم جماعَةً	١٢- باًبا
		١٢. بأب وضع البدعلي المريض	• •
٣	۴۸	باندې لاس اښودلو طريقه :	بدماخ
٣	۴۸	بهندې دس ښودو کريد زلتُ احدېد ده علی کېدې فيما يخال الی حتی الساعة:	چەمرىسى قەلدىقا:
		ريداري المريضي ميان المريض ومايجيبُ ۱۴ . باب مايقال للمريض ومايجيبُ	, ,
۳۱	٠٩		
46	٠	لباب مقصد:	د ترجمه ا
٣	۱ د	عبادةالبريض راكباً وماشياً وردفاً مارعلى اكاف على قطيفة فدكية :	۱۰ - باب،
	,	كارغلى كالوعلى تطيية للاستان والمارات الأرامات المحار	سوله: علی
٣٥	۲	عن المارية الم	
70		تكليف اظهار كولي شي:تكليف اظهار كولي شي:	مريض د
70		نهایحی بن یعی: ```	قوله:حدر
70		∟ة:	قوله: وَارَأَه
	'1	ىلوكان واناحي:	قو ل ه: ذاك

صفحه	شميره مضمون
۵۴	قوله: واتكلياة:
۵۴	قوله: لقدهممتُ اواردت الراس الى ابى بكر الثُّنَّةِ:
784	قوله: فأعهدان يقول القائلو:
۲۵۴	
	دحدیث نه مستنبط خوخبری: ۱۷- بأب من ذَهَبَ بألصبی المریض لیدعی له
۵۵	١٨- بأب من ذَهَبُ بآلصبي المريض ليدعى له
۲۵۲	قوله: مثل زرالحجلة:
	١٩- بأبنهى تمنى البريض البوت
۳۵۲	قۇلە:حداثناادم:
۳۵۲	قوله:من ضراصابه:
۳۵۷	قوله :فليقَل اللهم احيني:
۳۵۸ .	قوله: وقداكتوى بعكيات:
709.	قوله: ان اصحابنا الذين سلفوا مضواولم تنقصهم الدنيا:
209.	قوله: ان المسلمليوجر في كل شئينفقه الأفي شئ يجعله في هذا التراب:
۲۲۰.	يو اشكال اودهغي جواب
٣7 · .	قوله: ان يدخل أحدًا عمله الجنة:
411.	قوله:فــددواوقــاربوا:
371.	قوله:ولايتمنينِ احدكم البوت:
474.	قوله: إما محسناً فلعله ال يزداد خيرًا واما مسيناً فلعله ال يستعتب:
474	يو اشكال اودهغي جوابونه
۳۷۳.	د باب دوه روايتونُّه يو څانې ذكركولو كښې نكته
	٠٠ بأب دعاء العائد للمريض
474	قوله:شفاءلايغادرسقما:
414	يو اشكال اوهغي جواب
474	٢٦- بأبوضوءالعائدللبريض
470	٢٢- پاٻمن دعايرفعالوباءوالحمي
444	قوله: يرفع عقيرته:
	۷۹-كتابالطب
277	دطب لغوی او اصطلاحی معنی:دطب لغوی او اصطلاحی معنی:

٣٧٣ أوله الشفاء في ثلاث: ٣٧٣ الله الله الله الله الله الله الله الل	صفحه	مضمون	شميره
٣٥ روحانى او لسانى ٢٧٠ علاج قسمونه ٢٢٩ وعضور ﷺ دعلاج قسمونه ٢٠٠ اب مَا أَنْزَلَ اللَّهُ دَاعَ الآَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً ٢٧٠ . اب مَا أَنْزَلَ اللَّهُ دَاعَ الآَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً ٢٧٠ . وباب هَلَ يُكاوِي الرَّجُلُ الْمَرْأَةَ الْوَالْمَرْأَةَ الرَّجُلُ المَرْأَةَ الْوَالْمَرْأَةَ الرَّجُلُ المَرْأَةَ الْوَالْمَرْأَةَ الرَّجُلُ المَرْأَةَ الرَّجُلُ المَرْأَةَ الْوَلْمَرُ أَقَ الرَّجُلُ المَرْأَة الرَّجُلُ المَرْأَة الرَّجُلُ المَرْأَة الوَلْمَرِي وبل له علاج كولو مسئله ٢٧٠ عباب الشِّفَاءُ فِي ثَلَاثِ ٢٧٢ عباب الشِّفَاءُ فِي ثَلاثِ ٢٧٢ عباب الشِفَاءُ فِي ثلاث ٢٧٢ عبوان بشجاع ٢٧٣ عبوان بشجاع ٢٧٣ عبوان بشعاء في ثلاث ٢٧٣ عبودي في شاء مطلب ٢٧٣ عبودي في شاء مطلب ٢٧٣ عبودي المنابق عبودي المنابق تعلق المنابق المنابق تعلق تعلق المنابق تعلق المنابق تعلق تعلق المنابق تعلق تعلق المنابق تعلق تعلق تعلق تعلق تعلق تعلق تعلق تعل			
ي حضور المنظم د علاج قسمونه ١٠ بأب مَ أَنْزَلَ اللّهُ دَاعَ الْأَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً ١٠ بأب مَ أَنْزَلَ اللّهُ دَاعَ الْأَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً ١٠ بأب هَلُ يُكُم الوي الرّجُلُ الْمَرْأَةَ الْوَبُولُ الْمَرْأَةُ الرّجُلِ الْمَرْأَةُ الرّجُلِ المَرْأَةُ المُرْأَةُ المُرْأَةُ المُرْبُولُ المَّوْلِ المَرْفِقِ المَاءِ المَّاتِي المُرافِقِ المَاءِ الم		او جسمانی:	0 طبعی
۱۰ باب مَا أَنْزَلَ اللَّهُ دَاعَ إِلاَّ الْرَبُ لَهُ شِفَاء ده؟ ۱۰ باب هل يُكاوي الرَّجُلُ الْمَرْأَةَ الْوَبُرُ أَةَ الرَّجُلُ المَرْأَةَ الرَّجُلُ المَرْأَةَ الْوَبُرِ أَةَ الرَّجُلُ المَرْأَةَ الرَّجُلُ المَرْأَةَ الرَّجُلُ المَرْأَةَ الرَّجُلُ المَرْأَةَ الرَّجُلُ المَرْأَةَ الرَّجُلُ المَرْأَةَ الرَّجُلُ المَرْعُ اللَّهُ المَرْعُ اللَّهُ المَرْعُ اللَّهُ المَرْعُ اللَّهُ المَعْلَمُ وَمِن الله علاج كولو مسئله ۱۳۷ مروان بن منبع ۱۳۷۳ عليات الشِقاعُ فِي ثَلَاثُ ۱۳۷۳ عنوان بن منبع ۱۳۷۳ عليات ۱۳۷۳ عليات ۱۳۷۳ المتعاون الله الله الله الله الله الله الله الل		ی او لسانی:	⊕روحانې •
الله الانزل له شفاء: ۱ د را برا به الله علاج كولو مسئله ۱ د سرى او د بسخى يو بل له علاج كولو مسئله ۱ - بأب الشّفاء في الرّجُلُ الْمَرْأَقَا أُوالْمَرْأَقَا الرّجُلُ الْمَرْأَقَا الرّجُلُ الْمَرْافَةِ عَلَى الله الله الله الله الله الله الله الل	F74	ا ما گورک نیک می می استان می ایک می	د حضور ۳
الله الانزل له شفاء: ۱ د را برا به الله علاج كولو مسئله ۱ د سرى او د بسخى يو بل له علاج كولو مسئله ۱ - بأب الشّفاء في الرّجُلُ الْمَرْأَقَا أُوالْمَرْأَقَا الرّجُلُ الْمَرْأَقَا الرّجُلُ الْمَرْافَةِ عَلَى الله الله الله الله الله الله الله الل		١- باب مَا انْزَلِ اللَّهُ دَاءُ إِلَّا انْزَلِ لَهُ شِفَاءً	
۳۷۲ حسن ۱۳۷۳ حسن ۱۳۷۳ حسن ۱۳۷۳ حسن ۱۳۷۳ حسن ۱۳۷۳ حسن ۱۳۷۳ حصن ۱۳۷۳ ۱۶۵۰ المام ۱۶۵۰ حصن ۱۳۷۳ ۱۳۷۳ ۱۶۵۰ المام ۱۶۵۰ ۱۶۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۶۵۰ المام ۱۶۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱		ل له شفاء:ل	قوله: الاانزا
۳۷۲ حسن ۱۳۷۳ حسن ۱۳۷۳ حسن ۱۳۷۳ حسن ۱۳۷۳ حسن ۱۳۷۳ حسن ۱۳۷۳ حصن ۱۳۷۳ ۱۶۵۰ المام ۱۶۵۰ حصن ۱۳۷۳ ۱۳۷۳ ۱۶۵۰ المام ۱۶۵۰ ۱۶۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۶۵۰ المام ۱۶۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱	rv	ي احاديثو نه مستنبط څو خبري؟	د ذکر شو;
۳۷۲ حسن ۱۳۷۳ حسن ۱۳۷۳ حسن ۱۳۷۳ حسن ۱۳۷۳ حسن ۱۳۷۳ حسن ۱۳۷۳ حصن ۱۳۷۳ ۱۶۵۰ المام ۱۶۵۰ حصن ۱۳۷۳ ۱۳۷۳ ۱۶۵۰ المام ۱۶۵۰ ۱۶۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۶۵۰ المام ۱۶۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱	-A	٢- باب هَل يُدَاوِي الرَّجُلِ الْمَرُأَةُ أُوِالْمَرُأَةُ الرَّجُلُ	
۳۷۲ حسن ۱۳۷۳ حسن ۱۳۷۳ حسن ۱۳۷۳ حسن ۱۳۷۳ حسن ۱۳۷۳ حسن ۱۳۷۳ حصن ۱۳۷۳ ۱۶۵۰ المام ۱۶۵۰ حصن ۱۳۷۳ ۱۳۷۳ ۱۶۵۰ المام ۱۶۵۰ ۱۶۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۶۵۰ المام ۱۶۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱۹۵۰ المام ۱	۳۷۱	د ښځې يو بل له علاج کولو مسئله	د سړی او .
سين مبيع المحد بن منبع المحد ال		٣- بأبالشِّفَاءُفِي ثَلاَثٍ	
٣٧٣ مروان بن شباع عن المسلح مروان بن شباع عن الاستفاء في ثلاث: ٣٧٣ المسلح في الثاث المسلح ا			حـين:
٣٧٣ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١		ښيع:	احمد بن م
توله: العالم العجير: العلام العجير: العدري خيزونو كنبي د شفاء مطلب: العدري خيزونو كنبي د شفاء مطلب: العدري خيزونو كنبي د شفاء مطلب: العلام العلى العربي العلى العربي الع		——————————————————————————————————————	
٣٧٣ داغ لكولو و كبي د شفاء مطلب ٢٧٣ داغ لكولو و كبي د شفاء مطلب ٢٧٣ داغ لكولو و كبي د شفاء مطلب ٢٧٣ و داغ لكولو و كبي تطلبي المتي عن الكي ٢٧٠ و بيماني تطلبي تلاقي النبي عن النبي عن النبي تطلبي النبي الن		اءفى ثلاث:	توله:الثف
په درې حيزونو کښې د سانا مطلب د داغ لکولو حکم: داغ لکولو حکم: ۱۳۷۴ توله: وانهي امتى عي الکې: ۱۳۷۶ په مختلفو رواياتو کښې تطبيق: ۱۳۷۸ ټوله: رَوَاهُ النَّهِي عَنْ لَيْهِ عَنْ مُجَاهِدِ عَن انْبِ عَبَّاسِ عَن النَّبِي عَلَيْمُ النخ: ۱۳۷۸ به شهدو کښې د هرې بيمارنی شفاه ده؟ ۱۳۷۷ د شهدو فاندې و بيمارنی شفاه ده؟ ۱۳۷۸ توله: عبدالرحمي بين الغييل ۱۳۷۸ توله: عبدالرحمي بين الغييل ۱۳۷۸ توله: عبدالرحمي بين الغييل ۱۳۷۸ توله: الذعة بنيان ۱۳۷۸ توله: توله: الذعة بنيان ۱۳۷۸ توله: توله الداغة بنيان ۱۳۷۸ توله: توله: الداغة بنيان ۱۳۷۹ توله:		· ·	- •
٣٧٤ النام المتى عن الكي: العلم الله: وانهي المتى عن الكي: العلم المتى عن الكي: العلم المعتى عن الكي: العلم الله: وانهي المتى عن الله: وانهي المتى تطبيق: العلم الله: وانهي عَنْ اللّهِي الله: الله: ١٩٧٨ الله الله الله الله الله الله الله الل			
وله: وابلي التي عني اللي: په مغتلفو رواياتو كښي تطبيق: وله: رَوَاهُ النَّهِي عَنْ لَيْكِ عَنْ مُجَاهِدِ عَنِ النِي عَبَّاسِ عَنِ النَّبِي عَلَيْمُ النخ: ٣٧٧ - باب الدَّوَا عِيالُقَعَلُي عَنْ لَيْكِ عَنْ مُجَاهِدِ عَنِ النِي عَبَّاسِ عَنِ النَّبِي عَلَيْمُ النخ: ٣٧٧ - باب الدَّوَا عِيالُقَعَلُ ٣٧٧ - د شهدو فائدې ٣٧٨ - وفله: عبد الرحمي بن الغيل ٣٧٨ - فوله: ان كان في شيم من ادويتكم اويكون في شيم من ادويتكم: ٣٧٨ - فوله: ان كان في شيم من ادويتكم اويكون في شيم من ادويتكم: ٣٧٨ - فوله: الذغة بنيا ٣٧٩ - بوله: توله الداغة بنيا ٣٧٩ - بوله على جو ابوله:			
په مختلف روايا او دښې نطبيق			
قوله:عبدالرحمي بن الغيل:		وروایاتو کښې تطبیق:	پەمحتلفو - مىراران
قوله:عبدالرحمي بن الغيل:		لقبي عَنْ لَيْثُ عِنْ عِجَاهِدِ عَنِ الْإِنْ عَلِيهُمْ اللَّهِ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ	توله :رواةا
قوله:عبدالرحمي بن الغيل:	* VY	۴- بابالدواءِبالعسلِ	. 7
قوله:عبدالرحمي بن الغيل:		دو کښې د هرې بيمارنی شفاء ده٪	ایا پەشھد
هوله: عبدالرخمن بن الفعيل:		······································	-) (
و الانتهادية التاء التا		الرحمن بن الغسيل:	ق ولد :عبدا
و الانتهادية التاء التا		كان فى شئمن ادويتكم اويكون فى شئمن ادويتكم:كان فى شئام بادويتكم	تولد :ان
الوقه: توافق الداء:		غةبنار:غةبنار:	قولد :اولد.
يواشکال او د هغې جوابونه:			
تو ما ما و را تفعی جو بود	۳۷۹	اه د هه حداد ته	يو اشكال
	ኖ አ ·	الرود معي جوابوت	قوله: صد

صفحه	مضمون	شميره
	ه - بابالدَّوَاءِبِأَلْبَانِ الإيلِ سَلاَمْ فَبَلَقَنِي أَنَّ الْحَجَّاجَ قَالَ لاَنَبِي حَدِّثَنِي بِأَثْثَةِ عُقُوبَةٍ عَاقَبَهُ النَّبِي صلا هُ بِمَدًا. فَبَلَمَ الْحَسَرَ فَقَالَ وَوَدُثُ أَيْهُ لَمْ مُثِيِّ لَٰهُ:	_
_اللهعليا	_سَلاَمْ فَبَلَغَنِم ۚ أَنَّ الْحَجَّاجَ قَالَ لَأَنْسَ حَدِيْنَى بِأَشَّرَّ عَقُوبَةٍ عَاقَبَهُ النَّبِي صلا	ق ول ە: قَـَالَ
۳۸۰	هُ مِهَذَا. فَبَلَغَ الْحَسَى فَقَالَ وَدِدْتُ أَنَّهُ لَمْ يُحِيِّدُنَّهُ:	وسلمر فحكاكأ
	ء - أباب الدَّوَاءِ بِأَبُوالِ الإبِلِ	
۳۸۱	ېزونو باندې د علاج کولو مسئله:	پەحرامڅ
	٧- بابالْحَبَّةِ السَّوْدَاءِ	
۳۸۳		د. کلونج
۳۸۴	ند وضاحت	
۳ ለ۴	نةابنابى عثيق:نالله عثيق:	قوله:فعاد
۳۸۵	السوداء:الشّونيز:	قوله:ال جبة
	مرو بر سوري ٨- باب التَّلْبِينَةِ لِلْمُرِيضِ	
۳ ለን	ل: هو البغيض النافع:	قوله : وتقو
۳۸۲	غُوطِغوطِ	٩ - بأباك
	١٠ بابالسَّعُوطِ بِالْقُسْطِ الْهِنْدِي الْبَحْدِي	
۳۸۷	دی نه څه مراد دې؟:	د عود هنا
۳۸۸	دى فوائد:	
۳ ለለ	مهانالعودالهندى:	_
ፕ ለለ	ي فيه سبعة اشفية:	
ፕ ለለ	طبهمن العذارة:	
۳ ለለ	بهمن ذات الجنب:	
۳۸۹	نه او د هغی جوابونه: آم کا ۱۱۱۶ - ۱۱۱۱ - ۱۱۱۱ - ۲۰ ما شا ۱۱۱۵ مرم کار در در در کار در	دودسوالر
فَلَيْهِ، فَلَكُمُ	ينه او د هغې جوابونه: لَتُ عَلَى النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- بِأَبِّنِ لِى لَمْ يَأْكُلِ الطَّعَامَ فَسَالَ عَ ١٤ هـ :	بويه :ودخ م) کيگ
۳۹۰	عده الله الله الله الله الله الله الله ال	بمَــاءِفَرَشْ
	۱۱- بابایساعه یخامِم	17 - • .
۳۹٠	لباب مقصد: كَتْجُورْفِي النَّقُورُة الإِخْرَامِ	
797		
TAY	ابن بحينة عن النبي 光樹: لُعِجَامَةُ هِنَ الدَّاءِ	
۳۹۳	عِجَامُونِينَ اللَّهُ عِنْ أبواصِيها نكوياً لفيزمن الغذرة:	
447	بابواطبيا لعربالغبزف الغدارة:	- C

صفحه	مضمون	شميره
	١٠ بأبالحِجَامَةِعَلَى الرَّأْسِ	
494	ەرىلغى جمل:	
290	الانصاري اخبرنا ::	
۳۹۵	تُحَجِّمِونَ الثَّقِيقَةِ وَالصَّدَاءِ	
447	تَلْقِ مِنَ الْأَذَىي	۱۱ - باب اءُ
	٧٠-باَبِمَرِن احْـتَوَى أُوكَـوَى غَيْرَةُ، وَفَضُلِ مَنُ لَمُريَكُتَوِ عمران بن حصين قال:لاوتيةالامن عين اوحمة:	
۳۹۸	عمران بن حصين قال: لارقية الامن عين اوحمة : أَسَسَسَسَسَسَسَسَسَسَسَسَسَسَسَسَسَسَس	و له :عن
۳۹۸	ةالامن عين اوحمة:	وله:لارقيا
79 A	تەلىعىدىن جبير:	ونه:فذ كر
T9A	أض القوم:	
T9A	نىين لاستوقون،ولايتطيرون،ولاتكتوون:	
T99		إيتطيرون
T99		لايكتوون
799	رآخر: فقال: امنهم انا؟قال: سبقك بهاعكاشه:	وله:فقأم
	آخر: فقال: امنهمانا ؟قال: سبقك بهاعكاشه: ١٨٠ بأب الإثمِير وَالْكُحُلِ مِنَ الرَّمَدِ	
۴	ن امرعطية:	وله:فيه ع
	١٩- بأبالْجُذَامِر	
۴.۱		وله:لاعد
۴۰۱		و له :ولاط
۴۰۱		وله:ولاهـ
۴۰۱		و له :ولاصا
F•Y	تجاوز مسائل	
	ىجە در ئىستان ئالىجدە دەركما تغرمرى الاسە:	
۴۰۲ ست		
۴۰۳	حل کولو توجیهات:	عارص
	٠٠٠ بأب الْمَرَّتُ شِفَا عُرِلْعَيْنِ شعبة: لماحدثني به المحكمة لما انكرة من حديث عبد العلك:	15 = t.
۴۰۴	ىشعبة: لماحدثنى بەلىحكە، لىرانكرەمن حديث عبدالىلك:	
۰۰۵	كرةمن حديث عبد الملك:	و له : لوراب

ره مضمون صفحه

۲۱ - بأب اللَّذُود

۲۱. باباللاود
نوله: قلت لسفيان: فإن معبرايقول: اعلقت عليه: قال
من في الزهرى:
ټو ل ه:من في الزهري يعني من فيرالزهري:
ق وله: وو صف سفيـأن الفلام يحنك بألاصبع وادخل سفيـأن فو
يقل: اعلقواعنه شيشا: `
بأببلاترجمه
٢٢ بأبالُعُذْرَةِ
قوله: قداعلقت عليه من العذرة:
٢٢- بأبدَوَاءِ الْمَبُطُونِ.
قوله:صدق اللهوكذببطن اخيك:
قوله: تأبعه النضرعي شعبة:
٣٤ - بان ادَمَقَ مَوْمَ دَاعْ مَأْخُذُ الْمُطْرِ

يشيرالله الزخلن الزجيير

كِتَابُ النَّفَقَاتِ

(الاحاديث:٥٠٥٧-٥٠٥٧)

کتاب النفقات په پنځه پنځوس مرفوع احادیثو باندې مشتمل دی. په دې کښې درې احادیث به صحیح بخارې کښې درې احادیث په صحیح بخارې کښې وړاندې تیر شوی دی صرف درې احادیث په دې کښې امام بخاري گڼځ په اول ځل ذکر کړی دی په دې کښې یو حدیث متفق علیه دې. په کتاب النفقات کښې د صحابوکرامونگان اود تابعینو نه امام بخاری درې آثار ذکر کړی دی. د ذکرشوؤ احادیثو او آثارودپاره امام بخاری په کتاب النفقات کښې

يسُمِ اللهِ الرَّحُنُنِ الرَّحِيْمِ ٢ ٧ = كِتَابُ النَّفَقَاتِ

د نفقې اصطلاحي او شرعي معني: نفقه لغت كښې هغه څيز ته واني كوم چه سړى په خپل اهل وعيال باندې خرچ كړى. (' دا خو يا د رنفوق، نه مشتق دې، چه ددې معنى دهلاكت ده. وائي چه رنفقة الدابه ... نفوقا، خناور هلاك شو. په طور د نفقه خرچ كولو والا څيز هم چونكه ختميږى ددې وچې دى ته نفقه وائي. او يا دا درنفاق، نه ماخوذ دې چه ددې معنى رائج كيدل ده. وائي چه «رنفقت لسلعة .... نفاقا» سامان روان شو . رائج شو ، خرچ شو . ('

دهدايه په مشهوره شرح رمناية، كښې دى چه رنفقه، اسم دې او رانفاق، رخرج كولو والا، معنى كښېراځي. د نفقه نه مراد د يو څيز دپاره داسې اسباب مهيا كول چه دهغې په ذريعه هغه څيز قانميدل ممكن پاتې شي. () او خرج كولو سره دا اسباب مهيا كړې شي.

وفي لاصطلاح عبارة عبا وجب لزوجة أوقريب: اومبلوك من الطعام واللهاس والسكفي، أن

دشريعت په اصطلاح کښې دنفقه اطلاق د ښځې اواهل وعيال دپاره دانسان په ذمه لازم طعام، لباس او استو ګنه باندې کيږي او (عمقا) ددې اطلاق صرف په طعام باندې کښې. د^ه،

داشان که پوسړی دیو بل سړی د منفعت په وجه محبوس دې نو د هغه نفقه هم به باندی به وي. ( )

٠=بأبفَضُلِ النَّفَقَةِ عَلَى الأَهْلِ

وقول الله تعالى:[وَيَسْتَلُوْنَكَ مَاذَا يُنَفِقُونَ، قُلِ الْعَفُوَكَذَٰلِكَ يُبَيِّرُنُ اللهُ لَكُمُ الأَيْتِ لَعَلَّكُمُ تَتَفَكَّرُونَ فِالذَّنْيَا وَالْأَخِرَةِ](البقره: ٢١٩)

قوله: <u>وَقَـالَ الْحَسَرُ ۚ الْعَفُو الْفَضُلُ: ح</u>ضرت امام بخارى يُخِيَّةُ دخپل عادت مطابق په ترجمة الباب كښى آيت كريمه ذكر كړې دې.(اوَيَسْنَكُوْنَكَ مَاذَا يُغْقِئُونَ قُلِ الْعَفَوَ^{مَ})] يعنى خلق _. ستاسو نه تپوس كوى چد هغوى څه خرج كړى؟ تاسو ورته اووائې «مغو». په دې ايت كريمه

^ا) الدر المختار: ج:٢ ص:٤٩٩)-

^{)ُ} الدر المختارُ ج/۲. ص/۹۹مُو وقتح القدير: ۴/۱۹۳، و أرشاد السارى :: ج:۱۲ ص:۱۲۱))ُ العناية هامش قتح القدير:۲/۱۹۲،

⁾ تنوير الابصار : ۲/۶۹۹. ارشاد السارى : ۱۲۱/۱۲).

مُ الدرالمختار:۶۹۹/۲.

مُ فتح التقدير: ١٩٣/٤)

کښې د (عقو) دوه معنې بيان کړی شوی دی.

① آیت کریمه کښې عفو نه صدقه مفروضه مراد ده.د صدقه مفروضه مراد اخستلو په صورت كښې بياد مفسرينو درې اقوال دى:

ړومبې قول د رومبې قول دادې چه ددې نه مراد زکوه دې، دلته اجمالا ذکر دې او احادیث کښې پيا ددې تفصيلات ذکر کړې شوی دی، ددې قول مطابق آيت منسوخ شوې نه دې ﴿ ، ّ دويم قول دويم قول دادې چه ددې نه مراد صدقه ده چه د زکوة د وجوب دنازليدو نه وړاندې مسلماً نانو باندې واجبوه د امام کلبي رحمت الله عليه په روايت کښې دي. چه ددې آيت کريمه ناز ليدونه پس سره زر، سپين زر او مال ځناور لرلووالا خلقو به د ټول

کال خرچه په انداره ایښودیه او باقي مال به ئې صدقه کولو، تردې پورې چه د زکوة آیت نازل شو نودې سره مذکوره آيت منسوخ شو, ١,

دريم قول دادې چه د زکوة نه علاوه هم د سړی په مال کښې څه حق واجب دی. هغه مراد دې دجمهورو عالمانو په نيز اګرچه ازکوة نه مس سري مه مال کښې شه زيات حق واجب نه دىٰ ليكن دبعضر حضراً توبه نيز أزكوة ند محلاوه هم مه مال كښې ځق واجب دې چه د هغې مقدار متعین نه دې بلکه دسړي رائي باندې منحصر دې نو علامه بنوري پيځ په معارف السنن كنسى ليكى چه «دبعض السلف يرى أن في المال حقاسوى الركوة ولكنه غير منضهط مفوض الى دأى البيتلى به دهوالمختان ٢٠

دا حضرات سنن ترمذي كښې دحضرت فاطمه بنت قيس 🃸 روا يت نه استدلال كوي چه حضور نبى كريم نوال فرمائى چى ران المال حقاسوى الزكوة،

ليكنجمهور علماء فرمائي چه دا حديث مضطرب المتن دي، نو ابن ماجه هم دا روا يت دي الفاظو سره نقل كړې دې. (ليس ف المال حق سوى الزكؤة) امام ترمذى هم ددې حد يث تضعيف کړې ډې.رځ

 آیت کریمه کښې (عفی)په بله معنی کښې دصدقه نافله دپاره استعمال شوې دي. یعنی آ يت كښې (عفو، نه نفلي صدقه مراد ده، په دې صورت كښې د (عفو، مختلف تعبيرات كړې شوی دی

ا) تفسير كبير للامام الرازى : ۵۲/۶)

[&]quot;) الجامع احكام القران للقرطبي ٣/٤١، ٣/٤٢.

^{ً)} معارف السنن كتاب الزكوة: ٥/۶١، ٤٢)

^{ً ﴾} اوګورئی سنن التر مذی کتاب الزکوة باب ماجاء أن فی المال حقا سوی الزکوة رقم الحدیث: ۶۶۰. وسنن ابن مآجه كتاب الزكوة باب ماأدي زكوته ليس بكنز رقم الحديث: ١٧٨٩ نومحدثين دمضطرب المتن مثال كنبي دا حديث پيش كوي، اوګورني لقط الدور بشرح متن نخبة الفكر : ٩٤، وتيسير مصطلح الحديث: ١١٢).

بعضووئیلی دی چه درعنی نه هغه مال مراددی چه دبنیادی اخراجاتو او ضرروتونونه بچ شی، '، بعضو وئیلی دی چه ددی نه هغه مال مراد دی چه دهغی خرچ کولو سره سړې تنګ نه وی او نه دې سره ورته پریشانی راشی اونه در په در شی. ۲)

لیکن مقصد ددې ټولو تعبیرا تو نه هم یو دې یعنی «مانشل من العیال» هغه مال چه دسړی او دده د کور د اخراجا تو نه زیات وی داشان مال ته نفلی صدقه وئیلې شی. آیت کریمه کښې

ددې وضاحت کړې شوې دې

ابن آبي حاتم ددی آیت آمان نزول کښې يو مرسل روايت نقل کړې دې چې حضرت معاذ بن جبل څاکل او حضرت ثعلبه کاکل نه روا يت دې چه دوی دواړو دنبي کريم کالل نه تپوس او کړو چې زمونو بچې او مال غلامان شته دې،مونو څه خرچ کړو؟ نو په دې سوال باندې دا آيت مبارك نازل شو د ، چې ددې حاصل دا دې چې د بال بچ او اهل وعيال نه څه بچ شي هغه په طور د نفلي صدقې خرچ کوئي، شارح بخاري ابن بطال کيليځ ليکې چې:

((فروى عن اكثر السلف ان الموادية الكصدقة التطوع))()

دصدقه نه مراد ثواب دې يعنی ددې نفقې به ده ته ثواب ملاو يږي، مجازی طور په ثواب باندې د صدقه اطلاق کړې شوې دې. حقيقی طور صدقه مراد نه ده ځکه چه زوجه هاشميه نفقه هم په خاوند باندې واجب ده. او دهاشميه دپاره صدقه اخستل جائز نه دی. ددې وجې د صدقه نه مجازی ثواب مراد دې (⁶،نفقه واجب ده، په دې باندې د صدقه اطلاق او کړو او دې طرفته اشاره اوشوه چې د واجب کيدو دامطلب نه دې چې په دې به ثواب نه ملاو يږي. مهلب وائي چې:

والنققة على الأهل واجبة بالأجباع وإنبا سباها الشارع صدقة خشية أن يظنوا أن قيامهم بالواجب لا أجرلهم فيه وقدع فوا ما في الصدقة من الأجر فعوفهم أنها لهم صدقة حتى لا يضجوها إلى غير الأهل إلا بعد أن يكفوهم البؤونة ترغيبا لهم في تقديم ، الصدقة الواجبة قل صدقة التطوع ، (^)

[٥٠٣٠] حَنَّتُنَا آدَمُبُنُ أَبِى إِيَّاسٍ حَنَّتَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِى بْنِ ثَابِتٍ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَاللَّهِ بْنَ يَزِيدَ الأَنْصَادِى عَنْ أَبِى مَسْعُودِ الأَنْصَادِى ثَقْلُتُ عَنِ النَّبِى فَقَالَ عَنِ النَّبِى صلى الله عليه وسلم قَالَ «إِذَا أَنْقُقَ الْمُسْلِمُ نَفَقَةً عَلَى أَمْلِهِ وَهُوَيَعْتَسِبُهُا، كَانْتُ لَهُ صَدَقَةً». [(۵۵]

^{&#}x27;) تفسير القرآن العظيم لابن كثير: ۲۵۶/۱) ^آ) روح المعانى:۲۱۵/۲)

⁾ فتح الباري: ۶۲۲/۹ عمدة القاري: ۱۲/۲۱ ارشاد الساري: ۱۲۲/۱۲)

⁾ شرح ابن بطال :۵۲۸/۷)

م فتح الباري : ۶۲۳/۹ وارشادالساري: ۱۲۲/۱۲)

⁾ ارشاد الساری:۱۲۲/۱۲ و فتتح الباری:۶۲۳/۹)

(٥٠٣٧) مَنَّ نَشَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ مَدَّنَتِي مَالِكٌ عَنُ أَبِي الزِّنَادِعَنِ الأَعْرَجِ عَنُ أَبِي هُرِيُرَةً -رضى الله عنه - أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ «قَالَ اللَّهُ أَنْفِقُ يَا ابْنَ آدَمَ أَلْفِقُ عَلَيْكَ». (ز ٤٢٠٠٧)

(٣٠٠٨] حَذَّثَنَا يَعْنَى بْنُ قَرَعَةً حَذَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِى الْغَيْثِ عَنْ أَبِى هُرُيْرَةً قَالَ قَالَ النِّبِى - صلى الله عليه وسلم - « السَّاعِى عَلَى الأَرْمَلَةِ وَالْمِسْكِينِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُوالْقَابِمِ اللَّيْلَ الصَّابِمِ النَّبَارَ». (٥٢٢ / ٥٢٨)

په سند کښّيَ د ابوَاللّيث نه سَالم مُراد دې چې دُعَبدالله بن مطبع آزاد شوې غلام وو. دا حديث دلته بخاری کښې په ړومبې ځل راغلې دې. مخکښې کتاب الادب کښې هم حضرت امام بخاری تُمُنَّهُ دا ذکرکړي دي.()

نبی کریم گلی لا فرمائیگی دی چې کونډې او مسکین دپاره محنت کوؤنکې دا اللہ ﷺ په لارکښې جهاد کولو، یا دشپې عبادت کوؤنکی او د ورځې روژه نیوؤنکی په شان دې.

. ارملة، هغه ښځې ته وائی چه دهغې خاوند مړ شوې وی، کونډه. (^۲) (ساعي) نه مراد هغه سړې دې چې د کونډې اومسکين د فائدې دپاره کوششونه کوی، حضرت حافظ ابن حجر پښځه ورمائی چې د رومعنی الساع الذی ویحځ <mark>څخځ فرمائی چې : (ومعنی الساع الذی ویحځ څخځ فرمائی چې : (ومعنی الساع الذی ویحځ څخځ فرمائی</mark>

دحديث ترجمه آلباب سره مناسبت: دې حديث كښې د مسكين او د كونډې د خدمت كولو نخسبلت اګر چې عام بيان شوې دې ليكن ظاهر دى چې د سړى اقاربو كښې هم كه څوك په دى دواړو صفتونوسره متصف كيد يشى، څوك كونډه كيد يشى، مسكين كيديشى نو كله حې په دې حد يث پاك كښې د اجنبى او پردى دپاره دا فضيلت بيان كړې شوې دې نو د نزدې رشته دار دياره مذكوره فضيلت په طريق اولى به ثابت وى، نو علامه قسطلانى مرسلة فرمائى چى:

ومطابقة الحديث لترجمة من جهة إمكان اتصاف الأهل أي الأقارب بالصفتين المذكورتين، و إذا ثهت هذالفشل لمن ينفق على من ليس له بقريب ممن اتصف بالوصفين فاالمنفق على المتصف بهما أولي» (⁴)

 ⁽٥٠٢٨) الحديث أخرجه البخارى فى كتاب النفقات. باب فضل النفقة على الأهل رقم الحديث: ٥٠٣٨ وأيضا أخرجه البخارى فى كتاب الأدب باب الساعى على الأرملة رقم الحديث: ٥۶۶٠ وأيضا باب الساعى على المسكين رقم الحديث: ٥۶۶١ و وأخرجه مسلم فى كتاب الزهد والرقاق. باب الإحسان إلى الأرملة والمسكين والبتيم رقم الحديث: ٢٩٨٧، وأخرجه النسانى فى كتاب الزكوة: ٢٧٧/١، وأخرجه التر مذى في أبواب البرو الصلة: ٢٧٧/١ وأخرجه ابن ماجه فى التجارة: ١٥٥٨)).

^۲) مجمع بحار الانوار ۳۸۱/۲. والنهایه لابن الاثیر: ۲۶۶/۲). ^۲) فتح الباری: ۶۲۴/۹)

⁾ ارشاد السارى :۱۲۱/۱۲، فتح البارى : ۶۲٤/۹).

صرت امام بخاری گین د دهٔ مشل النُّقَقَ مَلَ الأَهُلِ، ترجمة الباب قائمولو نه پس دا آیت ذکر کړې دې او ددې بلې معني طرفته ئي اشاره کړې ده چې اول د اهل وعیال نفقه د سړی په ذمه ضروری ده بیا ددې نه زیات که چې کیږی نوهغه د نفل صدقه په طور خرج کولې شی.

قوله: وَقَالَ الْحَسُّرُ الْعَفُو الْفَضُلِّ : دا د حسن بصرى رئيلت تعليق دى، فرمائى چې په آيت كښى د رغان نه هغه مال مراد دې چې د ضرورياتو او نفقې نه زيات وى عبد بن حميد دا تعليق موصولاً نقل كړې دې ()

قوله: حدثناً ادمرعر ابي مسعود الانصاري فقلت عن النبي عظم فقال عن النبي عظم بهذه كنبي «قلت» قائل شعبه دي يعني شعبه عدى بن ثابت نه تپوس او كړو چې دا روا يت د نبي كريم عظم نه مرفوعًا منقول دې ؟ نو هغوى جواب وركړواو ددوى تصد يق ئي او كړو نود اسماعيل په روايت كنبي ددې تصريح شته دې ﴿

داروا يت په کتاب الايمان کښې تير شوکې دې هغه ځانې کښې په دې باندې بحث شوې دي ()

حاَََصل دادې چې مسلمان کله په خپل اهل وعيال باندې د ثواب او اجر په نيت خرچ کوئ نږدا خرچ دده دپاره صدقد ده

[٢٠] حَدَّثَنَا مُحَدَّدُ بُنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنُ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنُ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ عَنُ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنُ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ عَنُ سَعْدِ رَضِ الله عليه وسلم - يَعُودُنِي وَأَنَامَ بِنَضَ عَرْضَةً، فَقُلْتُ لِى مَالْ أُوصِى بَمَالِي كُلِّهِ قَالَ « لا ». قُلْتُ قَالَطُورُ قَالَ « لا ». قُلْتُ فَاكَ هَاللَهُ مَا قَلْتُ قَالَ « الثَّلُثُ، وَالثَّلُثُ عَالَةً، بَنَاعُ مَرْدُ فَعَلَمُ عَالَةً، بَنَعْمُ مَا لَهُ مَنْ اللَّهُ مَنْ قَلْتُ اللَّهُ مَا اللَّهُ مَنَا فَعَمَّ اللَّهُ مَنَ اللَّهُ مَنَ اللَّهُ مَنَ اللَّهُ مَنَ اللَّهُ مَنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مَنْ اللَّهُ مَنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مَنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ الْمُنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مَنْ اللَّهُ مَنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مَنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللْمُعْلِقُولُ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مُنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مُنْ اللْمُنْ الْمُنْفَالِمُ اللَّهُ مِنْ الْمُ

حضرت سعدبن ابی وقاص الگائی فرمائی چی مکه مکرمه کښی ځه بیمار اووم نبی کریه کلیم خماعیادت دپاره راغلی وو ، ما عرض او کړو چی ماسره مال دی، آیا ځه دخپل ټول مال وصیت او کړم نبی کریم کلیم او فرمائیل چی نه، ما تپوس او کړو چی دنیم مال، حضور نبی کریم کلیم کلیم کلیم او فرما ئیل کریم کلیم او فرما نیل چی کولی شی اګر چی دا هم زیات دی، بیا نی او فرما ئیل چی خپل رشته دار مالدار پریښودل تالره ددی نه زیات بهتر دی چی ته هغوی داسې حالت کښې پریږدې چی هغوئ خلو ته داره ماد در دی د در دی په دوئ باندې څه هم خرج کوې هغه ستا دپاره صدقه ده تر دې

⁾ فتح الباری :۶۲۲/۹، تعلیق التعلیق: ۴۸۰/۹، عمدة القاری :۲۱/۲۱، وارشاد الساری :۱۲۱/۱۲، ۱۲۲).) وارشاد الساری :۱۲۳/۱۲، فتح الباری :۶۲۲/۹۰).

⁾ كشف الباري : ٢/٤ ٤/٢. باب ماجاء ان الاعمال باالنبة والحسبة).

پورې چې نىړئى ھم چې تەدخپلې ښځې پەخلەكښى وركوي

قوله العالة: الفقراءيتكففون: يمدون أكفهم يسألون الناس: دا حديث ياك كتاب الوصايا كښې تير شوې دې، هلته دې باندې تفصيلي بحث شوې دې

٢=بابوُجُوبِ النَّفَقَةِ عَلَم الأَهْلِ وَالْعِيَـالْ

امام بخاری مُشَرِّتُهُ په اول بأب گښې د نفقه فضیلت او په دې باب گښې د وجوب ذکر فرمانيلي دي، داهل وعيال نفقه بالاجماع واجب ده ‹ ، ،

نَفَقَهُ كُنِّسٍ بَهُ دِچا دَّحَالَتُ اعتبار وي البته به دې كښې اختلاف دې چې نفقه واجب كيدو نه

پس به دچاد حالت اعتبار وي، دخاوند د حالت يا دښخې دحالت؟

🛈 د حضرت امام شافعي گياي مسلك دادې چې په دې كښې دخاوند د حالت اعتبار به وي، خاوند که مالدار وي نو نفقه د اغنيا ، به واجب وي که غريب وي نو نفقه د فقرا ، به واجب وی (٪) صاحب هدا یه په احنافو کښې د امام کرخی کالله هم دا مسلك نقل کړې دَّى إِنَّ ٱوَعَلامه ظَفْرِ احمد عَثْمَانِي ﷺ په اعلاء السنن كښې هم دې قول دحنفيه ته ظاهر الروايت وئيلي دې (۲)

ددى مسلك دليل يو خو دا يو آيت دې چې اليننوق ذُوسَعَة مِنْ سَعَتِه وَمَنْ قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنوق مِماً اُنْمُواللهُ اللهُ اللهُ آمِن کریمه کښې دسړی د حالت اعتبار کړې شوې دې چې هغه دخپل وسعت

او خپل استطاعت مطابق خرچ کری . دویم دلیل د حضرت معاویه قشیری گفته هغه حدیث دی چی کوم امام ابو داود کفته امام نسانی کفته ابن ماجه کفته او ابن حیان کفته او این حیان کفته این کفته (اتيت رسول الله كالم قفلت ما تقول في نسائنا: قال: فَأَطْعِبُوهُمْ مِمَّا تَأْكُونَ واكسوهن مباتكتسون ولا

تضهرون ولاتقه حودن په دې حدیث کښې به د سړی د حالت اعتبار شوې دې.

 وویم مسلك د امام مالك گُولله دې، د دوی په نیزد اول مسلك بالكل برغ کس نفقه کښی
 ښخې د حالت اعتبار به وی ښځه که ما لداره وی نو نفقة د اغنیاء او که غریبه وی نو نفقه فقرا آبدواجب وي ابن قدامه په المعني كښي امام ابو حنيفه مُوليد عمداقول نقل كړي دي. (٢) ددې مسلك دليل دا آيت كريمه دې اوَعَلَى الْمُوَلُولِكُهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسُوتُهُنَّ بِالْمَعُرُوفِ" ا په دې آيت مبارك كنبى ،مَعْرُوف، نه مراد كفايت دى يعنى د ښځې حالت اعتبار نه هغه نفقه دده دپاره كفايت

^{&#}x27;) شرح البخاري لابن بطال:٧/ ٥٣٠. فتح الباري : ۶۲۵/۹، عمدة القارى: ١٣/٢١).

[&]quot;) المغنى ابن قدامة كتاب النفقأت:١٥٧/٨).

^۲) الهدأية باب النفقة:۲/۲۳٤)

اعلا.السن ابواب الفقر باب تعتبر حال الزوج في الفقر: ٢٨٩/١١).

^۵) سورة الطلاق الا:۷)

م اعلادالسنن: ۲۸۹/۱۱)

او کړی د

دُويمٌ دليل د هنده رئي حديث دې چې حضور نبی کريم ناه هغې ته فرمائيلی وو چې رغذی مایکفیك وولدك بالعووف، په دې کښې دخاوند دحالت اعتبار په ځائې دحضرت هنده نځي دپاره کفايت کولو پيش نظر ايښو دې شوې دې (٪).

٠ حضرات حنابله مسلك دې چې د ښځې خاوند د واړو د حالت اعتبار په كولې شي د د ر رمختار كښې دى چې هم دا د حضرات حنفيه مفتى په قول دي د ا يعنى كه دواړه مالدار دى نو نفقه اغنياء، دواړه تنګدست دى نو نفقه فقراء، او كه ښځه تنګدسته ده نو ددې نفقه داغنياء د نفقه نه كمه او د فقراء د نفقه نه په زياده وي.

ددې مسلك دليل دادې چې اليننځ دُوسَعَةِ مِنْ سَعَتِهِ اكښې به دخاوند د حالت اعتبار وى او د وَكُلُ الْعُوْلُولُهُ لَهُ رِزِّقُنَّ وَكُونُونَيُّ الْمُعُرُّوفِ * كښې به د ښځې د حالت اعتبار وى، نو د ښځې خاوند دواړو دحالت اعتبار به وى او په دواړو آيتونوبه عمل ممكن وى نو ابن قدامه مُولِيَّة فرمائي په «دولنافها دكمناه جهعابين الدليلين وجلابكل النسين ورعلة لكلا الجانين فيكون اولى»

ا ١٠٠٠ عَذَنْنَا عُرُبُنُ حَفْمِ حَدَّنْنَا أَبِي حَدَّثْنَا الْأَغْنُقُ حَدَّثْنَا أَبُوصَالِحِ قَالَ حَدَّثِي أَيُوهُرَيْرَةً - رضى الله عنه - قَالَ قَالَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - «أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ مَا تَرَكَ غِنِّي وَالْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ الشَّفْلَى، وَابْدَأَ يَمَنْ تَعُولُ ». تَقُولُ الْبُرَأَةُ إِمَا أَنْ تُطْعِمْنِي وَإِمَّا أَنْ تُطَلِقَنِي . وَيَقُولُ الْعَبْدُ أَطْعِمْنِي وَاسْتَعْمِلْنِي . وَيَقُولُ الْإِبْنُ أَطْعِمْنِي إلَى مَنْ تَدَعْنِي فَقَالُوا يَا أَبْاهُرُيْرَةً سَمِعْتَ هَذَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم -. قَالَ لاَهذَا مِنْ كه فَي أَد هُذَا وَيَ

ا المُوهِ الْمَدِّنْ مَنْ الْمِيدُ بْرُيُ عُفَيْرِ قَالَ حَدَّتَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّتَنِي عَبْدُ الرَّحُون بْرُيُ حَالِيدِ بْنِ مُسَافِرِ عَنِ ابْنِ شِهَا بُ عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِى هُرَيْزَةً أَنْ رَسُولَ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم-قَالَ «خَبْرُ الصَّدَقَةِ مَا صَّالَ عَنْ طَبْرِ عِنْي ، وَابْدَأَ إِمَنْ تَعُولُ ». ار ۱۳۴۰

قوله: افضل الصلاقة ما ترك غنی: افضل صدقه هغه ده چې څه نه څه مالداری قائمه پاتې بریږدی. یعنی ددې په وجه سړې بالکل مفلس پاتې نشی، بلکه څه مالداری قائمه پاتې شی داد صدقه بهترین قسم دې سړې د ټول مال دومره صدقه او کړی چې ده سره څه نه څه پاتې شی دا د رومبی صورت په نسبت غیر افضل دې ځکه په دې کښې ویره ده چې هسې نه دا سړې مفلس شی او بل ته لاس اونیسی دا شان په دې صورت کښې بعضي واجب

أ) المغنى لابن قدامة: ١٥٤/٨)

⁾ المغنى لابن قدامة : ١٥٤/٨)

⁾ المغنى لابن قدامة : ١٥۶/٨).

⁾ الدر المختار : باب النفقة:٢٠١/٢).

حقوق ادا کول هم متاثره کیدیشی مخکښې فرمائی چې «الْیَکُ الْمُلْیَا مَحَکُّونَ الْیَکِ السُّفُلَی، په دې ریک المُلْیَا، نه ورکولو والا لاس او ریکِ السُّفُلَ، نه غوښتوؤنکې لاس مراد دې او ظاهر دی چې ورکول د اخستلو نه بهتر دی

قوله <u>وَالْدَاُ أَيْمَرُ .ُ تَعُولُ :</u> خرچ کولو کښې ابتدا ، د اهل وعيال نه پکار دی. په دې جمله کښې هاردې کښې هم ددې حکله کښې هم ددې حکم دې خکم دې خکم دې خکم دې خکم دې خکم دې خوچ کول واجب دی او د واجب ادا کول په نفلو باندې مقدم دی. رمَن تَعُول کښې ښځه او نابالغ اولاد خوبالاتفاق داخل دی، البته بالغ کيدو نه پس د اولاد په نفقه وجوب کيدو کښې اختلاف دې د بعضي علما ، کرامو په نز د د اولاد نفقه مطلقا د پلار په ذمه واجب ده. که بالغ وی او که نابالغ ليکن د جمهورو په نيز د هلك د بالغيدو او د جينئ د واده کيدو نه پس د پلار ذمي نه نفقه واجب ختمه شي

قوله: تَقُولُ الْمَرُأَةُ إِصَّا أَنُ تُطُعِمَني وَإِصَّا أَنُ تُطَلِقَني : دا جمله او ددې نه مخکنې جملې دحدیث مرفوع حصه نه ده بلکه د ابو هریره کالئې کلام دې چې په هغې کنې ابوهریره کالئې د رمن تقول، تشریح کړې ده نو امام نسائي کالئې فرمائي چې روایت مبارك کنې ددې تشریح شته دې، په هغې کښې دی چې «فسئل ابوهریرة من تعول یا آباهریری، (۱ کنې ددوی نه تپوس او کړې شو چې د رمن تعول، مصداق څوك دی ؟ نو هغوى او فرمائیل چې ښځه وائي چې ماباندې او خور وه، ګڼې ماته طلاق راکړه، یعنی اهل وعیال کنې خو یو ښځه دد.

خاوند ناداره کیدو په صورت کښې ښځه نکاح فسخ کولی شی ا : دې جمله نه د جمهورو علما کرامو یومختلف فیه مسئله کښې د خپل مسلك دپاره استدلال کړې دې مسئله داده که خاوند تنګدست اونادار شي داشان چې هغه د نفقه په ورکولو قادر نه وي نوداسې صورت کښې به ښځې ته دفسخ نکاح اختیار حاصل وي که نه

و انمه ثلاثه په نیز داسې صور ت کښې به ښځې ته دفسخ نکاح اختیار حاصل وي. که ښځه دخاوند د معسر او تنګدسته کیدو نه پس دده نه جدائي اوفراق غواوړي نو د دواړو په مینځ کښې به تفریق راوستلي شي.

٠ دحضرات حنفیه په نیز په دې صورت کښې ښځې ته د فسخ نکاح اختیار نه دې حاصل پلکه هغه به صبر نه کار اخلی ددې نفقه به ددې د خاوند په ذمه وی د حضرت امام شافعی پښځ یو قول هم ددې مطابق دې ۲ ٪

أئمه ثلاثه يو خوحديث بأب نه استدلال كوى

۱) فتح الباری:۶۲۶/۹)

آً) دَمَّذَاهُبُودِيَارُهُ اوَكُورِتَى : نيل الأو طار :۴۴٠/۶ إعلاء السنن :۲۹۰/۱۱. ابواب النفقة وعبدةالقارى: (۱۵/۲۱).

او دويم د دارقطني د روايت نه استدلال کوي. په هغې کښې دي چې (ان النبي 西) قال ق

الرجل لايجدما ينفق على امرأته قال يغرق بينهما

د حضرات حنفيه طرف نه د رومبی استدلال خو دا جواب ورکړې شوې دې چې اول دا جمله د مرفوع حديث نه ده. بلکه دحضرت ابو هريره الله الله د قول تشريح ده. دويم په دې کښې صرف د فراق مطالبه ده او مطالبه د فراق د فسخ د نکاح لره مستلزم نه ده. ()

ترگومې چې تعلق دی د امام دارقطنی د روآیت نو آبوحاتم دې لره معلول ګرز ولې دې. لهذا هغه قابل استدلال نه دې.()

حضرات حنفيه ددې نصوصو نه استدلال كوى چې په هغې كښې د فقر نه باوجود د نكاح ترغيب وركړې شوې دې هغه فرمائى كه د فقرو تنگدستئ په وجه فرقت كيدلې نوبيا به په حالت د فقركنې د نكاح ترغيب نه وركړې كيدو نوامام محمد گڼځ فرمائى (كتاب الحجيم كښې په خپل بلاغات كښې دا روايت نقل كړې دې «بلغناهن النبى تنظمان رجلا اتالايشكولااليه الحاجة تقال اذهب فتوري . (٢) اوامام محمد گڼځ بلاغات د حضرات حنفيه په نيز حجت دي . (١) داشان امام ثعلبي گڼځ په خپل تفسير كښې او ديلمي گڼځ د حضرت ابن عباس تات موروع روايت نقل كړې دې چې د هغې الفاظ دى چې دالتسموالرژق بالشكاس . (٩)

امام حاكم په مستدرك كښې روايت نقل كړې دې چې «تروجواالنسام فانهن ياتين بالمال حاكم فرمانى چې دا حديث على شرط الشيخين دې (۱) اوعلامه ذهبى گينت په تلخيص كښې ددې تائيد كړې دې (۱)

په مجمع الزوائد کښې ددې روايت د صحت باره کښې دې چې «ورجاله رجال الصحيح ځلا مسلمېن چنادة وهو**ژن**قه ([^])

د دې ټولو نصونو نه خبره معلومه شوه چې دسړي غریب کیدل اولاس خالي کیدل د فسخ نکاح سبب نه دې جوړ پیړل پکار والله اعلم

قوله: وَيَقُولُ الإِبْرِ أَطْعِبْنِي الى مَر أَ تَكَعُني خُونَ بلار تدواني جدماته خوراك

^{ً)} اعلاء السنن :۲۹۱/۱۱).

⁾ نيل الاوطار :٢٤٣/۶. والتلخيص الحبير:٣٢٣/٢).

ا) إعلاء السنن: ٢٩١/١١).

أ) إعلاء السنن: ٢٩١/١١).

⁽⁾ الفردوس بما ثور الخطاب للديلمي : ١/٨٨ ، رقم الحديث:٢٨٢).

⁾ المستدرك للأمام الحاكم: ١٤١/٢ كتاب النكاح).

⁾ تلغيص الامام الذهبي :١٤١/٢ كتاب النكاح)

⁾ مجمع الزوائد (7۵٥٪ £ . باب تزوجوالنساء ياتيكم بالاموال).

راکوه ته ماته حواله کوې چاته مې بريږدي. ددې جملې نه بعضې حضراتو استدلال کړې دې او وائي که په اولاد کښې د چا سره مال وي يا د هغه کاروبار وي نو د هغه نفقه به په پلار باندې واجب نه وی ځکه چې ولامَنْ تَکَمَّقُ، خو هغه انسان وائی چې دچا په پلار باندې د نقه نه سوا ېل څه څیز د پاره رجوع ممکن نه وی صاحب مال او کاروباری کس دا جمله

ځونې پلارته وائي چې ماباندې اوخوروه، ته ما چاته حواله کوي. چاته مې پريږدې. ددې جملې نه استدلال کوي او بعضې حضرات وائي که په اولاد کښې چاسره مال وي يا دده کاروبار وی نو د هغه نفقه په پلار باندې واجب نه ده ځکه چې (له مَنْ تَکَمُفُ) خو به هغه انسان وائی چې دهغه دپاره دپلار د نفقی نه علاوه بل یو څیز طرفته رچوع ممکن نه وی، صاحب مال او کاروباری سپړې دا جمله نشی وئیلې (۲)

قوله:هَ<u>ذَا هِرِنُ كِيسِ أَبِي هُرَيْرَةً:</u> ركيس، (د كاف كسره سره، تهيلئ ته وائي. يعني دا تشريح ما د نبي كريم ﷺ نه نه ده أوريدلي بلكه دا ځما كلام دې بعضو روايتونو كښې رکیس، ردکاف فتحه سره، دی په معنی د عقل و دانش یعنی دا تشریح ما دخپل عقل ودانش نه کړې ده. (٢) حديث مرافزع نه دې لکه څنګکه چې مخکښې او ونيکې شو چې د امام نسائي مين وايت كښې هم ددې تصريح ده چې حضرت ابوهريره کامن نه د رمن تعول، متعلق تپوس او کړې شو. نو هغوی ددې په تشریح کښې دا جمله اووئیله.

قوله خَيْزُالصَّدَقَّةِ مَاكَانَ عَنُ ظُهُر غِني : بهترينه صدقه هغه ده چې ما لدارئ سره وي، يعني صدقه كولونه پس انسان بالكل مفلس پاتې نشي او د نورو محتاج نه وي، علامه عيني مريد دالفظ (ظهر) متعلق فرمائي چې:

(والظهرة ديواد في مثل هذا د تساعاللكلام وتبكينا كأنه صدقة مستندة إلى ظهرقوى من المال رسم

٣=باب حَبْسِ نَفَقَةِ الرَّجُلِ قُوتَ سَنَةٍ عَلَى أَهْلِهِ، وَكُيْفَ نَفَقَاتُ الْعِيَا لِ [٢٠٠٤] حَذَثَنِي مُحْمَّدُ بُنُ سَلَامِ أَخْبَرُنَا وَكِيمٌ عَنِ ابْنِ عُبَيْنَةً قَالَ قال لِي مَعْمَرٌ قَال لِي الثَّوْدِي هَلَّ سَمِعْتَ فِي الزَّجُلِ يَجْمَعُ لأَهْلِهِ قُوتَ سَنَتِهِمْ أَوْ بَعْضِ السَّنَةِ قِـآلَ مَعْمَرٌ فَلَمْ يَعْفُرْنِي، فَمَّ دَكِيْنُ حَدِيثًا حَدَّنَنَاهُ الْمِنُ شِهَا لِ الزَّهْدِيَ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسِ عَنْ عُمَر رضى الله عنه أَنَّ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - كَانَ يَبِيمُ مُغْلَ يَنِي النَّضِيرِ، وَيُعْيِسُ

۱) فتح الباری :۶۲۶/۹. و ارشاد الساری:۱۲۶/۱۲).

^{&#}x27;) فتُح البارى :۶۲۶/۹، و ارشاد السارى:۱۲۶/۱۲).

⁾ عمدة القارى :١٤/٢١. وارشاد السارى :١٢٧/١٢. فتح البارى: ٥٢٢/٩).

⁾ عمدة القارى: ١٥/٢١)؟

عُفَيْرِقًا لَ حَدَّثُنِهِ اللَّهُ عُقَالَ حَدَّثُنِهِ عُقَيْلٌ عَن ابْن شِهَاب : أَوْسِ إِنْ الْحَدَثَانِ وَكَ بِرَ الْمُؤْمِنِينَ اقْضِ بَيْنِي وَبَيْنَ هَذَا. فَقَالَ الدَّهُطُ عُثَانُ وَأَصْعَابُهُ يَا أُمِيرَ ، وَأُرِجُ أَحَدَهُمَا مِرَى الآخِرِ فَقَالَ عُمَرُ اتَّبِدُواأَنْشُدُكُمُ بِاللَّهِ الَّذِي بِهِ تَقُومُ أَبِيهَا، فَقُلْتُ إِنْ شِئْكًا دَفَعْتُهُ إِلَيْكُمَا عَلَمَ اَ بِمَاعَلِ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صلى اللهُ عليه وسلم- وَبِمَاعَلِ بِهِ فِيهَا أَبُو

كُر، وَبَمَا عَمَلُتُ بِهِ فِيهَا، مُنْذُ وُلِيتُهَا، وَالاَّ فَلاَ تُكَيِّمَانِي فِيهَا فَقُلُمُّا ادْفَعْهَا إِنَيْنَا بِذَلِكَ. فَدَفَعْتُمَا إِنْكُمْ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ مَاللَّهِ هَلْ دَفَعْتُهَا إِنْهُمَا بِذَلِّكَ فَقَالَ الرَّهْطُ نَعَمْ قَالَ فَأَقْبَلَ عَلَمْ ۖ عُلِي وَعُبَّاسٍ فَقَالَ أَنْشُدُكُمَا بِاللَّهِ هَلَ دَفَعْتُهَا إِلَيْكُمَا بِذَلِكَ قَالاَ نَعَمْ قَالَ أَفْتَلْتَحِسَابِ مِنِي قَضَاءً غَيْرُ ذَلِكَ، فَوَالَّذِي بِإذْنِهِ تَقُومُ النَّمَاءُ وَالأَرْضُ لأ أَقْضِي فِيهَا قَضَاءً غَيْرٌ ذَلِكَ، حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ، فَإِنْ عَجُزُتُمَا عَنْهَا فَا أَذْفَعَا هَا فَأَنَا أَكْفِيكُمَا هَا. [. ٢٧٣٨

حضرت امام بخاري پُرَيْلَةً په دې باب کښې وئيل غواړي چې سړې دخپل اهل وعيال دپاره که دټول کال غله محفوظ کوي نوداجانزدې اوپه دې کښې هيڅ باك نشته دې ځکه نبي کريم گنگ دخپل اهل وعيال دپاره د يو کال غله محفوظ کړې ساتله

يو اشکال او د هغې جواب په دې باندې يو اشکال دا کېدې شي چې امام ترمدي گينځ په شمائل ترمذی کښې يو حد يث نقل کوی چې (کان النبي لايدخ شيمالغد) () چې نبي کريم تَرَيُّ به سبا دپاره هم څه څيز نه پريښودو او دلته د ټول کال ذکر دي

ددې جواب دادې چې د شمائل ترمدې روايت د نبي کريم گرېڅ دات سره محصوص دي او دلته د اهل و عيال دياره دغلي د فراهمي ذكر دي، ددي وجي تعارض نشته دي .

د غلې دخيره کولو موده څومره پکار ده ؟: بعضي صوفياء کرامو د روايت باب نه استدلال کړي دې او وئيلې ئې دي چې يو کال نه زياته غله فراهم کول به د سنت نه خلاف وي. ٢٠

ليڭن ابن جريرگيني ددې روايت نه استدلال كړې دې چې مطلقا دغلې فراهمي درست ده، كه پوکال دپاره وي او که ددې نه زياته ولې نه وي 🖔

پُهُ دې استدلال باندې اشكال كيږي چې روايت كښې خو ديو كال تصريح ده، مطلقا د غلې دْ فراهْمَنْ جَوَازَ دْدِي نَّه څنګهُ اخْذَ کُولْي شَيّ ؟

د در سخی بوردندې ددې جواب دادې چې دا ورکولې شي چې دراصل د نبي کريم گالل په خدمت کښې چې کومه غله او دخوراك څيز به راتلو، هغه غام طور وو او يا كهجورې به راتلې او عام طور سره دا څيزوند کال په کال به نوي نوي راتلل، ځکه نبی کريم گل ټول کال نه د زياتو الهتمام

بهر حال د حدیث الفاظ که اوکتلې شي نو ددې نه معلومیږي چې یو کال د پاره نبي کریم الله على د فراهمي اهتمام کړې وو ، لیکن که په دې معنی باندې غور اوکړې شي نو بیا دابن جرير طبري مُواهد استدلال قوى معلوميري (٥)

خيني صوَّفياً، كُرام وآئي چي سَبا دَپّاره د عَلَيْ د فراهمئ انتظام كول خلاف توكل دي، ليكن

^{&#}x27;) شمانل الرترمذي باب ماجاء في خلق رسول الله كاللم: ۲۹۳. وقم الحديث: ٣٥٥).

⁾ فتح البارى :۶۲۹/۹، ارشادالسارى ۱۲۷/۱۲). ا) فتح البارى :۶۲۹/۹).

⁾ فتح البارى: ۶۲۹/۹).

^م) فتح البارى :۶۲۹/۹).

صحیح دادی چې د خلقو احوال مختلف وی. د ځینې حضراتو حالات داسې وی چې ددوئ دپاره دصبا دپاره انتظام کول هم منافی توکل په نظر رازی، او د ځینو حالات داسې وی چې د هغوی دپاره دصبا څه چې ددې نه زیات اهتمام کول ضروری وي.

دې باب کښې چې کوم طویل کدیث ذکرکړې شوې دې، دا په کتاب المغازی کښې تفصیل سره تیر شو ېدې د ۱ د ترجمة الباب د ړومبئ حصې مناسبت خو د حدیث پاك نه ظاهر دې د

دونمي حصي (دكيف نفقات العيال) مناسبت بيانوي او حافظ ابن حجر يُركيك فرماني چي

رايت أنه يمكن منه أن يوعنه منه دليل التقدير لان مقداد السنة اذا عراف، عراف منه توزيعها على ايأم السنة فيعرف حصة كل يوم من ذالك فكانه قال: لكل واحدة فى كل يوم قد، د معين من البغل البذكود والاصل فى الاطلاق التسوية، إفتح المبارى: ١٢٨/٩> (مغل) غله وركو ؤنكى يتى]

یعنی ددې حد یث نه د نفقه مقدار دلیل اخذ کولی شی، ځکه چې کله دټول کال نفقه معلوم شی نو د کال په ورځو باندې دا تقسیمول هم معلومیږي چې هرې ورځې په حصه کښې د نفه څه م د مقدار اغل

٭=بابوَقَـالَ اللَّهُ تَعَـالَى (وَالْوَالِدَاتُ يُرُضِعُنَ أَوْلاَدَهُنَّ حَوْلَيُن كَـامِلَيْن لِمَنُ أَرَادَانُ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ

نرَجْمَةَ الَبَاْبِ كَنِبَيَ أَمَامَ بِخَارَى گُولُمَةٍ درې آیتونه ذکر کړی دی، ړومبی آیت مبارك د پئ ورکوؤنکی ښځی دپاره دنفقی په وجوب باندې دلالت کوی، دویم آیت روَمَمُلُهُ وَفِصْلُهُ...) د رضاعت د مودې مقدار ښائی، اود دریم آیت مبارك کښې دا خبره بیان شوېده چې په اتفاق کښې خرچ کولو والا د حالت په اعتبار سره به وی (`)

قوله <u>: وَقَـالَ يُونُسُ عَو. الزَّهْوي :</u> فرمائي چې الله ﷺ دا خبره منع فرمائيلې ده چې

⁽⁾ کشف الباری، کتاب المغازی باب حدیث بنی النضیر:۱۹۶، ۱۹۹). ۲) فتح الباری :۶٬۳۰۹).

مور د بچې په وجه پلار ته نقصان اورسوي ددې صورت دادې چې پلار ته دې دا اووائي چې ځه به دې بچې ته پځ نه ورکوؤم حالانکه ددې پئ د غذا په اعتبار سره د بچې دپاره زيات مناسب دې او د بلې ښځې په مقابله کښې هغه د بچې دپاره زياته مشفقه او همدرده دو دنکار په صورت کښې دبچې پلار ته به تکليف وي، ددې و چې دده دپاره دا حق ادا

کوّل چې کوّمُ الله ﷺ فرضَّ کړې دی. او داشان پلار لره هم دا اختیار نشته دې چې هغه د بچې په وجه دده مور ته تکلیف اورسوي. داشان چې هغه د پئ ورکولو نه منع کړي. او یو بلې ښځې ته ددې اجازت ورکړۍ. رظاهر دې چې کله مور خپل بچې ته په پئ ورکولو باندې راضي وي نو ددې باوجود پلار دې ته د پئ ورکولو اجازت نه ورکوي. بلکه بچې یو بلې ښځې ته حواله کړي نو دا خبره مور دپاره یقیني د تکلیف باعث ده، داشان د بچې مور ته تکلیف ورکول جائز نه دي.

قُولُه: فَهُنَّعَهَا أَرْنُ تُرُضِعَهُ ضِرَارًا لَهَا إِلَى غَيْرِهَا: به دې كښې بِال مَرْهَا، د ريمنع، متعلق دي، راى منعلق دي، راى منعلق يات هال دي. راى منعلق دي، راى منعلق يات هال رضاع ديونس د تعليق لره ابن وهب موصولا نقل كړې دي را

قوله: (فَصَالُهُ) فِطَامُهُ:آيت كريمه كنبي د رفعال، لفظ راغلي دې، ددې تفسير رفطام، سره كړې دې، چې ددې معنى بچې د پئيو نه منع كول، دا د ابن عباس الماش تفسير دې، چې امام ابن طبرى مُسَلَّمُ نقل كړې دې در)

ه = باب نَفَقَةِ الْمَرُ أَقِ إِذَا غَابَ عَنْهَا زَوْجُهَا وَنَفَقَةِ الْوَلَدِ.

امام بخاری گُوَلَّهُ دَّي باب كَنِبي دَامَّسنله بياْن كړې ده چَيْ كُه خَاوند َغَائبَ شَی نو ددهٔ د ښځی او اولاد نفقه به ددهٔ د مال نه وركولې شي. د حنابله او حضرات حنيفه هم دا مسلك دې (ً)

زمونږ فقها، کرامو لیکلی دی چې که د خاوند مال دښځې په حق کښې جنس نه وی یا د ثمنین ددینارو درهم وغیره نه ده په مال کښې موجود وی نو پدې دواړو صورتونو کښې به ښځه خپل حق دده د مال نه د نفقې دپاره وصولولي شي.

لیکن ددې دوؤ نه علاوه دمال که نو راقسام وي نو په دې صورت کښي به دقاضي د فیصلي اواجازت سردښځي اخستي شي، ددې نه بغیر نه رگ

[٤٠٤٨]. حَدَّنَنَاابُنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَاعُبُدُاللَّهِ أَخْبَرَنَايُولُسُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُوْوَةُ أَنَّ عَائِصَةً - رضى الله عنها - قَـالَتُ جَـاءَتْ هِنْدُ بِلْتُ عُتْبَةً فَعَالَتُ يَارِسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَبَاسُفْيَانَ

۱) تغلیق التعلیق : ۴۸۱/٤، فتح الباری: ۶۳۰،۹، ۶۳۱).

٢) عبدة القاري ١٩/٢١. ارشاد الساري: ١٣٢/١٢. فتح الباري: ٤٣١/٩).

⁷) فتح البارى: ۲۰۹/٤). ⁴) فتح القدير: ۲۱۰/*٤*).

رَجُلْ مِنْيكْ فَهَلْ عَلَى حَرَجٌ أَنْ أَطْعِمَ مِنَ الَّذِي لَهُ عِيَـالَنَـا قَـالَ « لاَ إِلَّا

قوله: رَجُ<u>لٌ مِسِّيكٌ: مِسِّيك</u>، يا خو د فعيل په وزن د ميم په فتحه سره اود سين په كسره سره دې او يا روسينگ، د ميم په کسره او د سين په مکسور مشد د سره د مبالغه صيغه ده په

(٤٠٠٤) حَدَّثَنَا يَغْيَى حَدَّثَنَا عَبُدُ الزَّزَاقِ عَنْ مَعْمَرِ عَنْ هَبَّا مِرِقَالَ سَمِعْتُ أَبَاهُ رَبُوّةَ -رضى الله عنه-عَن النَّبِي-صلى الله عليه وسلم-قَالَ «إِذَا أَنْفَقَتِ الْمَرْأَةُ مِنْ كَسُبِ زَوْجِهَا عَنْ غَيْرِأُمْرِهِ فَلَهُ نِصْفُ أُجْرِهِ».[ر٠٠٢٠]

دلته د يحيي نه كوم يحيي مراد دې ؟ علامه كرماني گناڅ فرمائي چې ددې نه يحيي بن

موسی دبلخی، او یحیی بن جعفر دبیکندی، دواړه مراد اخستی شی. () علامه عینی پیکی و مرمائی چی بیحیی بن جغفر مراد دې او په دې کښې د تردد ضرورت ځکه نشته دې چې په کتاب البيوع کښې دننه بعينه هم دې سند سره دا روايت تير شوې دې، او هلته د يحيي بن جعفر تصريح موجوده ده ر^۲).

علامه عيني ﷺ نه مخكښې علامه مزي ﷺ په تحفة الاشراف كښې ددې تصريح كړې ده او وئيلي ئې دي چې دا يحيي بن جعفر دي. را پ داحديث پاك پديو سند او منتن مكرر دي.

(٥٠٤١]. حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَعُنِي عَنْ شُعْبَةً قَالَ حَدَّثِنِي الْحَكَّمُ عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَمِ حَدَّثَنَا عَلِي أَنَّ فَاطِمَةً - عَلَيْهِمَا السَّلاَمُ - أَتَتِ النَّهِيّ - صلى الله عليه وسلم - تَشُكُو إلَيْهِ مَا تَلْقَى فِي يَدِهَا مِنَ الزَّحَى ، وَبَلَغَهَا أَنَّهُ جَاءَهُ رَقِيقٌ فَلَمْ تُصَادِفُهُ، فَذَكَرَتُ ذَلِكَ لِعَائِشَةٌ، فَلَمْ جَاءَ أُخْبَرَثُهُ عَائِشَةً - قَالَ - فَجَاءَنَا وَقَدُ أَخَذُنَا مَضَاحِعَنَا، فَذَهَنُنَا تَقُومُ فَقَالَ « عَلَم مِجَّانِكُمَا». فَجَاءَ فَقَعَدَ بَيْنِي وَبَيْنَهَا حَتَّى وَجَدُنُ بَرُدَ قَدَمَيْهِ عَلَى بَطْنِي فَقَالَ « أَلَآ أَذْلَكُمُا عَلَى خَيْرِ مِنَّا سَأَلْمُاهُ إِذَآ أَخَذْتُمَا مَضَآ جِعَكُمَا - أَوْ أَوْيُمَّا إِلَى فِرَاشِكُمَا - فَسَيِّمَا ثَلاَثًا وَتُلَاثِينَ ، وَاحْمَدَا لَلاَ ثَا وَتُلاثِينَ ، وَكَيْرِ أَأْرَبُعًا وَتَلاَثِينَ ، فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمَا مِنْ خَادِمِ [ر. ٢٩٤٥] د ښځې په دمه د کار مسئله امام بخاري کښته داباب قائم کړې دې او يو مشهورې اختلافي

⁾ عمدة القارى: ٢١/ ١٩ ارشاد السارى: ١٦/ ١٣٤)

⁾ شرح الكرماني: ۱۰/۲۰، رقم الحديث: ۵۰۱۶، عمدة القاري:۱۹/۲۱، ارشاد الساري:۱۳۳/۱۲).

⁾ عمدة القارى: ٢١/ ١٩)

⁾ قال المزى في تحفة الاشراف بمعرفة الاطراف : وفي النفقات (٥:٢) عن يحيى بن جعفر ولم ينسبه في النفقات: ٣٩٧/١٠.رقم الحديث (١٤۶٩٥).

مسئله طرفته نې اشاره کړې ده، مسئله داده چې د ښځې په ذمه دکور کار ضروری دې که نه دې کښې اختلاف دې د حضرات فقهاء کرامو

ن د آمام شافعي پينځ آو امام آحمد بن حنبل پينځ مسلك دادې چې د سخې په دمه د كور

کار ضروری او واجب نه دی. (لان عقد النکام پتاول الاستبتام لاالغدرمة، (`) حرور الديد الديد الديد و در الدخلاف دو خکو در مودی کنيد دی در فاطمه فلای ا

حدیث پاُلگ په ظآهره ددوئ دمسلك خلاف دې ځکه چې په دې کښې دی چې فاطمه ﷺ به د علی ﷺ په کور کښې د کور کار کولو

ددې باب په جواب کښکې داخضرات وانی چې فاطمه ناش به دخپلو او چتو اخلاقو او او چتو عادتونو په و جه داسې کول، د دې وجه دا نه وه چې د کو رکار دهغې په دمه ضروری وو. (۲) ۞ مالکیه حضرات فرمائی چې که خاوند صاحب وسعت وی او ښځه هم صاحب حیثیت وی نو داسې صورت کښې د ښځې په ذمه د کور کار واجب نه دې بلکه د خاوند په ذمه لازم دې چې هغه دښځې دپاره خادم مقرر کړی، بیا هم که ښځه د غریبی کورنئ نه د کار کوؤنکی یو ښځه وی یا ښځه خو صاحب حیثیت وی لیکن د خاوند کمزورې دې نو په دې دواړو صورتونو کښې د ښځې په ذمه د کور کار ضرروی او واجب دې. (۲)

د حضرات خنيفه مسلك هم د مالكيه ته نزدې دې، هغوئ فرمائي چې خاوند مالدار وى
نو دكور خدمت د ښځې په ذمه نه ده بلكه د خاوند په ذمه وې لره خادم ساتل واجب دى،
او كه خاوند غريب اومالى لحاظ سره كمزورې وى نړ په دې صورت كښې د ښځې په ذمه د
كور كار ديانتا واجب دى.

شمس العلماء سرخسي پیک فرمائی که سخه په دې صورت کښې دکور کار نه انکار او کړی نو په هغې باندې جبر نشته دې، البته داسې حالت کښې د خاوند په ذمه د روټئ پخکړی وغیره فراهیي ضروري نه ده.

قوله: أَلاَأُ ذَلَكُمُا عَلَى خَيْرِمِمَّا سَأَلْتَمَا: ددې جملي نه يو مطلب خو دا اخذ كولي شي چي تسبيح فاطمي سره سړي ته داسې قوت اوطاقت ملاويوي چي د خادم د قوت نه په زيات وي اود مختلفر امورو انجام ته رسول د انسان دپاره آسان او سهل شي

لیکن دویم مطلب داد چې دکوم زیات ظاهر دې چې دد تسبیح او ذکو فائده آخرت سره خاص ده او دخادم فائده دنیا سره مختص ده او آخرت ددنیا په مقابله کښې زیات بهتر او دائمې دې ()

⁾ المغنى لابن قدامة كتاب عشرة النساء:٢٢٥/٧، ولا مع الدراري:٣٧٧/٩).

⁾ لا مع لدراری: ۳۸۹/۹).

^{ً)} لا مع لدراری: ۳۸۹/۹). ً) لا مع لدراری: ۳۸۹/۹).

∠=بأبخَادِمِ الْمَرُأَةِ

(۵۰۴۷) حَذَّتُنَا الْحُمَيْدِي حَذَّتُنَا اللَّهَيَّانُ حَدَّتَنَا عَبَيْلُ اللَّهِ بَنِي أَى يَزِينَ سَمِمَ مُجَاهِدًا سَمِعْتُ عَبْدَالرَّخُونِ بُنَ أَمِي طَالِبٍ أَنَّ فَاطِعَةً - عَلَيْهَا السَّلاَمُ- أَتَتِ عَبْدَ الرَّخُونِ بُنَ أَمِي طَالِبٍ أَنَّ فَاطِعَةً - عَلَيْهَا السَّلاَمُ- أَتَتِ النَّهِي وَلِي فِنَهُ مُنَاقِعِينَ اللَّهَ وَاللَّهُ وَاللَّهُ اللَّهُ وَلَلْكُونِينَ ». - فَحُمَّ اللَّهُ الللَّلْمُ

اماً م بخاری پینیچ ددې باب لاندې د علی څانځ او فاطمه ژانځا د کورنۍ ژوند متعلق د نبی کریم ۱۶ ارشاد مبارك نقل کوی او دې خبرې طرفته اشاره کوی که ښځه د کور د کار کولو استطاعت لری نو په خاوند باندې لازم نه دی چې ددې دپاره خادم اونیسي

خوکه ښځه دُکور دکار او دخوراک وغیره پخولو طاقت نه لری لکه بیماره وی نو داسې صورت کښې د خاوند په ذمه خوراك تیارول او انتظام کول او دخادم مهیا کول ضروری دی، دښځي د خادم نفقه هم دخاوند په ذمه واجب ده. (`)

٨=بابخِدُمَةِ الرَّجُل فِي أَهْلِهِ

[440]. حَدَّثَنَا هُمَّدُبُرُ عُرْعُرَةً حَدَّثَنَا هُمُبَّهُ عَيْ الْحَكَوْرِي عُنَيْبَةً عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَسَأَلْتُ عَائِشَةً وضى الله عنها- مَا كَانَ النَّبِي- صلى الله عليه وسلم- يَصُنَّهُ فِي الْبُنِّ قِالَتُ كَانَ فِي مِهْنَةٍ أَهْلِهِ، فَإِذَا سَعِمَ الْأَذَانَ خَرَجَ (رَبِّهُ؟)

امام بخاری کنه په دې ترجمة الباب کښې وئيل غواړي چې سړی لره پکار دی چې کله هغه په کور کښې وی نو د کور په کارونو کښې دې مدد کوی او دکوروالو سره دې مددکوی، نبی کریم کنه به هم په کور کښې مختلفو کارونو کښې مصروف وو او دکور ضروریات پوره کولو دپاره نې مددد کولو ، شارح بخاری ابن بطال د مهلب حوالې سره فرمائي چې:

رقين السنة بهتهن الأنسان نفسه في بيته يحتاج اليه من امر دنيالا وما يعينه على دينه وليس الترفه في هذا بمحبود ولامن سبيل الصالحين وانها ذالك من سير الاعاجم، ( )

شیخ اُلحدیث مولانا محمد زکریا کمای قرمائی چی حدیث باب نه په کور کښی د کو رکار د کولو استحباب معلومیږي. د)،

قوله : كَانَ فِي مِهْنَةِ أَهْلِه: رمِهْنَةِ، دميم په كسر سره او فتحه دواړو سره وئيلې كيږي،

⁾ مدایة: ۳۹/۲، الانصاف: ۳۵۷/۹، در مختار: ۲۱۱/۲).

⁾ شرح ابن ابطال :۲/۷ ۵٤).

⁾ الابواب والترجم: ٨٤/٢ عمدة القارى: ٢١ / ٢١)

وَ ﴿ اللَّهُ اللَّهُ مُنْفِقِ الرَّجُلُ فَلِلْمَرُ أَقِ أَنُ تَأْخُذَ بِغَيْرِعِلْبِهِ مَا يَكُفِيهَا وَوَلَى هَا بِالْمُعُرُوفِ

٠٤٠١). حَدَّتَنَا مُحَنَّدُ بُنِّ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَغَنِي عَنْ هِضَامِقًالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ عَائِفَةٍ أَنَّ هِنْدُ بِنْتَ عُثْبَةً قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلْ شَحِيمٌ، وَلَيْسَ يُعْطِينِي مَا يَكْفِينِي وَوَلَادِي، إِلاَّ مَا أَخَذْتُ مِنْهُ وَهُوَ لاَ يَعْلَمُ فَقَالَ « خُذِى مَا يَكْفِيكِ وَوَلَدَكِ بِالْمَعُوفِ». [ر:٧٠٩٧]

پدې باب کښې امام بخاري گينځ وئيل غواړي که خاوند ښځې ته نفقه نه ورکوي او خرچه هم نه ورکوي نو د ښځې دپاره ځائز دى چې هغه دخاوند د اجازت نه بغير ددۀ په مال کښې عرفا چې څومره دې او ددۀ د اولاد د پاره کافي کيږي واخلي. ددې نه وړاندې يو باب تير شوې دې که خاوند غائب وى نو ښځۀ دخاوند د مال نه اخستې شي او په دې باب کښې د خاوند د حاضريدو په صورت کښې نفقه نه ورکولو متعلق اووئيلې شو چې ښځه په قدر د ضرورت اوکفايت اخستې شي، نو د وړاړو ترجمو کښې تکرار نشه دې. ()

·=بأبحِفْظِ الْمَرَّأَةِ زَوْجَهَا فِي ذَاتِ يَدِي وَ النَّفَقَةِ

ترجمة الباب كنبي (دَّاتِ يَدِيِّ) نه مراد مال دي، او (والن<mark>فقة) په دې باندې (صلف الخاص حلى</mark> العاص حلى العام على العام العام على العام على العام قبيل نه دي.

خینو نسخو کنبی د «النفقة» نه پس «ملیه» اضافه ده. حافظ ابن حجر ﷺ فرمائی چی دا بلاضرورت دی ر)

⁾ عمدة القارى: ٢١/ ٢١. ارشاد السارى: ١٣٤/١٢. فتح البارى : ٤٣٣/٩).

⁾ الابواب والترجم :۸۶/۲).

۲) فتح البارى : ۶۳۹/۹).

حدیث باب په کتاب النکاج کښې تیر شو ېدې او هلته ددې تفصل هم تیر شو ېدې ()

قوله: وَیُلْکُرُ عَرْنُ مُعَاوِیّهَ وَابْر. عَبَّاسِ عَر. النّبي صلى الله علیه وسلم: دطاوس د حدیث باب په شان روایت معاویه بن ابی سفیان کانو او ابن عباس کانو هم نقل کړې دې کوم کړه چې دا امام احمد بن حنبل کونو او امام طبرانی موصولا نقل کړې دې، او د ابن عباس کانو روایت هم د امام احمد بن حنبل کونو هم نقل کړې. ()

«=بأبكِسُوقِ الْمَرْأَةِ بِالْمَعُرُوفِ

٥٠٠١] حَنَّنْنَا حَجَّاجُ بُنُ مِنْهَالٍ حَنَّانَا شَعْبَهُ قَالَ أَخْبَرَنَى عَبْدُ الْمَلِكِ بُنُ مَيْمَرَةَ قَالَ مَعِعْتُ زَيْدَ بُنَ وَهُهِ عَنْ عَلِى - رضى الله عنه - قَالَ آتَى إِلَى النَّبِى - صلى الله عليه وسلم - حُلَّةً سِيرَا عَلَيْشَهُمُ اَوْزَائِتُ الْغَضَبَ فِي وَجْهِ فَتَقَفَّهُمَ اِيْنَ نِسَابِي . [٢٤٧٠]

د امام بخاری گرای مقصد ددې باب نه دادې چې څنګه د خاوند په ذمه د ښخې نفقه واجب ده،داشان جامه او لباس هم واجب دی، او په دې کنیی به دخپلې خپلې علاقی اعتبار وی (۲) امام بخاری گری دی دا په دې حدیث پاك کښې وارد دی، چې ددې تخریج امام مسلم گرای کړی دی دا په دې حدیث پاك کښې وارد دی، چې ددې تخریج امام مسلم گرای کړی دی. هغه یو طویل حدیث دې، چې په هغې کښې د حجة الوداع هم ذکر دې، په هغه خطبه کښې یو ځائې کښې د نبی کریم ترای ارشاد دې چې داتقواله في النسام د د اوله تا میکو کړی دی د نبی کریم ترای ارشاد دې چې داتقواله في النسام د د اوله تا میکو کړی دی و کری او دې طرفته الباب کښې د کړی دې (۱) د احدیث پاک چونکه د امام بخاری گرای و دې طرفته الباب کړې دې (۱)

علی تُنَاثِقُ قَرِمائی چی د نبی کریم تَنَاثِقُ په خدمت کنیم د جامو یو رینبیمی جوړا راؤړې شوه دبی کریم تَناثِق په مخ مبارك دبی کریم تَناثِق په مخ مبارك باندې غصه او خفګان اولیدو د ککه چې هغه رینیم وو چې دهغې استعمالول د سړی دپاره جائز نه وو، نو ما هغه او شلوله او پخپلو رشته دارو ښځو مي تقسیم کړه.

حدیث پاك كښې (نسال) جمع دې، د علی گاتئ په هغه وخت كښې صرف يو ښځه فاطمه گاتي وه، او نورو رشته دارو ښځو ته نې هم په دې كښې حصه وركړه، نو ددې و جې نې د جمعې لفظ راؤړو. (^۲)

د حدیث مناسبت د باب ظاهر دی، علامه قسطلانی مواد لیکی چی:

⁾ كشف البارى: كتاب النكاح: ١٥٧).

^{ّ)} فتح الباري : ۶۳۹/۹. عمدة القارى: ۲۱/ ۲۳. ارشاد السارى: ۱۳۸).

⁾ شرح ابن بطال :٤/٧ ٤٥).

⁾ صحيح مسلم كتاب العج. باب حجة النبي ن ، ١٩٠٠٪ رقم الحديث: ١٤٧).

مُ فتع البارى : ۶٤٠/٩).

⁾ فتح الباري : ١/٩؛ عمدة القارى: ٢١/ ٢٣. ارشاد السارى: ١٣٩/١٢).

روالمطابقة بين الترجمة والحديث من جهة أن الذي حصل لفاطبة و المحلة قطعة فرضيت بها اقتصار المسابقة بن المسابقة و

٣=بأبعَوْنِ الْمَرُأَةِزَوْجَهَا فِي وَلَدِهِ

حَدَّتَنَا مُسُدَّدُ حَدَّتَنَا مَّمَّا دُبُّنُ زَيْدِعَنَّ عَمْ وعَنَّ جَادِيْنِ عَبْدِ اللَّهِ-رَضَى الله عنها-قال هَلْكَ أَمِي وَتَرَكَ سَبْهَ بَنَا اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم- «تَزَوَّجُتَ يَا جَابُر». فَقُلْتُ تَعَمْ فَقَالَ «بِكُوا أَمْ ثَيِّنًا». فَلَتَ بَلْ تَيْبًا. قال « فَهَا خَارِيَةً ثَلاَعِبُهَا وَثُلاَعِبُكَ وَتُضَاحِكُهَا وَتُضَاحِكُكَ». قَالَ فَقُلْتُ لَهُ إِنَّ عَبْدَ اللَّهِ هَلَكَ وَتَرَكَ بَنَاتٍ، وَإِنِي كَوْمُتُ أَنْ أَجِيْهُنَ مِمُلِينَ، فَتَرَوَّجُتُ امْرَأَةً تَقُومُ عَلَيْمِنَ وَتُصْلِحُهُنَ. فَقَالَ «بَارَكَ اللَّهُ لَكَ» أَوْقالَ عَبْرًا (ز ٢٣٢)

ددې باب مقصد دادې چې د بچې نفقه خو د خاوند په ذمه واجب وی، ليکن ښځې ته هم پکار دی چې هغوئ دې حسب استطاعت د بچو د تربيت او خسمانې کښې دخاوند مدد او هغه سره تعاون دی اوکړي.

«=بأَ**ت**نَفَقَةِ الْمُعُسرِعَلَمَ أَهُلِهِ.

٥٠٥٣ حَذَّتَنَا أَخُدُبُنُ يُونُنُ حَذَّتَنا إَبْرَاهِمُ بُنَّ سَعْدِ حَنَّتَنَا أَبُنُ شَمَابِعَنْ مُيَيْدِ بُنِ عَبْدِ الله عَلَيه وَلَمْ الله عَلَيه وَلِمَ أَنْ اللّهِ وَلَمْ الله عليه وسلم - رَجُلُ عَبْدِ اللّه عَلَيه وسلم - رَجُلُ فَعَالَ هَلَكُ مُنَالِ عَلَى أَهْلِ فِي رَمَضَانَ عَلَى الْحَالَ وَقَعْتُ عَلَى أَهْلِي فِي رَمَضَانَ عَلَى الْحَالَ وَقَعْتُ عَلَى أَهْلِي فِي رَمَضَانَ عَلَى الْحَالَ وَقَعْتُ عَلَى أَهْلِي فِي رَمَضَانَ عَلَى الْحَالِي وَالْعَمْ وَهُو اللّهُ عَلَيه وسلم - بِعَرَق فِيهِ مَنْ فَقَالَ « سِتِينَ يسْحِينًا ». قَالَ لاَ أَعِدُ وَلِي اللّهُ عَلَى الله عليه وسلم - بِعَرَق فِيهِ مَنْ فَقَالَ « لَيْنَ اللّهُ عَلَيه وسلم - بِعَرْق فِيهِ مَنْ فَقَالَ وَسُولَ اللّهِ عَلَى أَخْوَمُ مِنْ اللّهُ عَلَيه وسلم - الله عليه وسلم - فَوالْذِينَ وَعَلَى اللّهُ عَلَيه وسلم الله عليه وسلم - عَلَى اللّهُ عَلَي اللّهُ عَلَيه وسلم - عَلَى اللّهُ عَلَي اللّهُ عَلَيه وسلم - عَلَى النّهُ وَالْمَ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلْ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَى اللّ

دى باب كښى د معسر او تنګدست خپل اهل وعيال باندې خرچ كولو بيان دي،

^۱) فتع البارى : ۶۴ ۱/۹ عمدة القارى: ۲۱ / ۲۳: ارشاد السارى: ۱۲۹ / ۱۳۹). ^۲) شرح ابن بطال : ۵.۵۵/۷ عمدة القارى: ۲۴/۲۱ فتع البارى: ۴۴ ۱/۹۶).

شيخ العديث مولانا زكريا پينځ فرمائي چې د ترجمة الباب مقصد دادې چې اعسار او تنگدسي په وجه د خاوند په ذمه واجب نفقه به ساقط نه وي ()

دديث نه د ترجمة الباب ثبوت: د حديث نه ترجمة الباب داشان ثابت كړې شوې دې چې صحابي ناش ته ترجمة الباب داشان ثابت كړې شوې دې چې صحابي ناش ته ترجمة كولو دپاره ئي ورته او وئيل نه دو اخپل ځان نه زيات محتاج باندې صدقه كړم؟ حالانكه خما نه زيات محتاج څوك نشته دې، نو ددې نه د اهل وعيال دصدقي اهتمام معلوم شو، ځكه كه دا اهتمام نه وې نو صدقه كړې به وو، معلوم شو چې د تنگدست او معسر په ذمه د اهل وعيال خرچ واجب دې او ددې اهتمام كول پكار دى. ()

حدیث باب کښې د (عرق) لفظ راغلې دې چې ددې معنی د تهپیلې.

دغریب مورپلار او د اولاد د نفقه مسئلی دویه مسئله دلته دااو گنرئ چی مور پلار تنگدست او فقیران وی او دوئ سره څه آمدنی نه وی او نه ورسره مال وی نو داسی صورت کښی ددوئ نفقه د اولاد په مال کښی واجب ده، ابن منذر په دې باندې اجماع نقل کړې ده. ()

د عائشدصديقه ن م روايت دې چې دانت من اطيب ما اکل الرجل من کسهه دولد لامن کسهه د گه اما امرداؤد تو کښې د د عمرو بن شعيب عن ابيه عن جده په طريق سره يو روايت نقل کړې دې چې د نبي کريم کالله په خدمت کښې يو سړې راغلو او عرض ئې او کړو چې ما سره مال دې اوخما بچې هم دي. او خما پلار خما د مال محتاج دې، نبي کريم کلله او فرمائيل چې دان د مالله د مال د الله د الله که د د د د د د د کې د نبي کريم کلله او فرمائيل چې دان د د د د د د د کې د نبي کريم کلله او فرمائيل چې دان

داشان پددې خبره باندې هم اجماع ده چې دسړی دنابالغر بچو نفقه هم ددهٔ په ذمه واجب ده. که پلار مړ شی او مور صاحب استطاعت وی نو د بچو نفقه د مور په ذمه واجب ده. د حضرات اختافو ا وحنابله او شوافعو هم دا مسلك دې

حصورات احتاده او حصابحه او صواحتو مسام ۱۰ مستحق مي. امام مالك ميني فرماني چې نه دمور نفقه په چا واجب ده او نه په دې باندې د چا نفقه واجب ده. «لافقه لهاولاهليها» ()

ده. (وتعمه ووسيه) () علامه موفق الدين ابن قدامه د جمهورو طرفنه د قرآن عظيم الشان آيت [[وَبِالْوَالِدَئِينِ اِحْسَانًا]] دليل بيش كوي

د امام ابو داؤد کوښځ یو حدیث لره هم هغوئ په استدلال کښې ذکر کړې دې چې یو صحابی راغلو او نبی کریم کلیم نه تې تپوس او کړو چې (من این څه چا سره احسان او کړم ؟ نو نبی

⁾ الابواب والتراجم: ۸۶/۲).

⁾ الابواب والتراجم: ٨٤/٢ عمدة القارى: ٢١/٤٤).

⁾ المغنى لابن قدامة، كتاب النفقة: ١٤٩/٨).

^{*)} سبن آبي داؤد كتاب البيوع باب في الرجل ياكل من مال ولده (رقم الحديث ٣٥٢٨).

⁾ سنن ابي داؤد كتاب البيوع باب في الرجل ياكل من مال ولده (رقم الحديث ٣٥٢٨).

⁾ المغنى لابن قدامة :۲۹/۸).

کریم کار اوفرمانیل چې (امك،ثم|مكثم|مكثم|باكثم|لاتربىفالاترب) (') نو په دې کښې دمور د ذکر ډیر اهمیت راغلې دې، ددې و جې که هغه محتاجه وی نو د هغې نفقهد اولاد په ذمه واجب ده. (')

س=باب (وَعَلَى الْوَارِثِ مِثُلُ ذَلِكَ) [البقرة: ٣٣٣] وَهَلَ عَلَى الْمَرْأَ قِينُهُ شَيْ (وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلاً رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا أَبُكَّمُ) مَ إلى قَيْلِهِ

(عِرَاطِمُسْتَقِيمِ)[النحل]

په ایت مبارک کښې د واړث نه مواد څوک دی ؟ :دې آیت مبارك کښې د وارث په تفسیر کښې أختلاف دي.

🛈 يو قول دادې چې وارث نه پخپله بچې مراد دې اومطلب دادې چې د پلار د مرګ په صورت کښې د بچې مال کښې دده پيئو خرچه به واجب وي داپه هغه صورت کښې دی چې كله د بچى مال وى، دا د قبيصه بن ذوئب او امام ضحاك مُولِيَّةٍ قول دى رُّ،

🕜 د وارث نه دبچي دپلار وارثان مراد دي، که هغه سړې وي اوکه ښځه وي، مطلب دادې چې که پلار مړ شي نو بچې ته د پئيو څکولو خرچه به دده دپلار د وراثانو په ذمه وي په قدر د میراث داقول د امام احمد بن حنبل *گولئای* او حسن بصری *گولئای* نه مروی دې (^۵) د امام شافعي سُمُولِيَّةِ هم دا قول دي: ﴿ ﴾

🗨 دريم قول دادې چې د وارث نه دبچې وارثان مراد دی. يعني د بچې د مړ کيدو په صورت کښې به چې کوم خلق ددهٔ وارثان جوړيږی، هغه مراد دی، چې دپلار "د مرګ په صورت کښې په دې وارثانو باندې د ميراث په حصه کښې په قدر دخرچې واجب وي. (٧ د وارث نه د بچی ذی رحم محرم مراد دی دحضرات حنفیه داقول دی ځکه چی د عبدالله

^{&#}x27;) سنن ابي داؤد كتاب الادب في بر الوالدين: رقم الحديث: ٥١٣٩).

[&]quot;) المغنى لابن قدامة :٨/ ابواب النفقة، المغنى لابن قدامة :٨/٨).

أ) (ابكم) هوالذي ولد اخرس لا يتكلم ولا يفهم ولا يفهم (الى قول) و تتمتها ((لاَيْقُورُعَلْى شَيْءُوهُوكُلُّ عَلى مَوْلمةُ أَيُّمَا يُوجِهُهُ لا يَأْتِ يَخْيُرِهُل يَسْتَوِى هُوَ وَمَنْ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَهُوَ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيْمِ) (كل) ثقل. (مولاه) مَن يتولى امره وشؤونه. (اينما) حيثما يرسله لا يقوم بما ينفع (من يامر...) سليم الحواس نفاع ﴿ وَهِدَايَةُ وَارْشَادُ (صراط مستقيم) سيرة صالحة دين قويم وهذا مثل شربه الله تعالى لنفسه وكيف انه يَفيض على عباده من ا نعامه ولما يشملخهم به من آثار رحمته والطافه وللاصنام التي هي جماد لا تضرد ولا تنفع ولاتنطق ولا تسمع ولا تدري ولاتعقل وهي ثقل على عابديها تكلفهم الحمل والنقل والخدمة دون ان تسموبهم في فكراوترقي بهم حضارة. الجامع لاحكام القرآن للقرطبي :٣/١٧٠).

شرح ابن بطال :۵٤٧/۷ فتح البارى :۶٤۲/۹ عمدة القارى:۲٤/۲۱).

⁾ رُوحَ المعانى: ١٤٧/٣).

⁾ روح المعانى : ٧/٣٣، ارشاد السارى:١٤١/١٢).

بُن مسعود گُلُگُرُ په قول قرآد کښې (على الوادث ذى رحم اله حم رمثل ذالك براغلي دې. (') لکه ذى رحم محرم دوه رونړه يا خويندې وى نو دواړو نه نصف نصف اخستې شى، او كه چرې يو رور خور ده نو د رور نه به د وه ثلث او دخور نه به يو ثلث شى، او په وارثانو باندې خرچه به په دې صورت كښې وى كه پخپله بچى سره مال نه وى كه چرې اخستې بچى سره مال وى نو بيا ټول خرچ به هم ده په مال كښې وركړې كيږى. (')

ياكه د تيم بنجي مور آو نيكه ژوندې وي نو دوي دولړه دې بنجي محرم هم دى او وارث هم ، څكه چې دده نفقه په دې دواړو باندې په قدر د حصه ميراث به عائد وي. يعني يو تهائي خرچه د مور په ذمه او دو تهائي دنيكه په ذمه ددې نه معلوم شو چې د يتيم نمسي حق په نيكه باندې د خپلو بالغو ځامنو نه هم زيات دې ځكه چې د بالغ اولاد نفقه دده په ذمه نه ده او د يتيم نمسي نفقه دده په ذمه ده . ()

و وارث نه والدينو كښې ديو انتقال نه پس چې كوم باقى پاتې شى هغه مراد دى،
 دپلار دمرګ په صورت كښې مور او د مور د مرګ په صورت كښې به پلار مراد وى، او وارث باقى معنى كښې استعماليږي. ()

په دې صورت کښې مور هم په دې وراثانو کښې داخله شوه چې په کوم باندې د پئيو خرچه واجب وي، د اقول د زيد بن ثابت نه مروي دې، او هغه فرمائي چې د پلار د مرګ نه پس که د بچې ترۀ او مور دواړه پاتې ئې نو خرچه به په دواړو باندې په قدر د ميراث ضروري وي. (ث شارح بخاري ابن بطال گنه فرمائي چې زيد بن ثابت گنه د هغه قول رد کولو د پاره ا مام بخاري کيځ ترجمة الباب کښي دهل ملي المراة منه شي، اضافه کړې ده، مطلب دادې چې د

ښځې په ذمه څه واجب نه دی (۱) دلیل کښې د قرآن پاك دا آیت مبارك پیش كوى [[فَرَبَاللهُ مَثَلَارَجُلَانِ اَحَدُهُمَآآلِكُمُ لاَیڤیورًا] امام بخارى گينځ ښځې لره په [[أَیُگُمُ] سره تشبیه ورکړه چې په وینا قادر نه وى او پخپل آقا باندې بوج جوړ شوې وى، داشان ښځه هم قادره نه ده، ددې وجې ددې په ذمه هیڅ لازم نه دۍ (۱)بن منیر گینځ فرمائي چې:

^{&#}x27;) احکام القر آن (للتهانوی) ۱/۲: عمدة القاری:۲۱ هٔ۲). او یو قرات د دویم قرات تفسیر دی. یعنی وارث نه هغه ذی رحم محرم مراد دی که بچې مړ شی نو دې د هغه وارث جوړ شی، په قدر د میراث په په ټولو باندې خرچه لاژم وی.

^{ً)} معارف القران (ازمولانا محمد ادريس كاندهلوي): ٣٤٩/١.

⁾ معارف (ازمولانا محمد شفيع : تَكَثَّالُمُّةُ ١٤١/١).

⁾ روائع البيان : ١/ ٣٥١. وعمدة القارى: ٢١/ ٢٤- و ارشاد السارى : ١٤١١١٢-

م شرح ابن ابطال: ۵٤٧/٧).

⁾ وفى اللامع:٣٩٠/٩. قوله وهل على المراة....يعنى هل يجب على المراة من مالها لرضاع صبيها جوابه معذوف اي لايعب لان المراة كل والكل لاوجوب عليه بل الوجوب له كما نطق به النص).

⁾ شرح ابن بطال :٥٥٧/٧. عمدة القارى: ٢١/ ٢٤).

(انباقص الهشارى الرد على من زحم ان الامريب حليها نققة ولدها وارضاعة بعد ابيدله خولها في الوارث فهين ان الامركانت كلاعلى الاب واجهة النققة عليه ومن هوكل بالاصالة لايقدر على شيء غالباكيف يتوجه عليه ان ينقق على غيرته ( )

(٥٠٠٤ عَذَاتَنَا مُوسَى بُنُ إِمْمَاعِيلَ حَذَاتَنَا وُهَيْبُ أَخْبَرَنَا هِشَامْ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زَنْنَبَ الْبَقِ أَي سَلَمَةَ عَنْ أَقِسَلَمَةَ قُلْثُ يَا رَمُولَ اللَّهِ هَلِ فِي مِنْ أَجْرِ فِي يَعِنْ أَمِي سَلَمَةَ أَنْ أَنْفَقَ عَلَيْهُمْ وَلَمْتُ بِتَارِكَتِهِمُ هَكَذَا وَهَكَذَاهُ إِثْمَا هُمُ بَنِي. قَالَ « نَعْمُ لَكِ أَجْرُ مَا أَنْفَقْتِ عَلَيْمُ» الر1744

[٥٠ُ٥٠] خَتَاثَنَا مُحَنَّدُهُ رُبُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَا لُ عَنْ هِشَامِ بُنِ عُوْفَاَعَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةً -رضى الله عنها - قَالَتْ هِنْدُ يَارَسُولَ اللّهِ إِنَّ أَبَاسُفْيَا لَ رَجُلَّ شَعِيمٌ فَهَلَ عَلَى جُنَاحٌ أَن آخَذُ مِنْ مَا لِهِ مَا يَتَضْفِينِي وَيَمِي قَالَ «خُونِي الْلَعُوْفِ». [و ٧٠٩٧]

د ام سلمه نَهَمَّا نه روایَت دې چې ما عرض اوکړو چې یارسول الله نهم ایا د ابو سلمه بچو ته خرچ ورکولو سره بهٔ ماته ثواب ملاویږی، ځه خو هغوئ لره په داسې حالت او غریبی کښې نه شم پریښودې، هغه هم ځما بچۍ دی نبی کریم نه اوفرمائیل چې آو تاته بهٔ ثواب ملاویږی، چې کوم ته د هغوئ په دات باندې خرچ کړې.

ام سلمه ﷺ دې حدیث نه خبره صراحت سره معلومه شوه چې ددوئ پخپل اولاد باندې خرچ کولو په طور د نفل واستحباب وو چې ددې خبرې دلیل دې چې دا په دې واجب نه وو. د حدیث پاك ترجمة الباب سره مناسبت ذکر کوي او علامه عیني ﷺ لیکي چې

(مطابقة للترجية من حيث أن أمرالسبي كل على أبيه فلا يجب عليها نققة بينها ولهذا لم يأمر النبي كلظ أمر سلمة بالانفاق على بنيها وانها قال لك أجرما أنفقت عليهم، ()

دويم حديث د هنده گاه دی، په هغی کښې دا خبره ظاهر ده چې دپلار موجودګئ کښې دمور په دفنه هيڅ نشته دې. بلکه خرچ د پلار مال نه دې، دپلار د وفات نه پس هم دا اصل به برقرار وي.

لیکن په دې باندې يو اشکال کیدې شي چې د پلار په ژوند کښې د مور هیڅ ذمه نشته دې، دادې خبرې لره مستلزم نه دې چې د پلار د وفات نه پس هم دمور په ذمه څه نه وي، ځکه چې ددې نه دبچې د ډرورش متعلق ډیر مصلحتونو ته نقصان رسي، ددې وجي حافظ ابن حجر گښتا لیکي چې:

رقيتحتهل ان يكون مراً دالهخارى من الحديث الادل دهوحديث امرسلمة في انفاقها على اولادها كا الهوزاء الادل من الترجمة دهوان وارث الاب كالامريلام لفقة المولود بعد موت الاب، دمن الحديث الشاني الهور الشاني وهو

⁽⁾ فتح البارى :۶٤٣/٩).

۲) عمدة القارى: ۲۱/ ۲۵).

الهليس على المراة شي عند وجود الإب وليس فيه تعرض لما بعد الاب، (١)

د حافظ آبن حجر مختله ددې کلام حاصل دادې چې د باب د رومبي حدیث نه د امام بخاری مخله د و د حافظ آباب د و د بخه د پلار د وفات نه پس د نورو و ارائه و بابد د بوجی د پلار د وفات نه پس د نورو و ارائه و باندې د بچې د مور پشان نققه لازم ده او دویم حدیث نه د ترجمة الباب دویم جزء ثابت کړی دی چې د پلار موجود ګې کښې د نسخې په ذمه همه واجب نه دی.

وارونو بدنه و بدن و ب ثابت په دې باندې شبه کیدې شی چې د ترجمة البآب اول جزء کښې د قرآن عظیم الشان آیت چې کومه حصه [[وَعَلَى الوَایِتِمِثُلُ دَٰلِكَ]] ذکر کړې دې دا خو په وجوب باندې دلالت کوی او دباب حدیث اول وجوب په ځائې استحباب باندې دلالت کوی نو دال علی الاستحباب دال علي الوجوب تائید کښې ولې پیش کړو.

ددې وجې ابن منير پيليک چې کومه خبره فرمانيلې ده هغه زياته زړه ته نزدې ده چې دامام بخاری پيليک مقصد دواړو حديثونو سره دترجمة الباب جزء ثاني ،وهل على البراة منه شئ، ثابتول دى، چې ددې تفصيل تير شوې دې

۵= باب قَوْلِ النَّبِي صِلِّى اللَّه عَلَيه وسلَّم «مَرْ: تَرَكَ كَلْأُوْضِيا عًا فَإِلَى »

[٥٠٠١] حَنَّتَنَا يَعْيَى بُرُ بُكَيْرِ حَنَّتَنَا اللَّيْنَ عَنْ عَقَيْلِ عَنْ اَبْنِ شِهَا بِعَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي اللَّهِ عَلَى اللَّهِ عَلَى اللَّهِ عَلَى اللَّهِ عَلَى اللَّهِ عَلَى اللَّهِ عَلَى واللَّمِ - صَلَّى اللَّهِ عَلَى واللَّهِ - صَلَّى اللَّهِ عَلَيهِ واللَّمِ - صَالَّمَ عَنْ اللَّهِ عَلَيهِ اللَّهِ عَلَيْهِ الدَّيْنُ ، فَيَشَأَلُ «هَلْ تَرَكَ لِدَيْهِ فَضْلًا». فَإِنْ حُلِينَ أَنَّهُ مَرَكَ وَفَاءً مَنَّ وَاللَّهُ عَلَيهِ الْفُعُومَ قَالَ «هَلْ تَرَكَ لِدَيْهِ فَضُلًا فَتَحَواللَّهُ عَلَيهِ الْفُعُومَ قَالَ (اللَّهُ اللَّهُ عَلَيهِ الْفُعُومَ قَالَ اللَّهُ عَلَيهِ الْفُعُومَ قَالَ اللَّهُ عَلَيهِ اللَّهُ عَلَى قَضَاؤُهُ وَمَنْ النَّوْمِينَ فَتَلَى اللَّهُ عَلَى قَضَاؤُهُ وَمَنْ النَّوْمِينَ فَتَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَيهِ اللَّهُ عَلَيهِ الْمُؤْمِينَ مِنَ اللَّهُ عَلَيهِ اللَّهُ عَلَيهِ اللَّهُ عَلَيهِ اللَّهُ عَلَيهِ اللَّهُ عَلَيهِ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَيهُ اللَّهُ عَلَى الْعَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى الْعَلَى الْعَلَى الْعَلَى الْعَلَى الْعَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى الْعَلَى الْعَلَى الْعَلَى الْعَلَى الْعَلَى الْعَلَى الْعَلَى الْعَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى الْعَلَى الْعَلَى الْعَلَى اللَّهُ عَلَى الْعَلَى الْعَل

ددې ترجمهٔ اَلْبَابُ مقَصد دادې که يو سړې مړشي، اودهٔ نه څه مال نه وي پاتي شوې او ددهٔ اهل وعيال ددهٔ د نفقي او خرچ محتاج وي نو دمسلمانانو بيت المال به ددهٔ کفالت کوي

٦٠= باب الْمَرَاضِعِ مِنَ الْمَوَالِيَـاتِ وَغَيْرِهِنَّ (٥٠ ٥٧) عَدَّثَنَا يَعْيَى بُنُ بُكَيْرِ عَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقْبِلِ عَنِ ابْنِ ثِهَا الْمَانِّقِ عُرْوَةً

۱) فتح البارى :۶٤٣/٩).

^{*)} قوله فالى بتشديد الياء ومعناه فينتهى ذالك الى وانا اتدارك انداركه وهو بمعنى على اى فعلى قضاً « والقيام بمصالحة : عمدة القارى: ٢٥/٢١، و ارشاد السارى: ١٤٣/١٤.

أَنْ زَيْنَبَ الْبُنَةُ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرُنُهُ أَنْ أُمْحَبِيبَةَ زَوْجَ النّبِي - صلى الله عليه وسلم- قَالَتُ قُلْتُ يَا رَوْلِ الله عليه وسلم- قَالَتُ قُلْتُ يَا رَمُولِ الله عليه وسلم- قَالَتُ قُلْتُ يَعْلِيةٍ، وَلُكَ اللّهِ اللّهُ الللّهُ اللّهُ الللللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللللّهُ الللّهُ الللللّهُولَا اللللللّهُ اللللللللللللللللللللّهُ اللللللللللللللللللللللل

(مراضع) د (مرضعة) جمع ده، پئ ورکوؤنکې او (موالیات) د میم په فتحه سره د موالی نه ده، شارح بخاری ابن بطال گرشت فرمائی چې مناسب الفاظ (مولیات) وو چې د (مولاق) جمع دې، چې ددې معنی ده وینځه او دلته هم دا مراد دی، تر کومې چې تعلق د (موالیات) دې نو د ا د (مول) جمع ده، د (مول) جمع (مول) او د (مول) چون شالم (مولیات) رازی.

دلته د رموالیات، نه غیر عربی عجمی وینخه مراد ده، امام بخاری گینی و وثیل غواړی چی مرضعه دپن ورکوؤنکی، دپاره ضروری نه دی چی هغه عربی او آزاده وی، غیر عربی او عجمی وینځی سره هم ارضاع نه کار اخستی شی، دخینو خلقو خیال وو چی عجمی وینځو سره پڼ څکول درست نه دی ځکه چی دی سره دبچی په نجابت باندې اثر پریوزی. امام بخاری گینی ددې تردید کړې دې او فرمائی چی نبی کریم تا د ابو لهب وینځی ثوبیه پئ ورکړی وو او هغه غیر عربی وه. او د ابو لهب آزاده شوی وه. ()

حَدَّيْثُ باب بِه كتابَ النَّكَاحَ كَشِي تير شُوي دي، او د شَعيب تعليق هم هلته موصولا تير شوى دى ﴿﴾

کتاب سوه د باب مناسبت: البته داسوال پاتې کیږی چې ددې باب کتاب النفقات سره څه تعلق دې، ددې جواب دادې چې امام بخاري پښځ دلته داباب ذکر کوی او دې مسئلي طرفته یو لطیف اشاره کړې ده چې مور باندې واجب نه دی بچی لره پئ ورکول بلکه هغه ته دور کول اونه ورکولو اختیار دې. د پئیو ورکولو په صورت کښې به د بچی پلار یا ولی به دیو بلې په اجرت انتظام کوی، او د مرضعه اجرت هم چونکه نفقه کښې داخل دی، ددې وجې دې باب لره په نفقات کښې ذکر کړې دې رې

••••

⁾ شرح ابن بطال : ٥٥١/٧٠. عمدة القارى: ٢١/ ٢٤. فتح البارى : ٩٤٥ ٤٤٥)

لًا كَشُفُ الباري كتاب النكاح: ۱۸۹، ۱۹۰).

ا) فتح البارى :۶۴۵/۹ ارشاد السارى:۱۲/ ۱۸۹، ۱۹۰).

<u>ڪتاب الاطعبة</u> الاحاديث: ۵۰۵۸ - ۵۱۴۹

کتاب الاطعمة کنیې امام بخاری گه به بابونه قائم کړی دی زمونږ په دې نسخه کنیې ۷۰ بابونه دی ځکه چې په دې کنیې راب بلاترجمة، نه دی شامل کړې شوی او په دې کنیې نسخه کنیې او په دې کنیې ځړ دې و کنیې څوارلس احادیث معلق دی اوبیا موصول دی، ۱۹۰ احادیث په کنیې مکرر دی او ۲۲ احادیث داسې دی چې هغه امام بخاری گه پا و او ځل دلته ذکر کړی په دې کنیې ۲۲ احادیث متفق دی یعنی امام مسلم هم دهغې تخریج کړې دې په کتاب الاطعمة کنیې د صحابه کرامو تگاتم او تابعینوشیو آثار هم امام فام

يشير اللو الرَّحْينِ الرَّحِيْمِ ٢٧=كتابُ الاطعمة

باب وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (كُلُوامِنُ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقُنَاكُمُ).

وَوَوْلِ اللَّهَ تَعَالَى (كُلُوا مِنُ عَلِيْبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمُ). (١) وَقُوْلِهِ (أَلْفِقُوا مِنْ طَپِّبَاتِ مَا كَـَّبُتُمْ) وَقُولِهِ (كُلُوامِنَ الطَّبِيَّاتِ وَاثْمُلُواصَالِحًا إِنْ بِمَاتَعْنُلُونَ عَلِيمٌ الدومنون: ١٥١ امام بخارى بَيْنَةٍ كتاب النفقات نه پس كتاب الاطعمة شروع كوى، د د واړو په مينځ كښې مناسبت ظاهر دې چې نفقاتو زيات تر تعلق د اطعمة سره دې (١)

(اطعبة) د رانعلة) په وزن باندې دطعام جمع ده، قاعده داده چې کلمه د رباعي وي او ددې دريم حرف مده وي او ددې جمع عموما (افعله) په وزن رازي لکه (اطعام، اطعبة رحي، ارحيه، رځيف، ارغفة) ()

رسی (رحم) ابن فارس میگید فرمائی چی د طعام لفظ هر هغه څیز دپاره استعمالیږی چی کوم خوړلی کیږی، تر دی چی د اوبو څکلو دپاره هم استعمالیږی (۲) ترجمة الباب کښی امام بخاری میگید د سورة طه، سورة بقره، سورة مؤمنون یو یو آیت مبارك ذکر کړې دې ددې آیتونو د ذکر کولو مقصد په دې خبره باندې تنبیه ورکول دی چې انسان

^{ً)} جامع الدروس العربية . ٢١/١، جموع القلة). ﴾ ارشاد السارى: ١/٨، وفي معجم مقابيس اللغة لابن فارس :٤١١/٣ . و الاطعام يقع في كل ما يطعم حتى الماء قال الله تعالى (ومن لم يطعمه فانه مني) وقال عليه اسلام في زمزم انها طعام طعم شفاء سقم).

ته پكار دى چى خان دپاره د حلال او طيب خوراك اهتمام او كړى ( ) ده ١٥]. حَدَّ نَشَا مُحَمَّدُ بُنِي وَابِل عَنْ أَبِي مُوامِنَ الْهُمَّانَ عَنْ مَنْصُودٍ عَنْ أَبِي وَابِل عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِي - رضى الله عنه - عَنِ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - قَـالَ «أَطْعِمُوا الْجَـائِيمُ، وَهُـوُ وَالْمَانِي)، وَكُـالُومُ الْمَانِي)، وَكُـالُ اللهُ عَنْ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - قَـالَ «أَطْعِمُوا الْجَـائِيمُ، وَعُـدُوا الْمَانِي)، وَكُـالُ مُنْمِـالُ وَالْمَانِي الْأُسِيرُ. او ٢٨٨١)

[٥ ، ٥]. حَدَّ ثَنَا يُوسُفُ بُنُ عِيسَى حَدَّ ثَنَا مُحَدَّدُ بُنُ فَضَيْلَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي حَازِمِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ مَا شَيِمَ ٱلْ مُحَمَّدٍ -صلى الله عليه وسلم- مِنْ طَعَامِ ثَلاَثَةَ أَيَّامِ حَتَّى قُبِضَ. سند كنبى دراييه، مصداق فضيل بن عياض بن غزوان بن جرير كوفى دى او دابو حازم نوم سلمان اشجعى دى ﴿ ﴾

ابوهریره ﴿ ﷺ فَرمَٰائی چِی د نبی کریم ﷺ کور والو تر دریو ورځو پورې هم په مړهٔ خیټه روټئ نه ده خوړلې، تر دې پورې چې نبی کریم ﷺ وفات شو.

دمسلم شریف په روایت کښې الفاظ دی چې رماشه ۶ بې الله دامله ثلاثة ایام تهاما من څېز حنطة چه بغارق الدنیار ۲۰ رای متدالیهی بعنې درې و ځې مسلسل نیږ خو راك نه و و کړي

حتى فارى الدنيا، (^٢) راى متوالية، يعنى درې ورخى مسلسل نبى خوراك نه وو كړى. او ددې وجه دا هم كيديشى چې څه ورسره نه وو، دا هم كيدې شى چې د خوراك ورسره څه وو ليكن ايثار ئې كولو او فقراء ته ئې وركولو او دا هم كيدې شى چې مسلسل په مړه خيټه خوراك مذموم دې. (٢) حذيفه الليم نه روايت دې چې رمن قل طعمه صح بطنه وصفا قبله ومن كنر، اطعمه سته بطنه وصفا قبله ومن كنر،

 ⁾ عمدة القارى: ۲۱/ ۲۷، ارشاد السارى: ۱۲/ ۱٤۶).

⁾ فتح الباري : ۶٤٨/٩ و صحيح مسلم كتاب الزهد والرقائق رقم العديث : ٢٩٧۶) ") وتع الباري : ١٨/ ١٩٠٥ و صحيح مسلم كتاب الزهد والرقائق رقم العديث : ٢٩٧٤)

[&]quot;) عمدة القارى: ٢١/ ٢٧، ارشاد السارى: ١٢/ ٤٤ افتح البارى: ٩/ ٤٤٨).

همدة القارى: ۲۱/ ۲۶، ارشاد السارى: ۲۷/۱۲).

دا تعليق نهدې بلکه ما قبل سند سره متصل دې او دا حديث پاك په ړومبي ځل راغلې دې. قوله أَصَالَهُ حَمِيدٌ شَكِيدٌ الوهريره الله و فرماني چي ډير سخت اوږي شوي اوم، (جهده د جيم په فتحه سره مشقت ته وآني، دلته ترې اولره مراده

قوله فَاستَقُرُأَتُهُ إِيدً مِن كِتَابِ اللَّهِ: ما هغه تدد قرآن پاك دير آيت مبارك رد استفادي په غرض خواست او کرو.

قُوله: <u>فَكَخُلُ دَارَهُ وَقَاتَحُهُا عَلَى :</u> عمر فاروق الثَّنُوْ خپل كور ته داخل شو او هغه آيت مبارك ئي اولوستلو. (فَتَحَهَا عَلَى، معنى ده (فهالا وا فهمق اياها) يعنى ددې معنى ماته معلوم شوه، ابو نعيم په حلية الاولياء کښې ددې قصې ذکر کړې دې، په هغې کښې دی چې مذکوره آيت مبارك د سورة آل عمران وو، په هغه روايت كښې دى چې «**تقلت له: ات**ر**،ثق** وما اريدالقهاة وانبأ اريدالاطعم (١)

حافظ ابن حجر كيليك فرمائي چې كله ودكانه سهل لمزة فلسم يفطن مين، ابو هريره الليم د والرشقي، همزه لره تسهيل سره «اقرائق» وئيلې دې، چې ددې معنی ده زما ميلمستيا اوکړه. بيا هم فاروق اعظم نُتَاثِرٌ د هغوئ اصل مقصد باندې پوهه نشو (٢)ځکه چې (اترائش) همزه سره او (الزيق) بغيرد حمزه سره د دواړو تلفظ د يو پل سره مشتاب دي، يو لره ادا كوى او د دويم وهم کیدیشی بهر حال دا د حافظ ابن حجر کیگی بیان شوی یو نکته ده، ضرور نه ده چې حقیقت او واقعه کښې هم داشان وي.

قوله : <u>خَجَرَدْتُ لِوَجْهِي مِرَ عَ الْجَمْلِينَ</u> د اولري په وجه خه الته پريوتم دحلية الاولياء په روايت کښې دی چې په هغه ورځ د ابو هريره کانځ روژه وه، او د روژه ماتلو دپاره هغه سره څه نه وو 🖔 دپریوتلونه پس ما اوکتل چې نبي کريم 🃸 زما سر سره ولاړ دي، نبي کريم 📸 اصل حقیقت نه خبر شو هغه ئی گور ته بوتلو او د پئیو یو غتی پیاله راؤړو حکم ئی۔ اوکړو فرمائی چی ما هغه اوڅکله، او نبی کریم کالل دوباره اوپه دریم ځل ئی اوفرمائیل چی څکه تر دې پورې چی زما خیته د زیات څکلو په وجه نیغه شوه، بیا ځه عمر فاروق كُلُّةُ سره ملاؤ شوم أو هُغوئ ته مي اصل حقيقت بيان كړو، أو هغوئ ته مي اووئيل چي زما د مړولو کار هغه سړی اوکړو چې ستاسو نه زيات د هغه حقدار وو ₍مراد ترې نبی کريم گ دې

^{&#}x27;) فتح البارى : ٩/، وحلية الاوليا لابى نعيم : ١/٣٧٨. و لفظه فقلت اقرينى ومال اريد الا الاطعام رقم العديث والترجمه: ٨٥ عمدة القارى: ٢١/ ٢٨. ارشاد السارى: ١٢/ ١٤٧).

⁾ فتح الباري : ٩/ ٩ £ ١٤رشاد الساري: ١٢/ ١٧).

[&]quot;) حلية الاولياء : ٣٧٨/١. رقم الترجمة: ٨٥).

قوله وَاللَّهِ لَقَى الْسَتُقُرَأُتُكَ الآيَةَ وَلاَّنَا أَقُرَأُ لَحَا مِنْكَ: بِد الله، تاته ديو آيت مبارك وئيلو درخواست كړې وو ، حالانكه ستاسو نه زيات خه ددې آيت مبارك وئيلو والا اوم ډير ممكن دى چې ابوهريره گلتخ هغه آيت مبارك نبى كريم گلخ، نه نيغ په نيغه وئيلې وى، او

عمر فاروق الله باالواسطه، ددې وجې ابوهريره الله کان ته (اترا)

اووئيل 🖒

فاروق اعظم ﴿ اللهُ جُوابِ كَسِي اوفرمائيل چي رخه ستاسو په مقصد پوهه شوي نه اوم ته به مې خپل کور ته داخل کړې وې او میلمه جوړول ماته ددې نه زیات محبوب دی چې ماسره

سور اوښوي.

سور اوښ په عربو کښي د نورو اوښانو په مقابله کښي زيات محبوب وو.

شارح بخاری ابن بطال کیمنیک فرمائی چې په هغه زمانه کښې د حضرات صحابه کرامو تنگی طريقه هم دا وه چې کله به يوسړي د قرآن پاك د يو آيت مبارك متعلق سوال او كړو نو هغه دده شکر ګزار وو آو دې به ئي خپل کور ته بوتلو آو ددهٔ میلمستیا به ئي کوله، ددې وجې ابوهریره گنائز آیت کریمه متعلق دا سوال او کړو. عمر فاروق څائز د څه مصروفیت په وجه یا دُخُّه مَّانع به وجه دده ميلمستيا اونه كړه (١)

ايات او آهاديثُو كښې مناسبت. آخر كښې دا خبره پاتې كيږى چې ترجمة الباب كښې ذكر شوې آيتونه سره د هغه احاديثو څه تعلق دي؟

ددې يو جواب دادې چې شکم سيري، او اوليې او اطعمه او خوراکونو نه احوال پيدا کيدو والأكيفيات دِي، داشان حلالُ او حرام كيدلِّ د' اطعمه صفاتو نه دي او دخوراك وركولو او نه ورکولو تعلق هم ددې صفاتو سره دې نو آيت مبارك كښې صرف د اطعمه انواع مراد نه دي بلكه انواع سره سره احوال او اوصاف هم مراد دي، او احاديث كښې هم دا احوال اواوصاف راغیکی دی، ددې وجې د دواړو په مینځ کښې یو نه یو مناسبت دې جهت سره

- بأبالتَّسُمِيَةِ عَلَى الطَّعَامِ وَالأَكْلِ بِالْيَحِينِ·

امام بخاری کیلیځ پدې باب کښې دوه مسئلې ذکر کړی دی ړومَبئ مَسئلَه د خوراك کولو په وخت كښې د بسم الله وئيلو ده ً

دخوراک په شووع کښي د بسم الله وئيلو حکم: د ظاهريه په نيز د خوراك په شروع کښي بسم الله وئيل واجب دی، او د امام احمد بن حنبل گيلگ پوروايت هم ددې مطابق دي. (۲ داحضرات حديث باب كنبي دبسم الله نه استدلال كوى، فرمائي چي امر وجوب دپاره دي

۱) فتح الباری :۹/ ۶۵۰).

ا) فتح البارى :٩/ ٤٥٠).

^{ً)} فتح البارى : ٤٤٩/٩ والابواب والتراجم: ٨٤/٢. ٥٨).

⁾ المحلى بالاثار لابن حزم: ١٠٣/٤. رقم المسالة:١٠٢٣).

د جمهورو په نيز دخوراك وخت كښې بسم آلله وئيل مستحب دى. د جمهورو په نيز امر استحباب دپاره دې ()دبسم الله وئيلو په سلسله كښې د امام ابو داؤد گڼله او دامام ترمني پيله دهغه روايت تصريح كړې ده چې كوم هغوئ د عائشه صديقه پنهانه مرفوعا نقل كړې دې. په هغې كښې دى چې : (اذا اكل احدكم طعاما فليقل بسم الله فان شع ادله فليقل بسم الله

دې حدیث پاك كښې صرف د بسم الله الفاظ نه دې بلكه صراحت سره ذكر كړې شوي دي چې په شروع کښې بسـم الله دې اووئيلې شی او په شروع کښې که هيره شی نو د «پــم الله ادله اواخراق الفاظ دې په مينځ کښې اووائي يا په آخر کښې که روته ياد ششي نو او دې وائي.

صرف د «بسمالله» الفاظ وئيل كانى دى ليكن كه پوره «بسمالله» اووائى نو دا زيات بهتر دى، داشان په اوچت آواز سره وئيل مستحب دى چې نورو ته هم ياد شي ٢٠،

امام حاکم په مستدرك کښې د رئيسمالله ويرکة الله الفاظ نقل کړی دی (گ

دربسمالله وملى يركة الله) الفاظ چې مشهور دى هغه دحديثو په مشهورو كتابونو كښې نشته دى، دې ته نزدې الفاظ حاکم نقل کړي دي

تسميه وئيل اونخوراك كولو سره شيطان په خوراك كښى نه شامليږى، بسم الله وئيلو نه بغير خوراك شروع كولو سره شيطان هم ده سره شريك وى لكه څنګه چې ځينو روايتونو بغير خوراك شموع

د جمهور علماء په نيزيوه مسئله دا هم ده چې ډير سړی يو د سترخوان ته کينې نو ټول خلق دې بسم الله اووائی او د ځینو علماء کرامو په نیز چې په هغوئ کښې امام شافعی کاله هم شامل دې صرف دیو سړی بسم الله وثیل ټولو د پاره کاغی ګنړی د') په ښ لاس د خوراک کولو حکم: دویمه مسئله ښی لاس سره د خوراک کولو ده او دا امام

بخاری کمینی بیان کړې ده، امام شافعي کولیه په رکتاب الام کښې او رالرسالة، کښې تصریح کړې ده چې (اکل باليمين) واجب دی (^۷)علامه تقي الدين سبکي <u>کمشل</u>ر او دده ځوئي علامه تاج الدين سبكي د وجوب دي قول ته ترجيع وركوي. (^).

⁾ عمدة القارى: ۲۸/۲۱. فتح البارى : ۶۵۲/۹).

⁾ الحديث اخرجه ابوداؤد فَي كتاب الاطعمة باب التسمية على الطعام: ٣٤٧/٣).

عمدة القارى: ٢١/ ٢٨. ارشاد السارى: ١٤٨/١٢ فتح البارى : ٤٥١/٩).

مستدرك للامام الحاكم كتاب الاطعمة: ١٠٧/٤). مستدرك للامام الحاكم كتاب الاطعمة: ١٠٨/٤).

عمدة القارى: ٢٨/٢١، أرشاد السارى:٢٨/١٢).

⁾ عمدة القارى: ۲۸/۲۱، ارشاد السارى:۱٤٨/۱۲).

^{^)} فتح البارى :۲۵۲/۹).

حافظ ابن حجر ﷺ فرمائي چې د ‹اکل باليمين› په وجوب باندې حديث هم د لالت کي، چي په هغې کښې (اکل بالشمال) باندې وعید بیان کړې دې، دا د حضرت سلمه بن اکوع پرلیم حدیث چې امام مسلم میشته په صحیح مسلم کښي نقل کړې دې (ان النبي نام رای رجلایاکل بشبائه ققال: كل يبينك قال: لااستطيع قال: لااستطعت فبا رفعها ال فيه بعدى ()

داشان د عائشه صديقه ﷺ يو بل حديث پاك امام مسلم او امام احمد ﷺ نقل كړې دې په هغې کښې دی چې (من اکل بشه اله اکل معه الشيطان) (۲)

ليكُن د جمهور علماء كرامو پهنيز ښيلاس سره خوراك كول مستحب دي. واجب نه دي. د حضرات شافعيه مشهور مسلك هم دادي

امام غزاالي ﷺ او اَمام نووي ﷺ هم دا اختيار کړې دې 🖔 د وعيد مذکوره روايتونو لره

جمهورو په زجر او تنبیه دپاره او مصالح شریعت باندی محمول کوی. دا کل بالیمن استحباب په هغه وخت کینی، دی چی کله څه عذر نه وی، لیکن که ښی لاس سره په خوراک کولو کښې څه عذر وی لکه ښی لاس کښې زخم وی نو داسې صورت کښې مچس لاس سره خوراک کولې شي او داکل بالمین استحباب رعایت به لحاظ ساتلې شی رم)عُلامة قرطبي په دې سلسه کښې تحرير فرمائي چې:

رهنا الامرعل جهة الندب لانه من باب تشريف اليبين على الشبال لانها اتوى في الغالب واسبق للاعبال واسكن في الاشفال و هي مشتقة من إليمين وقد شرف الله اصحاب الجنة اذا نسبهم الى اليمين وعكسه في اصحاب الشمال، واذا تقرر ذالك فمن الاداب المناسبة لمكارم الاخلاق والسيرة الحسنة عند الفضلا اختصاص اليبين باالاعبال الشريفة والاحوال النظيفة كل هذه الاوامر من النحاسن المكلمة والمكارم المستحسنة والاصل فياكان من هذا الترفيب والندب (٥)

اوس لږ حديث باب طرفته راشئ كوم چې امام بخارى گينا په ړومبى ځل ذكر كړې دې. (١)

⁽⁾ فتح البارى :٩/ ٢٥٢. و صحيح ا البخاري مسلم. كتاب الاشربة. باب ادب الطعام والشرب و احكامها. .١٥٩٣/٣: ما وجدنا بهذا للفظ فيه والذي وجدناه لفظه تا تاكلوا بالشمال فان الشيطان ياكل بالشمال رقم الحديث :٢٠١٩، باب آداب الطعام والشراب واحكامهما وعمدة القارى: ٢٩/٢١).

^{ً)} فتح البارى :٩/ ٤٥٢. و صحيح ا البخارى مسلم. كتاب الاشربة. باب ادب الطعام والشرب و احكامها. ١٥٩٨/:٣ رقم الحديث ٢٠١٩: و فيه بعد لا استطعت مامنعه الا الكبر قال.... عمدة القارى:٢٩/٢١). ") عمدة القارى: ٢١/ ٢٨).

⁾ فتح البارى :٩/ ۶۵۳). م) فتح البارى : ٩/ ٤٥٣).

م) (٥٠٤٦) العديث اخرجه البخاري في كتاب الاطعمة باب الاكل مما يليه (رقم العديث:٥٠٤٢) و٥٠٤٣) واخرجه مسلم في كتاب الاشربة باب اداب الطعام والشراب واحكامهما رقم العديث .٢٠.٢٠).

(٥٠٢١ حَدَّثَنَا عَلِى بُنُ عَبُهِ اللَّهِ أَخْبَرَنَا أَخْبَانُ قَالَ الْوَلِيدُ بُنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَ أَنَّهُ سَمِعَ وَهُ مِنَا حَدُنَا عَلَى اللَّهِ اللَّهِ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهِ عَلَى اللَّهِ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ عَلَى الْمُعْمَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى الْمُعْمَى اللَّهُ عَلَى اللْمُعْمَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى الْمُعْمَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى الْمُعْمَى الْمُعَ

قوله: كُنُتُعُلاَمًا: دغلام اطلاق د ولادت نه واخله تر بلوغت پرې مينځني عمروالا بچي ته وائي څخچررسولالله کځاي ترييته رتحت همې رگ

قوله: وَكَانَتُ يَدِى تَطِيشُ فَى الصَّحْفَةِ: زما لاس دننه بيالئ كنبى ، څلورو واړو، . طرفونو ته تلو، د ، تطیش، معنی حرکت کولو والا او ګرزیدلو والا دې. (صحفه، پیالئ ته وائی، داد ، تصعه، نه لویه وی.

قوله: فَهَا زَالَتُ تِلْكَ طِعْمَتى بَعُلُ: يعنى دى نه پس زما دخوراك هم هغه طريقه وه چى د كومى نبى كريم تلا زما رهنمانى كړى وه، يعنى بسم الله وئيل ښى لاس سره او دخپلې مخى نه خوړل دهمة، د طاء په كسر سره د خوراك طريقه او انداز.

حافظً ابن خَجر کُتاہ دې حدّیث او دې سلسّله کښې ذکر کړې نورو حدیث نه څه آداب مستنبط کوی او لیکی چې:

⁾ فتح البارى :۶۵۱/۹ عمدة القارى:۲۱/ ۲۹، ارشاد السارى:۱٤٨/۱۲).

⁾ الاستيعاب لابن عبدالبر على هامش الاصابة ٢٠/٤٧٤، عمدة القارى:٢٩/٢١).

⁾ فتع البارى :٩/ ٥٩ عمدة القارى: ٢١/ ٢٩. ارشاد السارى: ١٤٨/١٢).

كشفُالبَارى كتابُالأطعمة

روتى الحديث انه ينهغى اجتماب الاعبال التى تشهه اعبال الشيطان والكفار وان لليشطان يديين وانه ياكل و يشرب ويأخذو يعطى وقيه جواز الدعاعلى من خالف الحكم الشرعى وقيه الامربالبعووف والنهى عن الهنكر حتى في حال الاكل وقيه استحباب تعليم اوب الاكل والشرب، (`)

٣-بأبالأَكُل مِمَّا يَلِيهِ

وَقَالَ أَنْسُ قَالَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلَّمَ- « أَذَكُرُوا السَّمَ اللَّهِ وَلَيْأَكُل كُلُ رَجُلٍ مِ

٥٠١٢] حَدَّقَنِى عَبُدُ الْعَزِيزِ بُنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّقَنِى مُحَتَّدُ بُنُ جَعْفَرِ عَنُ مُحَتَّدِ بُنِ عُمُوه بُنِ حَلْحَلَةَ النِّيلِى عَنْ وَهُبْ بْنِ كَيْسَانَ أَبِى نُعَيْمِ عَنْ مُرَبُّنِ أَبِي سَلَمَةً - وَهُوَ ابْنُ أَقِ سَلَمَةً - زَوْجِ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - قَالَ أَكَلَتُ يُوْمًا مَعَرَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - طَعَامًا فَجَعَلُتُ الْكُلُ مِنْ نَوَاحِى الصَّحْفَةِ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - «كُلْ مِثَّا لَلْكِي ».

[٥٠١٣] حَدَّثَتَا عَبُدُ اللَّهِ بُنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ وَهُبٍ بُنِ كَيْسَانَ أَبِى نُعَيْمِ قَالَ أَتِى رَسُولُ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم-بِطَعَامٍ وَمَعَهُ رَبِيبُهُ ثُمُرُ بُنُ أَبِى سَلَمَةَ فَقَالَ «سَيِّراللَّه، وَكُلُ مِنَّا لِيَلِكَ الرَّا ١٩٠٤

دخپلې مخې نه د خوراک کولو حکم : دخپلې مخې نه خوراك کول د جمهورو علماء کرامو په نيز مستحدي. (۲

لیکن دا پدهغدصورت کښې دی چې کله خوراك د يو قسم وی او که مختلف النوې طعام وی نو په دې صورت کښې د خپلې خوښې مطابق نوع طعام لره او چتولو د پاره بغير د څه قسمه کراهت نه لاس يو خوا بل خوا اوږدولې شي، او په دې کښې هيڅ مضائقه نشته دی. ځ

لیکن ترمذی گینی په کتاب الاطعمه کښې روایت نقل کړې دې چې نبی کریم کالله عکراش اثاقتر ته اوفرمائیل چې د خپلې مخې نه خوراك كوه، هغه یو خوا بل خوا لاس اوږدولو. دې نه پس یو طبق راوړې شو چې په هغې کښې پخې او کچه کهجورې وې. نو نبي کریم کالله

^{ً)} فتح البارى :۶۵۳/۹).

⁾ فتح البارى :۶۵۲/۹).

⁾ فتح البارى :۶۵۲/۹).) فتح البارى :۶۵۲/۹).

عکراش الله ته اوفرمائيل چې دې نه دکوم ځائې نه خوراك کوې کولې شي، ځکه چې دا مختلف الالوان دي.(١

باب کنیی ذکر شوی د انس الگی دا تعلیق امام مسلم الگی او ابو نعیم الگی موصولا نقل کری دی () آخر روایت دلته مرسل دی، خالد بن مخلد او یحیی بن صالح داروایت موصولا نقل کړی دی ()

٣- بَابُمِنُ تَتَبَعَ حَوَالَى الْقَصْعَةِ مَعَ صَاحِبِهِ، إِذَالَمُ يَعُوفُ مِنْهُ كَرَاهِيةً اللهُ عَلَيْكُ اللهُ عَلَيْهُ اللهُ عَلَيْهُ اللهُ عَلَيْهُ اللهُ عَلَيْهُ اللهُ عَلَيْهُ وَاللهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ وَاللهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ عِلْمُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْكُونُ اللّهُ عَلَيْكُونُ اللّهُ عَلَيْكُونُ اللّهُ عَلَيْكُونُ اللّهُ عَلَيْكُونُ اللّهُ عَلَيْكُونُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْكُونُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْكُ مِنْ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَّهُ عَلَّهُ عَلَّهُ عَلَّهُ عَلَّهُ عَلَّهُ عَلَى اللّهُ عَلَّهُ عَلَّهُ عَلَّهُ عَلَّهُ عَلَّهُ عَلَيْكُمْ عَلَالْكُونُ عَلَّا عَلَا عَلَالْكُونُ عَلَا عَلَا عَلَّهُ عَلَا عَلَالْكُول

امام بخاري گينگ په دې ترجمة الباب کښې جمع بين الروايتين کړې ده، د رکل مهاييك، والا روايت باب روايت تقاضا داده چې سړې ته پكار دى چې د خپلې مخې نه خوراك او کړى او روايت باب کښې انس کانځ فرمائى چې رفرايته يتټېع الدېاء من حوال القصعة، چې هغوئ پياله کښې کدو ګير چاپيره تلاش کولو او او چتولو ئې، چې ددې نه معلوم شو چې سړې پياله کښې يو خوا بل خوا لاس ګرځولې شى امام بخارى گير په دواړه قسمه روايتونو کښې تطبيق کوى او فرمائى چې که په يو ځائې امام بخارى گينځ په دواړه قسمه روايتونو کښې تطبيق کوى او فرمائى چې که په يو ځائې خوراك کولو کينې خلقو ته يو خوا بل خوا لاس ګرزول نا خوښه نه وى نو په دې صورت کښې هيڅ ياك نشته ، ليکن که دوئ ته خوښ نه وى نو بيا دخپلې مخې نه خوراك کول پکاردې

نبی کریم ﷺ به په پیالئ کښې لاس مبارک یو خوا بل خوا مرزولو، ظاهر دی چې یو ځائی خوراك کونکو ته دا حالت خوښ وو، بلکه هغوئ دا خپل ځان دپاره د برکت سبب مخړلو، ددې وجې نبی کریم ﷺ دا عمل اختیار کړو.

خینی شراح دواړه قسمه روایتونو کښې یو بل شان تطبیق ورکړې دې او هغه دا چې پیاله کښې د لاس وهلو ممانعت په هغه وخت کښې دې چې کله د یو قسم خوراك وی لیکن که خوراك مختلف النوع وی نو په دې صورت کښې ممانعت نشته دې، حدیث باب هم دویم صورت باندې محمول دې چې پیاله کښې خوروه او کدو او غوښه وه، درې مختلف څیزونه وو، نبی کریم کله غوښه پریښودله او د خپلې خوښې مطابق ئې خوراك کولو را

أي سنن الترمذي. كتاب الاطعمة باب ماجاء في التسمية في الطعام :٢٨٣/٤. رقم الحديث :١٨٤٨. عمدة القاري:٢١/٢١).

ا) ارشاد السارى:۱۲۹/۱۲).

⁾ فتح البارى : ٩/ ٤٥٤ عمدة القارى: ٢١/ ٣٠. ارشاد السارى: ١٢/ ١٥٠).

^{*)} فتح البارى : ۶۵۵/۹).

قوله: اِنَّ خَيَّاطًا دَعَا رَسُولَ اللَّهِ لطعاه زحافظ ابن حجر الْمُلِّوَ فرمائی چی ددی خیاط نوم ماتدمعلوم نشو ، البته د ثمامه عن انس روایت کښی دی چی دا د نبی کریم کا غلام وو . (')

(دیام) ددال پدضمه او دباء په تشدید سره کدو ته وائی، دا په دوه قسمه وی، یو اوږد او یو ګول، دواړو ترې مراد دی، ځینو وئیلی دی چې ګول ترې مراد دې دا نبی کریم نکی ته د ډیر خوښ وو د نسائی په روایت کښې دی چې دکان یعب القم و پیتول انها شجرة اخی یوس، قرع کدو ته وائی د آ

م-باب التَّيَمُّن في الأَكْلِ وَغَيْرِةِ

قال عمر بن أبي سلبة: قال لى النَبي صلى الله عليه وَسلم: (كل يعينك) (١٩٠٥) [١٠٠٥] حَدَّ ثَنَا عَبْدَالُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَشْعَتُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مَعْمُوقٍ عَنْ عَائِفَةً - رضى الله عنها - قَالَتُ كَانَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - يُجِبُّ التَّهُّنَ مَا اسْتَطَاعَ فِي طُهُورِةٍ وَنَتَطْلِهِ وَرَّجُلِهِ . وَكَانَ قَالَ بِوَاسِطِ قَبْلَ هَذَا فِي شَأْنِهِ كُلِهِ . (رَّ ١٩٤٤)

دوه څیزونه دی چې یو دې (اکل پالیمین) او دویم څیز دې رتیمن فی الاکل) دو اړو کښې فرق دې، د (اکل پالیمین) مطلب ښی لاس سره خوراك كول دی او رتیمن فی الاکل) معنی ده ښی طرفنه خوراك كول ، امام بخاری گوشت مخکښې او فرمائیل چې ښی لاس سره خوراك كول پكار دی. او اوس دا وائی چې ښی طرفنه خوراك كول پكار دی. چې كله كیخودې شی نو دپیاله او پیلیټ ښی طرفنه خوراك شروع كول پكار دی.

وفي الاکل، نه پس امام (وغوره) اضافه کړې ده او دې طرفته اشاره کوی چې د (تیبن) فعل صرف اکل سره مخصوص نه دې بلکه هر خوښ فعل کښې دننه (تیبن) مطلوب دې، لکه څنګه چې حدیث باب کښې ددې تصریح ده.

عمرو ابن ابی سلمه تلاشی درمانی چی مانه نبی کریم کاهی اوفرمائیل چی دکل بیمیننگ ته خپل بنی لاس سره خوراك کوه ، امام بخاری گیشی در دی نه «تیمن الاكل» دی طریقی سره ثابت کړی دی چی سړی کله بنی لاس سره خوراك کوی نو ظاهر دی چی د بنی طرفته به خوراك کوی خکه چی بنی لاس سره خوراك کول او د ګس طرفته اخستل گران دی، ددې و جی کله چی نبی کریم تلیم دوی ته بنی لاس سره دخوراك کولو دپاره اوفرمائیل نو ددې نه ضمنا په پوهه کښې داغلل چې بنی طرفته دې خوراك او کړې شي.

۱) فتح الباری :۶۵۶/۹). ۲) فتح الباری :۶۵۶/۹).

فوله: وَكَمَانَ قَمَالَ بِوَاسِطِ قَبُلَ هَنَا فِي شَأْنِهِ كُلِّهِ: شعبه بن الحجاج فرمائى چې اشعث بن الحجاج فرمائى چې اشعث بن ابى الشعث بن الله بيان كړو المعث بن ابى الله كنه و كنه و كنه و الله كنه و الله كنه و كنه

ه:بأب:مر. اکل حتی شبع

م حَدَّثَنَا إِنْهَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكُ عَنْ إِنْحَاقَ بُنِ عَبُدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ مَهُمُ أَنْسَ بُرِ] مَالِكِ يَقُولُ قَالَ أَنْهُ طَلَحَةً لأَمْسُلُمْ لَقُدْ سَمَعْتُ صَوْتَ رَسُول اللَّهِ - صلَّم عليه وسلم- ضَعِيفًا أَعُرِفُ فِيهِ الْجُوعَ، فَهَلْ عِنْدَكِ مِنْ شَيءٍ فَأَخْرَجَتْ أَقْرَاصًا مِنْ شَعِيْدٍ، ثُمَّ أَخْرَجَتْ خِمَازًا لِمَنَا فَلَقَٰتِ الْخُبُزُ بِبَعُضِهِ، لُمَّ دَسَّتُهُ تَنْتَ ثَوْسِيَ وَدَدَّثْنِي بِبَعْضِهِ، ثُمَّ أَرْسَلَتْنِي أَلَى رَسُولِ اللَّهِ-صلى الله عليه وسُلم-قَالَ فَذَهَبْتُ بِهِ فَوَجُدُتُ رَسُولَ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم - فِي الْمَنْجِدِ وَمَعَهُ النَّاسُ، فَقُنْتُ عَلَيْهِمْ فَقَالَ لِي رَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - « أَرْسَلَكَ أَبُوطَلْحَةً». فَقُلْتُ نَعْمُ قَالَ «بِطَعَامِ» . قَالَ فَقُلْتُ نَعْمُ فَقَالَ رَسُولُ اللّهِ - صلم الله عليه وسلم - لِيَنْ مَعَهُ «قُومُوا ». فَالْطَلَقَ وَالْطَلَقُ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ حَتَّى جَنَّتُ أَبَا طَلْحَةً فَقَالَ أَبُوطَلُعَةً يَا أُمِّسُلَيْمِ قَلْ جَاءَرَسُولُ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم- بِالنَّاسِ، وَلَيْسَ عِنْدَنَا مِنَ الطَّعَارِمَا لُطُعِمُهُمْ لَعَالَتِ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ ظَالَ فَالْطَلَقَ أَبُوطُلُحَةَ حَتَّى لَقِي رَسُولُ اللَّهِ- صلى الله عليه وسلم- فَأَقْبَلَ أَبُوطَلُحةَ وَرَسُولِ اللَّهِ- صلى الله عليه وسلم- خَتَى دَعَلاً فَقَالَ رَسُولُ الِلَّهِ-صلى الله عليه وسلم-«هَلَيْسَ يَأْأَمُسُلِّيمِ مَا عِنْدَكِ». فَأَتَتْ بِذَلِكَ الْخَنْزِ فَأَمَر به نَفْتٌ وَعَمَرَتُ أُمْسُلُمْ عَكَمَّةً مَنَا فَأَدْمَتُهُ، ثُمَّ قَالَ فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - مَا شَاءَاللَّهُ أَنْ يَقُولَ ثُمَّ قَالَ «الذَّنْ لِعَشَرَةِ». فَأَذِنَ لَهُمْ، فَأَكَلُوا حَتَّى شَبِعُوا، ثُمَّ حَرَجُوا، ثُمَّ قِبَالَ «الذَّرِيُ لِعَشَرَةِ». فَأَذِنَ لَمُمْ فَأَكَّلُوا حَتَّى شَبِعُوا، لُمَّرْخَرَجُوا، لُمَّ فَأَلَ ﴿الْذَنَ لِمَشَرَّةِ». فَأَذِنَ هُمُ فَأَكَلُوا خَتَّى شَبِعُوا لُمْ خَرَجُوا، لُمَّ أَذِنَ لِعُثَمَرَةِ، فَأَكَّلَ الْقَوْمُ كُلُّهُمْ وَشَبِعُوا، وَالْقَوْمُ ثَمَانُه رَبَ رَجُلاً. [ر۲۱۴]

دى چى (حين شبعنا من الاسودين) دباب ړومبى او دويم روايت مخكښې تيرشوې دې،دلته د هغې څو مشكل الفاظ اوګورثى.

⁾ صحيح البخاري مع الفتح كتاب الوضوء باب التيمن في الوضوء : ٢٩٩/١. وقم الحديث :١۶٨).

قوله: فَأَخُرَجَتُ أَقْرَاصًا مِنْ شَعِيرِ: ام سليم تَهْ د اوربشو روتى راؤښكلى، بيا ئى خپله لوپټهرآوويستله، ددې په يوه حصه کښې ئې روټئ انغښتې آوبيا ئې زما کپټې لاندې پټې کړې او د لوپټې ځينې حصدئي په ما خپله واچوله، ردسته ای اعلته بقوة....وردتني بېعضه ای

وَ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ عَصَرَتُ أُمُّ سُلَيْمِ عُكَّةً لَمَا فَأَدَمَتُهُ: يعنى نبى كريم كلل ددې روتو د ماتلو يعني ټَکړې کولو حکم اوفرمائيلو، نو هغه وړې وړې ټکړې کړې شوې، ام سليم هُمُّ په دې روټو باندې غوړي واچول او ددې نه چوري جوړه کړه. (عکة) ربضم العين و تشديد الكاف، د څرمنې لوښې چې په هغې كښې غوړى او شهد اچولې كبيرى (ادمته) دائې په ادام سالن يعنى انګولې غوندې کړو، د باب ضرب نه دې، (ادمُ االخبر....) (ادما) روټئ په انګلی کښې وهل رفت، د مجهول صیغه ده ، د رفت، معنی ده د یو څیز ریزه ریزه کول [٧٦٧]. خَلَّاتُنَا مُوسَى حَدَّاتُنَا مُفْتَكِرْعَنُ أَبِيهِ قَالَ وَحَدَّثَ أَبُوعُمُّانَ أَيْضًا عَنْ عَبْدِالرَّحْمِن بُنِ أَبِي بَكْرٍ- رضى الله عنهما - قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - ثَلاَثِينَ وَمِانَةُ وَقَالَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - « هَلْ مَعَ أَحَدٍ مِنْكُمْ طَعَامٌ ». فَإِذَا مَعَ رَجُلٍ صَاعٌ مِنْ طَعَامِ أُوْخُوُهُ، فَعُجِنَ، نُمَّرِجَاءَرَجُلْ مُشْرِكْ مُشْعَانٌ طَوِيلٌ بِغَنْمِ يَسُوقُهَا فَقَالُ النَّبِي-صلى الله عِليه وسلم- «أَبَيْمٌ أَمْ عَطِيَّةٌ أُو-قَالَ-هِبَةٌ». قَالَ لَأَبَلُ بَيُمٌّ. قَالَ فَاشْتَرَى مِنْةُ شَاةً فَصُنِعَتُ، فَأَمَرَ نَبِي اللّهِ-صلى الله عليه وسلم-بِسَوَادِ الْبُطْنِ يُشُوَي، وَايُمُ اللّهِ مَا مِنَ الثَّلاَثِينَ وَمِائَةِ إِلاَّ قَدُ حَزَّ لَهُ حُزَّةً مِنُ سَوَادِ بَطْنِهَا، إِنْ كَانِ شَاهِدًا أَعْطَاهَا إِيَّاهُ وَإِنْ كَ أَنَ غَابِهًا خَبَأَهَا لَهُ، ثُمَّ جَعَلَ فِيهَا قَصْعَتَيْنِ فَأَكَلْنَا أَنْهَعُونَ وَشَبِعْنَا، وَفَضَّل فِي

الْقَصْعَتَيْنِ، فَحَمَلْتُهُ عَلَى الْبَعِيرِ أَوْكَمَا قَالَ. (ر ٢١٠٣) د راييه، مصداق سليمان تيمي دې چې د معتبر پلار دې،علامه کرماني ﷺ د روحهت اېوعثمان مطلب دا بيان کړې دې چې سليمان تيمي دا حديث پاك د بل چا نه هم آؤريدلي

دي، اود ابو عثمان نحوى نه ني هم آؤريدلي دي دې ارو بو مسقلاني او عثمان نحوي په باب کښو د دې مطلب دادې چې ابو عثمان نحوي په باب کښي ذکر شوي، حدیث پاك نه علاوه بل حدیث پاک هم مخکښې بیان کړې دي. علامه

عيني ميريك د كرمانى موافقت كوى او په حافظ ابن حجر يُؤلله باندې ئى رد كړې دې (١)

ليكن د حافظ ابن حجر مُعَلَمُ خبره زياته قوى ده او درسته معلوميږي، ځكه چي بعينه هم دې سند سره امام بخارى مُعَلَمُ دا روايت په كتاب المناقب كښې ذكر كړې دې ١) او هلته د

^{&#}x27;) شرح للكرماني : ۲۵/۲۰ عمدة القاري: ۲۱/ ۳۲، فتح الباري : ۶۶۰/۹). ') صحيح البخاري ابو اب المناقب باب علامات النبوة (٢٠٥/١٠).

صديق اکبر ميلمنو قصه بيان کړې شوې ده، ځکه ممکن دی چې ابو عثمان اول هغه قصه بيان کړې ده چې دې نه پس بيا دا حديث پاك بيان کړې شوې دې.

بيد م ددي حديث پاك حاصل دادې چې عبدالرحمان بن ابي بكر گانو فرمائي چې هم خلق نبي ددې حديث پاك حاصل دادې چې عبدالرحمان بن ابي بكر گانو فرمائي چې هم خلق نبي كريم نظ سره يو سفر كښې وو، او مونږ شپږ شلې كسان وو نبي كريم نظ اوفرمائيل چې تاسو كښې چه سره يو صاع يا ددې نه هومره څه وو نبي كريم اوفرمائيل چې ته پيلې خرڅوې او كه هېه كړې ئې؟ هغه اووئيل چې نه بلكه خر خوم يئ دو نبي كريم اوفرمائيل چې ته چيلې خرڅوې او كه هېه كړې ئې؟ هغه اووئيل چې نه بلكه خر خوم يئ او نبي كريم اوفرمائيل چې ته يعلى نه دوه چيلې خر څوم يئ واخسته، بيا ئې هغه ذبحه كړه نبي كريم وي يې يو سل ديرشو كسانو كښې يه داسې يو كس هم نه وي پاتې شوې چې هغه ته به دې يو سل ديرشو كسانو كښې به داسې يو كس هم نه وي پاتې شوې چې هغه ته به ددې غوښه دو كړې شوه او چې كوم موجود نه وو هغوئ ته غوښه ور كړې شوه او چې كوم موجود نه وو هغوئ ته هم د هغوئ حصه پريخودې شوه بيا ددې د غوښې دوه پيالي جوړې كړې شوې اومونږ ددې نه ښه په مړه خوټه خوراك او كړ او په دواړو پيالو كښې غوښه هم پاتې شوې غوښه مو په او ښار كړه او ځان سره مو را وړه.

قوله: سَوَادِ الْبَطْنِ: يعنى كليجى، يُشْرَى: ددې معنى ده وريتول حلامؤة يعنى هر سړى دپاره يو د حصه نبى كريم كل يوه حصه وركړه. دخر معنى ده قطع كول او پريكول حُرّة : د حاء په ضمه سره حصه او ټكړې ته وائى. مشعان : د ميم په ضمه او دشين په سكون سره، ډير اوږد ته وائى.

. بير اولية عدوسي. (٨٠٠٨) حَدَّ تَنَا مُسُلِمٌ حَدَّ ثَنَا وُهُيْبٌ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ عَنْ أَقِهِ عَنْ عَالِيْكَةَ - رضى الله عنها -

تُوَقِّى النَّبِي -صلى الله عليه وسلم - حِين شَيِعَنَا مِن الأَسُودَيْنِ التَّمْوَالُمَاءِ [٢٠١٥] دريم روايت امام بخارى مُنظة دلته په اول خل ذكر او فرمائيلو (من عائشه صديقه مُنْ الله فرمائي چې د نبي كريم كله وفات اوشو نو په هغه وخت كنبي مونږ په كهجورو او اوبو باندې ښد ماړه شوى وو علامه عيني مُنظة فرمائي چې (دانه امعناه تولي النبي ﷺ وقت كوتنا

شباعىمن الاسودين) درك

دې حَدیث پاک کښې اوبو باندې تغلیبا په اسود باندې اطلاق کړې شوې دې، ګنی هسې خو د اوبو رنګ نه شته دې (۲) همداشان دعائشه صدیقه ﷺ مقصد په کهجورو باندې

^ا) (الحديث اخرجه البخارى ايضا فى كتاب الاطعمة باب الرطب والتمر (رقم الحديث:۵۱۲۷) واخرجه مسلم فى كتاب الزهد والرقاق: ۲۲۸۴/۴) (رقم الحديث:۲۹۷۵) ۲) (عمدة القاري:۳۳/۲)

[&]quot;) (قوله: من الآسودين. تثنية الاسود وهم التعر والماء وهذا من باب التغليب وان كان الماء شفافا لا لونله، و ذالك كالايوين للاب والام، والقعرين للشمس والقعر،(عمدة القارى: ٣٣/٢١)

مړيدل مراد دی ځکه چې اوبه خو هسې هم وې ليکن د دواړو ذکر کول دې طرفته اشاړه کول چې په دواړو باندې ښه په مړه خيټه ماړه شو حافظ ابن حجر ﷺ فرماني چې

دومزاد حائشة بها اشارت اليدمن الشهج هومن التبو غاصة دون الباء لكن قريته بدا اشارة الى ان تبام الشهج

حسل، بجبعها قكان الو وقيه يبعثى مح، لاان الباء وحدة يوجد الشبح مثه) (`)

خومره خوراک پکار دی: په مرهٔ خیتهٔ خوراك كول جائز دی. البته زیات خوراك كول چی دی سره په بدن كنبی سستی او كاهلی راشی او ددې په وجه عبادات او اطاعت اداكولو كنبی خللراشي، نو دا مكروه دي.

ترمذي، نسائي، ابن ماجه أو حاكم دمقدام بن معد يكرب حديث نقل فرمائيلي دي، هغه فرمائي چې: (سبعت رسول الله كلي يقول: ما ملا آدمي وعادشها من بطن حسب ابن آدم لقيات يقين صليه، قان عَلب الادمى نقسه قثلت للطعام وثلث للشماب وثبلث للنقس، (٢)

په دې کښې د دی چې يو څو نمړني چې په دې سره د سړي مالا نيغه شي کافي دي، که غلبه زياته وي نو خيټه دې درې حصې کړي، يوه حصه خوراك دپاره، بله اوبه دپاره، اوبله ساه يعني هوا دياره.

داولږي حد داولږي په حد او تعريف کښې اختلاف دې، اودوه قوله مشهور دي.

ن يو قول دادې چې سړې به هغه وخت کښې اوږې ګڼړلې شي چې کله د ترکارئي يعني انګولي رسالئ نه بغير دده طبيعت روټئي ته کيږي که روټئ سره دده شوق سالن ته هم وي نو د اسې سړې په اوږې نشی ګنړلې.

🗨 دويم قول دادې چې کله سړې توکانړې توکړي نو دده په توکانړو باندې مچان نه کيني،

چې د کوم په ريق فم باندې مچان کيني نو ده ته به اوږې نشي وئيلي. (۲) د موړوالي مراتب امام غزالي کا د مړې خيټې اووه مراتب بيان کړي دى.

اول مرتبه داده چې سړې دې دومره خوراك او كړى چې دې سره ئې ژوند قائم پاتې شي.

 دويمه مرتبه ئي داده چې دې سره مونځ، روژه، مونځ او عبادات او حقوق ادا کړې شي. دا دوارد مراتب واجب دی ا

🕝 دومره ځيټه مړول چې نوافل ادا کړې شي.

چ چې دې سره ګټه وټه کولې شي ، دا دواړه مستحب دي.

چې د خيتې دريمه حصه ډ که شی، دا جائز دی

۱) (فتح البارى :۶۵۹/۹)

^{) (}الحديث اخرجه الترمذي في كتاب الاطعمة باب ماجاء في كراهية كثرة الاكل ٤/٥٩٠٠، رقم الحديث : ٢٣٨٠. والحاكم: باب اكثر الناس في الدنيا شبعا: ٤/١٢١..... وابن ماجة : باب الاقتصار في الاكل وكراهية الشبع: ١/١١١/، رقم الحديث: ٢٣٤٩)

[&]quot;) (عمدة القاري : ۳۳/۲۱ و فتح الباري: ۶۶۰/۹)

چې دې سره بدن ثقيل او دروند شي او خوب راشي نو دا مکروه دي.

(د اسې په مړه خيټه خوراك كول چې د صحت د پاره نقصاني وي نو دا حرام دي (١)

٧- باب: لَيْسَ عَلَى الْأَعْمِي حَرَجٌ ولا على الأعرج حرج ولا على المريض حرج... الآية \

ددې ترجمة الباب نه د امام بخارې کښتا مقصد دادې چې په شريکه دې خوراك او کړې شی يا جدا جدا، او که متفرق کيدو سره دې خوراك او کړې شی شرعی نقطه نظر سره دواړه جائز دی امام بخاری کښتا چې د سورة نور کوم آيت مبارك په ترجمة الباب کښي ذکر فرمانيلې دې، په هغې کښې ډير وضاحت سره دی چې رئيس عَلَيْکُم ځَنامَان تَاکُلواجَيْهَااَوَاځَناگام

قوله: والنها والاجتماع في الطعام: د ترجمة الباب داالفاظ صرف په د مستملی په روایت کښي دی د ک نه د د سکون سره نو باندې فتح هم جائز ده ددې معنی ده : د سفر د ملکرو توښه راجمع کول ، کله یو څه خلق یو ځائي سفر کوي ، کله اکثر خپل خپل سفر او خچ او توښه راؤباسی او جمع ئي کړي . لکه څنګه چې د تبلیغی جماعت په ملګر دا معمول دې چې جماعت سره سفر کولو کښي ټول خرج یو ملګري یعنی امیر سره عام طور سره جمع کوي دې باندې کتاب الشرکة کښي هم د باباالشرکة کښي هم د بابادې کتاب الشرکة کښي هم د باباالشرکة کښي هم

په شریکه خوراک کولو کښې بوکت دي. ترجمة الباب کښې ددې الفاظو زیاتوالي کړې شوې دې او امام بخاري کیلئې په دې باندې تنبیه فرمائۍ چې اګر چې جدا جدا خوراك جائز دې، لیکن په جمع او په شریکه خوراك کول بهتر او افضل دی یو ځل د نبې کریم گل په خدمت کښې څه خلق حاضر شو او عرض ئې اوکړو چې مونږ خوراك کوؤ خو زمونږ آسودګې نه کیږي. نو نبې کریم گل او وفرمائیل چې تاسو خوراك جدا جدا کوئي او که په شریکه خوراك کوئي و وفرمائیل چې به د دیا کوئي او درمائیل چې په شریکه خوراك کوژي په دې کښې برکت دې په شریکه خوراك کوئي، د الله تعالى نوم سره خوراك شروع کوئي په دې کښې برکت دې ده

^{) (}عمدة القارى : ٣٣/٢١. وفتح البارى : ۶۶۰/۹

[&]quot;) (حرج) الم وذنب (الايه وتنمها) (ولا قالمُكُمُّ أَن الْكُلْوَانِ اللَّهِ مِنْ اللَّهِ مَا اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مَا اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مَا اللَّهُ مِنْ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ مِنْ اللْمُعِلِمُ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ الللِهُ مِنْ الللْمُعِلِمُ الللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللِمُنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ الللِهُ مِنْ الللْمُنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللْمُنْ اللَّهُ مِنْ اللِمُنْ اللِمُنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ الل

رُفتع الباري:٩/٩٤)

^{) (}وقال العيني، النهد: بكسر النون وسكون من المهناهدة هي اخراج كل واحد من الرفقةنفقة على قدر نفقة صاحب (عددة القاري: ٣٤/٢١)

أخرجه ابوداؤد في كتاب الاطعمة في الاجتماع على الطعام: ...[بقيه حاشيه به راروانه صفحه...

ددې حديث پاك هم په شريكه او يو ځائې خور آك كولو فضيلت معلوميږي

٥٠، ١٩ حَذَّنْنَا عَلِى بُنَ عَبْدِ اللَّهِ حَذَّنْنَا شُفْيَانُ قَالَ يَعْيَى بُنُ سَفِيدِ سَعِعْتُ بُثَيْرَ بُنَ يَسَادٍ يَقُولُ حَدَّثَنَا عَلِى بُنُ عَبْدِ اللَّهُ عَالَ قَلَ اللَّهِ عَلَى وَهُى مِنْ خَيْبَرَ عَلَى رَوْحَةٍ - دَعَا رَسُولُ اللَّهِ -إِلَى خَيْبَرَ فَلَشَّا كُنَّا بِالصَّهْبَاءِ - قَالَ يَعْيَى وَهُى مِنْ خَيْبَرَ عَلَى رَوْحَةٍ - دَعَا رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم - بِطَعَاءٍ، فَمَا أَتِى إِلاَّ بِمَوْقِى، فَلَكُنَاهُ فَأَكُلْنَا مِنْهُ، ثُمَّ دَعَا يَمَاعٍ فَمُعْمَضَ وَمُعْمَطْنَاءُ فَصَلَّمَ بِنَا الْهُوْرِ، وَلَمْ يَتَوَشَّأً

قَالَ سُفْيَانُ سَمِعْتُهُ مِنْهُ عَوْدًا وَيَدُومًا أَرِهِ ٢٠٤]

دا حدیث باب مخکبنی باب السویق کښی هم راروان دی. سوید بن نعمان اللی فرمائی چی مونږرسول کریم گلم سره خیبر طرفته اووتلو. کله چی مونږ صهباء مقام ته اورسیدو اودا دخیبر نه یو ماښام یعنی د نیم منزل په فاصله کښی دي.

قوله: هِرِنُ خُيلُارَ عَلَى رَوْحَةِ: ددې مطلب دې چې دا ځائې د خيبر نه دومره لرې دې که يو کس د زوال په وخت کښې روان ش نو ماښام په هلته اورسې رسول کريم گهر خوراك راغوښتلو، نوصرف ستوان راؤړلې شو. مونږ ددې نه څه اوخوړل. بيا نبي کريم گهر اوبه راؤغوښتل، او صوف خله مبار که ئې کګناله کړه. اودس ئې اونه کړو. مونږ هم خلي کنګالي کړې او دې نه پس مونږ ته د ماښام مونځ راکړو. سفيان بن عينيه فرمائي چې دا حديث پاك ما ديحيى بن سعيد نه اولا او اخرا واؤريدو.

لكنا بروزن قلنا لوك نه دې او د دې معني ده پوكې وهل

قوله ع<u>وداویداء: ای عائداویادث ای اولااخرا:</u> یعنی اول کښی می هم واؤر یدو او په آخر کښی می دوباره بیا واؤریدو (۱

د ترجمهٔ آلبان، حدیث مناسب سره ظاهر دی چی رسول کریم گل او حضرات صحابه کرام تلکی اجتماعا خوراك او فرمائیلو.

- ٤ بِأَبُ الْخُبُزِ الْمُرَقَّقِ وَالأَكْلِ عَلَى الْخِوَانِ وَالسَّفْرَةِ.

قوله: الْخُبْزِ الْمُرَقِّقِ: نرې چپاتې، او نرمه نرئ روټئ ته وائی او خوان د خا، په کسره او ضمه سره دې. دې کښې يو دريم لعت اخوان هم دې. ()

...بقيه ازحاشيه گذشته] ان اصحاب النبي گلگ قالوا: يارسول الله گلگ : انا ناكل ولا نشيع قال فعليكم تفتر وزن ... و تفترفون؟ قالوا نعم، قال فاجتمعوا على طعامكم واذكراسم الله عليه، يبارك لكم فيه، رقم الحديث: ٣٧٨٤. وانظر ايضا الرغيب واخرجه وابن ماجه في كتاب الاطعمة باب الاجتماع على الطعام رقم الحديث: ٣٢٨٨٤. وانظر ايضا الترغيب أن (ارشاد السارى: ١٣٨٨٠، ومعدة القارى: ٣٤/٢١) أن (ارشاد السارى: ۶۶۳۸٩، وعمدة القارى: ٣٤/٢١)

علامه عینی ددې متعلق فرمائی چې دا د تانبې وو او ددې لاندې پښې وې. (') کیدې شی چې په هغه زمانه کښې ځوان د تانبې وو. خلقو به په دې باندې خوراك ایښودو او هغه به ئې ځوړلو _د نن صبا ددې مثال چو کني او میز دې مولانا وحیدالزمان صاحب ددې

او رسلوة) د سين په ضمه او د فاء په سكون سره دسترخوان ته وائي. اصل كښي خود سفرة اطلاق په طعام ته وائي. ليكن دلته محل ذكر كړې شوې دې او مراد ترې حال اخستې شوې دې. يا حال وئيلې شوې دې او مراد دې محل اخستې شوې دې. ځكه چې طعام حال او دې. يا حال وئيلې شوې دې. ځكه چې طعام حال او دې. تا يا محل دې. او مراد دسترخوان دې. () عام طور سره د څرمنې دسترخوان دپاره سفرة استعماليري.

١٥٠٧٠١ حَدَّنْنَا فُحَمَّدُبُنُ سِنَانِ حَدَّنْنَاهَبًا مُّعَنْ قَتَادَةَقَالَ كُنَّاعِنْدَأَنْسِ وَعِنْدَةُ خَبًازٌ لَهُ فَقَالَ مَا أَكَلَ النَّبِي - صَلَى الله عليه وسلم - خُبْزًا مُرَفَّقًا وَلاَ شَاةً مَنْهُوطَةً حَتَّى لَقِي اللَّهُ. [٥٠٩٥، ٩٠٩٢]

دا حديث پاك امام بخاري كيليج په اول ځل دلته ذكر فرمائيلي دي. رم،

قتاده فرمانی چی مونر انس سره وو. هغوئ سره دهغوئ بآورچی وو. نو هغوئ اوفرمائیل چې رسول کريم نان کا کله هم نرئ روټئي نه ده خوړلې، او نه ئې شاة مسموطه خوړلې ده.

قوله شَاهً مَنْ مُوطَةً: هغه چیلئ ته وائی چی دهغی ویسته محرمو اوبو سره په وینځلو لرې کولې شي، او څرمنې سره دا ټوله پخولي شی عام طور سره د صغیر السن چیلئ بچی سره

دا د مترفینو طریقه ده،څکه دا خوښهٔ نه کړې شوه او دا پریښو دې شوه ، او کله چې داغټه شی نوددې قیمت اوغوښه کښې په زیاتوالي راشۍ او ددې څرمن په هم فائده منده وي خو څرمنې سره ددې پخول داامکان ختم شۍ ځکه داعمل خوښ نه کړې شو خوبیا هم جانزدې (٪

^{ً) (}قال العيني في العمدة: ٢٥/٢١. وهو طبق كبير من نحاس تحته كرسي من نحاس ملزوق به طوله قدر ذراع وضع بين كبير من المترفين لا يحمله الا اثنان فما فوقهما)

^{) ﴿} أُوكُورَنِّي القاموس الجديد: ٢٤٠ مده خوه)

^{ً) (}سفرة اسم لما يوضع عليه الطعام، واصلها الطعام نفسه (ارشاد السارى:١٥٤/١٢) وعدمة القارى ٢٥/٢١: وفتح الباري: ٢٥/٢١

^{ً) (}الحديث آخرجه البخاري ايضا في باب شاة مسموطة والكتف والجنب: (رقم الحديث:٥١٥٠) و في كتاب الرقاق باب كيف كان عيش النبي 横 واصحابه وتخليهم من الدنيا (رقم الحديث:٢٠٩٢) واخرجه أبن ماجه في الاطعمة باب الرقاق :١١٠٨/٢) رقم الحديث :٣٣٣٩).

[&]quot;) (وفتح الباري ۶۶۳/۹ المسموطة الذي ازيل شعره بالماء المسخن وشوى بجلدة ويطبخ وانما يصنع ذالك في الصفيرة السن الطوي)

^{) (}فتح الباري :۶۶۳/۹ وعمدة القارى: ٣٥/٢١)

دا حدیث پاک هم امام بخاری کیلیا دلته په رومبی ځل ذکر فرمائیلی دی. (^۱).

انس کلیکو فرمانی چې ما ته نه دی معلوم چې رسول کریم کلی کله به وړه رکیبئ کښی خوراك کړې وی او نه نبی کریم کلی کله نرئ روټئ خوړلې ده، او نه نبی کریم کلی په خوان یعنی میز باندې خوراك کړې دې، قتاده نه تپوس او کړې شو چې آخر خلقو به په څه څیز باندې خوراك کولو؟ نو هغوئ اوفرمائيل چې دسترخوان باندې.

قوله: <u>سُکُرُ جَةَ: ددې ترجمه رکيبئ کړې شوې ده. او وړو وړو پيالو ته هم سُکُهُ چَةَ وائي. رُّ، نبى کريم ﷺ به عام طور په شرېکه خوراك کولو. څکه د وړو لوښو ضرورت نه وو، لوئي لوښى کښي به په شرېکه خوراك کولو.</u>

دویمه وجه داده چې وړوکې رکیبئ او وړوکې پیالئ عام طور د اچارو وغیره دپاره استعمالیږی اود نبی کریم نگل په زمانه خو اول غریبی او تنګ دستی وه او دویم دا چې د خوراك زیات اهتمام نه وو. اود اچار او چټنئ وغیره بندوبست هغه خلق کوی چې د زیات خوراك شوقین او عادی وی (۲)

قوله شفر: د شقرة جمع ده دسترخوان تدوائي.

سند کښې يونس نه مرآد يونس بن آبي الفرات دې، د ابن ما جه په روايت کښې ددې تصريح شنه دې ابن معين او امام احمد دوئ ته ثقه وئيلي دي. بخاري شريف ددوی دا يو حديث دي. ()

دې روایت کښې د حیس ذکر دې. پینر، کهجورې او غوړی یو ځائې کړی او ددې نه یوه حلوه جوړولې شي، دې ته حیس وائي.

قوله الْأَنْطَاعِ: د نطع جمع ده، ددې معنی ده دسترخوان

^{) (}٥٠٧١)(اخرجه البخارى ايضا فيه. على ماكان النبى الله واصحابه ياكلون رقم الحديث :٩٠٩٩ واخرجه الرمذى فى الاطعمة باب ماجاء على ما كان ياكل رسول الله : ١٤٥٠٤ الحديث :١٧٨٨، واخرجه ابن ماجه فى الاطعمة باب الاكل على الخوان والسفرة:١٠٩٥/ رقم الحديث :٣٢٩٣

^{) (}قال العينى فى العدد: ۴۶/۲۱، سُكُرُّجَة بضم السين والكاف والراه المشدد بعدها جيم مفتوحة هى قصاص صفار يؤكل فيها... وفتح البارى :۴۶۴/۹)) (فتح البارى: ۶۶۵/۹۹)

^{) (}عمدة القارى : ۳۵/۲۱. وفتح البارى :۶۶٤/۹)

[٥٠٧٢] حَدَّثُنَا الْمِنُ أَمِى مَرْيَمَ أَخْبَرُنَا مُحَمَّدُ الْمِنْ جَعْفَمِ أَخْبَرَنِي مُمَيْدُ أَلَّهُ سَمِمَ أَنَسًا يَتُولَ قَامَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- يَبْنِي بِصَفِيتَةَ فَارَعُونُ الْمُسْلِينِ آلِي وَلِمَتِهِ أَمْرَ بِالْأَلْطَاع فَالْقِي عَلَيْهَ الثَّمْرُ وَالْأَقِطُ وَالشَّمْنُ. وَقَالَ عَمْرُوعَنْ أَلَينِ بَنَى بِمَا النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- فَمُصَمَّعَ خَيْسًا فِي نِطْيرِ (: ٢٩٣)

عبدالله بن زبیر الله ته یا ابن ذات النطاقین اووئیلی شو، ددوی مور بی بی اسما، بنت ابی بکر باندی د ذات النطاقین اطلاق کړې شوې دې

اُصلُ کښې کله چې نبی کُریم ﷺ هُجُرت اُوکړُو او مدینې منور ته ئې تشریف یوړو ، نو هغوئ خپل کمر بند اوشلولو او یو سره ئې د نبی کریم ﷺ مشکیزه او تړله او بل باندې ئې د دوئی دستِرخوان تړلې وو . دوئ ته ذات النطاقِین اووئیلې شو .

قوله: فَأُوكَيْتُ قِرْبُةَ رَسُولِ اللّهِ عَلَيْمُ بِأَحَدِهِمِهَا: د رَأُوكَى، معنى تړل ده. او رقِية، دقاف په كسره سره، مشكيزې ته وئيلې كيږي. (اى ربطت فهما به.....،) يعنى د مشكيزې خوله ئى يونطاق سره او تړله.

شام والو چې به كله عبد الله بن زبير الخائلة ته ابن ذات النطاقين وئيلواو پيغور كولو نو فرمائيل به ئي «ايها والاله نې په الله مې دې قسم وى ، وائې كنه ځه په دې خوشحاليږم، «ايها، «د همزه په كسره، ديا ، په سكون او د ها ، په تنوين سره، علامه قسطلاني ددوئ باره كښې فرمائي : كلمة تستعمل في استدعاءالشي وقبل: هي للتصديق كانه قال: صداقتم، () ، يعنى ديو څيز د غوښتلو د پاره د كلمه وئيلې كيږي. دويم قول دادې چې د چا د خبرې اعتراف او تصديق كولو د پاره دا استعماليږي.

دلته (ایهاوالاله) دې، د احمد بن یونس روایت کښې دی چې (ایها وربالکعیة) الفاظ دی:(^۲). عبدالله بنزېير گانځ د ابو ذؤب هذلی د شعر مصرعه وائی، پوره شعر داسې دې:

وعيين والواشون الداحهها وتلك شكاة ظاهرعنك عارها

^{) (}ارشاد السارى: ١٥٨/١٢)

^{) (}فتح الباري :۶۶۶/۹ وارشاد الساري :۱۵۸/۱۲)

، اته چغلى كوؤنكو پيغور راكړو چې ځه هغوئ سره محبت كوؤم، اليكن څه خو هغوئ ته پيغور وركوم ځكه چې دا خو يو داسې پيغور دې چې ددې عيب زائله كيدونكې دې

قوله: ظَاهِرٌ: د زائله په معنی کښی ده (١)

مطلب ~~دادې چې~~ ددې نه خو فضيلت ثابتيږي چې هغوی د نبی کريم کالله په خدمت کښي دومره د عاجزئی او مینی اظهار کړې وو چې خپل کمر بند ئې هم د سترخوان او مشکیزې تړلو دپاره د نبی کریم ﷺ د خدمت دپاره استعمال کړل.

قوله أَضُتِّ: «نتح الهمزة وضم الضاد و تشديد الباء) د ضب جمع ده، ګوه يا كفتار. (٧٤) - حَدَّثَنَا أَبُو النَّعْمَانِ حَدَّثَنَا أَبُوعَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشْرِعَنْ سَعِيدِ بُنِ جُبَيْرِ عَنِ ابْن عَبَاسٍ أَنَّ أُمَّرُهُمُهِ بِنِبْ الْحَارِثِ بُن حَزُّنٍ - حَالِهَ ابْنِ عَبَّاسٍ - أَهْدَتُ إِلَى النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - سَمُنَّا وَأُوْسًا وَأُضَّا ، فَلَاعاً بِهِنَّ فَأَكِلُنَ عَلَى مَا بِدَتِه، وَتَرَكَّهُنَّ النَّبِي -صلى الله عليه وسلم - كَالْمُسْتَقْذِر لِهُنَّ، وَلَوْكُنَّ حَرَامًا مَا أَكِلْنَ عَلَى مَا بِدَةِ النَّبَيّ صلى الله عليه وسلم - وَلاَ أَمَرَ بِأَكْلِهِرَ . [ر: ٢٤٣٤]

٨-بأبالسُّوية

[٥٠٧٥] حَدَّثَنَا سُلَمُّاكُ بُنُ حَرُبٍ حَدَّثَنَا مَّمَّا دُعَنَ يَخْيَى عَنْ بُشَيْرِ بُنِ يَسَادِ عَنْ سُويْدِ بُن التُّعْمَانِ أَنَّهُ أَخْبَرُهُ أَنَّهُمُ كَانُوا مَعَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - بِالصَّبْمَاءِ - وَهَى عَلَى رُوْحَةٍ مِنْ خَيْبَرَ- فَحَفَرَتِ الصَّلاَةُ، فَدَعَا بِطَعَامٍ فَلَمْ يَجِدُهُ إِلاَّ سَرِيقًا، فَلاَكَ مِنْهُ فَلُكْنَا مَعَهُ، ثُمَّ دَعَا بِمَاءٍ فَمَضَّمَضَ الْمَصَلَّى وَصَلَّيْنَا اوَلَمْ يَتَوَضَّا إِر ٢٠٤]

٩-بابِمَاكَانَ النَّبَ ِ لِأَيَّأُكُلُ حَتِّى يُسَمَّى لِهُ فَيَعْلَمُ مَاهُوَ دې باب کښي امام بخاري پينځو فرمائي چې ښې کريم کاه په تر هغه پورې يو څيز نه خوړلو ترگومې چې به نبي کريم نگا ته دا اونه وليلي شوچې هغه څه څيز دې، او کوم خوراك دې. ددې يو وجه داهم ليكلي شوې ده چې په عربو كښې په هغه زمانه كښې چونكه د خوراك د

۱) (او اولنی دوه اشعار دی:

هل الدهر الاليلة ونهارها والاطلوع الشمس ثم غيارها ابى تحرق نارى بالشكاة ونارها

او د متن ذکر شوی شعر نه پس داشعر دی

فان اعتذر منها فاني مكذب وان تعتذر يردد عليك اعتذراها

فتح الباري :۶۶۶/۹. وعمدة القاري: ۳۷/۲۱

خیزونو قلت وو . ددې و چې چې دخوراك څه څیز به ورته ملاؤ شو نو عام طور به ئې خوړلو. لیكن نبي كريم گل ته څینې طبعي طورخوښ نه وو ، ددې و چې به نبي كريم گل ته وئيلې شو. داشان د ځينې ځناورو غوښه شرعي نظم نظر سره حرام ګرزولې شوې وه ، نبي كريم گل به ددې و چې هم معلومات كولو چې هسې نه د يو حرام څيز غوښه استعمال نه كړي چې خوړونكي حلاله ګنړلې وي ، او هغه په شريعت كښې حرامه وي ()

د ترجّمهٔ آلباب مقصد دادي چې که دیو سری طبیعت داشان دې چې ده ته په خوراك کښې ځیني څیزونه خوښ دی او ځینې نې خوښ نه وی نو په دې کښې هیڅ حرج نشته چې دا یو طبعي او غیر اختیار حالت دي.

(٧٧) عَنَّ ثَنَا مُعَنَّدُ بُنُ مُقَاتِل أَبُوالْحَسَن أَخْبَرُنَا عَبُدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُولُسُ عَنِ الزَّهُوي قَالَ أَخْبَرَفِ أَبُوالْمَسَنِ أَخْبَرَنَا عَبُدُ اللَّهِ أَخْبَرَا يُولُسُ عَنِ الزَّهُوي قَالَ أَخْبَرَفِ أَبُوالْمُسَادِي أَنَّ الْمِنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ حَالِدَ بُنَ الْوَلِيدِ النَّذِي يُقَالُ لَهُ مَيْهُ اللَّهِ عَلَى مَهُ وَنَعُ اللَّهِ عِلَى اللَّهِ عَلَى مَا اللَّهِ عَلَى وَاللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَى وَاللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى وَاللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى وَاللَّهُ وَاللَّهُ عَلَى وَاللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى وَاللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى وَاللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى وَاللَّهُ عَلَى وَاللَّهُ عَلَى وَاللَّهُ عَلَى وَاللَّهُ اللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ اللَّهُ وَاللَّهُ اللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ اللَّهُ وَاللَّهُ اللَّهُ وَاللَّهُ اللَّهُ وَاللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ

خالد بن ولید گات فرمائي چې هغوی ببي کریم گل سره میمونه گاکره لاړو، (میمونه گاکل د دوی او د ابن عباس گات ترور وه، هغوی سره وریته شوې غوښه موجود وه. چې دا غوښه ددې خور خفیده بنت الحارث د علاقی نجد نه راؤړی وه، میمونه هغه غوښه نبی کریم گال ددې خور خفیده بنت الحارث د علاقی نجد نه راؤړی وه، میمونه هغه غوښه نبی کریم گال ته مخکښې کړه، او ډیر کم به داسې وو چې نبی کریم گال ته ددې بیان اونه کړې شی چې دا څه څیز دې نبی کریم گال ته ددې بیان اونه کړې شی چې دا څه څیز دې نبی کریم گال خپل لاس مبارك ور تو هغه څائي کښې چې کومې ښځې ناستې وی هغوئ کښې يو اووئیل چې د نبی کریم گال په مخکښې تا کوم څیز ایخودې دې دهغې باره کښې اووایه ربیا نې پخپله اووئیل چې یارسول الله گال ادا خو سمساره ده، په دې اوریدو سره نبی کریم گال خپل لاس مبارك روستو کړو، په دې باندې خالد بن ولید گالو اوفرمائیل چې یارسول الله گال اوفرمائیل چې نه لیکن دا زمونو په وطن کښې نشته دې نو ددې وجې زما طبیعت دانه خوښوی.

⁽⁾ مذكوره دواړوړ توجيهاتو دپاره اوګورثي : فتح الباري :۶۶۸/۹ ارشاد الساري:۱۶۰/۱۲).

خالد بن ولید تائی فرمانی چې ما دا د نبي کريم تائل د مخکښې نه راښکله او خوړله مې نو نبى كريم كل زما طرفته تعجب سره كتل

قوله (فقالت امراة من النسوة الحضور): چي كومي ښځې نبي كريم ﷺ ته اووئيل.

د طبرانی په روایت کښې دی چې هغه میمونه نځای وه. ت د سمسارې خوړلو حکم: د جمهورو علماء کرامو په نیزد د کفتار او ګوه غوښه خوړل مباح دی، امام مالك کیله ، امام شافعی کیله ، امام احمد بن حنبل کیله او د ظاهریه هم دا مسلك

د خضرات فقها ، کرامو د يوې ډلې په نيرد سمساره حرامه ده ، دا مسلك د اعمش ميليي ريد بن وهب او على الكثرُ دي. ﴿

د امام ابوحنیفه گزای اود صاحبینو په نیز د سمساري غوښه مکروه ده. (^۳) امام طحاوی ورته مکروه تنزیهی وئیلی دی. (^۴)او په بنایه کښی دعینی کوه د کلام نه معارف در دام کرده در در د

، معلومیږي چې دا مکروه تحریمي ده. ^۵،

د جمهورو علماء كرامو استدلال حديث د باب نددي، چي واضح دي.

دحرمت قائلين، ابو داؤد كښې د عبدالرحمان بن شبل مينځ روايت نه استدلال كوي چي ١١٥ النبى وكالم تعلى عن اكل الضب، (")

علامه بيهقى دا حديث پاك داسماعيل بن عياش په وجه معلول كرزولى دى (٧)

لیکن حافظ ابن حجر کیکی فرمائی چی اسماعیل بن عیاش کیکی شامییونو نه روایت مقبول دې او دا حدیث پاك هغه د شاميين ندروايت كوي، دې نه علاوه ابن عساكر دې روايت لره د عائشه صديقه في په طريق باندي هم نقل كړې دې، او دده سند حسن دى (^)

همداشان امام محمد تُولِيَّة په کتاب الاِثار کښتې د عائشه پایمان نه روايت نقل کړې دې چې هغوئ ته چا په هديه کښې ضب ورکړو. هغوي ددې متعلق د حضرت نبي کريم کالله تپوس او كړو چې نبى كريم كلم منع كړه، په دې كښې يو سائل راغلو، عائشه صديقه الله هغه ته دغه ضب وركول غوستل نو نبي كريم الله اوفرمائيل چې (اتطعبيته مالا تاكلين) چې څه په خپله نه خورې نو هغه بل ته مه ورکوئ.

⁾ فتح الباري : ٩/ ۶۶۸ ارشاد الساري: ١٢/ ١٤١).

[&]quot;) كتاَّب الام: ٥٣/١ الجزء الثانى : اكل الضب وعمدة القارى: ٣٩/٢١). ") عمدة القارى: ٥٣/٢١).

أ) اعلاء السنن، كتاب الذبائح. باب النهى عن اكل الضب:١٥٢/١٧).

م البناية شرح مدايه: ٧٠/١٠). °) سنن ابو دآؤد كتاب الاطعمة باب فى اكل الضب رقم العديث :٣٧٩۶.

اعلاء السنن كتاب الذبائع: ١٤٠/١٧).

أ السراج المنير للعزيز:٣٩۶/٣١).

امام احمد ميلية فرمائي چي : رويه ناخل وهو تول اي حنيفة وَرُالي من

• ١-بأبطَعَامُ الْوَاحِدِيَكُفِي الإِثْنَيْنِ

١٥٠٧٧١ حَدَّثَنَا عَبُدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أُخْبَرَنَا مَالِكَ وَحَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثِنِي مَالِكْ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنِ الأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رَضَى الله عنه - أَنَّهُ قَالَ قَالَ رَسُولَ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلّم-«طَعَامُ الإِنْنَيُنِ كَافِي الثَّلاَثَةِ، وَطَعَامُ الثّلاَثَةِ كَافِي الأَرْبَعَةِ».

امام بخاري ﷺ په ترجمة الباب كَبْني چي كوم الفاَظ نقل كړى دى دادهَغه حَدَيثُ مبارك الفاظ دی کوم چې امام مسلم نقل کړی دی (۲)

حديث د امام بخارى يُركي په شرط باندې پوره نه وو. ددې وجې امام بخارى يُركي دا الفاظ په ترجمة الباب کښې ذکر کړل، او مخکښې په (باب طعام الاثنين کالى الثلاة، والا روايت کښې نقل فرماني چې د دواړو روايتونو په مينځ کښې فرق ظاهر دې ديو سړى خوراك د دوؤ دپاره کافي کيږي دې صورت کښې د هريو حصه کښې نيم نيم رازي د دوؤ دريو دپاره

کافی دې، په دې کښې دنيم په ځائې د هر يو حصه دريمه دريمه حصه راشی. علامه ابن منير کښځ فرمانی چې د ترجمة الباب الفاظ حديث باب نه داشان ثابتيږی چې د

کوم سړی دپاره ثلث پریښودل ممکن وی، ددې نیم پریښودل هم ممکن وی، (لتقاربها) ، ۳، ځکه چې نيم او دوه ثلث کښې صرف د يو سدس فرق دې او دا څه فرق نه دې.

د يو خوراک د دوو دپاره دکافی کيدو مطلب: باقی ددې احاديثو مطلب دا نه دې چې کوم خوراك د يو سړى دپاره كافي وى دې سره دوه سړى مأړهٔ شى، بلكه مطلب ددې امر دادې چې د دوؤ ګزارد په دې سره اوشی داشان چې کوم خوراك دوه سړی مړوی، هغه د دريو سُرُّو دپاره په طُوردْقناعَٰت کافی کیږی اوددې بنیّادیٰغذائی ضرورت دې سْره پُوره کیږی. (ۖ) داشان داحاديثو اصل مقصد د قناعت ترغيب او تعليم وركول دى چي الله عَلَيْهُ تَأْسُو تَهُ څه درکړی دی. په هغې کښې نورو خلقو لره هم شریکوئی. حدیث باب امام بخاری گڼلئځ دلته په ړومبې ځل ډکر اوفرمائیلو.(م

١-باب الْمُؤْمِنُ يَأْكُلُ فِي مِعَى وَاحِدٍ.

(٥٠٧٨) حَدَّنْنَا كُحَمَّدُ بُنُ بَشَارِ حَدَّنْنَا عَبُدُ الطَّمَدِ حَدَّنْنَا شُعْبَةُ عَنُ وَاقِدِ بُنَ مُحَمَّدِ عَنْ نَافِع

⁽⁾ كتاب الاثار : ١٧٩، رقم الحديث : ٨١٤).

⁾ اوكورثي صحيح المسلم كتاب الاطعمة باب فضيلة المواساة في الطعام القليل رقم الحديث ٢٠٥٨). ً) فتح البارى :٩/٩٩).

⁾ فتح البارى: ٩/ ٤٩٨، و شرح مشكاة للطيبى كتاب الاطعمة: ١٤ ٤/٨ ١٤). °) (٢٠٥٨) اخرجه مسلم في كتّاب الاطعمة. باب المواسات في الطعام القليل رقم الحديث ٢٠٥٨. اخرجه الترمذي في كتاب الاطعمة باب ماجاء في طعام الواحد يكفي الاثنين (رقم الحديث: ١٠٢٠).

قَالَ كَانَ ابْرُ عُمَرَلاَيَأْكُلُ حَقِّى يُؤْثَى بِمِسْكِينِ يَأْكُلُ مَعَهُ، فَأَدْخَلْتُ رَجُلاَيَأْكُا مَعَهُ فَأَكَلَ كَثِيرًا فَقَالَ يَا نَافِعُ لاَ تُدُخِلَ هَذَا عَلَى سَمِعْتُ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم -يَقُولُ «الْمُؤْمِنُ يَأْكُلُ فِي مِعْي وَاحِدِ وَالْكَافِرُ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ».

٥٠٧٩١ حَدَّنَنَا مُحَمَّدُ بُرُنُ سَلَامِ أُخْبَرَنَا عَبُدَالُاعَتُ عَبُيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعِ عَن ابْن عُمَرَ-رض إلله عنهما - قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - « إنَّ الْبُؤُمِنَ يَأْكُلُ فِي مِعْي وَاحِيْه وَإِنَّ الْكَافِرَ-أُوالْمُنَافِقَ فَلاأَدُرِي أَيَّهُمَا قَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ-يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ».وقَالَ أ ابُّنُ بُكَيْرِحَدَّ ثَنَا مَالِكْ عَنُ نَافِيرَعَنِ ابْنِ عَمَرَعَنِ النَّبِي -صلى الله عليه وسلمٍ- يَمِثْلِهِ

(٥٠٨٠) حَدَّثَنَا عَلِي بُنُ عَبُدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَ أَنُ عَنْ عَبْرِوقَالَ كَانَ أَبُو مَهِكِ رَجُلاً أَكُولاً فَقَالَ لَهُ ابْنُ عُمْرَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ «إِنَّ الْكَاوَ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعًاءٍ» فَقَالَ فَأَنَأُ أُومِنُ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ.

(٥٠٨١) كَذَنْنَا إِنْهَاعِيلُ قَالَ حَذَثَنِي مَالِكَ عَنْ أَبِي الزِّنَادِعَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْوَةً -رضى الله عنه - قَبَالَ قَالَ رَسُّولُ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم- «يَأْكُلُ الْمُلْيِمُ فِي مِعْي

وَاحِدِهُ وَالْكَانِّوُونَا كُلِّ فِي سَبْغَةِ أَمْعَاءِ». وَالْكَانِّ الْمُلَالِّ بُنُ جُوْبٍ حَدَّنَتِ الْعُبَةُ عِنْ عَدِي بُنِ ثَابِتِ عَنْ أَبِي حَازِمِ عَنْ (٥٠٨٢) حَدِّنْنَا سُلَمَانُ بُنُ جُوْبٍ حَدَّنَتِ الْعُبَةُ عِنْ عَدِي بُنِ ثَابِتِ عَنْ أَبِي حَازِمِ عَنْ أب هُرَيْرَةَ أَنَّ رَجُلاً كَانَ يَأْكُلُ أَكُلاً كَثِيرًا، فَأَلْلَمَ فَكَأْنَّ يَأْكُلُ أَكُلاً قَلِيلًا فَلَّكُودَ فَلِكَ لِلنَّيْ - صلى الله عليه وسلم- فَقَالَ «ْ إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَأْكُلُ فِي مِعْى وَاحِيهِ وَالْكَافِرَيَاكُلْ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ».

رمهی، د ميم په کسره او دعين په تنوين سره کولمي ته وائي.

د باب رومبي حديث کښې د عبدالله بن عمر المائي متعلق دې چې تر کومې پورې به د سره په خوراك كنبي يو مسكين او فقير شامل نه وو تر هغه وخته پورې به هغه خوراك نه كولو، يو ځل يو سړې د د سره د خوراك د پاره راوستلې شو ، نو هغه ډير خوراك او كړو. نو ابن عمر قَارُوقَ ثَلْكَ أُوْفُرِ مائيلً چي بَياً دِپاره مَالزَه دا سرې مَدراولد حُكَد جي مَا د بَني كريم الله عَد آؤريدلى دى چې مؤمن پديو كولمداو كافر په آوؤ كولمو كښې خورى

د مؤمن په يو کولمه او کافر په اوو کولمو سره د خوړلو مطلب: حضرات محدثين ددې حديث متعلق بيان كربدي

① يو مطلب دا بيان شوې دې چې ددې حديث نه حقيقت کښې کولمي او خوراك مراد نه دى، بلكه دنيا اوددې لَذَتُونو قلتُ او كثرت ترې مراد دې يعنى دنيا ته ئې رَاكل، او ددې اسبابو ته ئي (امعام) سره تعبير ورکړو او مقصد دادې چې مومن ته ددنياوي د لدتونو زيات شوق نه وي او کافر عيش او لذت پرست وي ()

۱) فتح البارى : ۹/ ۶۷۲عمدة القارى: ۲۱/ ۱ ، ارشاد السارى: ۱۲/ ۱۶۲).

و د و یم مطلب دا بیان کړې شوې دې چې مؤمن رزق حلال خوری چې نسبتا کم وی او کافر
 حرام خوری چې د دې د رائع ډیرې زیاتې وی، قلت حلال او کثرت حرام لره په (معی واحد) او
 (سیمة امعام) سره تعبیر کړې شوې دې. (\)

⑥ ددې نه مراد عام قانون بیانول نه دی بلکه نبی کریم نل احمله د یو خاص مسلمان باره کنبی ارشاد فرمائیلی وه، چې ددې ذکر د مسلم وغیره روایتونو کنبی وې چې نبی کریم نل اده یو ملیمه راغلو او دا کافر وو نبی کریم نل دهغه دپاره د چیلی دلوشولو حکم اوفرمائیلو، چیلی اولوشلی شوه، هعه اپی اوفرکل، بیا بله چیلی اولوشلی شوه، هغه دا پی هم او څکل، هر کله چې سبا شو نو هغه مسلمان شو نبی کریم نل ده دپاره د چیلی لوشلو حکم اوفرمائیلو، نو هغه ددې چیلی پی او څکل او بله چیلی اولوشلی شوه خوده انکار او کړو چې ځه موړ شوم، په دې باندې نبی کریم نل دا جمله اوفرمائیله مطلب دا وو چې کله داسړې کافر وو نو څکل ئې ډیر او کړل، او چې مسلمان شو نو کم ئی او څکل نو په دې حدیث پال کنبی ددې خاص سړی ذکر دې، عام خبره او څه قاعدې کلیه بیانول مقصد دې حدیم درالوڅون او رالکاقي، کنبی الف لام عهد خارجی دی.

علامه طحاوى ويُوليَّد به رمشكل الاثار، كنبي هم دا قول اختيار كړې دې، هغه فرماني چې : «ان هذا الحديث كان مخصوص وهوالذي شهرحداف سبح شياء، وليس عندباللحديث محل غيرهذا الوجه،

ابن عبدالبر او آبوعبيده هم داقول اختيار كړې دې د

ليكن په دې قول به اشكال وى كله چى دا خديث د يو خاص سړى متعلق دى. عام خبره په دې كنبى نه ده بيان شوې نو ابن عمر الله دې نه عموم څنګه اوګنړلو چې زيات خوراك فقير مالره مه راولئ.

⑥ پنځم مطلب دا بیان شوې دې چې په دې حدېث پاك كښې دمؤمن د عمومی حالت ذكر دې او د رسعة، عدد نه مراد نه دې بلكه دا مبالغه في الكثير دپاره دې مطلب دا دې چې دمؤمن شان او عمومي كيفيت دا وي چې هغه په خوراك څكاك كڼې زياته دلچسپي نه اخلي. كم خوراك كوى زيات خوراك او مستقل په دې فكر كښې اوسيدل دكافرانو صفت

⁽⁾ فتح البارى : ۶۷۲/۹)

[]] فتح البارى : ٩٧٢/٩، عمدة القارى: ١/٢١ ٤).

^{ً)} فتح البارى :۶۳۷/۹).

دى په قرآن عظيم الشان كښې دى چې ، وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَكَمَّقُونَ وَيَأْكُونَ كَمَا تَأْكُلُ الْأَلْعَامُ داشان مؤمن د خوراك په مقابله كښې عموماً د يو اوؤ نسبت وي، ليكن دا اثر داغلب سره وي كني اكثر مؤمن داسي كيدشي چي عادتا يا حجه عارض په وجه زيات خوراك كوي، لكّم څنګه چې د باب په دریم حدیث پاک کښې دی چې ابو نهیک به خوراک ریات کولو ابن عمر دانه للله چې کله اوفرمائيل چې کافر به اوو کولمو سره خورې نو هغوی اووئيل چې مؤمن يم زياتزړه ته نزدې دې.

 علامه قرطبي مُشْرَة فرمائي چې د خوراك څكاك شهوات اووه دى. (١ شهوة الطبع ﴿ شهوة النفس @ شهوة العين @ شهوة الفم @ شهوة الاذن ۞ شهوة الانف @ شهوة الجوع د آخرى خواهش انساني ضرورت دې، مؤمن صرف هم ددې يو خواهش لاندې خوراك كوي، او کافر دا نور خواهشات پيش نظر خوراك کوي، په دې حديث کښې (مهي داحد) او (امعام

سبعة، نه هم دا شهوات او خواهشات مراد دي (٢) قاضی ابوبکر العربي کولته هم دې ته نزدې نزدې د حدبث پاك تشريح كړې ده . (۲) يحيى بن عبدالله بن بكير تعليق چي كوم حضرات امام بخاري ويد فرمائيلي دي، دا ابونعيم موصولا نقل كړېدې. فتح الماري: ١٩٤/١عمدة القاري: ٣٢/٢١، ادشاد الساري: ١٦٣/١٢).

د باب پدآخری حدیث کښې دی چې دان رحلاياكل كثيرا،

د سري څوک وو؟ : اکثر حضرات دا وائی چې دا جهجاه غفاری وو، حضرت امام احمد بن حنبل منظم نه روايت دې چې دا نصله بن عمرو وو. ابوعبيده په الغريب کښي ذکر کړی دی چې دا ابونضره غفاري وو او دابن اسحاق د قول مطابق دا نمامه بن اثال وو. () دصحيح بخارى په ځينو نسخو کښې دوه بابونه دى، زمونږ هندوستاني نسخه هم ددې مطابق دد. رومبی باب کښې دی چې «النومن ياکل ق می واحد» ددې باب تحت د ابن عمر ﷺ مسکين والا واقعه کښې روايت ذکر کړې دې او دويم باب کښې دي چې «البؤمن ياکل ن من

واحدقیه ابوهریوه تالی من النبی نام دو ارو کښې تکرار دې . شیخ الحدیث مولانا محمد زکریا گیال فرمانی چې په دواړو ترجمو کښې اګر چې صورة تكرّار دې ليكن د دواړو غرض جدا جدا دې، درومبي باب نه تقليل د طعام طرفته اشاره كول مقصود دى او د دويم باب نه د امام بخارى كول مقصد په دى خبره باندى تنبيه كول

⁽⁾ فتح البارى: ۶۷۳/۹ عمدة القارى: ١/٢١ ٤، وشرح الطيبي على مشكوة المصابيح: ١٧٣/٨)) عمدة القارى:٧٤/٢١، ارشاد السارى:٢/١٢).

[&]quot;) فتح البارى:٩/٤/٩).

⁾ فتح البارى : ٧١/٩، عمدة القارى: ٢١/ ٤١، ارشاد السارى: ١٢/ ١٤٥-١۶۶).

دى چې خوراك نه دمؤمن غرض صرف رفع الجوع كول پكار دى. دكافر په شان مختلفو شهوتونه پوره كول دمؤمن مقصد نه دې پكار ۱۰۰ والله اعلم

٣- بأب الأَكْلِ مُتَّكِئًا

١٥٠٠٨٦ حَدَّثَنَا أَبُولُعَيْمِ حَدَّثَنَا مِنْعَرْعَنْ عَلِي بَنِ الْأَقْبَرِ سَمِعْتُ أَبَا مُحْيَفَةَ يَقُولُ قَـالَ رَسُولُ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم-«لاَآكُلُ مُتَّكِنًا».

١٨٠ ٨٥ مَنْ تَتِي عُمُّاَتُ بُنُ أَبِي شَيِّبَةً أُخَيِّرَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْهُودٍ عَنْ عَلِى بْنِ الْأَفْتَوِعَنْ أَبِي جُيِّنَةً قَالَ كُنْتُ عِنْدَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - فَقَالَ لِرَجْلِ عِنْدَهُ «لاَ آكُلُ وَأَنَا

». امان خلام مخطع تک مام ادان ما اگرار امر خی الایک ارمتعلق قائد کری دی راه صداحتا

دابابدامام بخاری کولئی تکیداو اډانړه لګولو او دخوراك كول متعلق قانم كړې دې او صراحتا هیڅ حكم ئې نه دې لګولې څكه چې څه صریح نهی په دې سلسله كښې نه ده وارد شوی د اډانړه ل**كولو په وخت ګښې د خوراك حكم** د اډانړه لګولو مختلف صورتونه بيان كړې شوې دی، يو خو مشهور معنی ده چې څه څيز تكيه، ديوال وغيره سره دې اډانړه اولګولې شی او ددې نه علاوه يو اړخ طرفته ټيټيدل او خوراك كول، په لاس باندې اډانړه لګول او خوراك كول داشان صورتونه په اتكاء كښې داخل دى او د اډانړه لګولو په وخت كښې خزراك كولو كښې د علماء كرامو اختلاف دې.

اماّم مالك مُنتَّيِّة امام شافعي مُنتَّلِيَّة أو امام احمدٌ بن حنبل مُنتَّلِيَّة اود جمهورو په نزد اډانړه لګول او خوراك كول مكروه دى ()

لیکن د صحابه کرام تُمَلِیُمُ او تابعینو یو ډلې نه د «کل متکنا، جوازهم منقول دې، نو ابن ابی شیبه د ابن عباس کانگئ ، خالد بن ولید گلئئ ، عبیده سلمانی کینلئ ، محمد بن سیرین کیلئئ عطاء بن یسار کیلئ او د امام زهری کینلئ نه مطلقا جواز نقل دې.

د حضرت حنیفه میلان هم دې طرفته دې، نو علامه شامي کو کی لیکن دی چې ، لاباس بالاکل متکنا، ۲٫

دې حصراتو خو غالبا حديث باب لره يا خو د نبۍ کريم الله په خصوصيت باندې محمول کړې دې او يا بيا په افضيلت باندې محمول کړې دې

شوّ آفع کمبتی د آبوآلعاص بن القاصُ رائی ده چیّ دا دُ نبی کریم کان خصائصو نه دی ۰٫۰٪ لیکن ظاهر دادی چی دی لره بغیر د څهٔ دلیل نه د نبی کریم کظ خصوصیت نه شی گرزولی، البته بلا عذر ادانره لکول او خوراك كول خلاف اولی دی، او په دې كښې د هیچا اختلاف

^{&#}x27;) تعلیقات لام الداری: ۳۹ \$/۹ ۳۹ ') عمدة القاری: ٤٣/٢١).

⁾ فتح الباري ٤٧٤/٩٠ عمدة القارى: ٤/٢١ ، ارشاد السارى: ١٤٧/١٢).

⁾ عمدة القارى: ٤٣/٢١ فتح البارى: ٤٧۶/٩).

نشته دې، () علامه عینې کنځ د طبراني په حوالې سره د ابو لدردا ، نه روایت نقل کړې دی چې نبي كريم كلي اوفرمائيل چې (لاتلاشل متكثا) علامه عينى فرمائى چې ددې حدېث پاك

د ضرورت په وخت کښې اډانړه لګول او خوراك كول بلا كراهت بالاتفاق جائز دى

د خوراک دپاره د ناستی مستحب صور تونه د خوراک دپاره ناسته کښی مستحب صورت یو خو دا دې چې سړی پله دواړو پښو داشن کينې چې سرين په زمکه باندې اونه لږې.الکه

څنګه چې زمونړ په مدارسو کښې زمونږ طلبه کرآم کيږي، نو د انس اللو په روايت کښې دی چې نبی کریم نکی به د خوراك په وخت داشان کول 🖔

دويم صورت دادې چې ښې پښه اودروي او ګسه باندې کيني، لکه څنګه چې په درسګاه كښې عموما طلبه كيني، هم په هغه حالت كښې (*)،

دېنه علاوه په ځنګونو باندې کيناستل او متربعا کيناستل بلاکراهت جائزدي ځکه چې په دې کښې د کراهت هيڅ علت نشته دې، بلکه په ځنګونو داشان کيناستل چې ښي لاس په خيټه باندې وی او خورآك کښې ټيټيږی نو اولی دی، خوراك دې کم او کړې شی، او په دې كښې د روټئ احترام هم زيات وى، ‹كما سمعت عن شيخ الاسلام والمسلمين سيديما ومولانا حسين احمد مدني وتات

حدیث باب کښې د نبي کريم ﷺ اوفرمائيل چې ځه اډانړه شوی حالت کښې خوراك نه کوم. ځينې روايتونو کښې دی چې جبرائيل ﷺ ني کريم ﷺ اوکتلو چې اډانړه ئې لګولې وه او خوراك ئې كولو، نو نبي كريم ﷺ ئې منع كړو، دې نه پس نبي كريم ﷺ متكَّمًا خوراك کول پريښودل (^م

قوله: عَلَى بُرِنِ الأَقْبَرِ: دلته د باب د دوؤ حديثونو په سند کښې (على بن الاتمر) دې، صحیح بخاری کَښی ددوی صرف یو حدیث دی (🖔

ابن سعد د کوفې والو په طبقه ثالثه کښې ددوئ ذکر کړې دې (۲) پيحيي بن معين پيميني، ابو

 ⁾ عمدة القارى: ۲۱/ \$ \$، الابواب والترجيم: ۸۷/۲).

[&]quot;) عمدة القارى: ٤/٢١ ٤).

[&]quot;) اوكورئي سنن ابوداؤد . كتاب الاطعمة باب ماجاء في الاكل متكنا: ٣٤٨/٣ (رقم الحديث : ٣٧٧١).

⁾ قَالَ القَسَطلاني في ارشاد الساري: ١٤٧/١٢. و اذا ثبت انه مكروه او خلاف الاولى فليكن الاكل جائيا . على ركبتيه وظهور قدميه او ينصب الرجل اليمني ويجلس على اليسري. اوګورئي تحقّه الاحوذي ٥٥٨/٥ ، عمدة القارى:٤/٢١ ؛ فتح البارى:۶۷۶/۹)

^۵ فتح الباری :۶۷۶/۹ ارشاد الساری:۱۲/ ۱۶۷).

مُ عمدة القارى: ٤٣/٢١).

ا) طبقات ابن سعد:۱۱/۶).

حاته کیلی، عجلی گلیلی، نسائی کیلی او دار قطنی کیلی دوئ په ثقه کښې ګرزولی دی 🗥 ابن حبان المسلم به كتاب الثقات كښى دوئ ذكر كړى دى (١)

قوله: سَمِعْتُ أَمَّا جُمِّيفَةً: داحديث باك على بن الاقمر نيغ به نيغه دابو جحيفه نه آؤريدلي دې، په جمله کښې تصریح ده او دابو جحیفه ځونې عون په واسطه هم آوریدلي دي لکه څنګه چې سفيان روايت کړې دې، دې ته د اصول حديث په اصطلاح کښې (مودان متمل الاسانيد، وائي. (٢)

٣-بابالشِّوَاءِ. (١١)

وَقُولِ اللَّهِ تَعَالَى (أَنْ جَاءَبِعِجُلِ حَنِيذٍ) أَي مَشْوِي.

[٥٠٨٥] حَدَّثَنَا عَلِي بُنُ عَبُدِاللَّهِ حَدَّثَنَا هِشَامُئِنُ يُوسُفَأَخْبَرَنَامَعْمَرْعَبِ الزَّهْرِي عَنُ أَبِي أُمَامَةً بُن سَمُلِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ خَالِدٍ بْنِ الْوَلِيدِ قَبَالَ أَتِي النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- بِضَبِّ مَثْوِي، فَأَهْوَى إليه لِيَأْكُلَ فِقِيلَ لَهُ إِنَّهُ صَبِّ، فَأَمْسَكَ يَدَهُ، فَقَالَ خالِدٌ أَحَرَامُ هُوَقَالَ«لاَوَلَكِنَّهُ لاَيَكُونُ بِأَرْضِ قَوْمِي، فَأَجِدُنِي أَعَافُهُ» فَأَكَلَ خَالِدٌورَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم- يُنْظُرُ قَالَ مَالِكُ عَن البِي شِمَابٍ بِضَبِ مَحْنُوذِ الر ١٥٠٧٥

ددې باب نه د امام بخاری کیملیم مقصد دادې چې روته شوې غوښه خوړل جائز دی، ددې لاندې ئې ضب ولا روايت نقل کړې دې، ضب خو نبی کریم 機، د ناخوښه په وجه او نه خوړله خوددې په مشوی او روتولو باندې ئې اعتراض نه دې کړې اوپېردې ئې نکير نه دې کړې، ددې نه معلوم شو چې په روته شوې غوښه خوړلو کښې څه باك او خپره نشته دې، ر، ترجمة الباب كنبي ذكرشوى آيت مبارك كنبى درحنين معنى مشوى او ورته شوى غوسه ده.

وَقَالَ النَّفُرُ الْخَوْرِرَةُ مِنَ النُّخَالَةِ، وَالْحَرِيرَةُ مِنَ اللَّبَنِّ. ١/٧٠

(٥٠٨٢) حَدَّثَنِي يَغَيِّي بُنُ بُكَيْدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَامٍ قَـالَ أَخْبَرُنِي مَعْنُودُ بُنُ الرَّبِيعِ الأَنْصَادِي أَنَّ عِتْبَانَ بُنَ مَالِكِ - وَكَانَ مِنُ أَصْحَابِ النَّبِي -صلى الله عليه وسلم وبَّنْ تَعْجِدَ بَدُرُامِنَ الْأَنْصَادِ-أَنَّهُ أَتَى رَسُولَ اللَّهِ-صَلَى الله عُليه وسلم

اوګورني الجرح والتعديل : ٩/رقم الترجمة : ٩٥٤. والمعرفة والتاريخ:٥٥١/٢ وتهذيب الكمال: ٣٤ ٤/٢٠ و تَهذيب التّهذيب:٢٨٣/٧، ٢٨٤).

⁾ كتاب الثقات لابن حبان: ١٤٢/٥).

^{ً)} فتح البارى :٥٧٥/٩).

⁾ فتح البارى : ٩/ ٤٧٧)

فَقَالَ يَارَسُولَ اللَّهِ إِلَى أَلْكَرْتُ بَعَرِى وَأَنَّا أَصَلِّى لِقَوْمِى ، فَإِذَا كَانَتِ الأَمْطَارُسَ الْهَادِي اللَّهِ اللَّهُ الل

جُوهري کُمُنَّهُ اوفرمانيل چَي د خُزيره جَوړولو ترکيب دادې چې د غُوښي وړې وړې ټکړې زيات مقدار کښې اچولې شي، اوښه پخولو نه پس په دې کښې اوړهٔ اچولې شي. ()

ردخالة، داسې اوړو ته وائی چې چانړ شوی نه وی، امام بخاری کولي و فرمائی چې غټو اوړو ته نخالة وائی، ددې تائيد يو بل قول سره کيږی چې په هغې کښې (چشيشة) وارد شوی دی او اهل لغتو ليکلی دی چې (چشيشة) دادې چې غنم ساده غټ واخستې شي، او بيا په دې کښې چربي وغيره واچولې شي، او دې نه حريره جوړه کړې شي (") والله اعلم

حدیث پاك كښې كتاب الصلوة كښې تير شوى دى چې په دې واقعه كښې (دحسينالاعلى دورة ضعنالا) مناسبت سره امام دلته ذكر كړې دې

٥- باب الأقطِ

وَقَالَ مُمَيْدٌ سَمِعْتُ أَنْسًا بِنَى النَّبِي صلى الله عليه وسَلَم بِصَفِيَّة ، فَأَلْقَ التَّمْوَ وَالأَقِطَ وَالنَّمْنَ.

⁾ فتح البارى :٩/ ٤٩٨عمدة القارى: ٤٥/٢١).

⁾ فتح البارى : ٩/ ٤٥/٢٩عمدة القارى: ٤٥/٢١).) فتح البارى : ٩/ ٤٧٨عمدة القارى: ٤٥/٢١).

(٥٠٨٧) وَقَالَ عَرُوبُنُ أَبِي عَمْوِعَنْ أَنْسِ صَفَرَالَئِي -صلى الله عليه وسلم-حَيْسًا. حَدَّتَنَا مُسُلِمُ بُنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّتَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي بِشُوعَنْ سَعِيدِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ -رضى الله عنها - قَالَ أَهْدَنُ خَالَتِي إِلَى النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - ضِبَابًا وَأَقِطًا وَلَبَنَّا، فَوْضِمَ الضَّبُ عَلَى مَا بِدَتِهِ، فَلَوْكَ انَ حَرَامًا لَمْ يُوضَمُ وَثَوْرِبَاللّهَ اللّهَ عَلَى الْأَقِطَ ار ٢٣٣٠

(اتط) د همزه فتحداو د قاف کسره سره، پنیرو ته وائی، دحیس، کهجورو او پنیرو اوغوښه چې ګډوډ شوی وی او دې نه یو قسم حلوه جوړه شوې دې، دې ته دحیس، وائی.

١٦- بأب السِّلْق وَالشَّعِيرِ.

(۵۰۸۸ حَنَّاتَنَا يَعْنِى بْنُ بُكِيْرِ خَنَّنَا يَعْفُوبُ بَنَ عَبْدِ الزَّخْنِ عَنْ أَبِي حَازِمِ عَنْ سَمْلِ بْنِ سَعْدِ قَالَ إِنْ كُتَّا اَنَفْرَ مُهِوْمِ الْجُنُعَةِ، كَانَتُ لَنَا مُجُوِّنَا كُذَا أُصُولَ البَّلْقِ، قِدْرِ لَمَا، فَتَغِمَّلُ فِيهِ حَبَّاتٍ مِنْ شَعِيرٍ إِذَا صَلَّيْنَا أَرْزَاهَا افْقَرَّتُهُ إِلَيْنَا، وَكُنَّا لَفْرَمُ بِيَوْمِ الْجُنُعَةِ مِنْ أَجْلَ ذَلِكَ، وَمَا كُنَّا لَتَقَدَّى وَلاَ تَقِيلُ إِلاَّ بِغُدَا الْجُنُهَةِ، وَاللَّهِ مَا فِيهِ هُحُمْولاَوَكُ. أَرَّ ١٩٤٤

رسلق، چقندر او شعیر جوار، اوربشو ته وائی، سهل بن سعد فرمائی چی د جمعې په ورخ په مونږ ډیر خوشحاله وو، ځکه چې زمونږ یو مشرې خور به یو چقندر واخستلو او هغه به ئی د اندرشو څو دانې واچولو او په دې کنبې به ئې د اوربشو څو دانې واچولو، مونږ چې به کلم د مونځ نه فارغ شو نو دهغې زیارت دپاره به تلو، هغې به د چقندر او اوربشو هغه مرکب خوراك مونږته پیش کړو، په دې کنبې به نه غوښه اونه به په کنبې غوړى وو، «ددك» او «دسم، یو معنی ده تری او غوړی، ددې نه اندازه اولګوئی چې دحضرات صحابه کرامو

١- بأب النَّهُسِ وَانْتِشَالِ اللَّحْمِرِ

(٥٠٨٩) حَدَّثَنَا عَبُدُ اللَّهِ بُنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا حَمَّاً فَّحَدَّثَنَا أَيَّوبُ عَنُ مُحَمَّدِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسِ- وضى الله عنهما - قَالَ تَعَرَّقَ رُسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - كَيْفًا، ثُمَّرً قَامَ فَصَلَّى ، مَدَّهُ تَعَرَّفاً

«هش» دنون په فتحه او د ها ، په سکون سره ، غوښه په غاښونو سره چیچلو ته وائی. او د «اتتشالاللحم» مطلب دادې چې د کټونی نه غوښهٔ راؤباسی او او دې خوړلې شی، اکثر دا لفظ په هغه وخت کښې استعمالیږی چې کله غوښه لا پوره پخ شوې نه وی، اوهاندئي نه

راؤویستلی شی داسی غوښی ته (تشیل، وائی د \) حافظ ابن حجر پیهار فرمانی چی امام بخاری پیهای پد دی باب کښی د دې حدیث ضعف طرفته اشاره کړې ده، چې په دې کښې د _اتعاجاللعم بالسکين، چاقو وغيره سره د پريکولو ، معانعت

وارد شوې دې ۲۰ لیکن د حافظ ابن حجر گینځ په دې خبره کښې وړې نشته دې، ددې حدیث پاك تضعیف لیکن د حافظ ابن حجر گینځ په دې خبره کښې وړې نشته طرفته اشاره په راتلونکی باب دباب تطع اللحم بالسُبکين، سره اشاره کړې ده، او هلته هغه اشاره په پوهه کښې رازی، شیخ الحدیث مولنا محمد زگریا کښک فرمانی چې ددې باب نه د امام بخاری کښک د امام ترمذی یو حدیث پاك طرفته اشاره کول دی او غوښه په غاښونو سره د خوړلو استحباب بيانول دي، د ترمذي په روايت کښې دي چې (انهشوا اللحم فاته اهنا دامرا) ري

قوله :عَ<u>نُ مُحَمَّدِهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسِ</u> ثَاثِقُ: دلته رومبي حديث پاك محمد بن سيرين مُثَلِثَةُ د ابن عباس تأثير نه نقل كړې دې د محمد بن سيرين پيند د ابن عباس تانيم نه سماع ثابت نه دد، بلكه د شعبه ويناده چې (احاديث مصدين سيرين عن عبدالله بن عباس اتبا سبعها عكممة يعني په مینځ کښې د عکرمة واسطه ده، ددې وجې دا سند منقطع دی، دمحمد بن سیرین عن ابن عباس صرف د ایو حدیث پاک په صحیح بخاری کښې روایت شوې دي. امام بخاري گفته په دې وجه په دویم روایت کښې د ایوب عن عکرمة عن ابن عباس الم

طريق سره نقل کړې دې. چې متصل دې. (^۴) د باب ړومبي روايت کښې د (**تعرق**) لفظ راغلې دې، چې دهغې معني هډوکې نه غوښه په غاښونو سره اخوا کول او خوړلو ته وائي، په دويم روايت کښې د(عه5) لفظ راغلې دې، د عين په فتحه سره او د راء په سکون سره دا غوښې والا هډوکي ته وائي. 🐧

٨-بأبتَعَرَّقِ الْعَضْدِ.

المَّهُ عَنَّاتُ مَنَّاتُ مُنَّادُ مُنُ الْمُثَنِّى قَالَ حَدَّثَنِي عُثَمَّانُ مُن عُمَرَ حَدَّثَنَا فَلَيْعُ حَدَّثَنَا أَبُو حَانِمِ الْمَدَنِي حَدَّثَنَا عَبُدُ اللَّهِ مِنُ أَبِى قَتَادَةً عَنْ أَبِيهِ قَالَ عَرَجُنَا مَمَ النَّبِي صلى الله عليه

و المسمر عند المسمد . (٥٠٩١) حَدَّتُنَاعَبُدُ العَزِيزِ بُنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّلَنَا مُحَمَّدُ بُنُ جَعْفَرِ عَنْ أَمِي حَازِمِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ

افتح البارى : ٩/ ٨١٠عمدة القارى: ٤٧/٢١).

^{ً)} فتح الباري :۶۸۱/۹).

⁷) الابواب والتراجم: ۸۸/۲).

⁾ فتح البارى : ٩/ ٤٨/عمدة القارى: ٤٧/٢١).

بن أبي قَتَادَةَ السَّلِي عَنْ أَبِيهِ أَلَهُ قَالَ كُلْتَ يَوْمُا جَالِسًا مَعْرِجَالِ مِنْ أَضَحَابِ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - في مَنْإل في طريق مُكَّة، وَرَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم -نَازِلُ أَمَامَنَا، وَالْقُومُ مُحْيِمُونَ وَأَنَّا غَرْمُومٍ فَأَبْعَمُ لُهُ مَعْتُ إِنَّى الْفَرَسِ فَأَسْمُ فَعُلْ أَخْمِيهُ فَلَمْ اللَّهِ عَلَمُ يَوْنِينُ النَّوْظَ وَالرَّمْمَ فَقُلْتُ هُمْ نَاوِلُونِي النَّوْظ وَالرَّمْحَ فَقَالُوا لاَ وَاللَّهِ لاَ فَعِينُكَ عَلَيْهِ بِحَى عِ وَنَسِينُ النَّوْظ وَالرَّمْمَ فَقُلْتُ هُمْ نَاوِلُونِي النَّوْظ وَالرَّمْحَ فَقَالُوا لاَ وَاللَّهِ لاَ فَعِيلُو عَلَيْهِ بِحَى عِ وَيَهِ يَاكُلُونُهُ فَمَّ إِنَّهُمُ شَكُوا فِي أَكْلِهِ وَإِنَّا وَهُمْ حُرُمٌ وَرَحْنَا وَخَمَّالُ الْعَمْدَ مَعِي وَقَدْمَا وَيُولِ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - فَسَالَنَاهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ «مَعَكُمْ مِنْهُ مَى عَنْهُ وَخَلَقَا بُنُ وَلَا اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - فَسَالَنَاهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ «مَعَكُمْ وَمُنْ وَيَعْرُقُ مَا يَعْمُ وَعَلَيْ اللَّهُ وَالْمُا اللَّهُ عَنْ وَعَلَمُ اللَّهُ وَكُمْ عَلَى النَّوْلَا وَاللَّهُ وَالْمُعْرَقُ عَلَيْهُ الْمَامِ وَاللَّهُ اللَّهُ وَاللَّهُ عَلَى اللَّهُ وَالْمُونُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ الْعَلَيْمُ اللَّوْلَ اللَّهُ وَلَهُ اللَّهُ وَعَلَمُ اللَّهُ وَلَا اللَّهُ وَاللَّهُ مَنْ وَعَلَى اللَّهُ وَلَوْلَوْلُوا وَاللَّهُ مَنْ اللَّهُ وَمُومُومُ وَلَوْلُوا اللَّهِ وَلَوْلُوا وَالْمُوا وَلَعُلُهُ اللَّهُ وَلَيْنَ اللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ اللَّهُ وَاللَّهُ وَالْمُومُ وَاللَّهُ وَمُؤْلِلُهُ وَالْمُؤْلُولُ وَاللَّهُ وَلَمُومُ وَلَوْلُواللَّهُ وَالْمُومُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ الْمُؤْلُولُهُ اللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ الْمُؤْلُمُ اللَّهُ وَالْمُؤْلُولُ اللَّهُ وَالْمُؤْلُولُ اللَّهُ وَلَا اللَّهُ وَالْمُؤْلُولُ اللَّهُ وَالْمُؤْلُولُ اللَّهُ وَالْمُؤْلُولُ اللَّهُ الْمُومُ وَالْمُؤْلُونُ الْمُؤْلِقُولُ اللَّهُ وَالْمُومُ وَالْمُؤْلُونُ الْمُؤْلِقُومُ الْمُؤْلُولُومُ اللَّهُ الْمُؤْلُومُ اللَّهُ وَالْمُؤْلُومُ الْمُؤْلُومُ والْمُؤْلُولُومُ الْعَلَالَ اللَّهُ وَالْمُومُ وَالْمُؤْلُولُومُ الْمُؤْلُومُ الْمُؤْلُولُ اللَّهُ الْمُؤْلُولُ اللَّهُ الْمُؤْلِل

دُې باب کُښَې دَ لَاس غوښه په غاښونو د خوړلو ذکر امام بخاری کوليو کړې دې، په باب کښې ذکر شوی د قتاده والا روایت په کتاب الحج کښي تیر شوې دې. (ً)

قوله : قَالَ همد الرُّرُ جَعُفُو وَحَدَّثَنَى زَبُدُ بُرُ مُ اللَّمَ محمد بن جعفر د امام بخارى مُتَّاتُ شيخ دې، ددوئ دوه سندونه دى، يو رعن ابي حادم، والا چې د هغې شان امام بخارى ذكر كړې دې او دويم سند زيدبن اسلم نه دې، امام بخارى درقال محمد بن جغر، نه هم دا وئيلى دى، دادې تعليق اونه ګڼړلې شي، بلكه ما قبلي سند باندې ددې عطف دې او متصل دې رگ

٩ أ-بأب: قَطْعِ اللَّحُم بِالسِّكِيرِي.

[٩٠٩] حَذَّنَنَا أَبُو الْهَالِ أَخْبِرُنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزَّهْرَى قَالَ أَخْبَرَنِي جَفْقُرُبُ عَمْدِدِنِ أُمَيَّةً أَنَّ أَبَاهُ عَرَوبُنَ أُمِيَّةً أَخْبِرَهُ أَنَّهُ رَأَى النِّي - صلى الله عليه وسلم- يُعْتَزَّمِن كَتِفِ شَاؤِفِي يَدِيهِ، قَدْعِي إِلَى الصَّلاَقِ فَأَلْقَاهَا وَالسِّكِينَ لَتِي يَعْتَزَيِّهَا، نُمُّوَا مَوْصَلَى، وَلَمْ يَتَوَضَأ (ر ٢٠٥٠)

د امام بخاری گرای مقصد دادې چې کومې طریقې سره په غاښونو سره شوکولو غوښې خوړل جائز دی. دانسان په چاړه سره د غوښې پریکول او خوړل هم جائز دی.

سنن ابوداؤد كښى د عانشه صديقه لرايخ نه روايت دې چې دقال رسول الله كايم لاتقطعوا اللحم باالسكين فانه من صنيع الاعاجم وانهشوا فانه اهناوامرا، (⁷)

أمام البر داؤد مُرَّلِيكُ أو أمام بيهقى مُرَّلِيكُ فرمائى چَې دا روايت قوى نه دې، ١٠٪ امام نسائى هم

۱) فتح الباری :۶۸۳/۹).

^{ً)} فتح الباريّ : ۶۸۳/۹ عبدة القارى: ٤٩/٢١). ً) سنن ابى داؤد كتاب الاطعية باب في اكل اللحم: ٣٤٩/٣. رقم الحديث :٣٧٧٨).

⁾ سنن ابي داؤد كتاب الاطعمة باب في اكل اللحم: ٣٤٩/٣، رقم العديث:٣٧٧٨).

دابو معشر په مناکيرو کښې شمار کړې دې (آ) و علامه ابن الجوزې يو قدم وړاندې دې او دائي په موضوعاتو کښې ذکړ کړې دې (آ) حسن بن محمد صغاني لاهوري هم دا په موضوعتو کښي نقل کړې دي. (آ)

که دا روایت تسلیم کړې شی نو بیاهم جمع بین الروایات ممکن دې چې غوښه اګر چې نید پخه شوی وی او دا په په چاړې سره نه دی پریکول پکار، دابوداؤد روایت په دې باندې محمول دې لیکن که چرته غوښه کچه وی یا سخته وی نو په دې صورت کښې چړې سره

پريکولېشي. پريکولې

چمپې رگانتې سره خورای کول : البته چړې او د پنجې والا چمپې رکانتې ، سره خوراك جائز نه دې ، ځکه چې دا د فساق او فجار او انګريزانو طريقه ده . حديث كښې خو په چړې او كاشوغې چمپې سره د غوښې د پريكولو ذكر خو شته دې ليكن د خوراك نشته دې ، البته چمپې سره خوراك كول جائز دى ، ځينې څيزونه داسې وى چې دهغې په لاس سره خوړل مشكل وى. او چمپې سره سهولت وى لكه پهينې ، په غوړو كښې تليدلې روټئ چې دا په پشيو كښي اچوى او خوړلې شي ، او د په لاسونو سره نشى خوړلې.

پُه چُرې او د پُنجي والا کاشوغي کېنې ددې قسم هیڅ ضرورت نشته دې، دا کافرانو فاجرانو یو خالصه طریقه او تهذیب دې او تشبیه بالکفار ممنوع ده.

٠٠-باب مَاعَابَ النَّبِي ﷺ طَعَامًا

(٥٠٩٣) حَدَّثَنَا مُحَنَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانَ عَنِ الْأَحْمَثِ عَنْ أَبِي حَازِمِ عَنْ أَبِي هُرُيْرَةً قَالَ مَا عَابَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- طَفَامًا قَظَّهُ إِنِ اشْتَهَاهُ أَكَلَهُ، وَإِنْ كَرْهَهُ تَرْكَهُ [٢٣٧٠]

خوراك كنبي عيب لتول د نبي كريم تلام عادت نه وو. نبي كريم تلام به كدروتي خوښوه وه نو هغه بله يي خوړله كه خوښه به نې نه ده نو هغه به نې پريخوده. د اول خوله كنان وقت د ه د دادې د خو الله كن پريخوده.

د امام بخاری گنگهٔ مقصد هم دادې چې خوراك كښي غيب راويستل درست نه دی، لكه دا فرمانۍ چې بدمزه او كچا ده، سوزيدلي ده او مزيداره نِده.

٢١- بأب النَّفُخِ في الشَّعِيرِ. رّ

(۵۰۹۴) حَدَّثَنَاسَعِيدُبُرُ أَبِي مُرْيَمَ حَدَّثَنَاأَبُوعَسَّانَ قَالَّ حَدَّثِي أَبُوحَانِ مِأْنُهُسَأَلَ سَمُلاً هَلْ رَأَيْتُمُوفِى زَمَانِ النَّبِي-صلى الله عليه وسلم-النَّقِى قَالَ لاَ فَقُلْتُ فَهَلُ كُنْتُمُ

[&]quot;) أوكورني تنزيه الشريعة العرفوعة الفصل الثاني، رقم الحديث:۲٤٨/٢/۵۷، واللالي العصنوعة:٩٩٠/١٠). " ") كتاب العرضوعات كتاب الاطعمة باب قطع اللحم باالسكين:٣٠٣/٣)

[&]quot;) كتاب الموضوعات للصغاني: ١٢).

^{) (}٥٩٤) الحديث ايضًا اخْرجه البخارى في كتاب الاطعمة باب كان النبي كليم واصحابه ياكلون رقم الحديث ٥٠٩٧.

تَنْفُلُونَ الشَّعِيرَقَالَ لاَ وَلَكِنْ كُنَّا نَنْفُخُهُ [٥٠٩٧]

دې باب کښې د اورېشو د اوړو بيان دې چې دې لره پوکې ورکولې شي چې ددې پوستکې او بوس وغيره لرې شي. ابو حازم د سهل نه تپوښ اوکړو چې آيا تاد نبي کريم ﷺ په زمانه کښې ميده کتلې وه ؟هغوئ اووئيل چې نه، بياما تپوښ اوکړو چې آيا د اورېشو اوړۀ به مو چانړ کول؟ هغوئ اوفرمائيل چې نه، ليکن مونږ به دې ته پوکې ورکولو.

ديل، د صفا اوړو ميدې ته وائی، . (تنغلون الشعين تاسو به د اوربشو اوړ چانړ کول. (نغلت اللهيقای اخرجت منه النغالة) د پوکی ورکولو نه مراد دادې چې ميده کړې شی او بيا دې ته پوکی ورکړې شی چې ددې نه پوس او پوستکی وغيره والوزي

حَدِّيثُ بَابٌ کُنِنَي امام بخارى بُولِدَ په روِّمبى خُلُ ذَكَرَ كَرِي دَيّ، صحاح سته كښې بل چا دا حديث پاك نه دې نقل كړي ()

٠٠-بابِمَاگَانَ النَّبِي ﷺ وَأَصْحَابُهُ يَأْكُلُونَ .

(٥٠٩٥) حَذَّ ثَنَا أَبُو النَّعْمَانِ حَدَّثَنَا خَادُبُ زَيْدِ عَنْ عَبَّاسِ الْجُرَيْدِي عَنْ أَبِي عُمُّانَ النَّهْدِي عَنْ أَبِي هُويَرَةَ قَالَ قَسَمَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - يُومًّا بَيُنَ أَصْحَابِهِ تَمْرًا فَأَعْمَى كُلُّ إِنْسَانِ سَبْمَ ثَمَرَاتٍ، فَأَعْطَانِي سَبْمَ ثَمَرَاتٍ إِحْدَاهُنَّ حَقَقَةٌ، فَلَمْ يَكُنُ فِيهِنَ تَمَرَّةُ أَغْجَبَ إِلَى مِنْهَا، ثَدَّتُ فِي مَضَاغِي . (١٢٥، ٥١٢٥)

٥٠٩١١ حَدَّنَنَا عَبُدُ اللَّهِ بُنَ مُحَتَّدِ حَدَّنَنَا وَهُبُ بُنُ جَرِيدٍ حَدَّثَنَا شُعْبَهُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَلْفِي عَنْ الله عليه وسلم-مَالَنَا طَعَامُ إِلاَّ قَلْفِي عَنْ الله عليه وسلم-مَالَنَا طَعَامُ إِلاَّ وَمَثُ الْمُنْافَةُ أَمْدَا لَهُ عَلْدِهِ الله عَلِيهِ وسلم-مَالَنَا طَعَامُ إِلاَّ وَمَثُلَا أَنْ أَمْدَا أَمْبُعَتْ بُنُواْ اللهِ لِلْمَادِهِ وَمَا اللهُ اللهِ عَلَى الإسْلاَمِ: وَمَثُلُ اللهُ اللهُ عَلَى الإسْلاَمِ: عَلَى الإسْلاَمِ: خَيْرُتُ إِذَا وَصَلَّى سَعْنِي . [د: ٣٥٢٢]

(٥٠٩٧) حَذَّنْنَا فُتَيْبَهُ بِنُ سَعِيدِ حَدَّنْنَا يَعْفُوبُ عَنْ أَبِي حَازِمِ قَالَ سَأَلْتُ سَمُلَ بُرَ سَعْدِ فَقُلْتُ مَلَ أَكْلَ سَمُلُ اللّهِ عَلَى مَلْكُ اللّهُ عَنْ أَبَى عَازِمِ قَالَ سَمُلْ مَا زَأَى رَمُولَ اللّهِ عَلَى اللّهُ عَنْ فَبَضَهُ اللّهُ عَنْ فَبَضَهُ اللّهُ قَالَ قَقُلْتُ مَلُ كَانَتُ لَكُمْ فِي عَيْدِرَسُولِ اللّهِ عليه وسلم - مَنَاعِلُ قَالَ مَا رَأَى رَسُولُ اللّهِ عليه وسلم - مُنَاعِلُ قَالَ مَا رَأَى رَسُولُ اللّهِ عَلَى الله عليه وسلم - مُنَاعِلُ قَالَ قُلْتُ كَيْفُ كُنْتُمُ اللّهُ عَنْ فَيْهِ الله عليه وسلم - مُنْظُلًا مِنْ جِينَ ابْتَعَقَّهُ اللّهُ حَتَّى قَبْضَهُ اللّهُ عَلَى قَالَ قُلْتُ كَيْفُ كُنْتُمُ وَاللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى عَلَى اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَى اللّهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّ

ا ٩٠٠ مَا حَذَّتَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا رَوْمُبْنُ عُبَا ذَةَ حَذَّتَنَا ابْنُ أَبِي ذِنْبِ عَنْ سَعِيدٍ

ا) قال العيني والحديث من افراده: (عمدة القارى : ٥٠/٢١)

الْمِقْتُرِي عَنْ أَبِي هُزَيْرَةً -رضي الله عنه - أَنَّهُ مَرَّ بَقُومِ يَيْنَ أَيْنِ مِهِمْ شَاةٌ مَصْلِيَّةٌ، فَنَ عَوْهُ فَأَنْمِ أَرْ يُأْكُلُ قَالَ خَرَجَرَسُولُ اللَّهِ-صلى الله عليهُ وسَلَّم-مِنَ الذَّائيَا وَلَمْ يَشْبَعُ مِنَ الْحُبُوالشَّعِير ٥٠٩١١ حَدَّثَنَا عَبُدُاللَّهِ بُنُ أَبِي الْأَسُودِ حَدَّثَنَا مُعَاذٌ حَذَّثِي أَبِي عَنْ يُولُسَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنْسِ بْنِ مَالِكِ قَالَ مَا أَكَلَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - عَلَى خِوَانِ، وَلاَ فِي سُكُرُجَةٍ وَلاَ خُبِزَلَهُ مُرَقِّقٌ. فُلْتُ لِقَتَا دَةً عَلَم ۚ مَا يَأْكُلُونَ قَالَ عَلَم السُّفَر. [ر: ٧٧ - ١٥

١٥١٠٠١ حَدَّثَنَا قُتَلِيَةً حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنُ مَنْصُودِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسُودِ عَنْ عَائِشَةً-رضى الله عنها - قَالَتُ مَا شَيِمَ آلُ مُحَمَّدٍ - صلى الله عليه وسلم - مُنْذُ قِدِمَ الْمَدِينَةَ مِنُ طَعَامِ الْبُرِّ لَلأنَ لَيَالِ تِبَاعًا مَتَّى تُبِضَ [٥١٠٧، ٢١٥ه، ٤٠٨٩، ٤٣٠٩]

نبى كُريم ﷺ او حضرًات صحابه كرام ثيليُّ به څه څه څه څیزونه خوړل، په دې باب كښې دهغې نه دڅو څيزونو ذکر دي

رومبی روآیت کنبی آلبوهریره کائٹر فرمائی چی نبی کریم تکلی یو ورخ صحابہ کرامو ٹلکی كُنْب كهجورې تقسيم كړې.هر يوته اووهٔ اووهٔ كهجورې وركړې شوي،ماته هم اووهٔ کهجورې ملاؤ شوې، په دې کښې يو حشفه يعني خرابه کهجوره وه، ليکن ماته په دي کهٔ جُرَرُو کُښِيَ دَدَې نه زیاته ښه کهجُوره خوښه نه شوّه، ځکه بآقتی نورې کهٓجورې به پهٔ خوله کښې زیاتې نه پاتې کیدې (\اوددې په چوپلو ترډیره پورې ماددې نه خوندواخستلو.

قوله: (شلات): د باب نصر ندد واحد مؤنث صيعدده پدمعنی د سختيدو

قوله: (مَضَاغَ): دميم په فتحه او كسره سره اولوستلي شو، ددې اطلاق په هغه طعام باندې کیږی چې چوپلې کیږی، او مطلقا د چوپلو دپاره استعمالیږی وائی چې _القمةلینة المضاغ وشدية المضاغ, ٢,

علامه قسطلاني كينين فرماني چي ريحتمل ان يكون المراد ما يبضخ به و هو الاستان و ان يكون المراد المضع نفسه، (ايعنى دلته ددې حديث پاك نه غاښونه هم مراد اخستې شي، چې ددې په ذريعه خوراك چوپلي كيږي او صرف چوپل هم مراد كيدې شي مطلب دادې چې هغه ردي كهجوري خما په چوپلو كنبي يا ځما په غاښونو كښي سختدوه دباب دويم روايت په ابواب المناقب کښي تير شوي دي رځ

^{) (}٥٠٩٥) الحديث اخرجه البخارى ايضا في باب الرطب باالفتاء رقم الحديث :٥١٢٥. ٥١٢٣ واخرجه النَّرُمَذي في الزهد واخرَجه النساني في ابواب الاطعية باب قسم العاكول اذا قل رقم الحديث ٢٧٣١٠ ٤ /١٢٨/ واخرجه ابن ماجه في الزهد باب معيشة اصحابالنبي علم رقم: ١٥٧ ٤)) عمدة القارى: ٥١/٢١)

[&]quot;) ارشاد الساری:۱۷۶/۱۲)

سعد بن ابی وقاص گاتگو فرمانی چی ځه په نبی کریم گاپش باندې ایمان راؤړونکو کښې اور «یعنی ځه قدیم الاسلام یم» زمونر خوراك به د ونو دپاڼړ و نه سوا بل څه نه و و تر دې پورې چې د چیلو په شان پچې به مونړ کولې، اوس بنواسد واسلام باره کښې زما سرزنش کوی، ځه خه و بیبا خانب وخاسر شوم او ځما ټوله سعی ضائع شوه، رکه دهغوی وینا مطابق ماته مونځ کول هم نه راځی حالانکه ما د اسلام په شروع کښې هر څه زده کړی وو. کومو شپږو کسانو چې د سعد بن ابی وقاص گاتگو نه وړاندې اسلام قبول کړې وو هغوئ کښې (آ ابربکر صدیق تاگتو () عثمان دی النوزین تاگتو () علی تاگتو () زید بن حارثه () زبیر تاگتو او عبدالرحمان بن عوف تاگتو وو ()

اصلٌ کښې بنو اسد عمر فاروق ته شکایت کړی وو چې سعد بن ابی وقاص الله ته مونځ نه ورځی، نو په دې هغوی الله دا ارشاد اوفرمانیلو. ۲٪

حافظ ابن حجر گنگتهٔ (مهلهٔ) (د حاء او باء په ضمه سره هم په دې معنی کښې نقل کړې ده، ^{۲۰}) او «مهلهٔ) د باء او حاء دواړو په فتحه سره، انګورو ته وائی. بهر حال مطلب دا وو چې په هغه وخت کښې د تنګئ او عسرت وخت وو. د خوراك دپاره د عضا د وني او دانګورو دپانړو نه سوا بل څه نه وو. او دا به ئې خوراك وو او په دې باندې ئې ګزاره کوله.

قوله: تعزرنی ای تودبنی تریناه: بتدرید الراء من تریت الدویق: اذا بلته بالداد را یعنی د اورو نه بوس الوزولو نه پس باقی به مو په اوبو کښې خوشته کړه او خوړلو به مو رمنځل، د میم په خوشته کړه او خوړلو به مو رمنځل، د میم په خضمه د نون په سکون او د خاو په خضمه سره، چنړولو ته وائی، ددې جمع رمناعل، رازی قوله: شَادَّهُ مُصُلِیّةٌ: دباب څلورم حدیث کښې دا د مصلیة لفظ راغلی دی، رمصلیة، دمیم په نتحه او د صاد په سکون، لام په کسره او دیا ، په تشدید سره، د رمشویة، په معنی کښې رازی، د روته شوې چیلئ. (م

قوله: فَنَعَوُدُفَأَهِي: نبى كريم 微 ته خلقو د چيلئ د روتې شوې غوښې د عوت وركړو ، نبى كريم 微 دعوت قبول نه كړو ، حافظ ابن حجرﷺ فرمائى چې (ليس هذا امن ترك اجابة الدعوة لادل الوليمة لالى كل الطعاص ﴿)

.

۱) ارشاد الساری:۱۷۶/۱۲).

^{*}) و فى النهاية : ٣٣٤/١٣، الحبلة بالضم وسكون الباء ثمر السمر يشبه اللوبيا وقيل هو ثمر العضاء والحيلة بفتح والياء و ربما سكنت الاصل اوالقضب من شجر الاعتاب).

⁾ فتح البارى :۴۸۷/۹).

⁾ عَمَدة القارى: ٥٢/٢١).

^۵) ارشاد الساری:۱۲/ ۱۷۸). ^۶) ارشاد الساری:۱۷۸/۱۲).

مطلب دادې چې په عامو حالاتو کښې ددعوت قبلولو نه انکار کولې شی، البته د وليم دعوت قبلول دمسلم دحق په زمره کښې رازی، او دا قبلول پکار دی، مذکوره دعوت وليم نه وه

د بآب آخری حدیث پاك امام بخاری گینای دلت په ډومبی ځل باندې ذکر کړو. (`) . چې نی کریم گانه وفات پورې دغنمو روټئ دریو ورځو پورې مسلسل نه ده خوړلې.

٣٠-بأبالتَّلْبينَةِ

١٠١١) ٢. حَدَّثَمَا يَعْنَى بُنُ بُكَايُوحَدَّثَمَا اللَّيْكُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شَهَابٍ عَنْ عُوْدًا عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِي -صلى الله عليه وسلم-أَمَّمَاكَانَتْ إِذَامَاتَ الْمَيِّتُ مِنْ أَهْلِمَا فَاجْش لِلَّاكِ النِّسَاءُ ثُمَّ تَفَوَّفَنَ، إِلاَّ أَهْلَهَا وَحَاصَّتَهَا، أَمَرَتُ بِبُرُمَةٍ مِنْ تَلْبِينَةٍ فَطُخَتُ، ثَمَّ صُيْمَ ثُولِيلًا فَصَبِّتِ التَّلْمِينَةُ عَلَيْهَا فَمَ قَالَتُ كُلْنَ مِنْهَا فَإِلَى سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم-يَقُولُ «التَّلْمِينَةُ عَلَيْهَا وَلْمَرِيضِ، تَلْهُ عَنْ بِبَعْضِ الْحُزُنِ». [3790، 2096]

رتليينة) يو خاص قسم حلوه يا فالوده ده چې بغيرميدې ياچانې شوى اوړو نه جوړيږي. ځينې وخت په دې کښي چيني يا شهد هم ګډولې شي، په رنگ کښې د پينو په شان وى او ددې وجي دې ته تلبينة وائي.()

عَائَشُه صَدِيقَه ﷺ مَنْ الله عَلَيْ عَلَى الله عَلَيْ الله عَلَيْ الله عَلَيْ الله عَلَيْ الله عَلَيْ الله عَ بيا به ټولې خپلو خپلو کورونو ته تلي، مګر خاص خاص او نزدې ښځې به پاتې شوې او د تلبينه جوړولو حکم به ئې کولو او بيا به ثريد جوړ کړې او په دې باندې په تلبينه واچولې شود، بيا به ئې فرمائيل چې دا خورئي ځکه چې ما د نبي کريم گلي نه آوريدلي دي چې تلبينه د مريض د زړه د تسکين دې او غم لرې کوي

قوله (هجمة المريض): مريض تدراحت وركولو والا، (مجمة) د ميم او جيم او په فتحه

^{) (}١٠٠٥) الحديث اخرجه البخارى ايضا فى مَا كَانَ السَّلَفُ يَتَخُرُونَ فَى بُيُوتهمْ وَٱسْفَارهمْ مِنَ الطَّقَام وَاللَّحْمِ وَغَيْرٍ، وهَ الحديث : ١٠٥٧وفى الباب القديد: وقم الحديث: ١٩٢٣٪ وفى كتاب الرقاق، باب كَيْفَ كَانَ غَيْشُ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - وأصفتابه، وتَخَلِّيهمْ مِنَ النَّبِيَّا رقم الحديث :١٩٨٠، وفى الدعوات بباب التوبة رقم الحديث :٣٠٩٠ واخرجه مسلم فى كتاب الزهد والرقاق :رقم الحديث :١٩٧٠، واخرجه النسانى فى كتاب الضحايا: ٢٠٨٢، واخرجه ابن ماجه فى كتاب الاطعمة باب الخبز والبر:٢٩٩).

أ) (الحديث اخرجه البخارى ايضا فى الاطعمة باب التلبينة للمريض، رقم الحديث ٥٢٧٥، واخرجه مسلم فى كتاب السلام باب التلبينة مجمة لفواد المريض رقم الحديث ٢٢١۶: واخرجه الترمذى فى كتاب الطب باب ماجاء ما يطعم المريض المريض رقم الحديث ٢٠٣٩: ٣٨٣/٤. واخرجه النسائى فى الوليمة باب التلينة: ١٤١/٤ رقم الحديث ٢۶٩٣)

[&]quot;) و في النهاية: ٢٢٩/٤. التلبينة والتلبين حساء يعمل من دقيق او نخالة و ربما جعل فيها عسل سميت بها تشبيها باللبن لبياضها ورقتها وهي تسمية بالمرة من التلبين مصدر لبن القوم اذا سقاهم اللبن).

سره او امكان الاستماحة، د ميم ضمه او دجيم كسره سره صيغه داسم فاعل هم كيدې شي. راحت رسولو والا ۱٬

٣٣- بأب الثّريد.

١٠١٠]. حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرَّ حَدَّثَنَا شُفَيَةُ عَنْ عُمْرِونِينِ مُرَّةَ الْجَمَلِي عَنْ مُرَّةً الْمُنْدَانِي عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرِي عَنِ النَّبِي -صلى الله عليه وسلم-قَالَ حَمَّلَ مِنَ الرَّجَالِ كَثِيْرٌ وَلَمْ يَكُمُّلُ مِنَ النِّسَاءِ إِلاَّ مَرْيَمُ بِلْتُ عِمْرَانَ وَآمِينَةُ امْرَأَةً فِرْعَوْنَ، وَفَضْلُ عَائِثَةً عَلَى النِّسَاءِ كَفَضْلِ التَّرِيدِ عَلَى سَابِرِ الطَّلْمَ أَمِي، [رَ ٢٣٣٠]

٣١ ُ ١٥١. حَدُّ ثَنَّا عُمْرُو بُرِئُ عَوْبٍ حَدَّثَنَا خَالِدُ بُنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي طُوَالَةَ عَنْ أَلِي عَنِ النَّمِى - صلى الله عليه وسلم- قَـالَ فَضْلُ عَـائِشَةَ عَلَى النِّسَـاءِ كَـقَضْلِ التَّبِيدِ عَلَى سَـايدِ الطَّفَعَامِ». [. ٢٥٥٦]

١٠٠١). حَدَّ لَنَا عَبْدُ اللَّهِ مِنْ مُنِيرِ سَمِمَ أَبَا َحَاتِمِ الأَنْهُلَ بْنَ حَاتِمِ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنِ عَنْ مُعَامَةً بْنِ أَنْسِ عَنْ الله عليه وسلم - مُعَامَةً بْنِ أَنْسِ عَنْ الله عليه وسلم - عَلَى غَلَامِ لَهُ عَنَّا الله عليه وسلم - عَلَى غَلَامِ لَهُ عَنَّا الله عليه وسلم - عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلِهِ - قَالَ - فَجَعَلَ النِّبِي - صِلَى الله عليه وسلم - يَتَتَبَّمُ الدُّبَاءَ قَالَ - فَجَعَلُكُ أَنْبَتَعُهُ فَأَضَعُهُ بَيْنَ يَدَيْهِ - قَالَ - فَعَالَ النَّهِي - صِلَى الله عليه وسلم - يَتَتَبَّمُ الدُّبَاءَ - قَالَ - فَعَالَ النَّهَاءُ أَنْ الله عَلَيه وَالله عَلَى عَلْمُ اللهُ عَلْمُ اللهُ عَلَى عَلْمَ عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى الله عليه وسلم - يَتَتَبِّمُ الدُّبَاءَ - قَالَ - فَعَالَ اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللهُ عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى اللّهُ عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى اللّهُ عَلَى عَلَى عَلَى اللّهُ عَلَى عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى عَلَى اللّهُ عَلَى عَلَى

ثرید په خوروا کښې روټن ماتولو ته وائي، عربو کښې به دا ډیره خوښولې شوه، امام بخاری کیلیا دا باب فائم کړو او دثرید فضیلت طرفته ئې اشاره اوکړه. امام بخاري کیلیا چې به باب کښې کوم روایت ذکرکړې دې، په هغې کښې په هر یو کښې دننه د ثرید فضیلت طرفته اشاره موجوده ده.

ra-بابشَا قِمَسُمُوطَةٍ وَالْكَتِفِ وَالْجَنُبِ.

١٥١٠٥]. حَذَنْتَنَاهُدُنْبَهُ بُنُ غَالِهِ حَذَّنْنَاهُمَّا مُرُّنَّ يَعْيَى عَنَ قَتَاذَةَ فَأَلَ كُنَّا أَتُلِي أَنْسَ بُنَ مَالِكِ-رضى الله عنه-وَخَبَّازُهُ فَا بِمِّقَالَ كُلُوافَمَنا أَعْلَمُ النَّبِي-صلى الله عليه وسلم-زَاْنِ رَغِيفًا مُرَقِقًا حَتَّى كِنِقَ بِاللَّهِ، وَلاَزَاْنِ شَاقَة سَمِيطًا بِعَيْنِهِ قَطْ.

راى ربيقا مرقف على على المستدور أن الله أَخْبَرُنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرُنَا مَمْرٌعَتِ الزَّهْرِي عَنْ جَفَوَيْنِ عَبْوه بن أُمِنَّةُ الظَّمْرِي عَنْ أَبِيهِ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللّهِ -صلى الله عليه وسلم - يُعَثَّرُونَ كَيْفِ شَاقٍ، فَأَكْلَ مِنْهُ الْفَكْمِي إِلَى الصَّلاَقِ فَقَامَ فَطَرَحُ السِّكِينَ فَصَلَى ، وَلَمْ يَعَضَّ أَرْ ١٠٥٠ **قوله**: <u>شَاعٌ مَنْمُوطَةٍ:</u> ددې تعریف مخکښې تیر شوې دې. «المُحیّفِ» دلاس غوښه، دا د نی کریم گلی دیره خوښه وه او رځلې، د اړخ د پښتنځ غوښې ته وائی،

د باب ړومبي حديث مخکښې تير شوې دې

دويم حديث پاك د عمر بن ضمرى نه مروى دې، فرمائى چې ما نبى كريم گا اوليدو چې چاړه ئې د ،كتف شاق، غوښه پريكوله، او خوړله ئې چې په دې كښې نبى كريم گا دونځ دپاره اوبللې شو نبى كريم گا چاړه غوزاره كړه، اودريدل او مونځ ئې ادا كړو اودس ئې اه نه كه و.

ددې نه معلومه شوه چې رمامست النار) ناقض د او دس نه دې.

امام بخاری مُخلطهٔ هم پذې سند اومتن سره په (کتاب الوقاق) کښې د باب د ړومبی حدیث تخریج کړې دې (')

٢٠- بابِ مَاكَانَ السَّلَفُ يَدَّخِرُونَ فِي بُيُوتِهِمُ وَأَسُفَارِهِمُ مِنَ الطَّعَامِ وَاللَّحْمِ وَغَيُّرِي (٢٠)

وَقَالَتُعَائِثَةُوَأُمْمَاءُصَنَعُنَالِلَنِّي عَلَيْمُواَلِي بَكُوسُفُوَةً (١٥١٧ع حَذَّنَنَا خَلَاَهُ بُنُ يَعْنَى حَدَّثَنَا الفَّبَالُ عَنْ عَبْدِالرَّحْنِ بُنِ عَابِسِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قُلْتُ لِعَائِثَةَ أَنْهَى النَّبِي - صلى الله عليه وسلِم- أَن تُؤْكِلَ لُحُومُ الأَضَاحِي فَوْقَ ثَلَاثِ قَالَتُ مَا فَعَلَهُ إِلَّا فِي عَامِ جَاءَ النَّاسُ فِيهِ، فَأَرَادَ أَنْ يُطْعِمَ الْفَنِي الْفَقِينَ وَإِنْ كُنَّا لَتَوْقُهُ الْكُرَاءُ فَنَأْكُلُهُ بَعْنَ حُمْسَ عَشْرَةً، قِيلَ مَا اضْطَرَّكُمْ إِلَيْهِ فَضَعِكَتْ قَالَتُ مَا عَيْمِ الْ مُحْتَّدِ - صلى الله عليه وسلم- مِنْ خُئْزِيرٌ مَا أُدُومِ ثُلاَئَةُ أَيَّامٍ حَتَّى إِللَّهِ وَقَالَ ابْنُ كَنْ أَفْتِيرًا اللهَ عَلِيهُ وَلِلْهُ عَلَيْهِ الْرَحْنِ بِنُ عَلَيْسِ بِهِنَا الرَّهِ مِنْ اللَّهِ وَقَالَ ابْنُ كَنْعِ

10 ١ ٨١ حَنَّ تَنِي عَبُدُ اللَّهِ بْنَ مَحَمَّدٍ حَدَّثَتَ اللَّهِ بَانِ عَلَى عَلَمَ عَلَمَ عَلَى عَلَى جَارِقًا لَ كُنَّا تَتَوَدُّ كُوهِ الْهَدِينَةِ ، تَابَعَهُ مُحَمَّدًا عَن الله عليه وسلم - إلى المَدِينَةِ ، تَابَعَهُ مُحَمَّدًا عَن الْهِ عَلَيهُ وسلم - إلى المَدِينَةِ ، تَابَعَهُ مُحَمَّدًا عَن الْهِ عَلَيْنَةً وَقَالَ الْهَ رِينَةَ وَقَالَ الْهَ رَدِي عَلَيْهُ اللّهُ عِلَيْنَةً وَقَالَ الْهَ رَدِي عَلَيْهُ اللّهُ عِلَيهُ اللّهُ عِلَيهُ اللّهُ وَيَعْدُونَ اللّهُ عِلَيهُ اللّهُ عَلَيْهُ وَلَمُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ وَلَمُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ

١) اوكورئ صحيح البخاري كتاب الرقاق باب كيف كان عيش النبي تلكم و اصحابه رقم العديث : ٤٤٥٧)

امام بخاری گُولت د ټولو نه وړاندې عائشه صدیقه گن او اسماء گن روایت دلته تعلیقا ذکر کړې دې، په رباب الهجوة الى المدینة، کښې داروایت تفصیل سره موصولا ذکر شوې دې ( ) هغوی دواړه فرمائی چې د نبی کریم کن اود ابوبکر صدیق کا کا دپاره (سفره) توشه دان جور کړی وو

د باب رومبې روايت د عابس بن ربيعه نه مروى دې، هغه فرمائي چې ما د عائشه صديقه گڼانه تپوس او کړو چې آيا نبي کريم ﷺ د قرباني غوښه د دريو ورځو نه زياته ايښودلو بنه منع فرمائيلې ده، هغوئ اوفرمائيل چې نبي کريم ﷺ صرف په هغه کال منع اوفرمائيله چې په کوم کال خلق په اولږه کښې اخته وو، نو نبي کريم ﷺ اوغوښتل چې مالدار دې فقيرانو باندې اوخوروي. مونږ په دې ښکران ايښودل او دې نه پس به مو پنځلس ورځې پس خوړل، چا تپوس او کړو چې تاسو ته ددې څه ضرورت ولي راپيښ شوې وو. هغه په خندا شو او وې فرمائيل چې نبي کريم ﷺ ويڅ کله هم سالن سره تر دريو ورځو پورې د غنمو روټئ نه وه خوړلي، تر دې پورې چې نبي کريم نه وفات شوت.

غنمو روټئ نه وه خوړلې، تر دې پورې چې نبی کریم ناڅ وفات شوت. دا روایت دې تفصیل سره یو ډومبی ځل امام بخاری تونځ دلته ذکر کړې دې. (۲)

قوله وَقَالُ ابُرُ كَثِيرِ أَخْبَرَنَا السُفْيَاثُ حَنَّ ثَنَا عَبُلُ الرَّحْمَرِ بُرُ عَالِسِ بِهَذَا: دا تعليق دې، په دې کښې سفيان ثوري وَ الله د تحديث تصريح کړې ده، او رحد ثنا عبداالرحمان، ئې وئيلى دى چې کله د خلاد بن يحيى روايت باب کښې سفيان بن عينيه (عن عبداالرحلن) اوئيل. طبرانى دا موصولا نقل کړې دې (٢)

د باب دويم روايت د جابر الله تو نه موري دې، هغه فرمائي چې مونږ د نبي کريم که په زمانه کښي د قربانئ غوښه مدينې ته راؤړې وه.

قوله تَالِعَهُ مُحَمَّدٌ عَر البُر عُينَهُ: يعنى د امام بخارى ﷺ د شيخ عبدالله بن محمد متابعت محمد بن سلام كړى دى، هغوئ هم د ا روايت دسفيان بن عينيه نه نقل كړى دى، متابعت لرد محمد بن يحيى بن ابى عمر پخپل سند كښې موصولا نقل كړېدى ()

قوله وَقَالَ الْهِرُ جُرَيْجِ قُلْتُ لِعَطَاءِ أَقَالَ حَتّى حِثْنَا الْمَدِينَةَ قَالَ لاَ: ابن جريج چي دد ذور عبد الملك بن عبد العزيز دې د عطاء نه تيوس او كړو چي جابر څاي دخپل قول

⁽⁾ فتح الباری : ۲۹۰/۹ فتح الباری : ۱۸۲/۹).

^{*}) ((٩٠٠٥) اخرجه البخاري إيضا في الايمان والنذور، اخرجه مسلم في كتاب الاضاحي الخ: ١٥٥٢/٣. رقم الحديث :١٩٧٢، وأخرجه التزمذي في الاضاحي باب ماجاء في الرخصة في اكلها رقم الحديث :١٥١١، ٩/٥٤، واخرجه النسائي في الاضاحي : باب النهي عن الاكل من لحوم الاضاحي :٢٠٤/٣. واخرجه ابن ماجه في كتاب الاطعمة:١٠٥٥/٣، باب ادخار لحوم الاضاحي رقم الحديث :٣١٤٠).

⁾ فتح البارى : ۶۹۰/۹ عمدة القارى: ۱۸۳/۲۱).

^{ً)} فتح البارى : ۶۹۰/۹).

دكنانتزددلحوم الهدى، نه پس دحق جتناال الهدينة، وئيلى وو. عطاء اووئيل نه مقصد دادې چى جابر كَتْلَيْ حتى جننا المدينة، الفاظ نه دي وئيلي، بلكه افتود لحوم الهدى الى المدينة، الفاظ ئي وئيلي دي، مفهوم ددې هم هغه دي.

هم دې سند سره امام مسلم میشتر هم دا روایت نقل کړې دې او په هغې کښې د (لا) په ځائي د رنعم، الفاظ دی چی جابر ﷺ دا الفاظ وئیلی وو. دواړو روایتونو کښې تعارض ډې اوظاهر دی چې د امام بخاری پیمانو او امام مسلم روآیتونو کښې دې داسې تعارض راشی نو ترجیح به د بخاری روایت ته ورکولې شی، ددې نه علاو، د مسند احمد او نسائی په روايتونو كنسي هم د رال الفاظ دى رفتح البارى:٩٠/٩١

٢٨- بأب الْحَنْد

[٥١٠٩]حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِمْمَاعِيلُ بُنُ جَعْفَرِعَنْ عَمُرومُنِ أَبِي عَمُرومُوْلَى الْمُطَّلِب بُن عَبُد اللَّهِ بُن حُنْظِ اللَّهُ سَمِعَ أَنْسَ بُنَ مَالِكِ يَقُولَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم-لْأُبِّى طَلِغَةَ «الْتَمِثُ غُلاَمًا مِنْ عِلْمَانِكُمْ يَغُلُمُنِي». فَخَرَجَ بِي أَيُوطَلُعَةَ، يُدُوفِنِي وَرَاءَهُ فَكُنْتُ أَخْدُمُ رَسُولَ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم-كُلَّمَ انْزَلَ، فَكُنْتُ أَسْمَعُهُ يُكْثُرُأُ نَ يَقُولَ «اللَّهُمَّ إِنِّي أُعُوذُ بِكَ مِنَ الْهُمِّ وَالْحَزَنِ، وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَالْبُغُلِ وَالْحُبُنِ وَضَلَعِ الذَّبُرِ . ، وَغَلِيَة الزَّجَالَ». فَلَمُ أَزُلُ أَخُدُمُهُ حَتَّى أَقْبُلُنَا مِنْ خَيْبَرَ، وَأَقْبَلَ بِصَفِيَّةَ بِنُتِ حُيَى قَلْ حَازَهَا، فَكُنْبُ أَزَاهُ مُتِوى وَدَاءَهُ بِعَبَاءَةِ أَوْ بِكِسَاءٍ فُمَّ يُرْدِفُهَا وَدَاءَهُ حَتَّى إِذَاكُنَّا بِالصَّبْهَاءِ صَمَعَ حَيْسًا فِي نِظِيهُ فَمُ أَرْسَلَنِي فَلَ عَوْتُ رِجَالاً فَأَكَالُواهِ وَكَانَ ذَلِكَ بِنَاءَهُ عِمَاءُ فُو أَثْبَلَ وَ أُحُدُّقَالَ «هَذَاجَبَلُ يُعِبُّنَا وَغُيِنُهُ». فَلَسَّا أَثْمَرَفَ عَلَى الْمَدِينَةِ قَالَ «اللَّهُمَّ إِنِّي أُحَرِّمُ مَا بَيْنَ جَبَلَيْهَا مِثْلَ مَا حَرَّمَيهِ إِبْرَاهِيمُ مَكَّةَ، اللَّهُ مَا إِنْ فَكُمْ فِي مُدِّهِمُ وَصَاعِهِمْ ». أر: ٢٧٣٢]

د حيس متعلق تاسو ته معلوم دي چې دا پنير، کهجورې او غوړي يو ځائي کړې شي او يو خاص حلوه جوړيږي، مشهور شعر تاسو وئيلي دې چې:

و اذا تكون كريهة ادعى لها واذايحاس الحيس يدعى جندب

د باب لاندې چې کوم روايت ذکر شوې دې هغه په کتاب المغازي کښې تير شوې دې، او هلته په دې باندې بحث شوې دې ( )

ra-بأب الأكُل في إِنَّاءِمُفَضَّض

(٥١١٠) حَدَّثَنَا أَبُونُعَيْمِهِ حَدَّثَنَا سَيْفُ بْنُ أَبِي سَلَيْمَانَ قَالَ سَمِّعْتُ مُجَاهِدًا يَقُولُ حَدَّثَن عَبُدُ الرَّحْمَنِ بُنُ أَبِي لَيْلَى أَنَّهُمْ كَانُواعِنْدَ حُذَيْفَةَ فَاسْتَسْقَى فَسَقَاةُ مَجُوبِيمٍ . فَلَسَّا وَضَعَ

١) اوگورئي: كشف الباري، كتاب المغازي: ٢٥٢، ٢٥٣).

الْقَدَمَ فِي بَدِهِ دَمَاهُ بِهِ وَقَالَ لَوْلاَ أَنِّي نَهَيْتُهُ غَيْرَمَرَّةٍ وَلاَمَرَّتَيْنِ. كَأَنَّهُ يَتُولَ لَمُ أَفْعَلْ هَذَا، وَلَكِنِي سَمِعْتُ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - يَعُولُ «لاَ تَلْسُوا الْحَرِيرَ وَلاَ الدِّبِياَ جَوَلاَ تَقْرَبُوا فِي آيَيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ، وَلاَتَأْكُ لُوا فِي صِحَافِهَا، فَإِنَّهَا لَهُمُونِ الذَّبُلِ وَلَنَا فِي الآخِرَةِ».

[0499 ,0494 ,041 ,04.9]

داحدیث پاك په رومبی ځل امام بخاری گیلی ذکر فرمائیلی دی، عبدالرحمان بن ابی لیلی فرمائی چی مونو خلق حدیقه گیر سره ناست و . هغوی اوبه اوغوښتلی یومجوسی ورته اوپی کله چی پیاله ئی ددوی په لاس کښی کیخوده نو هغوی دا غوزاره کړه او وې فرمائیل چی که مادې یو یا دوه ځل منع کړی نو داسې به می نه کولی یعنی غصه کښی به مو پیاله نه غوزاروله ما د نبی کریم گیر نه نواریدلی دی چی ریښم او دیباج مه اغوندنی اونه دسرو او سپینو لوښو کښی اوبه څکئ اونه ددې په رکیبو کښی خوراك کوئی څکه چی په دنیا کښی دا د کافرو سامان دې او زمونږ د پاره به په آخرت کښی وی

قوله: (اناً عِمفضض): هغه لوښي ته وائي چې په هغې باندې د چاندني او به خيژولې

شوې وی دسرو په اوبه باندې ملمع شوی لوښی ته (مذهب) وائی. د حدیث پاک د توجمة الباب سوه مناسبت: دلته رومبې اشکال دا کیږی چې امام بخاری گونید د باب تقدیم تاخیر اکل متعلق قائم کړې دې، او حدیث پاک ئې کوم ذکر کړې دې هغه د شراب متعلق دې، حافظ ابن حجر گونید دی په جو اب کښې لیکی چې «دحدیث حدیقة الذی

ساتة في الهاب النهى عن الشهب في الية الذهب والقضة ويوخذ منه منع الأكل بطريق الالخالى، ()

یعنی اګر چې حدیث د شرب متعلق دې لیکن شرب سره اکل هم لاحق کوی او د اکل ممانعت هم ددې نه اخذ کولې شي ځکه چې کوم علت د شرب دممانعت دې، هم هغه داکل دممانعت هم دې.

دويم اشكال دادې چې ترجمة الاب كښې د (ادا مقعض، ذكر كړې دې. حالانكه حدېث پاك كښې (اية النهب والفضة) ذكر دې. د چاندئى اوبه وركړې شوې لوښى او د چاندئى لوښى كښې فرق دې.

علامه کرمانی گیلا ددې جواب ورکړې دې چې د (مفنش) لفظ اګر چې دهغه څیز دپاره استعمالیږي چې د چاندنی ملمع شوې وی بیا هم اګر که یو لوښی پوره پوره د چاندنی جوړ شوې دې. نو په دې باندې هم د (مفضف) اطلاق کیدې شی، داشان په ترجمة الباب کښې مطابقت موجود دې. (^۲)

⁽) فتح البارى :۶۹۲/۹) ^۲) شرح الكرمانى :۴۹/۲).

كتأب الأطعية كشفالباري

دچاندئي او سرو لوښو کښې اکل شرب دائمه اربعه په نيز حرام او ناجائز. دي. (^۱)

البته رانا مغضض، او رسم مغضض، باره کنسی اختلاف دی. د امام ابو حنیفه کالله مذهب امام قدوری ﷺ دا نقل کړې دې چې داسې لوښې او داسې زين استعمالول جائز دی. په دې شرط چې چرته د چاندنی کار شوکې وی دهغه ځائې نه دنې اچتناب او کړېشي. او نه ددې ځی پەھغەخولەاولگولى شى، اونەدې پەھغى باندې كىنى 🖒

صاحب هدايه فرمائی چې خوّله دېّ د چاندئې نه بيله آوساتلې شي. او زين کښې ددې د کيناستو په ځائې چاندنې نه بيل پکار دې. ۲٪

دامام ابو يوسف ومسط په نيز (اناءمفض) استعمالول مکره دی. د امام محمد مسلم باره کښي اختلاف نقل شوې دې، د ځينو په نيز ددوئ رائي امام ابو يوسف کياللي سره ده او د ځينو په نیز امام ابوحنیفه ﷺ سره دې 🖒 یعنی که د چاندئی ځائې نه پرهیز اوکړې شی نو پدا ستعمالول كښى هيڅ باك نشته دى

٣٠-بابذِكْرِالطَّعَامِ.

[١١١١]. حَدَّنَنَا قُتُيْبَةُ حَدَّنَنَا أَبُوعَوَانَةَ عَنْ قَتَادَةً عَنْ أَنِسِ عَنْ أَبِي مُوسَى الأَشْعَرى قَالَ قَـالَ رَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - مَثَلُ الْمُؤْمِنِ الَّذِي يَقُرُأُ الْقُرُآنَ كَـمَثَل الأَثْرُجَةِ، رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا طَيِّبٌ، وَمَثَلُ الْعُؤْمِنِ الَّذِي لاَ يَقْرُأُ الْقُوْآنَ كَمَثَلِ الثَّمُرَةِ لاَرِيحَ لَهَا وَطَعْمُهَا حُلُوْ وَمَثَلُ الْمُنْسَافِقِ الَّذِي يَقُرَأُ الْقُرْآنَ مَثَلُ الرَّيْمَائَةِ، رِيحُهُ اطِّيِّبٌ وَطَعُهُمَ امُرَّ، وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي لاَيَقُرُأُ الْقُرُآنَ كَمَتَلِ الْحَنْظَلَةِ، لَيْسَ لِمَا رِيعٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ ». [ر: ٢٧٣٧]

[١١١٠]. حَدَّثَنَامُسَدَّدْحَدَّتَنَاحَالِدٌحَدَّثَنَاعَبُدُاللَّهِ مِنْ عَبْدِالرَّمْمَ نِ عَنْ أَنْسِ عَنِ النَّبِي-صلى الله عليه وسلم - قَـالَ « فَضُلُ عَـائِثَةَ عَلَى النِّسَاءِ كَـفَضْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَايِدٍ الطُّعَامِ» [ر: ٥٥٥٩]

(٥١١٣)حَدَّ تَنَا أَبُولُعَيْهِ حَدَّنَنَا مَالِكٌ عَنْ شَمَى عَنْ أَبِي صَالِيحِ عَنْ أَبِي هُرَيُوَةً عَنِ النَّبِي -صلى الله عليه وسلم-قَالَ «السَّفَرُقِطُعَةٌ مِنَ الْعَنَّابِ، يَمْنَهُ أَحَدَكُمْ رَوْمَهُ وَطَعَامَهُ، فَإِذَا قَضَى نَهُمَتَهُ مِنْ وَجْهِهِ فَلَيْعَجِلْ إِلَى أَهْلِهِ».

ددې ترجمة الباب ند د امام بخاري گڼله مقصد څه دې ؟ شارح بخاري ابن بطال فرمائي چې د امام بخاري گڼله مقصد عمده خوراکونه اباحت خودل

1

۱) عمدة القارى: ۲۱/۴۰)

^{ً)} أوكورئي: القدوري كتاب الحظر والاباحة:٢٥٢).

[&]quot;) الهداية مع فتح القدير كتاب الكراهية: ٢/٨ ٤٤). الهداية مع فتح القدير كتاب الكراهية: ٤٢/٨ ٤).

دى چې عمده خوراك خوړلو كښې څه باك نشته دې اودا دزهد منافى نه دى (^۱) **د ښه خوراكونو ذكر په حرص كښې داخل نه دى** : شيخ الحديث مولانا محمد زكريا گ~~ولله؟~~ فرمائي چې زما په نيز د امام بخارى گ~~ولله~~ مقصد ددې باب نه دادې چې مختلفو او لذيذ

خُوراڭونهُ ذُكر كول حرص كښې داخل نه دى. ن

اود آهم ممکن دی چې امام بخاری د سن آبو داؤد روایت طرفته اشاره کوی، په دې کښې د نبي کريم ﷺ ارشاد نقل کړې شوې دې چې

, رددت ان عندی خبزة پیضام من برة سبراء ملیقة بلین دسین، ۲٪ یعنی خما زرد غواری چی ما سره د شامی غنمو سپینه روتئ وې چی په غوړو او پنو کښی تروی

نبي کريم ځ ه و نبه خوراك ذکر کولو خواهش او کړو. ظاهر دی چې دې ته حرص نشی وئيلې. لپذا که څوك سړې د خپلې خوښې عمده خوراك کله ذکر او کړی نو په دې باندې د حرص

الزام لګول نکیر کولې نشی د امام بخارۍ *کولئځ* مقصد «باب ذکرالطعام ندهم دادې دباب لاندې چې کوم درې احادیث ذکر کړې شوی دی. هغه وړاندې تیر شوی دی. او په دریو دواړو کښې د طعام ذکر دې، په ړومبی کښې د ₍طعم) او باقی دواو کښې د طعام.

د باب آخری روایت آخر کښې دی چې «**نادٔ تش نهبته من دجهه فلیعجل ال اهله**، ددې مطلب دادې چې د کوم مقصد دپاره سفر کړې دې، کله چې هغه مقصد او ضرورت پوره شی نو وایس کور ته راتلل پکار دی.

٣٠-بأبالأُدُمِ

(۵۱۱۴) حَنَاتَنَا قُتَيْهُ بُنُ سَعِيدِ حَنَّاتَنَا إِسْمَاعِيلُ بُنُ جَعْفَرِ عَنْ رَبِيعَةَ أَنَّهُ سَمِعَ الْقَاسِمَ بُنَ مُحَمَّدِ يَعُولُ كَانَ فِي بَرِيرَةَ ثَلَاثُ سُنَ، أَرَادَتُ عَائِمَةً أَنْ تَقْتَرِهَا فَقُعْتِمَا، فَقَالَ أَهْلُهَا، وَلَنَا الْوَلاَءُ لِنَنْ أَعْتَقَ ». قَالَ وَأَعْتِقَتُ فَيْرَتُ فِي أَنْ تَقِرَّ ثَمْتَ رَوْحِهَا أَوْ ثَفَاوَقَهُ، وَوَجَلَ رَسُولُ اللّهِ صَلَى الله عليه وسلم- يَوْمُ آيَئِتَ عَائِمَةً وَعَلَى النَّارِيرُمَةٌ تَقُورُ فَلَا عَالَاقَهُ، يَعُنُواْ أَدْمِ مِنْ أَذْمِ الْبَيْتِ فَقَالَ «الْمُأْرَكُمُّا». قَالُوا بَلَى يَأْرَسُولَ اللّهِ وَلَكَنَهُ تَعْرُهُ مُومَى يَقْلَاهُ وَاللّهُ وَاللّهِ وَلَا عَلَى اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ اللّ

«ادم» د همزه او دال پدختمه سره او دال په سکون سره هم لوستلی شی، «ادام، جمع ده، سالن ته وائی، امام بخاری گ~~زایاد~~ ددی باب نه د سالن د استعمال جو از طرفته اشاره کړې ده.

^{&#}x27;) فتح الباري :۶۹۳/۹ عمدة القارى:۶۰/۲۱).

[]] تعلَّيقات لا مع الدراري : ٣٩٤/٩، الابواب والتراجم: ٨٨/٢).

^{ً)} سنن ابو داؤد كتاب الاطعمة باب في الجمع بين لونين من الطعام:٣٥٩/٣) رقم الحديث: ٣٨١٨).

د ټولو نه بهترين سالن غوښه دې، نو د ابوهريره الله يو روايت د امام ابن ماجه پيلي موسولا نقل کړې دې (سيدالادام الله الدياوالاخم اللهم (۱ اسماعيلي روايت باب ته مرسل و گيلي دې او واقعتا هغه مرسل دې ځکه چې په دې کښې د قاسم بن محمد نه پس د عائشه صديقه نځ کړ کړ شته دې البته امام بخاري کيلي په کتاب النکاح او کتاب الطلاق کښې د اموصولا نقل کړې دې د لته ئې دا مرسلا ذکر کولو نه باندې په دې وجه اکتفا کيږي چې يو روايت هميشه تکرار سره يو شان مذکوره نه وي، ددې وجي دائي وړاندې موصولا ذکر و و دلته مرسلار)

٣٠-باب الْحَلُوَاءِ وَالْعَسَلِ

[٥١١٥] حَذَّتَنِي إِسْحَاقُ بُنُ إِبْرُاهِيمَ الْحَنْطَلِيَ عَنْ أَبِي أَسَامَةَ عَنْ هِشَامِ قَالَ أَخْبَرَنِ أَسِ عَنْ عَالِثَةَ وضى الله عنها - قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللّهِ - صلى الله عليه وسلم - يُحِبُّ وِلْحَلْوَاعَ الْعَشَلَ [. [٢٩١٨]

(۵۱۱۱) حَدَّثَنَاعَبُدُالرَّمُنِ بُنُ شَيْبَةَ قَالَ أَخْبَرَنِ ابْنُ أَبِى الْفُدَيْكِ عَنِ ابْنِ أَبِى ذِنْم عَنِ الْمَفْدِي عَنُ أَبِى هُرَيْرَةَ قَالَ جُنْتُ أَلْزُمُ النَّبِى - صلى الله عليه وسلم - لِشِبَمِ بَظِنِي حِينَ لاَآكُلُ الْخَيِيرَ، وَلاَ أَلْبَسُ الْحَرِيرَ، وَلاَ يَخْدُمُنِي فُلاَنٌ وَلاَ فُلاَنَّهُ، وَأَلْمِقُ بَظِنِي بِالْحَصْبَاءِ، وَالْمَتَقُوءُ الرَّجُلَ الاَيَةَ وَهُى مَعِي كَى يَنْقَلِبَ بِي فَيُطُومَنِي، وَخَيْرُ النَّاسِ لِلْمَسَاكِين بُنُ أَبِي طَالِبٍ، يَنْقَلِبُ بِنَا فَيُطْعِمُنَا مَا كَانَ فِي بَيْتِهِ، حَتَّى إِنْ كَانَ كَفُومُ إِلَيْنَا الْعُكَةَ لَيْسَ فِيهَا فَى ءَفَنْفَتُقُّ الْعَلْمُعُومُ مَافِيهَا. (٢٥٠٥)

حلوا هر خوږ څيز ته وائی، زمونږ په علاقو کښې چې د سوجئ کومه حلوه مشهوره ده، عربی ژبه کښې دحلوا لفظ ددې دپاره مخصوص نه دې (۲)

د امام بخاری تعلقه مقصد دادې چې د شرین او لذید څیړنو استعمال جائز دې، اودا د زهد خلاف نددې

د باب ړومبی روایت مبارك كښې دی چې نبی كريم گان شرينی او شهد خوښ كړی وو. علامه تعلبی کښاد په رفقه اللغه، كښې ليكلی دی چې نبی كريم گانا چې كومه حلوه خوښوله، هغه د كهجورو په پيښو كښې اغزلو سره جوړيده ژ

 ⁾ فتح البارى :۶۸٤/۹ سنن ابن ماجه :۱۰۹۹/۲، باب اللحم رقم الحديث :۳۳۰۵. ولفظه سيد طعام اهل الدنيا واهل الجنة للحم).

^۱) (فتح الباری :۴۹٤/۹)

م وقال الخطابي اسم الحلوى لا يقع الا على مادخلته الصنعة وفي المخصص لابن سيده هي ما عولج من الطعام بحلاوة وقد تطلق على الفاكهة... فتح البارى: ٩٩٥/٩)

^ا) فتح البارى :۶۹۶/۹. وفقه للثعالبي: • ؟؟).

قوله :گُنْتُ اُلْزَمُ النّبی - لِشِیَعِ بَطُنی : زه د نبی کریم کافرا به خدمت کنبی د شکم سیرئی دیاره اوسیدم، خما د شکم سیرئی انتظام بهٔ هم کیدلو ، لام تعلیل دیاره

دى، راى لاجل شهم بطغي شهم، د شين په كسره او دباء په فتحه سره شكم سيرئي ته وائي. (١)

دې... **ټوله**: جِينَ لاَ ٱکُلُلُ الْخَمِيرَ، وَلاَ ٱلْنَسِّ الْحَرِيرَ: داد هغه وخت خبره ده چې کله ما نه خمييره روټئ خوړلې وه او نه مې د ريښمو جامي اچولي وي، دلته روايت کښې د احمين لفظ دې چې په هغه وخت کښې به ما حرير نه اچولو ، چې ددې نه دا مفهّر م راوځي چې ګويياً اوس حرير استعماليږي، حالانکه ددې استعمال ناجائز دې لکه څنګه چې مخکښې درست نه وو ، ددې نه هم درست نه وو .

دکتاب المناقب روايت کښې رحمين په ځائې د الحمين لفظ دې، چې ددې معني منقش، دهاری دار او مزین څادر اوکپّړه ده. په دې صوّرت کښې مطلب واضح ّدې چې په هغه وخت كښې ځما سره دهاري دار او منقش اوعمده لباس نه وو'، دې نه پس الله ﷺ راته ټول هر څه راكړل نو ما خمبيره روټئ خوړل هم شروع كړل او عمده لباس اچول مي هم شروع كړل قاضي عياض دسياق كلآم موافقت په وجه هم دې روايت ته ترجيح وركړې ده 🕜

قوله:<u>وَٱلْصِوْتُ بَطْنَى بِالْحَصْبَاءِ:</u>اوِ ما خپله خيټه کانړو سره لګولې وه، ₍چې ددې د يخوالي په وجه د اولږې حرارت کښې کمې راشي،

وړاندې فرمائي چې د مسکينانو دپآره دټولو نه ښه سړې جعفر بن ابي طالب وو ، هغوئ به مرنږ ځپل ځان سره بوتلو او چې څه به دهغوئ په کور کښې وو هغه به ئې مونږ باندې خوړل، تر دي پورې چې ځينې وځت کښې به ئې خالی لوښې هم راؤړل او ما به دا څټل.

قوله: (عُكَّةَ): دعين په ضمه اركاف په مفتوحه مشدد سره، د غوړو وغيره ايښودلو دپاًره د~~چُمړې لوښ~~ی ته وائی جعفر کلائ بهٔ هغه راؤړو ، په دې کښې په غوړی نه وو نودا څيز به مُو اُوٰشلو َاوَ شلولو ته پس به چې په دې کښې دننه څه غوړی وو مونږ به هغه څټل.

قوله: فَنَشْتَقْهَا: پددې لفظ دوه روايتونددي.

 قاضی عیاض شین او فاء سره «نشتفها» ضبط کړې دې، د اشتفاف معنی ده په لوښی کښې موجود ټول څيزونه څکل

په دې صورت کښې مطلب واضح دې چې مونږ په لوښي کښې موجود غوړي او تري وغيره

⁾ ارشاد الساری:۱۹۱/۱۲).) فتح البارى :۶۹۶/۹).

^{ً)} عمدة القارى:٢١/٤٢١).

• دويم روايت د انشتهها، د شين او قاف سره دې چې ددې معني شلول دي. هم دې روايت ته ابن التين ترجيح ورکړه ده. ور رته تشريح ددې مطابق کړې شوې ده. ()

خو په دې باندې آشکال کیږی چې داسې دظرف شلول اوضّائع کول څنګه بې مقصده ضائع کول خو یقینا درست نه دی لیکن دلته خو تطیب قلب مسلم او ددې د تسلی دپاره داسی اوکړې شو ، ځکه چې دې ته په اضاعت نشي وئیلې

دويم جُوابدادې چې ممکن دى چې دا شان شلو ي چې دې نه پس قابل انتفاع وي ١٠ والداعلم

٣٠-بابالدّبّاءِ

(٥١٧٧ مَدَّنْتَاعَرُوبْنُ عَلِي حَدَّثَنَاأَزْهَرْبُنُ سَعْدِعَنِ ابْنِ عَوْنِ عَنْ ثُمَّامَةَ بْنِ أَنْسِ عَنْ أَنْسِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم- أَتَى مَوْلَى لَهُ خَبَّاطًا، فَأْتِي بِدُبَّاءٍ، فَجْعَل يَاكُلُهُ، فَلَمْ أَزَلَ أُحِبَّهُ مُنْذَرَّ أَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم-يَأْكُلُهُ. (ر ١٩٨٤)

(دیام) د ال ضمه او د با ، مشد ده سره ، کدو ته وائی ، ددې دپاره د قرع لفظ هم استعمالیږی. ددې ډیرې فائدې دی ، د طبرانی روایت کښې نقل دی چې ،علیکم یالقرع فانعیوی ق الدماغ، ، ، آ تاسو دکدو استعمال زیات کوئی او دا په دماغی قوت کې اضافه کوي

خو دا روايت صحيح نه دې، ددې په سند کښې عمرو بن حسين يو راوی دې او هغه متهم دې، علامه ابن الجوزی په (کتاب الموضات) کښې ذکر کړې دې (۱)هسې د کدو فضيلت دپاره روايت باب کافی دې، په دې کښې دی چې نبی کريم نه شم د نا شوق سره خوړلو، او انس منات واتی چې کله نه ما نبی کريم ناش ليدلې دې چې دوئ دبا ، په شوق سره خوری نو ځما هم دې سره محبت پيدا شوې دي.

-٣٠٠باب الرَّجُلِ يَتَكَلَّفُ الطَّعَامَ لِإِخُوانِهِ.

1011A1 حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بُنُ يُوسُفَ حَكَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ أَمِي وَابِلِ عَنْ أَمِي مَسُعُودِ الْأَنْصَادِي عَنْ أَمِي مَسْعُودِ الْأَنْصَادِي فَالْ يَقَالُ اللَّهِ مَا اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَا عَلَى اللَّهُ عَا عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللْعَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللْعُلِمُ عَلَى اللَّهُ عَ

۱) اوګورئی: عمدة القاری: ۶۲/۲۱، فتح الباری :۶۹۷/۹).

⁾ لا مع الدراري: ٣٩٨/٩).

[&]quot;) عمدة القارى: ۲۱/ ۶۲)

 ⁽كتاب الموضوعات لابن الجوزى :۲۹۰/۲ اللالى المصنوعة كتاب الاطعمة :۱۸۰/۲ ليكن دى د عمرو ن حصين نوم ذكر شوې دې وتنزيه الشريعة المرفوعة كتاب الاطعمة الفصل الثانى:۲٤٤/۲)

قَالَ بَلْ أَذِنْتُ لَهُ.

قال محمد بن يوسف: سمعت محمد بن اسماعيل يقول: اذا كان القوم على المائدة، ليس لهمران يناولوا من مائدة الى مائدة اخرى، ولكن يناول بعضهم بعضاً في تلك المائدة أويدعوا. از : ١٩٧٥)

د امام بخاری کولید مقصد دادې چې یو سړې د خپل رور دپاره ډیر لوئې دعوت کوی او خوراك انتظام کوی نودا درست دی او سنت کښې ددې اصل موجود دې.

ابو مسعود انصاری گانو نه روایت دی،فرمائی چی یو انصاری صحابی چی هغه ته به اوب شعیب وئیلی شو، د هغه یو لحام غلام وو یعنی غوښه به ئې خرڅوله. هغه خپل غلام ته اووئیل چی خوراك تیارك كړه، خه به نبی كریم ناهم سره پنځو كسانو لره دعوت كوم، هغوئ نبی كریم ناهم سره پنځه كسان راؤبلل، دوئ سره يو سړې بل هم وو، نبی كريم ناهم چې كله هلته اورسيدو نو وې فرمائيل چې تاسو مونږ پنځه كسان بللی يو، داسړې هم مونږ سره راغلې دې، كه ته غواړى نو ته ده ته هم اجازت وركړه، او كه نه غواړې نو دې پريږده چې ځی هغه اووئيل چې ده ته هم اجازت دې.

حافظ ابن حجر ﷺ اوفرمائيل چې ددعوت كوؤنكى انصارى صحابى نوم اودده د غلام نوم ماته معلوم نشو، دلته د غلام دپاره د العام صفت راؤړې شوې دې. او په كتاب البيوع كښى د قصاب لفظ راغلې دې. ()

نبی کریم کلیم سره دعوت کنبی دشریکو او دې نه پس یو ځائی کیدونکو سړو نومونو باره کنبی حافظ آبن حجر کلیک د لاعلمی اظهار کړی دی ( ) د ترجمه الباب ثبوت: اوس دا خبره پاتی کیږی چې د حدیث باب نه به د ترجمه الباب ثبوت شاکه در م

-- ری . ① حافظ ابن حجر گیلی اوعلامه قسطلانی گیلی فرمائی چې دعوت کولو والا صحابی چونکه عدد په پنځو باندې منحصر کړو ، چې ددې نه ظاهریږی چې هغوئ پرتکلف طعام چونکه عدد په پنځو باندې منحصر کړو ، چې ددې نه ظاهریږی چې هغوئ پرتکلف طعام تیار کړې وو ، که ساده دعوت وې او عام خوراك وې نو بیا حصر عدد به ئې نه كولو . (۲) ② ګنګوهي گیلی فرمائی چې د روایت نه معلومیږی چې د عوت کښې دغوښې اهتمام وو ،

^{ً)} فتح الباری :۶۹۸/۹). یً) فتح الباری :۶۹۸/۹).

^{ً)} اوكورثي: فتح الباري : ٩٩٨/٩، ارشاد الساري:١٩٤/١٢. وقال العيني في عمدة القاري:٢١/ ٣٦/انه حصر العدد والحاصر متكلف لانه الزم نفسه بعدد معين وهذا تكلف لاحتمال الزيادة والنقصان).

رځکه دغوښې کاروبار کوؤنکی غلام ته ئې د خوراك تيارولو دپاره اووئيل، او ظاه_{ر دې} چې په کوم خوراك کښې غوښه وى هغه پرتکلف وى ()

® شیخ العدیث مولانا محمدزکریا گیشی فرمائی چی د حدیث طرز او صنیع پخپله معلومیږی چی هغه خپل غلام ته خاص طور سره وئیلی و چی خه نبی کریم نام سره پنؤ کسانو دپاره دعوت کوم ته خوراك تیار کړه. دی سره به یقینا پرتکلف خوراك مراد دی. ۲٪ د طفیلی چد طفیلی پد د طفیلی پد طفیلی پد طور د دعوت نه بغیر لاړو، نبی کریم نام د کور خاوند نه اجازت او غوښتلو او هغه ورند احازت او غوښتلو او هغه ورند

برت ررمود طفیلی دپاره حکم دادی که په خاص دعوت کښی هغه بغیر د اجازته لاړ شی او داعی ده ته په اجازت ورکولو باندې راضی نو ددهٔ دپاره خوراك خوړل جائز دې ۲۰٪

خُوکُه دُعوتُ داسي وي چې په هغمې کښې صلاتي عام وي نو پدې کښې د خصوصي دعون : نه بغير هم تلې شي.

امام ابوداؤد پیشید یو روایت تقل کړې دې چې (من دخل بغیردموق دخل سارقا وخرېج مغیل) چې کوم سړې بغیردموق دخل سارقا وخرېج مغیل) چې کوم سړې بغیردعوت ندرازی نوهغه غل دې اوچې کله واپس لاړشی نولوټ کونکی دې () دلته په کراچئ کښې داسې ډیر کیږی چې تا دولیمې دعوت د پنځو سوؤ یا سلو کسانو دپاره کړې دې لیکن پنځوس شپیته نور هم داخل شو، او مدعو میلمنو دپاره خوراك کیږي، نو داسې دعوتونو کیښې بغیر دعوت نه داخلیدل جائز نه دی.

البته که مدعو ته یقین وی که ذکې خپل ځان سره یو کس دو بوځی نو داعی به ددې شرکت محسوس نه کړې نو داسې صورت کښې بوتلې شی، او که دوئ بوځی نو ددوئ ډپاره به مستقل اجازت اخلی. لکه څنګه چې نبی کریم تاکش کړې وو، که او قرائنو نه داجازت او طیب نفس علم وی نو بیاصراحتا د اجازت او ضرورت نشته دی.

داسې صورت کښې که داغې اجازت ورنکړي نو مدعو ته اختيار حاصل نه دې چې هغه دعوت ته د بوتلو يا ددې د قبليدو نه پسرو کړي

البته ددعوت قبلولو په وخت کښې شرط لګولې شي چې ما سره به د فلاني دعوت کوي، نو قبول دې ګڼې نه، نبي کريم ناله يو ځل عائشه صديقه ناله دپاره داسې شرط لګولې وو. که د عائشه ناله دعوت نشته دې نو بيا ماته قبول نه دي. (ه)

⁽⁾ لا مع الدرارى: ٣٩٨/٩).

[&]quot;) تعليقات لا مع الدراري: ٣٩٨/٩).

⁾ طفیلی طفیل طرفته منسوب دی، دا د کوفی دیو سری نوه وو چی اکثرو دعوتونو کښی به بغیر د دعوت نه شاملیدو، دې نه پس د هر هغه سری دپاره د طفیلی لفظ استعمال کړې شو چې بغیر دعوت نه رازی، خطیب بغدادی د طفیلیانو په ښکلی واقعاتو باندې یو کتاب لیکلې دې، او کورتی : ارشاد السادی: ۱۹۳/ ۱۹۳۸.

⁾ دا روایت ضعیف دی. فتح الباری:۷۰۰/۹ ارشاد الساری:۱۹۳/۱۲).

قوله قال محمد برب يوسف سمعت محمد برب اسماعيل البخاري يقول: اذا

كُلُّ القوم على المائدة: داتعليق صرف د ابوزر عن المستملى په نسخه كنبى دى در ، م محمد بن يوسف فرمانى چې ما د امام بخارى كونځ نه دا آفريدلى دى چې كله څو كسان په يو دسترخوان كينى نو دوئ ته دا حق حاصل نه دې چې يو دسترخوان والا په بل دسترخوان باندې ناستو خلقو ته وركړى، او كه په يو دسترخوان باندې ناست وى نو په خپلو كښې يو بل ره وركولو كښې يو بل وركولو كښې يو بل وركولو كښې اختيار دې.

قوله <u>ولکر ینـاًول بعضهم بعضاً فی تلك المـائدة اوپدعوا.....اي يتركوا: يعنی يو دسترخوان والا يو بل كه وركوی يانی پريږدی</u>

ګنګوه*ی پُځیلا* فرمائی چې داحکم په دې صورت کښې دې چې کله د صاحب طعام طرفته صراحتا یا دلالتا اجازت نه وی لیکن که صراحتا یا دلالتا اجازت وی نو بیا څیزونه د یو دسترخوان نه بل دسترخوان طرفته منتقل کولې شی، نو فرمائی چې :

: قوله: ولايناول من هذه الماثدة الى ماثدة اى اذا لم ياذن بذالك صاحب الطعام صراحة اودلالة، ودلالة الاذان موجودة فيااذا كان طعامان على ماثدتين واحدا من غير فرى وتكفل صاحب الطعام باشهاعهم جبلة: فانه لاباس حنينذفي المناولة، (^٢)

امام بخاری گولگ پخپل قول کښې بیان شوې حکم د حدیث پاک نه اخذ کړې دې چې نبی کرم کالله د عوت نه پس د تصرف فی کرم کالله د عوت نه پس د تصرف فی الطعام یو عام اجازت حاصل شو، او ددې په بنیاد باندې د یو بل سړی دپاره اجازت غوښتلې شی، ددې برخلاف که څوك سړې بالکل مدعو نه وی نو ظاهر دی چې هغه نورو دپاره به څه اجازت حاصلولي شي.

هم دا احال په يو دسترخوان باندې د ناستو خلقو دې، په دې دسترخوان باندې هغه ته د تصرف حق حاصل دې، نو دوئ څيزونه يو بل طرفته منتقل کولې شي. ليکن بل دسترخوان باندې موجود څيزونو طرفته چونکه هغه مدعو نه دې ددې وجې نه په هغه دسترخوان باندې موجود څيزونو نه هغه څيزونه نشي اخستې نو حافظ ابن حجر پ~~کټار~~ ليکي چې

ردكانه استبط ذالك من استئذان النبى كلظ الداعى فالرجل الطارى ووجه اعدّة منه ان الذنين دعوا صارلهم باالدعوة عدوم اذن بالتصرف في الطعام المدعوا اليه بخلاف من لم يدع في تتزل من وضع بين يديه الشيم متزلة من دعى له ادينزل الشي الذى وضع بين يدى غيرة منزلة من لم يدع اليه ، ٢٠)

⁾ فتح الباری :۷۰۱/۹)) لا مع الدراری:۳۹۹/۹).) فتح الباری :۷۰۱/۹).

-٣٣ باب مَنْ أَضِافَ رَجُلاً إِلَى طَعَامٍ وَأَقْبَلِ مُؤعَلَى عَمَلِهِ.

[٥١١٩] حَدَّثَنِي عَبُدُ اللَّهِ بُرُ، مُيْيِرِسَمِمَ النَّفُرَ أَخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنِ قَالَ أَخْبَرَنِ مُمَامَةُ بَنَ عَبْ اللَّهِ بُنِ عَبْ اللَّهِ بُن أَعْبِ اللَّهِ عَلَى خُلاَمُ اللَّهِ عَلَى اللَّهِ عَلَى الله عليه وسلم - عَلَى غُلاَمِ لَهُ خَيَا لَهِ فَأَاهُ مَقَمَةً فِيهَا طَعَامٌ وَعَلَيْهِ ذَبِّا عَلَى اللَّهِ عَلَى اللَّهِ عَلَى الله عليه وسلم - يَتَتَبَّمُ الذَّبَاءَ - قَالَ - فَلَمَّا رَأَيْنُ وَلِي مَعْلَمُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ عَلَى عَلَى مَنْ اللَّهُ اللَّهُ عَلَى مَنْ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى مَنْ اللَّهُ اللَّهُ

که يو سړې بل چا ته دخوراك دعوت ورکوى، مليمه راغلو او خوراك ئې ددۀ مخکښې کيخولو او پخپله پخپل کار کښې مشغول شو نو په دې کښې هيڅ باق نشته دې، حديث باب کښې ددې تصريح شته دې چې غلام خوراك د نبى کريم گله مخکښې کيخودو او پخپله په کار کښې مشغول شو.

-٣٥ بأب الْمَرَق

(٥١٢) حَنَّاثَنَا عَبُدُ اللَّهِ بُنُ مُسْلَمَةً عَنُ مَا الْهِ عَنُ اللَّهُ عَلَى بُنِ عَبْدِ اللَّهِ بُنِ أَمِي طَلْعَةَ أَنَّهُ سَمَّمَ أَنْسَ بُونَ عَبْدِ اللَّهِ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللّهُ عَا عَلَمُ عَلَا عَلَا عَلَا عَلَا عَلَا عَلَا عَالِمُ عَلَا عَلَ

(مرق) خوروه ته وائی، امام بخاری گ~~زایا~~ په کتاب الاطعمة کښې د مطعوماتو تذکره کوی او معطموماتو کښې خوروه هم داخله ده. ددې وجي ئې ددې ذکر هم اوکړو.

-٣٦٠بأبالْقَديد

[٥١٢١] حَدَّثَنَا أَبُونُعَيْمِ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ أَنْسِ عَنْ اِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَنْسِ رضى الله عنه-قَالَ رَأَيْتُ النَّبِي-صلى الله عليه وسلم-أُتِي يَمَرَقَةٍ فِيهَا دُبَّاءٌ وَقَدِيدٌ، فَرَأَيْتُهُ يَتَتَبَّعُ الذَّبَاءَزَاكُ لُهُا. [ر: 1908]

(٧٧٧) حَدَّثَنَا قَبِيصَةً حَدَّثَنَا اللَّهُ بَاكُ عَنْ عَبْدِ الرَّمْنِ بْنِ عَابِسِ عَنْ أَبِدِعَنْ عَائِشَة رضى الله عنها - قَالَتُ مَا فَعَلَهُ الأَفِى عَامِ جَاءَ النَّاسُ، أَرَادَأُنُ يُطْعِمَ الْغَنِى الْفَقِيرَ، وَإِنْ كُنَّا لَذَوْفَهُ الْكُرَاءَ بِعُدَ حَمْسَ عَشْرَةً، وَمَا شَيِعَ آلُ مُحَمَّدٍ - صلى الله عليه وسلم - مَنْ خُبُوبْرٍ مَاذُوهِ ثَلاَثًا. (ر: ١٠١٠)

قوله: <u>قديد:</u> په اصل كښې هغه غوښې ته وائي چې په هغې باندې مالګد اولږولې شي او

يەنىر كښې ئې اوچولو تەكىخودلىشى. اوبيا د ضرورت مطابق استعمالولىشى.

د باب په دواړو حديثونو کښې د غوښي ذکر دې ړومبي روايت کښې د «تديي» او دويم کښی د (کماع) په دواړو روايتونو باندې کلام تير شوې دي.

-2-باب مَنْ نَاوَلَ أُوقَدَّمَ إِلَى صَاحِبِهِ عَلَم الْمَابِدَةِ شَيْعًا.

قَالَ وَقَالُ الْمُنَ الْمُبَارِكِ لاَ بَأْسَ أَن يُنَاوِلَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا، وَلاَيْنَاوِلُ مِنْ هَذِهِ المَابِدَةِ الَدِيمَابِدَةَأَخُرَي.

٥١] حَدَّثَنَا إِنْهَمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِم مَالِكُ عَنْ إِنْهَاقَ بُونَ عَبُداللَّهِ بُونَ أَبِي طَلْحَةَ مَ أَنْسَ بْنَ مَالِكِ يَقُولُ إِنَّ خَيَّاطًا دَعَا رَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - لِطَعَامِ صَنَعَهُ - قَالَ أُنسَ - فَنَهُبُتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ - صلى اللَّه عليه وسلم - إلَى ذَلِكَ الطَّعَ امِ وَقَرَّبَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - خُبُزًا مِنْ شَعِيرٍ وَمَرَقًا فِيهِ دُبَّاءً وَقَدِيدٌ - قَـالَ أَنَوْ فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم- يَتَنَبَّعُ الدَّبَّاءَ مِنْ حَوْلِ الصَّحْفَةِ، فَلَمْ أَزَلُ أَحِبُ الدُّبَّاءَ مِنْ يُوْمِبِنْ وَقَالَ ثُمَّامَةُ عَنْ أَنْسِ، فَجَعَلْتُ أَجْمُ الدُّبَّاءَيَنُنَ يَدَيْهِ إِن 1986

په دې باب کښي د امام بخاري پښته سابقه کلام، د ابن مبارك پښته د قول په طور راغلي دي. پّه يو دسترخوان باندي كيناستونكو دپاره يو بل طرفته څيزونه وركول جائز دي لكه څنگه چې حدیث پاك كښې تصریح ده چې انس الله د كدو ټكړې نبي كريم تاي ته وراندي كري

٣٨-باب الرَّطَب بِالْقَثَّاء.

(١٢٤) حَدَّثَنَا عَبُدُ الْعَزِيزِبُرُ عَبُدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنَى إِبْرَاهِيمُبُنُ سَعْدِ عَنُ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ن جُعُفَر بُن أَبِي طَالِب - رضى الله عنهما - قَالَ رَأَيْتُ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم -يُأْكُلُ الرُّطَبَ بِالْقِشَاءِ [٢٦٥، ٥١٣٤]

«رطب تازه کهجورې ته وائي. «او تشام بادرنګ ته وائي. نبي کريم گل به تازه کهجورې بادرنګ سره استعمالولي او مقصد په دې کښې دا وو چې کهجوره کښې موجود حرارت بادرنگ بردوت سره کم شی او اعتدال پیدا شی

[٥١٢٥] حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا حَمَّا دُبُنُ زَيْدِ عَنْ عَبَّاسِ الْجُرَيْرِي عَنْ أَبِي عُثَمَانَ قَالَ تَضَيَّفْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ سَبْعًا، فَكَانَ هُوَوَامْرَأَتُهُ وَخَادِمُهُ يَعْتَقِبُونَ اللَّيْلَ أَثْلاَقًا،يُصَلِّ _ هَذَا، ثُمَّ يُوقِطُ هَذَا. وَمَكِمُعُتُهُ يَقُولُ قَسَمَ رَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - بَيْنِ أَصْحَابِهِ تَمُوا فَأَصَايَنِي سَبْعُ تَمْرَاتِ إِحْدَاهُ ۚ حَشَفَةٌ.

(٥١٢٧) حَدَّثِنَا مُحَمَّدُ بُنُ الصَّبَّاجِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بُنُ ذَكَرِيَّاءَ عَنْ عَاصِمِ عَنْ أَبِر عُمَّاكَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةً - رضى الله عنه - قَسَمَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - بَيْنَمَا تَمْرًا فَأَصَابَنِي مِنْهُ ثُمْسٍ أَزْبَعُ ثَمَرَاتٍ وَحَشَفَةٌ الْمُرَالِّتُ الْحَشَفَةُ هِي أَشَاهُ فِي لِفِرُسِي. از: ١٥٠٩٥ د حافظ آبن حجر مَشَيَّة، علامه عيني مُشَلَّة أو علامه قسطلاني مُعَلِّمَة به نسخو كنبي دا بار بلاترجمه دې ليکن زمونږپه هندوستاني نسخو کښې ددې ترجمه (پاب الح**شف**) موجود دې

(حشف) (حشفة) جمع ده، خرابي كهجوري ته وائي. شيخ الحديث مولانا محمد زكريا ﷺ يومائي چې دې نه مخكښې امام بخاري ﷺ يو ترجمه قائمه کړې وه چې په دعوت کښې پرتکلف خوراك اهتمام کول جائز دي، دلته د ماب الحشف، ترجمه قائموی او وائی چې هغهٔ تکلف ضروری نه دې اوشی خو صحیح محنی نه، او ماحضر که میلمنو ته پیش کړې شی نو دا هم صحیح ده (۱)

تعارض د روآياتو او دهغُم حلْ دلته د باب په رومبي روايت کښې ابوهريره الله فرمائي چې ماته اووهٔ کهجورې راکړې او په بل روايت کښې د پنځو ذکر دې ً

🛈 ابن التين فرمائي چې په دې کښې خو دې يو روايت په وهم باندې محمول کړې شي او

يا دې دا په تعدد د واقعاتو باندې محمول کړې شي. حافظ ابن حجر ﷺ فرمائی چې داتحاد مخرج په وجه تعدد واقعاتو باندې محمول کول يو بعيده غوندې خبره ده. (۲)

 علامه کرمانی گئی مشهور جواب ورکړې دې چې د (عدد اتل اکثر ته نفی کوی، لهذا په دواړو کښي تعارض نشته دي. ۲٫٪

🗨 حّافظ اَبَن حجر ﷺ فرمائي چي دا يو مِجلس کښې د تقسيم د دوؤ مراحلو بيان دي، په رومبي خل دوئ بنخه كهجوري تقسيم كړې وي، په دويم روايت كښي هم ددې ذكر دې بياڅه کهجورې پاتې شوې نو دوئ دوباره تقسيم کړې، په ړومبي روايت کښې د کل و مجموعي ذكر دي.

قوله تضيّفتُ اباهريرة اي نزلت به ضيف ... اي سبع ليال: يعنى حداو وه ورخو بورې د أبوهريره المانوس ميلمه أوم، او ددوئ خادم أو ددوئ بي بي يو يو حصه دشپي به په وار وار پاسيدل د شپې يوه حصه به يو عبادت كولو، بيا به هغه آرام دپاره څملاستو، بل به ئې راپاسولو بيا به هغه يو حصه عبادت كولو نه پّس دريم به يي پاسولو، داشان ټوله شپه به په کور کښې د عبادت سلسله جاري وه.

يَعْتَقِبُونَ: بِأَلْقَافَأَى: يتناوبون قيام الليل

^۱) الابواب والتراجم:۸۹/۲).

^{&#}x27;) فتح البارى : ٧٠٥/٩). ") شرّح الكرماني: ٥٤/٢٠).

٣٠- بأب الرُّطَب وَالتَّمُر.

وَقُولِ اللَّهِ تَعَالِي: وَهُزِّي إِلَيْكِ بِجِذْعِ النَّعْلَةِ تَسَّاقَطُ عَلَيْكِ رُطَبّاً جَنِيًّا

ا ۵۱ ۲۷) وَقَالَ مُحَمَّدُ بُنُ يُوسُفَ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ مَنْصُورِ ابْنِ صَفِيَةً حَدَّثَثِنِي أَقِي عَنْ عَائِصَةً - رضى الله عنها - قَالَتْ تُوفِّى رَسُولُ اللَّهِ- صلى الله عليه وسلم- وَقَدُ شَيِعْنَا مِنَ الْأَسُودَيْنِ التَّمْرُوالْمَاءِ. (: ۸۰۶۸)

د ترو او اوچو کهجورو باره کښې امام بخاري گ~~وانځ~~ دا ترجمه قائم کړې ده ، .اودې نه پس د قرآن کريم آيت ئې نقل کړې دې، چې په هغې کښې د ترو کهجورو ذکر دې لوندې کهجورې د نفاس والا ښځې دپاره ډير مفيد دى، عبد بن حميد د ربيح بن خيثم طريق

لوندې کهجورې د نماس والا نېنځې دپاره ډير مفيد دي، عبد بن حميد د ربيع بن خيتم طريق سره روايت نقل کړي دي چې «ليس للنفساء مثل الرطب ولاالمريض مثل العسل» (`)

إِمْ المِمْ اللهِ مَعْدُاللَّهُ مُنِ أَبِي مَرْ مَرَ مَرَ اللهُ اللهُ وَعَسَانَ قَالَ حَدَّ اللهِ أَبُو مَا إِم إَمْ المِمْ اللهِ عَبُوالرَّحُمْ اللهِ عَبُودِي وَكَانَ اللهِ اللهِ عَلَى اللهِ وَاللهِ وَكَالَهُ وَكَالَهُ وَاللهُ وَاللهُ وَاللهُ عَنها اللهُ وَاللهُ وَاللهُ وَاللهُ وَاللهُ عَنها اللهُ وَاللهُ وَاللهُ وَاللهُ عَلَيْ اللهُ وَاللهُ عَلَيْ اللهُ عَلِيهُ وَسَلّمَ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلِيهُ وَاللّمُ اللهُ عَلَيْ عَمَا اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ عَلَى اللّهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ عَلَيْ اللّهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَيْ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللهُ عَلَيْ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَل

^۱) فتح الباری :۷۰۷/۹)

أ (يسلفي من السلف اى يدفع له الثمن قبل النمر واستلام (الجداد) زمن قطع قطع النخل. (رومة) اسم موضع قرب المدينة (فجلست) بقيت الارض نخلا بدون ثمر وفي رواية (فخلست) يعنى خالقت معهود هامن الجيل. (فخلا) من التخلية اى تاخر وفاء السلف وفي رواية (نخلا) اى بقيت الارض نخلا (استنظره) اطلب منه ان يمهلني (قابل) عام ثان. (رطب) ثمر النجل قبل ان يصبح تمرا (عريشك) المكان الذي اتخذته من بستانك به و قيل فيه والعريش ما يستظل به عند الجلوس تحته، وقيل: النساء (قام في الرطاب) طاف بين النخل وعليه ثمره، الثانية) المرة الثانية، (فوقف في الجداد) اى حال قطع الثمر واثناء ها (محمد بن يوسف) هو انفريرى الراوى، عن البخاري (ابو جعفر) هو محمد بن ابى حاتم وراق البخاري، (محمد بن ابى حاتم وراق البخاري، (محمد بن ابى حاتم وراق البخاري، المداد) اى مضبوطا (فخلا ليس فيه شك) اى هذا هوالذي يظهره وراف اعلم.

عَلَيْهِ فَقَامَ فِي الرِّطَابِ فِي النَّفْلِ الثَّانِيَّةُ ثُمَّ قَالَ «يَاجَابِرُجُذَّ وَاقْضِ». فَوَقَفَ فِي الْجَرَادِ فَجَدَدْتُ مِنْهَا مَا قَضَيْتُهُ وَفَضَلَ مِنْهُ فَخَرَجْتُ حَتَّى جِئْتُ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - فَبَشَرْتُهُ فَقَالَ «أَشْهَدُ أَيِّى _ رَسُولُ اللَّهِ».

عرش\النهل: ٢٣\وعريش: بناء، وقال ابن عباس: معروشات: \الانعام: ١۴١ ما يعرش من الكروم وغير ذلك، يقال: عروشها \البقرة: ٢٥٩ أبنيتها.

قال محمد بن يوسف قال ابوجعفر قال محمد بن اسماعيل فحلا ليس عندى مقيدا ثر قال فخلاليس فيهشك

د جابر گانو د قرض واقعه د باب دویم روایت کښې جابر گانو فرمائي چې مدینه منوره کښې یو جابر گانو درمائي چې مدینه منوره کښې یو یهودی وو. اوهغه به ماسره زما د کهجورو د شوکولو په وخت کښې بیع سلم کوله، زما څه زمکه د بنر رومه په لار کښې وه، یو کال په دې زمکه کښې هیڅ پیداوار اونشو نو مالره هغه یهودی د پیداوار په وخت کښې راغلو او ما ددې نه هیڅ نه وو شوکولی، نو ماده سره د راتلونکي کال دپاره مهلت اوغوښتلو لیکن ده انکار اوکړو.

سده در دو را تلویکی تا دپاره مهنت او عوبساو بیدن ده ایکار او چرو.
نبی کریم تلگا ته ددې خبر ورکړې شو نبی کریم تلگا خپلو صحابه کرامو تلگا ته او فرمائیل چې ځې چې د جابر شاتو دپاره او فرمائیل. نبی کریم تلگا دې یبهودی ته دمهلت دپاره او فرمائیل. نبی کریم تلگا دی او وئیل چې ائې ابو القاسم کریم تلگا دې یبهودی ته دمهلت دپاره او فرمائیل. نو هغه یبهودی او وئیل چې ائې ابو القاسم او په باغ کښې او کرزیدل بیا دې یبهودی ته راغلل او خبرې اترې ئې ورسره او کړې. لیکن هغه او نبه کنیم تلگا دا صورت او کټی لیکن هغه او نه منل خه پورته شوم څه رطب کهجورې می راؤړې. او نبی کریم تلگا ته می پیش دې نبی کریم تلگا هغه او خود له، زما د دپاره دی څه د څملاستو ځائی جوړ کړه، ما ورته جوړ کړو نبی کریم تلگا دننه تشریف یوړو او آرام ئې او کړو. د بیداریدو نه پس ما څه جوړ کړو نبی کریم تلگا دننه تشریف یوړو او آرام ئې او کړو. د بیداریدو نه پس ما څه نبرې شروع کړې خو هغه او نه منل او مهلت ورکولو نه ئې انکار او کړو، نو په دریم ځل نبی لریم تلگا کېجورې هغه ته پیش کړې نبی کریم تلگا هغه او خوړلې بیائې یهودی سره خبرې کریم تلگا کېجورو د رو داغل او وې فرمائیل چې انې جابره تلگا : ته شو کوه او دې یهودی ته غې ورکوه نبی کریم تلگا د کهجورو د شو کولو په ځائې کښې تشریف کیخودو. نو مه هغه همره کېجورې او شوکولي او دې یبهودی ته مې دهغه قرض اداکړو، څه باقی پاتې هغه هومره کېجورې او شوکولي او دې یبهودی ته مې دهغه قرض اداکړو، څه باقی پاتې شوې، ځه بهر راووتلم او نبی کریم تلگا ته مې د قرض ادا کیدو زیرې ورکړو، نبی کریم شکل او وروم چې ځه دالله تلک رسول یم

دعروش او عریش نه مراد مکان دې : په سند کښې د ابوغسان نوم محمد بن مطرف دې او داو خارم نوم سلمه بن دینار دې، دې نه پس ابراهیم بن عبدالرحمان بن ابی ربیعه دې، د ابوربیعه نوم عمرو یا حذیفه دې، دده څوئې عبدالله دفتح مکه په موقع اسلام قبول کړې وو، دده د جاهلیت په زمانه کښې نوم بحیر وو، نبی کریم کلاده نوم بدل کړو او عبدالله

ئی دده نوم کیخودو. د عبدالله شمیر په اشراف قریش کښی کیدلو. ۱^۰) ا**براهپم بن عبدالرحمان**: د ابراهیم بن عبدالرحمان په بخاری شریف کښی صرف دا یو حدیث

دا د ام کلثوم بنت ابوبکر صدیق ڈاٹئ خوئی دی۔ عائشہ صدیقہ ﷺ دہ ترور دہ دی د جابر بن عبداللہ، عائشہ صدیقہ ﷺ او د خپل نیکہ عبداللہ بن ابی ربیعہ ﷺ نه روآبت نقل کوی ۲۰

اکر چې ابن القطان، يعني بن سعيد، ددوي باره کښې اووئيل چې ،لايعرف له حال، ، ۴،

ليكن نورو ائمه د جرح وتعديل دوئ ته ثقه وائي، ابن خلفون فرماني چې «مو**ثقه مشه**ور» او په حاکم کښې ئي ددوئ د حديث تصحيح کړې ده. (^۵،

ابن حبان په کتاب الثقات کښي ددوی ذکر کړې دي. (^۲). امام بخار*ی پیڅ* په تاریخ کبیر کښې دد تذکره کړې ده. (۲

قوله: وَكُـاٰنَ يُسُلِفُننَ فَى تَمُرِى إلى الجِذاذَ*:* هغه يهودى به په دې وعده چې دکهجو<u>رو شوکلو باندې ئې ادا کوي، ماته ئې قرض راکړې وو.</u>

رجنان د جيم په کسره او فتحه دواړه رنګ وئيلې کيږي، شوکول ته وائي يعني د کهجورو شوكولو زمانې پورې ئې ماته قرض راكړې وو

په دې باندې اشکال کیږی چې رسلف ال الجداذ، د شولووخته پورې قرض ورکول، د امام بخاری مینی بدنیز دا جائز نددی ۸۰

دويم اشکال دادې چې نورو ثقه راويانو داقصه نقل کړې ده. په هغې کښې دی چې قرض په جابر تلڅنځ باندې نه وو بلکه دهغه په والد باندې وو، او دلته دی چې قرض په جابر تلڅنځ باندې وو ، نو دا حديث پاك شاذ دې. ځكه چې د شاذ تعريف دې چې (ما روالاالثقه مخالفالها روالااحقظ منه واضبط) (١)

⁾ الاستيعاب لابن عبدالبر:٨٩۶/٣. والتجريد للذهبي:١١٠/١).

⁾ فتح البارى: ۲۰۸/۹ عمدة القارى: ۶۹/۲۱)

⁾ او كورثي تهذيب الكمال:١٣٣/٢، رقم الترجمه:٢٠٢).

⁾ تهذيب آلكمال:١٣٤/٢).

⁾ تعليقات تهديب الكمال للدكتور بشار عواد:٢٠٤/٢).

⁾ كتاب الثقات لابن حبان: ١٠/٤، اول كتاب التابعين).

⁾ تاريخ البخاري الكبير:٢٩٤/١. ٢٤٧. اوګورئي الجرح والتعديل لابن ابي حاتم: ١١١/١. والجمع لابن القيسراني: ٢٠/١).

م) فتح الباري :٧٠٨/٩)

^{) (}ظفر الاماني بشرح السيد الشريف الجرجاني: ٣٤٩/٢. وعلوم الحديث لابن الصلاح النوع الثالث معرفة الشاذ: ٧٧ - ٧٩. وتيسير مصطلح الحديث: ١١۶. الشاذ والمعفوظ.)

د ړومبى اشكال جواب دادې چې سلف الى الجنا اذ هغه وخت كښې جائز نه دې كله چې عقد بېيع كښې وخت متعين شوې نه وى، ليكن كه وخت متعين شوې وى، نو په دې صورت كښې جائز دى، دلته داختصار په وجه صرف سلف الى الجنا اذ ذكر دې، گنى اصل عقد كښې

د دويم اشكال جواب دادې چې د شندو د تعدد واقعې په وجه لرې كيديشې يعنې ډير د دويم اشكال جواب دادې چې د شندو د تعدد واقعې په وجه لرې كيديشې يعنې ډير ممكن دى چې قرض دجابر ځاي په پلار هم وو او جابر ځاي باندې هم، نورو ثقه راويانو د جابر ځاي د پلار قصه ذكر كړې ده او روايت باب كښې پخپله د جابر ځاي د قرض واقعه ذكر شوې ده، نو داشان داحديث پاك د تعدد واقعات په وجه شاذ نه دې، شاذ به هلته وې چې واقعه يو وه او يو ثقه راوى ددې په بيان كښې دخپل نه زيات ثقه راويانو نه مخالفت كړې وى، دلته داسې نه دى. ()

قوله : فَجَلَسَتُٰ، فَخَلاَعَامًا : ددې جملې شراح حدیث مختلف تشریحات کړی دی

① ابو مروان ابن سراج فرمائی چې (کمکست، د مفرد متکلم صیغه ده، جابر التائی فرمائی چې ځه کیناستم یعنی دقرض د اداکولو نه ځه روستو شوم ، او رعلی، یا باب تفعیل نه د رتغلیه، نه دې، په معنی د رتاخی، په دې کښې ضمیر فاعل رسلف، په معنی د قرض طرفته راجع کول دی، رای تاخی السلف عاما، یعنی هغه قرض یو کال پورې مؤخر شو یا رخلا، مجرد کښې د رخلو، هم ددې تاخر په معنی کښې ده. (۲)

(دويم مطلب ددې دا بيان شوېدې چې دا لفظ رېککست، دې، د مفرد مؤنث غائب صيغه ده، او د ضمير فاعل راره، طرفته راجع دې اومخکښې لفظ رفخلا، نه بلکه رنځلا، دې او صحيح عبارت دې رفځککت ، فځلا عاماً... ای تاخمت الاره عن الاثبار من جهة النځل، يعني زمکه دکهجورې فصل ورکولو نه يو کال پورې کيناستله، روايت کښې دی چې رنځلا، کښې تصحيف اوکړي شو او دا دا رفخلا، کړې شو . راً،

ه اصیلی په روایت کښې دی چې د (جلست) په ځائې (حبست) په معنی د منع کولو ده، او د ابونعیم په روایت کښې دی چې (ځنست) په معنی د (تاخمت، دې (^۵)په دې دواړو صورتونو کښې معنی واضح ده.

 ⁽فتح البارى: ٧٠٨/٩، وعمدة القارى: ٤٩/٢١).

 ⁾ عمدة القارى: ۲۱/، فتح البارى : ۹/).

[&]quot;) فتح البارى :٧٠٩/٩).

⁾ فتح الباری :۷۰۹/۹. عمدة القاری:۶۹/۲۱). ۵) فتح الباری :۷۰۹/۹؛ عمدة القاری:۶۹/۲۱).

د اسماعیلی په روایت کښې دی چې د ا پوره جمله داشان ده چې ونغنست علی عاما ، یعنی هغه زمکه په ماباندې یو کال مؤخره شوه وعلي کښې تصحیف کړې شوې دې. چا دا وفغلی جوړ کړې دي و کړا د ورځي د را

د کشمهینی کمیلیا روایت کښې دی چې دا (فغاست، دې، چې ددې معنی خلاف ورزوی) کوؤنکی دد. (ای فالفت الارض معهودها دحملها) (۲)

قوله: وَلَمُ أَجُنَّ مِنْهَا شَيْئًا: رَلَمُ آجُلُ، دهمزه په فتحه او دجيم ضمه او دال په تشديد سره، د باب نصر نه د و واحد متكلم صيغه ده، (جدا لشئ ..... جدا وجداد، شول كول. (فهو مجدود) دحضرت جابر الله مطلب دا وو چي تر اوسه ما په باغ كنبي هيخ نه وو شوكولي.

قوله: أَيُّرَى عَرِيشُكَ: (العريش، المكان الذي اتخذه في المستأن لستطيل به و تقيل فيه، ( ) په باغ كنبى د آرام دپاره چى كوم چپريا جونگړه جوړولي شى هغې ته عريش وائى

قوله: ثُمَّ قَالَ «يَا جَايِرُ جُكَن بِهِذِي د رجداد نه دي، يعنى ائي جابر اللَّهُ اوشوكوه، راتضاي ادا يعنى قرض ادا كره.

قوله: <u>فَقَـاَلَ «أَشُّهَكُ أَنْي رَسُولُ اللَّهِ:</u> دې كښې چونكه د خرق عادت په طور ډير كم څيزونه په طور د معجزې كافي شو ددې وجې نبى كريم تاهر دا جمله اوفرمائيله. د باب آخر كښى د ابن عباس ت*اشئ تعليق پ*ه كتاب التفسير كښې موصولا تير شوې دې. (^٢)

-٣٣ بأب أكُل الْجُمَّار `

[٥١٢٩] حَدَّثَنَا عُمُرُ بُرُنُ حَفْصِ بُنْ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَحْمَثُ قَالَ حَدَّثَيَى فَجُاهِمٌ عَنْ اللَّهُ عَلَى بَنْنَا عَمُنُ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- «إنَّ مِنَ الشَّجِرَلَهَا وَسَلَم - جُلُوسٌ إِذَا أَنَا عَلَى مِنَ الشَّجَرَلَهَا اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَالَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ

امام بخارى كيهي مقصد جمار يعني دكهجورې د ګابهې جواز خودلې دي چې داخوړل جائز

⁽⁾ فتح الباری : ۷۰۹/۹ عمدة القاری: ۶۹/۲۱). () فتح الباری : ۷۰۹/۹ عمدة القاری: ۶۹/۲۱).

[&]quot;) فتح البارى :٧٠٩/٩).

⁾ كشّف البارى :(كتاب التفسير):٢٠٢).

دى. پەروايت باندې تفصيلي كلام په كتاب العلم كښې تير شوې دې ()

- ١٣٠ باب الْعَجُوةِ . ١

[٥١٣] حَدَّثْنَا مُمْعَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا مُزُوّانُ أَخْبَرَنَا هَا شِمْرُ بُنُ هَا شِمِ أَخْبَرَنَا عَامِرُ بُنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - «مَنْ تَصَبَّحَ كُلَّ يُوْمِ سَبُمُ تَمَرَاتٍ عَجُوَةً لَمْ يَضُرُّهُ فِي ذَلِكَ الْيُوْمِ سُمَّ وَلاَ سِحْرٌ ». [٥٤٣٥ ، ٥٤٣٥ ، ٥٤٣٥]

قوله: عجودة: د مديني منورې يو خاص قسم مشهورې کهجورې دی، کتاب الطب کښې دي نفصيل رازي.

حدیث پاک کښې نبی کریم گلم ددې فضیلت بیان کړېدې چې سړې که د سحر په وخت کښې اووهٔ عجوه کهجورې اوخوری نو په دغه ورځ به ده ته زهر نقصان نه اورسوی اونه به ورته جادو.

قوله: جمعه بر .. عبد الله: حدیث پاك امام بخاری گواند په رومبی ځل ذكر كړې دې، په دې كښې امام بخاري گواند و د جمعه د جيم په ضمه او د دې كښې امام بخاري گواند شيخ جمعه بن عبد الله بلخى دې، د جمعه د د ځيم په ضمه او د ميم په سكون سره دې ځينو وئيلى دى چې د ده نوم يحيى دې، جمعه د د د لقب دې را ، ابن حيان په كتاب الثقات كښې ددې ذكر كړېدې، او دوئ ته ئې مستيقم الحديث وئيلى دى د ...

دوئ په کال ۲۳۳ هجرئی کښې وفات شو. (^۵) (ومالهڨالهخارۍ پلولاق الکتبالستة سویهډاالحدیث)(^۲)

٣٦- بإب الْقِرَانِ فِي التَّمُرِ

د دوؤ کهجورو په يو ځائې خوړلو کښې اخَتَلاک دې. دظاهر په نيز دوه کهجورې يو ځائې خړړل جائز نه دی. (^٧)

 ⁾ كشف البارى :(كتاب التفسير)

^۲) (۱۳۰۰) الحدیث اخرجه البخاری ایضا فی کتاب الطب باب الدواء بالعجوه للسحر رقم الحدیث ۶۵۳۵: وفی باب ما یذکر فی اسم النبی ۱۹۶۰ زقم الحدیث : ۵۶ یا ۵۶ واخرجه مسلم فی کتاب الاطعمة: باب فضل تم المدینة رقم الحدیث: ۲۰ واخرجه البوداؤد فی کتاب الطب باب فی تمر العجوة : ۶ /فتح الباری: ۹/رقم الحدیث: ۳۸۷۶).

^{ً)} تهذيب الاكمال :١٢٠/٥. رقم الترجمة:٩۶٢).

^{*)} كتاب الثقات لابن حبان ١٩٥٨/). ثم تهذيب الكسال ١٩٢١/٥. تهذيب الكسال ١١١/٢٠ ١/رقم الترجسة: ١٠٩٠.

⁾ فتح البارى :۲۱۱/۹).

۷) شرح مسلم للنووی:۱۸۱/۲).

جمهور وائي چې دا مکروه دی ۲

جمهوروسي پې د مروسي په دې کښې تفصيل دې که کهجورې د ډيرو سړو په مينځ امام نووى پيځ فرمانۍ چې په دې کښې تفصيل دې که کهجورې د ډيرو سړو په مينځ کښې مشترك وى او يو ځانې خوراك دپاره ناست وى نو دهغوئ د اجازت نه بغير دوه يو ځانې خوړل جائز نه دى. البته داجازت په صورت کښې هيڅ باك نشته دې. که صراحتا اجازت ملاؤ شى او يا دلالة، چونکه پهدې کښې د ټولو برابر حق دې، اوس که څوك دوه دوه خورى نو د نورو په مقابله کښې به زيات وصول کوؤنکئ وى. چې دهغې د اجازت نه بغير دې مستحق نه دې (۲)

پغیر دې مستدی د دې ... البته که مشترك کهجورې نه وی، ذاتی دی نو ددې نه دخپلې خوښې اخستلې شی او خ..ل شي خر په دې کني .ذکر شوې علت نشته دې..

خوړلی شی، خو په دې کښي دکر شوې علت نشته دې. عائشهٔ صديقه *گونش* او جابر ک*انځو* نه منقول دی چې دوه کهجورې يو ځائې کول او خوړل ددې وجي مکروه دی چې په دې کښې د حرص د هوس شائبه موندې شی. ^۲)

عائشه صدَّيقه عُلِيُّا أَوْ جابِر نه مُنقول دى چې دوه دوه کهجورې يو ځائې خوړل ځکه مکروه د د د د د کې د چه د هم په از هم نا شد د پ

دى چى په دې كښې د حرض وهوس شائبه موند شى.رً.) د امام محمد بخته او دنورو ډيرو عالمانو رائې ذاده چې د اسلام په شروع كښې د قران فى التمر منع كړې شوې وه، دې نه پس ددې اجازت وركړې شو .(^٥)

[٥١٣١] حَدَّثَنَا أَدَمُ حَنَّاثَنَا أَهُعُبَهُ حَدَّثَنَا جَبَلَهُ بُنُ سُعَيْمِ قَالَ أَصَابَنَا عَامُ سَنَةٍ مَمَ ابْنِ الزَّبَيْرِ فَرَزَقِنَا ثَمُّرًا فَكَانَ عَبُدُ اللَّهِ بُنُ عُمَرَ مُرَّيِنًا وَتَعْنُ نَاكُلُ يَتَقُولُ لاَ ثَقَادُوا فَإِنَّ النَّبِي -صلى الله عليه وسلم - مَهَى عَنِ الْقِرَانِ. ثُمَّ يَقُولُ إِلاَّأَنُ يَسُتَأَذِنَ الرَّجُلُ أَخَاهُ. قَالَ شُعْبَةُ الإذْنُ مِنْ قَوْلِ ابْنِ عُمَرُ ارَ ٢٣٢٣)

ې کې کې کې کې کې کې د کونې او سیدونکې دې او تابعی دې، بخاری شریف کښې ددوئ روایتونه حرف د عبدالله بن عمر المانو نه دی، فرمانۍ چې مونږ د عبدالله بن زبیر المانو په زمانه کښې قحط کښې اخته شو، هغوئ مونږ ته کهجورې راکړې، هغه مونږ سره تیریدواو مونږ

⁾ شرح مسلم للنووى: ١٨٨١/٢.باب نهى الاكل مع جماعة عن قرآن تعرتين ونحوهما فى لقمة الاباذن اصحابه) **

[&]quot;) شرح مسلم للنووي:۱۸۱/۲). ") فتع الباري :۸۱٤/۹ باب القران في التمر).

⁾ فتع البارى: ١٩٠١ / ٢١ باب القرآن في التمر).

م موقات شرح مشكوة كتاب الاطعمة: ١٧٣/٨).) فتح الباري . ٩/ ٧٠٤)

قوله : قال شعبة: الاس من قول ابن عمر: دا تعليق نه دې بلکه ماقبل سند سر, متصل دې. شعبة فرمائی چې «الاان يستاذن الرجل اغاه، دحديث پاك مرفوع حصه نه ده بلكه داد عبدالله گلتر قول دې، نوخطيب ددې روايت تخريج كړې دې، په دې كښې تصريح د،

چى (وقال ابن عمر الان ان يستاذن الرجل اخالا) (١)

ليكن حافظ ابن حجر د مرائل في ويد شعبه په اصحابو كښې ځينې دې لره مرفوع كوي. خينې دا په تردد سره نقل کوي چې دا مرفوع دې يا موقوف دې او ځينو جرم سره ونيلي دي. دا موقوف دې يعني شعبة نه روايت کوؤنکو کښې تعارض دي. نورو تابعينو کښې سفيان کالگئ، ابن اسحاق گالگئ، شيباني کالگئ، مسعر کالگئ او زيد بن ابي

انيسه مولية دا روايت نقل كړې دې

د سفيان ثوري روايت په کتاب الشرکة کښې تير شوې دې، ددې الفاظ دي چې «مغيان يقهن الرجلين التبرتين جبيعا يستاذن اصعابه (١)

حافظ ابن حجر مُحَالِدً فرمائي چي (دهذا ظاهرة الرفع مع احتمال الادراج) (٢)

د شيباني پُوشِيَّ روايت ابوداؤد نقل کړي دې چې (نهيمن الاتران الان تستاذن اصحابه) (*)دا هم ظاهراً مرفوع دېليكن أد راج احتمال په دې كښي هم دي.

د زيد بن ابي انيسه روايت ابن ابي حبان نقل كړې دي، ددې الفاظ دې چې رمن اكل مع توم من تبرفلايقهن فأن ارادان يفعل ذالك فليستاذنهم فان اذنوا فليفعل، (٥)

ددې وجې حافظ ابن حجر کیلیک فرمائی چې افالنای ترجح عندی ان لا ادراج یعنی د ټولو روایتونو مخکښې ایخودو نه پس دا معلومیږي چې اذن قول دحدیث مرفوع حصه ده،

٣٣- بأب بِالْقِقَّاءِ. (٥١٣٢) حَدَّثَنِي إِسْمَاعِيلُ بُنُ عَبْدِاللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بُنُ سَعْدٍعَ : أَبِيهِ قَالَ

^۱) فتح البارى :۲۱۲/۹)

⁾ صَعِيح بخاري كتاب الشركة باب القران في التمرتين الشركاء رقم الحديث: ٢٤٩٠).

^{ً)} فتح الباري :٧١٢/٩).

⁾ سنن ابوداؤد كتاب الاطعمة باب الاقران في التمر عندالاكل رقم الحديث: ٣٤٢/٣ : ٣٨٣٤). ٥) دا هم ظاهرا مرفوع دې د ادراج احتمال نه بهر حال دا هم خالی نه دې)

م) فتح البارى :٧١٣/٩).

د رفتاه ترجمه بادرنگ او د رهیان ککړې کړې شوې دې ده، د ننی کریم باللقشاء در ۱۲۴ م ۱۲ ه ا د رفتاه ترجمه بادرنگ او د رهیان ککړې کړې شوې دې ده، د ننی کریم باتش عادت مبارك د دواړد په باره کښې دا وو چې نبی کریم باتش به رطب یعنی لمدې کهجورو سره به دا یو ځائې اوخوړل ، ځکه چې د بادرنگ تاثیر یخ وی، اود کهجورې ګرم، دواړه یو ځائې کول او استعمالول سره اعتدال پیدا کیږي ربطیخ، خربوزه، به هم نبی کریم باتش کهجورې سره خوړله، نو د ابوداؤد په روایت کښې دی چې رکان رسول الله تاپش یاکل البطیخ بالرطب فیقول بکنې حرهذا بهدهذا، وبردهذا به حرهذا، ر')

٣٣- مأكر كنة النُّخُلِّ

[۱۲۲۰] حَدَّانَدَا أَلُولُعَيْهِ حَدَّنَدَا مُحَدُّدُ بُرُ عُلَّحَةً عَنُ زَيِّيْهِ عَنُ مُجَاهِدٍ قَالَ سَمِعْتُ الْرَ عُمَرَ عَنِ النَّبِي صلى الله عليه وسلمقالَ مِنَ الشَّجِيشَجْرَةٌ تَكُونُ مِثْلُ الْمُسْلِمِ، وَهُى النَّطْلَةُ [د ٤٩] پددې کښې څه شك نشته دې چې د کهجورې ونه ډيره برکتنا که وی، ددې تحتی ماتولو نه پس خناورو لره ورکولې شی، ددې دپانړو پکئ جوړيږي، ددې ښاخونه د چتونو دپاسه خلق استعمالوی، ددې تنا هم په تعمير کښې دستنې او شهتير په ځائې استعماليږي، غرض دا چې هر څيز دې کار آمد دې.

حديث باب باندې تفصيلي بحث په كتاب العلم كښې تير شوې دې ن

ه- بأب جَمُعِ اللَّوْنَيُنِ أَوِالطَّعَـأُ مَيْنِ بِمَرَّةٍ.

(۵۱۳۴) خَذَتَنَا الْبُ مُقَاتِلِ أَخْبَرُنَا عَبْدُ اللَّهِ أَغْبَرُنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدِي عَنْ أَبِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْدَ - رضى الله عنهما - قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - يَأْكُلُ الرَّطَبَ بِالْقَفَاءِ أَنْ ١٩٢٤هِ)

نبی کریم گلیم به ترلیدی کهجوری بادرنگ سره خوړلی، ددې نه معلوم شو چی جمع اللونین یا جمع طعامین یعنی دوه مختلف قسمونه میوی یا خوراك جمع كولی شی حافظ ابن حجر گیلیم فرمائی چی ددې باب نه شائد امام بخاری گیلیم د انس گلیم نه مروی دهغه حدیث تضعیف طرفته اشاره کړې ده، چی په هغی کښی وارد شوی دی چی د نبی کریم کلیم کلیم اوفرمائیل چی «ادمان لما اناء….. لا اکله ولا احرمه» را دوه پخکېی په یو لوښی

کښې دی ؟ څدېد نددا اوخوروم او ندېددا حرام ګڼړم، پددې روايت کښې چونکه يو

^{ّ)} سنن ابوداؤد كتاب الاطعمة فى الجمع بين لونين لى الاكل:٣۶٣/٣٥ رقم الحديث:٣٨٣۶). ") اوگورنى كشف البارى كتاب العلم)

⁾ فتح البارى :٩/ ٧١٥).

مجهول راوی دې د دې و جې دا ضعیف دې

- ٢٠٠٠ أَدْخَلَ الضِّيفَانَ عَشَرَةً عَشَرَةً

الله (٥١٣٥) حَذَّ ثَنَا الصَّلُتُ بُنُ مُحَمَّدٍ حَدَّ ثَنَا حَمَّا دُبُنُ زَيْدِ عَنِ الْجَعْدِ أَبِي عُمَّانَ عَنُ أَنْسِ. وَعَنُ سِنَانِ أَمِي رَبِيعَةَ عَنُ أَنْسِ أَنَ أَمَّسُلَيْمِ أَمَّهُ عَمَانُ إِلَى مُنِيعَةَ عَنُ أَنْسِ أَنَ أُمَّسُلَيْمِ أَمَّهُ عَمَدَتُ إِلَى مُنِيعَةَ عَنُ أَنْسِ أَنَ أُمَّسُلَيْمِ أَمَّهُ عَلَى مُن مَعِيرٍ، جَقَنْهُ وَجُعَلَتْ مِنْهُ خَطِيفَةً، وَعَمَرَتُ عُكَةً عِنْدَهَا، ثَمَّ بَعَثَنُهُ وَهُونِي أَصْحَالِهِ فَلاَعْوَثُهُ قَالَ «وَمَنْ مَعِي». فَخِنُ الله النّبي - صلى الله عليه وسلم - فَأَتَيْتُهُ وَهُونِي أَصْحَالِهِ فَلاَعْوَثُهُ قَالَ «وَمَنْ مَعِي» فَخُرَمَ الله عَلَى عَشَرَةً ، نَدَ خَلُوا فَأَكُوا اللّهِ إِنَّمَا هُوسَ عُصَدَّةً أَمُسُلَيْمٍ، فَلَ خَلُوا فَأَكُوا فَاكُولُوا أَكُولُوا فَاكُولُوا أَمْ فَاللّهِ إِنَّمَا هُوسَ مِنْهَا فَمُ اللّهِ الله عليه وسلم - فَمَّ قَامَ فَجَعَلُتُ أَنْظُرُهُلُ مُلُ نَقَصَ مِنْهُ اللّهِ عَلَيه وسلم - فَمَّ عَمَرَةً » . فَتَعَلَى عَثَمَ أَنْظُرُهُلُ هُلُ نَقَصَ مِنْهُ اللهَ عَليه وسلم - فَمَّ عَمَرَةً » . حَمَّى عَثَرَةً اللهُ عَلَى عَشَرَةً » . حَمَّى عَثَرَةً هُولُولُ اللّهِ عَلَى عَشَرَةً » . حَمَّى عَثَرَا أَنْ الله عليه وسلم - فَمَّ عَلَى عَشَرَةً » . حَنْ عَلَى عَشَرَةً » . حَمَّى عَدَّ أَنْهِ لِهُ عَلَى الله عليه وسلم - فَمَّ عَلَمْ عَشَرَةً » . حَمْ عَلَى عَشَرَةً » . وَلَا تَنْ عَنْ اللهُ عَلَيه وسلم - فَاللّهُ اللهُ عَلَيْهُ مَلْولُولُ و وَيْ تَعْدُولُ وَمَعْلَى اللّهُ عَلَى عَشَرَةً » . وَلَا تَنْ عَنْ اللهُ عَلَي عَشَرَةً » . وَلَا تَلْ عَرَبُ مَنْ الله عَلَي عَلَى عَشَرَالُ وَلَا وَ وَيْ تَعْدُولُ وَلَا اللهُ عَلَى عَشَرَةً هُولُولُ اللّهُ عَلَى عَشَرَالُ اللهُ عَلَى عَلَى عَلَى عَشَرَةً » . وَلَا عَلَى عَشَرَةً هُمُ اللّه عَلَى عَشَرَةً هُمُ اللّهُ عَلَى اللّهُ اللهُ عَلَى عَلَى عَلَوْلُولُ اللّهُ عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى اللّهُ عَلَى عَلَى اللهُ عَلَى اللّهُ عَلَى الللهُ عَل

انس گائتو فرمائی چې دده مور بې بې ام سليم يو مد اورېشې دليا کړې وی او په دې باندې هغې فرمائی چې دده مور بې بې ام سليم يو مد اورېشې دليا کړې وی او په دې باندې هغې د خپل لوبنې نه غوړې واچول، بيا ئې د نبې کريم کاللې پس اوليولم، ځه نبې کريم کال لره راغلم نو په دغه وخت کښې نبې کريم کال حضرات صحابه کرام تاکل سره ناست وو ، ما ورته دعوت ورکړو ، نو نبې کريم کال اوفرمائيل چې ماسره کوم ملګري دی او دا هم لاړشي ؟ څه واپس راغلم او دا اطلاع مې ورکړه چې نبې کريم کال په خدمت کښې حاضر شو او راشي چې ماسره ناست دى ؟ نو ابوطلحه د نبې کريم کال په خدمت کښې حاضر شو او عرض ئې اوکړو چې يارسول الله کال اچې څه مو تيار کړې دې هغه کې دې نبې کريم کال اوفرمائيل چې لس کسان دننه راؤبلئ، هغه خلق راغلل او ټولو په مړه خيټه خوراك اوفرمائيلو . تر دې پورې څلوينېت کسان شمار کړې شو ، بيا نبې کريم کال خوراك اوفرمائيلو ، او اته اودريدل، مادې خوراك اوفرمائيلو ، او اته اودريدل، مادې خوراك ته کتل په دې کښې هيڅ نه وو کم شوى

قوله: حبشته ای جعلته جشیشاً، والجیش دقیق غیرناعم: یعنی ددې ندئې دلیا جوړه کړه، د رجش، معنی دل کول او نیم کوفته جوړول دی، د رخطیقه، او رصیره هیو معنی ده هغه خوراك چې اوړهٔ ګدوډ كړې شى او جوړولې شى. په دې كښې غوړى هم شامولولې شى ، ' ، ابن بطال پښتا فرمانى چې په يو ځانې خوراك كولو كښې بركت دې امام ابوداؤد پښتا په دې سلسله كښې يوروايت هم فقل كړې دې قاجتموامل طعامكموا ذكرواسم الله يارك لكم فيه ، ' ؟

2- بأب مَا يُكُرَّهُ مِنَ الثَّومِ وَالْبُقُولِ.

فِيهِ عَنِ ابْنِ ثَمَرَعَنِ النَّبِي صلى الله عليه وسلم (٥١٣٧) حَدَّثَنَامُسَدَّدُ حَدَّثَنَاعُبُدُ الْوَارِثِ عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ قَالَ قِيلَ لأَنَسِ مَا سَمِعْتَ النَّبِي

صلى الله عليه وسلم في القُومِ فَقَالَ «مَنْ أَكَلَ فَلاَيَقُرْيَنَ مُهُ جِدَنَا». [ر. ٨١٨] [٥٦ ٢٧] حَدَّثَنَا عَلِي بُنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا أَبُو صَفُوْاتَ عَبْدُ اللَّهِ بُنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا يُونُس عَنِ ابْن شِحَابِ قَالَ حَدَّثَنِي عَطَاءٌ أَنَّ جَارِبُن عَبْدِ اللَّهِ-رضى الله عنهما - زَعَمَ عَنِ النَّيِي صلى الله عليه وسلم قَالَ «مَنْ أَكَلَ نُومًا أَوْبُصَلاً فَلَيْفَتِزِلْنَا، أَوْلِيَعْتَزِلُ مَهْ جِهَنَا». [ر. ١٤٥] امام بخارى بُمِنْظَةٍ بِه دى باب كنبى ئى هغه سبزيانى مكروه او محرزولى جى به هغى كنبى دننه

بوئی دی، لکه اوږه، پیاز ، مولئ او ګندنا وغیره. آ د اوږې وغیره متعلق د جمهورو علماء مسلك دادې چې دا مكروه تنزیهی ده. دظاهریو په نیز مگروه تحریمی ده ځکه چې ددې بدبوئی سره فرښتو او خلقو ته تكلیف رسی.

البته حرام نه دی ځکه چې آبو آیوب آنصاری گائی چې کله دا سبزیانی د نبی گریم کا په خدمت کښې پیشه دی تبوس او کړو چې یارسول د دمت کښې پیش کړې نو نبی کریم کا اله تاکی ایم درام نه دی، دلکی اکمه من الله کا الله تاکی او درام دی څه ؟ نو نبی کریم کا الله تاکی او درائیل چې حرام نه دی، دلکی اکمه من

اجل ديحه، ددې د بدبوئي په وجه ځما دانه دي خوښې

امام ترمدي دې حديث پاك ته حسن وئيلي دي.

او بل روایت کښي دی چې نبی کریم گاهم فرمائۍ چې (کلفان انامي من لاتنامي)، ۲، ددې نه دعامو خلفو حق کښي ددې سبریاننو استعمالولو اباحت معلومیږي لیکن دا اباحت

به هله وی چې کله نورو ته تکلیف نه وي

د بدبونی په وجه داخوښ کړی شوی ته دی لیکن چونکه په دې کښې نورې فائدې هم دی. ددې وجې د ا پخول او په نورو طریقو سره ددې بوئی ختمول او دا خوړل بهر حال د فائدې نه خالی نه دې نو یو حدیث پاک کښې دی چې (ان کنتم لابه اکلیه اقامیتوه اطبخا) د '

⁾ فتع البارى :٧١٧/٩)

⁾ فقع الباري /٧١٧/٩. أو كورة سند العرف كالريالاط قبل ساجل في كالمتاكل الإسمال و ٧٤١/٤٠ قرالت من ٧٤٠

⁾ اوتحورثی سنن النرمذی کتاب الاطعمة باب ماجاء فی کراهیة اکل الئوم والبصل: ۲۶۱/۶رقم العدیث :۱۸۰۷).) اوتحورثی سنن ابو داؤد کتاب الاطعمة باب اکل الئوم : ۲۶۱/۶،رقم العدیث:۳۲۷۳. ۳۲۱۳).

البته د نبی کریم کاهم په حق کښې د دې استعمال د ځینې عالمانو په نیز حرام وو او د ځینو

رُوایت باب کښې دی چې کوم سړې اوږه یا پیاز اوخوری، نو هغه دې زمونږ نه بیل وی یا ئې اوفرمائیل چې هغه دې زمونږ د مسجد نه بیل وی، د رمسجدنا، نه مطلقا مساجد مراد دی، د مسجد نبوی تا خات کم ټولو مسجدونو لره شامل دې د د دې وجې دا حکم ټولو مسجدونو لره شامل دې د د

- ٨٣ بأب الْكَبَاثِ، وَهُوَ ثُمَرُ الْأَرَاكِ.

(٥١٣٨) حَدَّثَنَا سَعِيدُ بُنُ عُقَيْرِ حَدَّثَنَا أَبُنُ وَهُبٍ عَنْ يُونُسَ عَنِ أَبِن شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَضَ أَبُوسَلَمَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي جَابِرُبُنُ عَبْدِاللَّهِ قَالَ كُنَّا مَمْرَسُولِ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم-يَمْرِ الظَّهْرَانِ نَعْنِي الْكِبَانَ فَقَالَ «عَلَيْكُمْ بِالأَسْوِدِمِنْهُ، فَإِنَّهُ أَيْطُبُ». فَقَالَ أَكُنْتَ تَرْعَى الْفَنَمْقَالَ «نَعَمُ وَهَلْ مِنْ نَبِي إِلْأَرْعَاهَا». (ر ٢٢٧٥)

ځينو نسخو کښې د (کهاڅ) تشريح ورق والا سره کړې شوې ده. دا سهوه ده، د پيلو ونې ته (کهاڅ) نه واني، بلکه دپيلو ميوې ته کباث وائي.

جابر گاتُوُ فَرَمَائَى چِي مُوْنِهِ نِبِي كُرِيم ﷺ سرَّه مَقَام مراَلظهران كښي وو، مونږ د پيلو د وڼي ميوې شوكولي، نبى كريم ﷺ اوفرمائيل چې د تور رنګ والا اوشوكوئي، ځكه چې هغه ښه د وې، نبى كريم ﷺ چيلئ څرولي دى څه؟ ځكه چې دا چيلو څرولو والا عموما پيژني، نبى كريم اوفرمائيل چې او يو نبى كريم ﷺ به هم داسې نه وې تير شوى چې هغه چيلئ څروليې نه وي.

(ايطب: اطيب) معنى ده او ددې مقلوب دې لکه جذب، جبد

-٣٩بابَ الْمَضْمَضَةِ بَعُدَ الطَّعَـامِ.

(۵۱۳۹)حَذَّثَنَاعَلِي حَدَّثَنَا سُفْيَانُ سَمِعْتُ يَعْنَى بْنَ سَعِيدٍ عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارِ عَنْ سُوَيْدِ بُرِ النَّقْهَانِ عَالَى:

. خُرَجْنَا مَمَرَسُّولِ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم- إلَى خُيْبَرَ، فَلَبَّا كُنَّا بِالصَّهْبَاءِ دَعَا بِطَعَامِ فَمَا أَتِي إِلَّابِ مِنِي، فَأَكَلْنَا فَقَامَ إِلَى الصَّلاَةِ، فَتَمَعْمَضَ وَمُعْمَضْنَا.

قَالَ يَغَيِّ سَمِعْتُ بُشَيْرًا يَقُولُ حَدَّثَنَا سُويَلًا: خَرَجْنَا مَعَرَسُولِ اللّهِ-صلى الله عليه وسلم- إلَى حَيْبُرَ فَلَمَّا هُنَّا بِالصَّهَمَاءِ-قَالَ يَعْنِي وَهُى مِنْ خَيْبَرَ عَلَى رُوْحَةٍ - دَعَا يِطَعَا رِفَعَا أَتِي إِلَّا

۱) فتح الباری :۲۱۸/۹). ۱) فتح الباری :۲۱۸/۹)

بِيَوِيْقٍ، فَلُكْنَاهُ فَأَكَلْنَامَعُهُۥ ثُمَّرُدَعَا بِمَاءِفَهُمُّمَضَ وَمَفْهَضْنَامَعُهُۥثُمَّ صَلَّى بِنَاالْمَغُرِبَ وَلَمُ يَتُوفَاً. وَمَالَ سُفْيَانُ كَاتَّكَ تُمْعُهُ مِنْ يُعْنِى. (ز ٢٠٤)

پول. اول کولو نه پس خوله کښې اوبه اچول. یعنی خوله ګنګالول، مستحب دی چونکه په غاښونو او اورو وغیره کښې د خوراك خښڅوکی پاتې شی نو ددې وجی خوله کښې اوبه اچول او خوله صلاح کول پکار دی. د باب دواړو روایتونو کښې د مضمضمه ذکر دي.

قوله: وَقَالَ سُفْيَاتُ كُلَّنَكَ تَنْهَعُهُ مِنْ يَخْيى: سفيان كُلُهُ خيل شاگرد على بن عبدالله ته اوفرمانيل چې ته دا خدا نه اورې، دا داسې اوگنره چې ته دا خدا نه نه آورې، بلکه خما استاد د يحيى بن سعيد انصارى نه آورې، يعنى دا ما ته دومره ياد دې چې لفظ بلفظ ئې بيا نوم لکه څنګه چې ما د يحيى نه آوريدلې وو. دا اوګنړه چې ګويا ته ئې د يحيى بن سعيد نه آورې

- ٥٠٠ بَابَلَعُقِ ٱلْأَصَابِعِ وَمَصِّمَا قَبْلَ أَنْ تُمْسَحُ بِالْمِنْدِيلِ.

[۵۱۴۰]حَدَّثَنَاعَلِيَّ بُنُ عَبْدِاللَّهِ حَدَّثَنَا اللَّهُ عَلَى عَنْ عَنُوبِّن دِينَا رَعَنُ عَطَاءَعَن ابْن عَبَاسِ أَنَّ النَّبِي -صلى الله عليه وسلم-قَالَ: «إِذَا أُكِلَّ أَحَدُكُمُ فَلاَيَمَنَهُ بَدَهُ حَتَّى تَلْقَتَا أَدُنُوهَمَا ﴾.

د خورات کولو نه پس لاسونه په رومال وغیره سره او چولو نه مخکښې هغه دې اوڅټلې شی. او دې نه پس دې بیا لاسونه او چ کړې شی، نو رومال به زیات نه ګنده کیږی. امام بخاری گڼځ په ترجمه الباب کښې (مسخ بالبندیل) سره غالبا دې روایت طرفته اشاره کړې ده چې کوم امام مسلم گڼځ ذکر فرمائیلي دې، په هغې کښې دی چې ، فلایسح یده بالبندیل حق یلعق اصحابعه، () یعنی محوتې دې رومال سره او چولو نه مخکښې او څټلې شی.

په خو کوتو خوراک کول پکا ردی : «فلایسه پده سند» ، دیده پورا لاس نه بلکه دې نه ګوتې مراد دی. ځکه چې د مسلم شریف په روایت کښې دی چې ،ان دسول الله که کان پاکل بشلاث اصابه فاذا فرخلقها، (*) یعنی نبی کریم که که به په دریو ګوتو سره خوراك کولو او د فارغیدو نه پس به نبې ګوتې څټلې

طبرانی د کغب بن عجره نه روایت نقل کړېدې چې په هغې کښې د دریو ګوتو تفصیل دې، هغه فرمائی چې درایت دسول الله گلا یاکل باصابعه الثلاث بالابهام، دالتی تلیها والوسطی دیلعق الوسطی ثم التی تلیها ثم الابهام، یعنی کټه ګوته د شهادت ګوته، او مینځنځ ګوته. دې دریو

⁾ صحيح مسلم كتاب الاطعمة باب استحباب لعق الاصابع: ۱۶۰۶/۳ . رقم الحديث:۲۰۳۳).) صحيح البخارى كتاب الاطعمة باب استحباب لعق الاصابع:۱۶۰۶/۳ . رقم الحديث : ۲۰۳۳).

واړو ګوتو سره به نې خوراك كولواو د ټولو نه مخكښې مينځنې ګوته، بيا د شهادت ګوند او په آخر کښې بدنې مټه ګوته څڼله

ددې نه هم دا خبره معلومه شوه چې دريو ګوتو سره خوراك كول مستحب دى، اګر چې پړ پنځو ګوتو سره خوراك جائز دې، او د ابن شهاب زهرې پُونلو په يو مرسل روايت كښې د نې

كريم كَالِيْجُ نه هم ثابت دى په هغى كښى دى چې «ان النبى كاليُجُ كان ادّا اكل اكل بخيس، د ، ،

قاضی عیاض کالئ فرمائی چی د دریو گوتو نه زیاتو ګوتو سره خوراك كولو دپار. استعمالولو کښې يو د حرص او هوس شائبه داده چې ضرورت دريو ګوتو سره پوره کيږي او که خوراك داشان وي چي په دريو ګوتو سره نمړئي نه صحيح جوړيږي نو بيا څلورمه اُرِّ پنځمه ګوته دې سره بلاکراهت استعمالولي شي. ( )

قُوله: حَتَى يُلُعَقَهَا أُويُلُعِقَهَا: تر دې پورې چې خپله ئې او څټې او يا ئې بل اوڅټې. ړومبئ مجرد باب سمع دې، په معنی د څټلو او دويم باب د افعال نه دې په معنی د بل باندې څټل

د کوتو په ختلو کښې مصلحتونه. دګوتو په څټلو کښې درې علتونه يا مصلحتونه بيان شوی دی 🛈 يو دا چې د څټلو نه پس رومال وغيره زيات ګنده نشي اوتلويت به هم نه وي

 ⊙ دويم علت د مسلم شريف يو روايت بيان كړې شوې دې. (اذا سقطت لقبة احداكم فليمط ما اصأبها من اذى ولياكلها ولايدعها للشيطان ولايهسجيدة باالهنديل حتى يلعقها او يلعقها فانه لايدرى في اى طعامه البركة) رك

اود طبرانی د روایت الفاظ دی چې «فانهلایدریقای طعامهیباركله، رخ

د برکت اصلی معنی زیاتې دې، دلته ددې نه مراد څه دې؟ امام نووی ﷺ فرمائی چې (والبراد باالبركة ماتصل به التغنية وتسلم عاقبته من الاذى ويقوى على الطاعة ، (°)

البته بل باندې څټلو کښې ددې خبرې اهتمام دې وي چې په چا باندې ګوتې څُټې چې هغه کراهت او کرکه نه محسوسوي، لکه ښځه، خادم، بچې وغیره. (٪)

۷) فتح الباری :۷۲۲/۹)

ا) مجمع الزوائد :۲۸/۳، وطبقات ابن سعد:۲۸۱/۱).

^{&#}x27;) فتح آلباری :۲۱/۹)

⁾ صحيح مسلم كتاب الاطعمة باب استحباب لعق الاصابع:١٤٠۶/٣. رقم الحديث: ٢٠٣٣).) فتح البارى :٩/ ٧٢٢).

⁰) شرح مسلم للنووى كتاب الاطعمة باب استحباب لعق الاصابع: ١٧٥/٢)

⁾ فتح الباری :۲۲/۹)

ځينو خلقو اعتراض کړې دې چې ګوتې څټل څه خوښ عمل نه دې، علامه خطابي کمپينځ ددې اعتراض او ددې جواب ذکر کوي او فرماني چې:

وعاب توم افسد عقلهم الترفه فزعبوا ان لعق الاصابع مستقبح كانهم لم يعلبوا ان الطعام الذي علق بأصابح اوالصحفة جزء من اجزاء ما اكلوة واذا لم يكن سائر اجزائه مستقدرا لم يكن الجزء اليسير بالاصابح منه مستقدرا وليسى ذلك اكبرمن مصه اصابعه بهاطن شفتيه ولايشك عاقل فان لا باس بذالك فقد يهضبض

الانسان فيدخل اصبعه في فيه فيدلك استأنه و باطن فيه ثم لم يقل احبدان ذالك قذارة اوسو ادب، (`،

حدیث باب ندیو دا خبره هم معلوم شوه چې خوراك کولو ندپس لاس او چول مستحب دی قاضی عیاض تختی فرمائی چې دا په هغه وخت کښې دی چې کله د لاسونو د وینځلو ضرورت نه وې، لکه لاسونو ته څه غوړوالي وغیره نه دې لکیدلې، لیکن که په لاسونو باندي غوړوالي وي او صرف لاسونه او چولو سره هغه نه زائل کيږي نو داسې صورت کښې لاسونه وينځل پکار دي ۲۰

لاسونه د خوراک نه مخکښې او روستو وینځل پکار دی : امام ابوداؤد محظیم په صحیح سند سره يو روايت نقل فرمائي چې رمن نامروني يد عبرولم يغسله فاصابه شي فلايلومن الانفسه، ر آيعنی د.شپې يو سړې په دې حالت کښې اودهٔ شی چې دده په لاس کښې څه غوړوالې او څه بوئی وی اوپه دې باندې څه زهريله څيز ورشي. يعنی څه چينجې وغيره او چيچې نو بس هغه دې خپلځان ملامت کړی او دا دې د خپل غفلت نتيجه اوګنړی.

امام ترمدي رئيلية د سلمان فارسي رئيلية يو روايت نقل كړې دې چې نبي كريم تايم ورمائي چې (بركة الطعام الوضو قبله والوضو بعده) (۴) يعني د خوراك نه مخكښي او خوراك نه پس لاسونه او خوله وينځل دبرکت باعث دي، په دې حدېث پاك كښې د اودس نه مراد وضوء نه دې كوم چې مونځ دپاره کولي شي، بلکه لاسونه وينځل او خوله وينځل مراد دي

سفیان تُوری ﷺ دخوراك نه مخكښې لاسونه وینځلو ته مكروه وائي، امام ابو داؤد دا ضعيف ګنړلې دې. ۳۰

٥٣- بأب الْمِنْدِيلِ (۵۱۴۱) ﴿ حَدَّاثَمَا إِبْرَاهِيمُ يُنُ الْمُنْذِرِقَالَ حَدَّثَنِي هُمَّدُيْنُ فَلَيْرِقَالَ حَدَّثَنِي أَمِي عَنْ

⁾ فتح البارى :٧٢٢/٩)

⁾ فتح الباري : ٧٢٢/٩)

^{) (}سنن ابي داؤد كتاب الاطعمة باب في غسل اليدين من الطعام رقم الحديث:٣٨٥٢. ٣٢٤/٣)

^{ً)} فتح الباري :٧٢٢/٩) رًّ) سنن الترمذي كتاب الاطعمة باب ماجاء في الوضوء قبل الطعام وبعده رقم الحديث ٤۶: ١٠. ٣٨٢/٤).

^{) (}الحديث اخرجه ابن ماجه كتاب الاطعمة باب مسح البد بعد الطعام:١٠٩٢/٢. رقم الحديث:٣٢٨٣)

سَعِيدِبُنِ الْحَارِثِ عَنْ جَابِرِبُنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضَى الله عنها أَنَّهُ سَأَلَهُ عَنِ الْوُضُوءِمِّ اَمَسَّتِ النَّالُ فَقَالَ لاَقَلْكُنَّ اَزَمَانَ النَّبِي -صلى الله عليه وسلم-لاَ تَجِيدُ مِثْلَ ذَلِكَ مِنَ الطَّعَامِ الأَقْلِللُ فَإِذَا تُحْرُ وَجَهُ نَا لُالْمُ يَكُنُ لَنَا مَنَا دِيلُ ، إِلاَّ أَكُفَّنَا وَسَوَاعِدَنَا وَأَقْدَامَنَا ، ثَمَّ نُصَلِّى وَلاَ تَتَوَضَّأُ

فَاذَانُمُنَ وَجُوْنَاكُاهُ رَبِّكُونُ لِنَا هُمَّاوِيلَ، الْآکَفَنَا وَسُواعِينَاوَافَاهَامَنَا مَعْرَنْصَلِي وَلا تَعْوَضَا. امام بخاری رَوَشَهُ په دې باب کښې د خوراک کولو نه پس رومال سره لاسونه داوچولو جواز ثابت کړې دې، جابر تُناشُونو فرماني چې اور باندې پخ شوې خوراک مونږ ته د نبي کړيم کلم په زمانه کښې ډير کم نصيب شوې وو او کله چې به مونږ ته دا قسمه خوراک ملاؤ شو نو مونږ سره د لاسونو، پښو او تلو نه سوا رومالونه نه وو يعني مونږ خلقو به خپل لاسونه د بدن په دې حصو باندې اوچول، بيا به مونږ مونځ کولو او دخوراک کولو په وجه به مونږ اودس نه کولو ځکه چې ما مست النار ناقض وضو نه دې

ده کو دی ځی د مفهرم نه معلومیږی چې امام بخاری گولت په ترجمة الباب کښې ثابت کړی دی چې مونږ سره رومال نه وو، ددې وجې قدمونه او لاسونو وغیره سره به مو لاسونه او چې مه مونږ به په دو لاسونه او چول، ددې مفهوم دا راؤزی که رومال مونږسره وې نومونږ به پددې باندې لاسونه او چول، امام قفال په رمحاس الشهیعة، کښې لیکلی دی چې مندیل یعنی رومال نه هغه رومال مراد دې چې او دس یا غسل نه پس استعمالیږی بلکه هغه تولیه هم مراد ده چې خوراك کولو نه پس چې دلاسونو لوندوالئ او غوړوالئ وغیره د صفا کولو دپاره استعمالیږی ()

- ٢٥٠ با عَايَقُولَ إِذَا فَرَغُمِنُ طَعَامِهِ.

[۵۱۴۲] حَدَّثَنَا أَلُونُعُيْمِ حَثَّنْتِا سُفْيَاتُ عَنُّ ثَوْرِعَنُ خَالِدِيْنِ مَغْدَانَ عَنْ أَبِي أَمَامَة أَنَّ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - كَانَ إِذَا رَفَمَ مَابِدَتُهُ قَالَ «الْحَمُدُ لِلَّهِ كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكُ اَفِيهِ عَيْزَمَكُفِي، وَلاَمُوَذَّعِ لاَمُسْتَغَنَّى عَنْهُ، رَبَّنَا».

[۵٬۴۳] مَنَّ تَتَنَأَ أَنُو عَاصِّمِ عَنُ ثَوْرَيْنِ يَزِيدَعَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَاتَ عَنْ أَبِي أَمَامَةَ أَنَّ النَّبِي -صلى الله عليه وسلم-كانَ إِذَا فَرَعَمِنْ طَعَامِهِ-وَقَالَ مَرَّةً إِذَا رَفَمَمَا لِمَتَهُ-قَالَ «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَفَانَا وَأَرْوَانَا عَيْرَمَكُ فِي ،وَلاَمَكُ فُورٍ-وَقَالَ مَرَّةً الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّنَا ،عُيْرَمَكُ فِي ، وَلا مُوذَّةً - وَلا مُسْتَغَنِّى ، رَبَّنَا ».

د خوراك كولو ند پس د الله گنگ حمدوثنا، بیانول او شكر كول مستحب او مسنون دى، دخوراك كولو ند پس د الله گنگ حمدوثنا، بیانول او شكر كول مستحب او مسنون دى، احادیثر كنبي مختلف ادعیه منقول دى، امام بخارى گنگ دلته درې دعا گنبي نقل كړى دى.

① رومهنى دعا داده: «الْكَتُدُ لُلُو كُثِهُنَا طَيِّهَا مُهَارَكًا فِيهِ، فَيُدُمُكُهُنِ، وَلاَ مُرَدَّع وَلاَ مُسْتَقَفَّى عَتُهُ، رَهِّتُنا يعنى و شكر حق يعنى و شكر حق مونو نشو ادا كولى او دا نه پریښودې شى اونه دهغه د پاك ذات نه استغنا اوبي نیازى اختیاورلې شى، ائې زمونوه ربه ا

قوله: غَيْرَمَكُهُ نِي: د (مكفی) په تشریح کښې شارحینو مختلف اقوال لیکلې دی. داد حمد صفت هم جوړولې شی () پورته ترجمه هم ددې مطابق کړې شوې ده چې زمونږ د طرفنه کوم حمد او شکر دې هغه هر ګر کافی نه دې لیکن دا پریښودې هم نشی. لهذا مونږ د خپل استعداد مطابق ددوئ حمد وشکر ادا کوؤ، او دا د طعام صفت هم کیدلې شی نو علامه عینی گیگ لیکی چې:

رفظ مكفى من الكفاية وهواسم مفعول اصله مكفرى على وإن مفعول و لها اجتبعت الواقو الياء قبلت الواقياء و ادخيت الياء ثم البياء كسرة لا چل الهدى المناه المناه المناه الماء ا

قوله ولا مودع: رمودې د ميم په ضمه او د واؤ او د دال په فتح او تشديد سره دباب تفعيل نه صيغه د اسم مفعول ده. په معنى د متروك چې هغې ته الوداع وئيلې شوى وى. دا خو د حمد صفت دې چې هغه شكر پرنښو دې شر او يا د طعام صفت دې چې په دې طعام رغبت او ددې طلب متروك نه دې يا دې طعام ته رمودې دا دال په كسره سره د اسم فاعل صيغه هم كيدې شى يعنى مونږ خو دې طعام ته الوداع او رخصت والانه يو رآ

‹رېنا›: دا منادی منصوب دې، حرف ندا محذوف دې یعنی ریارېنا، او دې لره (هو، مبتدا محذوف خبر هم جوړولي شو. ر^۴)

- ویمه دعا ده: رائځند پلوالین گفاکاو آزوانا، غیر مکی فی و کامکفور، شکر دهغه الله تعالی دپاره
   دې چې هغه پاك ذات زمون كفایت او کړو، مون ئې سیراب کړو، نه دهغه يې نیازی کولې
   شی اونه دهغه ناشکری کولې شی.
- @ دریمه دعا داده «الْکَنْدُ يُلُورَيَّنَاء عَيُرُمَكُيِّقُ وَلاَمُوَةِم وَلاَمُسْتَغَفَّقَ، رَبُتُنَا، په دې کښې رومبې «دبنا) د الله تعالى صفت او دويم «دبنا) منادى دې.
  - @ يو دعا أمام ابوداؤد رَّ الله هم نقل كړې ده:

۱) فتح الباری :۹/ ۷۲۵) ۱) مرد تالتاری (۲۱/ ۷۲۵)

^{ً)} عمدة القارى: ۷۸/۲۱) ً) عمدة القارى: ۷۸/۲۱. فتح البارى :۹/)۷۲۵

⁾ عمدة القارى: ٧٨/٢١)

كشفالباري

(الْحَتْدُ وَلِهِ الَّذِي اطعمنا وسقانا وجعلنا من المسلمين، ١٠)

یو دعا امام ابوداؤد گئید دې الفاظو سره نقل کړې ده چې :

(الْحَتْدُ وَالْوَالَّذِي اطعتم وسالى سوغة وجعل له مخيجا) (١)

یو دعا امام نسائی میشه نقل فرمائیلی ده ، دهغی الفاظ دادی چې :

(اللهم اطعبت وسقيت واغنيت واقنيت وهديت واحييت فلك الحدد على ما اعطيت) (

@ يوه بله دعا هم امام ترمدي ميان نقل كړي ده چي :

رالحبدالله الذى اطعبنى هذا ورثه قنيه من غير حول منى ولاقوق رئى

-ه ه بأب الأُكْلِ مَعَ الْخَادِمِ.

(۵۱۴۴) حَدَّثَنَا حَفُصُ بْنُ عُمْرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ غَنِ مُحَمَّدٍ -هُوَابْنُ زِيَادٍ -قَالَ سَمِعْتُ أَبَاهُرِيْوَةً عَنِ النَّبِي -صلى الله عليه وسلم -قَالَ : «إِذَا أَتَى أَحَدَكُمْ خَادِمُهُ بِطَعَامِهِ، فَإِنْ لَمُغْلِلْهُ مَعَهُ فَلَيْنَا وِلْهُ أَكْلَةً أَوْاكُنْ لَتَيْنِ، أَوْلُقْمَةً أُولُقْمَتُونِ، فَإِنَّهُ وَلِي حَرَّفُوعِلاَ جَهُ». [ر: ۲۴۱۸]

دامام بخاری گڼلځ مقصددادې چې يو خادم خوراك تيار كړې دې، كله چې خوړلو دپاره كينى او هغه خوراك را ډړې نو هغه دې هم ځان سره كينوى، او كه مصلحت اجازت نه وركړي يا خوراك كم وى نو هغه ته دې كم از كم يو نمړئى دوه وركړې شى ځكه چې د خوراك په وخت كښې هغه مخرمى او سختى برداشت كړې ده، ددې دپاره ئې په انتظامات كولو كښې تكليف اوچت كړې وو نو دا مناسبه نه دى چې تاسو هغه بالكل نظر انداز كړئى په دې كښې دا هم مصلحت دې كه دې طريقې سره نظز انداز كړې شو نو ددې نتيجه به دا

پ دې چې هغه په سيا منستان دې د دې صريعې سره نظر نه از نړې سو نو ددې سيجه په وی چې هغه په بيا د پاره کوم خوراکونه تيارول نو هغې کښې په خيانت نه کوی. روايت کښې علاج نه مراد خوراك تيارول او جوړول دي.

د مسلم شریف روایت کښې دی چې (فان) کان الطعام مشغوها تلیلا فلیض^ع بلیده منه اکله او اکلتین» (^۵ یعنی خادم دې خان سره کینولې شي، لیکن که خوراك مشفوه یعنی ددې خوراك والا زیات وی او خوراك که وی نو ده ته دې یولقمه دوه ور کړې شي.

او د ترمذي شريف په روايت كښې دى چې «اذاكفي احدكم خادمه طعامه حرة ودخانه فلياخي «بيد» فليقعد «معدفان اي فلياخن لقبه فليطعمها ايا» (′)

^{&#}x27;) ابوداؤد كتاب الاطعمة باب ما يقول الرجل اذا طعم رقم الحديث: ۵۰۳۸. ۳۶۶/۳). ') ابوداؤد كتاب الاطعمة باب ما يقول الرجل اذا طعم رقم الحديث: ۵۰۳۸. ۳۶۶/۳).

۲) فتح البارى :۹/ ۷۲۵)

أ) ابوداؤد كتاب الاطعمة باب ما يقول إذا فرغ من الطعام رقم الحديث: ٥٠٨/٥.٥٠٥٥).
 م) صحيح مسلم كتاب الايمان باب الطعام المملوك مما ياكل: ١٢٨٤/٣. رقم الحديث: ١٩۶٣٠).

م سنن الترمذي كتاب الاطعمة باب ماجاء في الاكل مع المملوك والعيال: ٢٨٤/٤. رقم العديث: ١٨٥٣)

- ٥٠ بأب الطَّاعِمُ الشَّاكِ رُمِثُلُ الصَّابِمِ الصَّابِرِ.

فِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةً عَنِ النَّبِي صلى الله عليه وسلم

خَپُلُ خَانُ لُره دَ مُفَطَراًتُو ثَلاَتُه نه منع كول او صَبر كولو والا د روژه درا اجر ټولو ته معلوم دې ليكن خوراك باندې دالله ﷺ شكر كوؤنكئ د هغه پاك ذات په نعمت باندې هم د روژه دار په شان مستحق د اجروثو اب.

د شَارح بخاری ابن بطَال ﷺ بیان دې چې دا هم د الله ﷺ فضل ا واحسان دې چې په خواله باندې د الله ﷺ شکر کوؤنکی ته اجر ورکوی، لکه څنګه چې روژه دار ته په صبر

کولو باندې ورکوی (') علامه طیبي گنت د دواړو په مینځ کښې وجه تشبه بیانوی او فرمانی چې دصائم او شاکر دواړو په مینځ کنیږ حیس نفی مو ندې شر، صائم کنیږ ظاه دې او شاکر کنیږ داشان چر.

دواړو په مينځ کښې حبس نفس موندې شي، صائم کښې ظاهر دی اوشاکر کښې داشان چې هغه خپل نفس ار د د منعم حقيقي د محبت او تعظيم پابند جوړه وي. (۲) هغه خپل افسار او او منعم حقيقي د محبت او تعظيم پابند جوړه وي. (۲)

بيا ځينُو حضراتو اوفرمائيل چې دشادکر او صائم دواړو ثواب برابر دې. نو علامه طيبی ليکی چې : «دردالايمان نصفان نصف صبرو نصف شکه دربها يتوهم متوهم ان ثواب الشکه يقصه عن ثواب

الصبرفازيل توهمه به يعنى هما متساويان في الثواب، ٦٠

ليكن د علامه كرماني مُوَلِيَّ كلام نه معلوميږي چې د صائم اجر د شاكر نه زيات دې او دلته تشبيه په نفس استحقاق كښې وركړې شوې دې، كميت وكيفيت كښې نه دې، نوهغه فرمائي چې: (الشتيه هنافي اصل الثواب لافي الكية دلاالكفية والتشبيه لايستلزم الساثلة من جيم الاوجه، رأ،

قوله: فِيهِعَرِ ُ أَبِي <u>هُرِيُّرَكَّعَ مَلِ النَّبِي كَالْتَلِي المَّالِمِ المَامِنِ اللَّهِ عَلَيْهِ وَالروايت چرته هم په صحیح بخاری کښې موصولا نه دې ذکر فرمائیلې ()</u>

ابن حبان گُولئي په خپل صحيح كښې دا روايت ذكر كړې دې چې رقال رسول الله گلگ الطاعم الشاكې پينزلة الصائم الصابي (^۷)

۱) فتح البارى : ۷۲۸/۹) ۲) مرد التار ۲۷/۸۸

^{ً)} عدد القاری: ۸۰/۲۱، وشرح طیبی کتاب الاطعمة:۸۰/۲۱). ً) عدد القاری: ۸۰/۲۱، وشرح طببی کتاب الاطعمة:۱۵۶/۸). أ) شرح كرمانی : ۶۶/۲۰، فتح الباری :۷۳۸/۹)

⁾ شرح گرمانی :۶۶/۲۰. فتح ") فتح الباری :۷۲۸/۹)

م) فتح البارى : ٧٢٧/٩)

[&]quot;) عمدة القارى: ٨٠/٢١)

٥٥- باب الرَّجُل يُدُع إلى طَعَامِ فَيَقُولُ وَهَذَا الْمَعِي. الْمَ طَعَامِ فَيَقُولُ وَهَذَا الْمَعِي. وَقَالَ أَنْسِ إِذَا ذَعَلَتَ عَلَى مُلْيِولاَئِيْمُ فَكُلُ مِنْ طَعَامِهِ، وَاثْرَبُ مِنْ شَرَابِهِ ١٠٠/٤ وَقَالَ أَنْسُ الْمُعُودِ حَدَّثَنَا أَبُو أَسَامَةَ حَدَّثَنَا الْأَمْتُ حَدَّثَنَا عَقِيقٌ حَدَّثَنَا أَبُومُ مَعُودِ الْأَنْصَارِيكُنَى أَبَا شُعَيْبِ، وَكَانَ رَجُلْ مِنَ الأَنْصَارِيكُنَى أَبَا شُعَيْبِ، وَكَانَ لَهُ عَلَامٌ كُمَّا مُعْدُولِ مُعَلِيهِ وَاللَّهِ عَلَى مَنْ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَيْ مَعْدُ اللَّهِ عَلَى مَنْ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَيْ وَجُهِ النَّبِي عَلَى اللَّهُ عَلَيْهِ وَاللَّهُ عَلَيْهِ وَاللَّهُ عَلَيْهِ النَّهِ عَلَى اللَّهُ عَلَيْهِ وَاللَّهُ عَلَيْهِ وَاللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَيْهِ وَاللَّهُ عَلَيْهِ إِنْ رَجُلاً ثَبِعَنَا فَإِنْ شِفْتَ أَذِنْتَ لَهُ، وَإِنْ شَفْتَ أَذِنْتَ لَهُ، وَإِنْ رَجُلاً ثَبِعَنَا فَإِنْ شِفْتَ أَذِنْتَ لَهُ، وَإِنْ مَثِنَّ مَا اللَّهُ عَلَيْهِ وَاللَّهُ عَلَيْهِ إِنْ رَجُلاً ثَبِعَنَا فَإِنْ شَفْتَ أَذِنْتَ لَهُ، وَإِنْ مَنْ مُنْ اللَّهُ عَلَيْهُ وَلَى مُنْ اللَّهُ عَلَيْهُ وَلَا مُعْلِيهُ وَاللَّهُ الْمُعَلِّلُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَيْهُ وَلَمُ عَلَيْهُمُ وَاللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَيْهُ وَلَى اللَّهُ عَلَيْهُ وَلَا اللَّهُ عَلَيْهُ وَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَيْهُ وَلَا عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَيْهُ وَلَا مُنْ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَيْهُ وَلَيْهُ وَاللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى الْمُعَلِّي الْمُعْلِي اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى الْمُعَلِي اللَّهُ عَلَى الْمُعَلِي اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ الْمُنْ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ الْمُعَلِي اللَّهُ الْمُعْلَى الْمُعْلِي اللَّهُ الْمُعْلِي اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الْمُنْ عَلَى اللَّهُ الْمُنْ الْمُؤْلِقُ الْمُؤْلِقُ اللَّهُ الْمُؤْلِقُ اللَّهُ الْمُؤْلِقُ الْمُؤْلُولُ اللَّهُ الْمُؤْلِقُ الْمُؤْلِقُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ الْمُؤْلِقُ الْمُؤْلِقُ الْمُؤْلِقُ الْمُؤْلِقُ الْمُؤْلِقُ الْمُؤْلِقُ الْمُؤْلِقُ اللَّهُ اللَّذِيْكُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الْمُؤْلِقُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَ

که چرې د يو سړى دپاره دعوت او کړې شو، په دې دعوت کښې ده سره يو بل سړې بغير دعوت نه راغلو. نو هه دې هغه ځائې کښې او وائي چې ماسره دې هم دې که اجازت ملاؤ شو نو صحيح ده ګنى دده دپاره دعوت کښې شريکيدل جائز نه دى، حديث باب مخکښې تير شوې دي او د طفيلى مسئله هم هلته بيان کړې شوې ده.

قوله: وَقَـالَ أَنَسٌ إِذَا دَخَلُتَ عَلَى مُسْلِمِ لاَيْتَهُمُ فَكُلُ مِنُ طَعَـامِهِ، وَالْمُرَبُ مِنُ. <u>شَرَابِه</u>:انس تُشَرُّ فرمائی چې کله تاسو يو داسې مسلمان لره ورشئ چې متهم نه وی نو هغه سره ته هم خوراك کولي شي.

طبرانی او حاکم د ابوهریره ن*تاتو و دی مفهو*م یو مرفوع حدیث هم نقل کړې دې. ۱۱ دخل احدکمعلی اغیه البسلم فاطعمه طعاما فلیاکل من طعامه ولایسالدعنه) د ( )

د انس كُنْ تُودي تعليق مناسبت ترجمة الباب سره بيانوى او علامه عينى مُنْتُرُهُ فرمائى چى : «مطابقة هذالتعليق للترجمة من حيث ان الرجل اذا دخل على دجل مسلم سواء بدعوة او يغيرها فوجد عندها اكلا اوشها هل يتنادل من ذالك شيئا قعال انس ياكل ويشه ب اذالم يكن الرجل المدخول عليه لا يتهم في دينه ولا في ماله،

حاصل دادې چې باب کښې د طفیلی مسئله بیان کړې شوې ده او انس گانځو ددې تعلیق را ذا دخلت على مسلم، کښې رابللی او نه رابللی دواړو صورتونو نه داخل دی، که څوك بغیر بللو نه لاړو نو هغه طفیلی دې، چې ددې ترجمة الباب کښې ذکر دې، تعلیق او ترجمة خاص دې، امام د عام نه د خاص حکم ثابت کړې دې. او ددې تعلیق حدیث باب سره مناسبت بیانوی، حافظ ابن حجر گیکیځ لیکی چې.

⁽⁾ المستدرك للامام الحاكم كتاب الاطعمة: ١٢٢/٤، عمدة القارى: ٢١/ ٨٠)

رومطابقة الاتوللحديث من جهة كون العاكم لم يكن منها واكل النبي والتي من طعام ولم يساله، () و دانس المائلة و التعليق ابن أبي شيبة موصولا نقل كري دي. ()

-١٥٠١باب إِذَا حَضَرَ الْعَشَاءُ فَلاَ يَعْجَلُ عَرِيُ عَشَابِهِ.

٥١٤٦] حَدَّتَنَا أَبُولُيْمَانِ أَخْبَرَنَا شَعْيْ عَنِ الزَّهْرِي. وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّتَنِي بَوْلُسُ عَنِ ابْنِ شَهَابِ قَالَ أَخْبَرَنِي جَعْفَرُبُنُ عَمْرٍ وبْنِ أَمَيَّةَ أَنَّ أَبَاهُ عَرُوبُنِ أَمَيَّةَ أَخْبَرَهُ أَنْهُ رَأَى رَسُولَ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم- يُغَتَّزُ مِنْ كَيْفِ شَاوَقِي يَدِهِ، فَدُعِي إِلَى الصَّلَاقِ فَٱلْقَاهَا وَالسِّكِينَ الْيَنَ كَانَ يَعْتَزُ مِنَا أُمِّرَ قَامَ وَصَلَّى، وَلَمْ يَتَوَضَّأَ. (ر ٢٠٥)

(١٥٤٧) حَدَّثَنَامُعَلَّى بُنُ أَسَوِحَدَّثَنَاوُهُيْبٌعَنُ أَيُّوبَعَنُ أَبِى قِلاَبَةَعَنُ أَنَبِ بُنِ مَالِكِ رضى الله عنه - عَنِ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - قَالَ : «إِذَا وُضِعَ الْعَشَاءُ وَأَقِيمَتِ الصَّلاَةُ فَابُدُ عُوالِالْعَشَاءِ». وَعَنْ أَيُوبَعَنْ نَافِعِ عَنِ الْبِي عُمْرَعَنِ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - تَعَوَّدُ وَعَنْ أَيُوبَ عَنْ نَافِعِ عَنِ الْبِي عُمْرَ أَنَّهُ تَعَشَّى مَرَّةً وَهُويَهُ مَمْ قِزَاءَةً الإمَامِ

[٥١٤٨] حَدَّثَنَا هُحَنَّدُ بُنُ يُوَسُّفَ حَدَّثَنَا سُفْيَا نُ عَنْ هِثَاَمِ بُنِ عُرُوَةً عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِثَةً عَنِ النَّبِي -صلى الله عليه وسلم-قَالَ: «إِذَا أَقِيمَتِ الصَّلاَّةُ وَحَفَرَ الْعَشَاءُ فَا بُدَءُوا إِلْقَسَاءِ». قَالَ وُهُنِّ وَيُحْيَى بُنُ سَعِيدٍ عَنْ هِشَامٍ «إِذَا وُضِمَّ الْعَشَاءُ».

ترجمة الباب رعشانه، بفتح العين، نه مراد د ما نبام ډو ډئى مراد ده، او وړاندې (العشاع) كنبي دو دا حتماله دى.

(العشاء) د عین کسره سره، تیرې نه مراد د ماسختن مونځ دې، او مطلب دادې که دماسختن ډوډئی راغلی ده او دسترخوان باندې خوره شوې ده نو ډوډئی خوړونکی باندې به تیزی نه شی کولی، ده تد به ددې اجازت ورکولې شی چې ښه په آرام سره خوراك او کړی. دویم احتمال دادې چې «العشاء» د عین په فتحه سره دې، (ضدالغدا) مراد ترې نه د ماښام ډوډئی ده او مطلب دادې چې د ماښام ډوډئی چې کله کیخودې شی نو خوړونکی باندې به عجلت نه كوى، بیلکه هغه به په اطمینان سره خوراك كوی، بیابه مونځ كوی.

عجلت نه کوی، بلکه هغه به په اطمینان سره خوراك کوی، بیابه مونخ کوی حافظ ابن حجر گیلیا دا روایت راجع ګرزولې دې او فرمانی چې حدیث کښې دمازیګر ذکر دې د ماسختن دمونځ نه دې. ددې وجې (عشاء، بفتح العین دې او مراد تري نه ډوډئی ده مونځ نه دې ()

١) عمدة القارى: ٧٢٨/٢١) .

^{[)} فتح البارى : ۷۲۹/۹ عمدة القارى: ۸۰/۲۱)

⁾ فتح البارى : ۲۹/۹)

د باب په ړومبي روايت کښې دی چې د نبي کريم ن پاپه لاس مبارك کښې د چيلئ د شآ غوښه وه، نبي کريم ن هغه په چاړه پريکوله، اذان اوشو نو نبي کريم ن کاپه هغه غوښه او چاړه دواړه کیخودل او اودریدل مونځ کښې مشغول شو

رقالقاها، په دې كښې ضمير مؤنث رقطعة اللحم، طرفته راجع دې، يا «كشف، طرفته راجع دي اوهغه مؤنث سماعی دی ۱

اشتغال بآلكل جائز دي ٠٠)

حافظ ابن حجر ﷺ فرمائی چی باب کسی ذکر شوی وړاندې د عمر فاروق اللّٰمُوَّا و عائشه صدیقه ناش روایاتو کښې رفاېدادېالعشام، د امر صبغه راغلې ده، چې مونځ او دریرږي او ډوډنې هم تیاره وه نو ډوډ وړاندې کونې امام بخاري دعمرو بن امیه روایت مخکښې ذکر کړو او دې خبرې طرفته اشاره ئې او کړه چې افايداد بالعشاء، کښې امر وجوب د پاره نه دې

د ړومبې روايت سند کښې دوټال الليث، تعليق دې دا اسماعيلي موصولا نقل کړې دې رگ

قوله (وعرب ايوب عرب نافع .....): دا تعليق نه دې، ماقبل سند سره متصل دې رقال رهیب دیجهی بن سعید...... دا دواړه تعلیقات دی د وهیب روایت اسماعیلی او د یحیی بن سعيد روايت لره امام احمد موصولًا نقل کړې دي. رځ،

مونځ مقدم دې اوګه ډوډئی: اکثرو روایتونو کښې د «ا**ذا** وضع العشاء*»* الفاظ راغلی دی ددې وجې چې په کومو روايتونو کښې (اذاحض العشاء) الفاظ راغلي دی، هلته (حض) نه (وضع) مراد دی، اګرچې دهم، عام دې، مطلب دادې چې کله ډوډئي حاضره شي او په دسترخوان باندې کيخودې شي نو خوراك مقدم كول پكار دي

دا مسئله په کتاب الصلوة کښې تيره شوې ده. دظاهريه په نيزد داسې صورت کښې تقديم طعام واجب دې. هغوئ حديث پاك کښې وارد صيغي لره وجوب باندې محمول کوي

د ائمه اربعه او جمهور علماء گرامو مسلك دادې كه ډوډئى حاضره شى او اولږه وى نو د اسې صورت كښې دې ډوډئ مقدم كړې شى، ليكن كه ډوډئى لا نه وى كيخودلې شوې او

۱) فتح الباری :۷۳۰/۹)

^{&#}x27;) شرح الكرماني :۲۷/۲۰).

۲) فتح الباری :۷۳۰/۹).) فتح البارى :٧٣٠/٩)

اولږه هم نه وی نو بیا مونځ مقدم کول پکار دی. د اولیې په صورت کښې تقدیم د طعام وجه داده چې مونځ به دډودنی نه پس په اطعیمنان سره او کړی که مونځ ئې مقدم کړو نو خیال به په ډوډئی کښې وی. د امام ابو حنیفه پینځ مشهوره مقوله ده چې ،ان اجعل الطعام ملاة غیرمن ان اجعل الصلاة طعاما، د ډوډنی په وخت کښې د مونځ فکر کول ددې نه بهتر ددی چې مونځ کولو کښې د خوراك خیال وي. د)

- ٤ مباب قَوْل اللَّهِ تَعَالِم (فَإِذَا طَعِمْتُمُوفَ انْتَشِرُوا)

صَالِحِ عَنِ الْمِن شَهَا اللَّهِ عَنْهُ الْمَالِعِ عَنِ الْمِن شَهَا اللَّهِ عَنْهُ الْمَسَاعُ اللَّهِ عَلَىهُ وَسَلَم عَنْهُ الْمَسْعَ وَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - عَرُوسًا بِزَيْنَبُ الْبَيْةِ بَحْشِ وَكَانَ تَزَوَّجَهَا بِالْمَدِينَةِ وَنَهُ وَاللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - وَجَلَسَ وَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - وَجَلَسَ مَعُهُ رِجَالٌ بَعُدَمَ مَا قَامَ الْقُومُ حَتَّى قَامَ رَسُولُ اللَّه - صلى الله عليه وسلم - وَجَلَسَ مَعَهُ رِجَالٌ بَعُدَمَ مَا قَامَ الْقُومُ حَتَّى قَامَ رَسُولُ اللَّه - صلى الله عليه وسلم - وَجَلَسَ مَعَهُ وَجَالٌ بَعُرَقِ عَالَمَ اللَّهُ وَمُ مَرَسُولُ اللَّه - صلى الله عليه وسلم - وَجَلَسَ مَعَهُ وَجَالٌ بَعُرَقِ عَالَمَ اللَّهُ مُنْ خَرَواوَ رَجَعُتُ مَعَهُ مَؤَاللَّا لِيَهُ حَرِّقَ عَالِمَةً فَرَجُواوَ رَجَعُتُ مَعَهُ مَؤَا اللَّهُ اللَّهُ اللهِ عَلَى مَنْهُ وَمَهُ وَرَجُواوَ رَجَعُتُ مَعَهُ وَاللَّهُ اللَّهُ اللَّهِ عَلَى اللهِ عَلَيْهُ وَلَا مُولِكُ اللهِ عَلَيْهُ وَمَا اللهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَاللّهُ اللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ اللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ اللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَلَا اللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَلَهُ اللّهُ وَاللّهُ وَاللّ

د امام بخاری گینگ مقصد دادې چې دعوت وغیره کښې د خوراك نه فارغیدو نه پس واپس راتلل پكاردى هلته ناسته اوخبرې اترې كول او كوربه دپاره نوج جوړیدل صحیح نه دى. امیر خسرو یو ځل د چا یو دعوت کښې شریك وو ، د ډوډئى نه د فارغیدو نه پس په خبرو کښې مشغول شو ، یو جولا مالوچ ډانډج كول شروع كړل. د ډانډچ په مخصوص آواز وى، چا تپوس او كړو چې دا ډانډج څه وائى، نو امیر خسرو اووئیل چې دا وائى چې: نان كه خوردى خانه برو _ دخوراك نه پس كور ته لاړشئ،

^{) (}معارف السنن ابواب الصلاة باب ماجاء اذا حضر العشاء واقيمت الصلاة:٣٩٨/٣، و مرقاة المفاتيح كتاب الصلاة باب الجماعة وفضلها:٥٣/٣، وحاشية الطحطاوى على الدر المختار:٢٤١/ ٢٤١ والجوهرة النير:٩٩. والبحر الرائق:٧٩٤/١).

٧٢- كتأب العقيقة

(الاحاديث: ٥١٥-٥١٥)

کتاب العقیقه کښې څلور بابونه ادولس احادیث دی، په دې کښې درې معلق او باقي موصول دی، اته احادیث مکرر دی اوته دڅلورو احادیثو تخریج امام بخاری په دې کښې په اول ځل کړې دې په دغه څلورو کښې دوه متفق علیه دی

بِسُمِ اللهِ الرَّحُيْنِ الرَّحِيْمِ 2-كتأب العقيقة

دعقيقه لغوى او اصطلاحي معني عقيقه هغه ځناور ته وائي چې دنومولود طرفنه ذبح کولې شي. د)

ابوعبيده مُرَيْتُهُ، اصمعى مُرَالَهُ او زمحشرى مُرَالَهُ فرمائى چې عقيقه اصل كښې هغه ويښتو ته وائى چې د نوى پيدا شوى بچى په سر باندې وې د رعق، معنى ده پريكول چونكه هغه وينته خرئيلې شي، ددې وجې هغه ته رعقيقه، وائى بيا په دې حالت كښې ذبح شوې چيلئ ته رعقيقه، وائى بيا په دې حالت كښې ذبح شوې چيلئ ته رعقيقه، وائى را)

علامه خطابی پی و مائی چې (لعقیقة اسم الشاة المذبوحة عن الولد سمیت بذالك لانها تعق مذابحها ای تشق وتقطع..... ( ) یعنی عقیقه د هغه چیلئ نوم دې چې دبچی د طرفنه ذبح كولې شي ددې و چې هغې ته عقیقه وائي چې د هغې رګونه پریكولې شي.

يو حديث پاك كښې هم چيلئ باندې دعقيقه اطلاق كيږي (للغلام عقيقتان وللجارية عقيقة مرًا) علامه ابن فارس مطلع فرمائي چې عقيقه د بچې ويښتو او دهغه د طرفنه دبح شوې چيلئ دوارو ته وائي (٥)

د عقیقی حکم آن داود ظاهری کوالی ابن حزم کوالی او دا ظاهریه په نیز عقیقه واجب ده، د امام احمد بن حنبل کوالی او روایت هم ددې مطابق دې (ز)

ن د امام شافعي عَشَاد به نيز عقيقه سنت مؤكده ده، د امام احمد عَشَاد دويم روايت هم ددې

م) اوكورني المحلى لابن حزم، كتاب العقيقة، : ٢٣٤/۶، و اوجزالمسالك: ٢١٩/٩).

¹) فتح البارى : ٩/ ٢٧٢،٦ رشاد السارى:٢١٩/١٢، والنهاية لابن الاثير:٣٧۶/٣).

[&]quot;) فتح البارى: ٧٣٢/٩. والفائق للزمحشرى: ١١/٣ باب العين مع القاف).

^{ً)} فتح البارى : ٧٣٢/٩ عمدة القارى: ٨٢/٢١)

^{*)} فتح البارى: ٧٣٢/٩). ^م اوكورنى معجم مقايس اللغة لابن الفارس: ٤/٤. كتاب العين باب العين وما بعدها في المضاعف).

مطابق دې () 🕝 د حضرات مالکينو په نزد عقيقه مندوب او مستحب ده. 🖒 ـ

امام ابوحنیفه ریستی امام ابو یوسف گولیک اود امام محمد کولیک ظاهر الروایت دادی چی عقیقه مشروع نه ده بلکه مکروه ده، نو امام احمد کولیک مؤطا کنبی فرمانی چی:

(اما العقيقة فيلغنللنها كانت في الجاهلية وقده فعلت في اول الاسلام ثم نسخ الاضعى كل ذبح كان قبله ونسخ صور شهر دمضان كل يوم قبله ونسخ غسل الجنابة كل غسل كان قبله ونسخت الزكوة كل صدقة كان قبلها كذاك بلغناء ربي

ددې روايت حاصل دادې چې عُقيقه د جاهليت په زمانه کښې رائج وه، او ابتدائي اسلام کښې هم ددې رواج وو ليکن بيا د اضحيه يعني قربانئ مشروعيت نه پس منسوخ شوې ده، لهذا اوس ددې مشروعيت باقي پاتې نشو، نو هغوئ په جامع الصغير کښې تصريح کړې ده چې رولايعتي من الغلام ولامن الجارية،

د امام محمد گینی دکر شوی دلایل: امام محمد گینی دلته «پلغنا، وائی او دوه روایتونه ئی جمع کړی دی، د رومبی روایت تخریج هغوئ په کتاب الاثار کښې د ابراهیم نخعی گینی او محمد بن الحنفیة نه کړې دي.

() رعن إي حنيفة مُرَّالِيَّة عن حماد عن ابراهيم قال: كانت العقيقة في الجاهلية فلما جاء الاسلام رفضت، (،

فرمائی چې : «په ناختوهوټول ايې حنيفة تخطي، • او د دويم روايت تخريج دار قطنی د مسيب بن شريك طريق سره د علی المائن نه موصولا ک مردم د کال د سدا دالله ناملغ السخت ال کوکل ميدقه دنسخ موم رمضان کل صوم ونسخ خسل الجنابة

كړې دې. د قال رسول الله ناځيم ! نسخت الوكوة كل صدقة ونسخ صوم رمضان كل صوم ونسخ غسل الجنابة كل غسل نسخت الاضحى كل ذيح، (^۲)

داشان دار قطنی دحارث بن نبهان طریق سره هم دا روایت دعلی گ^{انوی} نه مرفوعا نقل کړې دې، دهغې الفاظ دی چې ₍محا**ذبح الاضاحیکل ذبحکاقبل**ه)(۲)

ً) (المجموع شرع التهذيب باب العقيقة:٤٢۶/٨. و ارشاد السارى:٢١٩/١٢. واوجز المسالك:٢٠٥/٩. والمغنى لابن قدامة كتاب الاضاحى:٣۶٢/٩. ٣۶٣).

) اوكورئ، مؤطا الامام مالك كتاب العقيقه، باب العمل في العقيقة : ٥٠٢\٢ و أوجز المسالك: ٢٠٥\٩ / ٢٥\ ) مؤطا امام محمد كتاب الضحايا: باب العقيقة: ٢٩١ . ٢٩٠)

>) کتاب الاثار:۱۶۶). ۲ کتاب الاثار:۱۶۶)

^تم) كتاب الاثار:۱۶۶). ^) (سنن الدار قطني. باب الصيد والذبائح: ١٨١/٤ (رقحم الحديث:٣٩)

) (اعلاء السنن كتاب الذبائع كشف الحقيقة عن احكام العقيقة:١٠٩/١٧)

عبدالرازق په خپل مصنف کښې دا روايت د على اللي نه موقوفا هم نقل کړې دې 🗥

او علامه اېن حزم په (المحلي کښې د ابو جعفر محمد بن بن علي بن حسين نه هم موقوفا دا روايت نقل کړې دې ر')

او د اصول حدیث کتابونو کښې محدثینو تصریح کړې ده چې غیر مدرك بالقیاس امورو

کښې حدیث موقوف هم دمرفوع په حکم کښې دې (۱) د امام محمد که د کر شوي دواړه روایتونه او مدکوره ددې دواړو روایتونو نه دومره خبر. واضحه کیږی چې علی گاتئ ، مُحمَّد بن علی بن الحسین، محَّمد بن الحنفیه او ایراهیم نخفی د عقیقی متعلق وضاحت کړې دې چې دا د جاهلیت د زمانې او داسلام په شروع كښى وو ، ليكن بيا منسوخ شو .

البته على الماتي المنقول روآيت لره ضعيف مرزولي شوى دى

دار قطني دا روايت د مسيب بن شريك او حارث بن نبهان په طريق نقل كړې دې او د مسيب باره کښي هغوئ اووئيل چې متروك دې، ددوئ شيخ عتبه بن يقظان دې دوئ هم دارقطني متروك ګرزولې دې ر)

ترکومې چې تعلق دې د حار ت بن نبهان نو هغه صالحینو نه وو، البته ددوئ د حافظې مرتوسې چې معنی دې د کرک بل حجول کو ست د کیږد. د کعزورنی په وجه دوئ ضعیف ګړلې شوې وو (۴) بیا هم د مسیب روایت ددې تابع دې، مسیب هم داتهام بالکذب په وجه ضعیف ګروزلې شوې نه دې بلکه د سو، حفظ په وجه هغوئ تەضعىف وئىلى شوى دى ر)

اود عتبه بن يقطان خو د ځينو محدثيونو توثيق کړې دې ^{(۷})ابن حبان *گينځ* ددوئ ذکر په كتاب الثقات كښى كړې دې. (^)

لهذا دا حديث بالكِّل بي اصل او باطل نه شي مرولي كيدي

شمس الحق عظيم آبادي دارقطني شرح كښې په دې حديث پاك باندې يو اشكال داهم كړې دې چې د ابن اثير د روايت مطابق اصحيه يعني قرباني مشروعيت په کال دويمه هجرني كنبي شوى دى ابن اثير مُحَلِمًا د تصريح مطابق اضحيه يعني قرباني مشروعيت په كال دويمه هېرنې کښې شوې دې او نبي کريم نظم د حسن ناتلا عقيقه په دريمه هېرنې اود حسين ناتلا عقيقه په دريمه هېرنې اود حسين ناتلا عقيقه په څلورمه هېرنې کښې کړې ده. او حديث دام کرز چې نبي کريم ناتل په

⁾ سن الدار قطني باب الصيد والذبائح: ٢٨١/٤. رقم الحديث: ٣٩).

أ) المحلى بالاثار لابن حزم كتاب العقيقة: ١/۶ ٤٢).

[&]quot;) اوګورئي شرح نخبة الفکر: ٩٤).

^{*)} داوګورئی الدار قطنی باب الصید: ۲۸۰/، ۲۸۱).

۵) اعلاء السنن كتاب الذبائح:۱۰۸/۱۷).

م اعلاء السنن كتاب الذبائع:١٠٨/١٧). أو الوكورثي بميزان الاعتدال :٣٠/٣، رقم الترجمه: ٥٤٨٠).

م تهذيب التهذيب:٧/ ١٠٤).

څلورمه هجرئي کښې دحديبيه په موقع باندې ارشاد کښې اضحيه لره د عقيقه دپاره ناسخ مرزولې شي کله چې دا اضحيه مشروعيت مخکښې او دعقيقه واقعات روستو شوي دي. ناسخ دپاره خو مؤخر کيدل ضروري دي. ()

ددې جواب ورکوی او علامه احمد عثمانی پیت په اعلاء السنن کښی فرمائی چې ابن اثیر دی جواب ورکوی او علامه احمد عثمانی پیت په اعلاء السنن کښی فرمائی چې ابن اثیر په کال دویمه هجرنی کښی د اضحیه د مشروعیت چې کومه خبره کړې ده، هغه غیر مستند ده هغوی ددې څۀ سند نه دې ذکر کړې او که هغه صحیح تسلیم کړې شی نو زیات نه زیات به دا اووئیلی شی چې دا اضحیه د دې متعلق هغوی هیڅ نه دی وئیلی او د رمحانه الاضحی کل دې معنی دا کیدې شی چې وجوب اضحیه د هر ذبح دپاره ناسخ ده، او د وجوب اضحیه فرضیت صرف د حج په موقع باندې شوې دې چې کال نهمه هجرئی کښی واقعه شوې ده فرضیت صرف د حج په موقع باندې شوې دې چې کال نهمه هجرئی کښی واقعه شوې ده دا م کرزئی حدیث او د حسن گاتو او حسین گاتو د عقیقی والا روایت مولانا احمد عثمانی لا د مخطر کرزلی حدیث او فرمائی چې رفلاحچة له فیهما، ۲٪

وره محضرات حنفیه یو دریم دلیل د نبی کریم نای د آزاد شوی غلام ابو رافع نایژه هغه حدیث دې چې کوم امام احمد نیک نقل فرمائیلې دې، په هغې کښې دی چې:

«ان الحسن بن على لما وله ادادت امد فاطبة ان تعق بكيش عند فقال لا تعلى عند ولكن احلق شعر راسد ثم تصدق بوزنه من الورق في سييل الله ثم وله حسين بعد ذالك فصنعت مثل ذالك، (٢)

حسین گاتئ ولادت باندې هم هغوئ داشان اوکړل. معلوم شو چې د جاهلیت په زمانه کښم اود اسلام په شروع کښې چې کومه عقیقه وه هغه روستو منسوخ شوې ده. ددې تائید سعید بن منصور ددې روایت نه کیږی چې هغوئ په صحیح سند سره د محمد بن علی نه مرسلا نقل کړې دې، دهغې الفاظ دادی چې:

دان فأطبة اذاولدت ولداحلقت شعراه وتصدقت بزنته ورقا

البته د ابو رافع دې حديث پاک سره هغه احاديث متعارض دی چې په هغې کښې تصريح راغلی ده چې نبی کريم کاللم د حسن تالتو او حسين تالتو د طرفنه ګړ عقیقه کړو. ددې جواب دادې چې حسن تالتو او حسين تالتو د عقیقی په دې روايتونو کښې اضطراب موندې شي.

⁾ التعليق المغنى على سن الدار قطنى : ۲۸۰/4).) اعلاء السنن كتاب الذبائح: ۱۰۷/۱۷ - ۱۱۰).) اعلاء السنن كتاب الذبائح: ۱۰۸/۱۷).

نو امام حاکم تواند په مستدرك كښې د محمد بن عمرو يافعى په طرېق سره د عائشه صدينه څنگانه روايت نقل كرېدي.

رعق رسول الله ترييخ عن الحسن والحسين يوم السابع وسهاهها وامران بهاط عن رووسها الإذى،

حاكم دى حديث پاك ته صحيح الاسناد ونبلى دى (او علامه ذهبي المطلة دده تائيد كري

دې. ^{رک}ېپه دې روايت کښې د (شاقه يا د (کېش) ذکر نشته دې. حاکم بل روايت دمحمد بن اسحاق *پنځيلي* په طريق سره د علی څانځ نه نقل کړې دې په هغې کښې دی چې:

رعن رسول الله كالم الم الماق وقال يا فاطبة احلق راسه و تصدق بزنة شعرة فوزناة فكان درهما، ٢٠٠

ليکن په دې روايت کښي محمد بن اسحاق متکلم فيه هم دې، او مدلس هم اود مدلس عنعنه قبوله نه ده او دا روايت هغوئ _(عن) سره بيان کړې دي. (^۴)

البته ددې تائيد د ابوداؤد روايت سره کيږي چې کوم عکرمه د عن ابن عباس الاشتا طريق سره نقل کړې دې، په هغې کښې دی چې رانه اللامقاعن الحسن والحسين کېشاکېشا.....واسناوه صحيح، (۵)

ليکن امام نسائي عکرمة عن ابن عباس اللي په طريق سره دا روايت نقل کړې دې، په هغې کښي دي چې عقعنهماکېيشن کېشين،داسناد هصحيح ( )

او حاکم د عمرو بن شعیب عن ابیه عن جده په طریق سره روایت نقل کړې دې، په دې هم د رکشين کشين ذکر دي ()

علامه ذهبي پښته اګر چې دې ضعیف ګرزولې دې او فرمائي چې په دې کښې يو راوي (سواد) ضعيف دې (^)

حاصل دادې چې د ابوداؤد په صحیح روایت کښې یودکېش ذکردې، او ددې تائید محمد بن اسحاق ددې ضعیف روایت نه کیږی او د نسائی په صحیح روایت کښې د ، کهشین ، ذکر دې او ددې تائید دسوار ضعیف حدیث نه کیږی داشان د دواړو په مینځ کښې دا اضطراب

ا) المستدرك على الصحيحين للامام الحاكم كتاب الذبائع: ٢٣٧/٤).

التلخيص للذهبي مع المستدرك: ٢٣٧/٤).

[]] المستدرك على الصّعيعين للامام الحاكم كتاب الذبائح: ٢٣٧/٤).

¹⁾ اعلاء السنن :۱۰۳/۱۷).

^هم سنن د ابوداؤد كتاب الاضاحى باب فى العقيقة :١٠٧/٣، رقم الحديث : ٢٧٤١). ^ع (المستدرك للامام الحاكم: ٢٣٧/٤).

ألمستدرك للامام الحاكم: ٢٣٧/٤).

^{^)} التلخيص للذهبى: ٢٣٧/٤).

موندې شي،البته دومره خبره په څلورو روايتو نو کښې دی چې نبي کريم گل عقيقه کړې ده. تَعَارِضُ دَ رَوَايَاتُو او دَهُمُ حُلُّ اوسَ پَهُ ظَاهَرَهُ دَدَي رَوَايَتُونُو أَو دَ اَبُو رَافع كُلُّكُو رُوَّايت كښې تعارض دي، ځكه چې په دې كښې نبى كريم الله فاطمه الله د عقيقې نه منع كړې وه حافظً ابن حجر ﷺ او ددوی شیخ ابن الملقن د دواړو رویاتو په مینځ کښي تطبیق کوی او فرمائی چې په هغه وخت کښې د فاطمه الله غریبی وه. ددې وجې نبی کریم تاکه ورته د ویښتو بېرابر د چاندنۍ حکم اوفرمائیلو، او دذېح کولو نه نې منع کړه او داهم وئیلې شوی دی چونکه نبی کریم ددې د طرفنه پخپله ګه دیم کړې وو ددې وجې نی منّع کړه ً رَ') خودا خبره زیاته قوی نه ده ځکه چې د فاطمه کیا که د دبح کولو اراده خو پخپله ددې خبرې قرینه ده چې په هغه وخت کښې دهغوئ غریبی نه وه، داشان نبی کریم ﷺ خپله

دهغوی د طرفنه ګړ ذبح کړې وو

بيا فاطعه هي اته څه ضرورت وو چې هغې د ذبح اراده کړې وه. ۲٪ مولانا ظفرا احمد عثمانۍ پښته دواړو روايتونو کښې تطبيق کوی او فرمانۍ چې اصل روايت دادې چې دعق دسول الله تنظیماعن الحسن والحسين، چې نبي کريم تنکیم د حسن الکتو او حَسَين کُنْتُوَ دَ طُرِفنه عَقَیقَه اوکړه آود عقیقه نه مراد دې چې نبی کریم کیم ددوی د سر ویښته مبارك د خرنیلی او ددې د وزن برابر د چاندئي صدقه کولو حکم اوفرمائیلو، لکه څنګه چې د ابو رافع ﷺ په روايت کښې دی بيا مخکّښې راويانو ته وهم اوشو او هغوئ

رعق، نه اهراق دم مراد واخستو ، او دخپل طرفنه ئي د رکبيش ياکبشين، اضافه او کړه.

ددې تائيد د يحيي بن سعيد او دبريده کاڅې روايتونو نه هم کيږي چې په دوئ کښې صرف (من الحسن والحسين) الفاظ دی، د رکیش، وغیره ذکر نشته دې، (7)

داشان د آبو رافع المنوروايت او د نور قسمه روايتونو کښې تطبيق هم کيدې شي.ليکن په دې باندې د ام کرز حدیث نه اشکال کیږي، چې ددې تخریج امام نسائي رسیم کړې دې، هغوئى فرمائى چې: راتيت النبى كَالْمُ بالحديبية اساله عن لحوم الهدى فسمعه يقول على الفلام شاتان وعلى الجارية شاة لايض كم ذكراناكن اواناثا، رئ،

دا روايت هغوئ په حديبيه کښي واؤريدو چې په شپږمه هجرئي کښې دا واقعه شوې وه، حالانكه حسن اللُّما أو حسين اللُّهُ د عقيقي واقعه په كال دويمه هجرئي كښې شوې ده. لهذا فاطمه ﷺ لر منع کول ممکن دی چې څه دبل مصلحت په وجه وو. ددې وجې نه عقیقه منسوخ شوې ده. کنی د حدیبیه په موقع باندې نبی کریم ﷺ دا ارشادات ولې فرمائيلو.

⁾ فتح الباري :٩/ ٧٤٣)

^{ً)} اعلاء السنن :١٠٥/١٧).

أ) اعلاء السنن :١٠٥/١٧ وسنن النسائي كتاب العقيقة:١٨٧/٢).

[&]quot;) سنن النسائي:١٨٧/٢، كتاب الاطعمة).

ددې اشکال څه ناقابل اطمینان جواب چا نه دې ورکړې او دا تسلیم کوی او مولانا احمر عثماني څونلو مولانا احمر عثماني څونلو دمائي چې

رفالاول ان يقال: ان العقيقة با راقة الدم كانت مشهوعة الذمن العديبية ثم نسخت بدليل الد كلي الم يعق عن ابنه ابراهيم ولوكانت واجهة اوسنة لعق عنه فانها يؤخذ بالاخم فالاخم من فعل رسول الله كالله الله الله الله الم يعنى عقيقه بالذبع دحد ببيد زماني پورې مشروع وه بيا مسيوح شود، ددې وجې نبى كريم

يعنى عقيقه بالذبح د حديبيه زماني پورې مشروع وه بيا منسوخ شوه، ددې وجې نبی کرم تاکل د خپل زونی ابراهيم تگانئ عقيقه اونه کړه. «د ابراهيم تلکن ولادت په کال نهمه هجرئی کښې شوې وو،

خو دا خه قوی دلیل نه دې اول خو ددې وجې چې د نبی کریم کلله د ابراهیم کلله د طرفنه عقیقه کول د خینو روایتونو نه ثابت دی او دویم دا که دا تسلیم کړې شی چې نبی کریم عقیقه کول د خینو روایتونو نه ثابت دی او دویم دا که دا تسلیم کړې شی چې نبی کریم کلله د ابراهیم کلله عقیقه نه وه کړې نو ددې نه د عقیقی د استحباب یا آباحت نفی اونشو،، خینې مستحب څیزونه نبی کریم کلله تر کړی وو، نو ترک عقیقه دلیل د کراهت نشی جوړیدلې، او ددې نه د عقیقی د عدم مشروعیت یا نسخ باندې څنګه استدلال کولې شی. د عقیقی د کراهت قول مرجوح دې و آو حقیقت دادی چې جمهورو فقها، حنفیه په دې سلسله کنبی د کراهت قول اختیار کړې دې، لیکن علما، کراهو ددې تردید کړې دې، لکم صاحب بدائع د کراهت قول اختیار کړې دې، لیکن ملاعلی قاری گیلته ددې تردید کړې دې، لیکن ملاعلی قاری گیلته ددې تردید کړې دې، نو بدائع کښی دی چې

روالا يعتى عن الغلام والجارية عندنا .....ولنا ماروى عن سيدنا رسول الله كالم الله كالم انتصال: نسخت الاضعية كل دم كان قبلها .... والعقيقة كانت قبل الاضحية فصارت منسوخة بها كالعتيرة والعقيقة ماكانت قبلها فرضا بل كانت فضلا وليس بعد نسخ الفصل الاالكراهية،

يى د استوريس. يعنى عقيقه مخكنې مستحبوه، بيا منسوخ شوه، لهذا كله چې ددې فضيلت منسوخ شو نو صرف كراهت باقي پاتې شو.

لیکن ملا علی قاری گ^{ویلوا} ددې تردید فرمائی چې د فضیلت انتقاء سره د اباحت انتفاء نه لازم کیږی، ددې و جې چې نسخ زیاتی طرفنه متوجه کیږی، لهذا فضیلت چې یو امر زائد دې نو هغه منسوخ شو ، بیا هم ددې نه د اباحت منسوخ کیدل نه لازمیږی (^۲)

د مرجوح کیدو دویمه وجه داده چې دا روایت ضعیف دې، چې ددې تفصیل تیر شوې
 دې، اوکه دا روایت صحیح اومنلي شی نو بیا هم ددې توجیه دا کیدې شی چې اضحیه د هر سابقه ذبح وجوب منسوخ کیدو سره د استحباب او مشروعیت منسوخ کیدو سره د استحباب او مشروعیت منسوخ کیدل نه لازمیږی. لکه څنګه چې صوم رمضان صوم عاشورا وغیره منسوخ کړل لیکن ددې مشروعیت اواستحباب خواوس هم باقی دې، نومولانا عبدالحي پختاه

⁾ اعلاء السنن :۱۰۷/۱۷).) التعليق المسجد: ۲۹۱)

يد (التعليق الممجد) كنبي ليكي چي : (بعد تسليم ثبوته ظاهرة يدل على منسوغية وجوب العقيقة و نحرها قان معناة نسخ الاضحى لزوم كل ذبح كان تهله ..... ويدل عليه ضبه بنسخ شهر رمضان كل صوم كان قهله فانه كان صومريوم عاشودا او ايام البيض فلهالها قهله لم يدل الاحلى عدوم لزوم لاعلى عدم مشهوعيته وانتفاء فضيلته كذالك نسخ الاضحى كل ذبح قبله لايدل حلى انتفاء استحبابه ومشروحيته ، (')

 امام محمد ﷺ په کتاب الاثار کښې محمد بن الحنفية او ابراهيم نخعي نه چې کوم آثار نقل شوى دى هغه الارچى غيرمدرك بالقياس كيدوپه وجه دمرفوع په حكم كښي كيدي شی لیکن ددې په مقابله کښې آحادیث مرفوعه صریعه کښې د عقیقه مشروعیت ثابت دې، او ظاهرې دی چې مرفوع حکمي مقابله کښې به مرفوع صریع ته ترجیح ورکولې شي. د حنفیه دویم قول د آباحت دې، نو فتاوي عالمگیري کښې دی چې عقیقه واجب نه ده، نه سنت ده بلکه مباح ده ۲۰٫

د احنافو مختار قول اكثر فقها عقيقه ته مستحب وائي، نو امام طحاوي مُريد علامه عيني

ي. پُوهند، مُلاً علي قارى پُوهند، وغير علماحنفيه داستحبّاب قول ته ترجيح وركړې ده. امام طحاوي پَهندې په مشكل الاثار كښې په دې باندې بحث كړې دې اوقاضي ابوالمحاسن يوسف بن موسى مُوَلِيَّة د امام طحاوى مُولِيَّة ددې بحث په (البعتص من البختص) كښې دننه تلخيص كړې دې

ددې ټول بُخُتُ خَاصل دادې چې د اسلام په شروع کښې عقیقه واجب وه، بیا ددې وجوب منسوخ شو، او استحباب باقی پاتې شو، هغوئ په مشکل آلاثار کښې دې الفاظو سره په دې باندې عنوان قائم کړې دې، باب بيان مشکل ما روى عن رسول الله كر الله الله الله عليقة وهل هوعلى الوجوب ادعلى الاختيار (٢)

دعقيقي مشروعيت باندي دلالت كوؤنكي احاديث: كومو احاديثو كښي د عقيقي مشروعيت يا استحباب او وجوب تابتيږي، په دې کښې څو خو دا دي چې: 🛈 حضرت سمره 🕅 تا نه مرفوع حدیث کښې دی چې :

كل غلام مرتهن بعقيقة تذبح عنه يوم سابعه ويسسى فيه، ويحلق راسه (*)

د حضرت سلمان بن عامر ضحاك نديو مرفّوع حديث پاك كښې دى چې :

⁾ التعليق الممجد: ٢٩١).

^{ً)} فتاوى عالمكيرى كتاب الاضحية باب العقيقة:٥/٤٤/٥. الفقة الاسلامي وادلته:٣۶/٣ وحلية العلماء في معرفة مذاهب الفقاء: ٣٨٣/٣).

أً) (أو محورئي مشكل الاثار للطحاري: ٨١/٣)

^{ً) (}الحديث اخرجه ابوداؤد في كتاب الضحايا باب في العقيقة (رقم الحديث:٢٨٣٨). واخرجه الترمدي في كتاب الاضاحى باب فى العقيقة (رقم الحديث :١٥٢٢) وابن ماجه فى كتاب الذبائح باب العقيقة (رقم العديث:٣١٤٥)واخرجه الدارمي في كتاب الاضاحي باب السنة في العقيقة : ١١١/٢.رقم الحديث :١٩۶٩)

هما الغلام عقيقة فاهرعنه يقواعنه دما واميطواعنه الاذى (١)

عائشه صديقه والمن نادوايت دى چى دامردارسول الله كاللهان تعق عن الحجارة شاة دعن الغلام شاتين ،] بريده اسلمى ﴿ اللَّهُ نَهُ رُوايت دَيُّ چَي :

@دان الناس يعرضون على العقيقة يوم القيامة كما يعرضون على الصلوات الخمس، ^٢٠

ظاهريه او امام احمد ﷺ داشان احاديثو نه د عقيقه وجوب باندي استدلال كړېدي.

 طبرانی په معجم اوسط کښې د ابن عباس نامنز روايت ذکر کړې دې هغوئ فرمانی چې اسبعة من السنة في الصبي يومر السابع يسمى و يختن ويماط عنه الاذي و ينقب اذنه ويعتي عنه ويخلق

راسه،،،،،،يتصدق بشعروزنه ذهباار فندة،

د جمهور علما، پهنيز عقيقه مستحب ده او هغه د عمران بن شعيب روايت نه استدلال كوي په هغې كښې دى چې: ﴿سِمُلِ النبِي كَلَيْمُ عن العقيقة فقال: لا احب العقوق من احب منكم ان ينسك عن ولدة فليفعل عن الغلام شاتان مكافتان وعن الجارية شاق رئ

داشان د زید بن اسلم روایت امام مالك ﷺ په مؤطا كښې نقل كړ ېدې چې نبى كريم ﷺ نه د عقیقه باره کښې تپوس اوشو نو نبي کريم 🃸 او فرمائيل چې .

ولا احب العقوق، كانه انها كرة الاسم، وقال: من ولدله ولد فاحب ان ينسك عن ولدة فليفعل)(⁽⁾

په دې روايت کښې تصريح ده چې کوم سړې غواړی نو عقيقه کولې شي ،خو واجب او ت ضروري نه ده، او ددې روايت ځينې طريق کښې تصريح ده چې نبي کريم ﷺ نه دا سوال د حجة الوداع په موقّع باندې شوې وو (٪) ددې وجې طحاوي گڼلئ فرمّائي چې سّابقه روايتونو نه چې کوم وجوب ثابت شوې دې هغه روستو منسوخ شوې وو، او اوس صرف استحباب باقي پاتې شوې دې مولانا عبدالحئ فرنګي محلي گڼلئ فرمائي چې

ردبالجملة الحكمينفي مشهوعيتهاني الاسلام مطلقاغير صحيح وترك الاحاديث الصريحة المروقوعة الموقوفة

۵) مؤطا امام مالک کتاب العقیقة، باب ماجاء فی العقیقة : ۸۰۰/۲ رقم الحدیث : ۱).

 ⁽الحديث اخرجه ابوداؤد في كتاب الضحايا باب في العقيقة (رقم الحديث: ٢٨٣٩). واخرجه الترمذي في كتاب الاضاحي باب الاذان في اذن المولود (رقم الحديث: ٩٧/٤) وابن ماجه في كتاب الذبائح باب العقيقة (رقم الحديث :٣١۶٤) واخرجه الدارمي في كتاب الاضاحي باب السنة في العقيقة : ٦٢١/٢. رقم الحديث: ١٩۶٧)

^{ً) (}الحديث اخرجه الترمذي في الاضاحي باب ماجاء في العقيقه رقم الحديث :١٥١٣. واخرجه ابن ماجه في الذبائح باب العقيقة :١٠٥٤/٢، رقم الحديث :٣٢۶٣).

⁾ المحلى بالاثار لابن حزم كتاب العقيقة: ٢٣٧/۶).

⁾ فتح البارى :٧٣٥/٩)

⁾ اوجز المسالك: ٢٠٧/٩).

الواردة في هذا البأب، ١٠٠

ئينې حضراتو امام ابوحنيفه و ليم طرفته نسبت كړې دې چې هغوئ عقيقې ته بدعت وئيلې دي، علامه عيني مُشِلَّةِ ددې ترديد کوي او تحرير فرماني چي .

رهذا افتراء فلا يجوز نسبته الى إن حنيفة وحاشاء ان يقول مثل هذا و انباقال: ليس بسنة فمرادة اما ليست بسنة ثابتة واماليس بسنة مؤكدة وحديث عبرو بنءن جدة ك. يدل على الاستحماب. (٢٠

اردو فتاوي هم عموما د استحباب قول اختيار کړي دي. ۲٫

ا-بابَ تَنْمِيلَةِ الْمُؤلُودِ غَدَالَّا يُولَدُ، لِمَنْ لَمُ يُعُقَّى عَنْهُ، وَتَحْنِيكِهِ.

امام بخارى مُنْ الله يعدي ترجمة الباب كنبي جمع بن الروايات طرفته اشاره كړې ده.

اصل کښې ځينو روايتونو کښې راځي چې د بچې نوم دې دده د پيدائش په ورځ کيخودلې شی، اوخینو روایتونو کښې دی چې د پیدائش په اوومه ورځ دې کیځودې شی. امام بخاری پښتو د دواړو په مینځ کښې تطبیق کوی او فرمائی چې د بچې د عقیقې کولو اراده نه وي نودده نوم دې هم په هغه ورځ کيخودلې شي ليکن که د عقيقه اراده وي نو بيا دې په اوومه ورځ د عقيقې سره ددهٔ نوم کيخودلې شي، حافظ ابن حجر مُرَيَّ فرمائي چې روهوجم لطيف لم ارة لغير البخاري (*)

ترجمة الباب كبني المن لم يعق عنه عنه عقيقه عدم وجوب طرفته اشاره اوشوه (٥٠

قوله <u>وَ</u> کُنِیکِهِ د بچی دپیدائش نه پس کهجوره وغیره چوپلې شی او په حلق کښې تالو

) التعليق الممجد: ٢٩١).

⁾ عمدة القارى: ٨٣/٢١. مالا بدمنه: ١٧٨).

⁾ په بهشتي زيور کښې دی چې د چا هلك يا جينئ پيدا شي نو بهتر دی چې په اوومه ورځ دهغه نوم کیږدی او عقیقه اوکړی، عقیه کولو د ماشوم نه ټول مصیبتونه لرې شی، او دځینې آفتونو نه بچ کیږی (بهشتی زیور حصه سوم، مسئله نمبر ۱، ص:۳۶)

مولاتاً مفتى محمود الحسن كنكوهي رحمة الله ليكلي چي : عقيقه په اوومه ورخ كول صرف مستحب

دى، لكه څنګه چې نفسي عقيقه هم ډير بنه استحباب لري، (فناري معموديه بَه ۴۶ ص ٣٦٧) او حضرت لدهيانوي پولته ليكي چې عقيقه سنت ده. ليكن موده ده، او ومه ورخ، يويشتمه ورخ، ددې نه پس به ددې حيشيت نفل وي (آ ب كے مسائل اور انكا حل ج/ عص/ ١٢٠٤)

مفتى كفايت الله صاحب يَرْشُلُمُ ليكى جِيّ: عقيقه واجب نه ده. سنت ده. كه وس وى نو عقيقه كول اول ي او افضل دى (كفايت المفتى: ج/٨ ص (٢٤٢)

حضرت تهانوی رحمةالله عليه ليكي چې او په عقيقه كښې دوه چيلئ يا يوه چيلئ دبح كول ټول سِنت دى، (تقرير ترمذي، للشيخ التهانوي رحمه الله ص/٤٤)

⁾ فتح البارى :٧٣٧/٩) ه) فتح البارى : ٧٣٧/٩)

سره ایښودې شی چې ددې حلاوت د بچې خیټې ته لاړشي، دې عمل ته (تعنیك وائي الله بې اینودې شی دی عمل ته (تعنیك وائي الله بچې د بې د برکت د پاره کولې شي، او د لته دباب په روایت کښې د به که د که د که د کالله د دا عمل ثابت دي.

دنبى كريم الكلم نعدا عمل ثابت دي. [١٥١٥] حَدَّتَنِي إِسْحَاقُ بُنُ نَصُرِحَدَّتَنَا أَبُوأُسَامَةَ قَالَ حَدَّتَنِي بُرَيْدٌ عَنُ أَبِي بُرُدَةَ عَنُ أَبِي مُرْدَةً عَنُ أَبِي مُؤْمَةً فَلَ مَنْ الله عليه وسلور. أَبِي مُوسَى - رضي الله عنه - قَالَ وُلِدَ لِي عُلامٌ، فَأَتَيْتُ بِهِ النَّبِي - صلى الله عليه وسلور. فَتَمَاةُ إِبْرَاهِيمَ، فَخَنْكَهُ بِآثَرَةٍ، وَدَعَا لَهُ بِالْبَرَكَةِ وَدَفَعَهُ إِلَى، وَكَانَ أَكْبَرَ وَلَدِ أَبِي مُوسَدٍ . [٥٨٤٥]

ابوموسى اشعرى ﷺ نه روايت دې، فرمائى چې ځما يو بچې پيدا شو، ما دا بچې نبى کړيم ﷺ نه روايت دې، فرمائى چې ځما يو بچې پيدا شو، ما دا بچې نبى کريم ﷺ ده نوم ابراهيم کيخودو اوکهجورې سره ئې دده تحنيك اوکړو، يعنى کهجورې ئې اوچوله او دده په تالو کښې ئې کيخوده. اوددۀ په حق کښې ئې دبرکت دعا اوکړه بيا ئې ماته راکړو، دا د ابوموسى گائش دټولو نه مشر زوئې وو، ددې حديث نه معلوم شوچې دده نوم په هغه ورځ کيخودې شو، د اوومې ورځې انتظار ئې او نه کړو

د بچی نوم کله کیخودل پکار دی : ځینو روایاتو کښې د بچی نوم په اوومه ورځ د کیخود ذکر دی.

ابن حبان کيليا او حاکم د عائشه صديقه گيلي نه صحيح سند سره روايت نقل کړې دې چې اعق رسول الله کڅيځ عن الحسن والحسين يوم الساباع وسهاهما ، (۲)

داشان امام ترمدي پيمنځ د عمرو بن شعيب عن ابيه عن جده الآميځ نه رو ايت نقل کړې دې چې : «امرني رسول الله تاهي پيسيدة المولود السايعة، ۲٪

ابن عمر النام هم يو مرفوع حديث نقل كړې دې چې :

(اذاكان يوم السابع المولود فاهريقواعنه دما واميطواعنه الاذي وسمولا) (*)

ددې احادیثو نه معلومیږی چې په اوومه ورځ نوم کیخودل پکار دی، بیا په اوومه ورځ کیخودل ضرروی نه دی. بلکه د ولادت په ورځ یا ددې نه مخکښې ورځ باندې ایښودلې شي لکه څنګه چې روایت باب ندمعلومیږي

ركتاب الادب، كنبي د ابو اسيد حديث رازى چى (ال النبي الله ابنه عليه الدوسها المندر) (٥)

۱) فتح الباری :۷۳۷/۹)

⁾ المستدرك الحاكم كتاب الذبائح: ٢٣٧/٤).

^{ً)} سنن الترمذي كتابُ الادب باب مّاجاء في تعجيل اسم العولودة:١٣٢/٥، رقم الحديث:٢٨٣٢). *) فتح الباري ٧٣٥/٩:

ه) صحيح البخاري كتاب الادب باب تحويل الاسم الى اسم احسن منه رقم الحديث : ٩١٤١).

مسلم شریف کښې د انس گلگز حدیث دې چې نبی کریم نکا دخپل خوئې ابراهیم گلگز باره کنی فرمائیلی دی چې «ولالح)اللیلةالغلام فسییته باسم ای ابراهیم، ('،

داشان مُخكَنْبَي دَدِي بآب په آخر كښې هم تصريح ده چې نبي كريم ﷺ د بچي دپيدائش په

دويمه ورځ دده نوم کيخودو بهر حال که دعقيقي اراده وي نو بهتر دادي چې په اوومه ورځ دده نوم کيخودې شي. او که

بهر حال خه دعفیغی اراده وی نو بهتر دادی چې په اوومه ورځ دده نوم کیخودې شی. او خه د عقیقې اراده نه وی نو بیا دپیدا کیدو نه پس هم په دې ورځ یا په دویمه ورځ دې دده نوم کیخودې شی.

[٥١٥١] حَدَّثَنَامُسَدَّدٌحَدَّثَنَايَحْنِي عَنْ هِشَامِعَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِثَةً -رضى الله عنها - قَالَتُ أَتِى النَّبِي -صلى الله عليه وسلم- بِصَبِي يُحَيِّكُهُ، فَبَالَ عَلَيْهِ، فَأَثْبَعُهُ الْمَاءَ (٢٢٠)

٥٦٥ آوَنَاتَنَا إِسْحَاقُ بُنُ نَصْمٍ حَنَّاتَنَا أَبُو أُسَامَةً حَنَّاتَنَا هِنَامُ بُنُ عُرُوَةً عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَمْهَا عَمْدُ اللّهَ عَلَى الْأَيْوَ أَسَامَةً حَنَّاتَنَا هَبِي الْأَيْدِ عِنْ اللّهِ عَلَى اللّهَ عَلَى اللّهَ عَلَى اللّهَ عَلَى اللّهَ عَلَى اللّهُ عَلَى وَلَمُ وَمُولَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَا

دا روایت باب هجرد النبی تا الی المدنیدی تیر شوی دی ابن سعد گ~~زید~~ په طبقات کښې ددې واقعې متعلق یو روایت نقل کړې دې، هغې کښې دی

. من المعدور المدينة القامولا يولد لهم، فقالوا: سعر تنايهود حتى كثرت في ذالك القالة: فكان چې: (بلا قدره البهاجرون الهدينة اقامولا يولد لهم، فقالوا: سعر تنايهود حتى كثرت في ذالك القالة: فكان

⁾ مسلم كتاب الفضائل باب رحمة 战 الصبيان والعيال: ١٨٠٧/٤. وقم الحديث: ٢٣١٥).

اول مولود بعد الهجرة عبدالله بن الويد فكبر البسلمون تكهيرة واحدة ارتجت المدينة تكهيرا، ()

د کونکه دا خبره مشهوره شوې ده چې يهو دو جادو کړې دې، اود مسلمانانو بچې نه پيدا کيږي، ددې و چې کله چې د عبدالله بن زېير اللي ولادت اوشونو مسلمانانو نعره اولګوله او مدينه منوره د تکبير او ازونو سره مخشو.

روايت باب کښې دی چې ₍وا**نامت**م) يعنی د حمل موده پوره کيدو والا وه او د بچی د ولادت وخت نزدې وو

(ثم تغل فیه: ای بزی تایل نهه، یعنی د کهجورې چوپلو نه پس ددې عرق ئې د بچی خوله کښې واچولو، ډېرك علیه، دده دپاره ئې د برکت دعا اوفرمائیله دعا بالبركة.... ثم حنكه پتېرق یعنی د چوپلې شوې کهجورې اجزاء ئې دده ژبې او تالو سره اولګوله.

يعتى (چوپې سون سهبورن جرائمي دن (بې او نانو سال او نانو عن الله فين عَوْن عَنْ الله عَنْ اللّه فِينَ عَوْن عَنْ أَنْسَ فِي سَلَمْ اللّه عَنْ أَنْسَ فِي مَالُونَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللّه فِينَ عَوْنِ عَنْ أَنْسِ فِينَ مَالِكِ رضى الله عنه قَالَ حَالَ اللّه فِينَ قَالَتُ الْحَقَ يَشْتَكِى، فَخَرَة أَبُو طَلْحَة فَلْكَ أَمْ الْحَقَ قَالَ مَا فَعَلَ النّبِي طَلْحَة سُمُّوهُ وَلَمْكَونَ مَا فَعَلَ النّبِي عَالَتُ الْحَقَى الْمُعْمَى، فَقَرَا أَوْعَلْمَة أَنِّي الْمُعْلَا وَمَعَى اللّه عليه وسلم فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ «أَعْرَمَنُهُ اللّهُ عليه وسلم فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ «أَعْرَمَنُهُ اللّهُ عليه وسلم فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ «أَعْرَمَنُهُ مَا فَاللّهُ عَلَى اللّهُ عليه وسلم وَأَدْسَلَتُ مَعْهُ بِهَرَاتِ فَاخَدُهُ اللّهُ عليه وسلم فَأَلَى بِعالنّبِي صلى الله عليه وسلم وَأَرْسَلَتُ مَعْهُ بِهَرَاتٍ فَاخَذَهُ النّبِي عَلَى اللّهُ عليه وسلم فَقَالَ «أَمْعَهُ شَيّعَ مَا اللّه عليه وسلم وَأَرْسَلَتُ مَعْهُ بِهُرَاتِ فَاخَذَهُ اللّهُ عِلْمَ اللّهُ عليه وسلم فَقَالَ «أَمْعَهُ شَيّعَ مَا اللّه عليه وسلم فَقَالَ «أَمْعَهُ شَيّعَ مَا الله عليه وسلم فَأَخْبُهُ اللّهِ على السّعِي والنّبِي صلى الله عليه وسلم فَقَالَ «أَمْعَهُ شَيّعَ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلْمَ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمَ اللّهُ عَلْمَ اللّهُ عَلَى اللّهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى

ل طبقات ابن سعد وسيراعلام النبلاء:٣٤٥/٢. رقم الترجمة:٥٣).

برکت دعا اوفرمائیله چې داللهم بارك لهما، نو د ام سلیم ځونې پیدا شو، دراوى انس الله فرمائى چې، ماته ابوطلعه الله اووئیل چې نبى كریم الله ته دده اوړو پورې دده حفاظت كوه، نو هغه د نبى كریم الله په خدمت كنبى حاضر شو او ام سلیم ده سره څه كهجورې هم اولیږلې نبى كریم الله بچې واخستلو او وې فرمائیل چې آیا څه درسره هم شته دې ؟ خلقو اووئیل چې څو كهجورې دى، نبى كریم الله هغه كهجورې واخستې او وې چوپلې او دخولې مباركې نه ویستلې او دبچې خوله كښې واچولې اوده سره تحنیك اوكړو او دده نوم ئې عبدالله كیځودو

(دادالسین) یچی لره پټ کړه یعنی دفن ئې کړه وادار) د باب مفاعله نه امر دې (واری....موادة) پټول (اعرستم،،،،) اعراس نه دې جماع هم بستری ترې مراد ده.

داحدیث پاك امام بخاری گویله په دوؤ طریق سره نقل كړې دې یو طریق كنبې دده د شیخ مطرین الفضل دې او دویم كنبې محمد بن المثنى دې او دواړو روایتونو الفاظ مختلف دى او د مطر په طریق كنبې د ابن عون، انس بن سیرین، نه روایت دې او دلته په دې طریق كنبې هم ددې الفاظ دى او محمد سیرین الفاظ دى، د هغې الفاظ دلته نشته دې، هغه روایت امام بخارى گویله په كتاب اللباس كنبې ذكر كړې دې.

- اباب إِمَا طَةِ الأَذَى عَنِ الصَّبِي فِي الْعَقِيقَةِ.

(اِمَاطَةِ) په معنی د ازالهٔ دې یعنی د بچی نه په عقیقه کښې د (ادَّی) ازاله او کړې شی. د (اَدَّی) نه مراد څه دی ؟ اکثر حضرا فرمائی چې ددې نه ولادت په وخت کښې د بچی سر کښې چې کوم ویښته وی هغه ترې مراد دی. (امامهٔ الادی) نه حلق راس مراد دې، مطلب دادې چې عقیقه کښې د بچې د سرو ویښته صفا کول پکار دی. (۱)

مَّيِّهُ مَبِي مِبْنِي مَسْرُور وَيِبِعِينَ مَنْ اللهِ عَنْ اللهِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ سَلْمَانَ بُنِ [1004] حَدَّتَنَا أَبُواللَّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بُنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ سَلْمَانَ بُنِ عَامِرِقَالَ مَمَالُعُلَامِ عَقِيقَةً

وَهَالَّ حَبَّاجٌ حَنَّانَا َحَنَّادُا ُخْبَرَنَا أَيُّوبُ وَقِتَادَةُ وَهِثَا مُّوَحَبِيبٌ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ سَلْمَانَ عَنِ النَّبِي صلى الله عليه وسلم -.

وَقُـاَلَ غَيْرُوَاحِيهِ عَنْ عَاصِمِ وَهِشَامِ عَنْ حَفْصَةً بِنْتِ سِيرِينَ عَنِ الرَّبَابِ عَنُ سُلْمَانَ عَن النَّبِي صلى الله عليه وسلم - وَرَوَاهُ نِيدُ بُنُ إِبْرَاهِيمَ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنُ سَلْمَانَ قَوْلُهُ. امام بخارى تَخْطُهُ ووايت نقل كړې دې چې دمع الغلام عقيقة، ددې ئي څلور طرق ذكر كړى دى. ۞ ډومبې طريق موصول دې، ليكن مرفوع نه دې، سلمان بن عامر صحابي ثلاثي دې، صحیح بخاری کښي ددوئ صرف دا يو حديث پاك دې (')

 دويم طريق امام بخاري مُؤليد وقال حجاج....، اووئيلو سره بيان فرمائيلي ده، حجاج بن منهال رَوْلِيَّةِ . حماد بن سلمه رَوْلِيَّةٍ نه نقل كوى، حماد څلورو شيوخو نه نقل كوى، ابو قتاد، ومُنتلاً . هشان بن حسان مُعَلَما . قتاده مُعَلَما أو حبيب بن شهيد مُعَلَما دا طريق مرفوع دي، ليكن موصول نه دې. امام دا د تعليق په طور ذكر كړې دې، امام طحاوى ريخ او بيقهي ريخ و موصولا نقل کړې دې 🖒

 ددریم طریق امام بخاری رئیمائی وقال غیرواحدین حاصم، نه نقل کړې دې، حافظ ابن حجر ميني فرمائي چې د رغيرواحد، مصداق سفيان بن عينيه دې، امام احمد ميند ده د نوم تصريح سره يو حديث نقل كړې دې ر"،

دا طریق هم مرفوع دی، لیکن امام بخاری گزای دا تعلیقا نقل کړې دې، دې تعلیق کښې حفصه بنت سیرین د رباب نه نقل کوی، دا رباب بنت صلیع، د سلمان بن عامر وریره ده. رم) ابن حبان په کتاب الثقات کښې دده ذکر کړې دې. (۵)

حافظ ابن حجر مُتَشَدّ دره متعلق په تقريب التهذيب كښي دده متعلق (مقبولة) الفاظ ليكلي دى. () علامه دهبي مئيلة دوى په مجهو آلاتو په ضمن کښې ذکر کړې دې. دامام مسلم نه علاوه اصحاب سته ددوى نه روايتو نه نقل کړى دى ()

﴿ خُلُورِم طُرِيق امام بخارى رَبِيلَةُ د يزيد بن ابراهيم رَبِيلَةُ ذكر كړى دى، دا هم تعليق دې امام طحاوي ميانيد دا موصولا نقل کړې دې (^)

ترجميّ سره مناسبّت: ذكر شُّوؤٌ زّديُّ څلورو واړو طرق نه امام بخارى ﷺ چې كوم الفاظ رمع الغلام عقيقة ، نقل كړې دې، د هغى ترجمة الباب سره هيڅ تعلق په نظر نه راځى.

حافظ ابن حجر رُكُونَة فرمائي چي حماد بن زيد كوم طرق سره امام بخاري رُكُونَة موصولا نقل کړې دې. هغه دلته مختصر دې، امام احمد دا تفصیلا نقل کړې دې. په دې کښې دا الفاظ هم متن حدیث کښې شامل دی افاهريقواعنه دماواميطواعنه الادي (٠)

^{ّ)} فتح الباری :۷۳۷/۹. ددوی وفات د عشمان الماثنؤ یا د عمر فاروق الماثنؤ په دور کښی اوشو. اوګورنی الاصابة: ٤٢/٢)

^{ً)} فتح البارى :٧٣٧/٩)

^{ً)} فتح البارى :٩/٧٣٨)

⁾ تهذيب الكمال:١٧١/٢٥)

⁰) (كتاب الثقات: \$ / \$ ٢٤)

^{) (}تقريب النهذيب:٧٣٧ رقم الترجمة:٨٥٨٢)

^{(۲}) (تهذيب الكمال:۱۷۱/۳۵)

^{^)} فتح البارى :٧٣٨/٩).) فتح البارى :۸۳۷/۹)

أو دا د امام بخاری و الله عادت دې اکثر مختصر روايت نقل کوی، او ترجمة الباب ثبوت د مفصيلي روايت نه کيږي

وَقَالَ أَصْبُمُ أَخْبَرَنَى أَبُنُ وَهُبِ عَنْ جَرِيرِ بْنِ حَازِمِ عَنْ أَيُوبَ الشَّغْتِيَانِي عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ حَدَّثَنَا سَلُمَانُ بْنُ عَامِرِ الضَّبِّى قَالَ سَمِغْتُ رَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم-يَقُولُ «مَمَ الْغُلَامِ عَقِيمَةٌ» فَأَهْرِيقُوا عَنْهُ دَمُّ أَوْلِمِيطُوا عَنْهُ الأَذَى».

دا د ځينو حضراتو په نيزتعليق دې، ځکه چې امام بخارې کوليا د د څينو حضراتو په نيزتعليق دې، ځکه چې امام بخاري کولي او اکثر حضرات فرمائي چې اصبغ چونکه امام بخاري کولي صحيح بخاري کښې ډير روايتونه نقل کوي، ددې وجې د صورتا اګر چې تعليق دې ليکن په حقيقت کښې موصول دې. د ›

سلَمان بن عامر گلشخ فرمائی چی ما د نبی کریم کللخ نه دا ارشاد واؤریدو چی هلك لره یو عقیقه یعنی یو چیلئ ده ،لهذا تاسو ددهٔ د طرفنه وینه توې کړنی او دهغه نه اذی لرې کړنی. **قوله**: هَعَ الْغُلاَمِرَعَقِیقَةٌ: حسن گلشؤ او قتاده گلشؤ ددې د مفهوم مخالفت نه استدلال کوی او فرمائی چې د جنبئ به نه کولېشی.

د جمهورو په نیز به د دواړو عقیقې کیږي، جمهورو ددې روایتونو نه استدلال کوی چې په هغې کښي د جینئ د عقیقې حکم ورکړې شوې دې، چې دهغې تفصیل تیر شوې دې. ( )

مالك پُولِيَّةٍ فَرْمَائِي چِي د دُواړُو د طَرفنَّه يو چَيلئ بَهْ ذَبْع كُولَي شي. هغوئ د حسن الله او حسين الله د عقيقي په سلسله كښې وارد شوى روايت نه استدلال كوى، «ان النبي ﷺ عنءن الحسن والعسين كهاكهشا،

خو دا خبره مخکنیې تفصیل سره راغلې ده چې په دې روایتونو کښې اضطراب دې یعنی ځینو کښې رکمشا، او ځینې سورکمشون ذکردی ددې وجې ددې نه غلام دپاره یو کېش باندې استدلال کول درست نه دی او په ډیرو روایتونو کښې د رعن الغلامشاتان، تصریح راغلې ده.

قوله: فَأَهْرِيقُواعَنُهُ دَمُّا: الميطوابيعق اليلوا، زائل كړئى، لرې كړئى، د (اذى باره كښې درې اقواله دى.

🛈 مشهور قول دادې چې ددې نه هغه ويښته مراد دی چې د بچې په سر باندې د ولادت په وخت کښي وي

⁾ فتح البارى : ٩/ ٧٣٧)) فتح البارى : ٩/ ٧٣٩)

 ۱۵ دويم قول دادې چې ددې نه هغه وينه مراد ده چې د جاهليت په زمانه کښې به د عقيق په وخت کښې د بچې په سر اچولې شوه، چې کومه چيلئ يا ځناور به ئې په عقيقه کښې ذيم کولو . د هغې وينه به ئې د دې بچې په سر اچوله. ()

اسلام ددې ممانعت او کړو چې داشان د بچی په سر باندې دې وینه توې نه کړې شی. _{ددې} تفصیل مخکنیی رازۍ

⊕ يو قول دا هم دې چې ,ادی نه ختنه مراد ده. او مطلب ددې داې چې عقيقې سره دبېې ځتنه کوئۍ . ۲ دا روايت امام بخاري گينځ دلته په ړومبي ځل ذکر کړې دې.

(٥٠٥٥) حَدَّتَنِي عَبْدُ اللَّهِ بُنُ أَبِي الْأُسُودِ حَدَّتَنَا فَرَيْضُ بَّنُ أَنِي عَنْ حَبِيبٍ بُنِ الفَّهِدِ قَالَ أَمَرَنِي ابْنُ سِيرِينَ أِنْ أَسْأَلَ الْحَسَنَ مِثَنْ سَمِعَ حَدِيثَ الْعَقِيقَةِ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ مِنْ

دا عبدالله بن مُحمد بن ابی الاسود دې، د ابوالاسود نوم حمید دې، د قریش بن انس په بخار*ی تخشی کښې* صرف دا یو حدیث دې، ددوئ آخری عمر کښې حافظه کمزورې شوې وه. ددوئ د اختلاط دا دور دکال ۲۰۳ هجرنمی ندتر کال ۲۰۲ هجرنمی پورې وو (۲)

حافظ ابن حجر گُولِيُهُ فرمائي چې: (قبن سبع منه قبل ذلك فسباعة صحيح) رُمُ

او علامه عيني بين ومائي چي (ولعل سماع شيخ البخاري عن قريش كان قبل الاختلاط) (٥

د قريش شيخ حبيب بن شهيد دې، هغه فرمانۍ چې ابن سيرين ماته حکم اوکړو چې خه د حسن څاڅ نه تپوس اوکړم چې د عقيقې حديث د چا نه آؤريدلې دې ؟ نو ما دهغوئ نه تپوس اوکړو نو هغوئ اوفرمائيل چې سمره بن جندب گائئ نه

علامه ابن حزم يُشِيَّةُ فرمائى چې (لايصلح للحسن سباع عن سبرة الاحديث العقيقة وحدة) (')

ليكن امام بخارى كيلي په تاريخ كبير كښې د على بن المدينى قول نقل كړې دې چې (سهام المحسن من سموق سحيح) يعنى صرف عقيقي والا حديث نه بكله نور رواياتو كښې هم د حسن سماع د سمو بن جندب نه صحيح او ثابت ده (٧)

امام بخارى كالله د المسترب من المستربين والاذكر شوى حديث د عقيقي ذكر ندكرو، حافظ

⁾ عمدة القارى: ۸۷/۲۱)) عمدة القارى: ۸۷/۲۱)

⁾ فتح الباري : ۷٤٠/۹)

⁾ عمدة القارى: ۸۷/۲۱)

⁾ عمدة القارى:۸۷/۲۱) أ) عمدة القارى:۸۷/۲۱)

⁾ عمدة القارى: ۸۷/۲۱)

⁾ عمدة القارى: ٨٨/٢١)

ابن حجر مجيسة فرمائي چې دو كاند اكتفى من ايراد لاېشهرتد، فتح الهاري : ١١/٩٠)

امام ترمذی گلی هغه رو ایت نقل کړې دې چې په هغې کښې دی «الفلام مرتهن بعقیقة تله ۲ عنه يوم السابع ويحلق داسه ويسمى، امام ترمذي والله دى نه پس فرمائى چى اهداحديث حسن صحيح والعمل على هذا عند اهل العلم يستحبون ان تذبح عن الغلام العقيقة يوم السابع فان لم يتهيأ يوم السابح فيوم الرابع عش، فان لم تيها عق عنه يوم احدى وعشىين، (١)

غوله: مرتزور بعقیقة: (مرتهن) د تا ، په فتحه سره ، په معنی د رهن ده ، یعنی نو مولود د خپلې عقیقې په وجه محرو او مرهون وي، عقیقه دده دپاره لازمي ده ددې څلور مطلبونه دي. امام احمد بن حنبل گُولت فرمائی چی دا د شفاعت متعلق دی، مطلب دادی که د بچی د طّرفنه عقیقه اونه کړې شوه، او هغه مړ شو نو هغه به د مور پلار په حق کښې سفارش نه كوّى، ددهٔ د سفارشٌ آبه قبول نه وى، علامه خطابى ﷺ دَا معنىٰ د ټولو نه بنه ګرزولې

🕜 دويمه معنی داده چې (مرورن باذن شعره) يعنی د ويښتو رادی)دې سره پاتې شی او تر دې پورې چې دعقيقی وخت پورې دده ويښته صفا کولې شي. د)

🗑 عُلاَملًا ابن آثیر 🗞 🛣 فرمائی چې ددې جملې نه د عقیقی لزوم او واجب خودل مقصود دی، ددې وجې څه څیز چې کله مرهون وی نو هغه د مرتهن په قبضه کښې وی او رهن کیخودلو دپاره دقرض ادا کولو نه بغیر ددې نه انتفاع ممکن نه وی، انتفاع دپاره دقرض ادا کول ضروری دی نو چې څنګه د قرض ادا کول لازم دی، دا شان هم لازم ده.

﴿ علامه ابن القيم رُوَالِيَّا بِه رَتَحَقَة الورد في احكام المولود؛ كنبي فرمائي چي د غلام په خبله عقيقه كهمي د مرهون كيدو مطلب دادې چې كله يو بچې پيدا كيږي نو يو شيطان ده پسې لګی حدیث پاک کښې رازی چې : رمامن مولودالاویسه الشیطان، ددې وجې د پیدائش نه پس بچی ژاړی نو کله پورې چې د بچی عقیقه اونه کړې شی نو هغه دشیطان د تسلط نه نه آزادیږي، عقیقه کولو نه پس هغه د شیطانی تسلط د آثارو نه آزاد او محفوظ شی

قوله: يذبح عنه يوم السابع: په اوومه ورځ به دده دطرفنه ذبح کولي شي ريذبح، مجهول دې، پلار بهٔ یی ذبح کوی، ګنی چې د چا په ذمه د بچې نفقه ده هغه به ذبح کوی () ددې جملې نه استدلال کوی او امام مالله کالله فرهائی چې عقیقه اوومې ورځې سره موقت او خاصٍّ ده اوومي ورِځي نه مخکښې که څوك کوي نو دا به قبول نه وي اود اوومي ورځي نه پس به فوت شی (^۵)

^{) (}سنن الترمذي كتاب الاضاضحي باب من العقيقة: ١٠١/٤، رقحم الحديث:١٥٢٢) عمدة القارى: ٧٧/٢١)

عمدة القاري: ٧٧/٢١)) فتح البارى :٩/ ٧٤٣)

⁾ فتح الباري :۲/۹ ۷٤۲)

امام شافعي رَبُرُ في فرمائي چي اوومه ورځ اختيار دپاره ده. تعيين وتحديد دپاره نه ده. لهذا ددې نه مخکښې هم کيدې شيي اګر چې مختار اوومه ورځ ده 🖒

که سابع اول کښنی فوت شی نو سابع ثآنی یعنی څوارلسم تاریخ دې اوکړې شی که په س ثاني هم اونه کړې شي نو سابع ثالث يعني په يويشتمه ورځ دې او کړې شي. 🖒

د بچې د ولادت ورځ به دې او و ورځو کښې تيو سيد ورې دې د کې دي. د بچې د ولادت ورځې نه پس والا ورځ به ړومبئ شميرلې شي، خو که بچې د طلوع نه مخکنې پيدا شوې وي يعني د شپې پيدا شوې وي نو دې به راتلونکي ورځ شميرلې شي. ^{(۲})

سابع اول (اوومه ورخ، سأبع ثاني، يعني څوارلسمه ورخ، أو سابع ثالث يعني يويشتمه ورخ. په دې دريو واړو کښې عقيقه کول مختار دى. دې نه پس اسابيع کښې هم بالغ کيدو نه مخکښې مخکښې کولې شي، البته بالغ کيدونه پس بيا د عقيقې حکم ساقط شي، بار څوك دده د طرفنه عقيقه نشي کولې، که څوك د خپل طرفنه عقيقه کول غواړي نو ددې کنجائش شته دې رځکه چې نبي کريم نکا نه مروی دی چې نبي کريم نکا د نبوت نه پسُ پخپله پخّپله عقيقه كړې وه ، دا روايت ضيعف دې خوددې نه ځينې عالمان دبالغ كيدو نه پس پخپله خپله عقيقه كولو جواز باندې استدلال كوي 🐧

محمد بن سيرين فرمائي چې (لواعلم ان لم يعق عنى لعققت عن نفس) (٢)

او د حسن بصرى مولية قول دې چې داذالم يعق عنك فعق عن نفسك وان كنت رجلا) (٧)

قو44: <u>ويممي:</u> قتاده ﷺ اكثر شاګردانو داهم «يسمي، نقل كړې دې، ددې دوه معنى

٠٠٠ يو خو دا چې د عقيقي په وخت دې د بچې نوم کيخودلې شي. ددې تفصيل تير شوې دې ﴿ بل دا چې د دبح کولو په وخت کښې دې تسميه اوونيلې شي (١٠)نو ابن ابي شيبه د قتاده گُور نه نقل کړي دي چې په هغې کښې دي چې ديسمي العقيقة کمايسمي على الاضعية بسم الله والله اكبرثم يذبح

⁾ فتح الباري : ۷٤۲/۹)

^{&#}x27;) فتح البارى : ٩/ ٧٤٢)

⁾ اعلاء السنن، كتاب الذبائح: ١٢١/١٧).

^{ً)} شرح التهذيب:٤٣٢/٨).

نم فتح الباري : ٧٤٢/٩)

⁾ فتح الباري (٧٢/٩).

^{°)} اعلاء السنن، كتاب الذبائح:١٢١/١٧).

⁾ فتح البارى : ۱/۹ ۲٤)

⁾ مصنف ابن ابي شيبة : فتح الباري : ٩/، عمدة القارى: ١/٢١)

ليکن په دې دوه معنو کښې اوله معني زياته مشهوره ده، البته د قتاده اصحابو کښي همام

دا لفظ ريدى نقل كړې دې

امام ابوداؤد مُرَيِّلَةٍ فرمائي چې همام ته وهم شوې دې ، اصل لفظ ريسېي، دې لکه څنګه چې د قتاده گلتو اکثرو اصحابو نه نقل کړې شوی دی ( )

لیکن د ابوداؤد د خبرې نه شبه کیږي چې همام نه کله د ږیدی، د تشریح متعلق تپوس اوشو او هغوئ اوفرمائيل چې د ځناورو د ذبح کولو په وخت کښې ددې د رګونو نه وتلې وينې ته دې مالوچ کیخودې شی او په وینه د گنده کیدو نه پس دې دا د دېچی په سر کیخودې شی، چې ددې نه وینه دده په مخ راشی، دې عمل ته تدمیه وانی ۲۰او جاهلیت په زمانه کښې خلقو به د عقیقې په وخت کښې دا عمل کولو.

علامه ابن حزم هم «المحلى كنسى دامام ابو داؤد مُراكي اعتراضَ لره وهم محنولي دي، او وئيلي

ئې دى چې ريدى، وهم نه بلكه صحيح دى. ابن حرم د ابن عمر الليم ، عطاء ميلتو، حسن بصرى مُوليد او قتاده مُوليد د تدميه ددې عمل استحباب نقل كړې دې ()

ليكن ابن ابي شيبه د حسن بصري مُعَظَّم او قتاده مُعَظَّة د كراهت قول نقل كړې دې رځ

جمهور فرمائی چې د اسلام په شروع کښې د _اتدميه، دا عمل مشروع وو ، بيا منسوخ شوې دې، ددې عمل په نسخ باندې څو احادیث دلالت کوی

 آبن حبان ﷺ د عائشه صديقه ﷺ نه روايت نقل كړې دې چې ركانوا فس الجاهلية اذاعقوا عن الصبى خضبوا قطنة بدم العقيقة، فاذاحلقوا راسى الصبى وضعوها على راسه فقال النبى كالمر اجعلوا مكان الدمرخلوقا)(٥)

اود ابوالشيخ روايت كښې ددې اضافه هم ده چې: ‹ونهىانىيسى داس المولودېدمى›‹ لَّى

🕣 ابن ماجه ديزيد بن عبدالله روايت نقل كړې دې چې ران النبي ن کام قال: يعق عن الغلام ولا يسرراسهېدم (۲)

د اروايت مرسل دې ځکه چې يزيد بن عبدالله تابعي دې، صحابي نه دې 🔥

⁾ سنن ابى داؤد كتاب العقيقة كتاب الاضاحى :باب :رقم الحديث :٢٥٣٨).

⁾ فتح البارى :٩/ ٧٤١)

⁾ فتح البارى : ١/٩ ٤٠. المعلى لابن حزم كتاب العقيقة: ٢٣٤/۶)

⁾ مصنف ابن ابی شیبة: فتح الباری : ٩/ ٧٤٢)

الاحسان بترتيب صحيح ابن حبان كتاب الاطعمة باب العقيقة :٣٥٥/٨. رقم الحديث ٢٤٨٥)

⁾ فتح البارى :٩/ ٧٤١)

⁾ سنن ابن ماجه كتاب الذبائع باب العقيقة: رقم الحديث: ٣٢۶۶).

⁾ فتح الباري :۱/۹ ۲۶)

فائده عقیقه کښې چیلې یا چیلئ ذبح کول سنت دی، او بهتر دادی چې ددې چیلئ هډوکی دې مات نه کړې شی، ددې غوښه دې پخپله هم ا وخوری او صدقه دې اوکړی، او اقربا، او احباب ته دې هم ورکړې شی.د عائشه صدیقه ﷺ په یو حدیث کښې ددې تصریح شویده چې کوم امام احمد ﷺ نقل کړې دې (۴)

د چیلئ نه علاوه غوا ، اوښ وغیره سره عقیقې خوکیږي لیکن هغه افضل نه ده افضل شاه دې اوګډ وغیره هم د شاة په حکم کښي رازي.

شادولی الله و منافع به منافع الله البالغة كنبي د عقيقي د مشروعيت ډير مصلحتونه او فوائد بيان كري دى

یو فائده داده چې سره د بچې نسبت په معاشره کښې ښه متعارف شي چې دا دفلاني سړی بچې دې.

و دې سره د سخاوت جذبه بیداره شي، دمال محبت، بخل، او د کنجوسئ مذموم صفت باندې یو ګوزار لږي.

. و دا د خوشحالي موقع وي، عقيقه كښې ددې خوشحالئ په موقع باندې دشكر ادا كولو موقع ملاؤ شي.

و عقیقه د بچی دپاره د خیرښیګړې او برکت باندې مشتمل ددعا سبب جوړیږی، ځکه چی دعقیقی غرښه مساکینو او فقراء باندې خورولي شی، دهغوځ د زړونو نه دعا اوزی چې دا د بچی دپاره دبرکت او ښیګړې ذریعه جوړیږی ()

^{) (}سنن ابى داؤد كتاب الاضاحى باب العقيقة رقم الحديث:٢٨٤٣، والمستدرك للحاكم. كتاب الذبائح والعقيقة: ٢٢٨/٤)

^۲) فتح الباری :۹/ ۷٤۱) ۲) اعلاء السنن : ۲۲/۱۷).

المستدر الحاكم للامام الحاكم: ٢٣٨/٤ واقر الذهبي).

٥ حجة الله البالغة: ١٢/٢ ٤).

٣-بأبالُفَرَعِ

إ ١٥٠٥ حَذَّنْنَا عَبُدَانُ حَدَّنْنَا عَبُدُ اللَّهِ أَغْبَرَنَا مَعْمَرُ أَخْبَرَنَا الزَّهْ يِي عَنِ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْزَةً - رضى الله عنه - عَنِ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - قَـالَ «لاَ فَرَعَ وَلاَ عَتِيرَةً». وَالْفَرَعُ أَوْلُ النِّنَاجِ، كَـانُوا يَذْبُعُونَهُ لَطِوَا غِيتِهِ مُوالْعَتِيرَةُ فِي رَجَبِ. (١٥١٥)

٣- بأب الْعَتيرَة

[١٩٠٧] حَلَّاتُنَا عَلِي بُنُ عَبْدِ اللَّهِ حَلَّاتُنَا سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِي حَلَّاتُنَا عَنُ سَعِيدِ بُنِ الْمُسَبِّ عَنُ أَبِي هُرَيُرَةً عَنِ النَّبِي -صلى الله عليه وسلم-قَالَ «لاَ فَرَعَ وَلاَ عَتِيرَةً». قَالَ وَالْفَرَعَ أَقَلُ نِتَاجِكَانَ يُلْتَجُّ لِمُكُمُ، كَانُوايَذُ بَخُونَهُ لِطَوَاغِيتِهِمْ، وَالْعَتِيرَةُ فِي

رنږع، د اوښی د هغه ږومبی بچی نوم دې چې په زمانه جاهلیت کښې به د بتانو په نوم باندې ذیح کولې شی. د' ،

او اعتلاقا هغه ذبیحه ته وائی چې په زمانه د جاهلیت کښې به د رجب په میاشت کښې په ډومبئ عشره کښی خلقو کوله، دې ته به ئړ روجییة، وئیله ر^۲

ېرىبىي كىسىرە ئىبىي مىلىق ئولىد، دې ھەبدىي، رىبىيىد، رىبىيد، رى پەاحادىث باب كښى نبى كريم ئاڭ د فرح أو عتيرة نفى فرمائيلىي دە.

د غير الله په نوم باندې ذبح كول، بالاتفاق حرام دى، البته عتيرُه او فرع دالله ﷺ په نوم باندې كولې شي او يا نه. پدې باندې اختلاف دي.

امام شافعی پینی د استحباب منقول دې ابن سیرین به په رجب کښي عتیره ذیح کوله، امام طحاوی پینی په د مشکل الاثار، کښي د عمر فاروق اگانتو نه هم د عتیره نقل کړي دي . ۲

په څو احاديثو کښې د فرع او عتيره جو از معلوميږي، په هغې کښې څو دادي

① امام نسائی کینی د حارث بن عمرو المائن نه روایت نقل کرېدې چې یو سړی دعتیره او فرع متعلق تپوس او کړو، نو نبی کریم ناه او فرمائیل چې رمن شاء عثم، من شاء لم پیترومن شاء فرع ومن شاء لم پیترومن شاء فرع ومن شاء لم پیترومن شاء فرع ومن شاء لم پیترومن

⁾ عمدة القارى: ٨٨/٢١)

عمدة القارى: ٨٩/٢١)

⁾ عمدة القاري: ٢١/ ٨٩)

ا (سنن النسأتي كتاب الفرع والعتيرة باب لافرع ولا عتيرة (رقم الحديث: ٢٩٥٣: ٧٩/٣)

@طبراني په معجم اوسط کښې د ابن عمر اللي روايت نقل کړې دې، فرمائي چې نبي ک_{ريد} کا شاند عتيره متعلق تپوس اوشو نو نبي کريم کا او فرمائيل چې (همحق) (^۲)

معجم اوسط كښې يزيد بن عبدالله مزنى رئيني ند روايت دې چې ،ان رسول الله نهيم والن الله ناچيم والنه و

او ابن المنذر فرمائى چي : (ومعلوم ان النهى لا يكون الاعن شئ تدكان يقعل ولا تعلم ان احدا من المل العلم يقول ان النبى ﷺ كان نها هم عنهما عن القرع والعتبرة ثم اذن فيهما)، (^)

^{() (}سنن النساني كتاب الفرع والعتيرة باب تفسير الفرع (رقم الحديث: ٨١/٣ .٤٥٥٧)

لًى عمدة القارى: ٨٩/٢١ فتح البارى: ٧٤٢/٩ فتح البارى: ٧٤۶/٩)

م عمدة القارى: ۱۹/۲۸ فتح البارى: ۷٤۱/۹ فتح البارى: ۹٤۶/۹)

⁾ سنن الترمذي كتاب الاضاحي. رقم الحديث: ٩٩/١٥١٨.٤ فتح الباري ٧٤۶/٩٠ عمدة القاري: ٨٩/٢١) ^) سنن ابي كتاب الاضاحي باب في العتيرة: رقم الحديث: ٢٨٣٠: ٧٨٣٠].

⁾ عمدة القارى: ٢١/ ٨٩)

۷) عمدة القارى:۲۱/ ۸۹)

۷۵ - كتأب الذبأنح والصيد حرالاحادث ۵۱۵۸ __ ۵۲۲۴

په کتاب الذبائح والصيد کښې اته څلويښت ابواب او درې نوی احاديث دی. په دې کښې يويشت احاديث دی. ۹۷ احاديث مکرر دی او څوارلس په ړومبی ځل په دې کښې تخريج کړې شوی دي. نهه احاديث متفق عليه دی، کتاب الذبائح کښې د صحابه کرامو تنکيم او تابعينو وغيره څلور څلور غلوبښت آثار دي _

20=كتـأبالذبأئح والصيد

قو4: ذبائح: ذبائح د دذبيحة، جمع ده دذبيحه، د _امنهوحه، په معنی کښې ده. هغه ځناورلره ذ بح کړېشۍ (^۱)

قوله: <u>صيد:</u> صيد د باب ضرب مصدر دي. او اسم مفعول مصيد په معني کښې دې. هغه ځناورکوم ته چې وائي چې دهغې ښکار او کړې شي. (۲

- بأب التَّهُ مِيَةِ عَلَى الصَّيْدِ.

وَقُولِهِ تَعَالَى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَيَبُلُونَكُمُ اللَّهُ بِتَى ءِمِنَ الصَّيْدِ) إِلَى قَوْلِهِ (عَذَابٌ أَلِيمٌ). وَقُولِهِ جَلِّ ذِكْرُهُ (أُحِلَّتُ لَكُمْ بَهِمَةُ الأَنْعَامِ إِلاَّ مَا يُتُلَى عَلَيْكُمْ) إِلَى قَوْلِهِ (فَلاَ تَخْتُوهُمْ وَاخْتُونِ) وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْفَقُودُ الْعُبُودُ، مَا أُحِلَّ وَخُرِّمَ (إِلاَّ مَا يُتُلَى عَلَيْكُمْ) الْفَاوِدُ الْفَهُودُ الْفَهُودُ مَا أُحِلَّ وَخُرِّمَ (إِلاَّ مَا يُتُلَى عَلَيْكُمْ) الْفَاوَةُ (الْمُخْتِقَةُ) خُنْتُ فَقَمُوتُ (الْمُؤَودُةُ) تُعْرَبُ بِالْفَقَى (وَهُومُنَاكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ وَكُلْ . بِنَهْ بِالْبَعْيَدِ فَاذَبُحُوكُ لَلْ .

دُې بَابُ كَنْبَى امام بخارى مُمَنِينَة په ښكار باندې تسمية يعنى د بسم اند وئيلو وجوب بيان كړېدې. څينو نسخو كښې دلته باب نشته دې. په شروع كښې قرآنى آيتونه امام بخارى مُمُنَّة د معمول مطابق ذكر كړې دى. په شروع كښې درې آيتونه د سورة مائده دى. رومبې آيت مبارك دې چې : يَايَّهَا الَّذِيْنُ اَمْنُوالْيَبْلُونَكُمُ اللهُ بِشَىء قِنَ الصَّيُوتَنَالُهُ آبُدِيْنُكُمُ وَمِمَاحُكُمُ لِيُعْلَمُ اللهُ مَنَّ يَحَافُهُ إِلْعَيْبُ وَنَمِن اعْتَدُى بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ آلِيُمْ ه رَّ ،

⁾ عمدة القارى: ۲۱/ ۹۰)

[&]quot;) ارشاد السآرى: ۱۲/ ۲۲۸).

^{) (}ليبلوكم) ليحتبرن التزامكم لامر الله ونهيه (بشئ من الصيد بارسال بعض الحيوانات البرية التي يحل صيدها واكلها (تناله رماحكم وايديكم) والمعنى يبعثه عليكم بحيث ... [بقيه حاشيه به راروانه صفحه...

الرجمه ای دایمان خاوندانو الله علا تاسوباند بامتحان کوی دهغی لر ډیرښکار به بار رمرېمه، اې دايمان خوندانو است اها خاسو د دې د پاره چه الله ته په علم ظاهري سره کښي کوم ته چه ستاسولاسونه اونيزې وررسي ادا د دې د پاره چه الله ته په علم ظاهري سره نځيي کوم نه چه مساملو د سوت او ښېرې درور کې . هغه څوک معلوم شي [چه دهغه نه په غيب هم ويريږي] نوڅوک چې د دې حکم نه پس زياتي اوکړي نوهغه دياره دردناکه سزا مقرر ده

مطلب دا دې چې داحرام په حالت کښې ښکار کول ممنوع دي. محرم سره خواوشا کېه

دويم آيت مبارك دي چې

أُحِلَّتُ لَكُمْ بَهِيْمَةُ الْأَنْعَامِ الْأَمْايُتُلْ عَلَيْكُمْ عَيْرَ كُولِي الصَّيْدِ وَاَنْتُمُ حُرُمٌ ال

انجمه تأسودپاره د څاروؤ ټول قسمونه حلال دی مگر دکومو بیان چې به وړاندې تاسو ته اوشی خوځان دپاره ښکار حلال مه ګنړئ چې تاسود احرام حالت کښې یئ بیشکه الله

ۼؖٷٛٲڎڿؠؖڂ؋ۼۅٳڔؽۿۼؗ؞ڂػمڮۅؽ دريم آيت مبارك دي چي: حُرِّمَتُ عَلِيْكُمُ المَيْنَةُ وَالدَّمْوَكُومُ الْخِنْزِيْرِ وَمَٱلْهِلَ لِغَيْرِاللهِ بِهِ وَالْمُخْفِظَةُ وَالْمُؤْفِرْةُ وَالْمُتَرَذِيَّةُ وَالنَّطِيْمَةُ وَمَأَ كُلَّ السَّبُعُ إِلَّامَاذَكُنِتُمْ وَمَاذُبِحَ عَلَى النَّصُب وَأَنْ تَسْتَقْ بِمُوا بِالْأَزْلَامِ وَلِكُمْ فِسُقٌ ۖ الْيَوْمَ

...بقيه ازحاشيه گذشته] بصبح في متناول ايديكم ولا بكفلكم كبير مشقة للحصول عليه. بل يستطيع احدكم ان يمسكه بيده او يخرجه برمَّحة والرمع في يده.(الاية) وتتمها : لِيُعْلَمَ اللَّهُ مَنْ يَخَافُهُ بِالْفَيْبِ وَفَهَن اعْتَدَى بَعْدَذٰلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ ٱلْمِيْمُ لِيتَميو من يراقب في السر والعلن ومن تنهار عزيمته امام عرض الدنيا وشهوة النفس و يتجاوز حدود الله تعالى : فيقع في سخطه واليم عقبه. (بَهِيْمُةِالْأَلْعَامِقُ) هي الابل والبقرة والغنم وما يشابهها من الحيوانات الوحشية (اِلْاَمَايُتْلَى عَلَيْكُمُ) الا ما سنذكر تخريمة وتتمه الاية: (غَيْرَمُحِلِي الصَّيْدِوَالتَّمْرُخُرَمْ إِنَّ اللَّهَ يَخْكُمُومًا يُويِّدُ۞) اى احللنا الانعام في حال امتناعكم من صيد الحيوان السيرى وانتم محرمون. فلا يجوز للمحرم إن يهية المبدأ في حال احرامه مطلقا (المبتة) هي كل حيوان ذهبت حياته بدون ذبح شرعي (الى قوله) وَالذَّمُ وَكُورُ الخَانِ وَمَا أَهِلَ لِفَذِ اللهِ بِهِ وَالدُّخْتِيَّةُ وَالمُواْوَدُوْاُ وَالنَّمَاتِيَّةُ مِمَا أَكُلُ النَّمُ الْأَمْ وَالْمُؤْدِنُا وَالنَّمَاتِيَّةً وَالنَّفَائِمُ وَمَا أَكُلُ النَّمُ الْأَمْدُ وَالْمُؤْدِنُا فَاللَّهُ مِنْ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ وَالْمُنْ عَلَيْكُمْ فَلَّ مُنْكُمُ فَلَا مُنْكُمْ وَالْمُنْفِقُ اللَّهُ وَالْمُنْفَاقُ مَنْكُمُ فَلَا مُنْفَوْدُوا فَضُونُ اللَّهُ وَالْمُنْفَاقِمُ وَالْمُنْفَاقِمُ عَلَيْكُمْ وَالْمُنْفَاقِمُ وَالْمُنْفِقُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ وَالْمُنْفَاقِمُ وَالْمُنْفَاقِمُ وَاللَّهُ وَالْمُنْفَاقِمُ وَالْمُنْفِقُولُ اللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَالْمُنْفَاقِمُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَالْمُؤْلِقُولُ وَاللّهُ وَاللّ نِعْمَتِيْ وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْرِسُلَامَ دِيْنَا فَمَنِ اصْطَرَّ فِي مُخْمَصَةٍ غَيْرَمُتَجَانِفِ لِإلْمِ فَإِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَّحِيْمٌ ٥)

(اهل لغير الله) ذكر عند ذبحه اسم غير اله تعالى : من الاهلال وهو رقع الصوت. (وما اكل السبع) ما اكل منه حيوان مفترس له ناب يعدو به على النسا او الداباب (الا ما ذكيتم) الا ما ادركتموه مما سبق ذكره وفيه حياة مستقرة فذبحتموه ذبحا شرعيا (النصب) حجارة منصوبة حول الكعبة يذبحون عليها تعظيما لها و تقربا لاصنامهم و قيل هي الاصنام والمراد ما ذبح من الجلها (تستقسموا) تطلبوا معرفة ما قسم لكم. (بالازلام) جمع زلم. وهي قطع خشية كتب على بعضها افعل. و بعضها لا تفعل و بعضها مهمل. يضبرون بها اذا ارادو القيام بعمل ما (فسق) خروج عن طآعتة الله عز وجل (يش....) يشبوا من الطعن به او يرجعوكم الدين (تخشوهم) تخافون (اكلمت...) بيان ما تحتاجون اليه من الاحكام (و اتممت ...) باكمال الدين والشريعة (مخصمة) مجاعة (متجانف لاثم) مائل الى المخالفة و فعل ما هو محرم، (يقذها) يشخنها ضربابعضا او بحجر (نزدي) تسقط من علو. يَّنَى الَّذِينَ كُفُرُوْامِنْ دِينَكُمْ فَلَا مُقْتَوْ فُمْرَا اخْتُوْنِ *

آرجمه، په تاسو باندې حرام کړې شوې ده مرداره اوویند او دخنزیرغوښد اوهغه چې د الله

څڅه نه سوا دبل چا په نوم حلال شوې وی ۱ او چې مرئ ئې خفه شوې وی ۱ او چې دګرار نه

مړ شی او چې رافعورزیږی ااو چې بل خناورئې په ښکراووهی اومړشی ااو چې یودرنده ترې

نه خوراک کړې وی ابغیردهغې نه چې تاسوژوندې موندې وی ا اوحلال کړې مو وی | اوهغه
چې د بتانو په نوم ذبح شوې وی ا او دا چه دجوارئ په غشو تقسیم کوئ | داټول دګناه
کارونه دی | نن ورځې کافران ستاسوددین ،تباه کولو،نه پوره پوره مایوس شوی دی |

نودهغوی نه مه ویریږی. مذکوره د دریو و اړو آیتونو مناسبت د کتاب او باب نه واضح دي.

قوله: وَقَالَ الْرِنُ عَبَّاسِ الْعَقُودُ الْعُبُودُ: ابن عباس الْمَتَّوَ فرمائى چې آيت كريمه ﴿آيَّهَا الَّذِينُ الْمَنَّوَّالْوَلْوَالْلِعُقُوفِهُ كَنِي عَقود نه هغه عبد مراد دى چې د حلال او د حرام متعلق كړې شوى دى او رالا مَا يُتْلَى عَلَيْكُمُ نه خنزير وغيره مراد دى، چې دهغې ذكر په بل آيت مبارك كنير اغلى دى.

که تاسو دا آووینی چې لکئ خوزوی او یا سترمې رپوی، (چې د ژوند هغه رګ په ده کښې موجود دې، نو دادې دبح کړې شی او اوده خوړلې شی.

٥١٥٨] خَذَنَنَا أَبُو لُعَيْمِ حَذَّتُنَا زَكَرِيَّاءُعَنُ عَامِرِ عَنْ عَدِى بْنِ حَاتِمِ - رضى الله عنه -قَالَ سَأَلْتُ النَّبِى - صلى الله عليه وسلم - عَنْ صَيْدِ الْمِعْرَاضِ قَالَ «مَا أَصَابَ بِمَيّاهِ فَكُلُهُ، وَمَا أَصَابَ بِعَرْضِهِ فَهُو وَقِيدٌ». وَسَأَلْتُهُ عَنْ صَيْدِ الْكَلْبِ فَقَالَ «مَا أَمْكَ عَلَيْكَ فَكُلْ فَإِنَّ أَخَذَهُ مَعَهُ، وَقَلْ قَتْلُهُ، فَلاَ تَأْكُلُ، فَإِنَّمَا ذَكَرُتُ اسْمَ اللَّهِ عَلَى كَلْبِكَ وَلَمْ تَلْكُورُكُ وَلَمْ تَلْكُورُكُ الْمُمَالِكُهِ عَلَى كَلْبِكَ وَلَمْ تَلْكُورُهُ عَنْ عَنْ مَا اللَّهِ عَلَى كَلْمُ اللَّهِ عَلَى عَلَيْكَ وَلَمْ تَلْكُورُكُ الْمُكَالِكُ وَلَمْ تَلْكُورُكُ ا

عدى بن حاتم نه روايت دې چې ما د نبى كريم ن الله نه د معراض دښكار باره كښې تپوس اوكړو، نو نبى كريم الله اوفرمائيل چې كه ددې په تيره طرف سره زخمى شى نو دادې

آوخوری او که ددې په پلنوالی سره زخمی شی نو دا د «موتونة» په حکم کښې دې اوما د نی کریم نه د سپی د ښکار متعلق ټپوس او کړو نو نبی کریم نکش اوفرمائیل چې هغه ښکار ستا دپاره راؤنیسی «او پخپله دانه خوری» نو ته هغه خوړلې شی ځکه چې د سپې ښکار دې لره ذبح کول دی او که تاسو خپلو سپو سره بل سپې اووینئ او تاسو ته اندیښنه وی چې ده هم ده سره ښکار نیولې دې نو تاسو دې لره مه خورئی، ځکه چې تاسو پخپل سپې باندې سم الله وئیلې ده، په نورو سپو مو نه ده وئیلې

قوله: مِعْرَاضِ:رَمْعَرَاضِ، بروزن محراب د يو غشى نوم دي، چې ددې تشريح او تفسير کښې د اهل لغت مختلف اقوال دي.

① امام خلیل نحوی ﷺ او داهل لغت یو جماعت فرمائی چې (سهم لا ریش له ولانصل) یعنی داسې غشی داسې غشی داسې غشی داسې غشی

آبن درید او ابن سیده فرمائی چې (سهم طویل له اربې تن د دریاق افادا رمی په اعترض) او رد غشئ
 چې د هغې څلور باریکي و زرې وی چې کله دا اوویشتلې شی نو هغه و زرې پر آنیستئ
 کیږی. (۳) علامه خطابی فرمائی چې «البعراض نصل عریض له نقل و دنهایدی یعنی پلن او دروند غشئ وی. (۳) خینې وئیلی دی چې دا یو لرامې وی، چې ددې دو اړو طرفونه باریك وی او ددې مینځ غټ وی.

و ځينو وليلي د د ويې دايو دروند لرګې وي، چې ددې يو سر نو کې دار وي، امام طحاوي

د سپی د ښکار د جواز شوطونه: روَسَالَتُهُ مَنْ صَيْدِ الْكَلَبِ فَقَالَ «مَا أَمْسَكَ مَلَيْكَ فَكُلُّ، د كلب اطلاق په سپی باندې هم كبري او په نورو درندو باندې هم الغتا ددې اطلاق كبيري. كلب او نور درند گان كه ښكار او كړى نو هغه ښكار خوړل دريو شرطونو سره.

٠ ړومبي شرط دادې چې هغه معلم او تربيت يافته وي.

ويمشرط دادې چې ښکار پسې ليږلې وخت کښې تسيمه وئيلې شوې وي.

٠ دريم شرط دادې چې ددې ښکار نه سپې خوراك نه وې کړې. کلب معلم به کله وي ؟: د ښکار د جواز دپاره کلب معلم او پوهول ضروري دي، البته هغه ته

به معلم کله وئيلي شي په دې کښې اختلاف دي. امام احمد بن حنبل کښکو او حضرات صاحبينو په نيز د کلب معلم کيدو علامت دادې چې

^۱) فتح البارى : ۷۳۹/۹ عمدة القارى: ۹۲/۲۱)

دې درې ځل دښکار دپاره پريښودلې شی، او درې واړه ځل هغه اونيسي او مالك ته ئې راؤړي او پخپله دې ددې نه نه خوری، داسې سپېې ته به کلب معلم وئيلې شی. د امام ابو هنيفه *وستي* يو روايت هم ددې مطابق دې البته په دې روايت کښې په دريم ځل خورکا امام ابوحنيفه مُؤلطة په نيز جائز دي او د صاحبينو په نيز جائز نه دي.

دامام ابوحنيفه عُرالية پهنيز په دې کښې داشان څه تحديد نشته دې، دا مبتلى به رائي باندې موقولٰ ده، کله چې د صائد ظن غالب وي چي سپي معلم جوړ شوي دې، نو دده دظن غالب

مطّابق به فيصله كولي شي. شوافع پدې کښې دغرف اعتبار کوی هغوئ وائی چې عرف سره چې کوم کلب معلم ګنړلې

کیږی، شرعا به هغه ته معلوم وائی آود دې ښکار خوړل به درست وی (۱) امام مالك م~~رکتار~~ تعليم کلب کښې د ترك اکل اعتبار نه کوی، هغه وائی چې سپې رابللو سره رانشی او تښتول سره اوتښتی هم دا دده دمعلم کیدو دپاره کافی دی، هغه د آبو ثعلبه خشنی تاگر روایت نه استدلال کوی لکه څنګه چې امام ابو داؤد نقل کړی دی چې نبی کریم تَرْجُ فرمائيلي دي چې : دا ذا ارسلت کلبك و ذكر اسم الله عليه فكك وان اكل ، د أ

د جمهورو د طرفنه ددې حديث پاك جواب دادې چې په دې حديث كښې (دان اكل) اضافه د

داؤد بن عَمر تفرد دې اوداؤد آئمه جرح وتعديل ضَعيفٌ ګنړلې دې د ۲، داشان دا ضافه د عدی بن حاتم حديث باب سره متعارف هم دې، ځکه چې ددې ځينو طرف

سرد تصريح دد. رفان اكل فلاك تاكل فان اخاف ان يكون انبا امسك على نفسه،

او ّد تُقَدَّبُهُ مَقَابِلَهُ كَنِّبَي دَ صَعَيفُ رَاوَى اصَافَهُ قَبُولُهُ نَهُ دَهُ رَكِّ) بيا د امام ابو حنيفه مُحَلِّحُ د ا مام احمد بن حنبل مُحَلِّدٌ بِه نيز ترك اكل دا قيد دسپى او نورو ښکاريانو درندو متعلق دي، ليکن په باز او شاهين وغيره کښې داشرط نشته دي، ددې د معلم كيدو دپاره صرف داشرط دې چې هغه په رابللو سره راشي (٥)

امام شافعي مينه په دې کښې هم درترك اكل، قيد لګوى، او د هغه حديث پاك نه استدلال كوى چې كوم امام ابوداؤد مُخاللة د مجالد مُخاللة په طريق سره نقل كړې دې. په هغې كښې دى چې نبي كريم ن الله فرمانيلي دى چې دماعيلت من كلب او بالا ثم ارسلته و ذكرت اسم الله فكل ميا امسك عليك قلت وان قتل ؟ قال: ذا قتله ولم ياكل منه شيئا فانها امسك عليك X ،

^{ً)} رمذكوره مذاهب دپاره اوګورئي: مغني لابن قدامة :۵٤٣/٨. وهداية. كتاب الصيد والذبائح ٤٠٣/٤ والمجوح شرح التهذيب (١٠٧/٩)

^{) (}سنن ابو داؤد كتاب الصيد باب في الصيد: رقم الحديث: ٢٨٥٧. ١٠٩/٣)

^{) (}اوګورئی اعلاء السنن :۵۶/۱۸)) (تكمله فتّح الملهم:٤٨٢/٣)

م) (تكمله فتح الملهم:٤٨٢/٣)

^{) (}سنن ابي داؤد كتاب الصيد والذبائح. باب في الصيد :١٠٩/٣ (رقم الحديث :٢٨٥١)

حضرات حنيفه او حنابله وائی چې په دې حديث پاك كښې د ۱هاد، ذكر د مجالد تفر د دې روايت نه مجالد ضعيف راوى دې، هغوئ د حفاظو مخالفت كوى. دا حضرات ددې روايت نه استدلال كوى چې كوم محمد گونيل په كتاب الاثار كښې په صحيح سند متصل سره نقل كړې دې. په هغې كښې دى چې (اذا ارسلته لقتل فكل فان الكلب اذا شربته لم بعد وان تعليم الطيران يوچې

ال صاحبه وليس يضرب اذا اكل من العيد ونتف من الريش فكل ، (١)

د دبيحه او سكار كولو په وخت كښي د بسم الله وليلو حكم د د بيحه او ښكار په وخت كښي د بسم الله وليلو په حكم كښې اختلاف دي

صرات حنیفه او مالکیه په نیز په قصد سره دبسم الله پریښودلو سره به ښکار او ذبیحه حلاله دی.
 حلاله نه وی، البته که نسیانا بسم الله ترك کړی نو ذبیحه او ښکار به حلال وی ددوئ په نیز صحت ذبیحه دپاره او ښکار دپاره تسمیه شرط نه دې، لیکن د قصد په حالت کښی د نسیان په حالت کښی د
 نسیان په حالت کښی نه.

آمام احمد گرای په دبیحه کنبی همدا مسلك دې البته ښكار کښې ددوئ په نيز تسميه
 عمد او نسیان دواړو حالتونو کښې شرط دی او يو روايت کښې هغه په ښكار کښې فرق
 هم کوی نو هغوئ په ارسال سهم خو نسیان جائز ګڼړی په ارسال کلب کښې نه ۲۰

و امام شافعی ﷺ په نیز تسمیه علی الذبیحه او تسمیه علی الصید مسنون دی واجب ندی، لهذا ترك تسمیه كه عمدا وی او كه نسیانا ، ذبیحه او ښكار به حرام ندوی ، ()

لیکن ددوئ په مسلك کښې دومره تفصیل هم دې چې د ذبیحه په وخت کښې عمدی طور بسم الله پریښودونکې د تاان په وجه او معمول په وجه ئې بسم الله پریښودی نه وی، اتفاقی طور ئې یو ځل نیم بسم الله پریښودی وی خو که ده بسم الله لره غیر اهم ګڼړلې وی او دا ئې پریښودې وی یائې د تسمیه دپریښودلو معمول جوړ کړې وی نو په د اسې صورت کښې به ذبیحه حلاله نه وی رځ

د جمهورو دلائل (د جمهورو رومبی دلیل د قرآن پاك آیت روك تأکمُو ایماً كمُركر و اسمُ الله عَلَيْه، ندى، داشان د سورت مانده آیت كنبی دی چی رواذگر اسمُ الله عَلَيْه،

• مخکښې د ابو ثعلبه خشني روايت رازي، په هغې کښې دي چې دوماصوت بقوسك وزكرت اسمالله فكل وماصدت بكليك البعلم وزكرت اسمالله فكل،

 ⁽ کتاب الاثار باب الصید الکلب: ۱۳۹، دکتاب الاثارد روایت الفاظ دادی: وا امسک علیک کلبک ان کان عالما قکل فان اکل فلاتاکل منه فانما امسک علی نفسه واما الصفر والباری فکل وان اکل فان تعلمه اذا دعوا ان یجینک ولا یستطع ضربه حتی یدع الاکل)
 آ) المغنی لابن قدامة: ۸۶۵/۸۸.

⁾ شرح مسلم للنووى:١٤٥/٢. وقليوبي وعميرة: ٢٤٥/٢).

كتاب الامام باب الذبائح اهل الكتاب:١٣١/٢).

ورافع بن خديج تُلَيُّقُ روايت هم امام بخاري مُولِيَّةُ ذكر كړې دې ،ما انهرالده روذكراسم الله عليه ه كا راسي السوروالظفي،

البتدد نسيان په حالت كښي ترك تسميه نه دلاندې احاديثو په وجه ذبيحه حرام نه ده

﴿ بيهقى مَهُمَا او دارقطنى مَهَمَا د عبدالله بن عباس كُلُكُو روايت نقل كړې دې چې نبى كريم على اوفرمائيل چې «البسلم يكفيه اسه فان دس ان يسمى حين ينهم فليسم دليد كراسم الله عليه ثم لياكل، () و دار قطنى مُهَمَّا د ابوهريره كُلُكُو روايت نقل كړې دې چې يو سړى نبى كريم نه

تپوس اوکړو چې «الوجل مغايذه جوينسى ان ييسى الله قال: اسمالله ل فم کل مسم» (*) • عبد بن حميد درا شد بن سعد نه مرسلا روايت نقل کړې دې چې نبى کريم کالله او فرمائيل

@عبد بن حميد دراشد بن سعد نه مرسلا روايت نقل کړې دې چې نبي کريم گلم اوفرمائيل چې روپيحةالسملم حلال سي اوسلم يسم، مالم يتعمد والصيد کذالك، (")،

د امام شافعی دلائل. امام شافعی پینگه د قرآن پاك د آیت (اَلَّامَاذَکَیْتُومُ نه استدلال كوی، هغه فرمائی چی پدې كښې د تذكیه ذكر دي، او ددې دپاره دتسمیه شرط لګولی شوې دې تذكیه په لغت كښې فتح وشق ته وائی ()

جمهور فرمائی چی دلته د تذکیه نه شرعی تذکیه مراد ده، چی په هغی کښی د تسمیه شرط دی، لغوی تذکیه مراد نه ده، که یو ښکار لره یو درنده مړ کړی او خوك دا دمړه کیدو نه پس ذیح کړی نو بالاتفاق حلال نه دې، حالانکه هلته لغوی تذکیه موندې شی لیکن چونکه شرعی تذکیه نه شی موندې، ددې وجی هغه د میتة په حکم کښې دی، حلال نه دی، معلوم شو چی رالا ماذگیشتر شی کښی تذکیه نه شرعی تذکیه مراد ده. (م)

شو چي (اَلَامَاذَكَيْتُمُ") كَنْبِي تَذكيه نه شرعى تذكيه مراد ده. (ه) امام شافعي ﷺ د حضرت عائشه صديقه ﴿ ثَلَيْهُ د روايت نه استدلال كوی چي كوم كښې دی چي ران قوما قالواللئي گليم ان قوما ياتوتنا بلحم لادرری اذكر اسم الله عليه امرلا؟ فقال: سبوا عليه انتم وكوه قالت: وكانواحديثي عهد بالكفر، (')

مونو لره ځينې نوى مسلمانانو غوښه راوړه، مونو ته معلوم نه وو چې هغوی د ذبيحه په وخت کښې سم الله وثيلې وه کدنه ؟ نبي کريم ناځ اوفرمائيل چې ته بسم الله اووايه او خوره. وخت کښې بسم الله وثيلې وه که نه ؟ نبي کريم ناځ اوفرمائيل چې ته بسم الله اووايه او خوره. ليکن دا حديث پاك د امام شافعي گيالي مستدل کيدو کښې صريح نه دې، ځکه چې په دې

^{) (}اعلاء السنن ،۶۷/۱۷ واخرجه الحاكم في المستدرك: ٢٣٣/٤ موقوفا على ابن عباس، داشان اوگورثي نصب الراية للزيلمي (۲۶۱/۲)

ل سنن دار قطني باب الصيد والذبائح: ٢٩٥/٤).

⁾ الدر المنثور:٤٢/٣).

⁾ شرح مسلم للنووى:۱٤٥/٢).

مُ اعلام السنن :٥٧/١٧).

⁾ دا رواپت مخکښي بخاري شريف کښي رازي،

کښې وئيلې شوی دی چې تاسو بسم الله او وائي او خورئي. مقصد دادې چې کله مسلمانان غوښه را وړه نو په دې باره کښې خامخا د بدګماننۍ شك نه دې کول پکار، حسن ظن نه کار اخستل پڭار دى، كله پورې چې صراحة ترك تسمية عمدا معلوم نه وي نو بدګماني نه دي کار کار

لهذا د حديث پاك نه د ترك تسميه عمدا د ذبيحه حلت باندې استدلال كول درست نه دي ١

٢-بابصَيْدِالْمِعُرَاضِ وَقَالَ ابْرُى عُمَرَ فِي الْمَقْتُولَةِ بِالْبُنْدُقَةِ تِلْكَ الْمُؤْفُوذَةُ. وَكَرِهَهُ سَالِمْ وَالْقَاسِمُ وَمُجَاهِدٌ وَإِيرَاهِيمُ وَعَطَاءٌ وَالْحَسَّنُ ، وَكَيْرِ هَالْحَسَّنُ رَمَى الْبُنْدُقَةِ فِي الْقُرَى وَالْأَمْصَارِ، وَلاَ يَرَى بَأْسًا فِيمَاسِوَاهُ [٥١٥٩] حَدَّثَنَا سُلَيْمًانُ بُنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ أَبِي السَّفَوِ عَنِ الشَّعْبِي قَالَ سَمِعْتُ عَدِى بْنَ حَاتِمِ رضى الله عنه قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم عَنِ الْبِغُرَاضِ فَقَالَ « إِذَا أَصَبُتَ بِمَدِّهِ فَكُلِ، فَإِذَا أَصَابَ بِعَرْضِهِ فَقَتَلَ فَإِنَّهُ وَقِيلًا فَلاَ تَأْكُلُ». فَقُلْتُ أُرْسِلُ كَلْبِي. قَالَ «إِذَا أَرْسَلْتَ كِلْبَكَ وَسَمَّيْتَ، فَكُلَّ »َ. قُلْتُ فَإِنْ ٱٙڲٙڶۊؘٵؘڵ«فَلاَتَأْكُلْ،فَإِنَّهُ لَمُمُثِيكُ عَلَيْكَ،إِثَمَا أَمْسَكَ عَنَى نَفْيهِ». قُلْتُأُرُسِكَ كَلْب فَأَجِدُمُعَهُ كَلْبُ الْخَرَقَ الَ «َلاَتَأْكُلْ فَإِنَّكَ إِنَّمَاسَمَيْتَ عَلَى كَلْبِكَ وَلَمْ تُسْتِر عَلَى آخَرَ» (ر١٧٣) د (مِعْرَاضِ)په تفصیل کښې د مختلقو اقوال بیان تیر شوېدې ، د (مِعْرَاضِ) په ښکار کښې حكمهم تَير شودې دې، كه غشې په لنډوالى ښكار شوې وى نو هغه ښكار دمو قو ذة پِه حكم كښې دې اوددې خوراك جائز نه دې، دې نه پس امام بخارى ﷺ د عبدالله بن عمر الله اثر نقل کړې دې، چې هوئ د (ېندقه) دښکار متعلق او فرمائيل چې هغه د موقو ذة په حکم کښې دې. د (بندهه) نه اظله) مراده، يعنى دښاؤرې جوړه شوې هغه ګولئ چې هغه د ليندې په ذريعه

ویشتلی شی، زموند درمانی بآرودی کولئ ترّی مرد نده ددی حکّم مخکښی رازّی. عبدالله بن عمر الگائو اثر لره امام بیههی پیکل موصولا نقل کړی دی (٪)

قُولُه وكُرهَهُ سَالِمٌ وَالْقَاسِمُ وَجُهَاهِنَّ وَإِبْرَاهِيمُ وَعَطَاءٌ وَالْحَسِنُ : سالم بن عبدالله بن عمر الله ، قاسم بن محمد ابي بكر صديق المائية ، مجاهد بن جبير المائية ، ابراهيم نخعي المائية ، عطاء بن ابی رباح بخش ، او حسن بصری مختلهٔ د بندقه سکار لره مکروه ګنړلی دی. سالم مختلهٔ ، قاسم مختلهٔ مجاهد مختلهٔ او ابراهیم نخعی مختلهٔ تعلیقات ابن ابی شیبهٔ موصولا

نقل کړی دی ۲۰،

^{&#}x27;) (مرقات شرح مشكوة كتاب الصيد والذبائح :١١/٨، وتكلمه فتح الملهم :٤٨٥/٣).

^{ً)} فتح الباري .٧٥٣/٩ عمدة القارى: ٩٣/٢١)

أ) فتح البارى: ٧٥٣/٩ عمدة القارى: ٩٣/٢١)

[٥١٦٠] حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا اللهُ عَلَى مَنْ مَنْصُورِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ هَبَّا مِبْنِ الْحَارِثِ عَنْ عَدِي بُنِ حَالَةً اللهِ عَلَى عَلَى مَنْ مَنْ مَنْ مَنْ مَا اللهِ اللَّهِ الْأَلْفِلُ الْكِلاَبُ الْمُعَلَّمَةَ عَالَ « كُلْ مَا أَمُسَكُنَ عَلَيْكَ ». قُلْتُ وَإِنْ قَتَلَى قَالَ « وَإِنْ قَتَلْنَ هَنُونَ ». قُلْتُ وَإِنَّا نَوْم بِالْمِعْرَضِ قَالَ «كُلْ مَا خَرَقَ» وَمَا أَصَابَ بِعَرْضِهِ فَلاَ تَأْكُل ». إِنْ الْمَعَلُ عَلَيْ اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ اللهِ عَلَيْكَ اللهِ اللهُ اللهِ الله

دَ ترجمة الباب مقصد: په دې ترجمة الباب او ددې نه مخکښې ړمبې ترجمة الباب دواړه يو شان دی او په ظاهره کښې تکرار معلوميږي.

شيخ الحديث مولانا محمد زكريا گينگئ فرمائى چې باب اول كښې د (دصيد،معراض) مصداق خودل مقصود وو كوم چې يو ښكار ته به (صيدالمعراض) وئيلې كيږى، او په دې باب كښې د (صيدالمعراض) حكم بيانول مقصود دى چې ددې خوراك جائز دې، كه نه، لهذا د دواړو ترجعو به بيل بيل مقصد دې تكرار نه. ( )

اوداهم وئیلې شوی دی چې دړومبی باب نه د امام بخاری گفته د رصیدالمعراض، جواز خودل وو او ددویم باب وضاحت کول غواړی چې رصیدالمعراض، جائز خودې لیکن په هغه وخت کښې چې کله ښکار ددې د اړخ نه اولګی مړشوې وی، که لنډوالی سره ښکار مړ شوې وی نو بیا هغه حلال ل نه دې لکه څنګه چې مخکښې تیر شوی دی.

٣-بابصَيْدِالْقَوْسِ

وَقَالَ الْحَسَنُ وَإِبْرَاهِيمُ إِذَا فَمَرَبَ صَيْدًا، فَبَانَ مِنْهُ يَلاَ أُورِ جُلِّ، لاَ تَأْكُل الَّذِي بَانَ، وَتَأْكُلُ سَابِرُهُ، وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ إِذَا فَمَرَبْتَ عُنْقَهُ أُوْوَسَطَهُ فَكُلُهُ. وَقَالَ الأَّعْمَقُ عَنْ زَيْدِ اسْتَعْمَى عَلى رَجُلِ مِنْ آلَ عَبْدِ اللَّهِ مِمَا إِنَّ فَأَمَرُهُمُ أَنْ يَغْرِيُوهُ حَيْثَ تَيْتَرَ، دَعُوامَ اسْقَطَ مِنْهُ، وَكُلُوهُ.

غَشْ سَره دَ سَكَارٌ كُولُو شُرطونه: غَشَى سَره بَنكار كُول بالاتفاق جَائز دى البته ددې دحلاليدو دپاره يو شرط دادې چې غشې ويشتلو سره دې بسم الله اووائي، په قصد سره تسميه وئيل نه وي ترك كړې شوى، دويم شرط دادې چې ددې خبرې يقين وى ياظن غالب وى چې ښكار ته غشئ لګيدل مړ شوى دى، دبل څه څيز مرګ نه دى، كه شك شئ چې

⁽⁾ فتح البارى :۷۵۳/۹ عمدة القارى:۹۳/۲۱) () الابواب والتراجم:۹۱/۲).

ددې مرګ په بل خیز سره واقع شوې نو ددې ښکار استعمالول درست نه دی، او دریم شرط دادې چې غشئ ویشتلونه پس د ښکار د غائبیدو په صورت کښې ددې تلاش دې مسلسل جاري اوساتلي شي. (')

قُولَهِ: وَقَالَ الْحَسَرُ. وَإِبْرَاهِيمُ إِذَا ضَرَبَ صَيْدًا، فَبَانَ مِنْهُ يَنْ أُوْدِجْلٌ، لاَ تَأْكُلُ الَّذِي يَانَ: حسر بص يُمثِينا إِو الراهيه نخعي مُمُثِينا فرماني جي كله نبيكار ني اوو سُنار

الَّذِي بَالَنَ: حسن بصرى مُنْهُ او ابراهيم نخعى مُنْهُ فرمائى چې كله ښكار ئى اوويشتلو او هغه په پښه يا لاس يا دېدن په بله حصه اولږي، اوهغه ددې نه جدا شى داوهغه ژوندې وو او روستو مړ شو، نو چې كومه حصه جدا شوې ده ، دا خوړل جائز نه دى، باقى ټول خوړلې شى.

د حسن بصرى مَهُ الله دا تعليق ابن ابى شيبة مَهُ الله به صحيح سند سره موصولا نقل كړېدې د م

تضربه فتقطعه فيموت من ساعته فاذاكان كذالك فلياكل،

د ابراهيم ميالة اثره ره ابن ابي شيبة مُوسلة موصولاً نقل كوبدي.

قوله: وَقُالَ إِبْرَاهِيمُ إِذَا آخَرَبُتَ عُنُقَهُ أَوْوَسَطَهُ فَكُلْهُ: ابراهيم نخعى مُسَلَّة فرمائى چې كله تاسو ښكار په مرئ يا بالكل ددې په مينځ باندې ويشتلې وى ا و هغه مړ شوې وى نو هه خورنى، «دسطى د سين په فتحه بالكل مينځ ته وائى.

قوله: وَقَالَ الأَخْمُشُ عَرُنُ زَيْنِ اسْتَعْصَى عَلَى رَجُلِ مِنَ آلِ عَبْنِ اللَّهِ مِمَارٌ، فَأَمَرُهُمْ أَنُ يَضْرِيُوهُ حَيْثُ اللَّهِ مِمَارٌ، فَأَمَرُهُمْ أَنُ يَضْرِيُوهُ حَيْثُ اللَّهِ مِمَارٌ وَهُمَ اللَّهِ عَمَارٌ اللَّهِ عَمَالُ عَبْنَ اللَّهُ اللَّهِ عَمَالُ وَمُعْنَى وَيَسْتَلُو نَهُ بِس اوتَبْسَيَده، وَمِ اللَّهُ عَمْلُو شَى نَوْ دَا قَتْلُ كَهِى، او چي ددې كومه حصه بريږدي أو باقي او خورئي.

په دې تعليق کښې زيد ن ابن وهب اوعبدالله بن مسعود گلنو مراد دې او د رحمان نه حمار وحشي يعني نيل ګانې يعني غوه دخنګلي خر، مراد ده، د عبدالله بن مسعود گلنو د خاندان يو کس ب نيل ګانې ښکار نه کوله، پدې تعليق کښې هم دهغې ذکر دې، حافظ ابن حجر گنگو فرماني چې ددې سړې نوم ماته معلوم نشو. ۲

١٩١١) حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ مِّنَ يَزِيدَ حَدَّثَنَا خَيُوهُ قَالَ أَغْيَرْفِ رَبِيعَةُ بْنُ يَزِيدَ الدِّمَثْقِي عَنْ أَسِ إِذْرِيسَ عَنْ أَمِي تُعْلَبَةَ الْخُشَنِي قَالَ قُلْتُ يَائِسِ اللَّهِ إِنَّا بِأَرْضِ قَوْمِ أَهْلِ الْكِتَابِ، أَفْنَاكُنُ فِي آنِيْتِهِمْ وَبِأَرْضِ صَيْدٍ، أُصِيدُ بِقَوْسِ وَبِكَلْمِي الَّذِي لَيْسَ بِمُعَلِّمِ، وَبِكَلْمِي

^{&#}x27;) تفصیل د پاره اوګورئی: رد المختار:£۶۸/۶). ') فتح الباری :٩٥٥/٩)

الْمُفَاهِ، فَمَا يَصْلُحُ لِى قَالَ «أَمَّا مَا ذَكَرُتُ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ قَالَ وَجَنْ تُمْ غَيْرَهَا فَلاَ تَأْكُلُوا فِيهَا، وَإِنْ لَمُ تَجِدُوا فَاغِيلُوهَا وَكُلُوا فِيهَا، وَمَا صِدْتَ بِقُوْسِكَ فَنَكَرْتَ السُم اللَّهِ فَكُلْ، وَمَا صِدْتَ بِكَلِيكَ الْمُعَلِّمِ فَلَكَرْتَ السَّمَ اللَّهِ فَكُلْ، وَمَا صِدْتَ بِكَلْبِكَ غَيْرَ مُعَلِّمِ فَأَذْرَكُتَ ذَكَاتَهُ فَكُلْ، ١٤٧٥، ١٤٥٧م، ١٤٥٧م

ابو تعلبه خشنی تا تو عرض او کړو چې بيا رسول الله تا او د په اهل کتابو کښې او سيږم، په آي خه د هغوی په لوښو کښې خوراك کولې شم ؟ او د ښکار په زمکه کښې او سيږم، په کمان سره، کلب غير معلم او کلب معلم سره ښکار کوم نو ما د پاره کوم يو صورت پهټر دې ؟ نبي کريم تا هم او فرمائيل چې د اهل کتابو متعلق چې تاکوم ذکر کړې دې د هغې حکم دادې که ته دهغې نه سوا بل لوښي مومې نو دهغوی په لوښي کښې خوراك مه کوه او که بل لوښي مومې نو دهغوی په لوښي کښې خوراك مه کوه او که بل لوښي ملاؤ نشي نو هغه وينځه، بيا به هغې کښې خوراك کوه، او خپل کمان سره چې تا کوم ښکار کړې دې کوم سپې ته تعليم وي نو خوره، چې کوم سپې ته تعليم وي نو خوره، په هغې باندې تا بسم الله وئيلي وي نو خوره، کلب غير معلم په ذريعه چې تاکوم ښکار کړې دې و ددې د ذبيحه کولو موقع چې خوره، کلب غير معلم په ذريعه چې تاکوم ښکار کړې دې و ددې د ذبيحه کولو موقع چې موندې ده هغه هم خوړې شي.

موصوب ده مصحم حوړې سې. دا حدیث پاك امام بخاري گوانه دلته په رومبي ځل ذكر كړې دې د / ،

دا روایت اُبوثعلبهٔ ُخشی گاهی نه روایت دی چی د ابو تعلّبه خشی د نوم باره کښی مختلف اقوال دی جرثوم، جرهم، ناشب، غرنوق، ناشر، لاش دده دپلار نوم کښی هم اختلاف دې، عمرو ، ناشب جلهم، خمیر. ()

قوله: يَانَبِيّ اللَّهِ إِنَّابِاًرُضِ قَوْمِ أُهُلِ الْكِتَىابِ: ددې نه د شام زمكه مراد ده، د عربو ډير قبيلې په شام كښې اوسيدې، او نصرانيان شوى وو، په دوئ كښې يوه قبيله د ابو نعلبه هموه . ٢

دكفارو دلوښو د استعمال حكم : رَأَفَتَأَكُّرُ فِي آيَيْتِهِمُ .....)، رائية، د رائام، جمع ده، او رادان، د رائية، جمع ده.

⁽العديث اخرجه البخارى ايضا في باب ما جاء في التصيد (رقم الحديث:٥١٧٥)و باب انية المجوس والمبتة (رقم الحديث:٥١٧٠) وباب انية المجوس والمبتة (رقم الحديث:٥١٧٠) واخرجه مسلم في كتاب الصيد والذبائح باب الصيد بالكلاب المعلمة رقم الحديث:١٩٣٠، واخرجه ابوداؤد في كتاب الاطعمة باب الاكل في انية اهل الكتاب (رقم الحديث:٢٨٣٩) وفي السير باب ماجاء في الانتفاع بانية المشركين (رقم الحديث:١٤٠٥) وفي الاطعمة باب ما جاء في الاكل في انية الكفار (رقم الحديث:١٨٥٥) واخرجه النسائي في الصيد باب صيد الكلب الذي ليس بعلم،وقم الحديث:٢٢٤٦، و اخرجه في الصيد باب صيد الكلب: رقم الحديث:٣٢٤٦، و باب صيد القلب، رقم الحديث:٣٢٤٠.

^{ً)} فتح الباری :۷۵۶/۹) ً) فتح الباری :۷۵۶/۹)

د مشرکانو او دکافرانو دلوښو د استعمالولو حکم دادې که په دې کښې د نجاست کیدو یقین وی نو داسې صورت کښې بغیر د وینځلو نه ددې استعمال جائز نه دې. حرام دې، او د وینځلو نه پس استعمال بلا کراهت جائز دې. که بل لوښې وی یا نه وی. نو امام احمد پیپو فرمائي چې:

(ويكر) الاكلُ والشّرب في اواتي البشركين قبل الغسل ومنع هذا لو تأكلوا او شرب فيها قبل الغسل جاز، ولا يكون اكلا ولا شاربا حراما وهذا اذا لم يعلم بنجاسة الاواني فاما اذا اعلم فانه لا يجوز ان يشرب وياكل منها قبل الغسل ولوشرب اواكل كان شاربا اواكلاحراما) «').

د حدیث باب الفاظ دی چې دفان وجدتم غیرداتیتهم فلاتاکل فیها، نه ظاهره معلومیږی، که نور لوښی وی نو داهل کتابو لوښی استعمالول نه دی پکار، او چې فقهاء کرامو ددې اجازت ورکړو ، په ظاهره دواړوړ کښې تعارض دې.

ددې ٔ جُواْب دا ورکړې ٌ شُوْې دې چې مدکوره سوال ددې لوښو متعلق و و چې په هغې کښې نجاست و و ، نو د ابو داؤد په روايت کښې ددې تصريح شوې ده چې ،انا تجاوزاهل الکتاب وم يطبخون في تدورهم الغنورويشېپون في اتيتهم الغير، ۲ ،او ظاهر دی چې خنزير او خمر دواړه حرام دی، دداسې لوښو استعمالول د وينځلو نه بغير ناجانز دی، او حرام دی، او که نور لوښی موجود وی نو ددې استعمال د وينځلو نه باوجود مکروه دې

او دويم جواب دادې چې په دې حديث پاك كښې نهي تنزيلېي ده چې جواز سره جمع كيدې شي، لهذا د فقها، كرامو د فتوې او د حديث پاك په ظاهر د مفهوم كښې دواړو كښې څه تعارض نشته دي ()

علامه آبن حزام او ظاهریه د حدیث په ظاهر باندې عمل کوی او فرمائی چې د مشرکانو او کافرانو په لوښو کښی استعمال دوؤ شرطونو سره جائز دې، ډومبې شرط دادې چې نور لوښی نهوی او دویم شرط دادې چې هغه دې اووینځلې شی دگ

٥-بأب الْخَذُفِ وَالَبُنُدُقَةِ

[٢٠١٧] حَدَّثُنَا يُوسُفُ بْنُ رَاهِدٍ حَدَّثُنَا وَكِيمٌ وَيَزِيدُ بْنُ هَارُونَ - وَاللَّفُظُ لِيَزِينَ - عَنْ كَيْمُيْسِ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يُرَدِّدَةً عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفِّلٍ أَنَّهُ رَأَى رَجُلاً يُخْذِفُ فَقَالَ لَهُ لاَ تَخْذِفْ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم- نَهَى عَنْ الْخَدُفِ- أَوْكَانَ يَكُرَوُ الْخَدُفَ- وَقَالَ « إِنَّهُ لاَيُصَادُ بِهِ صَيْدٌ وَلاَ يُنْكَى بِهِ عَدُوْ وَلَكِنَّا فَنْ تَكْسِرُ السِّنَ وَتَلْقًا

۱) فتوی عالمگیری:۳٤٧/۵)

أ سنن أبوداود كتاب الاطعمة باب الاكل في انية اهل الكتاب: ٣٤٣/٣. رقم الحديث: ٣٨٣٩).

^۲) فتح الباری :۹/ ۷۵۶)

⁾ فتح البارى :٧٥٧/٩)

الْعَيْنَ». ثُمَّرَا لَهُ بُعْدَ ذَلِكَ يَخْذِفُ فَقَالَ لَهُ أُحَدِّ لِكَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم- أَنَّهُ نَهَى عَنِ الْخَذُفِ. أُوكَوِوَ الْخَذَفَ، وَأَلْتَ تَغَذِفُ الْأَكْلِمُكَكَذَا وَكَذَا إِرْدِ ٢٥٤١)

رعناف، خاء سره د محوتو په ذریعه کانړو ویشتلو ته وائی، ابن المنذر فرمائی چې «الغناف، رمیك حصاة ادنواة تاغنه بین سهابتیك وترمی بها، او رحناف، حاء مهمله سره «رمی بالعصا، كوتك سره یو څیز وهل او ویشتلو ته وائی. (۱) ابن اثیر کینات فرمائی چې «حذاف دمی، اوضرب دواړو دیاره استعمالیری (۱)

او د ربندوقة) متعلق علامه عینی گواژه فرمائی چې رطینة مدورة مجففة یوی بها عن الجلاهق، رایعنی دنبازرې نه جوړ شوی هغه ګول او چې ګولئ چې په لینده کښې ویشتلې کیږی. هغې ته په اردو کښې غله وائي.

غلیل یعنی لیندې سره دښکار حکم: (جلاهق) دجیم په ضمه او دها، په کسره سره، غلیل یعنی لیندې ته وائی لیندې ته وائی لینده سره چې کوم ښکار کولې شی، دهغې بایده کښې د جمهورو مسلك دې چې کلم پورې هغه ذبح نه کړې شی. دهغې استعمال جائز نه دې ځکه هغه د (موټوزة) په حکم کنی د د. را

داشان يو حديث كښې نبى كريم گه فرمائيلى دى چې (ولاتاكل من البند قد الاما ذكيت، ^ه) ابن المسيب او ابن ابى ليلى نه د بند قد يعنى دغله په ذريعه د ښكار جواز منقول دې (^{*}) د ټوپك كولئ سره د ښكار كولو حكم : باقى نن سبا چې د ټوپك كولئ سره كوم ښكار كولې شى دهغې حكم متعلق هم د فقها ، كرامو اقوالو كښې اختلاف دې د متقدمينو په كتابونو كښې د ټوپك د كولئ متعلق حكم نه ملاويږى ځكه چې د ټوپك كولئ په اتمه يا لسمه صدئى كښې عام شوې ده.

په حنفيه کښې د ابن عابدين او ابن نجيم د ګولئ ښکار لره د (موتودة) په حکم کښې ګرزولي ده او دې ته ئې ناجائز وئيلی دی، مګر چې هغه ژوندئی ملاؤ شی او دا شرعی طريقې سره ذيح کړې شي

مالکید دُجرآز فتوی ورکړې ده. نو علامه دردیر گیلئځ. علامه سوقی گیلئځ او علامه صاوی گیلئځ ددې د جواز تصریح کړې ده.()

⁾ عمدة القارى: ٩۶/٢١)

⁾) عمدة القاري: ٢١/٢١\، ٩٤، النهاية لابن الاثير: ٣٥٤/١).

عمدة القارى: ٢١/ ٩٤)

⁾ المغنى لابن قديمة: ١ (٣٧/١)

⁾ المغنى لابن قديمة: ٣٧/١١)

⁾ المغنى لابن قديمة: ٣٧/١١)

⁾ حاشية الدسوفي على الشرح الكبير للدردير:١٠٣/٢، وحاشية الصاوى على الشرح الصغير للدردير:١٤٢/٢)

علامه شوكاني بَوَهَمَّ هم دا جائز ګرزولې دى ﴿، بَه حنيفه كښې علامه سندهى هم دې لره جائز ګرزولى دى. ‹ ۲

داحضرات فرمائي چې د ټوپك ګولئ كښې خرق وي

دا اختلاف ډټوپك د عام باردوى ګولئ كښې دې، ليكن كه محدد او نوكدار وى لكه څيز دا اختلاف ډټوپك د عام باردوى ګولئ كښې دې، ليكن كه محدد او نوكدار وى لكه څيز صورتونو كښې د كلاشنكوف، جې تهرى، او تهرى ناټ تهرى وغيره ګولئ يا نوكدار، چهرو والاكارتوس وى نو دداسې نوكدار ګولئ ښكار بالاتفاق درست دى. ځكه چې په ډې كښې خرقوى او ددې د چيتولو صلاحيت په دې كښې وى، ددې وجې داسې ګولئ د آلان جارحه په شمار كښې رازى.

په دې کښې اصل هم دادې چې کوم څيز پخپله جارح نه وی بلکه زور او پريشر سره ښکار لره زخمی کړی نو هغه د «موټودة) په حکم کښې ده، او حلاله نه ده د ټوپك ګولئ او دليندې ګولئ هم چونکه جارح نه وی، ددې وجې دهغې ښکار که قبل الذبح کړې شی نو ددې استعمال جائز نه دی.

قوله: حلاتنی یوسف بر راشد.....: عبدالله بن مغفل یو سړې اولیدو چې په ګوټو سره کې د کړه خې د کړه کوټو سره کې اووئیل چې دا مه اوله. ځکه چې نبی کریم کاڅ ددې نه منع کړې دد، یا ئې دا اووئیل چې نبی کریم کاڅ به په ګوټو سره کانړی ویشتلو لره مکړو، ګڼل او وې فرمائیل چې نه دې سره ښکار کیدیشی او نه دې سره څوګ دښمن زخمی کولې شی البته اکثرو وختونو کښې دا یو سړې ماتولې شی، اوستر ګه ویستلې شی، عبدالله بن معفل څاکو بیا د هغه دا سړې اوکتلو چې ده په ګوټو کانړی ویشتل نو وې فرمائیل چې ماتاته د نبی کریم کاڅ حدیث بیان کړې دې چې نبی کریم کاڅ به دا مکروه ګڼړل، لیکن ددې باوجود ته په ګوټو رسره کانړی اولې. څه به تاسره بیاخبرې نه کوم.

قوله: انه رای رجلا: حافظ ابن حجر گُولیه فرمائی چی ددی سپی نوم ماته معلوم نشو. (۲) قوله: و آنه که کولی دی قوله: از که که کولی دی نه شی او که داشان کانړی ویشتلو سره ښکار می هم شی نو هغه د در (موقودة) په حکم کښی دی او ددې استعمال جائز نه دې (۲)

قوله : وَلاَ يُنْكُى بِهِ عَدُونَ (دكا ... دكاية) د باب فتح نه ، ددې معنى ده زخمى كيدل يعنى د دې نومي كيدل يعنى د د نومي كولې ، البته خان سره نزدې د د نېمن لره په دې عمل سره په ميدان جنګ كښى نشى زخمى كولې ، البته خان سره نزدې د ناستو خلقو به په دې سره د هغوئ غاښونه مات كړى يا به ئې سترگې اوباسى. مقصد دادې

) فتح البارى : ۲۵۸/۹) ا) فتح البارى :۲۵۸/۹)

^{ً) (}فتح القدير:٩/٢)

^{) (}التحرير المختار للعرافي :٣١٥)) فتح الباري :٧٥٨/٩)

چې دې حرکت سره هیڅ فائده نشته دې او نه دې سره د دښمن مقابله کولې شي، او نه ښکاره کولې شي، البته خپل يو کس ته نقصان رسولې شي.

قوله: لَا أَكْلِمُكَ كُنَّا وَكُنَا: رَكْنَا وَكُنَا: رَكْنَا وَكُنَا وَكُنَا وَكُنَا وَكُنَا وَكُنَا وَكُنَا و ابداه ()

دې نه معلوم شوې چې د سنت مخالفت کوونکې سړی سره ترك تعلق او ترك کلام اختيار کولې شی او دا د دريو ورځو نه زيات يو مسلمان سره ترك کلام کوم چې وارد شوې دې په دې کښې دا داخل نه دی، ځکه هغه نهې د هغه سړی متعلق کيديشي چې چا سره خپله ذاتي غصه اونفرت په وجه ترك کلام کوي ()

٧-باِبَمَنِ ٱقْتَنَىٰ كَلِبًا لَيْسَ بِكُلْبِ صَيْدٍ أَوْمَا شِيَةٍ.

المعناه المعنى التلكي المستوية المستوي

اتتتام، په معنی د پاللو کښې ده، او رماشية، اسم دې. چې د اوښ غوا او چیلئ دپاره استعماليږي، ددې جمع مواشي ده، کلب ماشيه يعنی هغه سپې چې ځناور وغيره حفاظت دپاره پاللي کيږي.

د باب تحت آمام بخاری گولله د عبدالله بن عمر الگر روایت په دریو طریقو سره نقل کریدی. دهغی حاصل دادی که څوك سړې سپې اوساتي او هغه دښكار دپاره نه وى اونه د خپل حفاظت دپاره نوى دده اجر كښې دوه قيراطه هره ورخ كميږى معلوم شو كه هغه ښكار يا حفاظت غرض دسپى ساتلو وى نو ددې په شريعت كښې هيڅ اجازت شته دې.

قوله: <u>کَیْسَ بِکَلُب صید ولاضاً رِیَة</u>: شَارِیَة د اسم فاعل مؤنث صیغه ده، باب سمع نه ده، راب سمع نه ده، راه سوی دده و دوت شوی.

⁾ فتح الباری :۷۵۹/۹)) فتح الباری :۷۵۹/۹)

٧- بابإذَاأَكَلَ الْكُلْبُ

وَقُولُهُ تَعَالَى (يَسُأَلُونَكَ مَاذَا أُحِلِّ لَمَنَّمُ قُل أُحِلَ لَكُمُ الطَّيِبَاتُ وَمَا عَلَمْتُمُ مِنَ الْجَوَارِمِ مُكَلِّينَ)الصَّوَالِدُ وَالْكَوَاسِهُ. (اجْرَدُوا)اكُتْتَبُوا. (ثَعَلِّمُومَكُنَّ مِنَّا عَلَمَكُمُ اللَّهُ فَكُلُوامِنَا أَمُسَكُّنَ عَلَيْكُمُ إِلَى قَلِهِ (مَرِيمُ الْحِسَابِ). وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسِ إِنْ أَكَلَ الْكَلُهُ فَتُلْ أَفْسَدَهُ، إِنِّمَا أَمْسَكَ عَلَى نَفْسِهِ وَاللَّهُ يَقُولُ (تُعَيِّمُومَهُنَّ مِبَا عَلَمُكُمُ اللَّهُ) فَتُطْرَبُ وتُعَلَّمُ حَتَّى يَتُرُكَ. وَكَيْهُ ابْنُ مُحَرَّدَ وَقَالَ عَطَاءً إِنْ تَعْرِبُ الذَّمْ وَلَمُنَاكُمُ لَا مُؤْلِدُ الْمُعَلِ

ر ٢٦٦٥ حَذَّتُنَا قَتَيْبَةُ بُنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بُنُ فُضَيْلٍ عَنُ بَيَانِ عَنِ الشَّغْمِي عَنُ عَدِى بُنِ حَاتِمِ قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - قُلْتُ إِنَّا قُومٌ نَصِيدُ بِهَنِهِ الْكِلاَبِ فَقَالَ « إِذَا أَرْسَلْتٍ كِلاَبَكَ الْمُعَلِّنَةَ وَذَكَرْتَ اسْمُ اللَّهِ، فَكُلُ مِنَا أَمْسَكُمُ عَلَيْكُمْ وَإِنْ قَتَلْنَ إِلاَّأْنُ يَأْكُلَ الْكَلْبُ، وَإِنِّى أَضَافُ أَنْ يَكُونَ إِنِّمَا أَمْسَكُهُ عَلَى نَفْسِهِ وَإِنْ خَالَطَهَ كِلاَ مِنْ عَيْرِهَا فَلاَتَاكُلُ . (و ١٧٧)

علامه عینی پیشته فرمائی چې (باب اذا اکل الکلب) شرط دې. اوجواب شرط (لا یوکل) محذوف دې. د ، ()

دې نه پس باب کښې د امام بخاری مُنظهٔ د سورت مائده د آیت کریمه ذکر کړې دي. قوله: (یَسْنَلُوْنَكَ مَاذَاۤ اُحِلَ لَهُمُتُ قُلُ اُحِلَ لَکُمُ الطَّلِیْتُ وَمَا عَلَّمُتُمُ مِّنَ الْحَارِحِ مُکَلِیْدُ وَمَا عَلَمْتُمُ مِّنَ الْحَارِدِ مُکَلِیْدُ وَالْمَارُدُ عَلَیْکُمُ وَاذْکُرُواالسُمَ الله عَلَیْهِتَ): ترجمه: دوی ستانه تپوس کوی چې دوی دپاره کوم کوم څاروی حلال شوی دی ورته اووایه ستاسو دپاره ټول پاکیزه څیزونه حلال دی ا وکوم ښکاری خناور چې تاسوعادت کړې وی اوبیا تاسوئي په ښکار پسې پریږدئ اود هغه تعلیم د ښکار طریقه، مو ورته خودلې وی کومه چه الله آگاه تاسوته خودلې ده نو کوم ښکار چې هغوئ ستاسو دپاره راونیسی هغه خوړئ شئ داو د ورپریخودلو په وخت، کیښې پرې د الله آگاه توم اخلئ

^{) (}عمدة القارى: ٩٨/٢١. الحديث اخرجه البخارى فيه ايضا رقم الحديث: ٨١۶٤.و ايضا فيه رقم الحديث:٥١٤٥)

حضرات فقها، كرام د پورته آيت مبارك نه د پنځه شرطونه استنباط كړي دي. ایت کریمه نه د پَنْخُو شَرَطونو استنباط: رومبي شرطَ دَادي چي هغه سَييَ يا باز ته تعليم

ورکړې شوې وي دا شرط د ‹وماعلمتم، ندما خوذ دي.

دريم شرط دادې چې سړې خپلې ارادې سره ښکاری سپې يا باز دښکار د نيولو دپاره پريښودې وی، دا نه وی چې پخپله په ښکارپسې منډې وهي او هغه راونيسي، دا شرط د رمکليون نه ماخود دي، ځکه چې دا لفظ د رتکلب، نه مشتق دي، چې ددې معني سپو ته د خودنی کولو ده، بیا هر ښکاری خناور یعنی باز وغیره خودلو ته او ښکار کول په معنی كښّې استعمال شوى، نو ځينو مفسرينو ددې تفسير دا ارسال كړېد ې، چې دهغې معنى ښکار دياره پريښودل دي.

دريم شرط دادې چې ځناور د ښکار نه پخپله خوراك اونه کړی بلکه تالره ئې راؤړي داشرط د (مهاامسکنعلیکم) نه ماخو د دې.

څلورم شرط د ‹اسمالله› وئيل دى، چې ددې حکم ‹واذکراسمالله› کښې ورکړې شوې دي. او پنځم شرط دادې چې ښکاری سپې ښکار لره زخمی هم کړی او داشرط د «الجوارس نه ماخود دې، دا شرط صرف د امام ابوحنيفه *گولتا* په نيزدې ( )

دلته داخبره یاد ساتل پکار دی چې دا حکم د هغه وحشی ځناور متعلق دې چې کوم د انسان په قبضه کښې نه وی، لیکن که یو وحشی ځناور په قبضه کښې راغلو نو بیا هغه ذبح کولو نه بغیر حلال نه دی.

قوله: الصَّوَابِدُ وَالْكُوَاسِبُ: (الصَّوَائِدُ)، د صائد جمع ده او كواسب د كاسبة جمع ده. علامه عينى بخ~~ينة~~ فرماني چي دا د الجوارح صفت دي، ال او حافظ ابن حجر بُينية فرمائي چي دا د كلاب صفت دې ال يعني ښكار كول او ګټلو والا درندې يا سپي.

قوله: الْجَتَرَدُّوا الْكُتَسَبُوا: دا لفظ په يو بل آيت مبارك كښې (اَلْذِيْنَ)اخْتَرَمُواالنَّتِاتِ، فرمائى چې دا راخِبَرَخُواالسَّيِاتِ، معنى كول د ګټلو ده، د كواسب مناسب سره دا لفظ لره اكتساب په معنی کنبی دی

فوله: وَقَالَ ابْرُى عَبَّاسِ إِنْ أَكُلَ الْكُلْبُ فَقَدُ أَفْسَدَهُ، إِنَّمَا أَمْسَكَ عَلَى نَفْسِهِ وَاللَّهُ يَقُولُ .....: عبدالله بن عباس الثَّاثُةِ فرمائی چې کله سپی ښکار او خوړو نوو ده دا فاسد کړو اوس ددې استعمال جائز نه دې، ځکه چې خپل ځان دپاره ئې نيولې دې او الله تعالى ﷺ فرمائی چې تاسو دې سپو لره تعليم ورکړئی اوکله چې ده پخپله اوخوړله نو

أو كورئي معارف القرآن سورة المائدة: ١/٣٤).) عمدة القارى:٩٩/٢١)

⁾ فتح البارى : ٧۶١/٩)

معلوم شو چې هغه ته تعليم نه دې ورکړې شوې. نو ددې استعمال درست نه دې د تعليم ورکولو طريقه داده چې هغه دې او هلې شي. او هغه ته دې تعليم ورکړې شي. تر دې پورې چې د ښکار کولو نه پس هغه پريږدي او دحق تترك، يعني «الاکل، تترك» مفعول په (اکل، دې عبدالله بن عباس اللي داتعليق دسعيد بن منصور نه موصولا نقل کړې دې. د ،

قوله: <u>وَكَرْهَهُ الْبِنُ عُمْرَ:</u> عبدالله بن عمر داسې ښكار لره چې هغه سپي خوږلې وي مكړو. ګڼړلو.

قوله: وَقَالَ عَطَاءُ إِنْ شَرِبَ الذَّمَرَ وَلَمُر يَأَكُلُ، فَكُلُ: عطاء بن ابى رباح مِن الله ورباح مِن فرائي فرمانى چې سپى د ښكار ويند او څكله ليكن ددې غوښه ئې او نه خوړله نودداسې ښكار استعمال جائز دې. ابن ابى شيبه دا تعليق موصولا نقل كړى دى د ، ، ،

- ٨ بَابُ الْصَّيْدِ إِذَّا غَابَ عَنْهُ يَوْمَيُن أَوْثَلاَثَةً

٥١١٧] حَذَّتُنَا مُوسَى بُنُ إِسْمَاعِيلَ حَذَّتَنَا ثَابِتُ بُنُ يَزِينَ حَذَّتَنَا عَاصِمْ عَنِ الغَيْمِ عَنُ عَدِى يَدِي حَدَّثَنَا عَاصِمْ عَنِ الغَيْمِ عَنْ عَدِى يُنِ حَلَيْمَ الله عليه وسلم - قَالَ «إِذَاأَرْسُكُنَ عَنِى يُنِي وَمَثَلَ فَامْسَكُمْ وَالنَّيْمِ الله عليه وسلم - قَالَ هَلِهُ الْأَنْسُكُنَ وَقَتَلَ الْأَكُلُ وَاللَّهُ عَلَيْهَا فَأَمُ اللَّهُ عَلَيْهَا فَقَلَ وَاللَّهُ عَلَيْهَا فَقَلَ اللَّهُ عَلَيْهَا فَأَمُسُكُنَ وَقَتَلَ الْاَعْلَى اللَّهُ عَلَيْهَا فَقَلَ اللَّهُ عَلَيْهَا فَقَلَ اللَّهُ عَلَيْهَا فَقَلَ اللَّهُ عَلَيْهَا فَقَلَ اللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهِ اللَّهُ عَلَيْهُ الْمُعْلَى بِهِ الْأَلْرُ سَمُهِكَ فَكُلُ وَاللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَوْلَ اللَّهُ عَلَيْهُ وَلَوْلَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَوْلَ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَيْهُ وَلَوْلَ اللَّهُ عَلَيْهُ وَلَوْلَ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ عَلَيْهُ وَلَوْلَ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَيْهُ وَلَوْلَ الْمُعْلَى وَالشَّالُ اللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ عَلَيْهُ وَاللَّهُ الْمُعْلَى وَاللَّلَوْلَ اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ الْمُعْلَى اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الْمُعْلَى اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الْمُعْلَى اللَّهُ اللَّهُ الْمُعْلَى اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الْمُعْلَى اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الْمُعْلَى اللَّهُ الْمُعْلَى اللَّهُ الْمُعْلَى الْمُعْلَى اللَّهُ الْمُعْلِى اللَّهُ الْمُعْلَى اللْمُعْلَى اللَّهُ الْمُعْلَى اللَّهُ الْمُعْلَى اللَّهُ الْمُعْلِى اللْمُعْلِى اللَّهُ الْمُعْلَى الْمُ

امام بخاری گُولگ به دې باب کښې دا مسئله بیانول غواړی که یو سړی ښکار او کړو لیکن هغه ښکار دده نه غانب شو او ده ته درې ورځې پس ملاؤ شو نو ددې حکم دادې چې که ښکاری ته یقین وی چې ښکاری ته یقین وی چې ښکاری ته یقین وی چې ښکاری هم په دې غشی سره مړ شوې دې نو دا خوړلې شی لیکن که پښکار کښې د مړ کیلو څه علامت او سبب هم په نظر نه رازی لکه اوبو کښې ډوب شوې وی یا د یو غرنه را پریونې معلومیږی نو داسي صورت کښې ددې استعمال جائز نه دې لیکن ددې دوپاره شرط دادې چې ښکاری د ښکار کولونه پس ددې تلاش مسلسل جاری اوسانی وی او ایک غربی الله محلل او ایک پی به کاری د ښکار کولونه پس ددې تلاش مسلسل جاری اوسانی وی الله علیه وسلم -، پُرمِی الصید کو پی المید کو المیدی کو تاتم گُولگ سوال

⁾ فتح الباری : ۷۶۱/۹ عمدة القاری: ۱۰۰/۲۱) () عمدة القاری: ۱۰۰/۲۱)

اوکړو چې ښکار باندې غشې ويسشتلې شو ردغائييدونه پس، ددې تلاش دوه يا درې ورځې ښکاری جاری اوساتلو بيا هغه په مړ حالت کښې اوموندې شو چې د ښکار غشې دهغه په بدن کښې پيوست شوې وو نو ددې څه حکم دې ؟ نبی کريم ﷺ اوفرمائيل چې که هغه غواړی نو خوړلې شي.

ريقتغی، د راقتفام، نه دې. چې ددې معنی تتبع او تلاش کول دی. دا لفظ ريقتغی، هم مروی دې د راقتفار، معنی هم تلاش کول او تتبع ده ۱۰٪

دصحیح مسلم په روایت کښې دی چې نبی کریم ترایم اوفرمائیل چې دادا رمیت سهمک فغاب عناف د اورکته فکار درکته فکار مادرکته فکار مادریته فکار مادریته و در اورکت سهمک فغاب

په دې کښې د رمالمينتن، قيد دې چې کله پورې هغه بدبودار نهشي نو هغه وخت پورې هغه خوړلې شي، که هغه دومره بدبودار شوې دې چې ددې خوراك مضر صحت دې نوددې استعمال خو بيا حرام دې ليکن که په دې کښې لږ شان بد بو هم پيدا شوې دې نو ددې استعمال جائز نه دې بيا هم د حديث پاك په وجه سره كراهت تنزيهي نه بهر حال خالي نه دې. عبدالاعلى مذكوره تعليق د امام بخاري ﷺ نه موصولا نقل كړې دې. د ،

- ٩ بأب إِذَا وَجَدَ مَعَ الصَّيْدِ كُلِّبًا آخَرَ

١٩١١ مَ مَذَنَنَا آدَمُ حَذَنْنَا شُغَبَةُ عَنْ عَبُدِ اللَّهِ بْنِ أَمِى الشَّفْرِ عَنِ الشَّغْمِى عَنْ عَدِى بْنِ حَاتِمِ قَالَ النَّبِي - صلى الله عليه وَأَسْمَى فَقَالَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- «إِذَا أَرْسَلُ كَلْبُكُ وَمَعَمُّتُ افَاحَدُ فَقَتَلَ فَأَكَلَ فَلْكَاكُمُ وَأَشْرِي الله عليه الله عليه وسلم- «إِذَا أَرْسَلُ كَلْبُكُ وَمَعَهُ كَلْبُ الْعَرْدُ لاَ أَدْرِى أَيْهُمَا أَخَذَهُ. فَقَالَ «لاَ تَأْكُلُ فَإِنِّمَا فَلَا الله عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى الله عَلَى الله عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى الله عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ

ښکاری سپی سره یو بل سپې په ښکار کښې شریك شو نو ددې خوراك جائز دې که نه. حدیث شریف کښې ددې علت بیان کړې شوېدې چې ، ناماسیت علىکلېك دلم تسم على علاه.

٠٠-باب مَاجَاءَفي التَّصَيَّدِ.

ا ١٩٩٩ حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ أَخْبَرُنِي ابْنُ فُضَيْلِ عَنْ بَيَّالٍ عَنْ عَامِرِ عَنْ عَدِي بْنِ حَاتِمٍ-رضى الله عنه - قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم- فَقُلْتُ إِنَّا قَوْمٌ نَتَمَيَّدُ مِهْذِهِ

^{ً)} عمدة القارى:١٠١/٢١)

^{ً)} فتح البارى :٧۶٣/٩)

^{ً)} فتح الباري :٧۶٣/٩. عمدة القارى:١٠١/٢١)

الْكِلَابِ. فَقَالَ «إِذَا أَرْسَلْتَ كِلاَبُكَ الْمُعَلَّمَةً وَذَكَرْتَ الْمُ اللَّهِ، فَكُلْ مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكَ إِذَا أَنْ يَأْكُلَ الْكَلْبُ، فَلاَ تَأْكُلْ فَإِلَى أَغَافُ أَنْ يَكُونَ إِنَّمَا أَمْسَكَ عَلَى نَفْيِهِ، وَإِنْ عَالَطَهَ اكْلَبْ مِنْ غَيْرِهَا، فَلاَ تَأْكُلْ ». (ر ١٧٣)

1010 حَدَّثَنَاأَبُوعَاصِمِعَنْ حَيُوةً، وَحَدَّثَنِي أَحْدُبْنُ أَبِي رَجَاءِ حَدَّثَنَاسَلَمَةُ بْنُ سُلَيُمَانَ عَنِ ابْنِ الْمُبَارَكِعَنْ حَيْوَةً بْنِ شُرْيِهِ قَالَ الْحَدُنِ اللهِ عَلَيْهِ الْمُبَارِكِعَنْ حَيْوَةً بْنِ شُرْيِهِ قَالَ الْحَدِيْةِ الْمُثَنِى - رضى الله عنه - يَقُولُ أَتَيْثُ رَسُولَ اللّهِ الْمُبَادِ اللّهِ اللّهُ اللّهِ اللّهِ اللّهُ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهِ اللّهُ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهُ اللّهُ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهِ اللّهِ الللّهِ اللللّهِ الللّهِ الللّهِ الللّهِ الللّهِ الللّهِ اللللّهِ اللللّهِ الللّهِ الللللللللّهِ الللّهِ الللّهِ الللللّهِ الللّهِ الللللّهِ اللللّهِ اللللللّهِ الللللّهِ الللللّهِ الل

١ ١٧١ هَ مَذَّتُنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَغْنَى عَنْ شُعْبَةً قَالَ حَدَّثَنِى هِشَامُرُبُ زَيْدٍ عَنْ أَنْسِ بُنِ مَالِكٍ-رضى الله عنه- قَالَ أَنْفَجُنَا أَرْنَبًا يَمِّ الطَّهُرَانِ، فَسَعُوا عَلَيْهَا حَتَّى لَغِبُوا، فَعَيْتُ عَلَيْهَا حَتَّى أَغَدُهُمَا، فَإِنْتُ بِهَا إِلَى أَبِي طَلْحَةً، فَبَعَثَ إِلَى النَّبِي -صلى الله عليه وسلم- بِوَرِكِهَا وَقُعْذَ عِنَا لَقَبِلُهُ. إِرِيَّا ٢٠٢٣]

1 ٢٧١ - حَذَنْنَا إِنْمَاعِيلُ قَالَ حَذَنْنِي مَالِكُ عَنْ أَبِي النَّفْرِ مَوْلَى عُمَرَيْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِهِ مَوْلَى أَمْرَيْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِهِ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةً أَنَّهُ كَانَ مَمَرَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم - حَتَّى إِذَاكَ انَ بَعْضِ طَرِيقِ مَكَةً تَخَلَقَ مَمَ أَضَعَابُ لَهُ فُومِينَ ، وَهُوعَيْرُ فُومِ وَزَأَى حَمَارًا وَحْشِياً ، فَاسْتَوَى عَلَى فَرَسِهِ ، فَمُ سَأَلُ أَصْعَابُهُ أَنْ يُنَاوِلُوهُ سَوْطًا ، فَأَبُوا فَسَالُهُمُ وَمُحَةً فَأَبُوا فَأَعَنَهُ فُلْ عَلَى الله عليه وسلم - وَأَبِي عَلَى الله عليه وسلم - وَأَبِي بَعْضُ أَصْعَابٍ رَسُولِ اللّهِ - صلى الله عليه وسلم - سَأَلُوهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ « إِثَمَا هِي طُعْهُ أَطْعَبَهُ أَطْعَبَكُ مُوهَا اللّهُ ».

-حَدَّثَنَا الْهُمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ زَيْدِينِ أَسْلَمَعَنْ عَطَاءِبْنِ يَسَارِعَنْ أَبِي قَتَادَةَمِثْلُهُ إِلاَّأَتُهُ قَالَ «هَلْ مَعَكُمْ مِنْ نَخِيهِ شَى ءٌ».ار ١٧٧٥

د ښکار کولو حکم: (تصیده دباب تفعیل نه دې چې دې کښې د تکلف خاصیت موندې شی.

پدې باب کښې امام بخاری گولگه د ښکار حکم بیان کړې دې ښکار که څوك ذریعه معاش بوړ کړی نو دا مشروع دی او داشان که څوك دا ذریعه معاش نه جوړوی لیکن کله کله بنیز کړی کو دا مشروع دی او داشان که څوك دا ذریعه معاش نه جوړوی لیکن کله کله داه کړی نو دا امام مالك گولگه په نیز دامکروه دی لیکن د جمهورو په نیز بلاکراهت جائز دی لیکن شرط دادې چې شکار لره خولو سره انتفاع حاصله کړې شی، او که انتفاع او ذبح کولو اراده نه وی، هیم خناورولره اوولی نودا بالاتفاق ناجائز او حرام دی دن امام بخاری گولگه باب دښکار مشروعیت لره ددې وجې بیان کړې دې چې یو حدیث پاك نه ددې عدم مشروعیت چاته هم کیدې شی چې په هغې کښې دی چې رمن سکن الهادیة جفاومن اتبح الصیدغفل، یعنی کوم سرې په کلی کښې اوسیږی، هغه ظلم او کړو، د د جفای معنی دوه دی، یو د جفاعلی نفسه سرې ته په کلی

لرې ساتل ظلم دې. د رجغا، بله معنی سختی او سنګ دلی ده. مطلب دا دې چې کوم سړې کلی اوقریه کښې اوسیږی او هغه سنګ دل وی، دده زړه سخت وی، دښار والو په مقابله کښې واقعتا د کلی والو طبیعت کښې سختی او تیزی زیاته وی، دومن اتبع الصیدغفل، یعنی چې کوم کس ښکار

کښې تعليم او تربيت د ير کم ملاويږي د دې په مقابله کښې په ښار کښې تعيلم او تربيت د دپاره ماحول سازګاروي نو په کلي کښې اوسيدل او خپل ځان دپاره د تعليم و تربيت نه

ر ر سید سې سسی ر سری رید وی ادبی اسی اسی اسی کار وی چې دم کس سای چې په وم کس سای چې په وم کس سای چې پیسې شوم، هغه غافل شو، دښکار شوقیان عام طور د غفلت ښکار وی داخدیث پاك په دې صورت کښې محمول دې چې کله سړې د ښکار عمل کښې داشان مستغرق شی چې دمونځ او نورو فرائضو او واجباتو کولو کښې خلل واقع شی ګنی فی نفسه د ښکار مشروعیت کښې هیڅ کلام نشته دې

د باب په دريم روايت کښې دی چې (انفجا ارتيا الطهران) (انفج) په معنی د (هيج) کښې د ه. راپارول (امرالظهران) مکې ته نزدې يو مقام دې (لغبوا) په معنی د (تعبوا) دې ستړی کيدل.

«-بأب التَّصَيَّدِ عَلَى الْحِبَ أَلِ.

(۵۱۷۳) حَنَّاثَنَا يَعْنِي بُنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَنَّاثِينِ ابْنُ وَهُبُّ أَخْبَرَنَا عُرُو أَنَّ أَبَّا النَّصْرِ حَدَّتَهُ عَنْ نَافِيمِ مُوْلَى أَمِى قَتَادَةَ وَأَبِي صَالِحِ مُوْلَى التَّوْامَةِ سَمِعْتُ أَبَّا فَتَادَةَ قَالَ كُنْتُ مَمَ النَّبِي -صَى الله عليه وسلم - فيمَّا بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ وَهُمْ مُغْرِمُونَ وَأَنَا رَجُلٌ حِلْ عَلَى فَرَسِ، وَكُنْتُ رَقَّاءً عَلَى الْجِبَالِ، فَبَيْنَا أَنَّا عَلَى ذَلِكَ إِذْ رَأَيْتُ النَّاسَ مُتَقَوِفِينَ لِمَى ء فَدَهِبُتُ الْظُرُو الْإِذَا هُوَيَ مَا وَرُحْيَى فَقُلْتُ هَمُّمُ مَا هَذَا قَالُوا الْوَلَدُونِ وَلُكُ النَّاسَ مُتَقوِفِينَ لِمَى ء فَذَهِبُتُ الْظُرُو الْإِذَا هُوَيَ مَا وَرُحْيَى فَقُلْتُ هَمُّمُ مَا هَذَا قَالُوا الْاَنْدُونِي قَلْتُ الْمُعْمَى الْقَالُوا هُوَمَا رَأَيْتِ وَكُلْتُ نَبِيتُ سُوْطِي فَقُلْتُ لَمُمْ نَاوِلُونِي سَوْطِي . فَقَالُوالاَلْعِينُكَ عَلَيْهِ. فَنَزَلْتُ فَأَخَلُ تُهُ الْمُ هَمَّ لَيْ _ أَثْرِهِ، فَلَمْ يَكُسُ إِلاَّ ذَاكَ، حَتَّى عَقَرْتُهُ، فَأَتَيْتُ إِلَيْهِمْ فَقُلْتُ لِمَّمْ قُومُوا فَاحْتَمِلُوا. قَالُوالاَثَمَّيُهُ فَحَمَلْتُهُ خَتَّى جِنْتُهُمْ بِهِ، فَأَبِي بَعْضُهُمْ وَأَكَّلَ بَعْضُهُمْ وَفَقُلْتُ أَنَا أَسْتُوفِفُ لَكُمُ النَّبِي - صَلَّمَ اللَّهُ عليه وسلم-فَأَدْرَكُنَّهُ فَتَدَّنَتُهُ الْحَدِيثَ فَقَالَ لِي «أَبَقِي مَعَكُمْ شَى عْمِنْهُ». قُلُتُ نَعَمْ فَقَالَ «كُلُوافَهُوَطُعُمٌّ أَطُعَبَكُمُوهَا اللَّهُ».[ر: ١٧٢٥]

د ،تصید، معنی کشمیری میشد کړې ده ښکار لره مشغله جوړول

سند کښي دا يو ابوالنَصْر ﷺ دوه شيوخ دي يو نافع مولي ابن ابي قتاده او دويم ابوصالح مولى د توامه، د ابوالنصر نوم سالم دې 🖒

د ابو صالح نوم نبهان گزشچ دي. د نبهان گزشچ بخاري شريف کښي صرف دا يو حديث دي. (٢ دا د توامد آزاد شوې غلام وو توامه غبر ګونکي بچې ته وائي، دلته توامد نه توامد بنت اميه بن حلف جمحي مراد دې چونکه دې خپل يو خور سره پيدا شوې وو، ددې وجې ده ته توامه اووئيلي شو ۲۰٪ دا دصفوان بن اميه خور وه ۴٪

د لغاتو تشریح : حدیث باب کښې د څوالفاظو معنی اوګورئي ،وَهُمُ مُحْرِمُونَ) یعنی هغه خلق په احرام كښى وو دا جمله حاليه ده. رۇ أَنَا رَجُلُ حِلُ عَلَى فَرَسٍ، يعنى خه په خپل آس باندې حلال اووم. احرام کښي نه اووم. (حل) دحاء په کسره سره، په معنی د حلال ده. (رَأَيْتُ النَّاسُ مُتَشَوِّوْنِ لِكُوء ، دې كښې مې خلق او كتل چې هغوئ څه څيز لره ګوري ، رتشوف فلان اشم، كتل رکنت رقاء على الجبال، خه په غرونو ډير ختلي اووم (رقاء: رق. يرقى، باب سمع نه د مبالغه صیغه ده اضربت اثری یعنی (اخرجت فی اثرید..) راثن د همزه او تا، په فتحه سره آو د همزه په کسره سره او دثاء په سکون سره په دواړو رنګه استماليږي د^ه،

رعقه ته. جرحته على هغه زخمي كرو.

د ترجمة الباب مقصد ددي باب نه د امام بخاري رئيلة مقصد دادې چې ښكار وغيره او امر مبارح دپاره خپل ځان يا سورلئ لره په لر مشقت اچول، نو دا جائز دى نو ابن منير ليكي چي ونيه بهذة الترجمة على جواذ ارتكاب البشاق لهن له غماض لنفسه او لدابته اذاكان الغرض مهلحا وان التعييد في الجهال كهوفي السهل وان اجرالا الخيل في الوعم جائز للحاجة وليس هومن تعذيب الحيوان , ٧

⁾ فتح الباري : ٧۶۶/٩)

ل) فتح الباري :٧۶۶/٩ وتهذيب الكمال:٣١١/٢٩)

[&]quot;) عمدة القارى: ٢١/١٠٤)

⁾ وتهذيب الكمال: ٣١١/٢٩)

^د) (اوګورنی تفصل دپاره : عمدة القاری :۱۰٤/۲۱)

⁾ فتح البارى :٧۶۶/٩)

١٢-بابقول الله تَعَالَى (أُجِل لِكُمُ صَيْدُ الْبَعْرِ)

وَقَالَ عُمُرُ صَيْدُهُ مُنَا اصْعِلَيْدَ، وَطَعَامُهُ مَا رَمَى بِهُ، وَقَالَ أَبُو بَحُ الْطَافِي جَلاَلُ. وَقَالَ ابْنُ عَبَاسِ طَعَامُهُ مَا تَعْدِرُتَ مِنْهَا، وَالْحِرِي لاَ تَأْكُلُهُ الْيَهُودُ وَغَنْ نَأْكُلُهُ وَقَالَ عَمَاءُ أَمَا اللَّهُ وَقَالَ عَطَاءُ أَمَا الطَّيْرُ فَأَرِي الْمَعْدِ الْخَوْمِ الْفَعَلَمُ وَقَالَ عَطَاءُ أَمَا الطَّيْرُ فَأَرَى أَنْ مَلَوْمٍ وَقَالَ عَطَاءُ أَمَا الطَّيْرُ فَأَرَى أَنْ مِلْهُ وَهُو الْمَعْدُ، ثُمَّ الْمُعْدَ فَهُ وَقَالَ السَّيْلِ أَصَيْدُ بَعْهُ هُو قَالَ المَعْدُ، ثَمَّ الْمُعْدَ لَهُ مَا السَّيْلِ أَصَيْدُ بَعْهُ هُو قَالَ اللَّهُ وَهَذَا مِلْمُ أَجَاجٌ وَمِنْ كُلِ تَلْعَلُونَ لَكُونَ لَعْمُ اللَّهُ وَهُو اللَّهُ وَهُو اللَّهُ وَهُو اللَّهُ وَقَالَ الشَّعْمِ لَوْ اللَّهُ اللَّهُ وَعَلَى اللَّهُ مَا اللَّهُ مِنْ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ وَقَالَ الشَّعْفَاقِ وَاللَّهُ اللَّهُ وَهُو لِي الْمُولِ الْمُعَالِقُ اللَّهُ وَاللَّهُ اللَّهُ وَهُو اللَّهُ وَهُو اللَّهُ وَاللَّهُ اللَّهُ وَقَالَ الشَّعْمُ وَلَا اللَّهُ وَاللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ وَهُو اللَّهُ اللَّهُ وَاللَّهُ اللَّهُ وَلَاللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ وَلَالِكُونَ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ اللَّهُ وَلَى اللَّهُ اللَّهُ وَقَالَ الشَّعْلُ وَاللَّالِ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ وَلَا اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ وَلَاللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ وَلَالِ اللَّهُ الْمُلِى الْمُعَلِّلُ الْمُعْلَى الْمُعْلَى الْمُعْلَى الْمُعْلَى اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الْمُعْلَى الْمُعْلِقُولُ الْمُعْلِقُ الْمُعْلَى الْمُعْلِقُولُ الْمُعْلَى الْمُعْلَى الْمُعْلَى الْمُعْلَى الْمُعْلَى الْمُعْلِقُ الْمُعْلَى الْمُعْلَى الْمُعْلَى الْمُعْلِقُ الْمُعْلَا

[١٧٠] حَدَّنَتَ الْمَدَّدُ حَدَّنَتَ اَيُعَنِي عَنِ ابْنِ جُرِيْمِ قَالَ أَخْبَرَنِي عُمْ وَأَنَّهُ سَمِمَ جَابِرًا - رضى . الله عنه - يَقُولُ عَزَوْنَا جُئِتَ الْخَبَطِ وَأَمْرَ أَبُوعُبَيْدَةَ فَجُعْنَا جُوعًا شَدِيدًا فَأَلْقَى الْبَحْرُ مُواَّامَتِمَّا الْمُورُو مِثْلُهُ يُقَالُ لَهُ الْعَنْبُرُ فَأَكُلُنَا مِنْهُ يَضِفَ شَهْ فَأَعَدُ أَبُوعُ بَيْدَةَ عَظْمًا مِنْ عِظَامِهِ فَمَرَّا الرَّاكِبُ تَعْتَهُ. [١٥٧] حَدَّنَنَا عَبْدُ اللَّهِ بُلُ فَحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا أَسْفِهَا لُ عَنْ عَمْ وقَالَ سَمِعْتُ جَابِرًا يَقُولُ بَعَنَنَا النَّبَعُولُ بَعَنَنَا النَّهُ فَي عَنْ فَالْمَ الْمُعَلِّقُ الْمَعْبُونَةَ نُرْصُدُ عِبِرًا يَقُولُ بَعَنْنَا الْمَنْمُ فَا فَي عَلَى الْمُبَعِلُونَ أَنْهُ مُواللَّهُ عَبْدُونَ وَلَا يَقُلُونُ وَاللَّهُ مِنْ الْمُعَلِّقُ وَلَا يَقُلُونُ الْمُعَلِّقُ وَلَا يَعْلَى الْمُعَلِّقُ الْمُؤْمُ وَاذَهُنَا بُودَكِ مِ حَلَى فَلَمْ الْفَيْمُ الْمُعَلِّقُ الْمُعَلِّمُ وَاللَّهُ الْمُعَلِّقُ الْمُعَلِّقُ الْمُعَلِّقُ الْمُعَلِقُ الْمُعَلِّقُ الْمُعَلِّقُ اللَّهُ عَبْدُونَا لِمُعَلِقًا مِنْ أَصُلَاعِهُ وَلَهُ مَا وَلَا الْمُعَلِّقُ الْمُوالِقُولُ وَاللَّهُ اللَّهُ الْمُعَلِّقُ الْمُعَلِّقُ الْمُؤْمُ وَلَاكَ جَزَالِهُ وَلَا لَهُ عَلَيْكُولُ وَلَا الْمُعَلِقُ الْمُعَلِقُ الْمُ الْمُعَلِقُ وَلَا الْمُعَلِقُ وَلَا لِمُعَلِقًا مِنْ أَنْهُ الْمُعَلِقُ الْمُعَلِقُ الْمُعَلِقُ الْمُؤْمُ وَلَا لَا عَلَى الْمُعَلِقُ الْمُعَلِقُ الْمُعَلِقُ الْمُؤْمِلُونُ وَلَاكُ وَالْمُؤْمُونُونَ وَلَاكُ وَلَاكُ وَلَاكُ مَا الْمُعْرَالُونَ مُؤْمِلُونُ وَلَاكُ وَلَالَ مَعْمُولُ وَالْمُؤْمُولُونُ وَلَاكُ وَلَالَى الْمُؤْمِلُونُ الْمُؤْمِلُونُ وَلَاكُ وَلَاكُ وَلَاكُ وَلَاكُ وَلَاكُ مِنْ الْمُؤْمِلُونُ وَلَالَعُلُولُ وَلَالَالُولُولُونُ وَالْمُؤْمُ وَالْمُؤْمُولُولُونُ وَالْمُولُولُولُ وَالْمُؤْمُ وَلَاكُومُ الْمُؤْمُ وَلَالِكُ وَلَالَ الْمُؤْمِلُولُ وَالْمُؤْمُ وَالْمُؤْمُ وَالْمُؤْمُ وَلَاكُ وَلَاكُ وَلَاكُ مِنْ الْمُؤْمُ وَلَاكُ وَلَاكُ وَلَالِكُومُ الْمُؤْمِلُولُ وَالْمُؤْمِلُولُ وَالْمُؤْمُ ولَالِكُمُ وَالْمُؤْمُ وَالْمُؤْمُ الْمُؤْمُولُولُومُ الْمُؤْمُولُ وَالْمُؤْمُولُومُ وَالْمُولُولُومُ وَالْمُولِلَةُ وَالْمُؤْمُ ا

قوله: وَقَـالَ عُمْرُ صَيْلُهُ هَـا اصْطِيلَ، وَطَعَـاهُهُ هَـا رَمِي بِهِ: فاروق اعظم ﴿ اللَّهُ وَمانى چې د قرآن پاك آيت رابل لَكُوْمَهُ اللَّهُ وَطَعَامُهُ، نه مراد هغه دى چې جال وغيره سره ښكار كړې شى او دطعام نه مراد هغه دې چې سمندر نه راغوزارشى عبد بن حميد كيما يك دا تعليق موصولا نقل كړې دې د ، ( )

قُولُهُ وَقَالَ أَبُو بَكُرِ الطَّافِي حَلاَلٌ: ابوبكر صديق الثَّاثُة اوفرمائيل چي (سك طالي

حلال دي. طالي هغه مهي ته وائي چي مړ شي او اوبو کښې پورته راؤخيژي. دا تعليق امام طحاوي مُؤلَّظ ، ابن ابي شيبة مُؤلِّلة او دار قطني مُؤلِّلة موصولا نقل کړې دې. (٢)

^{() (}فتح الباري :٧٤٧/٩. وعمدة القاري :١٠٤/٢١)

⁾ عمدة القارى: ١٠٥/٢١ وفتح البارى : ٧٤٧/٩ و سنن الدار قطني باب الصيد والذبائح : ٢٤٧/٤ ، رقم الحديث : ٤)

قوله: وَقَالَ ابْرُرُ عَبَّاسِ طَعَامُهُ مَيْتَتُهُ إِلاَّمَا قَنِرْتَ مِنْهَا : ابن عباس تُلَّتُوْ فرمانی چې داحل لکم صیداله حروطعامه، کښې د طعام نه د سمندر غیر مذبوخناور مراد دی، مګر _{چې} تاسو د کومو نه نفرت او کړنی، داودهغي خوراك تاسو خوښ نه کړنی،

طبرانی دا تعلیق موصولا نٌقل کړې دې. ۱٬

ابن عباس فرمائی چې جری (مار مهنی) لره يهوديان نه خوری، او موند ئې خورو. جری ته جري ته جري ته خورو. جری ته جريت هم وائی. علامه خطابی گڼالځ فرمائي چې دا دمار په شان يو مهې دې، ځينو وئيلی دی چې دالجری سمك الاقتثاله، دې ته مار مهئ هم وائی کشميری گڼالځ فرمائی چې ددې هندی ترجمه ماته معلوم نشوه. فرمائی چې ځينې ددې ترجمه جهينگا کړې ده ، او ماته جهينگا په مهی کيدو کښې تردد دې (۱)، د جهينگا يو قسم ورکوټې کب يعنی مهې حکم مخکښې رازي

ر رق قوله: وَالْجِزِي لاَ تَأْكُلُهُ الْيَهُودُ وَتَحْرُرُ يَأْكُلُهُ: دا تعليق عبدالرزاق رُوَهَ او ابن ابي شيبه رَهَيْهُ موصولا نقل كري دي ١٠،

قول وَقَالَ مُثَرِيْحٌ صَاحِبُ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - كُلُّ شيئ وفي الْبُعُرِ مَلْبُورْ وَقَالَ عَطَاءٌ أَمَّا الطَّلِيرُ فَأَرَى أَنْ يَنْ بَكَهُ : دا تعليق امام بخارى مَنْ به تاريخ كَنْبَ وَ الْبَعْرِ الله عَليه وسلام بخارى مَنْ به تاريخ كَنِي وَ الله والإبير كَنْبَ أَمَّ الطَّارِي الله وصولا نقل كړې دې (مُعمرو بن دينار مُنْ اله او الوالزبير مَنْ واره په شريح كنبي نقل كړې دى. چې هغوئ فرماني چې كل شي الهم مذبوح، د عطاء مَنْ يَنْ ي بعني عطاء مَنْ الله على الميه طير يعنى مارغه متعلق خما خيال دې چې دا تاسو ذبح كوئي، يعنى عطاء مَنْ الله د دې ده الله عنه دا واره ده او ددې نه داوبو خناور مراد اخلى

دار قطنی دا تعلیق مرفوعا نقل کړې دې (^۵) لیکن حافظ ابن حجر ﷺ فرمائی چې (الموقوف اسح) آ

قوله: وَقَالَ الْرُنُ جُرِيْجِ قُلْتُ لِعَطَاءِ صَيْدُ الأَنْهَادِ وَقِلاَتِ السَّيْلِ أَصَيْدُ بَحُوهُوَ قَالَ نَعَمْ نُمَّ تَلا (هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ سَائِعٌ مُرَابُهُ وَهَذَا مِلْحٌ أَجَاجٌ وَمِرُ عُلَ تَأْكُلُونَ

ل) فتح البارى: ٩/ ٧۶٩).

۱) فتح الباري : ۹/ ۱۰۵، عمدة القاري:۲۱/ ۷۶۷).

^{*}) فيض البارى: ٣٤٠) ** . . . المارى: ١٠٠٥ ماركان

^۳) فتح الباری : ۶۷۸/۹ ، عمدة القاری:۱۰۵/۲۱ ،ارشاد الساری:۲۴۸). ۱) فتح الباری : ۶۷۸/۹)

⁾ فتح البارى . ٢ / ١٠٠٠) (م) سنن لدار قطنى باب الصيد والذبائح :٢٤٩/٤. و لفظه ان الله تعالى ذبح ما فى البحر لبنى آدم).

كُنْهَا طَرِيًّا: ابن جریج گُولِی وائی چې ما د عطاء نه تپوس او کړو په نهرونو او جمع شوؤ اوبو کښې د ښكار کولو څه حکم دې، آیا هغه هم د رصید البح،، په حکم کښې دی ؟ هغوئ اوفرمائیل چې آؤ. او بیا ئې د قرآن کریم آیت مبارك تلاوت کړو. چې په هغې کښې دخوږو او ترشو دواړو اوبو متعلق فرمائیلي شوى دى. چې رومن کل تاکلولحاط اله ا.... رقلات، د رقلت دقاف په فتحه سره جمع ده، لکې څنګه چې ربح، بحار، اکثرو وختونو کښې غروو کښې دننه غټ غټ خندقونه اوشى يو چې په هغې کښې اوبه جمع کیږي، هغې ته رقلنې، وائي. حافظ ابن حجر گُولِیَّ فرمائي چې رهوالتقراق الصغية يستقا فیها الماء، (۱)

وائي. حافظ ابن حجر رَوَّشُوُ فرمائي چې «هوالتقراق الصخرة يستقع فيها ال عبد الرزاق پخپل مصنف كښي دا تعليق موصولا نقل كړې دې (^٢)

رِ **قوله**: <u>وَرَكْبَ الْحَسَرُ ، عَلَيْهِ السَّلاَمُ - عَلَى سَرُجٍ مِرْنُ خُلُودِ كِلاَبِ الْمَاءِ: عبدالرزاق كَنِخْهِل مَصنفُ كَنِبي دَا تَعْلَيْقِ مُوصِولًا نَقْلِ كَهُ بِ دَبَرَ أَ</u>

قُولُهُ: <u>وَقَالَ الشَّعْبِي لَوْأَنَّ أَهُلِي أَكَلُوْاالضَّفَادِعَ لاَطْعَمْتُهُمْ: حضرت حسن د اوبو د سپو څرمنو جوړ شوی زین باندې د سورلئ په وخت کښي کیناستلو</u>

سپو خرمنو جوړ شوی زین باندې د سورلئ په وخت کښې کیباستلو. حسن نه یا حسن بن علی گاتو مراد دې او یا ددې نه حسن بصری گُنته مراد دې.

حافظ ابن حجر گياچ فرمائي چې د ړومبي قول تأنيد ددې نه هم کيږي چې ځينو نسخو کښې د حسن نه پس لاي ليکلې شوې دې چې د صحابي دپاره استعماليږي. ا وحسن بصري گيلچ صحابي نه دې وو بلکه تابعي وو . ( )

قوله: وَقَالَ الشَّعْبِيُ لَوُ أَنَّ أَهْلِي أَكُلُوا الضَّفَادِعَ لأَطْعَبُتُهُمْ:عامر بن شراحيل شعبي يُحَلِيَّ فرمائي چي خما كور والو به چيندخ خوړلو نو ما به ورته وركولو

(فغادع، د رضفه ع، جمع ده. د رضفه ع، د ضاد په فتحه سره او کسره دواړو سره درست دې، په دې کښي يو لغت د عين نه بغير (فغادع، هم دې (^۵)

د خيندخ خوړلو حکم: د جمهورو په نيز چيندخ حرام دې، ددې خوراك جائز نه دې، د امام مالك تونيو په نيز د چيندخ استعمال جائز دې، بيا ددوئ په مذهب كښې اختلاف دې.

کښې اختلاف دې (مدوية) کښې ابن القاسم ددوئ مسلك نقل کړې دې چې بغير د ذبح کولو نه چيندخ خوراك جائز دې، او دويم روايت دادې چې چيندخ په اوبو کښې اوسيږي نو هغه

⁾ فتح البارى : ٩/ ٧٤٩، اوګورئى النهاية لابن الاثير: ٩٩/٤). أ) عمدة القارى: ١٠۶/٢١).

⁾ عمدة القارى: ١٠۶/٢١).

ان عنح الباري: ۹/، عمدة القارى: ۲۱/ ۱۰۶).

بغير د ذبح کولو نه خوړلې شي ليکن اوچه کښې يا کله چې په اوچه کښې په اوبو کښې اوسيدو والا چيندخ د ذبح کولو نه درست نه وي ن

جمهورو د دارمی روایت نه آستدلال کړې دې چې نبې کریم گلا نه په دوائی کښې د چیندخ د استعمالولو اجازت اوغوښتلې شو نو نبې کریم گلا ترې منع اوفرمائیله ۲، امام ابو داؤد گران هم داشان روایت په کتاب الطب کښې نقل کړې دې ۲،

د شعبي رُوَّلَةُ دا تعليقُ چا نقل کړې دې، دا معلوم نشو 🐧

قوله: وَلَمْ يَرَ الْحَسَرُ. بِالسُّلَحْفَ الْإِبَالُسُّا: حسن بصرى كَاللَّهُ به يه شمشتئ خوړلو كښې هيڅ حرج نه مخولو

دا تغليق البن ابي شيبه مُرَاثَة موصولًا نقل كړې دې د^۵،

قوله: وَقَالَ ابْرُ، عَبَّاسٍ كُلُ مِرْ ۖ صَيْدِ الْبَحْرِ مَا صَادَةُ نَصْرَانِي أَوْ يَهُودِي أَوْ عَجُوسِي زِيعني دصيد البحر استعمال جائز دي، التر چې هغه ښكار يو نصراني يا يهودي

مجوسي تړې وې د بخاري شریف په زړو نسخو کښې عبارت داشان دې لیکن درست هغه نه دې، نو ځینو نیخې کنی م چ چې د این د دران د ادی اما افراد د دراث از دې چې کا میم درال جیان

نسخو کښې صحیح عبارت د (وان صادی) اضافی سره داشان دې چې (کل من صید البحر) وان صاده نصاف اد بهودی..... (۲)

بيهقي المُناتُةُ دا تعليق موصولا نقل كړې دې (٧)

قوله: <u>وَقَـالَ أَبُوالدَّرُدَاءِ فَى الْمُرِي ذَبَحَ الْخَمُرَ النِّينَـالُّ وَالشَّمُسِ: د ابوالدرداء نوم عويمر بن مالك دې ( ). مزى د ميم په ضمه سره او د راء په سكون سره دې، ابراهيم حربى دده متعلق فرمائى چى:</u>

(هريعبل باحشام يوخذ الخبرفيجعل فيها البلح والسبك ويوضع الشبس فيتغير طعمه ال طعم البرى» (^ يعنى شرابو كښې مالكه او مهى يو ځائې كړى و دا په نمر كښې كيږدى، دې عمل سره د

۱) عمدة القارى:۱۰۷/۲۱).

أ) اوګورئي: عمدة القاري: ۲۱/ ۱۰۷).

[&]quot;) سنن أبي داؤد كتاب الطب باب في الادوية المكروهة رقم الحديث:٣٨٧١. ٤٧/٤).

أً) تغليق التعليق جلد: ٤. صفحه: ٥١٠. باندې دلته واما قول الشعبي... نه پس ځائ،ې خالى دې. شراح هم خاموشي اختيار كدرې ده).

^د) فتح الباری :۹/۹۹۹).

⁾ فتح البارى :٧٣٩/٩. عمدة القارى:٢١/ ١٠٧).

Y) عمدة القارى: ۲۱/ ۱۰۷).

^{^)} عمدة القارى:١٠٧/٢١).

⁾ فتح البارى :۹/۷۷۰).

شرابو ذائقه بدله شي او چې كوم يو څيز تيار شي هغې ته مړي وائي

بینان، د انون، جمع دد. انون، مهی ته وائی. ترکیب کښې الخمر... دیج، فعل معروف دپارد مفعول به دې او انیتان، فاعل دې یعنی مری کښې مهی او ګرمی او تاؤ دواړه خمر ذبح یعنی حلالوی چې څنګه میته دبح سره حلالیږی . داشان شراب مری کښې مالګه. مهی اوګرمئ سره یو بل څیزجوړ شی او دا حلال شی. علامه عینی پیشځ فرمائی چې

يْم تفسير كلام إن الدرداء ب قوله : في المرى مقدم لفظا ولكن في البعني متاخر تقديرة دبح الخمر النيان

والشبسقالبرى، 🖒

ابراهيم حربي دا تعليق په غريب الحديث كښې موصولاً نقل كړې دې د باب لاندې امام بخاري گ~~ئات چې~~ كوم روايت نقل كړې دې. په هغې باندې كلام په كتاب المغازي كښي تير شوې دې (^۲)

امام بخاری پُښځ ددې باب لاندې دوه مسئلې بيان کړی دی او په دواړو کښې د حضرات فتها،کرامو اختلاف دې

<mark>دسمندري ځناورو حکم</mark> زُومېئ مسئله اود اوبو د ځناورو حلت او حرمت دې

سمندري خناورو کښې د مهي په حلت باندې خو اجماع ده او دې په حلاليدو کښې د هيچا هم اختلاف نشته دې. () البته د باقي ځناورو متعلق اختلاف دې

د انمه ثلاثه په نيز ټول سمندري ځناور حلال دي.

شوافع البته چيندخ لره مستثنی ګرزوی ر^۱) مالکيه انسان بحري. کلب بحر. خزير بحري لره د حلت د حکم نه مستثنی ګرزولي دي.

لیکن علامددرد دیر علی الاطلاق دبحری حیواناتو د حلت قول لره مختار گرزولې دې. د حضرات حنابلد په نزد هم مطلقا بحری حیوانات حلال دی ژ

د حنیفه په نیز بحری حیّواناتو کښې صرف مهی حلال دې. باقی ټول حیوانات بحریه حرام دی د امام شافعی کینځ یو قول د حنفی مذهب مطابق هم منقول دې ()

دامام بخاری مُنْهُ وَ مُسَلِّكُ هم د آئمه ثلاثه مُطابُ دی لکه څنګه چې تعلیقات باب نه معلومیږي

د الله تلاثه دلائل اودهغوی جوابونه: ائمه ثلاثه دقرآن پاك د آیت مبارك ،أُجِلَّ لَكُمُّ صَیْدُالْیَخِنِ نه استدلال کوی. فرمائی چې دا استدلال په دوؤ خبرو باندې موقوف دې. تر کومې پورې چې

⁽⁾ فتع البارى :٧٧٠/٩).

⁾ كشف الباري كتاب المغازي: ١٨٥، ٥٨٥)..

⁾ اعلاء السنن:۱۸۷/۱۷). * الله السنن:۱۸۷/۱۷

⁾ العجموع شرح المهذب كتاب الذبائح :٣٠/٩-٣١). ي (المغنى لابن قدامة كتاب الصيد والذبائح: ٣٣٨/٩)

^{) (}فتح الباري :۲۷۲/۹)

هغه ثابت نه شي استدلال ختميدي شي.

ړومبئ خبره داده چې آیت مبارك كښې _{(صی}د) نه مراد (مصید) واخستې شي. ₍صید) مص_{در} دې. ددې معنی دښكار كړلو ده. ₍مصید) د اسم مفعول صیغه ده، ښكار ته وائي. یعنی هنړ ځناور چې هغه ښكار كړې شي، ړومبي صورت كښې به ترجمه دا وي چې ستاسو ډېا_{ره پړ} سمندر كښې ښكار كول حلال او ګرزولي شو. او دويم صورت كښې به ترجمه دا وي چې ستاسو دپاره دسمندر ښكار حلال كړي شو

د آنمه ثلاثه مسلك به هغه وخت كښې هم ددې لفظ نه ثابتيديشي چې كله (ميده) سره ښكار كوؤنكي ځناور مراد واخستلي شي ليكن كه مصدري معنى مراد واخستې شي نو بيا ددې مسلك نه ثابتيږي ځكه چې په سمندر كښې ښكار كول د حنفيه په نيز هم درست او حلال دى اوچونكه لفظ (ميده، مصدر دې. ددې وجې دې دا په اصل كښې مصدري معنى باندې محمول كيږي. ددې وجې دې ته په اصل كښې مصدري معنى باندې محمول كول حقيقت دې، مصدر د اسم مفعول په معنى كښې مجازي استعماليږي، مجاز دپاره قرينه ضروري دد. او دلته مجازي معنى مراد اخستلو دپاره هيڅ قرينه نشته دې

بلکه سیاق کلام حقیقی معنی باندې دلالت کوی څکه چې دې نه پس ارشاد دې چې (وَکُوْدُ عَکَیَکُمُوَکِدُالْیَوَمَاکُمُنَّتُوْرُمُوَا ٔ ، په دې جمله کښې (صید) نه بالاتفاق مصدری معنی مراد ده ځکه چې ښکار کول د احرام په حالت کښې حرام دې. ښکار خوړل محرم دپاره حرام نه دې بلکه جائز دې.

دويمه خبره داده چې که (صيد) لره د (مصيد) په معنى کښې واخستلې شى نو د جمهور په نيز مسلك به هله ثابت وى چې کله د (صيدالهح)، اضافت استغراق دپاره وى چې دسمندر ټول ښکار حلاف ګرزولې شوې وى ليکن استغراق باندې هيڅ قرينه نه شى موندې. بلکه دعدم استغراق قرينه موندې شى. ځکه چې (خُرِمَ عَلَيْكُمْ صَيْداللّي کښې اضافت استغراق دپاره نه دې رصيداللر، کښې هم اضافت استغراق دپاره نه دې پکار (۱)

د جمهورو دویم استدلال د ابوهریره گلتر روآیت نه دې چې یو سړی د نبی کریم نگل نه تپوس اوکړو چې مونډ بحری سفر کوؤ او مونږ سره خوږې اوبه کمی وی. که مونږ دا په اودس کښې استعمال کړو نو تړی به پاتې شو آیا په داسې صورت کښې مونږ دسمندر اوبو سره اودس کولې شو . نو نبی کریم نگله اوفرمائیل چې ،هرالطهورماءوالحلمیتیټه.

حضرات حنیفه وائی چې رمیتة، کښې اضافت استغراق دپاره نه دې بلکه ددې نه میته معهوده مراد ده او هغه مهی دې ځکه چې نبی کریم تاکش فرمائیلی دی چې راحلت بنامیتتان

⁾ تكملة فتح الملهم كتاب الصيد والذبائح: ٥٠٧/٣ ٥٠٨. واحكام القرآن للجصاص: ٤٧٩/٢، فيض القرآن ٤٣٠/٤٤)

ومان فاما الميتتان فالجراد والحرت واما الدمان فاالطعال والكيد، `،

په دې حدیث پاك كښې صرف د دوؤ میتاتو متعلق د حلت حكم شوې دې يو مولخ او دویم مڼې په دې كښې میته نه مراد داسې ځناور دې چې هغه نشى ذبح كولي. یا چې دهغې نه وینه بهیږي. معلوم شود چې ددې دوؤ نه علاود باقى میتاتو د قرآن پاك آیت ،وخړم علیگم البیتة، به بنا باندې حرام دې. كه دهغې تعلق بر سرد وي یا بحر سرد ۲۰

الهيټه، به به ۱۰ بادې کورم دي. لغ دهغې تغنی بر سره وی یا بحر سره ۱) د جمهورو دریم استدلال د شریح روایت نه دې کوم لره چې امام بخاری پیځیځ دلته تعلیقا ذکر کړې دې چې ،کل څمځ اللمح،مذهوم،

داشان جابر (تُشَوُّن نه دار قطنی پُرَيِّيَة مرفوع روايت نقل کړې دې چې .مامن دابة لي البحم الا قلا ذ**کام**الله لينۍ آدم (آ)

حضرات حنيفه كښې ځينې علماء كرامو ددې جواب كړېدې چې ددې نه مراد مهې دې او مطلب دادې چې الله مخلي هر قسم مهې حلال كړې دې. ځكه چې دار قطنى دويم روايت نقل كړې دې چې دهغې الفاظ دادى : ران الله تعالى تې دبې كل نون لى البحى لينى آدم، او رنون، اطلاق صرف په مهى باندې كيږي. (۴)

سرت په ملې په دې چې که دې که کې ځکه چې ځينې احاديثو کښې دمهی ذکر نه دا لیکن دا جواب څه زیات زړه ته نزدې نه دې. ځکه چې ځينې احادیثو کښې دمهی ذکر نه دا نه لازمیږی چې په کومو احادیثو کښې مطلقا حیوانات حلال ګرزولې شوی دی. په هغې کښې مهی هم مراد دې.

د احنافو دلائل: د احنافو يو دليل خو دا پورته تحديث مبارك دې (احلت لناميتتان)، او دويم هغه د قرآن پاك آيت مبارك (وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْغَيْثُثُ، نه هم استدلال كوى او فرمائى چې مهى نه علاو د باقى سمندرى ځناور خبائث كنبى داخل دى (*)

دريم هغوى د حضرت عبدالله بن عباس الله و تعليق نه استدلال كوى لكه څنګه چې دلته امام بخارى كي نقل فرمائيلى دى چې رطعامه ميتته الا ما قدرت منها، يعنى د سمندر غيرمذبوحه ځناور طعام البحر كښې دى چې حلال دى ليكن چې دهغې په خوراك كښې د طبيعت رغبت نه وى هغه طعام البحر نه دې او مهى نه علاوه باقى د سمندرى ځناور غوښه څه مرغوب څيز نه دى.

بيشكه د حضرات حنيفه مسلك احوط دې ليكن د جمهورو مسلك داقهال النصوص، دې.

⁽⁾ سنن ابن ماجه كتاب الاطعمة باب الكبد والطحال: رقم الحديث: ٣٣١٤. ٢٣١٢).

ا تكملة فتح المهلم: ٥٠٩/٣. وفتح القدير كتاب الكراهية: ٢٢/٨)

سنن الدار قطني باب الصيد والذبائح: ٢٤٧/٤).

⁾ سنن الدار قطني باب الصيد والذبائح: ٢٤٧/٤).

⁾ وفتح القدير كتاب الكراهية فصل في ما يحل اكله: ٢٢/٨ ٤)

كشف الباري

د امام بخاری گُولِیّ مسلك هم و جمهورو مطابق دې .هغوئ چې تعلیقات او احادیث: كړى دى. دهغې نه مطلقا د حيوانات بحريه حلت معلوميږي

دری ده هغی به مصنف د سود سید. د سمک طافی مسئله : دویمه اختلافی مسئله دا سمک طافی ده . یعنی هغه مهی چ سمندر کښې دننه پخپله مرشي او اوبو دپاسه راشي نو دهغې خوراك جائز دې كدنه د ائمه ثلاثه په نيز ددې خوراك جائز دې. د امام آبو حنيفه کونته په نيز دا جائز نه دي 🖔

دجمهورو استدلال: د جمهورو رومبي استدلال خو حديث پاك نه دې چې حضرات صحاب

کرام ناتئ اعنبن نومې مهې استعمال کړې وو.

ليُكُنْ دُدَې نه ددې استدلال پوره نه دې بلكه په دې حدېث پاك كښې هيڅ داسې تصريح نشته دې چې د هغې نه معلوم شی چې هغه سمك طافی وو او پخپله مړ شوې وو کيديشي چې هغهٔ سمندر اوچې ته راغوزار کړې وی. او ددې په نتیجه کښې هغه مُړ شوې وی. داسې مهې خوړل بالاتفاق جائز دي ر^۲، ائمه تُلاثه د حضّرت ابوبكرصديق دا ثر نه استدلال كوى لكه څنګه چې امام بخاري ﷺ

المدير دلته تعليقا ذكر كړې دې

د امام اعظم دلائل أَمام بخارى مُؤللة دجابر الله عند دديث نه استدلال كوى لكه خناكه جي امام ابوداؤ مُمِينَةُ نقل كړى دى چې نبى كريم تكليم فرمائيلى دى چې رماالقى البحا او جزرعنه فكلوة ومامات فيه وطفا فلا تاكلون ، أيه دي كسبى تصريح ده چې ، سبك طانى مه خورئى او د حلت اوحرمت په مينهنج کښې چې کله تعارض اوشي نو احتياط په دې کښې دې چې جانب حرمت ته ترجيح وركري شي. (')

د جيهنكي حكم تركومې چې تعلق دې د جهينګي نو دائمه ثلاثه په نيز خودا جائز دې، د اکشرو حنیفه پدنیز هم جانز دی ځکه چې هغه دمهی یو قسم دی. ځینې علما، کرامو ددېد اکشرو حنیفه پدنیز هم جانز دی ځکه چې هغه دمهی یو قسم دی. ځینې علما، کرامو ددېد عدم جواز قول اختیار کړې دې او وئیلی ئې دی چې جهینګا مهی نه دې بلکه یومستفل بیل قسم دې لیکن جمهور دا په مهی کښې شمیرې (۱

۱) فتح البارى :۲۷۱/۹).

⁾ فيض إلباري : \$ / ٤٣٠).

⁾ سنن ابي داؤد كتاب الاطعمة رقم الحديث:٣٨١٥)

¹) لا مع الدرارى: ١٣/٩ **٤**).

د د مهی په حلالوالی کښې خو څه اختلاف نشته دې، البته اختلاف په دې کښې دې چې جهینګا مهې دې او که دې ۱ د حیاناتو د جدید ماهرینو په نزد جهنګا مهې نه دې ځکه چې د جدید ماهرينو په نزد مهي داسې ځناور دې چې په دۀ کښې د ملا تير وي. او ددې په پييړو په دريعه ساه اخلی او په جهینگا کښې نه د ملاوی او نه دا د پیپړو په ذریعه ساه اخلی (اوګورنی دانره آلیعارف للسناني:ج/١٠ ص/٤٠) لَيكن د پخلاف د لغت ځينو مشهور عالمانو جهنيګا په مّهي شميرلي دې ابن دريد، علامه زبيدي، او دميري هم دا رائي قائم كړې ده. ا وابن دريد په جمهرة اللغة ج/۲ ص/٤١٤ كنبى ليكى حي (واربيان ضرب فن السمك) ....[بقيه حاشيه بهر ارواند صفحه...

رباب لاندې امام بخاری ﷺ عنبر مهې والا چې کوم روایت نقل کړې دې دا په کتاب المغازی کښې تیر شوې دې. د حدیث مطاسبت باب سره بالکل واضح دې

-٣٠ بأب أكل الْجَرَادِ

١٥١٧٦ حَنَّنْ أَلُوالْوَلِيدِ حَنَّنْ الشُعْبَةُ عَنْ أَبِي يَعْفُودِ فَالَّ سَعِمْتُ الْبِيَ أَبِي أَوْفَى - رضى الله عنها - قَالَ عَزُوْا مَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - سُبُهُ غَزُواتٍ أُوسِتُنا، كُنَّا نَأْكُلُ مَعَهُ الْجَرَادَ قَالَ سُفِّهَا وَكُنَّ الْمُكَلِّيلُ عَنْ أَبِي يُفْفُودِ عَنِ الْبِي أَمِي أَوْفَى سَلْبُمِ غَزَوَاتٍ. الْجَرَادَ قَالَ سُفِّهَا فَي سَلْمِ عَزَوَاتٍ.

قوله: (جراد): د ، جردة، جمع ده. مولخ ته وائي. دا د جرد نه مشتق دې ، (لاته ينزل على شع الاجرد» ددې دوه قسمونه دى، يو طيار يعنى الوتونكى او دويم باب وتاب يعنى كنول والا، مولغ وغيره، بغير د ذبح كولو نه خوړل جائز دى البته د مالكيه په نيزو دا مشهور دى چې دې لرد ذبح كول جواز اكل دپاره شرط دى ، ()

بيا د ذبح کولو طريقه کښې اختلاف دې ځينووئيلی دی چې دده نه دې سر پريکړې شی، ځينو وئيلی دی چې په اور يا کټوئ کښې ددې پريوتل دده ذبح کيدل دی (۲

ابو يعفور: دده نوم وقدان يا واقدى دې، امام مسلم کی فرمانى چې واقد دده نوم او وقدان دده نوم او وقدان دده نوم او وقدان دده لقب دې، ابو يعفو دوه دې يو اكبر او بل اصغر چې كوم اصغر دې دهغه نوم عبدالرحمان بن عبيد دې، دواړه ثقفه دى ابو يعفور دا اكبر صحيح بخاري كښې صرف دوه روايتونه دى يو دلته او بل په كتاب الصلوة كښې ابواب الركوع كښې د) ابو يعفور اصغر دصحابه كرامو گاتل كښې دچا نه هم روايت نه دې آوريدلې، او ابو يعفور اكبر ابن عمر گاتل،

سبقيه ازحاشيه گذشته إيقيه علامه زبيدى هم دا فرمائيلى دى. اوګورنى تاج العروس،١/١٤٤٠ او علامه دميرى يُشِيُّك په حياية العيوان ج/١ص/٤٣٧ كښې ليكى چې (الروبيان هو سمک صغير جدا احمر) يعنى جهينګا د سور رنګ يو مهي دې. ،

حضرت تهانوي کلتا په امداد الفتاوی (چ/۶ ص/۱۰۶) کښې فرماني چې احقر په دې مطمئن دې چې حضرت تهانوي کلتا په امداد الفتاوی (چ/۶ ص/۱۰۶) دا مهې دې. حضرت مفي محمود حسن ګنګوهي کلتا په دفتاوی محمودیه (چ/۵ ص/۱۰۷، ۱۲۰، ۱۲۰) (۱۲۳) کڼې ، مولاتا عبدالحي لکهوی رحمه الله په مجبوعه الفتاوی (چ/۵، ص/۱۰، ۱۲۰) عبدالرحيم لامپوري په فتاوی رحيميه (چ/۶ ص/۲۹۷) او مفتى عبدالسلام چاټګامي په جواهر الفتاوي (چ/۱ص/۵۸٤) کښې دا ټول جهنګا په مهې کښې شمير کړې دې مولاتا محمد تقی عثماني صاحب په نکمله فتح الملهم چ/٤ص/۵۸٤ کښې ليکې چې

. مستحتم بمسهم على معمل الروبيان عند الاقتاء. ولا سيما فى حالة كون المسالة مجتهدا فيها من اصلها ولا فلا ينبغى التشديد فى مسالة الاربيان عند الاقتاء. ولا سيما فى حالة كون المسالة مجتهدا فيها من اصلها ولا شك انه حلال عندالانمة الثلاثة وان اختلاف الفقهاء يورث التخفيف غيران الاجتتاب عن اكله احوط و اولى.

^{&#}x27;) فتح الباری :۹/ ۷۷٤). ') فتح الباری :۹/ ۷۷٤).

[&]quot;) فتح البارى : ٩/ ٧٧٤).

انس ژانژ وغيره نه روايت آؤريدلې دې په دولسمه هجرنۍ کښې د دوی وفات شوې دې 🖟

قوله سَبُعُ غَزَوَاتٍ أُوسِتًا : داشك شعبه ته دې چې اووهٔ غزوات ئې ونيلي دي كه شپږ

قوله: كُنّا نَاكُلُ مُعَدُّهُ الْجُرَاد: د لته معیت نه صرف غزوه کښې معیت مراد دې په خورال کښې نه او نعیم روایت نه کښې نه او یا په خوراك کښې معیت مراد دې، د دویم احتمال تائید د ابو نعیم روایت نه

کیږی چې په هغې کښې دی چې (ویاکل معنا) الفاظ دی (^۲) په شوافع کښې د علامه صیمری *گواهځ* خیال وو چې نبی کریم تاکی مولخ خوړل نه خوښول _{(۲}٪ هغه دامام ابو داؤد گ~~واځ~~ د یو روایت نه استدلال کولو چې نبی کریم تاکی نه د مولخ متعلق

تپوس اوشو نو نبی کریم نظم اوفرمائیل چی «اکاکلودلااح»مه، ۴٪

پوکن دا روایت مرسل دي. امام نووي کوانځ دمولخ په حلت باندې اجماع نقل کړې ده بیا هم ابن العربي په شرح ترمذي کښې دحجاز د مولخانو اوداندلس د مولخانو په مینځ کښې فرق کړې دي. اووئیلي ئي دي چې د اندلس مولخان ټول ضرري دي. (م)

عرق کړې دې...اورمينې کې د ک عصاصوت د ناور کا دې. لهذا د يو علاقې د مولخانو متعلق معلوم شو چې هغه مضر صحت دی نو دهغې استعمال

بياصحيحنددي

... مَدَّ مَنَ مَنَّ مَنْ مَنْ مَا اللهِ عَوَانَةَ وَإِسْرَالِيلُ عَنُ أَبِي يَعْفُورِ عَنِ ابْنِ أَبِي أَوْفِ سَبُمُ عَزَوَاتٍ: دسفیان ثوری گینلا تعلیق لردارمی موصولا نقل کرېدې د ابوعوانه تعلیق لره امام مسلم کینید موصولا نقل کړی دی

او د اسرائيل تعليق لره طبراني موصولا روايت کړې دې په دې دريو واړو روايتونو کښې دغزوات ذکر دي

٣-بأبآنِيَةِ الْمَجُوسِ وَالْمَيْتَةِ.

(١٩٧٧) حَدَّ تَنَا أَبُوعَاصِمِعَنُ حَيُوقَائِنِ شُرِيْعِ قَالَ حَدَّ ثَنِي رَبِيعَةُ بْنُ يَزِيدَ الدِّمَفْقِي قَالَ حَدَّنْنِي أَبُو إِذْ يِسَ الْخُولاَنِي قَالَ حَدَّنِي أَبُو تُعْلَبَهَ الْخُنْنِي قَالَ أَيْنُ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- فَقُلْتُ يَأْرِسُولَ اللَّهِ إِنَّا بِأَرْضِ أَهْلِ الْكِتَابِ، فَتَأْكُلُ فِي آنِيَتِهُ، وَبِأَرْضِ صَيْه، أُصِيدُ بِقَوْسِي، وَأُصِيدُ بِكَلْبِي النُّعَلِّمِ، وَبِكَلْبِي النِّي لَيْسَ بِمُعَلِّمِ فَقَالَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- «أَمَّا مَا ذَكَرْتَ أَنْكَ بِأَرْضِ أَهْلِ كِتَابٍ فَلاَ أَكُلُوا فِي آنِيَتِهِمْ، إِذَّ أَنْ لاَتَجِيدُوا

ن) فتح البارى :٧٧٥/٩).

^{٬)} فتح الباري : ۹/۲۱. عمدة القارى: ۱۰۹/۲۱).

⁾ فتح البارى: ٧٧٥/٩).

[&]quot;) فتح البارى:٧٧٥/٩).

¹⁾ سنن ابوداؤد كتاب الاطعمة باب في اكل الجراد رقم العديث: ٣٨١٣. ٣٥٧/٣).

بُنَّهُ فَإِنْ لَمْ تَعِبُوا بَنَّا فَاغْلِوْهَا وَكُلُوا، وَأَمَّا مَا ذَكَرْتَ أَنَّكُمْ بِأَرْضِ صَيْهِ، فَمَا صِدْتَ بِقُولِكَ، فَاذْكُر اسْمُ اللَّهِ وَكُلْ، وَمَا صِدْتَ بِكَلِكَ النُعْلَمِ، فَاذْكُر اسْمُ اللَّهِ وَكُلْ، وَمَا صِدْتَ بِكَلْبِكَ الَّذِي لَيْسَ مُعْلَمِ فَأَذْرَكْتَ ذَكَاتُهُ، فَكُلُهُ». [ر: ١٩١٤]

ولله المستحدة المنتخب المنتخب

حدیث نه د ترجمة الباب مقصد ترجمة الباب كښې (اثبة السجوس) وئیلی دی او دباب په روایت كښی د المال دی او دباب په

اُبن منیر مُنَیْنِی فرمانی چې چونکه نجاست نه د نه بچ کیدو سبب مجوس او اهل کتاب دواړو کنه مخته که دی. ددی و چه امار پخاری مُنینه به نه دیا حکم ثابت کې د دی. (۱

کښې مشترك دى.ددې وجې امام بخارى گ*ولل*ا يو نه دېل حكم ثابت كړې دې (`) علامه كرمانى فرمائى چي مجوسيانو لره اهل كتاب باندې قياس كړې دې او امام بخارى

گښځ حکم ثابت کړې دې (آ) حافظ ابن حجر گښځ فرمانۍ چې په درحقیقت ځینې طرقو کښې د مجوسیانو هم ذکر دې. امام بخارې گښځ د ترجمة الباب سره طرق طرفته اشاره کړې ده امام بخارې گښځ ابن حجر

امام بخاری گینځ د ترجمه الباب سره طرق طرفته اشّاره کړې ده امام بخاری گینځ ابن حجر مینځ عام طور دارنګ کوی چې ځینې طرق چې هغوی په شرط باندې پوره نه وي. هغه ترجمه الباب کښې راولی او حدیث د خپل شرط مطابق څه بل راولی نو هغوی لیکی چې:

«وهذه طريقة بكثرمنها البخارى فماكان لى سنده مقال يترجم به ثم يورد في الهاب ما يوعد اكم منه بطريق الاحاق و دده

ترجمة الباب كښې امام بخارى الماله د ميته هم ذكر كړې دې.

ابن منير وكيلية فرمائى چى: «به بذكر البيتة على ان الحديد لما كانت محرمة لم توثر فيها الذكاة فكانت ميتة ولذالك امريغسل الاية منها، ٢٠

یعنی دباب په دویم روایت کښې د خرونو د غوښې د حرمت حکم بیان شوې دې، خرونه ذبح شوی وو او دهغې غوښه پخولې شوه چې د حرمت حکم راغلو حمر چونکه میته او حرام د گرزولې شوې ده. ددې وجې ددوئ حلت دپاره ذبح مؤثر پاتې شوه، ځکه ذبح حلال ځناورو کښې مؤثره پاتې کیږي، حرامو کښې نه.

⁾ فتح البارى : ٧٧٧/٩).

⁾ شرح البخاري للكرماني : ۹۲/۲۰).

⁾ فتح البارى :۷۷۷/۹).

٥- باب التَّسُمِيَةِ عَلَى النَّابِيعَةِ، وَمَنْ تَرَكَ مُتَعَبِّدًا.

قَالَ ابْنُ عَبَّالِسِ مَنْ نَيِّى قَلْاَبَأْسَ. وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى (وَلاَ تَأْكُلُوا مِمَّا اَمُدُلُكُ اللهُ اللهُ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ الشِّيَاطِينَ لَيُوخُونَ إِلَّ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ الشِّيَاطِينَ لَيُوخُونَ إِلَى أَلْكُ مُ لَيْفًا مُؤْلِلُهُ (وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوخُونَ إِلَى أَطْفُهُمُ وَهُمْ إِنَّكُ مُ لِشَاءِ حُونَ).

ریب به ریب به بود موان محدود و به امام بخاری کواند د عبدالله بن عباس گانتو تعلیق کول د تسمیه متعلق تفصیل نیر شوی دی، امام بخاری کواند د عبدالله بن عباس گانتو تعلیق کول دی او د هغه د مسلك ترجیح طرفته ئی اشاره کړی ده. چې په هغې کښې د تسمیه د ناسیا نه ذبحه حرام نشی مخزلې، د عبدالله بن عباس گانتو د تعلیق حاصل دادې چې قرآن پاك فرمائیلی دی چې په گوم ذبیحه باندې دالله تعالی نوم واختسې نشی، هغه مه خورنی دی چې دا نوم نه استال یو فاسقانه طریقه ده او ناسی یعنی هیریدونکی فاسق نه وی.

قوله وَقُولُهُ وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أُولِيَا غُهُمُ المام بخارى وَالَّهُ يِهِ دِي آيِن مبارك سره درحقيقت هغه روايت طرفته اشاره كې ده چې كوم امام ابوداؤد وَ اَلَّهُ په سبارك سره د عبدالله بن عباس الله انه نقل كې دې كافرانو به وئيل چې كومه دبيحه باندې دالله تعالى نوم اخستې شوې وى هغه خورئى ځكه چې هغه په قدرتى مرګ باندې كوم باندې د الله تحلق نو وانخستې شهغه خورئى ځكه چې هغه په قدرتى مرګ باندې مړ شوې دې د دې مزيد وضاحت د ابو داؤد په يو روايت كښې داشان دې چې يهوديان د بني كريم ترفي په خدمت كښې حاضر شو او وې وئيل چې كوم لره انسان قتل كړى نو هغه تاسو خورئى او چې كوم لره انسان قتل كړى نو هغه تام خورئى او چې كوم لره ايشان ورايم دا آيت تاسو خورئى او چې د دې باندې دا آيت مبارك نازل شو چې دولا تأگوامياً لَوْيُلْكِمُ اسْمُ الله عَلَيْهِ او دوارئى وسوسې او ګروولې

بُن دِفَاعَةَ بُن دَافِعِ عَنْ جَدِّةِ رَافِيمُ عِيلَ حَدَّثَنَا أَلُوعُوانَةَ عَنْ سَعِيدِ بُنِ مَسْرُوقَ عَنْ عَبَايَةَ بُن دِفَاعَةَ بُن دَافِعِ عَنْ جَدِّةِ رَافِعِ بُن خَدِيجِ قَالَ كُنَّا مَمَ النَّيى - صلى الله عليه وسلم - بِذِي الْخَلِيقَةِ فَأَصَابُ النَّاسَ جُوحٌ فَأَصَبُنَا إِيلاً وَغَمَّا وَكَانَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - فَأَمَرَ فِي الْخَرِوانَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - فَأَمَرَ إِللهُ وَمَ النَّهِ مِنْ النَّهِي - صلى الله عليه وسلم - فَأَمَرَ بِاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ عَلَيْهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ عَلَيْهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ عَلَيْهُ وَهُ وَاللَّهُ عَلَيْهُ وَاللَّهُ عَلَيْهُ وَهُ اللَّهُ فَقَالَ النِّعِيرَ وَكَانَ فِي الْقَوْمِ وَعَلَيْ اللَّهُ فَقَالَ النِّع عَلَيْهُ وَكَانَ فِي الْقَوْمِ وَلِيهُ وَكُلْ بِمَهُمْ فَكَالُهُ وَقَالَ النِّع عَلَيْهُ وَكُلُونَ عَلَى اللَّهُ فَقَالَ النِّع عَلَيْهُ وَلَالْمَ اللَّهُ فَقَالَ النَّع اللهُ عَلَيه وَكُمْ اللهُ عَلَيهُ وَكُلُ مَا اللَّهُ عَلَيْهُ وَلَاللهُ عَلَيْهُ وَكُلُ اللهُ عَلَيْهُ وَكُلُو مَا اللّهُ عَلَيْهُ وَكُلُ اللّهُ عَلَيْهُ وَلَاللّهُ عَلَيْهُ وَلَاللّهُ عَلَيْهُ وَكُلُ اللّهُ عَلَيْهُ وَكُلُ اللّهُ عَلَيْهُ وَلَاللّهُ عَلَيْهُ وَلَالِمُ اللّهُ عَلَيْهُ وَكُلُ اللّهُ عَلَيْهُ وَلَاللّهُ عَلَيْهُ وَلَاللّهُ عَلَيْهُ وَلَاللّهُ عَلَيْهُ وَكُلُ اللّهُ عَلَيْهُ وَكُلُ اللّهُ عَلَيْهُ وَكُلُ اللّهُ عَلَيْهُ وَكُلُ اللّهُ عَلَيْهُ وَلَاللّهُ عَلَيْهُ وَكُلُ اللّهُ عَلَيْهُ وَكُلُ اللّهُ عَلَيْهُ وَلَاللّهُ عَلَيْهُ وَكُلُ اللّهُ عَلَيْهُ وَكُلُ اللّهُ عَلَيْهُ وَلَاللّهُ عَلَيْهُ وَلَاللّهُ عَلَيْهُ وَلَا لَا اللّهُ عَلَيْهُ وَلَاللّهُ عَلَيْهُ وَلَاللّهُ عَلَيْهُ وَلَاللّهُ عَلَيْهُ وَلَاللّهُ عَلَيْهُ وَلَاللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ وَكُلُ اللّهُ عَلَيْهُ وَلَاللّهُ عَلَيْهُ وَلَاللّهُ عَلْكُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَيْهُ وَلَاللّهُ عَلْهُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ الللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ الللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ

رافع بن خدیج نگائز فرمائی چی مونونبی کریم نکا سره په دی الحلیفه کښی وو . خلق ډیر

كشفالبكارى

قبلان يقسم (١)

راوی عبایه وائی چَی خما نیگه رافع بن خدیج گلو عرض او کړو چی مونو ته امید دی یا ئی اوری عبایه وائی چی خما نیگه رافع بن خدیج گلو عرض او کړو چی مونو سره هیڅ چاړه نشته دی او لیل چی ویره ده چی سبا به مونو د نسمن سره فابله کو و او مونو سازی سره فیم خورونه وینه توی کی او په هغی باندې دالله کلی نوم اخستی شوی وی نو هغه خوړلئ شئی لیکن غانبونه او نوکونه نه دی پکار ، ددې متعلق او وایم چی غانبونه خو هډوکی دی او نوکونه حبشیانو ئی حدیدی

قوله: فَعَجِلُوا فَنَصَبُوا الْقُدُّورَ: يعنى صحابه كرامو الْمُثَّرُّ تيزى اوكړه اوكټوئى ئې سورې كړې، د امام ابوداؤد گ~~ئيل~~ روايت دې چې «فاتللق ناس من سمعان النساس فندحوا ونصبوا قدورهم

قوله: <u>فَکُونَعَ اِلَیْهِمُ النَّبِی گاهُمُ</u>: دفع، فعل مجهور په معنی د وصل دې یعنی نبی کریم گهر چې په روستو صفورنو کښې وو ، هغوئ ته ورغلل.

قوله فَأَمَرَ بِالْقُرُورِ فَأَلْفِئَتُ: نبى كريم ﷺ دكتوؤ متعلق حكم اوكړو نو هغه الټه كړې شوى

ددې يو وجه دا وه چې دا خلق په دارالاسلام کښې داخل شوی وو اودارالاسلام کښې داخليدو نه پس د تقسيم نه مخکښې مال غنيمت کښې څه خوراك صحيح نه دې او دلته مال غنيمت اوسه پورې تقسيم شوې نه وو

ار دویمه وجه دا گیکلی شوې ده ٔ چې په دې موقع باندې خلقو دخپلو ضرورتونو او حاجتونو په قدر وانخستل بلکه د نبی کریم ناهم انتظار کولو نه بغیر د ضرورت نه زیات واخستل او دا جائزنه وو ددې وجې نبي کریم ناهم د کټوؤ د الټه کولو تنبیه اوکړه. ()

يو اشكال او دهغني جُواْبُ: دَلَّتَهُ دَا اشْكَالَ كيدي شي چي غُونِيهُ خَوْ مَالُّ دې او نبي كريم ﷺ د مال ضائع كيدو نه منع او فرمائيله بيا نبي كريم ﷺ كټوئى الته كړې او غوښه ئې ولگې ضائع كړه.

^{ً) (}فتح الباري :۷۰/۹۸ و سنن ابي داود كتاب الاضاحي باب الذبيحة بالمروة (رقم الحديث: ۲۸۲۱) (۱۰۲/۳))) فتح الباري :۷۸۱/۹ عمدة القاري: ۱۱۳/۲۱).

امام نووی و موند و نه در الله کې او د دې خوروه او اوبه وغیره ئې واړولې، غوښه زې نه واړولې، غوښه زې نه ضائع کړي

ليکن په دې جو اب باندې د امام ابو داؤد مئيلي روايت سره شبه کيږي ځکه چې په هغې کښې دي چې رجاء رسول الله ناپې پيشي على قومه فاکها قدرونا بقوسه ثم جعل برمل اللحم باالتواب، په دي

روآیت کښې تصریح ده چې نبی کریم کاهم غوښه ښاورو کښې ویشتې وه دې شبهې لره په دې وینا سره لرې کولې شی چې غوښه په ښاوره کښې ویشتلو سره دې ضائع کیدل نهلازمیږي ځکه چې ددې ونیځلو سره دا قابل استعمال کښې راتلې شي

ضائع کیدل ندلازمیږی ځکه چې ددې ونیخلو سره دا قابل استعمال کښې راتلې شی او دا جواب هم ورکولې شی چې عامو حالاتو کښې اګر چې څه څیز ضائع کول جائز ند ډی لیکن د زجروتنېیه په وخت کښې ددې تنجائش کیدشی

يغنی خلقو سره آسونه ډير کم وو . مطلب دادې که آسونو والا ډير وې نو د تښتيدلی اوښ بندوبست په ئې کړې وې ليکن آسونه کم وو . ددې وجې هغه په قابو کښې نه راتلو.

قو4: <u>فَطَلَبُوهُ فَأَعُيَاهُمُن</u> خلق هغه اوښ پسې شو خو هغه خلق ستړی کړل، د «اعیا، معنی ستړی کول دی فَاهُوی الِیُهِ بیو سړی دې اوښ باندې غشې اوویشتلو ددې اراده ئې اوکړه. حافظ این حجر مُشِیخ فرمانی چې ددې سړی نوم ماته معلوم نشو..(۱

قوله نَحْبَسَهُ اللَّهُ الله تعالِي ده لره اودرولو، يعنى دې پرې اولګيدو او اودريدو.

قوله: إرنَّ لِمَتِنِيَّ الْمُهَا بِمِ أُوَابِكَ: (ادابده: دابدة) جمع ده، چې ددې معنى وحشت او غريب كيدو دد. (ابدة) يعنى (عجيبة وغهية. ،)

قوله: (انالنرجوا اونخاف): راوى ته شك دې چې «نرجوا، ئې وئيلى وو او كه «نغاف، ئې وئيلى وو.س

قوله: وَلَيْسَ مَعَنَا مُدَّى: رمدى: مدية، دميم په فتحه او دال په سكون سره، جمع ده، چې ته وائى ددې مطلب دا وو چې سبا له به زمونږ دښمن سره مقابله وى، مال غنيمت كښې مونږ ته خناور ملاؤيديشى چې د هغى د ذبع كولو به مونږ ته ضرورت وى داشان مونږته دخپلو خناورو د ذبح كولوهم ضرورت كيدشى ددې وجې نه دچړې نه علاوه په نورو څيزونو باندې هم ذبح كول جائزكيدشى در؟

قوله: لَيْسَ الْسِرَ وَالطُّفُّزَ (السن والظنه دادواره لفظونه خومنصوب دى، يادمنصوب كيدوپه وجه دا دواړه منصوب به كيدوپه وجه دا دواړه منصوب به وي اويامرفوع به وي دمرفوع كيدوپه صورت كښې به داد «اليس» اسم وي، اوخبربه محذوف

⁾ فتح البارى :٧٨٢/٩).

⁾ فتح الباری :۷۸۳/۹).) فتح الباری ج۹ص۷۸۳)

وی رای الیس السن والظفر مهاحا، لیکن دمنصوب کیدو احتمال ددې و چې راجح دې چې د داؤد بن عیسیی رو ایت د ایس، په ځې (الاسناوظفرا) دي (')

قوله آَ<u>صَّا السِّرُ ۖ فَعَظُّمٌ): یعنی غانبو</u>نه خوهډوکی دی اوهډوکی سره یوڅیزذبح کول جائزنه دی. دعدم جوازیووجه داده چی هډوکی سره ذبح کولوکښې به هډوکی په وینه باندې نجس شی اوهډوکی لره دنجس کیدوپه وجه حضورنبی کریم که اهم اوفرمائیله ځکه چې هډوکی دجناتوخوراک دې امام نووی گ~~یگاد~~ داوجه بیان کړې ده آ

اودویمه وجه داده چې په دې صورت کښې تعذیب دحیوان دې هډوکې سره ځناورزرنشي ذبح کولي نوهغه به په عذاب کښې اخته شي ددې وجې نه نې منع اوفرمانیله آ

قوله: وَأُمَّا الظُّفُرُ فَهُرَى الْحَبَشَةِ اونوكونه دحبشيانوچړې دى حبش چونكه كافر وو . او تشبيد بالكفارجانزنه ده،ددې وجې ئې منع اوفرمائيله اوپه دې كښې تعذيب حيوان هم دى. آ

که نوکونه اوغانیونه دیدن نه جداوی اوچاپه دې سره ځناور ذیح کړونو ذیح صحیح ده البته داشان ذیح کول مکروه دی بیاهم که نوکونه اوداغانیونه بدن نه جدانه شواوچا په خپلو نوکونو یا غانیونوسره ځناور ذیح کړونو ذیح به صحیح نه وی ۵۰

١٧- بأبِمَاذُبِحَ عَلَى النَّصُبِ وَالأَصْنَامِ

ا ١٥٨٠ حَدَّتَنَا مُعَلَى بُنُ أَسَدِحَدَّتَنَا عَبُهُ الْعَزِيزِ- يَعْنِى الْبَ الْمُخْتَادِ - أَخْبَرَنَا مُوسَى بُنُ عُفْبَةً قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ أَلَّهُ سَهَمَ عَبُدَ اللَّهِ يُحَيِّنُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ- صلى الله عليه وسلم- أَنَّهُ لَقِى زَنَدَ بُنَ عَمُرُونِي نَقَيْلُ بِأَسْفَلِ بِلَكَ، وَذَاكَ قَبْلُ أَنْ يُنْزَلُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ- صلى الله عليه وسلم- الُوْخَى، فَقَدَّمَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ- صلى الله عليه وسلم- سُفَرَةً فِيمِهَا كُنْمُ، فَأَي أَنْ يَأْكُلُ مِنْهَا، فَمَّ قَالَ إِلَى لاَآكُلُ مِمَّا اتَلْ بَعُونَ عَلَى أَلْصَابِكُمُ وَلاَآكُلُ إِلَّامِمَا أَكُورَ اللهِ عَلَيْهِ إِلَى الْآلَكُ لِلْأَمِمَا أَنْهُ وَلَيْ الْمَامِكُمُ وَلاَآكُلُ إِلَّامِمَا أَنْكُورَ عَلَى أَلْصَابِكُمُ وَلاَآكُلُ إِلَّامِمَا أَنْكُورَ الْمُعَلِيْهِ إِلَيْهِ اللهِ عَلَيْهِ إِلَيْهِ اللّهِ عَلَيْهِ إِلَيْهِ اللّهِ عَلَيْهِ إِلَيْهِ اللّهُ عَلَيْهِ إِلْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهِ إِلْمَا وَلَا اللّهِ عَلِيْهِ اللّهُ عَلَيْهِ إِلَيْهِ اللّهُ عَلَيْهِ إِلَى اللّهُ عَلَيْهِ إِلَيْنَا اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ إِلَيْهِ اللّهُ عَلَيْهِ إِلَيْنَا اللّهُ عَلَيْهِ إِلَيْنَا اللّهُ عَلَيْهِ إِلَيْهِ اللّهُ عَلِيْهِ إِلَيْهِ اللّهُ عَلَيْهِ اللّهُ عَلَيْهِ إِلَيْنَا لَى اللّهُ عَلَيْهِ إِلَيْهِ عَلِيْهِ اللّهُ عَلَيْهِ إِلَيْهُ إِلَيْهِ اللّهُ عَلَيْهِ إِلَيْلُ عَلَى أَنْ اللّهُ عَلَيْهِ إِلَيْلُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهِ إِلَيْهِ الْعَلِيْهِ اللْهُ عَلَيْهُ إِلَيْهِ عَلَيْهِ إِلَيْهِ عَلَيْهِ اللّهُ عَلَيْهِ إِلْ

داصنام اوبتانو په نوم ذبح کول حرام دی روایت کښې دی چې دحضور نبی کریم گ د نزول وحی نه مخنیکی زیدبن عمروبن نفیل سره په مقام بلاح کښې ملاقات اوشو دحضورنبی کریم گ بخه بخه مت کښې په دسترخوان باندې غوښه پیش کړې شوه حضورنبی کریم گ دهغې دخوراک نه انکاراوکړواووې فرمائیل چې ځه داذبیحه نه خورم چه کوم تاسو دخپلو

^{ٔ)} فتح الباری ج ۹ص ۷۸۱)

⁾ فتح الباری ج آهم ۷۸۱ وشرح مسلم للنوی کتاب الاضاحی باب جوازالذبائح بکل ماانهر الدم ج ۲ص ۱۵۷)) فتح الباری ج ۹ص ۷۸۱)

⁾ فتح الباری ج۵ص۲۰۸)_

ه) ردآلمختار:ج۵ص۲۰۸).

_____ بتآنوپهنوم باندې ذبح کړي وي.

دلته په روایت کښې دی چه (قلام رسول الله صلی الله علیه وسلم سفرة اللحم) یعنی حضورنبی کریم دغوښې دسترخوان دریدبن عمروبن نفیل په وړاندې پیش کړواودکشمیهنی روایت كښې دى چې افقدام الى رسول الله سغرة، يعنى دحضورنبى كريم كالل په خدمت كښې دسترخوان پيش کړې شو ، په دې صورت کښې روده د مجهول صيغه ده.

ابن منیر گیلیج ددواړو روایتونوپه مینځ کښې تطبیق ورکوی اووائی چه هلته موجود خلقو دسترخوان دحضورنبي كريم گلم په خدمت كښې پيش كړې وو اوحضورنبي كريم کلم بيا د زید بن عمروبن نفیل طرفته وړاندې کړو اوزیدبن عمروبن نفیل خلقولره مخاطب کړل او وې وئيل چې څه دغيرالله په نوم دېخپه نه خوړم (١)

زيدبن عمروبن نفيل دمشهورصحابي حضرت سعيدبن زيد لللتي والددي حضرت سعيدبن زيدعشره مبشره كنمي دي،زيدبن عمروبن نفيل په زمانه جاهليت كنمي دحضرت ابراهيم عَلِيْكِمَا پەدىين باندى وو^{. ئ}

قوله: (نصب...): بت ته وائي په صادباندې سکون اوضمه دواړه صحيح دې.ددې جمع دانساب رازی ری

يوقول داهم دې چې نصب هغه کانړي ته وئيلي شوچې کوم مشرکانوبيت الله سره نصب کړې وواودېتانودنوم ذبحيه به ئې په دې کانړي کوله رځ

٤١_باب قُول النَّبِي صلى الله عليه وسلم «فَلْيَذْبَحُ عَلَى اسْمِ اللَّهِ» [٥١٨١] حَدَّنَتَا قَتَيْبُةُ حَدَّنَتَا أَبُو عَوَانَةَ عَنِ الْأُسُودِ بُنِ قَبْسِ عَنْ جُنْدُبٍ بُنِ سُفْيَانَ الْبَجَلِي قَالَ ضَعَّيْنَا مَمَّ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلَّم - أَضْعِيَّةٌ ذَاتِ يَوْمِ فَإِذَا أَنَّاسٌ قَدْ ذَبَعُوا ضَحَايَاهُمُ قَبْلَ الصَّلاَةِ فَلَمَّا الْمَعْرَفَ رَآهُمُ النَّبِي صلى الله عليه وسلم - أَنَّهُمُ قُلُهُ ذَبُحُوا قَبْلَ الصَّلاَةِ فَقَالَ «مَنُ ذَبَةِ قِبُلَ الصَّلَاةِ فَلْيَلْبَهُ مَكَّابَهُ الْخُرَى، وَمَنْ كَانَ لَمُ يَنْابَعُ حَتَّى صَلَيْنَا فَلْيَذْبَحُ عَلَى اسْمِ اللَّهِ». [ر: ١٩٢]

دترجمة الباب فائده اومقصد : يوباب قبل درتسبية علىالذيبعه يباب تيرشوي دي دلته دوباره رواړي چې ددې نه په ظاهره تكرارمعلوميږي،علامه عيني کيلي فرماني چې حضرت امام بُخُورِي ﴾ ﴿ إِنَّ اللَّهِ مِن مَدْكُورَهِ ترجَّمةً آلباب قائموي آودي خَبري طَرْفته اشاره كوي چې بسم الله هيرولووالا،بسم الله پريښودلووالانه دې،نوهغه ليکي چې «قائدة هذ» الترجمة

⁾ قتح الباري. (ج ٩ص ٧٨٤).. وعمدة القارى: ج ٢١ ص ١١٤) و الممتوارى على تراجم ابواب البخاري: ٢٠٥)) مختارالصحاح: ۶۶۱)

ا) عمدة القارى ج ٢١ص١١ اوفتح البار ج ٩ص٧٨٤)

به تقدام الترجمة على التسمية التنبية على ان الناس يذبح على اسم الله، لانه لم يقل فيه فليسم دانها جعل اصل ذبح المسلم على اسم الله من صفة فعله دلوازمه كها وردذكر الله على تلب كل مسلم سمى ادلم يسم x') شيخ الحديث مو لانا محمدز كريا يُختَلِّ دي توجيه لره وجيه كورو لي ده. (*)

دباب مناسبت حديث نه ظاهردي داضحان دبفتح الهدرى دداضية معنى كنبي ده.

٨٠- بأب مَا أَنْهُرُ الدَّمَ مِنَ الْقَصَبِ وَالْمَرُوقِ وَالْحَدِيدِ

(٥١٨٤) حَدَّ ثَنَا مُحَمَّدُ بُنُ أَبِي بَكْرِ حَدَّثَنَا مُعَقِّرٌ عَنْ عُبَيِّدِ اللَّهِ عَنْ نَافِيمَ مِهَ الْنَ كَعْبُ بُنِ مَالِكِ يُغْوِرُ الْنَ عَمْرَ أَنَّ أَبَاهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ جَارِيةً لَهُمْ كَانَتْ تُرْعَى غَمَّا بِسَلَم، فَأَبْعَرَتُ بِشَاقِ مِنْ غَيْمًا مَوْنًا، فَكَانَتْ مَرَانًا عَلَيْهِ لَا تَأْكُلُوا حَتَّى آتِى النَّيى - صلى الله عليه وسلم - أَوْبَعَتَ إلَيْهِ وَلَيْهِ مَنْ يَشَالُهُ فَأَتَى النَّيِي - صلى الله عليه وسلم - أَوْبَعَتَ إلَيْهِ فَأَلَى النَّيى - صلى الله عليه وسلم - أَوْبَعَتَ إلَيْهِ فَأَلَى النَّيِي - صلى الله عليه وسلم - أَوْبَعَتَ إلَيْهِ فَأَلَى النَّيْسِ - صلى الله عليه وسلم - يُأْمُرُالنَّي اللهُ عَلَيْهِ وَاللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلْهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ وَالْعَلْمُ عَلَيْكُوا عَلْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ ع

لَّ وَالْمَاكِ مَنْ الْمَالُونِ مَالِكِ مَنْ مَكِيدًا مَعَالَى اللَّهِ عَنْ رَجُلِ مِنْ بَنِي سَلِمَةَ أَخْبَرَ عَبْدَ اللَّهِ أَنَّ جَارِيَةً لِكَعْبِ بْنِ مَالِكِ تُرْعَي غَمَّا لَهُ بِالْجُبَيْلِ الَّذِي بِالنُّوقِ وَهُوَ بِسَلْمٍ، فَأُصِيبَتْ شَاقً، فَكَسَرَنْ حَجَرًا فَنَ جَمَّا لَهُ فَذَكُ وَالِلنَّبِي -صلى الله عليه وسلم-فَأَمَرُهُمْ بِأَكْلِهَا الراسَانَ

(٩٨٨٥) حَذَّ ثَتَا عَبُدُانُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقِ عَنْ عَبَايَةَ بُنِ رَافِهِ عَنْ جَيِّةِ أَلَّهُ قَالَ يَارَسُولَ اللَّهِ لَيُسَ لَمَا مُرِّى، فَقَالَ «مَاأَ مُهَرَاللَّهِ وَذُكِرَاسُمُ اللَّهِ فَكُلْ، لَيْسَ الظُّفُرُ وَالسِّنَّ، أَمَّا الظُّفُرُ فَهُدَى الْحَبَقَةِ، وَأَمَّا السِّنْ فَعَظْمٌ». وَنَذَ بَعِيرٌ فَجَبَدُهُ فَقَالَ «إِنْ لِمِيْنِ قِالِا لِلَّ أَوَا لِمِنْ كَأَوْلِهِ الْوَحْشِ فَمَا غَلَبَكُمْ مِنْهَا فَاصَلَعُوا هَكَذَا». (٢٣٥٤)

سائرس،کانړنی او اوسینه چه کوم یوڅیزهم دځناوروینه توې کړی دهغې په ذریعه ذبح کول درست دی، رقصب، بانړس ته وانۍ اومروه سیپن کانړۍ ته وانۍ (^۲)

د حدیث نه دترجمة آلباب مقصد : روایت باب کننی دقصب اومروه ذکرنشته البته نورو دروایتونوکنیې ددې ذکردې،حضرت امام بخاری گینی غالباهم دې روایتونو طرفته اشاره کولودپاره ترجمه الباب کښې ددې ذکرکړې دې ځکه چې هغه روایتونه دحضرت امام بخاری گینی په شرط باندې پوره نه دی نودطبرانی په روایت کښې دی چې «افند، ۱۳ بالقصب والبوده ()

⁾ عمدة القارى ج ٢١ص ١١٤)_.

⁾ الابواب والتراجم (ج٢ص٩٢)_

⁾ فتح الباري ج ٩ص٧٨٨).

⁾ شرح مسلم للنوى كتاب الاضاحي باب جوازالذبح ماانهر الدم :ج ٢ص١٥٧)

هم داشان دترمذي اوابن ماجه يوروايت كښي ذبح بالمروه ذكر دې.محمد بن صفوان

روايت دې چه روبحت اردون بهروة فامن النبي صلى الله عليه وسلم باكلهما)دل

ترکومې پورې چې دحدید یعنی داوسپنې ذکردې نوهغه دباب آخری روایت نه داشان ثابتیږی چې په دې کښې «لیست معنا مدی) الفاظ دی یعنی مونږسره چړې نشته دې چې ددې نه معلومیږی چې په هغه زمانه کښې چاړه سره ذبح کولو معول وو لکه څنګه چې نن

دباب رومبی روایت کنبی دی چی دحضرت کعب بن مالک الله یووینخی سلع غرسره چیلی څرولې، دې یو چیلی څرولې، دې یوچیلی او کتله چی مړه کیده، نویوکانړئی ئی واخستلواوهغه ئی ذبح کړه. حضورنبی کریم کلی نه نه چی کله تپوس اوشونوحضورنبی کریم کلی ددې دخوراک اجازت ورکړو. حضرت حافظ ابن حمر کلیه فرمائی چی ددې چاریه نوم ماته معلوم نشو ری

٩ - بأب ذَبِيعَةِ الْمَرُ أَقِوَ الأُمَة

اهُ١٨٥٥ حَدَّنْتَاصَدَقَةُ أَخْبَرَنَا عَبُدَةُ عَنْ عُبَيِّدِ اللَّهِ عَنْ نَافِيرِ عَنِ ابْنِ لِكَعْبِ بْنِ مِالِكِ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ الْمَرَأَةَ ذَبَعَتْ شَاقًا بِمَجَرٍ، فَمُهِلَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - عَنْ ذَلِكَ، فَأَمَر بِأَكْلِهَا. وَكُمَا ۚ اللَّيْثُ حَدَّثَنَا نَافِهُ أَنَّهُ مَٰ مِهُ رُجُلاً مِنَ الْأَنْصَارِ يُغْبِرُ عَبْدُ اللَّهِ عَنِ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم-أنَ جَارِيَةً لِكُعْبِ بِهَذَا.

(٥١٨٢]حَدَّنَتَاۚ إِنْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّنَيى مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَادِ عَنْ مُعَاذِنْهِي سَعْدٍ- أَوْسَعْدِنْهِي مُعَاذٍ- أَخْبَرَهُ أَنَ جَارِيَةً لِكَعْبٌ بْنِي مَالِكِ كَانَتْ تَرْعَي عَمَا بِنَلْهِ، فَأَصِيبَتْ ثَنَا أَوْمَنْهَا، فَأَذَرَكَتْهَا فَلَهُ يَمْتُهَا بَحَيْهِ، فَعَبِلَ النَّبِي وَصَل الله عليه وسلم - فَقَالَ «کُلُوهَا».[ر: ۲۱۸۱]

د ښځي دبيحه جائز ده حضرت امام بخاري ﷺ داترجمة الباب قائم كړواوپ هغه خلقونم رد کړې دې چې د ښځې د بحيه ناجائزه کنړي ( ) محمد بن عبد الحکم د حضرت آمام مالک م نه د ذبيحه المرّاة كراهت نقل كريدي ليكن «مدونه، كنبي مطلقا جواز منقول دي. جمهور علما، كرام فرمائي كدّ شُخه دبيح كولي شي توددي دبيح بالأكر اهت جائزده.(٥) نو روايت باب كّنبي دښځې د ذبيحه ذكر دې داروايت د دې نه مخكښې باب كښې تير

^{ً)} سنن الترمذي كتاب الذبائح باب ماجاء في الذبيحة بالمروة :ج £ص ٧٠(رقم الحديث :١٤٧٢) وسنن ابن ماجه كتاب الذبائح.باب مايذكّى به :ج٢ص ١٠٤٠)(رقم الحديث: ٣١٧٥).

^{ً)} فتع البارى :ج٩ص٧٨٧) ً) فتح لباری ج ۹ص۷۸۷)

⁾ عمدة القارى ج٢١ص١١)

معدة القارى ج ٢١ص ١١) والمدونة الكبرى كتاب الذبائح: ج٢ص ٤٧).

شويدې دليث تعليق لره اسماعيلى موصولا نقل كړې دې (۱، (عن معاذين سعداو سعد بون معاذي واى ته شك دې چې معاذبن سعدنه داروايت دې ياسعدبن معاذنه، علامه كرمانى كولت او فرمائيل چې معاذاو سعددواړه صحابيان دى او السحاية كلهم عدول، لهذا حضرت معاذ، ددې نه دروايت په صحت باندې هيڅ اثرنه پريوزى د آي

٠ ٢- باب لاَيُنَ كُتَى بِالسِّنِّ وَالْعَظْمِ وَالظُّفُرِ

ا۵۱۸۷) حَذَّنْنَا قَبِيصَةُ حَدَّثْنَا اسْفَيَالُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبَايَةَ بْنِ رَفَاعَةَ عَنْ رَافِمِ بْنِ خَدِيمٍ قَالَ قَالَ النَّبِى صلى الله عليه وسلم «كُلْ يَعْنِى مَا أَنْهَرَا الدَّمْ إِلَّا الدِّنَّ وَالظَّفْرُ». ار ۲۳۵۶، حضرت امام بخارى ﷺ چې د دې باب لاندې چې كومه مسئله بيان كړې ده دهغې تفصيل تيرشوې دې

٣- بأبذَبِيعَةِ الأُعُرَابِ وَنَعُوهِمُ

[٥١٨٨] حَذَّ ثَنَا مُحَدَّدُ بُنُ عُبَيْدِ اللَّهِ حَذَّ ثَنَا أُسَامَةُ بْنُ حَفْصِ الْمَدَنِي عَنْ هِضَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ - رضى الله عنها - أَنَّ قَوْمًا قَالُوا لِلنَّبِي - صلى الله عليه وسلم - إنَّ قَوْمًا يَأْتُونًا بِاللَّهُ وِلاَ تَدْدِي أَذْكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ أَمُرلاَ فَقَالَ «سَمُوا عَلَيْهِ أَنْتُمُ وَكُلُوهُ». قَالَتْ وَكَانُوا حَدِيثِي عَبْدِ بِالْكُفُو.

تَابَعَهُ عَلِي عَنِ الدَّرَاوَرُوي وَتَابَعَهُ أَبُوخَ الدِوالطَّفَ أوي. [ر: ١٩٥٧]

د حضرت آمام بخاری پیمالی مقصد دادې که کلی وال پااعرابی ذبح کول غواړی نو ددې ذبحیه درست دولکه څنګه چې روایت باب کښې تصریح ده

اکثرونسځوکښې «ډېحیه الاع_{ما}اب) نه پس(ونحوهم) الفاظ دی البته دکشمیهنی روایت کښې د «دعوهم الفاظ دی،^۲)

قوله (وكانواحديثي عهد بالكفر): يعنى هغه تپوس كولووالا نوې نوې د كفرنه اسلام طرفته رواستلې شوې وو

دحدیث بّاب نه بعضی خلقوتسمیه علی الذبیحه په عدم وجوب باندې استدلال کړی دی اووئیلی ئی دی چی تسمیه علی الذبیحه که واجب وی نو حضورنبی کریم ﷺ به دی خلقو لره به داعراب ذبیحه خوړولو اجازت نه ورکولوددی یوجواب خودادی چی داداسلام دشروع واقعه ده نوحضرت امام مالک ﷺ ددی په آخرکښی دااضافه کړی ده چی:

رُ) عمدة القارى ج ٢١ص١١)

⁾ شرح بخاری للکرمانی ج ۲۰ ص۹۹)

⁾ عندة القارى :ج ٢١ص١١، فتح البارى:ج ٩ص ٧٩١).

روذالك في اول الاسلامين

دويم جواب دادې چې غوښه راوړنکي هغه اعراب دتسميه دحکم نه جاهل نه وو. ددې وج حضورنبي کريم گاڅ سوال کوونکي لره يوشان تنبيه اوفرمائيله چه تاسوبسم الله وائې، اوز راوړنکو متعلق هم دامحمان کول پکاردي چې هغوي بسم الله لولي (۲)

قوله: (تأبعه على عرب الداوردي): يعنى على بن المدينى دحضرت امام بخارى يميل دشيخ الشيخ اسامه بن حفص متابعت كړې دې اسامه داروايت دهشام بن عروه نه نقل كړې دې اوعلى بن المديني دعبدالعزيزبن محمد دراوردى نه نقل كړې دې، اسماعيلى دتعليق موصولا نقل كرى دى ، ،

قوله: (وتا بعه ابوخ الدوالطفاوي): داسامه متابعت سليمان بن حبان ابوخالدهم كړي دې دامتابعت حضرت امام بخاري كيلو په كتاب التوحيد كښې موصولا نقل كړې دې را

اومحمدبن عبدالرحمان طفاوی هم داسامه متابعت کړې دې، طفاوی ،بغم الطاح، طفا وه بنت حزم بن زياد طرفته منسوب دی دطفاوی متابعت حضرت امام بخاری ﷺ په کتاب البيوع کښي موصولاکړې دي ه

rr_بالب ذَبَا يِحْ أَهُلُ الْكِتَابِ وَشُحُومِها مِنْ أَهُل الْحَرَبِ وَغَيْرِهِمُ وَقَوْلِهِ تَعَالَى (الْبُوْمَ أَحِلَ لَكُمُ الطَّبْبَانُ وَعَفَا مُ الَّذِينَ أَوْمُواالْكِتَابَ حِلْ لَكُمُ وَطَعَامُكُمُ خَلَ الْمُمَّا. وَقَالَ الزَّهُونِ لاَبَاتَ بِذَبِيعَةِ نَصَادِى الْعَرَبُ، وَإِنْ سَمِعْتُهُ يُنَتِّى لِغَيْرِ اللَّهِ فَلاَ تَأْكُلُ، وَلِنْ لَمُ تَنْمَعْهُ فَقَدْ أَخَلُهُ اللَّهُ ، وَعَلِمَ كُفُوهُمْ وَيُلْكُرُ عَنَى عَنْوهُ . وَقَالَ الْحَسَنُ وَإِبْرَاهِمُ لاَ بَأْسَ بِذَبِيعَةِ الْأَقْلَفِ . وَقَالَ الْبُنُ عَبَّنَاسِ طَعَامُهُمْ ذَبَا عُنْهُمْ

١٩٧٦ اَ مَنْ ثَنْنَا أَلْبُوالْوَلِيرِ مَكَّانْتَا الْمُعْبَةُ عَنْ مُمُيْدِيْنِ هِلاَكِ عَنْ عَبْدِاللَّهِ بْنِ مُعْقَلٍ - رضى الله عنه - قَالَ كُنَّا مُحْمَدِهِ فَهُوْمَ فَنَرُونُ لَا مُنَافِّدُ لَا مُحَدَّهُ وَلَمُ السَّالَ بِحِرَابٍ فِيهِ شَحْمٌ، فَنَرُونُ لَا خُذَهُ وَلَمُ الله عنه وسلم فَاسْتَعْنَيْنُ مِنْهُ [ر ١٩٨٨]

د توجمة الباب مقصد : دحضرت امام بخاری پیما مقصد دادې چې داهل کتابو ذبائح اوددې ذبائحوشحوم (چربی) دواړه استعمالول جائزدی هم دادجمهورومسلک دي. حضرت امام مالک پیما اوحضرت امام محمد نه روایت داهم دي چې کوم څیزونه داهل کتاب دپاره حرام ګرزولې شوی وو . دهغې استعمال جائزنه دې لکه شحوم دی، دا چونکه

^{ً)} عمدة القارى :ج ۲۱ص فتح البارى ج 9ص ۷۹۱) ً) عمدة القارى :ج ۲۱ص۱۸،فتح البارى ج ۲۹۳۷)

⁾ عمدة القارى ج ٢١ص١١٨ فتح البارى ج ٩ص ٧٩١)

^{ً)} عمدة القارى ج ٢١ص١٨، فتح البارى ج ٩ص ٧٩١) عمدة القارى ج ٢١ص١٨ فتح البارى ج ٩ص ٧٩١)

<mark>اهل کتاب دپاره حرام وو .لهذا هیڅ یومسلمان دپاره داهل کتاب ذبح شوی ځناورو شحوم</mark> حالهٔ نه دی ( )

جارد ادام بخاری ممنی دخیل معمول مطابق ترجمة البات کښې دقرآن پاک آیت په طورد استدلال پېش کړې دې ایت کریمه وطعام الناین اوتوالکتاب کښې دطعام نه داهل کتاب ذبائح مراددی ()

دپامه سرددی. داهل کتاب ذبائح بالاتفاق حلال دی لیکن دغیرالله دنوم ذبیحه ددوی په نیزهم حرام ده لیکن دنورومشر کانواوکافرانو ذبائح حلال نه دی ځکه چې هغوی تسمیه نه وائی اودغیرالله په نوم ذبیحه وائی ، ۲)

داهل كتابو دفييحه شرطونه فقهاء داهل كتاب ذبيحه حلال كيدود پاره درې شرطونه ليكي:

🕦 اول داچې ذبيحه اسلامي طريقي سره شوې وي

⊕ دويم داچې د ذبح په وخت دالله تعالى نوم واقعتااغستلې وي_

@ دريم دا چې ذيح کونکې واقعتا اهل کتاب وي _ په دې کښې چې هريوشرط فوت شونو ذبيحه به جائزه نه وي _ مثلاکه چرته معلومه شي چې

په دې کښې چې هريوشرط فوت شونو دبيحه به جانزه نه وي _ منلا ته چربه معنومه سی چې د ذبح وخت دالله تعالى دنوم په ځائې صرف دحضرت عيسی تي*لايا* نوم واخستې شی ياذبح کولووالااهل کتابو کښې نه وی بلکه ملحد وی نو داسې ذبيحه خوراک جائزنه ده (^۱)

اهل گتابونه هغه خلق مراد دی کوم چې دالله تعالی دوجودقائل دی اوپه تورات او انجیل کښې په یوباندې ایمان لری اګرچه عقائدئې مشرکانه وی. نن صبادیورپ اهل کتاب عام طورباندې دهریه اوملحددی په هغوی کښې ډیرډالله تعالی دوجودقائل هم نه دی ددې وجې دداسې خلقوذبیحه درست نه ده که دچامتعلق معلوم وی چې هغه واقعتاداهل کتابونه وی نودهغه ذبیحه درست ده.

قُوله: وَقَالَ الزَّهُرِي لاَ بَأْسَ بِنَهِيمَةِ نَصَارِي الْعَرَبِ : امام زهري مُعَلَيْهُ فرمائي چي دعربونصرانيانوذبيحه استعمالولوكني هيڅ حرج نشته دي ليكن كه معلوم شي چې هغوي ذبيحه دغيرالله په نوم باندې كوي نوبيا هغه خوړل نه دې پكار

داتعليق عبد الرزاق موصولاً نقل کړې دې ره،

ِ **قُولُه**: <u>وَیُنْکُرُ عُرُ ، عَلِم ، نَحُوُلاً :</u> یعنی دامام زهری مُنظهٔ دقول پشان یوقول دحضرت علی کُلُنُوُ ند هم نقل شوی دی. (یذکر) دمجهول صیغه راوړی اوحضرت امام بخاری مُنظهٔ ددې ضعف طرفت تداشاره کړې ده

⁾ عددة القارى جـ ۲۱ صـ ۱۰۱، فتح البارى: جـ ۹ ص ۹ ۷۰).) عددة القارى جـ ۲۱ ص ۱۹ ۱،فتح البارى جـ ۹ ص ۷۹ أ).) عددة القارى جـ ۲۱ ص ۱۱۹.) فتاوى هنديه :جـ ۵۲۸۵، وردالمختار :ج ۶ ص ۲۹۷). هم عددة القارى:ج ۲۱ ص ۱۹، فتح البارى جـ ۹ ص ۲۹۴)

حضرت على المنتخ نه بعضونصرانيانودعربوذبائحوممانعت هم منقول كړې دې. ز عبدالرزاق په صحيح سندسره دحضرت على المنتخ داائرنقل كړې دې چې دلاتاكلوا ډياته نماري بني تغلب فانهم له پتسكوامن دينهم الابشماب الخسن أ

قوله وَقَالَ الْحُسَرُ وَإِبْرَاهِيمُ لاَ بَأْسَ بِذَيهِكَةِ الأَقْلَفِ : (الله عير مختون ته وائي يعنى داسي سرى چى دهغه سنت ، ختنه ، نه وى شوى دهغه ذبيحه جائزده چونكه حضرت ابن عباس الله و المام محمد كفته نه عدم جواز منقول دى ()

ددې وجي حضرت امام بخاري رئيليا د آ اثرنقل کړي دې دحضرت حسن بصري رئيلو اثر لرو حضرت عبدالرزاق او دابرهيم نخعي رئيلو تعليق لره ابوبکر خلال موصولا نقل کړې دې () هغه وقال از اُن عَسَاسِ طَعَامُهُم ذَيَا اُنْهُمْ : دقران ماک آمت (وطعام الذين

قوله: وَقَـالَ ابْرُبُ عَبَّاسٍ طَعَـامُهُمُ ذَبَائِحُهُمُ : دقران پاک آیت دوطعام الذین اوتوالکتاب، کنبی دطعام نه ذبائح مراد دی دحضرت ابن عباس اللَّمُوُّ تعلیق لره طبری پیمیم موصولا نقل کری دی د؟)

روايت باب کښې دی چې «توت» تو معنی کنل ياکنستل ده،يعنی څه دچرېئ داتهيلئ اخستلودپاره مې اوکنلو، داروايت کتاب المغازی کښې غړوه خپېرلاندې تيرشوې دې

٢٠-باب مَانَدٌ مِنَ الْبَهَا بِعِرْفَهُو مِمَنْزِلَةِ الْوَحْيِر

که یوځناوراوتښتنې نوهغه دوحشي ځناورپه حکم کښې دې،اودتورې یاغشې په ذریعه دې دلرې نه ویشلې شي اوخوړلې شي،

حضرت عبدالله بن عباس فرمائي كه ستاخناور او تستى او دهغه قابو كښې راوستل مشكل

) عمدة القارى:ج ٢١ص١١)

⁽⁾ عمدة القارى:ج ٢١ ص ١٩.١، فتح البارى ج ٩ص ٧٩٤) [) المغنى لابن قدامه كتاب الصيد والذبائع ج ٩ص ٣١١] [) عمدة القارى:ج ٢١ ص ١٩.١، فتح البارى ج ٩ص ٧٩٤)

ې نوهغه دښکارپه حکم کښې دې لهذادلرې نه هغه ويشتل جائزدۍ داشان که يوځناور ې چې ته پرپوزي نودهغې د ذبح کولو د پاره دېدن په کومه حصه باندې چې موقع ملاؤشوه. په دې غوزارسره به دادېح ګټړلې شي لکه چادې په پتون باندې ویشتلواوهغه دې نه مرشونوددې خوراک جائزدي،

د مضرت على الثلث حضرت الماثنة او دحضرت عائشه الثلثا هم دارائي وه

دحضرت امام ابوحينفه مُؤلطة حضرت امام شافعي مُؤلية أو امام احمد بن حنبل او دجمهو رعلما، کرامو هم دامسلک دی

حضرت امام مالک مُشَيِّةٍ فرمائي چي «لايجوزان ينكي اصلا الالي العلق واللهة»(')

حضرت ابن مسعود ﴿ لللهِ تعليق لَّره ابن ابي شيبه دحضرت ابن عباس ﴿ لللهُ تعليق لره عبد الرزاق أودحضرت على اللُّنَّةُ تعليقٌ لرَّه أبوبُكر مُنْكُم . دَحضرتُ ابن عمر اللُّم تعليق لره عبدالرزاق او دحضرت عائشه ﴿ تَهُمُ تعليق لره ابن حزم موصولانقل كړې دې ١٠٠٠ حديث باب څوبابونه مخکسي تيرشوې دې

٢٣-بأبالنَّعُروَالذَّبِّحِ

وَقَالَ ابْنُ جُرُيْمٍ عَنْ عَطَاءِلاَ ذَبْعَ وَلاَ مَنْعَزَ لِأَفِي الْمَذْبَيِّ وَالْمَنْخَرِ. قُلْتُ أَيْجُزِي مَا يُذْبَعُ أَنْ أَنْحَوَهُ قَالَ نَعَمُ،ذَكَرَاللَّهُ ذَبُحُ الْبَقَرَةِ،فَإِنْ ذَبَعُتَ شَيْفًا يُنْعُرُجَازَ،وَالنَّمُّوُ أَحَبُ إِلَى،وَالذَّبْحُ قَطْعُ الأُوْدَاجِ. تُلْتُ فَكُلْفُ الأَوْدَاجَ حَتَّم يَقْطَعُ النِّضَاعَ قَالَ لاَ إِخَالُ.

وَأُخْبَرَنِي نَافِعُ أَنَ ابْنَ عُمَرَ مَهَى عَنِ التَّغْيِيقُولُ يَقْطَعُمَادُونَ الْعَظْمِ تُقْرِيدَءُ حَتَّى تَمُوتَ. وَقَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى (وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمُ أَنْ تَذْبَحُوا بَقَرَةً) وَقَالَ

(فَذَبُحُوهَا وَمَاكَادُوا يَفْعَلُونَ).

وَقَالَ سَعِيدٌعَنِ ابْنِي عَبَّاسِ الذَّكَاةُ فِي الْحَلْقِ وَاللَّبَّةِ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَوَابْنُ عَبَاسِ وَأَنُسْ إِذَا قَطَعَ الرَّأْسَ فَلاَ بَأْسَ

(٥١٩١١) حَذَّتْنَا خَلَاَّدْبُنُ يَغْنَى حَدَّثْنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِبْنِ عُرُوَةً قَالَ أَخْبَرَثْنِي فَاطِمَةُ بِنْتُ الْمُنْذِدِ الْمُزَأْتِي عَنْ أَسْمَا عَبِنْتِ أَبِي بَكْرٍ - رضى الله عنهماً - قَالَتُ تَحُونًا عَلَى عَهُوالنَّبِي -صلى الله عليه وسلم - فَرَسًّا فَأَكَّلُنَّاهُ.

[٥٦٩٢] حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ سَمِعَ عَبْدَةَ عَنْ هِشَامِ عَنْ فَاطِمَةً عَنْ أَسْمَاءَقَالَتْ ذَبَخْنَاعَلَى عُهْدِرَسُولِ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم-فَرَسًا وَتَحْنُ بِالْمَدِينَةِ فَأَكَلْنَاهُ

(٥١٩٣) حَدَّثَنَا تُتَنِيَّةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌعَنُ هِشَامِعَنُ فَاطِّمَةَ بِنُتِ الْمُنْذِدِ أَنَّ أَسْمَاءَ بِنْتَ أَمِي

⁾ عمدة القارى ج٢١ص١٢١)

⁾ عمدة القاري ج ٢١ص ١٢٠) فتح الباري ج ٩ص٧٩٥)

د نحو لغوي معنى : علامه ابن قدامه ميلية دنحرمعني بيانوي اوفرمائي چې «ومعق النعم_{ان}

يشمها بحمه آدوموها في الوهد ۱۱ التي بين اصلاحته ادصد و ملان بيد مين بدمين و مين بدمين و كومها بحمه آدوموها في الوهد ۱۱ التي بدمين بدمين و كنيم چې كومه كنده غوندې وى، په هغې كنبي نيزې وغيره و هلو په نحو وائي د دو ائي د دو ائي كنبي نحر او نورو خناورو كنبي ذبح افضل دور . د د بي او بي نحروالا خناورنې ذبح كودياذبح كولو خناورني نحر كود . د د دا د بايد دې كند ؟ نو دا جائز دي که نه ؟

حضرات مالكيد كښې ابن القاسم ركيل داناجائز ګڼړلې دې لهداددوي په نيز که چااوښ ذير كرونو داجائزنه دي

دامام احمد كن په نيزداشان كول مطلقابلا كراهت جائزدى

دحضرت امام ابوحنيفه وينه و مضرت امام مالک ويند حضرت امام شافعي وينه او د جمهورو په نیزدبح والأ ځُنّاورنحرکول او نحروالاځناوردبح کول جائزدي خومکروه دي ٣٠,

قوله: (وقال ابر جريج عرب عطاء لاذبح ولا نحرالا في المذبح والمنحر): «ابن

جريج عبدالملك بن عبدالعرين حضرت عطاء بن ابي رباح نه نقل كوي چې ذبح رحلق باندې چړې راښكوته وائي اونحرسينه باندې برچه وهلوته وائي حلق اوهم په سينه باندې وي

رمندې او رمنحر) دواړه دظرف صيغې دى مقصد دادې چې دځناوريوبلې حصې لره ذبح كړه يائې په نيزه اووهله نوهغه دبح درست نه ده. چې دذبح اختيارى متلق هم داحكم دې خوكه يو وَحَشَّى خُنَاوِرُوَى بِاپالُونکی خُناوراوتنبتی نُوْپه دی کښی دَبج اضطراری هم جَائزده چی دخناور کومه یوه حصههم اوویشتلی شی نووهنه ترې توې شی نوذبح به صحیح وی

قوله :)قلت ايجزي ما يذبح ان انحوة ؟ قال نعم): ابن جريج مُيَّلَة وائى چي ما عطا، مود با براح نه تپوس او کړوچې کوم ځناور ذبح کولې شی که څه دهغې نحراو کړم نودابه بن ابی رباح نه ؟نوهغوی او فرمائیل چې آو کافی دی الله تعالی په قران پاک کښی دغوا ه کافی وی که نده ؟نوهغوی او فرمائیل چې آو کافی دی الله تعالی په قران پاک کښی دغوا ه ذبح کولو حکم کړېې دې داشان که تاسونحو الا خناور ذبح کړئی نوداهم جائزدی لیکن د ذبح کولومقابله کښې نحرځماپه نيززيات خوښ دی دبقره يعنی دغوامتعلق خوقران پاک كښى دذبح لفظ استعمال شوې دې، ارشاددې چې «ان الله يامركم ان تنهموابقي ليكن حديث کښې دنحرلفظ راغلې دې ، ۴،

) عمدة القارى (ج ٢١ص ١٢١)

^{&#}x27;) المغنى لابن قدامة كتاب الذبائح :ج ٩ص٣١٧)) فتح الباري: ج٩٩٤. عمدة القارى ج

⁾ مذكوره تفصيل دپاره او كورنى عمدة القارى (ج ٢١ص ١٢١)

(**قوله** : <u>والذيح قطع الأوداج) : اداداج: دويم بفتح الوادوالدال</u> جمع ده په مرئى كښي دوينې زخى يانالني ته وائى دهرخناورمرتى كښې دوينى ركونه وى هغې ته دودجان وائى د : دوينى داركونه يادوه نالئى اكرچى دوه دى ليكن داكلمه تغليبا څلورو نالودپاره فقها ، استعمالوى، دوه خودادوينې ركونه دى اودوه نالئى نورې دى .

🕦 حلقوم : دساه نالئ 🗨 الموئ : دخوراك نالئ , ٧٠

دويج دياره محو رې و نه پريکول ضووري دي. د د بح کولومکمل صورت خودادې چې مذکوره څلور نالئ پريکړي بياهم که چاپه دې څلورو کښې بعضي پريکړي او بعضي يې پريښودې نړ د بح جائزده که نه؟ په دې کښې اختلاف دې. حضرت امام مالک کينځ په نيزودجين او حلقوم پريکول واجب دي اومرئ يعني دخوراک نالئ پريکول واجب نه دهراً،

دحضراً بنا المام شافعی مُنْتُلِی به نیزحلقوم اومرئ پریکُول واجب دی رودجین، دوینی نالئ بر مکول ضروری نه دی. آ

حضرت امام احمد بن حنبل ﷺ يوروايت هم ددې مطابق دې (^۵)

دحضّرت امام احمد بن حنبل مُشكّد بلروايت كنبي څلور واړه پريكول واجب دى، ٢٠

حضرت امام ابو حنیفه مُشِیّهٔ دلاکاژحکم الکل داصولومطابق فرمائی چی په دی څلوروکښی چې کوم درې هم پریکړې شی نودذبیحه دجو ازدپاره به کافی وی

داماًم آبویوسف کینی په نیزهم درریوپریکول کافی دی لیکن هغه فرمائی چی په دی دریو واړوکښی به حلقوم اومرئ شامل وی دحلقوم اومرئ پریکول ددوی په نیزد جواز د دبیحه دپاروضروری دی ()

اېژو د کويون دي. اېژوحنفيانو د حضرت امام ابو حنيغه *کونځ* قول اختياو کړې دې اوهم په دې ئ فتوی ور کړې ده.^

قوله: قلت: فيخلف لاوداج حتى يقطع النضاع قبال لااخيال: ابن جريج يَهُ عَلَيْ فرمائي

) قال ابن سيده الودجان عرقان من الراس الى السخر والنجمع اوداج)لسان العرب:ح٢ص٣٩٧)) بدائع الصنائع ح ص ١٤)

) الذخير، للقرآفي :ج عُص ١٣٣. فتح الباري ج ٩٩٩ ٧٩٩)

) کتاب الام ج۲ص۲۵۹و فتح الباری ج ۱۹ص۹۷۹)

م عمدة القارى (ج ٢١ص ١٢١)

) احكام الذبائع . فتح البارى : ٨) بدائه اله : ١١ - ٥٠ (٢ . ٤)

) بدائع الصنائع ج۵ص۲ ۱۰،۶)) فتح الباري ج ٩ص ٧٩٩)

چې مادعطاء بن ابي رباح نه تپوس او کړوچې که رګونه روستوپریښودې شي تردې پورې گڼې ابن جريج پيند فرماني چې نافع پيند ماته بيان کړې دې چې حضرت ابن عمر ناتو د مرار مغزپريكولوند منع فرمائيلي ده

يخلف دمجهول صيغه ده او داج ددې نائب فاعل دې يعنی رګونه پريکول اوروستوپريښو _{دل} اومخكښې حرام مغزهم پريكړېشي

نخاع دنون په فتح اوضمه سره خرام مغزته وائي دادڅټ په هډو کي کښې يوسپين رګوي (

والحبن نافع داد ابن جريج قول دي. صاحب هدایه فرمائی که چادذبح کولوپه وخت کښې حرام مغزهم پریکړل نوداشان کوز

مکروه دی،بیاهم ذبیحه خوړل به حرامه نه وی، ۲٫ دابن جريج مذكوره تعليق عبدالرزاق موصولا نقل كړې دې, ٢٠,

<u>وق ال سعيد بن جبير عب أس الذكاة في الحلق واللبة): حضرت ابن عباس</u> الله فرمائي چې دبح صرف په حلق اوسینه کښې وي البة، دلام په فتحه او دبا، په تشدید

سرد، (موضع القلادة من الصدن دسيني هغه ځائي ته وائي چرته چه هار (اميل) وي دي ته منحر وائى ، الدي تعليق مطلب دادې چې ذبحي والا خناوردې حلق سره پريكړې اونحروالا خُناور اوښَ وغيره، منخرلره يعنٰي پُه سينه کښې برچِه اوويشتې شي اوډبح دې کړې ډبح اختياري كنبي حلق اوليه نه علاوه نوري حصي كه پريكړي نو خنا وريه حلال نه شي د حلق په اعلى. أُوسط أواسفُل بِه هره حصه باندي چاره ايښودلي شي او ذبح كولي شي. علامه عيني ميني فرمائي چې الذكاة في الحلق واللهة، كسې (في) د ربين، په معنى كسې ده يعني دحلق

اوسينې پدمينځ کښې ځناورپه دبح کولې شي ۴۹ سعيدېن منصور اوامام بيقهي دا تعليق موصولا نقل کړې دي. (٢

حضرت حافظ ابن حجر پيلتي فرماني چې حضرت امام بخاري پيلتي داتعليق ذكركړې دې اوشاند چې ددې دديث دضعف طرفته ئي اشاره کړې ده چې په دې کښې يوصحابي دحضورنبی کریم نظر نه تپوس کوی چی ویادسول الله صلی الله علیه وسلم اماتکون الذکاة الامن

كشفالباري

^{&#}x27;) عمدة القارى :ج٢١ص١٢٢، هو الذي يكون في فقار الصلب شيبه بالمخ باالقفايقال له ايضاخيط الرقبة :فتح البارى :ج ٩ص ٧٩٩)

⁾ الهدايه مع فتح القدير كتاب الذبائح:ج٨ص١٥)

⁾ فتح الباري ج٩ص٧٩٩)

^{&#}x27;) فتح الباری ج۹ص ۸۰۰)

م) عمدة القارى ج ٢١ ص ١٢٣) ^ا) فتح البارى ج٩ص٨٠٠)

اللهة والحلق قال : فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم لوطعنت في فغذها لاجزاعنك رايعني په پتون كنيى نيزې وهلوسره به ذبح درست وى. ليكن چې كوموخلقو داحديث قوى كنړلي دې، هغوى داحديث په ذبح اضطراى باندې محمول كړې دې. ()

قوله وَقَالَ ابْرُ عُمَرَوَابْرُ عَبَّاسِ وَأَنَّسْ إِذَا قَطَعُ الرَّأْسَ فَلاَ بَأْسَ: يعنى ذبح كولوكښى كه سرپريكړې شى نوهيڅ حرج نشته دې، دحضرت ابن عمر راتش اثرلره ابوموسى پيځ، دحضرت ابن عباس راتش اثرلره ابى شيبه او دحضرت انس راتش اثراره هم ابن ابى شيبه موصولانقل كړې دې ٢٠

ذبّح كولوكښّې سرپريكول مكروه دى بياهم ذبيحدبه جائزوي رئّ

قوله تَحَوِّنًا عَلَى عَهْدِ النَّبِي صلى الله عليه وسلم - فَرَسًا فَأَكَلُنَاهُ: حضرت امام بخارى *يُنِيَّة* داحديث په ړومبي ځل دالته ذكركړې دې (^٥)

مُصُرِّت اسماء بنت ابی بگر گاگا فرمائی چی مونردعهدنیوی کاه کنبی آس ذیح کړو او اومو خوړلو ډومبی روایت کنبی درنحر) لفظ دی اودویم روایت کنبی دذبحنالفظ دی آس نحر کولی هم شی اوذبح هم لیکن ذبح افضل ده نحراوذبح دیوبل په معنی کنبی استعمالیږی هشام نه روایت کولووالا چرته دنحراو چرته درذبحنا، لفظ استعمال کړی دبی ()

تسميدوريد کويو د پوء د دو اړې د داد. امام نووی گینځ فرمائی چې دادواړه بيل بيل واقعات دی يو کښې آس ذيح شوې وو اوبل کښي نحر شوې وو.(')

قوله اتاَبَعَهُ وَكِيعٌ وَالرِّرُ عُييُنَةً عَرُ هِ هِمَا مِرفِي التَّحْرِ: يعنى وكيع اوسفيان ابن عينه دهشام دشاگردجريرمتابعت (نحر) كښې كړې دې هغوى هم خپل روايت كښې دنحرلفظ استعمال كړې دې،دامتابعت امام احمدموصولا نقل كړې دې (^)

⁾ سنن ایی داود کتاب الاضاحی باب ماجاء فی ذبیحه المتردیة (رقم الحدیث: ۲۸۵۲) ج۳ص ۱۰۳)) فتح الباری :ج۹ص ۸۰۰)

⁾ فتح البارى :ج ٩ص ٨٠٠)، عمدة القارى :ج ٢١ص ١٢٣)

⁾ اوتحورني هدآيه مع فتح القدير كتاب الذبائح :ج ١٥ص١٥. عمدة القاري ج ٢١ص١٢١)

^{ثم} (۵۱۹۳) العديث آخرجه مسلم فى الذبائع بآبَ فى اكل لعوم الخيل (رقم الحديث ۱۹۴۲)ج٣ص ١٠٥٤. واخرجه ابن ماجه فى الذبائع باب لعوم الخيل (رقم العديث : ۲۱۹) : ج٢ص ١٠۶٤. واخرجه النسائى فى الاطعمة باب نسخ تحريم لعوم الخيل (رقم العديث ٤٤٤٤): ج٤ص١٥٢) فتح البارى ج٩ص١٠٨ عمدة القارى ج٢١ص ١٢٣)

⁾ فتح الّباری ج ۹ص ۲۰۱۱ و عددة القاری ج ۲۱ص ۱۲۳)) عدد القاری ج ۲۱ص ۱۲۳)

مُ (۵۱۹٤) عَمَدة القاري ج ۲۱ ص ۱۲۳)

بابمَا يُكُرَةُ مِنَ الْمُثْلَةِ وَالْمَصْبُورَةِ وَالْمُجَثَّمَةِ

١٩٢١م (مُحَدِّثُنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شَفَيَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدِ قَالَ دَخَلْتُ مَعَ أَنْسِ عَلَم الْحَكَمِهِ بْنِ أَيُّوب، فَرَأَى عِنْلُمَانًا - أُوفِنْيانًا - نَصَبُوا دَجَاجَةً يَرْمُونَهَا. فَقَالَ أَنْسٌ مَهَى النَّبِي.

صلى الله عليه وسلم-أن تُصْبَرَ الْبَهَامُ.

ا٥٩٥٥ عَدَّ تَنَا أَحْمَدُ بِنُ يَعَقُوبَ أَخْبَرُنَا إِسْحَاقُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ عَمْدِوعَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَهُ يُحَذِّنُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ-رضى الله عنهما - أَنَّهُ دَعَلَ عَلَى يَغْيَى بْنِ سَعِيدٍ وَغُلَامٌ مِنْ بَنِي يَخْشَ رَابِطٌ دَجَاجَةً يُرْمِينَا، فَمَنَى إِلَيْهَا الْبُنُ عُمَرَ حَتَّى حَلَّهَا، فَمَ أَفْبَلَ بِمَا وَبِالْغُلَامِ مَعَهُ فَقَالَ الْجُرُوا غُلاَمَكُمُ عَنْ أَنْ يَصْبِرَ هَذَا الطَّلَبُولِلْقَتُلِ، فَإِنِّي سَمِعْتُ النَّبِي - صلى الله عليه وسلد- نهَى

ڵ۩٠٤عَدُر: بَيِعَادُ عَارِكَ عِلَى عَدِّنَا أَبُوعَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشُرِعَنْ سَعِيدِبْنِ جُبَيْرِقَالَ كُنْتُ إ٨٩ ١٩عَ مَّا تَثَنَا أَنُوالنَّعْبَانَ حَدَّثَنَا أَبُوعَوَانَةَ عَنْ أَبِي بِشُرِعَنْ سَعِيدِبْنِ جُبَيْرِقالَ كُنْتُ عِنْدَالِنِ عُمَرَ فَمَرُّوا بِفِتْيَةِ أَوْبِنَقُر نَصَبُوا دَجَاجَةً يَرْمُونَهَا، فَلَمَّا رَأُواالِنَ عُمَرَ تَقَرَّقُوا عَنْهَا، وَقَالَ الْبُ

عُرَّمَنُ فَعَلَ هَذَا إِنَّ النَّبِيِّ -صِلَى الله عليه وسلم-لَعَنَ مَنُ فَعَلَ هَذَا. عَابَعَهُ سُلِيَّانُ عَنْ شُعْبَةً حِنَّاثَنَا الْبِهَاكُ عَنْ سَعِيدٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَلَعَنِ النَّبِي -صلي الله عليه وسلم- مَنْ مَثَلَ بِالْحَيْوَانِ. وَقَالَ عَدِى عَنْ سَعِيدِ عَنِ الْبِي عَبَّ السِّي عَنِ النَّبِي -

٥١٩٧١ مَذَّتَنَا حَبَّا بَهُنُ مِنْهَ ال حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَغْيَرْنِي عَدِي بُنُ ثَابِتِ قَالَ سَمِعْتُ عُبُدَاللَّهِ بُنَ يَزِيدَعَنِ النَّبِي -صلى الله عليه وسلم-أَنَّهُ مَهَى عَنِ النُّهُبَةِ وَالْمُثْلَةِ. [ر:٢٣٤٢]

قوله (مصبورة): هغه ځناورته وائي چې هغه او تړلې شي او *غشي پناګولئ س*ره او ویشتلې شي. **قوله** : (هجثمة): هم دمصبوره په معنی کښې ده داشان که يوخناوروژلې شوې وي نودهغې

صوړں جارت دی د) روایت باب، حضرت امام بخاری کینځ دالته په ړومبی ځل د کړکړې دې ړومبې روایت کښې هشام بن زیدوانی چې څه دحضرت انس تاکنځ سره حکم بن ایوب لره ورغیلم حضرت انس تاکنځ څوهلکان یاځوان اوکتل چې یوچرګمئۍ تړلې ده اوهغه په غشی باندې اولي، حضرت انس تاکنځ

[&]quot;) الحديث اخرجه مسلم في كتاب الصيدوالذبائح باب النهى عن صيد البهائم (رقم الحديث ١۶۵۶)واخرجه ابوداود في كتاب الضحاياباب الرفق بالذبيحة (رقم الخديث: ٢٨١٤) واخرجه ابن ماجُه في كتاب الاضحى باب النهى عن صبرالبهانم وعن المثلة (رقم الحديث :٣٢٢٥) واخرجه النساني في الضحاياً. باب النهي عن المجثمة رقم الخديث: ٤٣۶ ٤) ") عمدة القاري ج ٢١ص ١٢٤)

چرهي طرفته ورغللو اوهغه لمي پرانيسته اياني دې چرنجي طرفته اشاره او کړه اوهغه هلک ده يې طرفته اشاره او کړه اوهغه هلک ده يې او ونيل چي خپلو پچولره دمارغانو د پاره تړل اووهلونه منع کړه . ځکه چې حضور نبي کړيم نظانه نه ما اوريدلي دي چې حضورنبي کريم نظان چو پايه وغيره تړل او دا وهلونه منع فرمانيلي ده . د مانيلي ده . د باب په دويم روايت کښې حديث اصحاب صحاح نه صرف حضرت بخاري مهيد نقل کړې

دې نو علامه عيني مينځ فرماني چې (دالحديث من افرادۍ (۱

قوله ثير اقبل بها وبالغلام معه فقال: يعنى بيائ چرګه واخستله او خپل ځان سره ولاړهلک ته ئي اووئيل رهنا لطبن علامه کرمانی پینځ فرمانې چې درطير، اطلاق په مفردباندې ډيرکم کيږي،مفرد دپاره رطائر، مستعمل دې،(طير، عام طورجمع دپاره رائي.دلته ددې اطلاق په مفردباندې کړې شوې دې.(^۲)

حَضَرَت حافظُ ابن حجرﷺ داردکري دي،اوفرمائني چې دلته (طير) نه جنس (طير) مراد

اخستې شوې دې ددې وجې دطائرپه ځائې دطيرلفظ استعماليږي () علامه عينې ﷺ داردکړې دې،اوفرمائي چې اشاره يوطرفته وه چې تعين دپاره

كيږى.داسَې صورت كښې خنس خنكه مراد آخستې شى (ئُ) **خوله** : <mark>تابعه سليمارے عرب شعبه : يع</mark>نى دابوبشرچى دده نوم جعفربن ابن ابى وحشيه دې متابعت سلميان بن حرب دشعبه نه روايت نقل كړې دې،دامتابعت بيهقى موصولانقل كړې

قوله وقال عدى عرب سعيد عرب ايرب عباس عرب النبي عَلَيْمًا: ابوبشر أومنهال داروايت دحضرت عبدالله بن عمر الله نقل كړې دې اوعدى بن ثابت دسعيد بن جبير الله يع مدرو ايت دحضرت عبدالله بن عباس الله نه نقل كړې دې

داتعلیق امام مسلم موصولانقل کړې دې ددې الفاظ دا دی چې «لا**تتغنواشینا فیه ا**لو~~و ۶ غرضا~~) یعنی یو دی روح څیزلره نشانه اوهدف مه جوړوئی د ′ ›

⁾ عمدة القارى ج ٢١ص ١٢٥)

⁾ شرح بخاری للکرمانی :ج ۲۰ س ۲۰ (۱۰ ۴

⁾ فتح البارى :ج ٩ ص٨٠٣)

⁾ فتع البارى:ج ٩ص٨٠)

رٌ) عمدة القارى ج ٢١ص١٢٥) فتح البارى ج ٩ص٨٠٣)

⁾ عمدة القارى ج ٢١ص ١٢٥)

كشف البكارى

دباب آخرى روايت كنبى دىهمة لفظ راغلى دى.علامه عينى رئيل فرمائى چې هواخد مال اللور تهرا رجهران

بأب لحمرالدَّجَاج

ا٥٩ ١٩٨ حَدَّثَنَا يَعْيَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ غَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ عَنْ زَهْدَر الْجَرُمِي عَنْ أَبِي مُوسَى - يَعْنِي الأَشْعَرِي - رضى الله عنه - قَالَ رَأَيْتُ النَّبِي - صلى اللهُ

عبي وسنة (٩١م الحاحَدَّ تَنَا أَبُومُعُمْرَ حَدَّ ثَنَا عَبُدُ الْوَارِبِ حَدَّثَ أَلْيُوبُ بُنُ أَبِي تَمِيمَةَ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ زَهْدَ هِ قَالَ كُنَّاعِنْدَأَمِي مُوسَى الْأَشْعَرِي، وَكَانَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ هَذَا الْحَى مِنْ جَرْمِ إِخَاءٌ فَأَتِى بِطِعَامِ فِيهِ لَحَمُّ وَجَاجٍ، وَفِي الْقُوْمِرَ جُلَّ جَالِسٌ أَخْرُ فَلَمْ يَدُنُ مِنْ طَعَيامِهِ قَالَ ادْنُ فَقَلْ زُأَيْتُ رَمُولَ اللَّهِ-صَلَى الله عليه وسلم- يَأْجُلُ مِنْهُ. قَالَ إِنِي زَأَيْتُهُ أَكَلَ شَيْعًا فَقَيْرَتُهُ، تَخْلَفْتُ أَنْ لَآ آكُلُهُ. فَقَالَ اذْنُ أُخْبِرُكَ-أُواْحَدِّنْكَ-إِنِّى أَتَيْتُ النَّبِي -صلى الله عليه وسلم-فِي نَقِرِ مِنَ الأَشْعَرِيِّينَ، فَوَافَقْتُهُ وَهُوَ عَضْبَانُ، وَهُوَ يَقْسِمُ نَعَبًا مِنْ نَعَم الصَّدَقَةِ فَاسْتَحْمَلْنَاهُ . تُحَلِّفُ أَنُّ لَايُمْيِلَنَا أَقَالَ «مَاعِنْدِي مَاأَمْلِكُمْ عَلِيْهِ». ثُمَّ أَتِي رَسُولَ اللّه - صِلى الله عليه وسلم-بِنَهُ مِنْ إِبِلِ فَقَالَ «أَيْنَ الأَشْعَرِيُّونَ أَيْنَ الأَشْعَرِيُّونَ ». قَالَ فَأَعْطَآنَا مُثَنَ ذُوْدِغُوِّ الذَّرَى، فَلَيْنُمَا غَيْرَ بَعِيدٍ، فَقُلْتُ لأَصْحَابِي نَسِي رَسُولُ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم- يَمِينَهُ، فَوَاللَّهِ لَبِنْ تَغَفَّلْنَا رَسُولَ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم- يَمِينَهُ لاَنُفُلِحُ أَبَدًا. فَرَجَعُنَا إِلَى النِّبِي-صلى الله عليه وسلم- فَقُلْنَا يَارَسُولَ اللَّهِ إِنَّا اسْتَخْمَلْنَاكَ، فَحَلَفْتَ أَنْ لاَتَحْمِلْنَا فَظَانَنَّا ٱلَّكَ نَيِيتَ يَمِينَكَ. فَقَالَ «إِنَّ اللَّهَ هُوَ مَمَلَكُمُ وإِنِّي وَاللَّهِ إِنْ شَاءَاللَّهُ لِأَخْلِفُ عَلَى يَمِينِ فأرَى غَيْرَهَا خَيْرًامِنْهَا إِلاَّ أَتَيْتُ الَّذِي هُوَخَيْرٌ، وَتَحَلَّلُتُهَا». [ر: ٢٩٤٢]

دهاج اسم جنس دې دال باندې زير . زبر اوپيش ټول اعر اب درست دی مفرد ئې دجاچة ده (^۲) ابرهيم حربي پُيليَّة په غړيب الحديث کښې ددې تشريح کړې ده اووئيلي ئې دې چې (دجابې ددال په کسره سره دچرګ دپاره استعماليږي چې ددې واحد ديك دې او د دال په فتحه سره د چرګې دپاره استعماليږي چې ددې مفرد (دجاچة)دي ۲٫

داردې د ريدې نه مشتق دې چې ددې معنى تيزى كول دى چرګه هم چو نكه مخكښي روستو

⁾ عمدة القارى ج ٢١ص ١٢٥)

⁾ فتح الباري جـ ٩ص٨٠٥، عمدة القارى:ج ٢١ص ١٢٤)) فتح الباري جـ ٩ص٥٠٨ عمدة القارى:ج ٢١ص ١٢٤)

تيزئي سره زي رازي، د دې و چې دې ته ، دجاجه ن و ائي چرګه بالاتفاق حلاله ده روآیت باب کښې زهدم بن مضرب فرمانی چې مونرخضرت ابوموسی اشعری اللہ سره ناست ووزمونز په مينځ کښې او جرم قبيلې په مينځ کښې رورولي وه خوراک راوړې شوچې په هغې کښې د چرګې غوښه وه په ځلقوکټبې يودسور رنګ سړې وو هغه خوراک ته نزدې رَّانَغُلُو ابوموسي أَشْعَرِي لِلْأَثْرُا هَغْهُ تَهُ اوُونُيلَ جِي نزدي راشه خُكُهُ ماحضورنبي كريم الله دَّچرګې په غوښه خوړولوليدلې ووهغه سړې اوونيل چې ماچرګه دداسې څيزپه خوراک ليدلي ده چې دهغې نه زمانفرت دې نوماقسم اخوړوچې زه به چرګه نه خورم ابوموسي ۱۳۵۸ م اشعرتی اللين اوفرمائيل چې نزدې راشه تاته دې اووايم چې زۀ څواشعريانوسره دحضورنبي کریم نایم په خدمت کښې حاضرانوم په هغه وخت کښې چې حضورنبي کریم نایم دغصې په حالت کښې وواودصدقي ځناورنې تقسيمول مونږدحسورنبي کريم نايل نه دسورلي دياره ځناوراوغونېتل نو حضونبي کريم گڻيم اوفرمائيل چې مونږته به هغه سورلي نه راکوي اونرمَائيل ني چي ماسره تاسولره دسودلي دخناوردرکولودپاره هيڅ نشته دې دې نه پس حَصُورِنبي کريم تَلَيُّ اوفرمائيل چې اشعري تُلَيُّ چِرته دې ؟ اشعري تُلَيُّ چِرته دې ؟ بيا ني مونوته أوجتو كوبونو والا پنځه سپين أوښان راكړل مونوڅه ساعت ايسار وونوما خپلو مَلَكُرُوتهُ أَوْوَئِيلَ چِيَ شَائِد رُسُولُ اللَّهُ عَلِيمًا خَيْلَ قَسْمٌ هَيرَكُمْ، دې، كه مونوحَسُورْنبى كريم عَلَيْمُ دَدُوى عَلَيْمٌ دَقَسَمٌ نه غَافَلَ اوساتلو نويه الله قسم مُونُرِبُّه هم فلاح اونه مومو نومونو دحضور نبي كريم گلل خدمت حاضر شواوآومووائيل چې يارسول الله تاللم مونږ ستاسونه سورلي اوغوښتله نوتاسوقسم اوخوړو اوفرمائيلي موووچې تاسوبه مونږته سورلی نه راكوني واوبيامومونو ته راكره بس مونوته خيال راغلوچي شاندتاسوخپل قسم هيركړې دې حضور کریم نامی او فرمائیل چې تاسوته الله سورلی در کړې ده.او چې کله هم زهٔ بخدا وایم په یوخبره باندې قسم خورم اوبیاښیګړه ددې نه په غیرکښې اووینم نوهغه کارکوم چې په هغې کښې ښیګره وی او کفاره ورکوم اوقسم ماتوم.

قوله: (زهلام): زهدم دزا په فتحه سره دبصرې ثقه راوی دې ددوی دپلارنوم مضرب بضم الميم و بفتاح الضادو تشديد الراء المكسوره دې داد قبيله جرم دې، صحيح بخاری كښې ددوی دوه حديثونه دی يو حديث باب او دويم كتاب المناقب كښې تيرشويدې ()

قوله کناعندایی موسی الاشعری و کاربینناوبین هذاالحی می جرم اخاء: په دې عبارت کښې شائدراوی نه غلطی شوې ده ځکه چې زهدم جرمې دې هغه پخپله دقبیله جرم نه دې نوبیادا وئیل چې زمونږد قبیله جرم او ابوموسي اشعری گات په مینځ کښې رورولی وه نود کتاب التوحید په آخر کښې حضرت امام بخاری گولت داروایت نقل کړې دې په هغې کښې داالفاظ دی چې وکان بین مذاالعی من جرم و بین الاشعریون و د و اعلی حضرت حافظ

⁾ فتح الباري ج ٩ص٨٠٥ عمدة القارى:ج ٢١ص١٢٥)

^{ً)} فتح الباري ج ٩ص ٨٠٤)

ابن حجر روطية فرمائي چي وهن الرواية هي المعتمدة الدرا

قوله: نوفي القوم رخل جالس احمر: حضرت حافظ ابن حجر کاتی په ډیرروایتونه کښې نقل کړی دی چې ددې رجل نه مرادپخپله راوی دې حدیث زهدم دې، البته هغوی _{خپل} ځان مبهم ساتلې دې ()

قوله: انى رايته ياكل شيئا فقذرته: چرګه وغيره كه ګنداوخورى نوددې په وجه _{ددې} حلت باندې هيڅ اثرنه پريوزى خوكه دومره ډيره ګندګى ئى خوړلى وى چې ددې په وجه ددې په غوښه كښې بدبو پيداشى نوبياددې خوراك مكروه دې، بعضوورته مكروه تحريمي وئيلى دى اوبعضوورته مكروه تنزيهى ()

قوله فاعطانا خمس دود غرالذري : (دود) دذال اوواو سکون سره، دريونه ترلسوپورې دا وليا فاغل في دې ابواليقا، فرمائي دا وښانو ډلې ته ذود وائي رخمس ذود) پنځه اوښان، دامرکب اضافي دې ابواليقا، فرمائي چې دمرکب اضافي په ځائې رځمسا دوه پکاردې په دې صورت کښې به رادو خمسا) نه بدل وی رغړې د داغې جمع ده په معنی دسپين رالذری (رخم الذال دا در درو چمې جمع ده رد رو قکل شيء اعلام د در څيز او چتې حصې ته د دو دی والي دلته ددې نه کوبونه مراد دی يعنی پنځه کوبدار اوښان حضورنبي کريم گهم مونږ ته راکړل رځ

ددې حديث متعلق باقي بحثور نه به انشاء الله په كتاب الايمان والنذر كښي راشي،

٢٠- بأبَ لُحُومِ الْخَيْلِ

[٠٠٠] حَدَّتُنَا الْخُمَيْدِي حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا هِشَاهِّ عَنُ فَاطِمَةَ عَنُ أَسُمَاءَ قَالَتُ تَحُرُثَا فَرَسَّاعَلَى عَبْدِرسُولِ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم-فَأَكَلْنَاهُ. [١٩١٩]

١٥٢٠١ حَدَّاتُنَا مُسَدَّدٌ حَدَّتَنَا حَمَّادُ بُنُ زَيْدِ عَنُ عَمْرِو بُنِ دِينَا رِعَنُ مُحَمَّدِ بُنِ عَلِى عَنْ جَارِ بُنِ عَبْدِ اللّهِ-رضى الله عنهم-قَالَ نَهَى النَّبِى-صلى الله عليه وسلم-يَوْمَ خَيْبَرَعَنْ كُومِ الْحُبُرِ وَرَخَّصَ فِي كُومِ الْخَيْلِ. ارتكام ١

داس د غُوسَى خوړلو حكم دحضرت امام شافعي الله حضرت امام مالك الله او يد حنفيه كنيې دصاحبينواو دجمهور علماء كراموپه نيزداس غوښه خوړل بلاكراهت جائزده (٩)

۱) فتح الباري ج ۹ص۷۰۶)

⁾ فتح البارى ج ٩ص٧٠٥)

[&]quot;) ردّالمختار مع درمختارج۶ص ۳۴۰) ") مذکوره تشریح دپاره اوگوری عمدة القاری ج۲۱ص۱۲۷).فتح الباری ج۵۰۸۸۸

ا او گورئ شرح المهذب :ج ٩ص او كتاب الاثار (١٨٠)

دحضرت امام ابوحنیفه گین او مام مالک گین په نیزمکروه ده ()مام اعظم او امام مالک پین نه دمکروه تحریمی او مکروه تنزیهی دو اړه روایتونه منقول دی () چمهورد حدیث باب نه استدلال کوی

داشان دحضرت جابر وللشيخ دروايت نه هم استدلال كوى دان رسول الله تهيل دهي يوم الخهير عن الحوم الحمد المعرم ا

حضرت امام ابو حنيفه مُوسَلَّة دامام ابوداود دروايت نه استدلال كوى، «نهن دسول الله وَهُمَّمَ عن اكل لعوم الخيل والبغال والعدين ()

٢٨-بأب كُومِ الْحُمُرِ الإِنْسِيَّةِ

فِيهِ عَنْ سَلَمَةً عَنِ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم

(٤ · ٢) حَدَّ نَشَأَ صَدَقَةً أَخْبَرَنَا عَبْدَهَ قُعَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ سَالِمِهِ وَنَافِعِ عَنِ الْم عنها-نَهُ النَّهِ -صلى الله عليه وسلم-عَنْ كُومِ الْحُمُو الْأَمْلِيَةِ يَوْمَ خَيْبَرُ.

حَدِّثْنَا مُسَدِّدُ دَخَّاثَنَا يَغِيُّى عَنُ غَبَيِّدِ اللَّهِ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنُ عَبُيْ اللَّهِ قَالَ نَهَى النَّيِي - صلى الله عليه وسلم - عَنْ كُورِ الْحَبُرِ الْأَهْلِيَّةِ. ثَابَعَهُ ابْنُ الْمَبَارَكِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِير. وَقَالَ أَبُو أَسَامَةُ عَنْ غَبِيُهُ اللَّهِ عَنْ سَالِحٍ.

(٥٢٠٣) حَذَّ نَشَا عَبُدُ اللَّهِ بِنُ مُ يُوسُفَ أَخْبَرَا مَا لِكُ عَنِ ابْنِ شِمَا بِعَنْ عَبْدِ اللَّهِ وَالْحَسَ ابْغَى فُخَيِّدِ بْنِي عَلِى عَنْ أَبِيهِمَا عَنْ عَلِى - رضى الله عنهم - قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - عَن الْمُثْعَةِ عَامَ خَيْبَرَو كُلُومِ مُثَمِر الإلْبِيَّةِ. [ر: ٣٩٧٩]

(4°. b) حَذَّثَنَاسُلَمَّاكُ بُنُ حَزُبُ حَنَّاتَشَاخَتُ الْعَنْ عَمْروعَنْ مُحَنَّدِبْنِ عَلِى عَنْ جَابِدِبْن عَبْدِاللَّهِ قَالَ نَهَى النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- بُوْمَ خَيْبَرَعَنْ كُوْمِ الْحُنُهِ، وَدَخَّصَ فِي كُومِ الْخَيْلِ. ار: ٢٩٨٢)

٥٠٠٥) حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَخِيَى عَنْ شُعْبَةَ قِالَ حَدَّثِنِي عَدِى عَنِ الْبَرَاءِ وَالْبِي أَبِي أَوْضَى رضى الله عنه مدقا لاَتَهَى النَّبِي -صلى الله عليه وسلم-عَنْ كُومِ الْحُمُورِ (ر ٢٩٨٤)

⁾ اوجزالمسالك كتاب الصيد.باب مايكره من اكل الدواب:ج ٩ص ١٨٠)

⁾ اوجزاً المسالك كتاب الصيد باب ما يكروه من اكل الدواب :ج٥ص ١٨٠. و تكملة فتح الملهم :ج٣ص ٥٩٥. وقال ابوحنيفه اكره لحم الخيل فحمله ابوبكرالرازى على الننزيه وصح عنه اصحاب المحيط والهداية والذخيرة التحريم وهوقول اكثرهم وعن بعضهم يائم اكله ولايسمى حراما (فتح البارى: ج٥ص ٨١١)

⁾ صحيح مسلم كتاب الذبائح باب اكل لحوم الخيل (رقم الحديث: ١٩٢٤ ١٩١٤)

⁾ سنن ابوداود كتاب الاطعمة باب في اكل لحوم الخيل (رقم الحديث ٢٧٩٠ج ٢٥٣)

(٤٢٠٢) حَدَّثَنَا إِسْمَاقُ أَخْبَرُنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِيمِ عَنِ ابْنِ شِهُالِ أَنَّ أَبَا إِذْرِيسَ أَخْبَرُهُ أَنَّ أَبَا ثَعْلَبَةً قَالَ حَرَّمَ رَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - كُومَ الْخُبُرِ النَّذِينَ - عَانَدُ مِنْ اللَّهِ عَلَيْهِ اللَّهِ عَلَيْهِ اللَّهِ عَلَيْهِ وسلم - كُومَ الْخُبُرِ

الأُهْلِيَّةِ ثَابَعُهُ الزَّبِيْدِي وَعُقَيْلٌ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ. ٧١- ١٥٢ وَقَالَ مَالِكٌ وَمُعْبُرٌ وَالْمَاجِنُونُ وَيُولُسُ وَابْنُ السُحَاقَ عَنِ الزَّهْرِي نَهَى النَّبِي-

صلى الله عليه وسلم - عَنْ كُلِّي ذِي نَابِ مِنَ السِّبَاعِ. ١٥٢١، ١٥٤٤

[٥٢٠٩] حَذَّ ثَنَا عَلِى بُنُ عَبْدِ اللَّهِ حَذَّ ثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمْرٌو قُلْتُ لِجَابِدِ بُنِ زَيْدٍ يَزْعُمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم- عَنْ مُحُر الأَهْلِيَّةِ فَقَالَ قَدْكَانِ يَقُولُ ذَاكَ الْحَكَّمُ بُنُ عُمْرُوالْغِفَارِى عِنْدَنَا بِالْبَصْرَةِ، وَلَكِنْ أَبَى ذَاكَ الْبَعُرُ ابْنُ عَبَّاسٍ وَقَرَأُ (قُلْ لِأَجِدُ فَعَالُوهِ إِلَّهِ كُوَّمُ مَا).

د خودغو ښې حکم: رحمرو وح**شية**) بالاتفاق حلال دى، رحمرانسية، يعنى دخرغوښه دجمهورو علما ، يه نيزحرامه دود ()

دحضرت امام مالک کیلئے نه درې روایتونه منقول دی،یوروایت دجمهورومطابق دویم مطلقادجواز اودریم دکراهت (۲ حضرت عبدالله بن عباس کائئٹو نه هم جواز منقول دې،لکه څنګه چې دلته دباب په آخری روایت کښې دی. حضرت ابن عباس کائٹو نه دویم روایت

کښې توقف منقول دې نوشعبی ددوی نه نقل کړی دی چې هغوی فرمائی چې ۱۷ ادری انهی عنه رسول الله ۱۶ هغوی فرمائی چې ۱۷ ادری انهی عنه رسول الله ۱۶ هغوی الله ۱۶ هغوی هغوی ۱۲ مناس کم

یعنی ماتد معلومه نه دی چی دخیبرپه موقع حضور نبی کریم گلم دخرونو دغونیونه کوم ممانعت کی دی.داپه دی وجه وو چی حضور گلم سره اندیښنه وه چی هسی نه سورلی ختمی شی ځکه خلقوپه خرونوباندی سورلی کوله یاقطعی طورحضورنبی کریم گلم داحرام کړل دجمهورعلماء کراموپه نیزداحادیث باب په وجه دخرونوغوښه حرام ده. بعضواحادیثو گښی درلحومحین دحرمت وجه دابیان شوې ده چی هغه محند می خورری داهم یووجه راغلی ده چی

⁽⁾ فتح البارى :ج ٩ص٨١٨، والابواب والتراجم ج٢ص٩٣)

⁾ فتح الباری :ج۹ص۸۸)) فتح الباری :ج۹ص۸۸۸)

داشان به دسورلودپاره ځناورختم شي.ليکن دلته باب کښې دحضرت انس ﷺ روايت

کنی اصل وجه ذکرشوې ده چې رقانها رجس کنی استدلال کوی غالب بن ابجر چې کوم حضرات دې لره جانزګنړی هغه دابوداود یوروایت نه استدلال کوی غالب بن ابجر فرمائی چې مونږ په قحط کښې مبتلاء وو په کورکښې صرف خرپاتې شواوبل څه څیږد خوراک دپاره نه وو هغوی راغل اوحضرت نبی کریم کالله ته نې شکایت او کړو چې حضورنبي کریم خود خرونو غوښه حرام کړې ده او خما په کور کښې صرف دخونونه سوابل څه نشته دې،نو حضور نبی کریم کلاله او فرمائیل چې راطعم اهلاک من سین حبرك فاتبا حمتها من ایمل جوال انتریق یعنی الجلالة دایوند کې ل کوروالو ته دخرغوښه ورکولی شئ ماد ګند ګی په

وجه دحرام ګنړلې وه

رين ليكن حضرت مآفظ ابن حجر ميني اوامام نووي ميني فرماني چي ددې حديث سند ضعيف دې او ددې متن احاديث صحيحه نه مخالف كيدو په وجه شاذدې ()

قوله :فيه عرب سلمة عرب النبي عَ<u>الْمُنِيمُ :</u> دسلمة بن الاكوع روايت حضرت امام بخارى پينچ په باب المغازى كښې موصولا نقل كړې دې (ً)

قوله وقال مالك ومعمر والماجئون ويونس وابن اسحاق عن الزهرى ....: دامام مالک تعليق په راتلونکی باب کښی موصولا رازی دمعمراويونس حسن بن سفيان موصولا کړې دې درماجشون ويسف بن يعقوب تعليق لره امام مسلم موصولا نقل کړې دې درماجشون نقل کړې دې درم

قوله: يقول ذاك الحكم بر عمروالغفارى عندنا بالبصرة): حميدى په خپل سند كنبى دومرد اضافه كړې ده چې ، تدىكان يقول ذالك الحكم بن عمروعن رسول الله) يعنى دلته د بخارى په روايت كنبى خوصرف دومره دى چې ، دسى عن لحوم الحمر الانسية، خبره زمون په نيز بصره كنبى حكم بن عمرو به وئيل ليكن دحميدى روايت كنبى دى چې حكم دا خبره دحضور نبى كريم باغلاند نقل كوى اومرفوعا ئى بيانوله

قوله: ولكن ابر ذالك البحر ابر عباس وقرا (قل لا اجد فيما اوحى الي محرما: ربح، دحضرت ابن عباس الله صفت ئي

⁾ سنن ابي داود كتاب الاطعمة (رقم الحديث:٣٨٠٩)

⁾ فتح البارى : ج ٩ص٨١٨ وشرح مسلم للنوى. كتاب الذبائع.باب تحريم اكل لحم الحمر الانيسه :ج ٢ ص ١٤٩)

⁾ كشف البارى كتاب المغازى: ١٤٠٤_

⁾ فتح الباری ج۹ص۸۱۷ *(۸۱۶*۸۱۸)

مهالفة موصوف باندې مقدم كړې دې. دابن مردويه روايت كښې تفصيل دې. په هغې كښې د كښې تفصيل دې. په هغې كښې د كښې

بن مردود يدددېې روايت تصحيح کړې ده ن ۲۹ - **باب اُڪُل ڪُل ذِي نَابِ مِنَ السِّبَاعِ**

[٥٢١٠] حَدَّثَنَا عَبُدُ اللَّهِ بُنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَن ُ ابْنِ شِهَا بِعَن أَبِي إِدْرِيسَ الْخُولاَنِي عَن أَبِي إِدْرِيسَ الْخُولاَنِي عَن أَبِي قَلْبَةَ - رضي الله عنه - أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - نَهَى عَنُ أَكُل كُل ذِي نَابِ مِنَ البِّبَاعِ.

تَابَعَهُ يُونُنُ وَمَغْمَرٌ وَالْبُ عُينِنَةَ وَالْمَاجِهُونُ عَنِ الزَّهْرِي. [ر: ٥٢٠٤]

قوله: (ناَّب): مخامخ څلورو غاښونو ته وائی. دا دواړه طرفونه ته وی اردو کښې دې ته کچلی وائی (۲) درندې دناب په ذریعه څیرول کوی علامه عینی رُونیځ فرمائی چې «المواد بالناب مایعددېه علی العیوان دینتوی په ۲۵

د**درندو د غوښې حکم** روايت کښې دی چې حضور نبی کريم گالا دهرهغه ځناور دخوراک نه منع کړې دد چې کوم په ناب باندې خوراک کوي.

دجمهو را علما آیه نیزدانهی تحریمه باندی محمول دی، نودناب والا درندو رزمری، پرانک وغیره، غوښه حرامه دد. داشان په مخوکې سره ښکار کولووالا ځناور شاهین، گرګس وغیره، هم حرام دی ځکه چې دمسلم په روایت کښې دی چې رنهیمن کل دی تاب من السهاع ومن کل دی تالطین ک

امام مالک گئی شهور روایت کښې ناب والا درندې مکرو ه دی حرام نه دی هغوی د قرآن پاک دآیت دعموم نه استدلال کوی ،قللااجدانی مااوسی ال معهما علی طاعم یطعبه الاان یکون میته او دما مسفوحا اولحم خنویز پمخه فرمائی چې په دې آیت کښې چې کوم ځناور حرام کړې شوی دی. په دې کښې ناب والا درندې شاملې نه دی (۲)

⁽⁾ المستدرك للامام الحاكم كتاب الاطمعة : ج ٤ ص١١٥)

^{ً)} القاموس الوحيد ١٧٣١) ُ

⁾ عمدة القارى ج: ٢١ص ١٣٢) _ _ (
أ) صحيح مسلم (مع تكلمة) كتاب الصيد :ج٣ص ٥٠٠)

لأ) سورة الانعام (١٤٥)

عٌ فتح البارى :ج٩ ص ٨٢٠ وروى عنه ان العادى منه حرام كالاسد والذنب والفهد وغير، العادى مكرو. كاالثعلب (حاشية ادلدسوقى فى شرح الكبير: ج٢ ص١١٧)

جمهور فرمائي چې داآيت مکي دې اوحديث باب.هجرت نه پس دي. دايت حکم دنزول _{دو}غت سره متعلق دې چې دکوموځناورحرمت آيت کښې نه دې بيان شوې.هغه حلال دُی، بیا هم مستقبل کښی د تحریم نفی په دَی کښی نشته دی ۱٬ ، حدیث باب کښی د ډوناپ نه کوم درندګان مراد دی : دوناب نه کوم درندګان مراد دی . حضرت

حافظ ابن حجر الله ليكي چي

وراعتنف القائلون بالتحميم في المواديماله داب فقيل انه مايتقوى به ويصول على غيرة ويصطاد وبعد وبطبعه غالها كالاسد والقهد والصقروا العقاب واما مالا يعدو كاالفهم والثعلب فلا والى هذا ذهب الشاقص والليث ومن تبعها وقدور دل حل الضبع احاديث لا بأس بهاي ر

دحضرات حنفيه په نيز حديث باب په خپل عموم باندې دي. لهذاهردوناب درنده حرام ده. خهج)هم ذوناب دي. ددي وجي هغه هم حرام ده. آئمه ثلاثه ضبع مباح ګنړي، آ، هغه مستدرک حاکم کنی دخضرت جابر گائل دروایت نه استدلال کوی چی حضور نبی کریم کلیم دضیع خوړلو اجازت ورکړې دي.

عَلَامه عيني بُهُ وَحُضرت جابر الله وحديث جواب وركوي اوليكي:

وحدث جابرليس بمشهور وهو محلل والمحمر يقفى على المبيح احتياطا وقيل: حديث جابر منسوخ وقيل :حديث جابر انفي ديه عبد الرحمان بن إن عبار وليس مشهور بنقل العلم ولا هو حجة اذا نفر د فكيف اذا خالفه من هواثبت منهن

 یعنی دحضرت جابر ناای والا حدیث محلل ریعنی حلالیدو والا) دی اوحدیث باب محرم ، بعنی حرام ګرزولووالا) دې اومحرم د مبيح حکم ساقطوي

🕜 حديث جابر المائظ منسوخ وي

 دحدیث جابر اللائل راوی عبدالرحمان مشهور اوقابل حجت نه دې، خاص کرکله چې هغه دخپل نه زيات د ثقه رواي مخالف کړي دي.

قوله: تأبعه يونس ومعمر وابر عينة والمأجشون عن الزهري: يعني د امام مالك که متابعت دې حضراتو کړې دې. ددې نه په مخکې بآب کې ددې متتابعاتو موصولاً نقل کونکو ذکر تیرشوې دې سوا د سفیان ابن عیینه نه، ددوی متابعت امام بخاری کیځ په كتاب الطب كي موصولاً نقل كرى دى (٥)

⁾ فتح البارى :ج٩ ص ٨٢٠)

⁾ فتع الباري ج ٩ص ١٢١١٢٠)

⁾ عمدة القارى ج ٢١ص١٣٢)

⁾ عمدة القارى ج ٢١ص١٣٢) _

^{&#}x27;) عمدة القارى ج ٢١ص١٣٢) _

٣٠ بابجلود الميتة
 ١٥٢١١ مَذَرُنُ رُنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا يَعْفُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِى عَنْ صَالِحٍ قَالَ حَدْثِينَا وَهُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا أَبِى عَنْ صَالِحٍ قَالَ حَدَّثِينِ إِبْنُ شِعَابٍ أَنَّ عُبُدُا اللَّهِ بُنَ عَبْدِاللَّهِ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبُدُ اللَّهِ بْنَ عَبْدِاللَّهِ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبُدُ اللَّهِ بْنَ عَبْدِاللَّهِ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدُ اللَّهِ بْنَ عَبْدُ اللَّهِ بْنَ عَبْدُ اللَّهِ بْنَ عَبْدُ اللَّهِ بْنَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدُ اللَّهِ بْنَ عَبْدُ اللَّهِ عَلَى اللَّهِ عَلَى اللَّهِ عَلَى اللَّهِ اللَّهِ عَنْ مَا اللَّهِ عَنْ عَنْ اللَّهِ بْنَ عَبْدُونَ اللَّهِ عَنْ اللَّهُ عَلَيْ اللَّهُ عَنْ اللَّهِ اللَّهُ عَنْ اللَّهُ عَنْ اللَّهُ عَنْ اللَّهِ عَنْ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهِ عَنْ اللَّهُ عَنْ اللَّهُ عَلَيْ اللَّهُ عَنْ اللَّهُ عَنْ اللَهُ عَنْ اللَّهُ عَنْ اللَّهُ عَنْ اللَّهِ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَنْ اللَّهُ عَلَى الللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللْعَلَا

حَدَّثِتِي ابْنُ شَهَابِأَنَّ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بُنَ عَبَّاس - رضى الله عنهما - أُخْبَرَهُ أَنَّ رُسُولِ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - مَرْ بِشَاقٍ مَيْتَةٍ فَقَالَ « هَلاَ اسْتُمْتَعُنُورُ بِإِهَا بِهَا». قَالُوا إِنَّهُ مَيْتَةٍ قَالَ « إِنْمَا حُرُمَ أَكُلُمَا» بِإِهَا بِهَا». قَالُوا إِنَّهُ مَيْتَةٍ قَالَ « إِنْمَا حُرُمَ أَكُلُمَا»

[٢١٧] حَدَّثَنَا غَطَّابُ بْنُ عُمَّانَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جُمْيَرَعَنْ ثَابِتِ بْنِ عَجُلاَنَ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرَ قَالَ سَمِعْتُ الله عليه سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرُ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ - رضى الله عنهما - يَقُولُ مَرَّ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - بِعَنْوَمْيَتَهُ فَقَالَ «مَاعَلَى أَهْلِهَ الوَائِتَقُعُوا بِإِهَا إِمَا أَيْمَا اللهُ عَليه وسلم - بِعَنْوَمْيَتَهُ فَقَالَ «مَاعَلَى أَهْلِهَ الوَائِتَقُعُوا بِإِهَا إِمَا إِمَا اللهُ عَليه

يعني دُحضَّرت امام مالک گُولئ متابعت دې حضَّراتُو کړې دې ددې نه مخکښې باب کښې دامنابعات موصولا نقل کونکو ذکرتيرشوې دې سوا د سفيان ابن عينيه نه. د دوی متابعت

حضرت امام بخاري گُنگُهُ په کتاب الطب کښې موصولا نقل کړې دې (')

د مناورو د څومنو نه دانتفاع حکم : دمړ شوی ځناورو د څرمنونه انتفاع جائزه ده که نه. امام

بخاري پښتو دا مسئله په دې باب کښې ذکر کړې ده _ بخاري پښتو د امسئله په دې باب کښې ذکر کړې ده _ • د جمهور علماؤ په نیز د دباغت نه پس دځناورو د څرمن نه انتفاع جائزه ده، هغوي يوخو

دحدیث باب نه استدلال کوی، دویم دغه حضرات دعبدالله بن عباس گ*ناتی دروایت نه* استدلال کوی. دکوم الفاظ چی دا دی, ای**مااهاب دیاخ نق**د ظهر،،۰٪ یعنی چی کومی څرمنی ته هم دباغت ورکړئ شی نو هغه پاکیږی _

البته حضرات حنفيه ددې نه دانسان او خنزير څرمن مستثني کړې ده.

خزير خوددې و چې چې هغه نجس العين دې، لقوله تعالى: رَفَاِنَّهُ نَجَسٌ، او دانسان څرمن ئې دده دشرف او احترام په و چه مستثنى ګرزولې ده امام محمد هاتهى لره هم دمستثنى كيدو و چه نجس واله ګزولې دې (۲)

نجس واله ترونې دې د) حضرات شافعيه خنزير سره سپې هم مستشني ګرزولې دې ځکه چې سپې ددوي په نيزنجس العين دې د ً

، بعین دی. دحضرت امام مالک مُکلته اودحضرت امام احمد بن حنبل مُکلته آخری قول هم ددې مطابق دي.(^ه)

^{&#}x27;) عمدة القارى ج٢١ص١٣٢) _ ') سنن الترمذي.كتاب اللباس. باب ماجاء في جلود الميتة اذا دبغت. (رقم الحديث: ١٧٢٧) _

^{*)} فتح القدیر ی.کتاب الطهارة باب الماء الذی یجوز به الوضوء وما لایجوز(ج ۱ص۱۸(_ ¹) عمدة القاری(ج ۲۱ ص۱۳۳) _

م عمدة القارى (ج ٢١ ص ١٣٣) _

🕜 دويم قول دادې چې جلودميته نه ددباغت نه مخکښې اوددباغت نه پس دواړه ۳ صورتونو کښې د دې نه انتفاع جائزه ده اېن شهاب دا اختيار کړي دي. ()

صورور . ﴿ دريم قول دحضرت امام مالک کیلیا او دحضرت امام احمد بن حنبل کیلیا دی. ددوی په نيزدباغت ندپس هم جلود نه انتفاع حاصلول جائز نددي (٢)

دَاحضرات دَحضَرتُ عبدالله بن عَكَيم ليشَّى اللَّهُ دروايت نه استدلال كوي، چې په هغې كُنِي هَغُوى فرمائي چې مونږله حضورنبي كريم الله خط مبارك دحضورنبي كريم دوفات نه

ځوورځي مخکښې راغلو ، په هغې کښې ووچې «الاتنتفعوامن البيتة پاهېولامسې٪) ددې حديث مختلف جوابات ورکړې شوی دی لکه دامضطرب المتن اومضطرب السند دي، علامه عيني مُشِيَّة ليكي چي : (والجواب الصحيح عنه ان حديث ابن عباس المذكور من الصحاح وانه سماع وحديث ابن عكيم كتابة فلا يقاوم

رسه برديب براي د دي و دي اوسماعا دې او دابن عکيم حديث په ذريعه د کتابت نقل شوي دې، داشان دابن عکيم په صحابي کيدو کښي هم احتلاف دې د دۀ په تابعي کيدو کښې حديث به مرسل وي او دموصول حديث مقابله کښي حجت نشي جوړيدې

داحضرات دابوداود اوترمدي دروايت نه هم استدلال كوي (انه عليه السلام نهي عن جلود السباع

الاتفترش(ر) ليكن جمهورودانهي انتفاع قبل الدباغ باندې محمول كړې ده چې ددباغت نه مخكښې خرمن نه انتقاع اخستل درست نه دی (۱)

لکّه خنګه چې مخکښّې رَاغلی دی چې دحضرت امام مالک ﷺ اوحضرت امام احمدبن حنبلﷺ آخری قول دجمهورومطابق دې، هغوی ددې خپل قول نه رجوع کړې ده

حديث باب كښې د داهاپ لفظ را غلې دې. دباغت نه مخكښې څرمنې ته داهاب بعضو وئيلى دى چې مطلق څرمني ته «اهاپې وائي، كه قبل الدباغت نه وي او كه بعد الدباغت نه وي. د دې جمع «اهب» رازی په همزه اوها ، دواړوباندې فتحه اوضمه دواړه جائزدی. د^۵، (ع**نه بفتح العین** وسكون النون چيلئ ته وائي،

سندباندي يواعتراض اودهغي جواب دلته دباب آخرى روايت كښي دحضرت امام بخارى كيلية

⁾ عمدة القارى (ج ٢١ ص١٣٣) _

⁾ فتع القدير كتاب الطهادة :ج اص ٨١. وعمدة القارى (ج ٢١ ص١٣٣) _

⁾ عمدة القارى(ج ٢١ ص١٣٣) _

سنن ترمذي كتاب للباس باب ماجاء في النهي عن جلودالسباع (رقم الحديث ١٧١٧٧٠) وسنن ابي داود كتاب اللباس بآب ماجاء في جلودالنموروالسباع (رقم الحديث: ١٣٢ ٤) _

^ک) عدد القاری :(ج ۲۱<u>ص ۱۳۳) _</u>

شیخ خطاب بن عثمان، ددوی شیخ محمد بن حمیر او ددوی شیخ ثابت بن عجلان دی. دا دری واړه دشام دښار حمص دی، صحیح بخاری کښی د خطاب بن عثمان او ثابت بن عجلان صرن دایو حدیث دی، البته دمحمد بن حمیریو حدیث باب الهجرة کښی هم تیر شوې دې (۱)

دا درې واړه روايان متكلم فيه دى، خطاب بن عثمان باره كښې ابن حبان اودار قطني

فرمائی چې (رېمااخطامx)

دمحمد بن حميرمتعلق ابوحاتم فرمائي چې (لايحتجهه)ز)

اودثابت متعلق حضرت امام احمد بن حنبل ركينة فرمائي چي (الامتوقف فيه X)

اوعقیلی ددهٔ متعلق فرمانی چی «لایتا هل حدیثه» (°) او عقیلی ددهٔ متعلق فرمانی چی «لایتا هل حدیثه» (°)

نوکله چّې دادرې وّاړه متکّلم فیه دی،بیاحضرت امام بخاری ﷺ ددوی حدیث څنګه نټل اوفرمائیلو

حضرت حافظ ابن حجر گنشهٔ ددې جواب ورکوی چې «ان هولام من المتابعات لامن الاصول والامل فيه الذی تبله کې ان هولام من المتابعات لامن الاصول والامل فيه الذی تبله کې ددې راويانو حديث لره حضرت امام بخاری گنشهٔ په طور د تأليد او په طور دمتابعت ذکر کړې دې، اصل حديث خومخکښې والا دې، دادويم حديث په طور باندې متکلم فيه راويانوروايت ذکر کولو کښې هيڅ حرج نشته دې.
علامه عيني گنامهٔ فرمائي چې دحضرت امام بخاري گنشهٔ شيخ خطاب ابدال کښې شميرلې

کیدو. (^۷) اودارقطنی درربهااعطایوئیلونه باوجود ددوی توثیق کړې دي. (^۸) محمدبن حمیرلره هم یحیی بن معین ادحیم ثقه ګرزولې دې (۱) امام نسائ*ی پینځو* ددوی باره کښې فرمائی چې دلیس په پاس ۲)

^{&#}x27;) عمدة القارى :(ج٢١ص ١٣٣) _

^{ً)} تهذيب الكمال آج ٨ص ٢٤٩. رقم الترجمه :١٤٩٨) _

T) الجرح والتعديل الترجمي ١٣١٥، وتهذيب الكمال :ج ٨ ص ٢۶٩_

⁾ تهذیب التهذیب:ج۱ص۰۰_

⁽⁾ كتاب الضعفاء للعقبلي ج اص١٧۶، رقم الترجمه : ٢١٩) _

^{*)} عَدَّدَ القَارَى :(ج ٢١ كُس ١٣٣) و تَهَذَيب الكِمَال :ج ٨ص ٢5٩. _ *م تَدَدَّ بِ التَّذَيب :=٣ص ١٤٤، واسماء التابعين للذار قطف الترجما

^{^)} تهذيب التهذيب :ج٣ص١٤٠ واسماء التابعين للدارقطني الترجمة :٢٨٧)

⁾ کهدیب انتصال ۱۱۸ سرم ۱۱۸ روم اسرجمه ۱۳۰۰ بین حبال ده نره په فتاب انتصاف رج ۲۰ سه ۲۰۰۰ کینی ذکر کړې دي، _____

(۵۲۱۳) حَدَّثَنَا أُمَدَّدُّعَنُ عَبُي الْوَاحِدِحَدَّثَنَا عُمَّارَةُ بُنُ الْقَفْقَاءِ عَنْ أَبِى زُرْعَةَ بُنِ عَمُر وبُنِ خَرِعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ وَسُولَ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم-«مَا مِنْ مَكُلُومِ يُكُلُمُ فِي اللَّهِ الله عليه وسلم-«مَا مِنْ مَكُلُومِ يُكُلُمُ فِي اللَّهِ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللهُ عَلَيْ اللهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللّهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عِلْمُ اللّهُ عَلَى اللّهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ الللّهُ عَلَى اللّهُو

دثابت بن عجلان په باره کښې ابو حاتم فرمائي ٥٠ صالح الحديث، عقيلي ددوي ذکرپه ضعفا ، کښي کړې دې اوپه دۀ باندې دهبي او ابن قطان نکير فرمائيلي دې ( )

لهذا داراًوی من جمله نقه دې او د دې قابل دې صحیح بخاری کښې د دوی احادیث ذکرشوی دی. **د مشکو داستعمال حکم** : مشک داوسۍ دنامه نه وتونکې خوشبودارې مادې ته وائی. د مشکو استعمال سړواوښځو داړو د پاره بالاتفاق جائزدي.

بعضې حضراتودحضرت فارق أعظم گ*ائتؤ،عمرب*ن عبدالعزیز *گیلیځ،*حضرت حسن بصری م*کیلیځ* اوعطاء بن ابی رباح وغیره نه ددوی کراهت نقل کړې دې ځکه چې دا داسې دی چې لکه څنګهمیته نه یوحصه بیله کړې شی (^۲)

ابن منذرفرمائى چې صرف عطاء نه كراهت منقول دې باقى كسانونه دكراهت روايت درست نه دې مشك لره په رماتطع من الهيتة باندې قياس كول صحيح نه دى ځكه چې امام ابوداود كير شخير د مضررنبى كريم من الميلا د كير منظم د د دى چې حضورنبى كريم منظم فرمائيلې دى چې حضورنبى كريم منظم فرمائى چى راطيب طيمكم المسك ٢٥٠

قوله :مک<u>کلوم:</u> زخمی ته وائی،کلم باب ضرب نه دزخمی کولوپه معنی کنیے رازی. <b>قوله :کیر: بتی ته وائی «دچمړې وغیره پم چې هغې سره ب*تئ ل*ره اوور اولګولې شی،د**نانخ** الکهن بتئ لره اوور ورکونکي،مرادترې لوهاردې.

قوله : <u>کمایك :</u> په معنی دریعطیك دادراحنای نه دې چې ددې معنی ورکولووالا اوعطاء کولووالاده رخ

⁾ تهذیب التهذیب ج۲ ص ۱۰ ومیزان الاعتدال ج۱ص ۳۶۵) _

⁾ عدد القارى (ج آکس ۱۳۶) _) سنن ابى داودکتاب الجنانزباب فى الىسك للميت (رقم الحديث:۲۱۸۵: ج ۳س ۲۰۰) _

⁾ سنن ابى داود كتاب الجنائز باب في المسك للميت : ١٥٨٨: ٣٥٥ - ٢٠٠_

٣٠-بأب: الارنب

[۵۲۱۵] حَدَّثَنَا أَبُوالْوَلِيهِ حَدَّثَنَا شُعُبُةً عَنُ هِشَامِ بُنِ زَيْهِ عَنُ أَنَس - رضى الله عنه - قَالَ الْمُقْبَنَا أَرْنَبُ اوَكُنْ مُ اللهِ عَلَى الْقَوْمُ فَلَعُبُوا فَأَكُنْ أَمُا أَهُمُ الْحَبْدُ مِهَا إِلَى أَبِي طَلْعَةً فَذَهُمُ الْمُعَلِيهُ وَاللهُ عَلَىهُ وَاللهُ عَلَىهُ وَاللهُ عَلَىهُ وَاللهُ عَلَىهُ وَاللهُ عَلَىهُ وَاللهُ عَلَىهُ وَاللهُ وَاللهُ وَاللهُ عَلَىهُ وَاللهُ وَاللهُ عَلَىهُ وَاللهُ عَلَى اللهُ وَاللهُ عَلَىهُ وَاللهُ وَاللهُ وَاللهُ عَلَى اللهُ عَلَىهُ وَاللهُ عَلَى اللهُ وَاللهُ عَلَى اللهُ عَلَىهُ وَاللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَىهُ وَاللهُ عَلَى اللهُ اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ اللهُ

دا حضرات دخزیمه بن جزء دروایت نه استدلال کوی ,,قلت یا رسول الله ماتقول فی الارنب؟ قال

لا آکله ولااحهمه، قلت : فال آکل مالاتحهمه، وله یا رسول الله؟قال : «نبئت انها تدهی»، (*) په دې حدیث کښی حضورنبی کریم گلهٔ دسوې متعلق فرمائی چې ځه داخورم اونه ئې حرام

په دې حدیث کښې خصورىبى کریم ۱۹۶۷ دسوې مىغنى فرمانى چې څخه داخورم اوله يې خرام ګټړم ځکه چې ماته دې باره کښے وئیلې شوى دى چې ددې حیضررازى ددې حدیث نه دسوې کراهت باندې داحضرات استدلال کوی لیکن ددې سد

معیف آود حدیث ثابتید و په صورت کښې به دا کراهت په طبعی کراهت باندې محمول وي. امام آبویوسف که په خپل کتاب الاثار کښې روایت نقل کړې دې چې په دې کښې تصریح ده چې یوسړی دسوې متعلق اووئیل چې ددې حیض رازی دوی اوفرمائیل چې هیڅ هم مه خد : خ

حورتي. ( ) جاحظ دسوې متعلق فرمائۍ دايو کال ماده وی اويو کال نر ،ددې حيض هم رازی ،په دې وجه بعضو دې ته مکروه وئيلۍ دی، او کله چې دااو ده کيږي نو ددې ستر ګي غړيد لې وۍ رأ

٣٣-بأبالضب

١٥٢١٧احَدَّتْنَامُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَنَّتْنَاعَبْدُالْعَزِيزِبْنُ مُسْلِمِ حَنَّتْنَاعَبْدُاللَّهِبْنُ دِيهَادٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ -رضى الله عنهما - قَالَ النَّبِي -صلى الله عليه وسلم - «الضَّبُّ لَنْتُ آڪُلُهُ وَلاَأْحَرْهُهُ» [٤٨٣٩]

(٥٢١٧) حَذَّتَنَاعَبْدُ اللَّهِ بْرُنُ مَسْلَمَةً عَنْ مَالِلِيَّ عَنِ ابْنِ شَصَابٍ عَنْ أَمِي أَمَامَةً بْنِ سَمُكُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ - رضى الله عنهما - عَنْ حَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ ٱلْهُوجَالَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ

^{&#}x27;) عمدة القارى (ج٢١ص١٣٥) _

⁾ فتح البارى (ج ٩ص ٨٢۶) _

[&]quot;) اعلاء السنن جـ٧١ص ١٩٤،) وتكملة فتح البلهم : ج ٣ص٤٤٠، كتاب الصيدوالذبائح) _ 1) كتاب العيوان للجاحظ :ج ٣ص٤٠٤، ج٢٥٣٩وعدة القارى :(ج ٢١ص١٣٥) _

صلى الله عليه وسلم- بَيْتَ مَيُمُونَةً فَأْتِي بِصَّتِ مَخْنُونِهُ فَأَهُوَى إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم- بِيَا ثِيدُهُ أَنْ وسلم- بِيَا ثَيدُهُ أَنْ وسلم- بِيَا ثَيدُهُ أَنْ وسلم- بِيَا ثَيدُهُ أَنْ اللَّهِ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ وَاللَّهُ وَاللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللهُ عليه وسلم- بِنُظُلُ الرَّهُ ٤٠٤ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللهُ عليه وسلم- بِنُظُلُ الرَّهُ عَلَى اللهُ عليه وسلم- بِنُظُلُ الرَّهُ ٤٠٧ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللهُ عليه وسلم- بِنُظُلُ الرَّهُ ٤٠٧ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللهُ عليه وسلم- بِنُظُلُ الرَّهُ ٤٠٤ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عليهُ وسلم- بِنُظُلُ اللهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللّهُ عَلَى

د ضب متعلق تفصيل تيرشوې دې و

٣- الله المَّامُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ الْمَامِلُ الْجَامِدِ أَوِالذَّابِبِ

(۵۲۱۸) حَدَّ ثَنَا الْعُمَيِّدِي عَدَّ ثَنَا اللهُ إِن حَدَّ ثَنَا الزُهْرِي فَالَ أَخْبَرَنِي عَبَيْدُ اللَّهِ بِنَ عَبْدِ اللَّهِ بُنِ عُنْبَةَ أَنَّهُ سَمِّمَ الْبَنَ عَبَّاسٍ يُحَدِّنَهُ عَنْ مَيْمُونَةً أَنَّ فَأَرَّةً وَقَعْتُ فِي سَمْن عَنْبَةَ أَنَّهُ سَمِّمَ الْبَنَ عَبَّالِسِ مُحَدِّنَةً عَنْ مَيْمُونَةً أَنَّ فَأَرَّةً وَقَعْتُ فِي سَمْنٍ فَسَاتَتُ، فَسُبِلَ

ره ا ۱۹۱ مَذَنَكَ اعَبُدَانُ أَخْبَرَنَاعَبُدُ اللَّهِ عَنْ يُولُسَ عَنِ الزَّهْرِي عَنِ الدَّالِّةِ تَعُوثُ فِي الزَّيْتِ وَالتَّمْنِ وَهُوَجَامِدٌ أَوْغَيُرُ جَامِدِهِ النَّأَرَةِ أَوْغَيْرِهَا قَالَ بَلَغَنَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - أَمْرَ نِفَارَةٍ مَا تَتُ فِي سَمْنِ ، فَأَمَرَ مِمَا قَرْبُ مِنْهَا فَطْرِحَ ثَمَّ أَكِلَ ، عَنْ حَدِيثٍ عُبَيْدِ اللَّهِ بُرُن عَبْدِ اللَّهِ بُرِن عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْ اللَّهِ عَلَيْ اللَّهِ عَلَيْ اللَّهِ عَلَيْ اللَّهِ عَلَيْ اللَّهِ اللَّهِ عَلَيْ اللَّهِ عَلَيْ اللَّهِ اللَّهِ عَلَيْ اللَّهِ اللَّهِ عَلَيْهُ اللَّهِ عَلَيْهُ اللَّهِ عَلَيْ اللَّهِ عَلَيْكُ اللَّهِ عَلَيْهُ اللَّهِ عَلَيْهُ اللَّهِ عَلَيْ اللَّهِ عَلَيْهِ اللَّهِ عَلَيْهِ اللَّهِ عَلَيْهِ اللَّهِ عَلَيْهُ اللَّهِ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللَّهِ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْكُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهِ عَلَيْ اللَّهِ عَلَيْهُ اللَّهِ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللَّهِ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْمُ اللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْكُ عَلَى اللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْكُ اللَّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهِ اللَّهِ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْكُ اللَّهُ عَلَيْكُ اللَّهِ عَلَيْكُ اللَّهُ عَلَيْكُ اللَّهُ عَلَيْكُ اللَّهُ عَلَيْكُ عَلَيْكُ اللَّهُ عَلَيْكُ اللَّهِ عَلَيْكُ اللَّهُ عَلَيْكُ اللَّهُ عَلَيْكُ اللَّهُ عَلَيْكُ اللَّهُ عَلَيْكُ اللَّهُ عَلَيْكُ اللَّهُ عَلَيْكُوا اللَّهِ عَلَيْكُ اللَّهُ عَلَيْكُ اللَّهِ عَلَيْكُ اللَّهُ عَلَيْكُوا اللَّهُ عَلَيْكُوالِمُ الْمُعَلِيلُوا الْمُعَلِيمُ اللَّهِ عَلَيْكُواللَّهُ عَلَيْكُولُولُ عَلْمُ الْمُعْلِقُولُ الْمُعَلِيمُ الْمُعَلِّمُ عَلَيْكُومُ الْمُؤْمِ عَلَيْكُومُ الْمُؤْمِ الْمُؤْمِ عَلَيْكُومُ عَلَيْكُومُ الْمُؤْمِ الْمُؤْمِ الْمُؤْمِ عَلَيْكُوا اللَّهُ عَلَيْكُومُ الْمُؤْمِ عَلَيْمُ الْمُؤْمِ الْمُعْمِ عَلَيْمُ الْمُؤْمِ الْمُؤْمِ عَلَيْكُومُ ا

آ َ ٢٢ آَوَ تَنَاعَبُدُ الْعَزِيزِيْنُ عَبُرِ اللَّهِ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِحَابِ عَنْ عَبُيْرِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ مَيْهُونَةً - رضى الله عنهم - قَالَتْ سُلِّ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - عَنْ فَأَرْقِسْقَطَتْ فِي سَمْنِ فَقَالَ «أَلْقُوهَا وَمَا حَوْلَهَا وَكُلُوهُ». [رَ ٢٣٣]

نود کنی که مرده وغیره پروزی نوکه هغه چکه شوی نه وی،مانع اوویلی شوی وی نوداسی صورت کنیی داکش و علماء په نیزهغه غوړی نجس دی،ددې خوراک ترست نه دې او که کلک او چکه زی نودمنګک دویستلونه پس ددې ګیرچاپیره غوړی دې ویستلې شی باقی استعمالولې شی (۱ شیرې اوشهدو وغیره هم داحکم دې، حدیث باب کنېې د سمن جامدحکم بیان شوې دې،نوابن العربي راین او ماحولهانه استدلال کوی اوفرمائی چې ددې نه (سمن جامدی مراددی ځکه چې ماحول په سمن جامد کنېې متعین کولې شی سمن مانع کنېې دماحول تعین نه شی کولې (۱)

⁾ عمدة القاری ج ۲۱ص۱۳۸) وفتح الباری ج ۹ص۷۳۵) _) عمدة القاری ج ۲۱ص۱۳۸) وفتح الباری ج ۹ص(۷۳۵)

يومرسل روايت نقل کړې دې چې يو کف رتلې، په قدردې رواوويستلې شي د '__ ښومرسل روايت نقل کړې دې چې يو کف رتلې، په قدردې رواوويستلې شي د '__ طبراني د حضرت انوالدرداء گاتو نه يومرفوع روايت نقل کړې دې چې دواړه تلی دی يوځائې کړې شي ددريولپوهومره دې راويستلې شي ليکن سندضعيف دې ('__ بعضې حضراتوسمن جامداومانع کښې فرق نه دې کړې او وائي چې حديث باب کښې

مطلقا (القوها وماحولها وکلوئ) فرمائیلی دی لهذاسمن مائع هم د (ماحول) ویستلوسره پاکیری, را لیکن جمهوروائی چی حدیث باب کښې دسمن جآمدحکم بیان شویدې اوددی دلیل دحضرت ابوهريره ولايم وايت دي، چې په هغې کښې تصريح راغلې ده. نوپه هغې کښې دي

چې (اذا وقعت الفارة في السبن فان كان چامدا فالقوها و ماحولها اون كان ماثعا فلا تقربوتهر ً) په دې کښې د جامد او مائع فرق صراحتابيان کړې شوې دې

دحضرت امام بخارى مُتَثَمَّةً مسلك. ﴿ حضرت امام بخارى مُتَثَلَثُة چونكه ترجمة الباب كنبي سمن جامد او دائب دواړو دکرکړي دی ددې وجې بعضې حضراتووئيلې دی چې ددوی په نيز جامد او دائب د دواړوحکم يودې اوهغه دا چې نجاست پريوتلوسره غوړي ناپاک نه وي كه جامدوي او كه مائع.

👁 بعضوشراحو فرمّائیلی دی چې دحضرت امام بخاری 🚧 مسلک دجمهورومطابق دې،حضرت امام بخاري الله على ترجمه الباب كښي سمن جامداو دائب دواړو ذكركرې دې، حدِّيث باب نه صرف سمن جامدحكم معلوم شورخَّكه چې هغه سمن جامدسره متعلق دي چې په دې کښې که نجاست پريوزي نوغوړي به نجس شي،ماحول لره داخواکولونه پس خوړل ئې جائزدې ددې مفهوم مخالف دادې که هغه غوړی مائع دی نو نیجاست پویوتلوسره به نجس شی.ګویاچې حضرت امام بخاری گنته دحدیث مفهوم سره نور اجزاء سمن مائع حکم دجمهورومطابق ثابت کړو نومولانارشیداحمدګنګوهی گنته فرمائی چې

ردلالة الرواية على جزئ الترجمة ظاهرة فأن الحولية لاتتحقق الافي الجامى فعلم أن الدائب لايبقي طاهرا)

 مولانا انورشاه کشمیری گیلی فرمائی چی حضرت امام بخاری گیلی اصل کنبی نجاست جامده اونجاست مائعه کښې فرق کول غواړي که نجاست جامده پريوزي نوغوړي ناپاک نه وي که غوړي جامد وي اوکه مائع اوکه نجاست مائع پريوزي نوغوړي په نجس وي نومږي پريوتلو سره به نجس نه وي ځکه چې هغه نجس جامددې نوفيض الباري کښي دي چې :

⁾ عمدة القارى ج ٢١ص١٣٨) وفتح البارى ج ٩ص٧٣٥)

[]] عمدة القارى ج ٢١ص١٣٨) وفتح البارى ج ٩ص٥٣٠)

⁾ عمدة القارى ج ٢١ص١٣٨)

⁾) سنن ابي داودكتاب الاطعمة باب في الفارقة تقع في السمن (رقم الحديث: ٣٨٤٢) _

رروق مرمنى انه اختار الرواية غيرالبشهورة عن احبد وهى الغرق بين النجاسة الجامدة والبائعة فالاولى المتجد مرمنى انه اختار الرواية غيرالبشهورة عن احبد وهى الغرق بين النجاسة الجامداة لرائدة والبائعة فالاولى المتحدد المتحدد وبالبول فى الباء الراكدثانيا فانه نجاسة مائعة فكانه اشاربالغرق بينها وتاويل هذه الترجية عندى انه ذكرفيها الجامدلكون الحديث فيه عندة فان القاء ماحولها لايمكن الافي الجامدات ذكرالذائب ولم يذكر كمكمه لينظر فيه الناظراما الزهرى فانه وان سئل عن السبن مطلقا لكنه لكن لم يجب

الامن الجامدولمين كرللمائع حكما وذالك لانه حديث الهغارى يدل به فهومه على ان الهائع يتتجس x) چې په كومو غوړو كښې نجاست پريوزى نو دهغې نه دانتفاع حكم سمن مائع رويلې شوى غوړو، كښې كه مره پويوزى نودجمهوروپه نيزهغه ناپاك شى ليكن په دې كښې اختلاف دې چې د دې غوړونه څه فائده حاصلولې شى كه نه ؟

٥ دامام احمد رسي په نيز دداسې قسمه غواړو نه هيڅ قسمه فانده حاصلول صحيح نه دي آمکه څخه چې دحضرت ابوهريره داليو په روايت کښې صراحت سره دي .. وان کان ماتعافلاتق پوه، ليکن جمهور وائي چې ددې نه .. فلا تقريوه للاکل،، مراد دې. دخوراک نه ممانعت دې،

دحضرت امام مالک گُولهٔ په نیزداسې غوړونه مطلقادڅه قسم فائده حاصلول درست نه دی. ۲، ځکه چې بعضوروایتونو کښې دی چې ۱۱نالله تعال اذا حرم اکل شئ حرم شنه »چې د کوم څیز خوړل حرام دی. دهغې ثمن هم حرام دی. او چونکه دداسې غورو استعمال صحیح نه دې لهذا ددې بیع هم درست نه ده. حنیفه وائی چې په دې حدیث کښې دنجس لعینه حکم بیان شوې دې. اومذکوره غوړی نجس لعینه نه دی. ()

ځکه چې بعضوروایتونوکښے دا الفاظ هم راغلی دی چې ۱وان کان السین مائعا انتفعوایه ولا تاکلونه اویوروایت کښې ددې تیلومتعلق راغلی دی چې په هغې کښې منګو پریوتې وی افاستمېحوایه وادمنوایه (۱

⁾ فیض الباری (ج ٤ص ٤ ٣٤). لامع الدراری : عمدة القاری : (ج ٢١ص ٤٦١، تعلیقات لامع الدراری :ج ١٩ هم ١٢١).

⁾ عمدة القارى (ج ٢١ص ١٣٨)_

⁾ عمدة القارى ج ٢٦ص ١٣٨)

^{ً)} عمدة القارى ّج ٢١ص ١٣٨)) عمدة القارى ج ٢١ص ١٣٨)

⁾ اً) عمدة القارى ج ٢١ص ١٣٨)

. ستصباح چراغ بلولوته وائي. يعني داسې غوړي اوتيل چې هغې سره چراغ وغيره بلول صحيح دي

((قيل لسفيان فان معبرا يحدثه عن الزهرى عن سعيد بن السبب عن ال هزيرة ﴿ اللَّهُ عَالَ ماسعت الزهري

المنتخذي تقول الاعن عبيدالله عن ابن عباس المنتخ عن ميبونة عن النبى تأليم ولقد سبعت منه مرادلى

مرد و ما سفیان بن عینیه زهری عن عبیدالله بن عباس گان په طریق باندې نقل کړې ددیث باب سفیان بن عینیه زهری عن عبیدالله بن عباس گان په طریق باندې نقل کړې دې، چې د سفیان نه تپوس او کړو چې معمر داحدیث زهری عن سعیدالمسیب عن ابن په طریق باندې نقل کوی، نوسفیان اووئیل چې مادا حدیث دزهری نه، عبیدالله عن ابن عباس گان په طریقه مې څو ځله آوریدلې دې.

٣٥- بأبُ الْوَسْمِ وَالْعَلَمِ فِي الصُّورَةِ

[٥٢٢١] حَذَّ ثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بُنُ مُوسَى عَنْ حَنَظَلَهُ عَنْ سَالِيمِ عَنِ الْبَنِ عُمَرَ أَنَّهُ كَوِفَأَنُ تُعْلَمُ الصُّورَةُ. وَقَالَ ابُنُ عُمَرَ مَهَى النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - أَنْ تُضْرَبَ. تَابَعَهُ قُتَيْبَهُ حَذَّ ثَنَا الْعَنْفَزِي عَنْ حَنْظَلَةً وَقَالَ تُغْرَبُ الصُورَةُ.

(٥٣٢٧) مَذَّنْتَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَنَّاتَنَا شُعْبَةً عَنْ هِشَامِ بْنِ وَيْدِ عَنْ أَنْسٍ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى النّبِي وصلى الله عليه وسلم-بِأَخِلِي يُمَنِّكُهُ، وَهُوَفِي مِرْبَدِلَهُ، فَوَأَلِثُهُ يَسِمُ شَاةً - حَبِبُتُهُ قَالَ - فِي آذَائِهَا إِنْ الْمِهَا وَاللّهِ عَلِيهُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهِ مُنْفَاقًا وَاللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ الللللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللللّهُ الللللّهُ اللّهُ الللللّهُ اللللللللللّهُ اللللللّهُ الللللللللللللّ

قوله: وسم: دواو په فتح اودسين په سكون سره، اوعلم دواړويومعنى ده يعنى علامت اونشان ()

این الاثیرفرمائی چې وسم خاص اوعلم به عام وۍ ۲٪ دصورت ند مخ مراددې.(دسمل الوجه باالاجماع منهی عنه)دې. دسړی مخ لره داغل پاپرې نشان لګول مطلقاحرام دي.

صون ستنت تر ، م دی. مسلم شریف کښې دی چې حضرت جابر گلائؤ حدیث دې چې حضورنبی کریم کاهی یو خر سره تیرشو اووې کتل چې هغه ته چاپه مخ باندې داغ ورکړې دې نوحضورنبی کریم گله اوفرمائیل چې العن الله الذی وسمه ۲۵

^{ٔ)} عمدة القارى ج ۲۱ص ۱۳۸) 'براند تا بر الان سام ۱۳۸

⁾ النهاية لابن الآلير : ج٥ص ١٧٤)_) صحيح مسلم (مع التكملة) كتاب اللباس والزينة باب النهى عنه ضرب الحيوان في وجهه :ج ٤ ص ١٨٢)

همرازی اوتعذیب دحیوان اومثله دواړه منهی عنه دی 🖒 جمهوروانی چې هغه نهی عام د: اوحدیث و سم خاص دی ۲۰،

قوله: وقال ابر، عمر نهى النبي نائل ان تضرب: داماقبل سندسره متصل دى حضرت ابن عمر نائل فرمائي چې حضورنبي كريم نائل منع فرمائيلي ده په مخ وهل په دې روايت کښې .ان تغمېب دې مفعول به دکرنه دې. ددې وجې حضرت امام بخاری گيتلته مخکښې دابن قتیبه روایت نقل کوي چې په هغی کښې د «الوجه»تصریح ده. «تابعه ا**بن قتیبه»** یعنی ابن قتیبه دحضرت امام بخاري کیلی د شیخ عبیدالله بن موسی متابعت کړې دې.

قوله: عنقزى: دعين فتحه،نون ساكن، دقاف فتحه سره، اعتق طرفته منسوب ده. دا يو خوشبو دارواښو ته وائي چونکه هغوي به داواښه خوڅولوددې وجې دې طرفته منسوب شوّ. رَبَّ ابنَ حَبانَ دوی په کتاب الثقات کښې ذکرکړی دی رُبُّ حضرت امام احمد بن حنبل پُنَشِرُ او امام نسانۍ پُنَشُرُ ددې توثیق کړې ده. (٥)

قوله:دخلت على النبي تَاتِيُمُ بِأَخِ لِي:دادحضرت انس *مُثِينُة* مورشريك روروو .ددوى نوم عبدالله بن اب*ي طلحه* وو_

قوله: حسبته قــال في آذانهـا : دادشعبه قول دي. احسبته كنبي دننه ضمير منصوب هشام بن زيدطرفته راجع دې شعبه فرمائي چې ځماخيال دادې چې هشام بن زيدد الى افتهل الفاط هم وئیلی وو یعنی حضورنبی کریم ﷺ دچیلی غورونه داغل.حضرت حافظ ابن حجر يُحِين فرمائي حي : ‹‹هذا محل الترجمة وهوالعدول عن الوسم في الوجه الى الوسم في الأذن فيتفادمنه ان الاذن ليست من الوجه X)

قوله : <u>هريد: «</u>دميم زير . دراء په سکون اود باء په فتحه سره، داوښانو باړې ته وائي_ که يوجماعت ته غنيمت ملاؤشو اوپه هغې کښې څه کسانو دنور ملګرو دْتپوس آو جازت نه بغَيردغنيمت چيلکی يا اوښان وغيره ذَّبح کړنی نو ددې خوراک جائزنه دې. ځکه چې دتقسيم نه وړاندې هغه دټولومشترک مال وی. دټولو داجازت نه بغير په دې کښې دڅه قسمه تصرف اختيار نه دې حاصل، د ٠٠٠

⁾ عمدة القارى ج ٢١ص ١٣٩،١٤٠)_

⁾ فتح الباری :ج ۹ص ۸۳۸) _

عمدة القاري بـ ۲۱ص ۱۳۹،۱ ۱و فتح الباري :ج ۹ص ۸۳۷) _

⁾ ثقات ابن حبان (ج٨ص٤٨).) الجرح والتعديل: كالترجمة : ١٤٥٠، وتهذيب الكمال : ج٢٢ص٢٢٢. رقم الترجمه : ٤٤٤٤) _

⁾ فتح البّارى :ج ٩ص ٨٣٨) _

⁾ عمدة القارى (ج٢١ص١٤١) _

دحضرت رافع په حدیث کښې دی چې حضوراکړم ﷺ دداسې کونکو کټوئ البّه کړې وې. ځکه چې هغوی اجازت نه وړو اغستې چې تفصیل ئې وړاندې تیرشوې دي.

باُبِإِذَا أُصَابَ قُوْمٌ غَنِيمَةً فَذَبَّحَ بَغُضُّهُمْ غَمَّا اَوْ إِبِلاَ بِغَيْرِأُمُرِ أَصْعَا مِهِمُ لَمْ تُؤْكَلُ

لِحَدِيثِ رَافِعِ عَنِ النَّبِي - صلَّى الله عليه وسلَّم -. وَقَالَ طَاوُسٌ وَعِكْرِمَةُ فِي ذَبِيَّةِ السَّارِقِ اطْرَحُوهُ. السَّارِقِ اطْرَحُوهُ.

٥٢٢٣] حَدَّثَنَا مُسَدَّدُ حَدَّثَنَا أَبُوالأَخُوصِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بُنُ مَسُرُوقٍ عَنْ عَبَايَةً بُنِ إِفَا عَهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَرِّهِ رَافِيرِ بُن يَحْدِيهٍ قَالَ قُلْتُ لِلنِّبِى -صلى الله عليه وسلم- إِنَّسَا نَلْقَى الْعَذُوَّ عَلَّهُ وَالْمِسَ مَعَنَا مُدَّى. فَقَالَ «مَا أَمْرَ الدَّمَ وَأَحْكِرَ اسْمُ اللَّهِ فَكُلُوا مَا لَمْ يَكُن طُفُرٌ وَسَاحَةٍ نُكُمْ عَنْ ذَلِكَ أَمَّا السِّنْ فَعَظَمٌ، وَأَمَّا الظُّفُرُ فَهُدَى الْحَبَيَّةِ ». وَتَقَدَّمَ سَرَعَانُ النَّاسِ فَأَصَابُوا مِنَ الْفَنَامِ وَالنَّبِى - صلى الله عليه وسلم- فِي آخِرِ النَّاسِ فَنَصَبُوا قُدُرَا فَامَرَ مِمَا فَاكُومُ وَلَمْ بَيْنِهُ فَوَالْمَا لُولِي الْفَوْمِ وَلَمْ مِنْ اللهَ عَلَيه وسلم- فِي آخِر النَّاسِ فَنَصَبُوا قُدُرَا فَعَلَ مِنْهُ خَيْلٌ فَرَصَا وُرَعِلَ بِسَهُمِ فَعَبَسُهُ اللَّهُ فَقَالَ «إِنَّ لِمِيْرِوالْبَهَامِ وَأَوَالِاكَ كُولُوالْوَالُوكُونِ فَى

قوله : وَقَالَ طَاوُسٌ وَعِكْرِ مَهُ فِي ذَبِيحَةِ السَّارِقِ اطْرَحُوهُ: طاوس او عكر مه دغل د ذبيحه متعلق دفي متعلق فرمائي چې دااوغور زوئي . يعني دا مه خوړني دا حكم دهغه ذبيحه متعلق دې چې نه دمملوك وى اونه دمالك دطرفنه هغه وكيل وى لهذا چې كوم سړى ته ولايت ياوكالت حاصل نه وى . دهغه ذبيحه درست نه ده عبدالرزاق دطاوس او عكر مه دا تعليق موصولانقل كړې دې ( )

قوله: مرين: دميم زيردرا، سكون اوبا، فتحه سره، داوښ باړ ته وائي يوډلې ته مال دغنيمت ملاؤشي اوپه دوى كښې څه خلق دنورو ملگرونه تپوس او كړى اودهغوى ددداجازت نه بغيردغنيمت چيلئ يااوښ ذبح كړى نودهغې خوراك جانزنه دې. څكه چې دتقسيم نه مخكښې هغه ټول مشتركه مال دې يوته دبل داجازت نه بغيرپه هغې كښې دتصرف كولواختيار حاصل نه دې. ^٢٠

دحضرت نافع حدیث کښې دی چې حضورنبي کریم گله داشان کولو والوباندې کټوئي الټه کړې وي څکه چې هغوي اجازت نه وواخستې چې دهغې تفصیل تیرشوې دې

۱) فتح البارى :ج ٩ص١٤١) __ ۲) عمدة القارى :(ج ٢١<u>ص ١٤١) _</u>

٣٠=باب إِذَانَدَّ بَعِيرٌ لِقَوْمٍ فَرَمَا لُابَعْضُهُمْ بِسَهْمِ فَقَتَلَهُ فَأْرَادَ إِصْلاَحَهُمُ فَهُوجَا بِزُ

لِغَيْرِ ٱلْعِرِي النَّبِي -صلى الله عليه وسلم-. [المَوْرُونَ مَا تَنَوَا الْمِنُ سَلاَمِ أَخْبَرُنا عُمَرُ مِنْ عُبَيْدِ الطَّلْعَانِيسِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَعْمُوفِ عَنْ عَيَايَةُ بْنِ رِفَاعَةُ عَنْ جَدِّهِ وَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ-رض الله عنه-قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِي-صلى الله عليه وسَلَمِد- فِي سِنَفُوفَنَدَ بَعِيرٌ مِنَ الإبِلِ - قَالَ - فَرَمَا اوْرَجُلْ بِمَنْهِ فَعَبَمُهُ، قَالَ لَقَوْقَالَ « انَ لِمَاأُوَالِدَكَاأُوالِدِ الْوَحْشِ فَمَا غُلَبَكُمْ مِنْهَا فَاصْنُعُوا بِهِ هَكَذًا ». قَالَ قُلْتُ يَارَسُولَ اللَّهِ إِنَّا نَكُونُ فِي الْمَغُنَّادِي وَالْأَسْفَارِ فَأُرِيدُ أَنَّ نَلْهَمَ فَلاَ تَكُونُ مُدَّى قَالَ «أُرِنَّ مَا نَهَرَ - أَوْ أُنْهَرَ - الذَّمَ وَذَكِرَ النَّمُ اللَّهِ فَكُلِّ ، غَنْزَ النِّينَ وَالظُّفْرِ، فَإِنَّ النِّنَ عَظْمٌ، وَالظُّفُر مُدَّى الْحَنَثَة». إ. ١٣٥٠:

که دیوقوم اوښ اوتښتی اوپه هغوی کښې یوکس په غشی اولی اوددې نه مقصد ددوی ښيگړه وي نو داددې حديث په بنا، جائزدنې چې کوم حضرت رافع حضورنبي کريم گڼې نه نقل کړې دې ،قا رادصلاحهم)یعنی دې سړی لره دقوم مقصد معلوم شواوددوی ښینګړې د پاره هغدداً أُونِينَ راايسار ولودْپَاره هغهَ اولٰي نوداجائز دي اوويشتو والاّبدضاّمن نه وي ليكنّ كەداجازت نەبغىرىئى اويىشتلۇنوضامن بەوي‹/داجدىيەمخكېنىبابكېنى تىرشوېدې

٣٨- بأب أكُل الْمُضْطَ

لِقُوْلِهِ تَعَالَى (يَاأَيُّهَا الَّذِيرَ آمَنُواكُلُوا مِنْ طَيِّبَاً بِمَا رَزَقْنَاكُمُّ مُوَاشْكُرُوالِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِنَّاهُ تَقْبُدُونَ * إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُ مُ الْمُئِنَّةَ وَالدَّمَ وَكَغَمَ الْخِلْزِيرَ وَمَا أُجِلَ بِعِلِغَيْرِ اللَّهِ فَمَن أَضْظَرَ عَنِيرَ بَاعٍ وَلَا

عَادِفَلاَ إِثْمَعَلَيْهِ)،

وَقَالَ (فَسَنِ الْفُطُرَ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرَمُ تَجَانِفِ لِالْمِ) وَقَوْلُهُ (فَكُلُوا مِنَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ بِأَيَايَةٍ مُؤْمِيينَ * وَمَالِكُمْ أَنْ لاَ تَأْكُلُواْ مِنَا ذُكِرَ المُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَقِلَ لَكُمُ مَا حُرْمَ عَلَيْكُمُ إِلاَّ مَا اصْطَارِ دُثُمُ إِلَيْهِ وَإِنَّ كَثِيرًا لَيُضِلُونَ بِأَهْوَامِيمُ بِعَيْرِ عِلْمِ إِنَّ رَبِّكَ هُوَ أَعْلَمُ

إِلَى مُحَرِّمًا عَلَى طَاعِمِ يَظْعُمُهُ إِلاَّأَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أُوْدَمُا مَـُفُوحًا أَوْلَحُمَ

خِنْزِرٍ فَإِنَّهُ وَجْسٌ أَوْفِ فَالْمِلْ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَن أَضُطُرْ غَيْرَ بَاغْ وَلَا عَا وَفَإِن رَبَّكَ عَفُورُ رَعِيمٌ . وَقَالَ أَنْ فَكُلُوا مِنَا رَزَقَكُ مُ اللَّهُ حَلالاً كُلِّيمًا وَالْمُكُرُوا يَعْمَهُ اللَّهَ إِنْ كُنْتُمُ إِنَّاهُ تَعْبُدُونَ * إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْنَةُ وَالدَّمَ وَلَخُمَ الْحِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَرَى أَضْطُرَّ عَيْرَانَجْ وَلاَ عَادٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورُ حِيمًا)

⁾ عمدة القارى ج ٢١ص ١٣١) _

مضطر کوم یو سړې دې : مضطر هغه سړې ته وانی چې داسې حالت کښې وی که هغه نه و ان خور خور کو و نو و نو نو نو نو خوره وی. دادجمهور و مسلک دې بعضو مالکيه ددريو و نو و نو قيد لګولې دې چې کوم سړې ته په حالت اضطرار کښې حلال څيزد خوډولو ملاؤ نشي نو قيمه ته مضطر واني د که يوحلال څيز نه ملاويږي نو حرام څيزپه قدر دضرون و استعمالولو اجازت دې دحضرت امام مالک کولې په نيزپه مړه خيټه خوراک کولې شي دامام شافعي کولي يو يو تول ددې مطابق هم دې دخنفيه په نيزسرف دومره خوراک کولې شي چې دې سره دهغه بدن کښې د ووند يولحمه برقرار پاتې شي ځکه چې دقرآن پاک آيت وغړه او ياده دحدنه تجاوز کولووالا وي. د کولووالو وي. کولووالو وي کولووالو وي. کولووالو وي کولووالو وي. کولووالو وي کولووالو وي کولووالو کولووالووالو کولووال

داشان دسورت مائده آیت کښې وغیرمتجانف الفاظ دی «متجانف لاتم تفسیردا کړې شوې د د د نهزیاتي اونکړۍ د د م

حضُرتَّ امام بخاری تَشَيَّ دسُّورة بقرة. سورة مائده، سورة انعام اوسورة نحل ددې څلورو وا ر سورتونو آیتونو ذکرفرمائیلي دی چې په هغې کښې دمضطراحکام بیان شوي دي

دحرام څیز په طورد دوائی استعمالولو شرطو نه چې دکوم سړې ځان په خطره کښې وي. هغه دځان بچ کولو والا حرام څیزپه طور دوائی استعمالولې شي لیکن فقهاء کراموددې دپاره پنځه شرطونه لیکلي دي:

٠ حالت اضطرار كښې وي يعني دهغه ځان په خطره كښې وي.

🕜 بله څه دوائي کار نه ورکوي يا موجود نه وي.

• دې دوائی سره دمرض ښه کیدل یقنی وی. • ددې استعمال سره لذت حاصلول مقصود نه وي.

۱۰ ددې مستحصان سره ددې خاصون منتصود په و. ۱۰ او د ضرورت نه دې زيات استعمال نه کړې. ۴۰ ،

داضطراری حالت مسئله خومذکوره شرطونوسره دنص قرآن پاک نه ثابت اواجماعی حکم دی. لیکن عاموبیماروکښی هم ناپاک یاحرامه دوائی استعمالول جائزدی یانه؛ په دې مسئله کښی فقهائی کرامواختلاف کړی دی. اکثرفقهائی کراموفرمائیلی دی چې اضطرار او مذکوره شرطونه نه بغیردحرامې دوانی استعمال جائز نه دی بعضی نوروفقهائی

1

۱) عمدة القارى ج۲۱ص۱ ۱۹)

أ) فمن اضطر غير باغ ولاعاد اى فى غيريعنى ولاعدوان مجاوزة الحد فلا اثم عليه فى ذالك قال مجاهدفمن اضطرغير ولا عاد قاطعاللسبيل اومفارقا للائمة اوخار جافى كعصبة الله تعالى ولا عادمتزود منها وقبل غير فى اكلها شهوة وتلذذ ولا عاد ولا ياكل حتى يشيع ولكن بالك مايمسك مقه (وانظر عمدة القادئ جـ ١٢ص١٤)

آ، فتح الباري ج ٥٩ ٠ ٨٤٠).

 ⁾ معارف القرآن :ج ٢ص٣٢) _

کر آمودې ته جائزوئیلی دی لیکن دهغوی مسلک ضعیف دې نواصل حکم هم دادې چې عاموبیماروکښی تر کمه پورې چې حالت اضطر ارمذکوره شرطونه موجودنه وی.دحرامنې دوائی استعمال جائز نه دې.

نقهائي متاخرینو مجوده رمانه کښې دحرامواوناپاکودوایانودکشرت اوابتلاء عام او د عوامو د ضعف باندې نظرا چولونه پس ئې ددې اجازت ورکړې دې چې بل څه حلال اوپاکه دوائي ددې مرض دپاره کارورکوونکې نه وي موجوده نوعلامه شامي تيليځ ليکې چې:

(اعتنف في التداوى بالبحرم وظاهر البذهب البناع كبافي رضاع الهجرولكن نقل البصنف ثم وههنا عن الحادى قبل يرخص اذعام فيه الشفاء ولم يعلم دواءا شركها رخص في الخبر للعشان وعليه الفتوى)

یعنی حرام څیزونه په طوردوانی استعمالولوکنېې اختلاف دې اوظاهر مذهب کښې ددې ممانعت راغلې دې لکه څنګه چې بحرائق کتاب ارضاع کښې مذکوردی لیکن مصنف تنویر ددې ځاخې رضاع کښې هم اودلته هم حاوی نه نقل کړې دی چې بعضو عالمانو فرمائیلی دی چې دوانی اوعلاج دپاره دحرامو څیزونو استعمال په دې شرط باندې جانزدې چې ددې دوانی استعمال سره شفاء عادتا یقینی وی او څه حلاله دوانی اوددې بدل نه شی کیدې لکه څنګه چې د تړی دپاره د شرابو ګوټ د څکلوا جازت ورکړې شوې دې اوهم په دې باندې فتوی ده.

مذکوره تفصیل نه دهغه ټولوانګریزی دوائی استعمال معلوم شوچې یورپ وغیره نه راځی چې په هغې شراب وغیره نجس څیزونه معلوم وی اویقینی وی اوچې په کومودوایانوکنې دحرام اونجس اجزاء و جزدمشکوک وی دهغې په استعمال کښې نورزیات ګنجائش دې بیاهم احتیاط بهرحال احتیاط دې خصوصا چې کله چانه څه شدید ضرورت نه وی (۱)

24-كتابالاضاحى

[الاحاديث:٥٢٢٥، ٢٢٢٥]

كتأب الأضاح

په کتاب الاضاحی کښې شپاړس بابونه دې اوڅلورڅلويښت مرفوع احاديث دې په دې کښې پنځلس معلق دې اوباقي موصول دې اته ديرش احاديث په کښې ممکرردي اوپنځه په اول ځل راغلي دي په دي کښې څلور متفق عليه دي دصحابز تألق أوتابعينو وغيره په دې کښې او وه آثار دي ـ

بسماللهالرحمن الرحيم كتأبالاضاح بأب سُنَّة الأَضْحَةُ

(٥٣٢٥) ۚ حَدَّنَنَا مُحَمَّدُ بُنُ بَشَارِ حَدَّنَنَا غُنُدَرٌ حَدَّنَنَا شُعْبَةُ عَنُ زُبَيْدِ الإيَامِي عَنِ الشَّعُ عَنِ الْبَرَاءِ-رضِ الله عنه-قَالَ قَالَ النَّبِينِ -صلى الله عليه وسلم-«إرتَّ أَوَّلَ مَا يَنْدَأُهِه فِيَ يُوْمِنَا هَذَا أَنُّ نُصَلِّي ثُمَّ نُرْجِمَ فَنَكُوَ، مَنَّ فَعَلَهُ فَقَلْاً أَصَابَ سُنَتَنَا، وَمَنَّ ذَبَهَ قَبُلَ فَإِنَّمَا فُوّ كُنْمْ قَلَّمَهُ لأَهْلِهِ، لَيْسَ مِنَ النَّسُكِ فِي شَيءٍ». فَقَامَ أَبُوبُرُدُةَ بْنُ نِيَادٍ وَقَدُ ذَبَحَ فَقَالَ إِنَّ عِنْدِى جَذَعَةً. فَقَالَ «اذْبَحُهَا وَلَنُ تَجْزِى عَنْ أَحْدِبَعُدَكَ».

قَالَ مُطَرِّفٌ عَنْ عَامِرِعَنِ الْبَرَاءِقَالَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- «مَرِ ؛ . ذَبَعَ بَعُدَ الضَلأةِ تَمَّ نُسُكُهُ ، وَأَصَابَ سُنَّةَ الْمُسَلِينِ . ».

الله عنه-قَالَ قَـالَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- «مَنْ ذَبَعَ قَبْلَ الصَّلاَةِ فَإِنَّمَا ذَبَعَ لِنَقْبِهِ، وَمَنْ ذَبَحَ بَعْدَ الصَّلاَقِ فَقَدُ تَمَّلُكُهُ ، وَأَصَابَ سُنَّةَ الْمُسْلِيينَ ». [ر: ٩١١]

قوله اضاحي: جمع د ، ، اضعية ، ، ده او په دې كښې څلورلغات دى

- (اضحية ربضم الهمزة، ددې جمع راضاحي، ده.
- 🕜 اضاحية (بكسر الهمزة) ددې جمع هم (اضاحي) ده.
- اضحاة په وزن درارطاة، ددې جمع راضحي، راځي، روبه سمي يوم الاضحي، شحیة په وزن د ،غشیة، ددې جمع ،ضحایا، راځی ، ،)
- () اوګورئ لسان العرب: ج ۱۹ ص ۲۱۱) وعمدة القاری (ج ۲۱ص ۱۹) وشرح مسلم للنووی (ج۲ ص ۱۵۳)

ينه لغت کښې اضحية، هغه چپلئ ته والي چې هغه دهنحوة، يعني څانېت په وخت کښې زيم کولي شي ا

صفلاح فقهه كني داخسيحة تعريف دادي چي «فهجيوان مخصوص بنية القيمقل وتت مخصوص «) . قرباني واجب ده كه سنت؟ • (داماء ابو حنيفه بيخ به نيز قرباني په مالداركس باندې واجب دودام د مانك بيخ يوروايت هم ددې مطابق دې (آ)

٠٠٠ داماد شافعی اوامام احمداُوپه اَحنافوکښې دصاحبینو گڼځ په نیزقربانی سنت ده رځ دامادمالک یوقول همددېمطابق دې.^دم

واحضرات په لانديني احاديثوباندې أستدلال كوي:

ن دصحيح مسلم په روايت كښې دى «من ارادان يفخى فدخل العش، فلاياخد من شعرة دلابشه ته شارى په دې حديث كښې ئې قربانى په ارادې پورې معلق كړې ده حال داچې واجب معلق بالاراده نشى كولې معلومه شوه چې قربانى سنت ده. د خودا استدلال ضعيف دې ځكه چې دارادې اطلاق عدم وجوب لره مستلزم نه دې دامر

خودا استدلان ضغیف دې ځکه چې دارادې اطلاق عدم وجوب لره مستلزم نه دې دامر واجب اداکول هم په ارادې پورې معلق کولې شی لکه څنګه چې دحج په باره کښې دی ،من واجب اداکول هم په ارادې پورې معلق کولې شی لکه څنګه چې دحج په باره کښې دی ،من ادادان پیم مین د ارادې لفظ داطلاق نه عدم وجوب مرادنه دې دغه شان په ،من ارادان پیضحی، کښې هم مراد دادې چې کوم کس د قربانئ اراده لری برابره ده که هغه په ده باندې واجب وی او که نه وی نوهغه دې و پخته وغیره د ذوالحجې په اولنئ لسوور ځوکښې نه کټ کوی داراد، لفظ دعموم د پاره استعمال شوې دې دې دپاره چې واجب اوغیره واجب دواړد په دې کښې راشی .(أ)

داحضرات دویم استدلال دسنن دارقطنی په راویت سره کوی نبی گری فرمائیلی دی.

 ⁾ عددة القارئ :(ج ٢١ص ٤ ٤) قال القسطلاني قال عياض سميت بذلك لانها تفعل في الضحى وهو ارتفاع النهار فسميت بزمن فعلها (ارشادالساري (ج ١٢ص ٣٠٠) _

[]] اوكورني الدرالمختار كتاب الاضحيه : ج٥ص ٢١٩. وفتح القدير كتاب الاضحيه: ج٨ص ٢٢٤)

⁷) عمدة القارى :ج٢١ص 1٤٤/واز جزالمسآلک كتاب الضحايا(ج٢٩ص٢٢) وشرح مَسلم للنووى(ج٢ص٥٦) أن تكلة فتح الملهم(ج٢ص٧٤٥)_ وبداية المجتهدكتاب الضحاياباب حكم الضحايا(ج١ص٢٩٤) والمغنى لاين قدامة (ج٢ص٣٤٥) والمجموع شرح المهذب كتاب الاضاحى (ج٨ص٢٥٠) _

مٍ بدايع المجتهد كتاب الضعايابات حكم الضعايا (ج ١ص ٤٣٩) والمجموع شرح المهذب (٣٥٠١٨)_

⁾ صحيح مسلم كتاب الاضاحى باب النهى في من دخل عليه عشرذى الحجة رقم الحديث ١٩٧٧) (ج٣ص١٥٥١)_

⁾ المغنى لابن قدامة كتاب الاضاحى (ج٩ص٣٤٥) _

⁾ المغنى لابن قدامة كتاب الاضاحي (ج٩ص٣٤٥)_

⁾ بذل المجهود دتكملة فتح الملهم)

رثلاث كتب على وهن لكم تطوع: الوتر، والنحرور كتعاالفجرين أ

خوداحدیث ضعیف دې چې قابل دحجت نه دې ۱، اومل سپیل التسلیمدامام صاحب وط_{رفه} ددې جواب دادې چې د فرض دپ_{اړه} ددې جواب دادې چې د فرض دپ_{اړه} راځي، ، ، کتبت، لفظ راغلې دې کوم چې د فرض دپ_{اړه} راځي، یعنی دادرې خیزونه زمادپاره فرض دی اوستاسودپاره فرض نه دې نوپه دې سره دامت په حق کښې د فرضیت نفی کیږی دوجوب نفی نه کیږی د فرض او وجوب په مینځ فرق واضح دي .)

• د دې مضراتو دريم استدلال د حضرت صديق اکبراو فاروق اعظم تؤکیم اثرباندې کيږي چې هغوی صرف يويادوه کاله قرباني کړې ده مستقل قرباني ئي نه ده کړې د ، ، ، دې جواب داور کړې شوې دې چې قرباني په موسرمالدار، واجبيږي او دا دواړه موسرنه

ددې جواب داورکړې شوې دې چې قربانۍ په موسر،مالدار، واجبيږی اودا دواړه موسرنه ووځکه چې دواړوحضراتوبه دبيت المال نه په قدردکفايت وظيفه اخستله. دمالدارئ په اندازه ندئي اخستله .^{(م})

د وجوب دلائل آ په قرآن کریم کښې دی رفصل لربك وانحي،، انحې،،وقربانی کوه، امردې اوامردې د وجوب د پاره او امردې اوامردوجوب د پاره ارځی ( ) ددې تقاضاخوداده چې قربانی فرض خوچونکه د نحرپه تفسیر کښې نوراقوال هم شته.ددې وجې ددې په دلالت کښې ظنیت راغلو،نوددې نه صرف وجوب تابیږي

دابن ماجه په مرفوع روايت کښې دې من کان له سعة ولم يضح فلايتې بن مصلاناي کې حاکم ددې ديڅ تصحيح کړې ده ۱۸ او حافظ ابن حجر کښتي فرمائيلی دی دو رجاله ثقات کې په دې حديث کښې داستطاعت باوجود د قربانئ نه کونکو دپاره وعيد بيان شوې دې چې هغه دې زمونږ عيد ګاه ته نه راځی

@ حجة الوداع به موقع باندې نبى كريم الله او فرمائيل روايهاالناس على كل اهل بيت فى كل عام اضحاة ومتيدة. رحلى دوجوب د پاره راځى نوبيا . عتيره . ، خومنسوخ شوه خوداضحيه په نسخ باندې څه دليل نشته (۱)

^{٬)} سنن الدارقطني كتاب الوترباب صفة الوتروانه ليس بفرض. الخ رقم الحديث (ج٢١.١_)_] فتح الباري(١٠ص٤) _

⁾ بذَّل المجهودكتاب الضحايا(ج١٣ص٧)_

⁾ بذل المجهودكتاب الضعايا(ج١٣صُ ۶) _

د) بذل المجهودكتاب الضحايا(ج ١٣ص٨) _ ^{*}) تفسير طبرى (ج ٢٠ص ٢١١) _

اً) سنن ابن ماجّه كتاب الاضاحى واجب ام لارقم الحديث (٣١٢٣) (ج ٢ص £ £١٠٤)_

[،]) فتح الباری (ج اص ۱۰)__

^{&#}x27;) فتح البارى (جَ £ص١٠)_

⁾ فتَح الباري (ج ٤ ص ١٠)_ بذل المجهودكتاب الضحايا(ج١٣ ص٧) _

٠٠ د حضرت ابن عمر الله عديث دى القام رسول الله على بالبدينة عشى سنين يضعى دا حديث په مراظبت دلالت كوى اومواظبت بغير دترك نه دليل دوجوب دى

قوله قال ابر عمر هي سنة ومعروف: حضرت عبدالله بن عمر الله فرمائي چې قرباني سنت اونيكي ده علامه عيني وُتُو فرمائي «البعود اسم جامع لكل ماعرف من طاعة الله عروجل والتقرب اليه والاحسان الى الناس، و لكل ماندب اليه الشرع ودهي عنه من البحسنات والبقيحات

ومومن الصفات الغالبة اى امرمعووف بين الناس اذاروالا، لاينكرونه»:) د حضرت عبد الله بن عمر رفي التعليق حماد بن ابي سلمه موصولا نقِل كړې دې (`

بابقِ مُهَةِ الإِمَامِ الأَضَاحِي بَيْنَ النَّاسِ

(۵۲۲۷) حَذَّتُنَا مُعَا ذُبُّنُ فَضَالَةً حَذَّتُنَا هِشَامٌ عَنْ يَخِينِ عَنْ بُعْجَةَ الْجَبَيْنِ عَنْ عُقْبَةً بُنِ عَامِر الْجُبُنِي قَالَ قَسَمُ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- بَيْنَ أَصْحَابِهِ ضَحَالَا، فَصَارَتُ لِعُقْبَة جُذِيَةً قُلْتُ يَارَبُولَ اللَّهِ صَارَتُ جَذَعَةً. قَالَ «ضَعِبِهَا». [ر ۲۱۷۸]

نبی کریم گاهی په حضرات صحابه کراموژه کنبی دقربانئ څاروی تقسیم کړل مالدارنو ته خوبه ئې دمال فئ نه ورکړې وی اوغریباناننوته دصدقی دمال نه.امام بخاری پیکی داباب قائم کړلواودقربانئ داهمیت طرف ته نې اشاره اوکړه چې دنبی کریم گیلی په دې موقع دقربانئ څاروی په صحابه کراموکښې تقسیم کولودپاره وو علامه عینی پیکی لیکی

ردانها ارادالهخاری،، والله علم، ان اعطاء الشارع اضحایالاصحابه دلیل على تاکدها وندبهم الیها» دبعجه بن عبدالله په بخاری کښی صرف د ایو حدیث دې امام نسائی ابن حبان. علامه ذهبی اوحافظ ابن حجر پر انگری د توثیق کړې دې په یوسل هجری کښې دوی وفات شوی دی (^۲)

- ٣ باب: الأُضْعِيَّةِ لِلْمُسَافِرِ وَالنِّسَاءِ

١٥٢٢٨ وَذَنْ الْمَدَدُّدُ وَدَنْ اللهُ عَلَى عَلْ عَلْي الرَّحْمَنِ لِي الْقَاسِمِ عَنْ أَبِهِ عَنْ عَائِفَةً و رضى الله عنها - أَنَّ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - وَخَلَ عَلَيْهَا وَحَاضَتْ بِسَرِفَ، قَبْلَ أَنْ ثَدُخُلَ مَكَّةً وَهُى تَبْكِى فَقَالَ «مَا لَكِ أَنْفِيتِ». قَالَتْ نَعَمْ قَالَ «إِنَّ هَذَا أَمْرُكَتَبَهُ اللَّهُ عَلَى بَنَانِ آدَءَ فَا قَضِى مَا يَشْفِى الْحَاجُ عَبْراكُ لاَ تَطُوفِى بِالْبَيْتِ». فَلَبَّا كُنَا يَمِنْ

⁾ عمدة القارى :ج ٢١ص \$ ١٤)

⁾ فتع الباری (ج ۱ص ٤)_

⁾ ددری دحالانو دباره اوګورئ تاریخ البخاری الکبیر(جص۱۹۱) اکمال ابن ماکولا:(ج۱ص۳۳۶) والکاشف (ج۱ص۱۶۰) وتهذیب التهذیب (ج ۱ص ۴۷۳) وتهذیب الکمال (ج ۴ص۱۹۱)_

كتأب الأضاح كشف الباري

أَتِيتُ بِلَحْمِ بَقَرٍ، فَقُلْتُ مَا هَذَا قَـالُوا ضَعَّى رَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - عَنُ أَزْوَاجِهِ

ثابتوي رئ د مُسَافَره پاره د قربانۍ حکم : په مسافر باندې دقربانۍ دوجوب په باره کښې امامانر احداد

اختلاف دی 🛈 دامام شاقعي ﷺ په نيزدمسافردپاره هم قرباني مسنون ده لکه څنګه چې دمقيم دپاره

🕜 دامام ابو حنيفه مُرَّشَة په نيزقرباني صرف په مقيم باندې واجب ده په مسافرباندې نشته د آمام مالک قول هم ددې مطابق دې (۲)

دښځو دقربانئ حکم : دویمه مسئله دښځودقربانئ ده دامام ابوحنیفه کیلی په نیزیه ښځوباندې قربانی واجب ده اوامام شافعی وغیره خومطلقا دقربانۍ دوجوب قائل نه دی هغوی دښځو د پاره دامستحب ګنړی ^۵۰

په ترجمة الباب اوحديث كښې مناسبت نشته ځكه چې په حديث ددم تمتع ذكردې داضحيه قربانۍ نه دې

حافظ ابن حجرمينية فرمائي چې په حديث کښې چې دکومې،بقره دذبح ذکردې داداضحيه رقرباني، په طورباندې وه دهدې دم تمتع په طورباندې نه وه ز٠٠

دلتّه خُوحًافظ دَّأَفرمانْيلَي دي خُوپهُ كتابٌ الحَجّ كَنبيّ هغوّي دې خبرې ته ترجيح وركړې ده چې داذبح دهدې د تمتع په حيثت سره وه، ۲٫۰

چې د امام بخاری گینه عام عادت داهم حضرت شیخ الحدیث مولانامحمدزکریا گینه فرمائی چی دامام بخاری گینه عام عادت داهم دې چې دوی دظاهری لفظ نه استدلال کوی او چونکه په حدیث کښې لفظ دضحی راغلی دې ددې و چې هغوي په اضحيه باندې استدلال کوي دوي ليکي :

ان من داب الامام الهذارى ايضا الاستدلال بظاهر اللفظ والوارد في الحديث لفظ ضحى (١٠)

^{ً)} فتح الباری (ج ۱۰ص۶)_

^{ً)} عمدة القارى (ج ٢١ص١٤)_ ") المجموع شرح المهذب باب الاضعية (ج٨ص٣٨٣)

^{ً)} المجموع شرح المهذب باب الاضحية (ج٨ص٣٨٣) _

هُ) عمدة القارى (ج ٢١ض١٤)_

⁾ فتح الباری (ج ۱۰ص ۶۰) _{_} ً) الاِبوَاب والتراجم (ج٢ص ٩٤) _

^م) الابواب والتراجم (ج٢ص ٩٤<u>) _</u>

٤-بِأَبِمَا يُشْتَهَى مِنَ اللَّحْمِ يَوْمَ النَّحْرِ

ا ١٥٢٢٩ حَذَّنَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا الْرُنُ عُلَيَّةً عَنْ أَيُوبَ عَنِ الْبِي سِيرِينَ عَنَّ أَنْسِ بْنِ مَالِكِ قَالَ قَالَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- يُومَ الغَّوِ «مَنْ كَانَ وَجَوَقَبُلَ الصَّلاَقِ فَلْيُعِلْ». فَقَالَمَ وَخُلِّ وَقَالَ اللَّهِ إِنَّ هَنَّ ابُومُ لُفُتَهَى فِيهِ اللَّحُمُ - وَذَكَرَ جِيرَانُهُ - وَعَلْمِي جَذَعَةُ عَنْقُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَيْهُ وَلَوْلَ اللَّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ وَلَوْلَ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ وَلَوْلَ اللّهُ عَلَيْهُ وَلَوْلَ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ وَلَوْلَ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ عَلَى اللّهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْمُ اللّهُ عَلَى اللّ

د و به الباب مقصد : دحدیث او ترجمة الباب مقصدواضح دې چې دیوم النحر ادلوئ اختر ورخ الباب مقصد : دحدیث او ترجمې نه ورخ کښې دغوراک هریوکس ته شوق وی خودامام بخاری کیسی ددې ترجمې نه مقصد غالبا ددې روایت بعضی طرقو کښې راغلی دیوې جملې تشریح ده دمسلم په رویات کښې هغه جمله داسې ده رمن هذا یومااللحم فیه مکرر د ورای ددې جملې په تشریح کښې مختلف اقوال دی.

① بعضې محدثينووئيلې دى (اللحم دحاء په فتحې سره دباب سمع نه مصدردې (لحم لحما) د دې معنى دغوښې خوانش كول راځى مطلب دا د دې چې په دې ورځ د كورخلق بغير دقربانئ نه ساتل داسې چې هغوي دغوښې خوړلوخواهش پيداشى دامكروه دى ()

امام بخاری داباب قائم کړلو او د دې ذکرشوې جملې تفسير طرف ته اشاره کوی اګرچه علامه قرطبی فرمائیلی دی چې (لحم، بفتح الخاء) رو ایت صحیح نه دې ۲۰

① دويم قول دادې چې دلته مضاف محدوف دې اوتقديردعبارت داسې دې ،طلب الحم فيه مکهه، يعني په دې ورځ کښې غوښه غوښتل اوطلب کول مکروه دې ،ځ،

خو داولنی قول تائیدددې. نه هم کیږی چې په بعضې روایاتوکښې اُمقروم، لفظ راغلې دې او ډ**و**راشتهاءاللحم» دغوښې خواهش ته وائی (^۵)

قوله: ذکر جیرانه ای ذکر احتیاج جیرانه : یعنی هغه دخپلوګانډیانودفقراواحتیاج ذکراوکړوچې مادقربانئ په کولوکښې ځکه جلتی اوکړه چې خپل کوراوګاونډیانوباندې زر غوښداوخروم

⁾ صحيح مسلم كتاب الاضاحى باب وقتها رقم الحديث (١٩٤١) ج٣ص١٥٥٢)_

⁾ شرح مسلم للنووی کتاب الاضاحی (ج ۲ص ۱۵۶) __) الابواب والتراجم (ج ۲ص ۹۶)

^{*)} شرح مسلم للنووی کتاب الاضاحی (ج۲ص ۱۵۶) _ *) شرح مسلم للنووی کتاب الاضاحی (ج۲ص ۱۵۶)

قوله: وَعِنْدِي جَلَعَةٌ خُيُرٌمِنْ شَاتَى كُمِر: يعنى ماسره دچيلئ يو بچې دې كوم چې ددا د حيله دغينه نه به دې او صحت منددي ـ

قُولُهُ: وَقُا مَرُ النَّنَاسُ إِلَى عُنَيْهَةَ فَتَوَزَّعُوهُا أَوْقَالَ فَتَجَزَّعُوهَا: يعنى خلق چيلوند لاړل او هغه ئې تقسيم کړې دذبح کولودپاره، يائې وئيلې دى دتجزع معنى ده ټکړې ټکړې کول دلته دې نه دذبح کولو دپاره دچيلو جداجدا کول مراد دى

-هُ بِأَبْمَرٍ ' ۚ قَالَ الأَضْعَى يَوْمَ النَّعُر

رَكَ (٥٢٣٠) حَذَنَنَا مُحَمَّدُ بُنُ سَلَامِ حَذَنَنَا عَبُدُ الْوَهَابِ حَنَّنَنَا أَيُوبُ عَنْ مُحَمَّدٍ عَن ابْن أَبِي بَكَرَةَ عَنْ أَبِي بَكُرَةً عَنْ أَلَى الْفَعْنَا وَمُعَلَّا الله عليه وسلم-قَالَ «الزَّمَانُ بَكَ وَقَعْنَا الله عليه وسلم-قَالَ «الزَّمَانُ عَمْرَ النَّيَ الْمَنَا الله عليه وسلم-قَالَ «الزَّمَانُ مَعْوَلِيَاتُ وَلَيْتَ وَلَارُضَ النَّنَةُ النَّا عَمْرَ شَعْرًا مِنْهَا أَرْبَعَةً حُرُمٌ وَلاَنْ مُعْوَلِيَالَ وَوَهُ وَلَوْجَةً وَالْمُحَرَّمُ وَرَحِبُ مُضَرَالَانِي بَيْنَ جُمَادَى وَشَعْبَانَ، أَي شُعْرِهُ لَهُ الله وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ وَنَيْكِيهِ بِغَيْرِ الْمِي قَلْ الله وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ وَمَعْنَا الله وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ وَمَكَ حَمَّى طَنَنَا الله وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ وَمَكَ حَمَّى طَنَنَا الله وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ وَمَكَ حَمَّى طَنَنَا اللّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ وَمَكُمْ وَمَنَا اللهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ وَمَكُمْ عَلَى اللّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ وَمَكُمْ عَلَى اللّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ وَمَا عَكُمْ عَلَى اللّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ وَمَا عَكُمْ وَاللّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ وَمَا عَكُمْ عَلَى اللّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ وَمُ عَلَى اللّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ وَمَا عَكُمْ وَاللّهُ وَمَعْلَى اللّهُ وَمَعْلَى اللّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ عَلَى اللّهُ وَمَلَى الْمَلْ مَعْمَ وَاللّهُ وَمَا عَلَى اللّهُ وَمَلْكُمُ وَمَا اللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَمَا عَلَى اللّهُ وَمَا وَلَهُ وَاللّهُ وَلَا لَاللّهُ وَاللّهُ وَلَا لَمُ اللّهُ وَاللّهُ وَ

د هربانۍ ورځې څوورځو پورې قرباني جائزده په دې کښې دامامانو اختلاف دې

ٔ ﴿ دَامَامُ ابوٰحنیفد.امامُ مَالُک ا وَامامُ احْمَدُمُونَهُ بِه نٰیزددریوورځوپورې قربانی کیدې شیر ()

 دامام شافعی گیلی په نیزترڅلورو ورځوپورې قربانی کیدې شی یوم النحراو ددې نه پس درې ورځې (۱)

 دابن سیرین داودظاهری اوسعیدبن جبیرگشا په نیز دقربانی صرف یوه ورځ یوم النحرده. امام بخاری گشا دغه دااختیار کړې دې (۲)

كشفالباري

معدة القارى (ج ٢١ص١٤) ونيل الاطار: كتاب المناسك.باب بيان وقت الذبح (ج ٥ص١٤١)_
 عمدة القارى (٢١١٤٨) _

⁾ عمدة القارى (٢١١٤٨) _

هغوی په حدیث باب باندې استدلال کړې دې په کوم کښې چې دی «الیس یوم النحم؟ قلنا پلئ په دې کښې «یوم» هغوې نحر طرف ته مضاف کړې ده او په «النحر، کښې لام لام د جنس دې لعني دنحرظرف يوه ورځ ده ۱

نو د جمهور و دطرف نه ددې جو اب دادې چې دلته د النحر، نه نحر کامل مراددې لام د کمال دیاره په کثرت سره استعمالیږي، ۲

دَّامَامٌ شَافعَى ﷺ په نيزدقربَانْنَ څلورورځې دی دوی په صحيح ابن حبان کښې دحضرت

جبيربن مطعم ﷺ په روايت استدلال كوى چې نبى كريم ﷺ كل فجام منى منح، ولى كل ايام التشهيق ذبح

خوداروايت عبدالرحمن بن ابي حسن دحضرت جبير اللائ سره نه دې نقل شوې نوداحديث منقطع شورس

ددې دويم اشتدلال په بيهقي کښې د حضرت عبدالله بن عباس الله پې روايت باندې دې چې هغوى فرمائيلى دى «الاضحى ثلاثة ايام بعد يوم النح» ث

دانمه ثلاثة استدلال دحضرت على الله الله على الرباندې دې دوى فرمائيلي دى ايام النح،ثلاثة ايام النحراثلاثه ايام اولهمن افضلهن، دحضرت ابن عباس اوحضرت عبدالله بن عمر التَّاتُونُ نه هم دغه شان روايت منقول دي ر٠٠

قال محمد واحسبه يعنى راوى دحديث محمدبن سرين فرمائى چې زماخيال دې چې حضرت ابن ابى بكر تاتو په خپل حديث كښې دراعراضكم، لفظ هم فرمائيلې دې لكه چې دردماءكم واموالكم، په باره كښې خوهغوى ته يقين دې اودراعراضكم، په باره كښې نې شك دې داحسبه، سره ښكاره كړې دې د

-باًبالأَضَّعَى وَالْمَثَّوبِالْمُصَلِّى ١٩٢١١عَدَّتَنَامُحَنَّدُبُنُ أَبِي بَكْرِالْمُقَدَّمِي خَدَّتَنَا عَالِدُبْنُ الْحَادِثِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُاللَّهِ عَنْ نَافِيرِقَالَكَانَ عَبْدُاللَّهِ يَكْتُرُفِى الْمَلْحَرِ. قَالَ عُبَيْدُاللَّهِ يَغْنِى مَنْحَوَالتَّبِي صلى الله عليه وسلم

⁾ عمدة القارى (ج ٢١ص ١٤٨)

⁾ عمدة القارى (ج٢١ص١٤٨)

^{ً)} نيل الاوطار : كتاب المناسك.باب بيان وقت الذبح (ج۵ص١٤١) وعمدة القارى (ج٢١ص٤٩)وسنن الكبرى للبيقى. كتاب الضحايا باب من قال الاضحى جائز يومالنحر (ج ٩٩ص٢٩٥) _

⁾ نصب الراية كتاب الحج باب الهدى (ج٣ص١٤٢) واعلاء السنن (ج ١٧ص ٢٣٤) وتلخيص الحبير حافظ ا بن حجر ﷺ په دېكښې فرماى (وهذا الزيادة بمحفوظة كتاب الضحايا (ج ٤ص٢١٤) و(ج١ص٢١۶)_

[﴾] عمدة القارى وسنن بيهقى كتاب الضحايا (ج٩ص٩٤) _

⁾ عمدة القارى ج ۲۱ص۱۹)_

(۵۲۳۲) حَدَّثَنَا يَغْمَى بْنُ بُكَيْرِحَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ كَثِيرِيْنِ فَوْقَدِعَنْ تَافِيراَنَ الْهِنَ عُرَّزَ رضى الله عنهما - أُخَبَرَهُ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - يَذْبَعُ وَيَقُرُّرُ بِالنُّهَ لِذَ ١٤٠٤)

پیشنگی... په دې باب کښې دقربانئ بیان دې اوداهم بیان شوی دی چې دقربانئ ذبح کولوځانۍ عیدګاهده، دترجمة الباب مقصدبیانوی،علامه عینی پیځ فرمانی

والمقصودمن هذه الترجمة بيان السنة في ذبح الامام وهوان يذبح في المصلى لئلايذبح احدقمله ليذبه والعدد بيقين وليتعملوا الضاصة الذبح فانه مما معتاج فيه الى البيان x)

دباب په ړومبي حديث کښې دی چې حضرت عبدالله بن عمر ناتي به هغه ځاځې کښې قرباني کوله چې کوم ځې کښې په چې حضرت نبي کريم ناتي ځناور ذبح کولو

> ٧-باب فِي أُضْعِيَّةِ النَّبِي -صلى الله عليه وسلم -بِكَبْشَيْنِ أَقْرَنَيْنِ وَيُذُكَرُسَمِينَيْنِ

وقَالَ يَغِيَى بُنُ سِّعِيدٍ سَمِعْتُ أَبَا أَمَامَةَ بُنَ سَمْلِ قَالَ كََنَا لَيَمِنُ الأَضْعِيَّةَ بِالْمَدِينَةِ، وَكَانَ الْمُسُلُمُنَ يُنْتَغُونَ.

١٩٧٢٣١ ، حَذَّتُنَا آدُمُرُنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا أَهُعَةُ حَدَّثَنَا عَبُدُ الْعَزِيزِ بْنُ صُهَيْبِ قَالَ سَمِعْتُ أَنْسَ بُنَ مَالِكِ - رضى الله عنه - قَالَ كَانَ النّبِي - صلى الله عليه وسلم - يُضَغِى بِكَنْتُ يُن وَأَتَأْفَتُمْ بِكِنْتُهُ مِن

[١٥٢٣٨] حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَابِ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَمِى قِلاَبَةً عَنْ أَنْسِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم-الْكَفَأْ إِلَى كَبْشَيْنِ أَقْرَنَيْنِ أَمْلَحَيْنِ فَذَبَعَهُمَا إِيدِي تَابَعَهُ وُهُنْهُ عَنْ أَيُّوبَ. وَقَالَ إِسْمَاعِيلُ وَحَاتِمُ بْنُ وَزُوْاَنَ عَنْ أَيُّوبَ عَنِ ابْنِ بِيدِينَ عَنْ أَنْسِ. [٢٣٨ - ٢٢٨ - ٢٢٤ - ٢٩٤٤، وانظر: ٢٤٢١

١٥٢٣٥ مَنْ تَشَا عُرُوبُنُ خَالِدٍ حَدَّ تَسَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ عَنْ أَمِى الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةً بْنِ عَامِرٍ -رضى الله عنه أَنَّ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - أَعْطَاهُ عَنْمًا يَقْدِمُهَا عَلَى صَمَا بَتِهِ ضَحَايَا، فَبَقِى عَتُودُ فَذَكَرَهُ لِلنَّبِي - صلى الله عليه وسلم - فَقَالَ «ضَرِّ أَلْتَ بِهِ». [، ٢١٧٨]

۱) عمدة القارى ج۲۱ص۱۶۹)_

أ) الحديث اخرجه البخارى ايضا فيه رقم الحديث: ۵۲۳٤) وايضا في باب من ذيح الاضاحى بيده (وقم الحديث: ۵۲۳۸)،وايضا في وضع القدم صفع الذبيحه (رقم الحديث: ۵۲۴۵) وايضافي باب التكبيرعند الذبائح (رقم الحديث: ۵۲۲۵) وايضافي باب من ذبح قبل الصلوة واعاد (۵۲۴۱).

دترجمة الباب مقصد: ددې ترجمة الباب دوه مقصدونه بيان کړې شوي دي

① حضرت امام بخاری پُولئه وئیل غواړی چې (کهش) یعنی دګهې قربانی افضله ده.امام ترمذی پُولئه نه یوروایت هم نقل شوې دې «ځیالاضیة الکېش»،

وحضرت امام بخاری این مقصد داهم کیدیشی چی دقربانی خناوردی ښه خورب
وی نوپه یوحدیث کښی دی چی رسبنوا ضحایاکم فانهاعلی الصماط مطایاکمی اګرچه داحدیث
ضعیف دی،حضرت امام بخاری این ترجمة الباب نه پس دحضرت ابوامامه المائی حدیث
ذکرکوی اودی طرفته اشاره فرمائی.

د در دوی او دې طرفته اسازه فرمانی که دغواحصه او چیلی دواړه په قیمت کښې اوغوښه کښې علامه ابن عابدین می همانی که دغواحصه او چیلی دواړه په قیمت کښې اوغوښه کښې به ښه برابر وی نوبیا چلیئ افضل ده ځکه چې وړه غوښه دغنې غوښې په مقابله کښې به ښه ګڼړلې شی. لیکن که دغوا دحصې غوښه زیاته وی نوبیاهمه افضل ده. ګډ د ګډې نه افضل دې داړه دې د او او قیمت دواړه دې او چیلې د چیلی نه افضل دې، دا په هغه وخت کښې دی کله چې غوښه اوقیمت دواړه یا ابو وي ()

قوله: وقال پجيې بر_ب سعيل، سمعت ابامامة برب سجمل: دايومامه نوم آسعددې،اودې صحابي دې،حضرت نبي كريم گار دۀ نامه مباركه ايښودې وه. اودبركت دپاره ئې دعاكړې وه. ابن التين دوى په كبارويعنى تابعينوكښې شميركړې دې، ^٢) داتعليق ابونعيم موصولانقل كړې دې (٢)

قوله: انكفا الى كبشير اقرنين الملحين فن بحرمها بيدة: په اصحاب صحاح كښي داد صرف حضرت نبى كريم 戏游 دوه بدر وريم علي دوه بندو والا او چتو الا مين المين دوه بندو والا او چتو الا و المين الم

رانكفااى مال وانعطف» متوجى شو راملحين» املح هوالذى فيه سوادوبياض ر٥،

جوهری وائی چې «الاملح الابیض یخابط بیاضه سواده» (^۲) او ابو عبیده دکسائی نه نقل کړی دی چي «الاملح الذی فیه البیاض والسوادویکون البیاض اکش»ژک

قوله: تابعه وهيب عرب ايوب: يعنى عبدالوهاب متابعت دوهيب بن خالد كړې دې هغوى

⁾ ردالمختار كتاب الاضحيه : ج۵ص۲۷).

اً عمدة القارى: ج ٢١ص ١٥٠) _

⁾ فتع البارى :ج ١٠ ص ١٧) _

⁾ فتح الباري :ج ۱۰ص۱۲)__

[؟]) عمدة القارى : ج٢١ص ١٥٠) __

⁾) عمدة القارى : ج ٢١ص ١٥٠) _و فتح البارى :ج ١٠ص١٢)

^{ً)} عبدة القارى : ج ٢١ص ١٥١). والنهاية الابن الأثير:ج ٤ص ٣٥٤).

هم دايوب سختياتي نه داروايت نقل كړې دې اسماعيلى دامتابعت موصولانقل كړې دې (۱) ... قوله: (وقال اسماعيلى وحاتم وايوب عرب ابر سرس عرب انس تايي داته دقال اوونيل حالانكه ددې نه مخكتبي رتابعه وئيلي دى دواړو كښي فرق دې چې قول على السيال المذاكره استعماليږي اومتابعت دحديث نقل كولو دپاره استعاليږي داسماعيل بن عليه تعليق حضرت ا مام بخاري ميني خلوربابونونه پس موصولانقل كړې دې اوحاتم بن وردان حديث امام مسلم ميني موصولانقل كړې دې اوحاتم بن وردان حديث امام مسلم ميني موصولانقل كړې دې اوحاتم بن

قوله: فبقى عتود: عتود دچيلئ هغه بچى ته وائى چې هغه د كال نه وى، ابن بطال فرمائى چى عتودد چيلى د پنځوميا شتو بچى ته وائى د ")

٨- بَأَبَ قَوْلُ النَّبِيْ - صَلَى الله عليه وسلم - لأَبِي بُرُدَةَ «ضَحِّ بِالْجَدَعِ مِنَ الْمَعَزِ وَلَنْ تَجُزِى عَنْ أُحَدِيَعُدَكَ»

(۵۲۳۷) حَنَّنَنَا مُنَنَدٌ حَنَّنَنَا خَالِدُ بُنُ عَبُي اللَّهِ حَنَّنَنَا مُعَلَّرِفٌ عَنَ عَامِرِ عَنِ الْبَرَاءِ بُنِ عَانٍ - رضى الله عنهما - قَالَ صَعَى حَالَ لِى يُقَالُ لَهُ أَبُوبُرُدَةَ قَبْلَ الصَّلاَةِ، فَقَالَ لَهُ رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ عِنْدِى دَاحِنًا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ عِنْدِى دَاحِنًا مَرُكُ اللَّهِ مِنَ الْبَعَدِ قَالَ «الْمُعَنِ قَالَ «الْمُعَنِ قَالَ «الْمُعَنِ قَالَ «الْمُعَنِ قَالَ «الْمُعَنِ قَالَ «الْمُعَنِ قَالَ الصَّلاَةِ فَإِنَّمَا يَعْرُكُ ». ثُمَّ قَالَ «هَنْ ذَبَعَ تَعْدَل الصَّلاَةِ فَإِنَّمَا يَعْرُكُ مُنْ الْمُعَنِ قَالَ «الْمُعَنِ قَالَ «الْمُعَنِ قَالَ الصَّلاَةِ فَإِنَّمَا يَعْرُكُ مُنْ مُنْكُهُ وَأَصَابَ اللَّهِ الْمُنْ لِيهِ مِنَ ». يَذْ مَنْ مُعْدَل الصَّلاَةِ فَقَلْ مُتَعْ الْمُعْلِقَ فَلْ مُنْ مُنْكُهُ وَأَصَابَ اللَّهُ الْمُنْ لِيهِ مِنَ ».

تَابَعَهُ عُبَيْدَةُ عَنَ الشَّغْمِى وَإِيُراهِيمَ. وَتَابَعَهُ وَكِيمٌ عَنْ حُرَيْثِ عَنَ الشَّغْمِى. وَقَالَ عَاصِمُ وَدَاوُدُ عَنِ الشَّغْمِى عِنْدِى جَذَعَةً، وَدَاوُدُ عَنِ الشَّغْمِى عِنْدِى جَذَعَةً، وَدَاوُدُ عَنِ الشَّغْمِى عِنْدِى جَذَعَةً، وَقَالَ الْبُنُ عَوْنِ عَنَاقٌ جَذَعْءَ عَنَّا أَلَى بَعْنَا أَبُونُ عَنَاقٌ جَذَعْءَ عَنَاقُ لَبَنِ. وَقَالَ الْبُنُ عَوْنِ عَنَاقٌ جَذَعْءَ عَنَا أَلَى جُنِفَةً عَنْ اللّهَ عَنْدُ بُنُ بَشَا وَحَنَّنَا أَخْتُدُ بُنُ جَعْفَ حَدَّثَنَا شُعْبَةً عَنْ سَلَمَةً عَنْ أَبِي جُنِفَةً عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ ذَبَعَ أَبُوبُونَ عَنْ أَبِي خَيْفَةً عَنْ الْبَرَاءِ قَالَ ذَبَعَ أَبُوبُونَ عَنْ أَلَى «الْجَعَلُمَا عَلَى «الْجَعَلُمَا لَيْ الصَّلَاقِ فَقَالَ لَهُ اللّهِ عَلَيْهِ مِنْ عُنِيرٌ مِنْ مُسِنَّةٍ. قَالَ «الْجَعَلُمَا عَلَى عَلَيْ الْمَلَاقِ فَقَالَ لَهُ اللّهُ اللّهُ عَلَيْهِ مَنْ مُسِنَّةٍ. قَالَ «الْجُعَلُمَا عَلَى عَلَيْ الْمَلَاقِ فَقَالَ لَهُ اللّهُ عَلَى عَلَيْمِنْ مُسِنَّةٍ. قَالَ «الْجُعَلُمَا مُنَا مُنَا مُنَا اللّهُ عَلَيْهُ مَا وَلِي الْمُنْ اللّهُ عَلَيْهِ مَنْ الْمُنَاقِ فَقَالَ لَهُ عَلَيْمِ مُنْ مُنْ عَلَى الْمَالَةُ عَلَى الْمَلَاقِ فَقَالَ لَيْمَا مُولِكُ مَنْ عَلَى الْمَلَاقِ مَنْ الْمُنْ اللّهُ عَلَى الْمُنَاقِ مَنْ الْمُنْ اللّهُ عَلَى الْمَلَاقِ مَنْ الْمُنَاقُ عَلَى الْمَنَاقُ عَلَى الْمَالِقَ عَلَى الْمَلَاقِ مَنْ الْمُنْ اللّهُ عَلَى الْمُنَاقِ مَقَالَ الْمَلَاقِ مَا عَلَى الْمُنَاقِ مَنْ الْمُنْ اللّهُ عَلَى الْمُنَاقِ مَنْ الْمُنْ الْمُنْ اللّهُ عَلَى الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ الْمُنْ اللّهُ عَلَى الْمُنْ الْمُنْ اللّهُ عَلَى الْمُنْ اللّهُ عَلَى الْمُنْ الْمُنْ اللّهُ عَلَى الْمُنْ الْمُعْمَلُ الْمُنْ الْ

وَقَالَ حَاتِمْيْنُ وَٰذَوَانَ عَنُ أَيُّوبَ عَنْ هُعَنْدِعَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِي -صلى الله عليه وسلم-وقَالَ عَنَاقٌ جَدَّعَةٌ. از: ١٩٠٨

قوله: (معز): چیلئ ته وائی اورضان، ګډې ته د چیلئ او ګډې د شپږومیا شتو بچې ته رجذع،

۱) عمدة القارى : ج ۲۱ص ۱۵۱). و فتح البارى :ج ۱۰ص۱۳).

⁾ عمدة القارى : ج ۲۱ص ۱۵۱).) فتح البارى :ج ۲ ص ۱۶).عمدة القارى : ج ۲۱ص ۱۵۱)._

وآنی دچیلئ اوګډې دیوکال بچې ته ،ثنی، وآنی داشان دغواد دووکالوبچی ته اوداوښ دپنځو کالو بچې ته ،شی، واني اوددې نه کم عمروالاته .جذع، وائی. ()

حضرات فقهاً ، کرام په دې خبره باندې اتفاق کوي چې د جذع قرباني صرف دګه صحیح ده په چپلئ اواوښ اوغواکښې جذع کافي نه ده بلکه ددې اثني، کیدل ضروري دې

چپنی او اوس اوعوا نسبی جدع حاصی نماده به صورت است. داحضرات دحضرت ابوهریره گانگز دروایت نه استدلال کوی.حضرت نبی کریم فرمائیلی دی

چې ،نعبتالاضعيةالجنع منالضان) ، ۲

هم داشان دابن ماجه روايت كښى دى چې ،يجودالجناع من الضائ ضعيقى، ٦٠

داحضرات مسلم شریف کنبی دحضرت جابر الله دروایت نه داستدلال کوی الاتنهجو الامسنة الا ان یعسمهلیم فتنهجوا جناعة من الفان» (نمیه دی کنبی دجذعة دقربانی اجازت مرک مرش مردی حرف کلم دسینه حصرا مشکل وی

ورکړې شوې دي، چې کله دمسنه حصول مشکل وي. جمهور دحضرت جابر تاتلؤ حديث لره استحاب او افضيلت باندې محمول کوي (^٥)

په حدیث باب کښې حضرت آبوبرده گائز ته دچیلئ دجذعه اجازت ورکړې شوې دې لیکن څنګه چې په حدیث کښې وضاحت دې.داددوی خصوصیت وو.حضرت نبی کریم کا فرمائیلی دی چې «دلن تجزی عن احدیعدك»

قوله: شأتك شأة لحم: يعنى ستاچيلئ دغونبي چيلئ ده. قربانى ستااونه شوه (داجن الشاة الق الله على الشاة الق الله على الشاة الق الله على الشاة الق الله على الشاة القرائل الله على الله على

قوله: تابعه عبيرة عرب الثعبي وابراهيم: يعنى عبيده بن ابن معتب دشعبي اوابراهيم نعمى ند دمطرف متابعت كړې دى ابراهيم نخمى دامتابعت منقطع كړې دې ځكه چې هغوى دهيڅ يوصحابي نه هيڅ روايت براه راست نه دې نقل كړې،ابن المديني ددوى باره كښې پاتې شوې دې د)

⁽⁾ مذكوره تفصيل دپاره او كورنى بذل المجهود: ج۱۳ ص۱۸. دانفسير د حنابله او حنيفه په نيزدې. د شرافع او مالكيه په نيزدې. د شرافع او مالكيه په نيزجذع ديوكال بچې ته وانى او گورنى الافتاع للشربينى : ۲۹ ص۲۵۹، وشرح مسلم لاين قدامة : ۹ ص ۲۹۹، ۱۳۵۰ والمغنى لاين قدامة : ۹ ص ۲۹۹، ۲۹ سرم مسلم لاين قدامة : ۹ ص ۲۹۹، ۱۳۶۰ والمغنى لاين قدامة : ۹ ص ۲۹۹، ۱۸۵۰ م

^{&#}x27;) سنن الترمذي،كتاب الاضّحى,باب ماجاّءفى الجذع من الضان فى الاضحى:ج ٤ص٤، رقم الحديث : ١٤٩٩) ') سنن ابن ماجه.كتاب الاضحى باب ماتجزئ من الضحى (رقم الحديث : ٣١٣٩) ورجاله ثقات كمافئ نيل الاوطار:ج £ص ٣٤٤).

¹⁾ فتح الباري :ج ١٠ ص١٨. او داشان او كورئ المغنى لابن قدامة :ج ص٣٤٨)_

م صحيح مسلم. كتاب الاضحى، باب سنن الاضحية (:١٩٤٣) _

⁾ عمدة القارى: ج ٢١ ص ١٥٢)،

[&]quot;) تهذيب الكمال :ج٢ص٢٣٧، وطبقات ابن سعد :ج٤ص ٢٧١، و تاريخ البخاري الكبير:ج١ص ٣٣٤).

. نبوحاتم فرمائی چې ۱۰درك انسا ولم يسمع منه ۱۵ پيچيى بن معين فرمائی چې (مراسل اېراهم احب الى من مراسيل الشعبي، ۲ ،دعبيده بن معتب په بخارى كښې هم دابوتعليق دې ۲٫

قوله: تابعه وكيع عرب حريث عرب الشعبي : يعني وكيع دعبيده متابعت كړي دي داابوالشيخ موصولانقل كړي دي. را

حریث بن عمرواسدی ابن معین ددهٔ متعلق او فرمائیل چی (لاشئ،،،^د،

ابوحاتم فرمائي چي رضعيف الحديث، ٨٠)

امام نسائى فرمائى چى رمتردك الحديث رئ

امامٰ ترمذی اواېن ماجه ددوی روایات نقل کړی دې ژ^په بخاری کښې ددوی صرف دایوتعلیقدې ژ^

قوله وقال عاصر وداود عن الشعبي :عندي عناق لين : په پورته روايت

کښې دی چې حضرت ابوبرده نبی کريم نظی الله عرض کړې وو چې ۱ا**ن عندی داجنا جنعة من** البعن اوعاصم اوداود په روايت كښې دى چې ،عندى عناق لبن پئ، الفاظ دى.

قوله عناق: دچيلئ هغه بچې ته وئيلې شي چې دهغې عمريوكال نه كم وى درلېن، طرفته اشاره داضافت كوى او ددې صغرسني طرفته اشاره كول مقصود دى

داودی وائی چې عناق دموتث اومد کردواړو دپاره استعماليږي. دعاصم او دواود داتعليق امام مسلم پينتي موصولا نقل کړې دي (``

قوله: <u>وَقَالَ زُيْدٌ، وَفِرَاسٌ عَرِ. الشَّغْبِي</u> عِنْدِي جَلَعَة<u>ْ:</u> زبيدبن الحارث اوفراس تعلّيق لره حصرت امام بخارى پيتا موصولانقل كړې دې

قوله وَقَالَ أَبُو الأَخُوصِ حَدَّثَنَا مَنْصُورٌ عَنَاقٌ جَذَعَةٌ: بد دى تعليق كنبي دو، لفظّونه دی.هغه هم حضرت امام بخاری پیمین موصولا نقل کړې دې.

^{ً)} عمدة القارى : ج ۲۱ص ۱۵۲)،

⁾ تهذيب الكمال :ج٢ص٢٣٧، وتهذيب التهذيب :ج١ص١٧٧، وسيرعلام النبلاء :ج٤ص٢٥٢).

ا) فتح الباري ج١٠ص٢٠)

⁾ فتح الباري ج١٠ص٢٠) _

لأجرح والتعديل : ٣ الترجمة : ١٧٩ ، وتهذيب الكمال : ج ٥٠ ص٥٤٣. الترجمة ١١٧٣).

⁾ الجرح والتعديل :٣الترجية: ١١٧٩.

⁽⁾ ضعفاء الحديث للنسائي، الترجمة : ١٢٠. وتهذيب الكمال :ج٥ص ٥۶٤) _

 ^{^)} تهذیب الکمال ج۵ص۵۶۵) _) عبدة القارى:ج ٢٦ص١٥٢)_

^{&#}x27;) عمدة القارى:ج ٢١ص١٥٢)_

فوله: وَقَالَ ابُرُ، عَوْنِ عَنَاقٌ جَنَاقٌ جَنَاقُ لَبَنِ: بِه دَى تعليق كنبي دوه الفطونة جمع شوى دى. (مثاق او جذم) موصوف صفت دى اورعناق لبن، مركب اضافي دي

حضرت امام بخاری گواید دا په کتاب الایمان کنبی موصولانقل کړی دی

قوله وَقَالَ حَاتِمُ بُرُ وُرُدَانَ.........عَنَاقٌ جَنَّعَةٌ: په دې کښې عناق اوجذعة دوه لفظونه استعمال شوی دی په ترکیب کښې (جذعة) درعناق، دپاره عطف دې امام مسلم ﷺ داتعلیق موصولانقل کړې دې ( )

٥-باب مَنُ ذَبَحَ الأَضَاحِي بِيَدِهِ.

[٥٧٣٨] حَدَّثَنَا آدَمُ بُنُ أَبِي إِيَّاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنْسِ قَالَ ضَعَى النَّبِي-صلى الله عليه وسلم-بِكَبْشَيْنِ أَمْلَعَيْنِ، فَرَأَيْتُهُ وَاضِعًا قَدَمَهُ عَلَى صِفَاحِيِمَا يُنتج وَيُكَثِّرُهُ فَذَبَّتُهُمُ الِيَدِيدِ.[ر: ٥٣٣٣]

قربانی په خپل لاس سره ذبح کول مندوب اوبهتردی. په دې شرط چې دذبح طريقه ورځې خپله په خپل لاس سره ذبح کول شرط نه دی حضرت نبی کريم گلل په خپل لاس سره دوه ګډان ذبح کړی وو لکه څنګه چې په حديث باب کښې دی دمالکيه په يوروايت کښې پخپله ذبح کول شرط دی (۲)

قوله: صفاحهما: داد صفحة) جمع ده (وصفحة كل شئ) جانبه. علامه عینی ت~~خیفهٔ یو~~اشکال او دهغی جواب تحریر کوی او فرمائی چې:

روتيل: الذابح لايضع رجله الاعلى صفحة فلم قال: على صفاحها واجيب لعله على مذهب من قال ان اقل البحدة النجاع الذات الجمع اثنان كقوله تعالى وققد صغت قلوبكها، فكانه قال: صفحتيهها واضافة البشنى الى البشنى تفيد التوزيع فكان معنا لا وضع رجله على صفحة كل منهما والحكمة فيه التقوى على الاظهار عليها ويكون اسمع لهوتها وليس ذالك من تعذيبها البنامى عنه اذلايقدر على ذبحها الابعتذيبها الهرج

دې په کند اصفاح، جمع دې اودا مفردذکرکول پکاردی ځکه چې ذبح کونکی ددې په یعنی لفظ رصفاح، جمع دې اودا مفردذکرکول پکاردی څکه چې ذبح کونکی ددې په یوطرف باندې قدم ایږدی ددې جواب ورکړې شوچې دجمع صیغه ددواؤدپاره استعمالیږی څکه چې دبعضې عالمانوپه نیزدوه اقل جمع ده لکه څنګه چې دقران پاک په آیت مبارک کښې دی چې رفقه صفت تلویکها او په دې کښې دقلوب، جمع ده اوددې نه دوه قلب مراد دی اود تثنیه اضافت چې کله د تثنیه طرفته وی نوداد توزیع او تقسیم فائده ورکوی یعنی چې

^{ً)} عمدة القارى: ٢١ص ١٥٤)_ ً) عمدة القارى: ٢١ص ١٥٤)_ ً) عمدة القارى: ٢١ص ١٥٤)_

دوه څیزونه دواؤ څیزونوطرفته منسوب کړې شی نوهریوحصه کښې به یویورازی دلته اصفحتين، تثنيه دوه كَبَشّينٌ طرفته منسوبٌ كَهِي شوي ده نودهركبش حصه كنبي يوصعن راغله اومعنی داشو، چې دوی په هريوصحفه باندې قدم کيخودو .داشان قدم ايښودوسر دخناورمرګ زړ واقع کیږی زر داپد هغه تعذیب حیو آن کښې داخل نه وی چې د کوم ممانعت كړې شوې دې ځكه چې ځناور ذبح كولو سره ددارنګ تعديب نه خلاصي نشته.

(١٠) بأب مَنْ ذَبَحَ ضَعِيَّةً غَيْرِهِ.

وَأَعَانَ رَجُلِّ ابْنَ عُمَرُفِي بَدَنَتِهِ وَأَمَرَ أَبُومُوسَى بَنَاتِهِ أَنْ يُضَجِّينَ بِأَيْدِيهِرَ [٥٢٣٩] حَدَّثَنَا أَتَتَبُهُ حَدَّثَنَا سُفْهَا لُ عَنْ عَبْيِ الرَّحْنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِثَةَ رض الله عنها - قَالَتُ دَخَلَ عَلَى رَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - بِسَرِفَ وَأَنَا أَبْكِي، فَقَالَ «مَا لَكَ أَنَفُتِ». قُلْتُ نَعُمُ قَالَ «هَذَا أَمُرٌ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ افْضِي مَا يُقْضِي الْحَاجُّ غَيْرَ أَنُ لَا تَطُلُوفِي بِالْبَيْتِ». وَضَعِّى رَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - عَن نسَابُهِ بِالْبَقَرِ. ار ٢٩٠

حضرتُ اماًم بخاری ﷺ داباب راوړو اواشاره فرمائی چې سابقه باب کښې په خپل لاس سره ذبح کولُوچي کومه طریقه ذکرشوي ده. هغه دقرباني دُصحت دپاره شرط نه ده هرڅوک ددهٔ دطرفنه ذبح کولی شی ۱۰ البنه داسی صورت کښې مندوب هم دادی چې قربانی کولو والا پخپلد په دې موقع حاضروي

حضرت نبي كريم كالم خضرت فاطمه في الله فرمائيلي ووچي قومي الي اضحيتك فاشهديها فاته يغفيك عنداول قطية تقطيمن دمهاكل ذنب عبلتيه» (*)

قوله أُعَانَ رَجُلُ الْبِي عُمَرَ فِي بَدَنَتِهِ : حضرت ابن عمر ثَاثِيَّ دبدنه قرباني كوله. يوسړى <u>دوى سره مدداو کړو. کله چې په قربانۍ</u> کښې تعاون کولو اودچانه مدداخستل جائزدى نونائب جوړول هم جائزدى داشان ددې تعليق مطابقت ددې باب نه واضح کيږي، ۲۰ داتعليق عبدالرزاق موصولانقل كرى دى رئ

قوله: وَأَمَرَ أَبُو مُوسَى بَنَاتِهِ أَنْ يُضَحِّينَ بِأَيْدِيهِنَّ : ددى اثرترجمة الباب سرهيڅ مناسبت نشته دي بلكه دترجمة الباب نه بلكل برعكس دي حكم چي په ترجمة الباب كښي په قربانئ کښې دنيابت مسئله بيان شوې ده. حالانکه په دې کښکې پخپله دقربانۍ کولو حکم دی ۴

الابواب والتراجم : ج ٢ص ٩٥) _ المستدرك للامام الحاكم كتاب الاضحى : ج ٤ص ٢٢٢)-

فتح البارى :ج ١٠ ص٢٣)_ فتّح البارى ج ١٠ ص ٢٣)_

م) فتح البارى :ج ١٠ص ٢٣)_

١١ بأب: الذُّبُحِ بَعُدَ الصَّلاَقِ

[١٥٢٠ حَدَّاتَنَا حَبَّا عُرِينَ الْمِنْهَ الْ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَغْبَرَنِي زَبَيْدٌ قَالَ سَمِعْتُ الشَّعِي عَنِ الْبَرَاءِ- رضى الله عليه وسلم - يَعْطُبُ فَقَالَ «إِنَّ أَوْلَ مَا نَبْدَأُ أُمِنْ الله عليه وسلم - يَعْطُبُ فَقَالَ «إِنَّ أَوْلَ مَا نَبْدَأُ أُمِنْ أَعْنَى أَمْنُ فَعَلَ هَذَا فَقَدا أَصَالِ النَّنَتَنَا ، وَمَنْ فَرَوْ مَرْفَا فَمَنْ فَقَلَ هَذَا فَقَدا أَصَالِ اللّهُ فَتَعَنَّ مَنْ عَنِي مَنْ اللّهُ فَيَعَنَى أَوْلُ اللّهُ وَمَنْ فَقَالَ «اجْعَلْهَا مَكَانَهَا، وَلَنْ تَخْذِي أَوْ لَوْلَ اللّهُ وَمَنْ أَوْلُ اللّهُ وَمَنْ أَنْ اللّهُ وَمَنْ أَنْ اللّهُ وَمَنْ أَنْ اللّهُ وَمَنْ اللّهُ وَمَنْ اللّهُ وَمَا اللّهُ وَمَنْ اللّهُ وَمَنْ اللّهُ وَمَا أَمْ اللّهُ وَمَا اللّهُ وَمَا اللّهُ وَمَا لَا اللّهُ وَمَا اللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَمِنْ اللّهُ وَمَا اللّهُ وَمِنْ اللّهُ وَمِنْ اللّهُ وَمَا اللّهُ وَمَا اللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَمَا اللّهُ وَمَا اللّهُ وَمَا اللّهُ وَمَا اللّهُ وَاللّهُ وَمَا لَا اللّهُ وَمَا مَلْ اللّهُ وَاللّهُ اللّهُ الْمُولِقُولُ وَاللّهُ وَالْمُواللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُولُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ اللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ

دقربانۍ وخت داختردمونځ نه پس شروع کیږی په دې باب کښې هم داوخت بیانول مقصوددی لکه څنګه چې په روستی باب کښې تفصیل رازې

روايت باب كنبې حضرت براء بن عازب والله فرماني چې مادحضرت نبى كريم ولا له به خطبه كنبې واوريدل چې حضرت نبى عازب والله فرمانيل چې نن ورځ به مونوټول مونځ كو وليابه واپس ځواو قربانى به كوؤ ، چې چاداسې او كړل نوهغه سنت طريقه اومونده او چې چا ، دمونځ نه مخكنبې قربانى او كړه نوهغه دخپل كوروالو د پاره دغوښې انتظام او كړو . په قربانيئ كنبې دده هيڅ حصه نشته دې ابوبرده عرض او كړو چې يارسول الله تل چې ماخودمونځ نه مخكنبې قربانى او كړه اوماسره د چيلئ يو جذعه «شپرومياشتوبچې» شته دې چې دمسنه «ديوكال، دبچې نه بالكل بهتردې . حضرت نبى كريم ناه او فرمائيل چې ته هغه د قرباني په بدله كنبي ذبح كړه اوستانه پس به هيچاد پاره كافي نه وي

٣-بابِمَنُ ذَبَعَ قَبُلَ الصَّلاَةِ أَعَادَ.

(۵۲۴٪) حَنَّاتُنَا آدَمُ حَنَّاتُنَا شُعْبَةُ حَنَّائُنَا الأَسُوَدُبُنُ قَيْسٍ سَمِعْتُ جُنُدَبَ بُنَ سُفْيَانَ الْبَجَلِى قَالَ شَجِدُنُ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - يُؤمَ النَّحْرِ فَقَالَ « مَنْ ذَبَهَ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّى فَلُيُعِدُمَكَ انْهَا أَخْرَى، وَمَنْ لُمْيَذَبَهُ فَلَيْدُابَةُ هُ». از ۱۹۴۲

ا ۵۲۴۳ وَذَنْنَا مُوسَى بْنُ إِمْمَاعِيلَ حَذَنْنَا أَبُوعَوَانَةَ عَنْ فِرَاسِ عَنْ عَامِرِ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - ذَاتَ بَوْمٍ، فَقَالَ « مَنْ صَلَّى صَلَاتَنَا وَاسْتَفْبَلَ قِبْلَتَنَا، فَلاَ يَلْبَحُ حَتَّى يَنْمَرِفَ». فَقَامَ أَبُو بُرُدَةً بُنُ نِيَادٍ فَقَالَ يَارَسُولَ اللَّهِ فَعَلَمُ فَقَالَ «هُوَشَى ءٌ عَبِّلْتُهُ». قَالَ فَإِنَّ عِنْدِى جَنَعَةً هِى خَيْرٌمِنُ مُسِنَّتَيْنِ ٱذْبَحُهَا قَالَ « نَعُمْ الْمُؤْلِثَمُّزِي عَنْ أَحْدِبَعُدَكَ». قَالَ عَامِرٌ هِى خَيْزُنَيِكَتِهِ. اربِ ١٩٠٨

صوصبي تصبع مصوی در سود پس ارسي . پوت ۵ دحضرات مالکيه په نيزدامام ددقربانئ کولونه پس دعام سړی دقربانئ وخت شروع کيږي.که چادامام دقربانني نه مخکنبي ځناور ذبح کړو نوددوی په نيزدوباره به قرباني کوي. ۲)

و دحضرت امام شافعی کیلی په نیزچې کله دنمر د ختونه پس داخترمونځ کړې وی اوکه نه. آ، دحضرت امام احمدبن حنبل کیلی یوروایت هم ددې مطابق دې آ، احادیث باب دحنیفه دلائل دی دحضرت امام بخاری کیلی رجحان هم دې طرفته معلومیږی

قوله : <u>وَذَكْرُهنة مِرْ . جِيرَانِهِ : (منة</u>) نه حاجت مراد دې يعنى هغوى دخپلو ګاونډيانو فټر او احتياج بيان کړوچې هغوى دغوښې حاجت مندوو . ددې وجې ئې زرقرباني اوکړه.

قوله:ع<u>نده:</u> يعنى حضرت نبى كريم 微 هغه لره معذوره اوگرزولو ، رعندردباب ضرب نه دې په معنى دعدرقبلول،

قُولُه : ثُمَّرًلاَّتُجُزِيعُرُ . أُحَدِيبَعُدَكَ : دااجازت په حضرات صحابه كراموكښي يوحضرت ابوبرده على تنه ته يود دهغوى حديث ابوبرده على تنه تنه مامر الله تنه چې دهغوى حديث تيرشويدي (٥)

قوله: قَالَ عَامِرٌهِ خَيُرُنُسِيكَتِهِ: دحديث راوی حضرت عامرشعبی الله فرمائی چې داجنعه دابوبرده بهترينه قربانی وه. په دې باندې اشكال كيږي چې دخيرى داسم تفضيل صيغه ده نوددې معنى ده چې دويمه قربانى داولى قربانى نه بهتروه او اوله ذبح شرعى لحاظ سره قربانى نه وه ددې جواب وركړې شوچې اول ته اګرچه حقيقت كښې قربانى وئيل درست نه دى ليكن صورة دې ته قربانى وئيلې شى علامه عينى ليكى چه، تيل: اسم التفغيل

⁽⁾ بذل المجهود كتاب الضحايا باب ما يجوز في الضحايا من السن :ج١٣ص٢٣)_

⁾ الشرح الصغير :ج ١ ٩٩ ص٩٩) _

^{])} المغنى لابن قدامة :ج ٩ ص ٣٥٨) _

^{ً)} المغنى لابن قدامة :ج ٩ص٣٥٨) _) صحيح مسلم :(مع التكملة) :ج٣ص ٥٤٠)_

ية تنفى الشركة والذبيعة الاولى لم تكن نسيكة اوجيب بانه وان وقعت لحم شاة له فيها ثواب لكونه قاصدا جهران الجيران وهي ايضاعها وقاوصور تهاكانت صورة النسيكة بن)

سُا-بابوَضْعِ الْقَدَمِعَلَى صَفْحِ الذَّبِيعَةِ

اِكَاكُمَا حَدَّنْتَا حَجَّا جُهُنُ مِنْهَالِ حَدَّنْنَا هَمَّا مِّعَنْ قَتَادَةً حَدَّنْتَا أَكْسُ-رضى الله عنه-أَنَّ النَّيى- صلى الله عليه وسلم- كَانَ يُضَعِّى بِكَبُشَيْنِ أَمْلَعَيْنِ أَقُونَيْنِ، وَوَضَعَرِ جُلُهُ عَلَى صَفَحَتِهَا وَوَلَدُ يُحُهُمُ الْبِيْدِةِ. (: ٢٣٣ مَا

٣-بأبالتَّكْبيرعِنْدَالذَّبْحِ

(۵۲۴۵) حَدَّثَنَا قُتُبْبَهُ حَدَّثَنَا أَبُوعُوائَةً عَنْ قَتَاذَةً عَنْ أَنْسِ قَالَ ضَعَى النَّبِي -صلى الله عليه وسلم - بِكَبْمُعُيْنِ أَمْلَعَيْنِ أَقْرَنَيْنِ، ذَبَهُهُمَا بِيَدِهِ، وَسَمَّى وَكَبَرَ وَوَضَعَ رِجْلَهُ عَلَى صِفَاحِهَمَا (رِعَمَاهُ)

٥٠- بأب إِذَا بَعَثَ بِهَدُ يِهِ لِيُذْبَحَ لَمْ يَعُرُمُ عَلَيْهِ شَي عُ

الله المَّادُةُ الْمُعُدُّدُنُ عُضَّداً أُخْبَرَنَا عَبُدُ اللهِ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنِ الشَّغْبِي عَنْ مَسُمُوقَ أَنَّهُ أَمْنِ عَائِشَةً، فَقَالَ لَمَّا يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ رَجُلاً يَبْعَثُ بِالْحَمْنِ الْلِي الْكَغْبَةِ، وَيَعْلِسُ فِي الْمُعْرِفِ فَيُومِي أَنْ لَقَالَ لَمَا يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ رَجُلاً يَبْعُثُ الْفِيرِهُ فَرْمًا حَتَّى يَمِلَ النَّاسُ. قَالَ الْمُعِدُّ تَمْفِيفَهُ اللهُ عَلَيْهُ اللهُ عَلَيْهُ اللهُ عَلَيْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ مِنْ اللهُ عَلَيْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْكُوا عَلَيْهُ عَلَيْكُوا عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْكُ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُوا عَلَيْهُ عَلَيْكُوا عَل

دحضرت امام بخاری کیلیج مقصدددې ترجمة الباب نه دامسئله بیانول دی که څوک سړې دخپلې هدی ځناورحرم طرفته لیږی نو په ده باندې هیڅ څیزنه حرامیږی. یعنی دهدنی لیږلوپه وجه داحرام پابندنی په ده باندې نه لږی هدی هغه ځناورته وئی چې هغه دذبح کولودپاره حرم تدلیږلې شی.

په حدیث باب کنبې د حضرت عائشه واژن نه حضرت مسروق واژنو تپوس کوی چې پوسړی خانه کعبې طرفته هدی لیږی اوخپله په خپل ښار کښې ناست وی، اووصیت کوی ددۀ د قربانئ دخناور په غاړه کښې دې قلاه واچولي شی، او ددې ورځې نه دخلقو دحلالیدوپورې دې معرم جوړیږی ، نودداسې سړی خپل ځان په حالت داحرام کښې ګڼړل څنګه دی ؟). د مسروق بیان دې چې ماډپردې نه دې طرفته دحضرت عائشه واژنو که د کولو آواز واوریو لاسوس او کړواویولاس ئې په واوریدو، هغوی ډیرد تعجب په طورددې سړی په حالت باندې افسوس او کړواویولاس ئې په

⁾ عمدة القارى :ج ٢١ص ١٥٧).

بل لاس باندې اووهلو. اوې فرمائيل چې مابه رسول الله کلی دهدې دځناورپه غاړه کېږ ماراچولو بيابه حضرت نبي کريم تاگر خپله هدى خانه کعبي طرفته ليږله اوپه حضرت نبي هاراچولو بيابه حضرت نبي کريم تاگر خپله هدى خانه کعبي طرفته ليږله اوپه حضرت نبي کریم گار به هیڅ هغه څیزنه حرامیدوکوم چې به سروباندې دخپلوبیبیانونه حلال وي تردي پورې چې خلق به واپس شو مقصدداوو چې داشان دهدې لیږلوسره سړې محرم نه جوړیږی هدی حرم طرفته لیرلوسره سری محرم کیری حضرت ابن عمر الشخ او حضرت ابن عباس الشخ نه داقول منقول دې 🖒 ليکن داجمهورومسلک هغه دې کوم چې حضرت امام بخاري ﷺ بيان کړې دې رځ

٣-باب مَا يُؤُكِّلُ مِنْ كُومِ الأَضَاحِي وَمَا يُتَزَوَّدُ مِنْهَا.

(٥٢٤٧) حَدَّثَنَا عَلِي بُنُ عَبُدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا اللَّهِ عَلَى اللَّهِ عَلَا اللَّهِ عَلَا اللهِ عَلَى اللهِ عَلَا اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَا اللهِ عَلَى اللهِ عَلَا اللهِ عَلَا اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَا اللهِ عَلَى اللهِ عَلَا اللهِ عَلَا اللهِ عَلَا اللهِ عَلَا اللهِ عَلَا اللهِ عَلَا اللهِ عَلَى اللهِ عَلَا اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَا اللهِ عَلَى اللهِ عَلَا اللهِ عَلَى اللهِ عَلَا عَلَيْنَا عَلَى اللهِ عَلَى اللّهِ عُبْدِ اللَّهِ - رضى الله عنهما - قَـالَ كُنَّا أَتَزَوَّهُ لْخُومُ الأَضَاحِي عَلَى عَهْدِ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - إلَى الْمَدِينَةِ، وَقَالَ غَيْرُمَرَّةٍ لَكُومَ الْهُمَدُى . [ر: ١٩٣٧]

دقربانئ غوښه کله خوړلې شی ؟: دقربانئ غوښه دترڅوورځوپورې خوړلې شی؟ په دې کښې دائمه اربعه اوجمهورعالمانومسلک دادې چې په دې سلسله کښې دورځوهیڅ تحدیدنشته دې ترکومې پورې چې خوري نوخوړلې شي 🖑

دعبدالله بنَّ واقدَّاوبغضي ظاهريه په نيزُدوريوورځونه زيات دخيره کول دقربانئ غوښه خوړل درست نه دی.٦٪

ددوی استدلال ددې روايتونوباندې دې چې په کوموکښې چې ددريوورځونه زيات د ذخيره كولوممانعت راغلي دي،لكه امام مسلم الله و دحضرت عبدالله بن عمر الله به طريق سره دحضرت نبی کریم کل نه دا ارشاد نقل کړې دې چې حضرت نبی کریم کلی فرمانیلی دی چې

الاياكل احداكم من لحماضحيته فوق ثلاثة ايامى ر

خوجمهوردامنسوخ محرخوى لكه څنګه چې دباب په احاديثو كښې تصريح موجوده (٥٢٢٨) حَدَّنْنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّنْنِي سُلَيْمَانُ عَنْ يَغَيَى بْنِ سَعِيدِ عَنِ الْقَاسِدِأَنَّ ابْنَ خَبَابٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ مَهِمْ آَبَا سَعِيدٍ يُحَدِّثُ أَنَّهُ كَانَ عَابِنًا، فَقَدِمَ قَقْدِمَ اللَّهِ نَخْدٌ قَالَ وَهَذَا

^{ً)} عمدة القارى ج ٢١ص ١٥٨)_

^{ً)} عمدة القارى ج ٢١ص ١٥٨)_

عمدة القارى ج ٢١ص١٥٨)_ عمدة القارى ج ٢١ص١٥٨)_

صحيح مسلم كتاب الاضحى باب بيان ماكان من النهى عن اكل لعوم الاضحى بعد ثلاث في أول الاسلام...١٩۶٩)

مِنْ لَمْمِ ضَعَايَانَا. فَقَالَ أَغِرُوهُ لاَ أَذُوفُهُ. قَالَ لُمَّ فَمْتُ فَخَرَجْتُ حَتَّى آتِي أَخِي قَنَادَةً -وَكَانَ أَخَاهُ لأَقِهِ، وَكَانَ بَدْرِيًّا - فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ إِنَّهُ قَدْ حَدَثَ بَعْدَكَ أَنْ إِنْ ١٣٧٧هِ.

رواب په دې ړومبې حدیث کښې حضرت جابر الله فرمانی چې مونږد حضرت نبی کریم الله په دې په دیږد حضرت نبی کریم الله په دخیره کوله ددې نه معلوم شو چې ددریوورځونه ریاته دقربانی غوښه ایښودلې شی.

دي حديث سندټول رجال مدنى دى په دې كښى درې تابعي يخى بن سعيد ك~~يلا.~~ قاسم بن محمد گيلا اوعبدالله بن حباب گيلا اودوه صحابه كرام الله دى.حضرت ابوسعيد لله اوحضرت قتاده بن نعمان الله ا

په روايت کښې ابوسعيد خدرې کالځو چرته په سفرېاندې لاړل.چې واپس شونودوي ته غوښه کينه د ده . هغوي او ونيلې چې دالرې کړه ځه کينه کينو دې شو د او او ونيلې چې دالرې کړه ځه کينو دې شو د او او ونيلې شو چې دالرې کړه ځه په او نه څکم حضرت ابوسعيد کالځو فرماني چې خه او دريدم او روان شوم. او خپل رور ابو قتاده کالځو له و و ماهغه ته ټوله و اقعه بيان کړه نوهغوي او ونيل چې ستا (دتلونه پس) بيانوې حکم راغلې دې (او ممانعت سابقه منسوخ شوي دې د)

قوله: فَخُرَجُتُ حَتَّى آتِي أَخِي المَاقَتَا دَةَ - وَكَانَ أَخَاهُلأُهِمِ: په دې كښې درابا، لفظ درست نه دې. صحيح روايت راخي تتادى دې يعني خپل ناڅكه روروتناده بن نعمان راڅو لره راغلو. قتاده بدري صحابي الله وواود حضرت اوبو سعيدنا څكه روروو . ددوى دمور انيسه بنتابي خارجه وو رن

قوله: وَكَانَ بَدُرِيًّا-فَنُكَرُّتُ ذَٰلِكَ لَهُ فَقَالَ إِنَّهُ قَلْ حَبَثَ بَعْدَكَ أَمُرٌّ: دوريوورخونه پس دقربانئ دغونبی چې کوم معانعت وو.هغه منسوخ شوې دې، مسندا حمد کښې روایت کښې تفصیل دې. . حضرت ابوسعید فرمائی چې:

ركان رسول الله رص م قدينها نا ان كل لحوم نسكنا فرق ثلاث، قال : فخرجت في سفر ثم قدمت على اهلى وذالك بعد الاضحى بايام فاتتنى ضاحبتى بسلق قد جعلت فيه قديدا ققالت هذا من ضحايانا، ققلت له اولم يتهنأ قالت انه قدر خص للناس بعد ذالك فلم اصدقها حتى بعث الل أس قتاد كابن النعبان ......)

ا المَّلَّاكَ اللهُ عَلَيْهِ عَلَى اللهُ عَلَيْهِ عَلَى اللهُ عَلَيْهِ عَنْ سَلَمَةً بْنِ الْأَكُوعِ قَالَ قَالَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- «مَنْ ضَعَى مِنْكُمْ فَلاَ يُصْبِحَنَّ بَعْدَ ثَالِثَةٍ وَفِي يَبْيَهِ مِنْهُ شَيَّ

⁾ عمدة القارى. ج٢١ص١٥٨)__

⁾ فتح البارى: ج ١٠ ص ٣٠) وعمدة القارى، ج ٢١ ص ١٥٨)_

⁾ عمدة القارى، ج ٢١ص ١٥٨)_

». فَلَمَّاكَانَ الْعَامُ الْمُقْبِلُ قَالُوا يَارَسُولَ اللَّهِ نَفْعُلُ كَبَا فَعَلْنَا عَامُ الْمَاضِى قَالَ كُلُوا وَأَطْهِمُوا وَاذْعِرُوا فَإِنَّ ذَٰلِكَ الْعَامَكَانَ بِالنَّاسِ جَهُدْ فَأَرَدُثُ أَنْ تُعِينُوا فِيهَا».

حضرت نبی کریم ناه او فرمائیل چی په تاسوکنیک کوم کس قربانی اوکړی. هغه دې درې حضرت نبی کریم ناه او فرمائیل چی په تاسوکنیک کوم کس قربانی غوښی نه هم دی ورځی پس په دې حال کښی نه صباکوی چی دده په کورکنیې دقربانی غوښی نه هم دی هم کله چی بل کال راغلونوخلقوعرض اوکړوچی یارسول الله ناه آیامونوخلق هغه شان اوکړو ځنګه چې مونږتیرشوی کال کړی وو ؟حضرت نبی کریم ناه اوفرمائیل چې پخپله خورئ په بل خوری اوجمع کوی،تیرشوی کال چونکه خلق په اولږه کښې وونوددې وجی مااراده کړې وه چې تاسوخلق په دې کښې مدداوکړئی.

قوله: (فلايصحر بعن ثالثة: «لايصبحن» دباب افعال ند دنهي غائب معروف صيغه در اوددې مصدر راصباس» دې، صباكول، ژالثة موصوف محذوف دې راى ليلة ثالثة»،

چّې دکومودریّوورڅونه پّس غوښّه ذخیره کوّل ممنوع وو هغه کوّمې درې ورځې وې،په ډې کښې دواقوال دی.

 دقربانئ دوخت نه دادرې ورځې به شمیرلې کیږی یعنی که په یولسم تاریخ باندې قربانئ اوکړی نوددیارلسم تاریخ نه پس غوښه ایښودلواجازت نشته ددې. ()

• ددې دريو ورځوابندا، به ديوم النحرنه وي قرباني که په لسمه ورځ او کړي ياپه يولسم دولسم باندې او کړي بهرصورت ددولسم تاريخ نه پس دغوښه دخيره کولواجازت نشته دې ٢٠٠

ددې دويم مطلب تائيد د حضرت جابر اللين د روايت نه کيږي چې په هغې کښې دي چې رکنا

لاناکلمن لحیومهیمتنافوقائلات مقهرکم او دمنی ددریوو اړوورځو ابتداء دیوم النحرنه کیږی په دې حدیث کښې داخبره هم معلومه شوه چې په ړومبی کال ددریوورځونه زیات ذخیره کولوممانیعت دیږخاص علت په وجه وو ،کله چې علت زائل شو نوهغه ممانعت زائل شو

قُولُه: فَأَرُدُتُ أَنُ تُعِينُوا فِيهَا: درفيها، ضمير،مشقة، طرفته راجع دي چي دلفظ، ۱۹۸۸ مفهد، نه مفهوم کيږي () مرادددې نه اولره ده، يعني په اولره کښې خلقوسره تعاون کولوارده وه. ددې و چې غوښه ددريوورځونه زيات پورې ذخيره کول منع فرمائيلې شوي وو

(َ ۵۲۵) حَذَّثَنَا إِمْمَاعِيلَ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَنْثَنِى أَخِي عَنْ لُمُنْيَانَ عَنْ يَغْيَى بْنِ سَعِيدِ عَنْ عُرْةً بِنْتِ عَبْدِ الزَّمْنِ عَنْ عَائِشَةَ - رضى الله عنها - قَالَتِ الضَّعِيَّةُ كُنَّا أَمُيْلَمُ مِنْهُ، فَنَفْدُمُ بِهِ إِلَى النَّبِى - صلى الله عليه وسلم- بِاللّهِ بِينَةِ فَقَالَ «لاَتَأْكُلُوا إِلاَّ لَاثَةَ أَيَّامِ». وَلَيْتَتْ

^{ً)} فتح البارى.ج ١٠ص ٣٤)._

⁾ فتح البارى.ج ١٠ض ٣٤)._

⁾ فتح الباري ج ١٠ص ٣٤)._

^{ً)} **فتح** البارى.ج ۱۰ ص ۳۴)._

يَهْ بِهِيْ وَلَكِنْ أَزَاذَاَنْ يُطْعِمُ مِنْهُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ. مَنْ حَالِي وَجِلِعَ كُنْ داخِدِينُ مِي في حضرت إمان خاري مُثني نقل كي دي نوعلا

يِّهُ آصَحَابَ صحاّح کښې داخديث صرف حضرت امام بخاری گُيلي نقل کړې دې نوعلامه عيني پُيلي فرماني چې دوالحديث من افهاده٪)

قوله الضَّحِيَّةُ كُنَّا مُّكِلِّحُ مِنْها: يعنى مونرخلقوپه دقربانئ په غوښه باندې مالګه واچوله اوهغه پدایښودله مالګه لګولوسره غوښه زرنه خرابیږي.

قوله: فَنَقُنُ مُرِيهِ إِلَى النَّبِي صلى الله عليه وسلم: (قدم، دباب سمع نه هم كيديش رقدم، دباب سمع نه هم كيديش رقدم، سوقدوما، راتلل دلته دباء په وجه معتدى دې اونقدم دباب تفعيل نه هم كيديش په معنى دپيش كود رئي مونږ ستاسو په خدمت كښې هغه غوښه پيش كود رئي

قوله: « لاَ تَأَكُّلُوا إِلاَّ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ. وَلَيُستُ بِعَزِيمَةِ: (لاتاكلئ، نه ده، ترمذي په يوروايت كښي دي چې حضرت عائشه نَيُّ نه تپوس او كړې شو چې (اكان رسول الله تَيُرُمَينهي عن لحوم الاضحي) د ؟

نوهغوی اوفرمائیل چې (لا) په ظاهره په دواړوروایتونوکښې منافات دي. علامه عینی کیلی ددې جواب ورکوی اوفرمائی چې حضرت عائشې کی دنهی تحریم نفی کړې ده. مطلقا دنهی نفی ئې نه ده کړې،نومخکښې جمله (لیسټ بعویه) په دې باندې دلیل دې. یعنی هغه نهی دکراهت وه دتحریم نهی نه وه چې منسوخ شوه، () بعضې حضراتو وئیلې دی چې هغه دکراهت نهی نه ده منسوخ شوې، اوس هم باقی ده لکه څنګه چې مخکنې تېرشو.

«طعم دباب افعال نه دې«دلکن ارادان نطعم منه ای نطعم غیرتا) یعنی تاسواوغوښتل چې مونړنوروباندې هم داغوښه اخوروو

(٥٢٥١) حَذَّتَنَا حِبُّانُ بُنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبُدُ اللَّهِ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ الزُّهُوى قَالَ حَذَّتِي أَبُوعَبُدُ اللَّهِ قَالَ أَخْبَرَنِي يُونُسُ عَنِ الزُّهُوى قَالَ حَذَّتِي أَبُوعَبُدِهُ وَلَى ابْنِ أَذْهَرَالُهُ مُعَمِدًا الْغِيمَ عَمْرَبُنِ الْخَطَابِ وَضَى الله عنه - فَصَلَّى قَبْلُ النَّاسُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - قَلْ الْخُلُومُ الله عليه وسلم - قَلْ مَهَاكُمُ الله عَلَيْهُ وسلم - قَلْ مَهَاكُمُ الله عَلَيْهُ وَلَمْ عَلَيْهُ وَلَمْ عَلَيْهُ مِنْ الله عَلَيْهُ وَالله عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ اللّهِ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ مِنْ اللّهِ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ اللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ اللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ اللّهُ عَلَيْهُ وَلَا مَا اللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَّهُ عَلَيْكُومُ اللّهُ عَلّمُ عَلّمُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْكُومُ ا

قَالَ أَبُوعُبَيْدِائُمَّ شَهِدُتُ مَمَّعُمُّانَ بْنِ عَفَّانَ فَكَانَ ذَلِكَ يُوْمِ الْجُبُعَةِ، فَصَلَّى قَبْلَ الْخُطْبَةِ ثُمَّ خَطَبَ فَعَالَ يَاأَيُّمُ النَّاسُ إِنَّ هَذَا يُؤمِّقُوا جُثَمَّ لَكُمْ فِيهِ عِيدَانِ، فَمَنْ أَحَبَّأُنُ يَنْتَظِرَ

⁾ عمدة القارى :ج ۲۱ص ۱۶۰).

^{ً)} عمدة القارى (ج٢١ص١٤٠)_

⁾ سنن الترمذي كتاب الاضحى باب ماجاء

^{°)} عمدة القارى (ج۲۱ص، ۱۶۰<u>)</u>

الْجُمُعَةُ مِنْ أَهْلِ الْعَوَالِي فَلْيَنْتَظِرُ، وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يُرْجِعَ فَقَدْ أَذِنْتُ لَهُ. قَـالَ أَبُوعُبِيَدٍ لَمِرْ تُحَمِدٍ ثَهُ مَعَ عَلِي بْنِ أَبِي طَالِبٍ، فَصَلّى قَبْلِ الْخُطْبَةِ، فَمَ خَطَبَ النّالِ ت ، بوسبيد بعر - هيرانه مع عيم بن بي سيب من الله عليه وسلم - من الله عليه وسلم - من الله عليه الله عليه وسلم - مناكم أن تَأْكُلُوا لَكُومَ لُسُكِكُمْ فَإِذَ

ثَلَاثٍ. وَعَنْ مَعْمَرِ عَنِ الزَّهْرِيعَ فَ أَبِي عُبَيْدٍ مَعْوَدُ الرَّ ١٨٨٩] ابو عبيده مولى بْنَ أَزْهُرَ ۚ دَابُوعبيدُنُوم سعدبن عبيددي.اودې دعبدالرحمان بن ازهر آزار شوي غلام دي

قُولُهُ ثُمَّرَ شُهِدُتُ مَعَ عُنْمَانَ بُرِي عَفَّانَ: دابوعبيده بيان دې چې بياځه حضرت عثمان گُنْتُو سره داختریه ورځ شریک شوم.آختردجمعې په ورځ..هغوی دخطبی نه مخكبتي مُونخ أوكروبيائي خُطَّبه اوقرمائيله اووي فرمائيلٌ چي ائي خلقو نن تاسوباندي دوه اخترُونه جمع شوّى دى يوداخترورځ اوبله دجمعي ورځ عوالى ‹دْمديني اطرافو، كښيّ اِوسيدونکو کښّې چې څوک واپس تلّل غواړی نولهٔغویّ دې واپس لاړشّی ځما هغه نه اجازت دې ريعني دجمعې دمونځ دپاره او دريدل نه غواړي او واپس تلل غواړي نوتلي شي. **قوله** <u>فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ</u>صلى الله عليه وسلم نَهَ أَكُمُ أَنْ تَأْكُلُوا كُومَزُسُكِكُرُ

فَوْقَ ثَلَاثٍ: حضرت على الْأَثْرُ فرمائيلي دي چي حضرت نبي كريم تُنْثِمُ تاسو د دريو ورخو نهزياته د قرياني غوښه ايښو د لونه منع کړې ئي،

حضَّرت علَى اللَّهُ وَ حَصُورَ آكرَمَ ﷺ آرشًاد نقَل كړو. ددې متعلق درې خبرې وئيلې شوى دى 🕦 حضرت على ﷺ ته چونكه ددې حكم دمنسوخ كيدواحاديث نه وورسيدلې،ددې وجي هغه په خطبه د آختر کښې داحکم نقل کړې دې د'،

🕜 خَضَرت على اللَّهُ وَامنسوخ ِ حكم په طور دحكايت نقل كړې دې په طورِ دمذهب نه يعني هغوی ته هم معلوم ووچې داحکم منسوخ شوې دې بیباهم ددې منسوخ حکم تذکره کړې ده اوهغوی دانقل کړی دی () نوحضرت امام احمدبن حنبل پینه دحضرت علی گانتو نه مرفوع نقل کړې دې چې حضرت نبی کریم نظی فرمائیلی دی چې «نهیتکم عن لعوم الاضحی ان تجسوما بعدثلاث فاجسوا مابدالكي ك

 وحضرت على المنت المنافع به نيزداسابقه حكم بالكل منسوخ شوى نه وو بلكه هغه معلول العلت ووكله چې علت زائل شونوحكم هم زائل شو ،دحضرت على نَوْلِيُّوْ په زمانه كښي هغه علت دوباره وأيس راغلونوحكم هم واپس شوځكه چې داخطبه هغوي دحضرت عثمان الله د محاصري په دوران کښې ورکړې وه ددې فتنې په وجه خلق داولږي او قحط ښکارشوي وورځ

) فتح الباري)ج ١٠ص ٣٤و عمدة القاري (ج ٢١ص ١٤١) _

⁾ فتح الباري)ج ١٠ص ٢٤و عمدة القارى (ج ٢١ص ١٢١) _

⁾ اعلاء السنن كتاب الاضحى باب ادخار لحوم الاضحى فوق ثلاثة ايام :ج١٧ص ٢٧٤) _] مسند الامام احمد (ج أص١٣٥)_

قوله: وَعُنُ مُعْمَرٍ عَرِ الزَّهْرِي عَرُ أَبِي عُبَيْلٍ نَحُوُهُ : داخوپه ماقبل سند باندې معطوف دې په دې صورت کښې خوبه موصول وی اویاداتعلیق بیل دې. حضرت امام شافعی میمی داپه کتاب الام کښې موصولانقل کړې دې. ( )

(٥٢٥٢) مَذَنَنَا مُحَمَّدُ بُنُ عُبُدِ الرَّحِيمِ أُخَيِّرَا يَغَفُّوبُ بْنُ الْبِيمَ بْنِ سَعْدِ عَنِ الْبِي أَنِي الْبِي ثِيمَا بِعَنْ عَبِهِ الْبِينَ ثِيمَا الْبِعَنِ سَالِهِ مَعْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ - رضي الله عنهما - قال رَمُولُ اللّهِ - صلى الله عليه وسلم - «كُلُوامِنَ الأَضَاحِي لُلاَثًا». وَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ يَأْكُلُ بِالزَّبِ جِينَ يَنْفِرُ مِنْ مِنْ مَنِ أَجْلِ كُومِ الْهَنْدِي.

پُه آصُحاب صَحَاح کښې داحديث صرف حضرت امام بخاری پینی نقل کړې دې حضرت عبدالله بن عمر تلکی دحضرت نبی کریم کلی داارشاد دکومن الاضاص ثلاثا انقل کړې دې. نو هغوی به ددريو ورځونه زياته غوښه نه خوړله کله چې، کله چې منی نه واپس شو نو د قربانئ غوښي په وجه هغوی روټئ روغن زيتون سره خوړله.

غالباً حضرت عبدالله بن عمر گاتو نه نسخ والا حدیث نه وورسیدلی اوممکن دی چی احادیث نسخ هغوی ته معلوم وولیکن احتیاطاهغه ددریوورخونه زیات دقربانی غوښه خورلنه خوښول ()

22=كتاب الاشربة الاعاديث ٥٣١٥-٥٣١،

په کتاب الاشربة کښې ۳۱ ابواب او یونوی، ۸۰ مرفوع احادیث دی، په دې کښې نورلس ۱۹، احادیث معلق آوټاقی موصول دی،اویا، ۷۰، احادیث مکرر دی. اویویشت، ۲۱، احادیث صحیح بخاری په ړومبی ځل ذکرکړی ذی په دې یویشتواحادیثو کښې څوارلس احادیث متفق علیه دی،کتاب الاشربة کښی

دسك صالحين څوارلس آثاردي

⁾ فتع الباری)ج ۱۰ص ۳۶و عمدة القاری (ج ۲۱ص۱۶۲) _] عمدة القاری (ج ۲۱ص۱۶۲) _

كتأبالأشربة

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (إِنَّمَا الْخَنْرُ وَالْمُنْسِرُو الأَنْصَابُ وَالأَزْلاَمُدِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَبْهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ)

رشرېة، درشراب، جمع ده. شراب اسم دې او دهرمشروب دپاره استعماليږي، که هغه حلال

وي او كه حرام وي

حضرت امام بخاري مُركيك په دې كتاب كښې داشربه مباحه او داشربه محرمه دواړو ذكركړي دې مخکښې ئي دآشربه مباحه ذکرکړې دې بيادآشريه مباحه .ځکه چې دفع مضرت. جلب منفعت باندي مقدم دي. دي نه پسَ دآشربه مباحه آداب وغيره ذكرفرمائي حضّرت امام بِخارى پُيْنِهُ داآيت كريمه داحاديث باب دپاره په طوردتمهيد ذكركړې دې په دې آيت كريمه کښي دشرابو دحرمت حکم نازل شوې دې سنّن ابی داّود اوسنن ترمّذُنی کُښيّ ددې شان نزول داشان بيان شوې دې چې کله دتحريم حکم نازل شونوحضرت فاروق اعظم گلتي اوفرمائيل چې «اللهم بين لناني الخمرييانا شافيا» ګوياچې رومبې حکم محمل وو حضرت فاروق اعظم ﴿ اللَّهُ لره راوبللواوداآيت ئي ورته واورولو هغوى دوباره هغه دعااوكړه نوپه سورة نساء كښې ريابها الذين امتوالاتقرابوالصلوة واتتم سكارى، نازل شو ددې آيت دنازليدونه پس مونخ نه مخکښې به باقاعده اعلان کیدوچې دنشې په حالت کښې مونځ دپاره دې هیڅوک نه رازي حضر عمرفاروق التنت بيا (اللهم بين لناتي الخبربيانا شافيا) دعا اوكره نودسورة مائده پورتني آيت نازل شو چې په هغې کښې شراب مطلقاً حرام او ګڼړلې شو ً (۱) البته ددې روايت نه معلوميږي چې دسورة بقره دآيت نه مخکښې مجمل حکم حرمت خمر متعلق نازل شوې وو علامه قرطبي ﷺ دتحريم متعلق ليكي چې (تحريبالخبركان بتدريج ونوازل كثيرة فانهم كانوا مولعين بشربها واول مانول في شانها ريستلونك عن الخبرواليسرقل فيهما اثم كهيرومنافع للناس اى في تجارتهم كلما دولت هذه الاية تركها بعض الناس وقالوا: لاحاجة لنا فيها فيه اللم كبير ولم يتركها بعض الناس وقالوا : داخن منفعتها ودترك اثبها فنولت هذه الاية رولا تقربهو الصلوة وانتم سكارى فتركها بعض الناس وقالوا : لاحاجة لنانى مايشغلنا عن الصلاة وشهها بعض الناس في غيراوقات الصلاة حتى تزلت ريانها الذين آمنوا انها الخبرداليسم والانصاب والازلام رجس فصارت حراما عليهم حق صاريقول بعضهم ماحرم الله شيئااشدمن الخبرى)

په قرآن پاک کښې دتحريم خمرمتعلق څلورآيتونه نازل شوي دي يوپه سورة بقره کښې چې ېه هغې د شرابونه پيداکيدونکي مفاسدواوګناهونو ذکرکړې شوې دې،ليکن په هغې کښې

⁾ سنن ابي داود.كتاب الاشربة باب في تحريم الخمر: (ج٣ص٣٦٥).(رقم الحديث: ٣٤٧٠) الجامع لاحكام القرآن للقرطبي: (ج٤ص٢٨٤)_

كشفالبارى

صراحتادې ته حرام نه دی وئیلی شوی.

ډويم آيت دسورة نساء دې چې په هغي کښې صرف اوقات الصلوة کښې دشرابونه منع کړې

شُوېُ ده باقی وختونوکښنې اُجازت ورکړې شوې دې. دریم اوڅلورم آیت په سورت مائده کښې دې چې هغه حضرت امام بخاری پیشتو دلته ذکرکړې دې هغې کښې شرابوته مطلق حرام اووئيلې شوځکه چې دې ته (رجس من صل الشيطان اووئيلي شو او رجس، حرام وي، نوامام جصاص رازي كليك ليكي چي، التغب منه الاية تحميم الخمرمن وجهين: احدهما قوله (رجس)لان الرجس اسمق الشرح لمايلؤم اجتنابه ديقع اسم الرجس على الشمع المستقذر النجس وهذا ايضا يلزمر اجتنابه فاوجب اوصافه اياها بانها رجس لزوم اجتنابها والوجه الاخرةوله تعالى وفاجتنبوي وذلك امرو اللامريقتض الايجاب فانتظبت الاية تحريم الخمرمن هذين الوجهين»

يعنى ددې آيت کريمه نه دتحريم خمردوؤطريقوسره مستفاد کيږي.يوخوئې دې ته (رحس وئيلي دې او په شريعت کښي (رچس)نه اجتناب کول ضروري دي. دويم (فاجتيوي امردې. اوامر دوجوب دپاره رازي 🖔

د شرابوحرمت کله نازل شو؟ وحرمت متعلق داآیت کله نازل شو. په دې کښې اختلاف دې. د حضرت ابن حجر کاله دارانې ده چې دفتح مکه په کال داآیت مبارک نازل شو. د د د د د شرف الدین دمپاطی گنت رانې داده چې دادصلح حدیبه په کال نازل شویعنی په کال شپږمه

. کې . چې د د ایت دېنې نضیردغزوه په کال نازل شواودراجح قول مطابق غزوه بنو

د بن استان په برد ... د بنې شوې وه (٥) نضيرپه څلورمه هجرئې کښې شوې وه (٥) ليکن په څلورمه هجرئې کښې د دې حکم په نازليدوباندې بعضي خلقواعتراض کړې دې چې په کوم کال د تحريم خمرحکم اوشو هم په هغه کال داواقعه شوې وه د حضرت نبي کريم تَلَيُّهُ منادي اعلان اوكړوچه شراب حرام كړي شو ،نوحصرت ابوطلحه ﷺ اوفرمائيل چه ورشد او دامَّتکی مات کُړه ً (۲) او حضرت انس کالٹئیپه څلورمه هجرئی کښي ددې عمرنه وو چه

احكام القرآن للجصاص (ج٢ص ٤٤١). باب تحريم الخمر).

⁾ قال بعض العلماء فيها دلائلٌ على تحريم الخمراحدها قوله (رجس) والرجس هوالنجس وكل نجس حرام. والثاني قولة (من عمل الشيطان) وماهومن عمله حرام والثالث قوله: (فاجتنبوه) وماامرالله تعالى باجتنابهاقهو حرام والرابع قوله (لعلكم تفلحون) وما علق رجاء الفلاح باجتنابه فالاتيان به حرام (عون المعبودشرح سنن ابي داودكتاب الاشربة :ج ١٠٥ ص١٠٠).

⁾ فتح البارى (ج١٠ص٣٦)_

⁾ اوګورئ تاريخ الخميس (ج٢ص٢٤).

نُ تاريخ الخميس (ج٢ص٢٢)_

لكه څنګه چه دبخاري په روايت كښې رازي، صحيح البخاري كتاب الاشربة باب انزل تحريم الخمروهي من البسروالتمر :(رقم الحديث ٥٢٤٠)_

عفرهبارك خوارنس ناله به وو خصرت ابن خجرهم وعيوده اخبره يا عني ۱۹۰۰) ليكن په دې كښې نظردې ځكه چه دڅلوارلس كالوبچې ددې قابل وى چې هغه دې مټکي مات كړى

مات دړی بهرحال علامه قسطلانی شپږمې هجرئی ته ترجیح ورکړې ده، (^۲)لیکن مشهور روا_{یت} دڅلورميهجرئی.دې,۲

(٥٢٥٣) حَدَّ ثَنَا عَبُدُ اللَّهِ بُنُ يُوسُفَ أُخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِيمِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بُنِ عُمَرَ-رضى الله عنهما- أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم-قَالَ «مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ فِي الدُّلْيَا، ثُمَّ لَمْرِيْتُ مِنْهَا، حُرِمَهَ افِي الآخِرَةِ».

مخصوت نبی کریم نکی دمانیلی دی چې چاپه دنیاکښې شراب او څکل او ددې نه توبه ګارنشونو آخرت کښې به هغه ددې نه محروم وی داحدیث حضرت امام بخاری کی په دې ځانې کښې په ړومبې ځل ذکرکړو.

قوله: (حرمها في الاخرة): رحمى دمجهول صيغه ده او متعدى په دوه مفعول دى، ددې دوه مطلبونه دى. و دې دوه مطلبونه دى. و ده مطلبونه دى. (١٠ دادخپلې حقيقي معنى باندې محمول دې، يعنى مستقل شراب څكلو والااو شرابونه توبه اونه كړي، اوهم په دې حال كښې مړشى نو هغه اګر چه جنت ته لاړشى نو ده ته به چنت كښى شراب نه ملاويرى. (٢)

ددې جو آب داور کړې شو چه ددې سړی نه دشرابوخو اهش سلب کړې شی ه

﴿ عَلَامَه خَطَابَي مُعَلِيْ فَرَمَائي چَي ددې مطلب دادې چې هغه سرې به جنت ته نه داخليږي، داهل جنت مشروب خمردي چې څوک ددې نه محروم کړې شونو هغه دجنت نه محروم کړې شو. ()

^{&#}x27;) فتح البارى ج ١٠ ص٣٨) وتاريخ الخميس :ج ٢ص ١٤٢قال الحافظ فى الاصابة صح عنه انه قال:قدم النبي (ص) وانا المدينة واناابن عشرسنين (وانظرالاصابة فى تميزالصحابة :ج ١ص ٧١. والاستيعاب لابن عبدالبرمع الاصابة :ج ١ص ٧١)_

^{ٌ)} تاريخ الخميس(ج٢ص٢۶)_ "، داريخ الخميس(ج٢ص٢٤)_

[&]quot;) تاريخ الخميس(ج٢ص٢٤)_ *) عدة القارى (ج٢١ص١/٤٤، وارشاد السارى :ج٢١ص ٣٣٤).شرح الطيبى.كتاب العدود.باب بيان الخمر وعبدشاربها :(٧ص١٤٨)_

^{^)} عمدة القارى (ج ۲۱ص ۱۶۶، وارشاد السارى :ج ۱۲ مس ۲۳)،شرح الطبيى.كتاب العدود باب بيان الخمر وعبد شاربها :(۷مس ۱۶۸) ومرقاة المفاتيح كتاب العدود باب بيان الخمر وعيدشاربها (ج۷ص ۱۹۱)_ ^) المعبودكتاب الاشربة باب ماجاء فى سكربج ١٠ص ۱۲)_

یو آشکال اودهغې جوابات: لیکن په دې دویم مطلب به اشکال وی چې شراب خمرګناه کېیره ده، اومرتکب کبیره، بهرحال جنت کښې به داخلیږی یا ابتدا، که الله ترکی کې معاف کړی یا دخپلې ګناه سزاتیرولونه پس بیاجنت نه دمحرومۍ حکم ولې اوشو ،ددې درې جو ابونه دی. () یو داچه ددې سړی متعلق چه شرابولره حلال ګنړی او څکی ئې اومستحل خمر کافر دې او کافر به جنت کښې نه داخلیږي.

آبتدا، کښې به دې محروم ساتلې شي. او د سزاتيرولونه پس به بياجنت ته داخل کړې
شي، په حديث کښې د دې ابتدائي محرومئ ذکرفرمائيلې شوې دې نومولانا خليل احمد
سهارنپوري پخت ليکي چې «دووکناية عن عده دخول الجنة اما اذاکان مستحلا فظا درانه يکځي واما اذاله
يکن مستحلاقيتاول انه لايش بهالي الجنة اولايد ځلهالي الاولين نن

دا ارشادپه تهدیه باندې محمول دې،معنی حقیقی مراد نه ده. (۲)

[۵۲۵۴] حَدَّاثَتَا أَبُوالْيَمَانِ أَخْبَرَنَا ثَمْنِيهُ عَنِ الزَّغْرِي أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَاهُمْ رُوتَا - رضى الله عنه - أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم- أَتِي لَيْلَةَ أَمْرِي بِهِ بِإِيلِياءَ بِقَدَ مَيْن مِنْ عَمْرٍ، وَلَكِنَ فَنَظُو لِلْيُمِنَا، ثُمَّ أَخَذَ اللَّبَرَنَ، فَقَالَ جِبْرِيلُ الْحَيْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَذَاكَ لِلْفِظْرَةِ، وَلَوْ أَخَذُ انَ الْخُنْتُ عَنْ أُمَّتُكَا

تَأْبَعَهُ مَعْمَرٌ وَالْمِنُ الْهَادِ وَعُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ وَالزُّبَيْدِي عَنِ الزُّهْدِي.

(٥٢٥٥) حَدَّنْنَا مُسْلِمُ بُنُ إِبْرَاهِيَمَ حَدَّنْنَا هِصَامٌ حَدَّنْنَا قُتَادَةُ قُتَلَ أَنْسِ - رضى الله عنه -قَالَ مَهِمْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم -حَدِيثًا الاَيْمَةِ نُكُمُ بِعَفْدِي قَالَ «مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يَظْهَرُ الْجَهُلُ، وَيَقِلَ الْعِلْمُ، وَيَظْهَرَ الزِّنَاءُ وَتُشْرَبُ الْخَدُرُ، وَيَقِلَ الرِّجَالُ، وَيَطْبُرُ الزِّفَاءُ وَاللهِ عَلَى الرِّبَالُ، وَيَعْلَى الرِّبَاءُ وَيَعْلَى الرِّبَاءُ فَيَعْمُ اللهِ عَلَى الْمُؤَلَّةُ فَقَهُمْ مَنْ وَكُلُّ وَاحِلٌ». ار : ١٠٠

(۵۲۵۲) حَدَّثَنَا أُخْمَدُ بْنُ صَالِحِ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ أَغْبَرَنِي يُونُنُ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ سَمِفُ أَبَّاسَلَمَةً بْنَ عَبْدِالرَّحْمَٰ وَابْنَ الْمُسَبَّبِ يَقُولانِ قَالَ أَبُوهُوَيْرَةً وضى الله عنه-إِنَّ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- قَالَ «لاَ يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُومُؤُمِنٌ ، وَلاَ يَثْمَرُ الْخَبْرَحِينَ يَغْمَهُ اَوْهُومُؤُمِنْ ، وَلاَ يَعْرِقُ السَّارِقُ حِينَ يَعْرِفُ وَهُومُؤُمِنٌ ».

قَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَأَخْبَرُنَى عَبْدُ الْكَلِكِ بْنُ أَبِينَ بَكْدٍ بْنِ عَبْدِ الزَّمْنِ بْنِ الحَادِثِ بْن هِشَامِ أَنَّ أَبَابَكُ كَانَ يُحَدِّلُهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةً قَمْرِيُّهُ فِي كَانَ أَبُوبَكُ رِيُلْجِقُ مَعَيُنَ « وَلاَيْلَتِهُ مُنْهُنَةً ذَاتَ ثَمْرُفِ بِيَوْفَعُ النَّاسُ إِلَيْهِ أَبْصًا رَهُمُ فِيضًا حِينَ يُلْتَهَبُّ وَهُومُؤُهُمِنْ » [۲۴۴۳]

^{ً)} مذكوره دوؤمطلبونو دپاره أوگورئ بذل المجهودماجاء في سكر (۱۶ص ۱۶) ً) مرقاة المفاتيح.كتاب العدو د باب بيان الخمرووعيدشاربها :ج٨ص ١٩٠).

قوله: لَيُلَةَ أَسُرِي بِهِ بِإِيلِياءَ بِقَلَ حَيْنِ <u>مِنْ خَمْنٍ وَلَكِن</u>: (ايليام) دهغه ښارنوم ايليا ، دي

کوم خانی کنبی چی بیت المقدس واقع دی ( ) دحضرت نبی کریم نظا پد خدمت کنبی دوه پیالئ پیش کری شوی، یوپیاله کنبی شراب اویوکنبی پی وو حضرت نبی کریم نظا دینووالا پیاله اختیار کره

بعضو روآايتوَنوکښې درې _اپياليّن دپيش کولّوذکردې په ډې کښې شراب اوپئ او شهدوّ

بيالئ وه

د دې جواب ورکړې شو چې ايلياء کښلې دوه پيالئ پيش کړې نو ،لکه څنګه چې دلته روايت کښې دي او سدرة المنتهي طرفته ته در فع په وخت کښې درې پيالئ پيش کړې شوې وې (۲) قوله ثُوَّرَ أَخَلُ اللَّبَرَ): ابن عبدالبروتينة فرمائي چي حضرت نبي كريم نَا اللَّمُ خمر اشراب، په دې وجه پريښودل چې ددې دحرمت حکم نازليدوو الأوو.

يا ٔ د شرابو څکلو د حضّرت نَبی کَریم ﷺ عادّت نه وَو ، دَدې و جې حضرت نبی کریم ﷺ د پئیو والا پیاله اختیار او فرمائیله (ً)

قُوله: الْحَمْنُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَاكَ لِلْفِطُرَةِ <u>:</u>دفطرت نه دلته دين اسلام اوپه دې باندې استقامت مراددي، علامه قرطبي رئيلة فرماني چې لبن لره په فطرت سره تعبير کړې شوځکه چې بچې پيداشي نوهغه ته مخکښې پئ ورکولې شي (٦)

قُوله: وَلُوْ أَخَذُتَ الْخَمْرَ غَوَتُ أَمَّتُكَ:حضرت جبرئيل سَيْرُهِ خوداخبره ياپه طريق دفال ارشاد فرمائيلې د د ياهغوى ته علم ووچې كوم يو څيزا خستلوباندې به كومه نتيجه مرتب كيرى (٥) قوله تَابَعَهُ مَعْمَرٌ وَابْرِ أَ الْهَادِ وَعُثْمَانُ بْرِي عُمَرَ وَالزَّبْدِي عَرِ إِ الزَّهْرِي : يعني دشعيب متابعت معمر بن أرشد ، ابن الهاد ريزيد بن عبد الله ، عثمان بن عمر أو زبيدي رمحمد بن الوليد، كړې دې دمعمرروايت حضرت امام بخاري ﷺ دابن الهاد روايت حضرت امام نسائى كالما موصولانقل كرى دى، دى،

قوله : لاَ يَشْرَبُ الْخَمْرَ حِينَ يَشْرَبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ : دلته يا ايمان نه ايمان كامل مراددي رلايكون كاملاقي الايمان حال كونه في شهب الخمن بيادايه تهديدو تغليظ باندي محمولي دى. يعنى معنى حقیقی مرادنه ده. او یادهغه سړی متعلق دې چې شرب الخمر حلال ګنړی $(\overset{ar{\mathsf{V}}}{\mathsf{V}})$

عمدة القارى: ج ٢١ص ١٦٤)، وفتح البارى)ج ١٠ص ١٤). عمدة القارى: ج ٢١ص ١٦٤)

⁾ فتح الباري)ج ١٠ص ١٤).

^{ُ)} فتح البارى ج٧ص٢١٥) _ ُ) فتح البارى : (ج١٠ص١٤)_

عمدة القارى : (ج ۲۱ص ۱۶۴) و فتح البارى : (ج ۱۰ص ۱ ؛)_

⁾ عمدة القارى (ج ۲۱ص۱۶۵)_

دا تاویلات ددې وجې کول ضروری دی چې داهل سنت والجماعت په نیزګناه کبیره ارتكاب كولو سره سري دايمان نه خارجيري نه

فوله كَانَ أَبُوبَكُرِ يُلْحِقُ مَعَهُنَ «وَلاَ يَنْتَهِبُ نُهُنَةٌ ذَاتَ شَرَفٍ، يَرْفَعُ النَّاسُ إِلَيْهِ أَبْصَارَهُمُ فِيهَا عَبِينَ يَنْتَهُمُهَا وَهُوَ مُؤْمِرٌ » :ابوبكرمذكوره جملي سره درلاينتهب، اضافه هم كړې ده يعني هيڅ يومومن په دې حالت كنبي لوټ مارنه كوي چې خلق دې ته

مورى (نهبة ذات شرف مال نفيس) (١)

دشرابو قسمونه اومداهب اثمه . آل ائمه ثلاثه او په احنافوکښي دحضرت امام محمد کلی په نیز ټول نشه ورکونکی مشروبات، خمریعنی شرابو په حکم کښي دی، ددې قلیل یا کثیر استعمال مطلقا حرام دی اوددې شارب څکلووالا، باندې حدجاري کیږي. دخمر په شان هر مسکر مشروب نجس دې، ددې اخستل خرڅول جائزنه دی 🗥

🕜 دحضرت امام ابوحنيفه ﷺ اوحضرت امام ابويوسف ﷺ په نيزيِه دې کښې تفصيل دې، هغوي فرمائي چې داشرېه درې قسمونه دي اول قسم خمردا دانګوروکچه شيره وي. راذااشتدت وغلاوقناف بالويدى يعنى كله چې دزيات ايښودويا ويشلولو (جوش كولو) په وجه په دې کښې شدت راشي،هغه ويشيږي أو دې نه ځګ راوزي،امام ابويوسف اوحضرت امام محمد کید دځګراوتلوشرط نه دې لګولې (۲)

ددې حکم دادې چې ددې قليل ياکشيراستعمال مطلقا حرام دي،په څکوني باندې حدجاري كيږِي، الارچه دهٔ يوقطره ئي هم څكلي وي دانجس العين دې. ددې بيع جائزنه ده اوددې حلال ګڼړلووالاکافردې رځ

دويم قسم وطلاء، نقيع ألتمر، نقيع الزبيب ... ؛ دادري واره اشربه حرام دى. رطلاً»، دانگوروشیرې ته وائی کله چه دادومره پخه کړې شی چې درې خصې پاتې شی (^۵ «نقیع التمر»، دکهجورو کچه شیره او «نقیع الزبیب» هغه اوبوته وائی چه په هغې کښې زبیب یعنې کشمش اچولې شوی وی او دزیات وخت تیریدوپه وجه په دې کښې شدت اوویشیدل

... دادرې و او د اشربه هم دخمرپه حکم کښې دی،نجس دی اوددې قلیل یاکثیراستعمال حرام دی،البته ددې په څکونکی باندې دحضرت امام ابوحنیفه کینتا اوامام ابویوسف په نیزنشه

^{ً)} فیض الباری)ج ٤ ص ٣٣٤) _

المغنى لابن قدامه كتاب الاشربة :(ج٩ص٩٣٢) _. واحكام القران للتهانوى،﴿كَاللَّهُ سورة المانده :

أو كورئ الهداية مع فتح القدير، كتاب الاشربة :(ج ٩ ص ٢٤) _

⁾ أوكورئ بذل المجهود. كتاب الاشربة باب الخمرمماهي :(ج١٤ص١٢)_

مُ اوکورئ الهدایه مع فتح القدیر،کتاب الاشربه :ج ۹ص ۲۹ً__) اوګورئ الهدایه مع فتح القدیر.کتاب الاشربه نج ۹ص۳۰ و ۳۱)_

آورمقدار څکلونه پس حدجاری کیږی، ځکه چه ددې اشربه خمرکیدل ظنی دی اوحددشهی په وجی سره ساقط کیږی، ددې مستحل کافرنه دې، څنګه چه دخمرمستحل کافردې، البته ددې نه علاوه باقی اکثرو احکامو کښې دادخمر په حکم کښې دی

دحضّرت اَمَام ابوحنیفَه ﷺ په نیزددې دریو واړومشروباتوبیع جائزده دصاحبینوپه نیزجائزنه دی ()

دریم قسم دخموطلا، نقیع التمر، نقیع الریب ...... ددې څلورو اشربه نه علاوه باقی اشربه نیز و وغیره دی په ددې کښې دحضرت امام ابو حنیفه تونیک په نیزقلیل مقد ارچه نشه ورکونکی نه وی دهغې استعمال جائزدې. په دې شرط چه هغه د تعیش دپاره نه وی بلکه ، تقوی العهادی نیت سره وی (۲) او د جمهورو په نیزدا جائزنه دی.

سياد وري ، ، ، دادې چه امام صاحب او او او جمهوروپه مينځ کښې دوه څيزونوکښې حاصل دکلام دادې چه امام صاحب او او او جمهوروپه مينځ کښې دوه څيزونوکښې اختلاف دې، يواشربه ثلاثه چه ددوې په نيزداخمردې ليکن ددې خمرکيدل ظنی دی لهذاددې په شارب باندې حدنه جارې کيږي حالانکه دجمهوروپه نيزددې خمرکيدل ظنی نه دی. لهذاپه شارب باندې به حدجارې کيږي دويم اختلاف اشربه اربعه نه علاوه باقي اشربه مسکره غيرنشه آورقليل مقداراستعمال جانزدې، دجمهوروپه نيزجانزنه دې لاندې دامام صاحب او دجمهورو څودلاتل پيش کولي شي.

دامام اعظم می و در حضرت امام آبو حنیفه و استدلال دلغت نه دی. هغه فرمائی چه اهل فعت نه دی. هغه فرمائی چه اهل لغت دخمراطلاق دانگوروشیره باندې کوی دباقی میوؤشیروباندې دخمراطلاق په لغت کښې نه کیږی نوابن سیده (المخصص) کښې فرمائی چه (الخبرمااسکمن عمیرالعتبوالجم خمون کابن منظورافریقی په دلسان العرب کښې ددوی قول نقل کړوچه (الخبران اهی العنب ددن سائوالاشیامی)

 عبد الرزاق پد خپل مصنف كښې يوروايت نقل كړې دې چه دقال النبي تريخ الغيرمن العنب دالسكرمن التيرواليؤد من الندرة والغيرا من العنطة والبتاعمن العسل كل مسكر حماام ه رث

⁾ بذل المجهود، كتاب الاشربة باب الخمر معاهى :ج ١٥ص ١٢، والهداية مع فتح القدير، كتاب الاشربة :ج ٢ص ٢٦)

) فيض البارى، كتاب الاشربة :ج ٤ص ٣٤٤، واعلاء السنن كتاب الاشربة باب حرمة الخمر (ج :١٨ص ٢١،
قال الحسن بن مالك سمعت الشافعى بسال ابايوسف هل فى نفسك شئ من النبيذ فقال اب يوسف: كيف
لايكون فى نفس شئ من النبيذ واراد الشارب ان يسكر منه فالقليل منه حرام كالكثير وهوقول ابى حنيفه
(سند الخوارزمى: ج ٢ص ٢٠٠) وفيه دليل على ان شرب القليل اذاكان للسكر فهو ايضاحرام عند ابى حنيفه
(وانظر البدر السارى الى فيض البارى: (ج ٤ ص ٣٥٥).

^{&#}x27;) لسان العرب :(ج۵ص ٣٣٩)__

د) مصنف عبدالزاق : (ج ٩ص ٢٣٤، رقم الحديث : ١٧٥٤).

په دې کښې تصریح ده چه خمردانګورووی داروایت اګرچه حضرت سعیدبن المسیب مرسلا نقل کړې دې لیکن ددوی مراسیل بالاجماع مقبول دې ()

- وحضرت ابن عمر الما الدي داما الغبرقعمام السبيل اليها واما ماسوا هامن الاشههة فكل مسكه حرام أو المسكه عنها الشهرة فكل مسكه حرام أو دحضرت ابن عباس المائل اثردي چه درم مت الغبرلمينها والسكه من كل شهراب رق داشان حضرت فاروق اعظم المائل نه منقول دي چي هغوى ددي نبيذنه لرشان او څكل چه نشه آوروو رغ كه چرته قليل حرام وو نوهغوى به كله هم نه څكل _
- @ دعبدالله بن شخير په روايت كښې دى چه رنهي رسول الله عن اشهية قال ققيل له: انه لايد منها او نحوهذاقال: فاشه بوامالم يسفه احلامكم ولايزهب اموالكم (٧)

علامىعتىمى ددې حديث سندصحيح ګڼړی (۱)

د جمهورو دلائل: () حضرت امام بخارى كُيْتُلَة چه په «باب الغيرمن العنب»باب نول تعزيم الغير، باب الغيرمن العسل،باب ماجاءق ان الغيرما غام العقل.....) ددې څلورو ابو ابو لاندې چې خومره روايتونه ذكر فرمائيلى دى هغه ټول د جمهورود لائل دى.

- دا بود اود په روايت کښي دی چه (ان من العنب خبرادان هن التبرخبرا دان من العسل خبرادان من البرخبرادان من الشعيرخبراي()
  - @دحضرت جابر والمنتخ حدیث كنبي دى چه رمااسكر كثير فقليلة حرام x)

^{ً)} تكملة فتح العلهم)ج ٣ص ٤٠١)_

⁾ مصنف عبدالرزاق ·(ج٩ص٢٢)_

^{ً)} شرح معانى الاثار للطحاوى كتاب الاشربةباب الخمرالمحرمة ماهى)ج٢ص٣٥۶). والجوهرالنقى: (ج.ممس٢٩٧)_

^{&#}x27;) اوگورنی کتاب الاثار: ۱۱۹.ومصنف عبدالرزاق: (ج٩ص ۲۲۴). رقم الحدیث:۱۷۱۵) _ اوگورنی کتاب الاثارشرح معانی الاثارکتاب الاشربة باب مایحرم من النبیذ:ج۲ص ۳۵۹]

⁾ شرح معاني الاثار كتاب الاشربة باب ما يحرم من النبيذ: (ج ٢ص ٣٤٠)_

⁾ شرح معانى الاثار كتاب الاشرية باب مايحرم من النيذ (ج ٢ص ٣٤٠)_

⁾ مصنف عبدالرزاق :ج ٩ ص ٢٢٣)__

⁾ مجمع الزواند للهثيمي (ج۵ص۶۶)_) سنن ابي داود كتاب الاشربة (رقم الحديث: ۳۶۷۶)_

ر من النساني كتاب الاشربة باب تحريم كل شراب اسكركثيره (رقم العديث: ٥١١٧) وفتح القدير (ج ٥ص ٨٠)

٠ حضرت عائشه و ايت كښې دى چه وكل مسكر حرام وما اسكرمنه الغرق قملا الكف منه حرام

🕝 داشان روايت دې چه رکل مسکه غيروکل مسکم حمام 🖔

دې احاديثوسره جمهورواستدلال فرمائي چه خمرصرف دانګورودشيرې نوم نه دې ، اطلام

نقيع الربيب، وغيره هم خمردي داشان انبذه مسكره قليل استعمال هم جائزنه دي.

د جمهورو ددلانلو جواب تحضرت امام ابوحنيفه كلية فرمائي چه عصيرعنب نه علاوه باقي اشربه باندي دخمراطلاق مجازادي، لغة اوحقيقتا نه دي، ځكه چه په لغت كښې خمرصون ماء عنب ته وائيلې شي، لكه څنګه چه دلغت دكتابونه حوالې سره تيرشوي دي

اورمااسكركتيرة تقليله حرام لره په خمرباندې محمول كيږى چه دخمرقليل مقدارهم حرام دې. نو مولاناظفراحمدعشمانى پيتلخ ليكى چه ريكون معناة الخبرحرام قليلها وكثيرها وهذا التاويل هوالمتعين عندنالمارويناعن عمرة التي انتهاد النبيذ السكريعدكم لا بالمام د)

لیکن حقیقت دادې چه په دې تاویل باندې زړه مطمئن کیږی نه ځکه چه (ما)عام دې، چه خمر اوغیرخمردوارودپاره شامل دې حضرت عمرفاروق څاڅ اونورصحابه کرام اکام چه کوم تاردې مغه موقوف دې اورمااسکرکشیره فقلیله حرام، حدیث مرفوع دې. نوعلامه اورشاه

كشميرى بَيْنَة فرمائى چه روموادالحديث ان كل شماب من شانه السكرفهوحمام...وقدتهين ل بعدمرورالدهوان موادالحديث كهاذهب اليه الجهورواذن الاامرف الاحاديث عن ظاهرها x أم

. د دې نه زيات نه زيات د اخبره ثابتيږي چه داباقي اشربه مسكره په څكلو كښې دخمرپه حكم كښې دى،لهذاداشراب په شان ددې قليل او كثيراستعمال درګست نه دې،بياهم په دې ټولواموروكښي دخمرحكم كښي كيدل ددې رواياتونه نه ثابتيږي.

ټولواموروکېنې دخمرحکم کېنې کیدل ددې روایاتونه نه ثابتیږي . هم په دې وجه ډیرواحنافوعلماء کرامو دحرمت په حق کېنې دجمهورو دمذهب مطابق فتوی ورکړې ده چه ددې استعمال مطلقا حرام دې اوبیع اوحدپه حق کېنې دمام صاحب په قول باندي فتوی ورکړې ده. (^۵)

. ددي آشربه ثلاثه نجسات باره كښي نجاست غليظ والا قول ته ترجيح وركړي ده. (٪) ددي اشربه اربعه نه علاوه رنبيذوغيره، دامام صاحب پئيلا په نيزنجس نه دي.

ا) سنن ابى داود كتاب الاشربة (رقم الحديث :٣٤٨٧).

⁾ المجموع تشرح المهذب كتاب الصلوة: (ج ٢ص ٥٥٤)_

أ) اعلاء السنن.كتاب الاشربة حرمة الخمر: (ج ١٧٢١)_

أ) اعلاءالسنن، كتاب الاشربة حرمة الخمر: ج١٧ص ٢١)_

م تكملة فتح الملهم :(ج٣ص٥٠٨)_

م) المبسوط للسرخي : (ج ۽ ٢ص ١٤)، ردالمختار (ج 2ص ٣٥١)_

فائده : حضرت امام ابوحنيفه مُؤلِيُّه به الحرچه دنبيذمقدارغيرسكراستعمال جائز كنرلو ليكن دمختلف فيه کيدوپه وجه هغوي ددې استعمال کله نه دې کړې،نو دهغوي قول مشهور دې حدى لواعطيت جبيع مال الدنيا ومثلها لاشرب قطرة نبيذ فلااشربه فانه مختلف فيه، لواعطيت جبيع مالى النيالاحم النبيذلاحمه لانه مختلف فيه ()

المها در امراره داسې پکاردی چه کوم څیزمختلف اومشکوک وی، هغه ځائې کښې دفتوې ورکولو په وخت په تقوی باندې عمل کولو کوشش او کړی. **دتراجم بخاری مقصد :** حضرت امام ابو حنیفه گ~~واله~~ په دې ځائې کښې څلور ترجمې قائمې کړې

دى، رومبئ ترجمه (باب ان الغيرمن العنب) دي چه دشراب دانگورونه جوريږي دي نه پس دوئمه ترجمه دپاپ نزل تحزيم الخبودهي من الهس، قائم فرمائيلي ده چه شراب د کهجورو وي. او بيا ترجمه والخبرمن العسل قائم فرمائيلي ده او خلورمه ترجمة الباب والخبرما خاموالقعل قائم

ددې تراجم نه دحضرت امام بخاري پيميل مقصد څه دی په دې کښي دوه احتمال دي رومبې احتمال دادې چه ددې تراجمونه دحضرت امام بخارۍ کمپلځ مقصددادې چه څنګه

شراب دانگورووی، داشان دتمراوعسل وغیره هم وی یعنی خمرصرف عصیرعنب سره خاص نه دي لکه څنګه چه دجمهورعلماء کرامومسلک دي.

دويم احتمال دادې چه حضرت امام بخاري کوليځ داوئيل غواړي چه اصل شراب چه هغې ته په قرآن پاک کښې (انها الحدودالميسم....) فرمائيلې شوي دي هغه شراب دعنب دي اوباقي چه ځومره اشربه دی هغې ته مجازي طور خمر شراب و ئيلې شوې دی.

دحضرت امام بخارت من منه مقصد كنبي دادواره احتمالونه كيدې شي. بياهم احتمال اول راجع دې چه دې تراجمونه دجمهوروتانيد كوي (۲)

١-باب الْخَيْرُ مِرِ ـَ الْعِنَب

ا ٥٢٥٧ حَدَّثَنَا الْحَدَّنُ بْنُ صَبَّاجٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِق حَدَّثَنَا مَالِكٌ - هُوَابُنُ مِغْوَل -عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِي عُمَرَ - رضى الله عنهها - قَالَ لَقَدُ حُرِّمَتِ الْخَبُرُ، وَمَا بِالْمَدِينَةِ مِنْهَا شَيْءٌ

قوله:لَقَلُ حُرِّمَتِ الْخَنْرُ، وَمَا بِالْمَدِينَةِ مِنْهَا شَىءٌ : په دې کښې دخمرنه خمرعنب مراددې **ب**يعنی کله چه دشرابوحرمت نازل شونومدينه منوره کښې به دانګورشراب نه وو، دنورو میوؤشراب به موندې شولکه څنګه چه ددې باب په دویم روایت کښې دی. وَعَ**امُّهُ** خَنْدِنَا الْهُدْمُ وَالتَّهُرُهِ،

⁾ فيض البارى : (ج ٤ ص ٣٥٥)_) الابواب والتراجم (ج٢ص٩۶)_

داحدیث صرف دحضرت امام ابو حنیفه گوشکه دلیل دې چه شراب صرف د عصیر عنب وي. په دې روایت کښې دی چه روما پائیم ین قبخها شی ق.، او مخکښې روایت کښې دی چه رممانه س خموالاعناب الاقلیلا) په دې دواړوکښې تعارض نه دې ځکه چه رشي، نه مرادشي کشیردې نویوکښې د کشیر فی ده دویم روایت کښې د قلیل اثبات دې

مويو دنتى دفتيرنفى دە.دويم روايت حبى دهيي البات، ١٨٢٥/ مَدَّانْمَا أَحْمَدُ بُنُ يُولُسَ حَدَّانْمَا أَبُو شِهَابٍ عَبُدُ رَبِّهِ بُنُ تَافِيمِ عَنْ يُولُسَ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِي عَنْ أَنْسِ قَالَ حُرِّمَتْ عَلَيْمًا الْعَبُرُ حِينَ حُرِّمَتْ وَمَا غَيِدُ - يَعْنِي بِالْمُهِرينَةِ - عُرُّ الْأَعْنَابِ الْأَقْلِيلاً، وَعَامَةُ تُحْرِنَا الْبُهُرُو التَّهُرُّ . (٢٣٣٢)

داحدیثَ اَصحاب صحاح کَښی صرف حضرت امام بخاری پُرَنَیْ نقل کړې دې نو علامه عینی پُرَنِیْهُ فرمانی چه (دالعدیث من افرادی)

قوله: (وَعَامَّتُهُ خُمُرِنَا الْبُسُرُ وَالتَّمُرُ: علامه كرمانى وَاللَّهُ فرمائى چه «الخموماثع البس جامه فكيف يكون هرايا بي يعنى خمرباندې به د تمراطلاق خنګه درست وى بياددې جواب وركړې شوچه په دې كښې دبسر شراب باندې اطلاق مجاز ااو كړې شواويا دلته مضاف محذوف دې يعنى «عامة اصل خبرنا التين ()

. (٥٢٥٩)حَدَّنْنَا مُسَدَّدٌ حَدَّنْسَا يَعْنِي عَنْ أَبِي حَيَّانَ حَدَّنْنَا عَامِرٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ-رضي الله عنهماً - قَامَ عُمُرُ عَلَى الْبِنْبَرِ فَقَالَ أَمَّا بِغَدُ نَزَلَ تَحْدِيمُ الْخَمْرِ وَهُي مِنْ تَمْسَةِ الْعِنَبِ وَالثَّمْرِ وَالْعَسَلِ وَالْحِنْطَةِ وَالشَّعِينِ وَالْخَمْرُ مَا خَامَرَ الْعَقْلَ. (ر: ۴۳۴٠)

قوله الْخُمْرُمَا خَامَرُ الْعَقْل: يعنى شراب هغددى چدعقل لره پټ كړي ياغلنب كړى. ٢- باب نَزَل تَحَوِيمُ الْخَمْرِ وَهُى مِنَ الْبُسُرِ وَالْتَمْرِ.

٥٢٢٠١عَدَّ نَشَا إِنْمَاعِيلُ بْنُ عَنِّدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّ نَبِي مَالِكُ بْنُ أَنِي عَنْ إِنْمَاقَ بْنِ مَنْ اللَّهُ مِنْ أَنْهِ عَنْ إِنْمَاقِيلُ بِي عَنِّي اللَّهِ قَالَ حَدَّ نَبِي مَالِكُ بْنُ أَنِي عَنْ إِنْمَاق مِنْ اللَّهُ مِنْ أَنْهُ عَنْ مِنْ أَنْ مِنْ اللَّهِ قَالَ حَدَّ نَبِي مَالِكُ بِينَ أَنِي عَنْ إِنْمَاقَ بْنِ

عَبْدِاللَّهِ بْنِ أَمِى طَلْعَةً عَنُ أَنْسِ بْنِ مَالِكِ-رضى الله عنه-قَالَ كُنْتُ أَسْقِى أَبَاعُبَيْدَةً وَأَبَاطَلْحَةَ وَأَبَى بْنَ كَعُهُ مِنْ فَضِيحِ زَهُووَ تَمْرِ فَجَاءَهُمْ آتِ فَقَالَ إِنَّ الْخَمْرَ قَلْ حُرِّمَتُ، فَقَالَ أَبُوطَلْحَةَ قُمْرِيَاأَنْسُ فَأَهْرِقْهُا. فَأَهْرَقُنُهَا.

(١٥٢٧) حَنَّ نَسَا هُمَّدُ ذَخَنَ تَسَامُعُتَّمِرُ عَنْ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ أَنْسَاقَالَ كُنْتُ قَابِمَاعَلَى الْحَي أُسْفِيهِمْ - مُمُومَتِي وَأَنَا أَصْغَرْهُمُ - الفَضِيحَ، فَقِيلَ حُرِّمَتِ الْخَنْرُ. فَقَالُوا أَكْفِيْمُا. فَكَفَأَتُهَا. فُلْتُ لأنَيسَ مَا شَرَابُهُمْ قَالَ رُطَبٌ وَبُنْهٌ. فَقَالَ أَبُوبَكُرِ بُنُ أَنْسِ وَكَانَتُ خَرَهُمْ فَلَمْ يُنْكِرُ

۱) عمدة القارى (ج ۲۱ص ۱۶۷)__ ۱/ م ساك از السطاء مر ۲۰ م

^۲) شرح الكرماني للبخاري :ج ۲۰ ص ۱ ۴ ۱). وعمدةالقاري (ج ۲ ۲ ص ۱۶۷<u>) .</u>

أَنْ وَحَدَّثَنِي بِعُضِ أَصْحَابِي أَنَّهُ سَمِعَ أَنْسَا يَقُولُ كَانَتُ خَرَهُمْ يَوْمَبِدِ.

قوله: فَضِيخ زَهُو وَكُمُّرِ: فضيخ شرابوته وئيلي شى، علامه عينى گينه فرمائى چه شهاب يتخدمن السهوديم و وي الله وي الله و الله عنى كهارنگينى كهچوروته وئيلي شى چه په كنبي سرخى اوزردى دواړه ظاهرشى ﴿ ﴿ ﴿ وَشِيخُ وَمُورَتُن يعنى دكچاؤ اوپخو كهجوروشراب قوله: حَدِّنْنَا مُسَلِّدٌ حَدَّنْنَا مُعُنَّمَ وَ عَنْ الله و الله و

قوله الكفيُّ الحكفاناً: «اكف په وزن داضرب په معنی د «اتلبها، یعنی د اواړوه.

قوله: (قلت لانس ما شراجهم): قائل معتمر والدسليمان تيمي دي. (٢) هغه فرمائي چه مادخترت انس نه تپوس او کروچه د هغه شراب څه څيزوو.

قوله: فَقَالَ أَبُوبَكُر بُرُ. أَنَس وَكَانَتُ مَمْرَهُمُ فَكُمُ يُنْكُرُ أَنَسٌ: دحضرت انس خوئي ابويكر دخپل والد په موجود محى كنبي دننه ابويكر دخپل والد په موجود محى كنبي دننه ضعير فضيخ طرفته راجع دې او فضيخ نه چونكه مراد خمردي او خمرمونث سماعي دې، ددې وچې دمونث ضمير دې طرفته راجح كړې شوې دې راى وكانت الفضيخ خبرهم ٢٠٠ حضرت انس الله په د د باندې نكير نه دې كړې بلكه خاموشه شوې دې حضرت انس حضرت انس الله يا د ااضافه د اختصار په وجه پريښو دې وه ياترې هيره شوى وه ه ٢٠٠

⁾ فتح الباري: بع ٢٠ ص ٤٧).عمدة القارى (ج ٢١ ص ١٤٩)_

⁾ عمدة القارى:ج ٢١ص ١٤٩) شرح الكرماني للبخارى:ج ٢٠ص ١٤٣)_

⁾ فتح البارى: ج ١٠ص٤٤)_

⁾ صعیح مسلم کتاب الاشربة باب تحریم الخمروبیان انهاتکون من عصیرالعنب،(رقم الحدیث ۱۹۸۰)__) فتح الباری: ج ۱۰ ص۸۶).عدة القاری(ج ۲۱ص۱۶۹)_

⁾ عسدة القارى (ج ٢١ص ١٤٩)_

⁾ عيدة القارى (ج ٢١ص ١٤٩)و فتح البارى: ج ١٠ص ٤٨)._

قوله: وَحَدَّثَنِي بَعْضُ أَصْحَابِي أَنَّهُ سَمِعَ أَنْسًا يَقُولُ كَانَتُ خَمْرَهُمْ يُوْمَهِنِ: دري قائل هم سليمان تيمي دي (')دا ماقبل سندسره موصول دې (بعض اصحابي) مبهم دي شارحينوليكلي دي در بعض اصحابي) مبهم دي شارحينوليكلي دي چه بكربن عبدالله مزني اوقتاده ددې مصداق كيدشي. (')

مطلب دادې چه درکاتت ځنړمځې جمله پخپله حضرت انس گاتؤ په دې حدیث کښې ارشاد او فرمائیله پورتنی حدیث کښې خوددهٔ ځونې وئیلی وو لیکن نیغ په نیغه دهغوی نه هم منقول ده.

(٥٢٢٢) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بُورُ أَبِي بَكُر الْمُقَدَّمِي حَدَّثَنَا يُوسُفُ أَبُومَعْشَرِ الْبَرَّاءُ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بُنَ عُبَيْدِاللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي بَكْرُبُنُ عَبْدِاللَّهِ أَنَّ أَنْسَ بُنَ مَالِكٍ حَدَّثَهُمُ أَنَّ الْخَمْرُ خُرِّمَتْ، وَالْخُمْرِيُوْمَهِنِ الْبُسْرُوالتَّمْرُ. [ر: ٢٣٣٢]

قولهَ يُوسُفُ أَبُومَعُثُمَرِ الْبَرَّاءُ: ديوسف بن يزيدكنيت ابومعشردي، دي دنوم په مقابله كنبي په کنیت سره زیات میشهوردې دهٔ ته برا _؛ (سپینولو والا) هم وائی (لان**ه کان یبری السهام) یعنی** هغه به غشي تراشل ٢٠) په صحیح بخارۍ کښې ددهٔ صرف يوحديث دې، اودويم دکتاب الطب په آخرکښي دوه رازی حضرت امام بخاری اللئ ددهٔ دواړه حدیثونه په دمتابعت نقل کړی دی 🖔 يحيى بن معين ده ته ضعيف وئيلي دي (٥)

امام ابوداودفرمائي چه اليسېداك در

ابن ابوحاتم فرمائي چه ريكتب دنديثه ٢٠٠٠ محمدبن ابي بكرمقدمي ده ته ثقه وئيلي دي ٥٠

ابن حبان ده آره په کتاب الثقات کښي ذکر کړې دې 🖒 دحضرت امام بخاري كليلة نه علاوه امام مسلم والمله عمده ونه نوروايتوند نقل كړي دي (١٠)

^{٬)} عىدة القارى(ج٢١ص١٤٩)و فتح البارى: ج ١٠ص٤٨)._

ل) عمدة القارى (ج ٢١ص ١٤٩)و فتح البارى: ج ١٠ص٤٨)._

⁾ عمدة القارى(ج ٢١ص ١٤٩)و فتح البارى: ج ٢٠ ص ٤٨)._) عمدة القارى (ج ٢١ص ١٠٩) و فتح البارى: ج ١٠ ص ٤٩)._

ل) تهذيب الكمال (ج٣٢ص ٤٤ . (رقم الترجمة: ٧١٤٥)_

م) سوالات لاجرى: "الترجمة ٣٤١، وتهذيب الكمال: ج٣٢ص ٤٤٩)_

لجرح والتعديل: ٩الترجمة: ٩٨۶)_ ^) !لجرح والتعديل: ٩الترجمة :٩٨٤)_

 [^]۱ كتاب الثقات لابن حبان (ج٨ص۶٣٣٧)_

⁾ تهذيب الكمال:(ج٣٢ص ۗ ٤٤)_

سهید بن عبیدالله : ددهٔ هم په بخاری شریف کنبی صرف داوه حدیثونه دی،یو حدیث دادی چه اودویم په کتاب الجزیه کنبی تیرشوی دی ( )

٣- بأب الْخَيْرُ مِرِ ﴾ الْعَسَلِ وَهُوَ الْبِيْعُ

وَقَالَ مَعُنْ سَأَلْتُ مَالِكَ بُنَ أَنْسِ عَنِ الْفُقَّاءِ فَقَالَ إِذَالَمْ لِيُنْكِرُ فَلاَ بَأْسَ. وَقَالَ ابْنُ الدَّدَاوَرُوي سَأَلْنَاعَنْهُ فَقَالُوالاَيْمُكِرُ، لاَ بَأْسَ بِهِ

(۵۲۷۳) حَدَّاثَنَا عَبُدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنِ ابْنِ شِمَابٍ عَنْ أَبِى سَلَمَةً بْنِ عَبْدِ الرَّحْبِ أَنِّ عَائِمَةً قَالَتْ سُبِلَ رَسُولُ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم-عَنِ الْبِثْمِ فَقَالَ «كُلُ

ثَرَابِ أَسْكَرَفَهُ وَجِرَامٌ».

(۵۲٬۲۴) حَدَّثَنَا أَبُوالْيَمَانِ أَخْبَرُنَا شَعْيُبٌ عَنِ الزُّهْرِي قَالَ أَخْبَرَنِ أَبُوسَلَمَةً بُنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنِّ عَائِفَةً وَمُونَ عَائِفَةً وَمُونَ الله عليه وسلم- عَنِ الْمِثْمِ وَهُو أَنْ عَائِفَةً وَهُو الله عليه وسلم- عَنِ الْمِثْمِونَهُ وَهُو لَيْنِهُ الْعَبْلِ وَصَلَى الله عليه وسلم- « يَيْمُرُونَهُ وَقَالَ رَسُولُ اللّهِ - صلى الله عليه وسلم- « كُلُ ثَمَرًا أَسْكُرَ فَهُوَ حَرَامٌ ». [د ٢٣٩]

ا۵۲۲۵اوَعَنِ الزَّهْوِي قَالَ حَدَّثَيْنِ أَنَسُ بُنُ مَالِكٍ أَنَّ رَسُّولَ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم قَالَ«لاَتُنْتِيْدُوافِي الدُّبَاّءِ،وَلاَفِي الْمُوْفَّتِ».وَكَانَ أَيُوهُرَيْرَةَيُلُوفِي مَعَهَا الْحَاتَمَوالنَّقِيرَ

قوله: (بتع): دبا، په زيراو دتا، په سكون سره، شهد نه چه كوم شراب جوړوى، هغې ته بتع وائي.

معین بن عیسی فرمائی چه مادحضرت امام مالک پیشی دفقاع یعنی دمنقاد شربت باره کښې تپوس او کړو نوترهغه وخت پورې تپوس او کړو نوترهغه وخت پورې ددې استعمال کښی هیڅ حرج نشته دې عبدالعزیردراوردی هم ددې سوال تپوس او کړو اوهم داجواب ورکړې شو.

قوله: (فقاع): «دفاء په ضمه او دقاف تشدید سره، منقاشربت ته وائی. علامه عینی پیشیری فرمانی چه شربت عام طور دماتی شوی منقانه نه جوړوی (۲)

قوله: قَـالَ «لاَ تُنْتَبِدُوا فِي الدُّبَّاءِ ولاَ فِي اللهُزَفَّتِ». وَكَـانَ أَبُوهُرَدَةَ يُلُجِقُ مَعَهَا الْخُنْتَمَوَالنَّقِيرَ: ردهام، دكدو زيرى اوباسى اوچه دې نه كوم لوښى جوړوى هغى ته دباء وانى په دې كښى چونكه مسام كم وى نو ددې وجى مشروب كښى دننه زرسكر پيدا كيږي. ()

^{ً)} عمدة القارى(ج ۲۱ص۱۶۹)و فتح البارى: ج ۱۰ص ۶۹)._] عمدة القارى (ج ۲۱ص ۱۷۰)_

۱ عمده الفاری (ج۱۱ص۱۲۰)_ ۱ فرمند الدار (۱۸ ۱۸۵۷)

⁾ فیض الباری (ج ۱ص۱۵۷)_

قوله: (مزفت): يعنى هغه لوښې چه په هغې باندې (زفت) مخلې شوې وي. _{(زفت)، د} تارکولو پشان به يوتيل ووچه هغه به ئې په جازونو او کشتوباندې مخل چه دې ته دننه _{اوبه} ورنشي د جاهليت په زمانه کښې د شرابو په لوښوباندې به هم مخلې شو ( ) د دې په وجه بړ مشروب کښې سکرنشه پيداکيدله،

قوله: (حنتم): دشرابومنګی ته وائی دابه عام طورباندې دشین رنګ وو .ددې ترجمه عموما (الجرة الخضراع)سره کوی یعنی شین منګې یاخم (^۲)

قوله: (النقر): درنته)معنی دکنستلوده. دې ته رنقیر) هم وائی رنقیر) دمفعول په معنی کنې دې یعنی کنیستې شوې څیز ،وني، کهجورې وغیره جرړه اوکنی اودې نه لوښې به ئې جوړولو دې ته رنقر) اورنقیر) وائی.()

قوله: (وعرب الزهري): دا ماقبل سندسره موصول دې، (دکان ابوهريوه) ددې قائل امام زهرې تيځ دې ( )

المُسْرَا اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى الْخَهُرَ مَا خَاهَرَ الْعَقْلَ مِنَ الشَّمَرَابِ.

اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى مِنْ الْمَعْلَى مِنْ اللهُ عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عليه وسلم الله عليه وسلم اللهُ عَلَى عَلَى

(۴۲۷۷ حَنَّانَتَا حَفْصُ بُنُ عُمَرَحَنَّانَا هُمُبَةً عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بُنِ أَبِي السَّفَوِ عَنِ الشَّغْمِي عَنِ الْبَرِعُ مُرَعَلَّا لَكُمْ وَالْمُحْوَالُّمُ وَالْمُحْوَالُّمُ وَالْمُحْوَالُّمُ وَالْمُحْوَالُّمُ وَالْمُحْوَالُّمُ وَالْمُحْوَالُمُوالُّمُ وَالْمُحْوَالُمُوالُمُ وَخَمْرِ وَقَاعِده كَليهُ بِيانُولُ غُولُي چه كوم يُو شيزعقل لره مدهوش كرى هغه دشرعى اعتبار سره دخمر به حكم كنبى دى رمن الشراب ئى اوفرمائيل دافيون وغيره ئى تيرويستل خكه چه هغه دمشروب قبيل نه نه دى.

 لما عدة القارى :(ج ٢١ص٧١). واخرجه مسلم فى كتاب الاشرية باب النهى عن الانتباذ فى المزفت رقم الحديث ١٩٩٢). واخرجه النسانى فى الاشربة باب النهى عن النبيذالدباء والمزفت رقم الحديث : ٠٩٤٠).

ر) فیض الباری (ج۱ص۱۵۷)_

⁾ انوار الباری: ج آص ۱۱)_

⁾ امداد الباری : (ج ٤ص٩٥٥)، او ګورئ مذکوره تفصیل دپاره عمدة القاری :(ج ٢١ص ٧١) _

حضرت ابن عمر الله فرمائي چه حضرت عمرفاروق الله حضرت نبي كريم الله په منبراوكتل چه خطبه ئي وركوله اووې فرمائيل چه دشرابو جرمت نازل شوې دې او هغه د پنخو څيزونو نه جوړيږي آن انګورونه آن کهجورې نه آغنمونه آاورېشونه آن شهدونه او خمر هغه دې چه عقل لره مدهوش كړي او درې خبرې داسې دى چه ددې متعلق ماغوښتل چه حضرت محمد الله زمونږنه د جداكيدونه مخكښي مغه په ښه شان بيان كړى يودنيكه ميراث ، دويم د كلاله بيان او دريو دسودهسائل دابوحيان بيان دې چه ماشعبي كيك ته اوونيل چه ائي ابوعمرو په سنده كښي دوريژنه يومشروب جوړيږي دهغې څه حكم دې ؟ ، نومغې او فرمائيل چه دادحضرت نبي كريم په زمانه كښې نه وو يائي داووئيل چه حضرت عمرفاروق الله په زمانه كښې ده واي يائي داووئيل چه حضرت عمرفاروق الله په زمانه كښې ده وو يائي داووئيل چه حضرت استعمال كړې دې .

علامه عيني مُنكِيّة جو اب كنبي فرمائي چه رنعميتناول غيرالبتخدمن العنب من حيث التشبيه لامن مداحة 37.4

درې خبری چه دهغې احکامو دتفصيل حضرت عمرفاړوق اللي خواهش اوکړو . حضرت عمرفاروق اللي په خپله خطبه کښې ددريوڅيزونوباره کښې تمناکړې ده چه حضرت نبی کړيم کلي په هغې کښې تفصيلي احکام بيان اوفرمائي.

① جد: یعنی دنیکه ته میراث ملاویږی که نه او که میراث ورته ملاویږی نوڅومره حصه به ملاویږی په دې کښې دحضرات صحابه کرام د این نه مادنیکه دمیرات باره کښې او پامسائل داسې یادې کړې چه هغې کښې د هریو حکم د بال نه مختلف وو د ۲

حضرت عبیده نگان فرمائی چه حضرت عمرفاروق الله نه مادنیکه دمیراث دمسئلی په سلسله کنبی حضرت عصرات دمسئلی په سلسله کنبی حضرت صحابه کرام راجمع کړل، خوپه دې کښی دچت نه مارراغوزارشو. اوجمع شوی صحابه کرام راتش منتشرشول نوبیاهغوی اوفرمائیل چه رایی الله لا ان یختلفوانی

الجن٠٨]ودحضرت على المُلْتُوَّ قول دې چه رمن ارادان يفتح جراثيم جهنم فليقض في الجن٪ (کلاله :ددې تفسيرداسې کړې شوې دې چه دکوم سړی پلار ،ځوئې دو اړه نه وی، دويمه

⁾ فتح الباری (ج۱۰ص۵۷)__ از مستقبل (م۱۰ میرون)

رًا عمدة القارى :(ج ٢١ ص ١٧١)_

⁾ ارشادالساری: (ج۱۲ص۳۳۳) وعمدة القاری (ج۲۱ص۱۷۲)_

⁾ عددة القارى (ج ٢٦ص١٧٢)_

ه) عمدة القارى (ج ٢١ص ١٧٢)__

تشریح کړې شوې ده چه دکوم سړی پلار ،ځونې دواړه نه وی، دریمه تشریح کړې شوې ده چد دچا ځونې نه وی اګرچه والد وی ( ) ددې نور هم تفسیرونه شوی دی چه په کتاب التفسیر کښی تیرشوی دی. ( )

قوله: وَأَبُوَاكُ مِرْ رُ أَبُواكِ الرَّبَا: دربا نه رباالفضل مرادده حُكه چه ربانسيئه خومتفق عليه ده رباالفضل كنبي اختلاف دي رما محضرت نبي كرباالفضل كنبي اختلاف دي رما مربي مربي المربي المربي مربي مربي المربي المربي المربي المربي مربي المربي المر

قوله: (قَالَ قُلُتُ يَا أَبًا عُمُرِو): دقال فاعل ابوتيمي دې اوابوعمرودعامرشعبي كنيت دې رُخ

قُولُه وَقَالَ حَبَّاجُ عَنُ حَمَّادِعَنُ أَبِي حَيَّانَ مَكَانَ الْعِنَبِ الزَّبِيبَ : داتعليق عبدالعزيزبغوي په خپل مسند كښي موصولاً نقل كړې ^{(٥})

پورته روايت کښې دی چه دکوموپنځوڅيزونوبيان شوې دې، په هغې کښې يوعنب دې، دحجاج عن حماد روايت کښې دعنب په ځائې زبيب ذکرشوی دی لکه څنګه چه دباب په آخرې روايت کښې دی

(۵۲۴۸) وَقَالَ هِشَامُرُنُ عَنَارِحَنَّتَنَا صَدَقَةٌ بَنِ خَالِدٍ حَذَّتَنَا عَبُدُ الرَّحْرَ بُنُ يَزِيدَ بُن جَابِرِحَدَّ ثِنَا عَطِيَةُ بُنُ قَيْسِ الْكِلَابِي حَدَّثَنَا عَبُدُ الرَّحْرَنِ بُنُ عَلْمِ الأَهْوَى قَالَ حَدَّقَنِى الْوَعَالِمِ - أُوالُبُومَ الِكِ - الأَهْهَرِي وَاللَّهِ مَا كَذَيْنِي سَعِمَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ: «لَيَكُونَنَ مِنْ أَمْتِي أَقُولُمْ بِنَعَلُونَ الْجِرَوَالْحَزِيرَ وَالْخَبْرُ وَالْمَعَازِفَ، وَلَيَنْوِلَنَ أَقُوامٌ إِلَى جَنْبٍ عَلَمِ يَدُومُ عَلَيْهِ مِسَارِحَةٍ هَمُّهُ: يَأْتِيهِمُ - يَعْنِي الْفَقِيرَ - لِحَاجَةِ فَيَقُولُوا ارْجِمُ إِلَيْنَا عَدَّا، فَيَبَيْتُهُمُ اللَّهُ وَيَضَعُ الْعَلَمُ وَكَنَامُ آخَرِينَ وَرَدَّةً وَخَنَا إِيرَإِلَى يَوْمِ الْقِيمَامَةِ».

چه کوم سړې دشرابوبل نوم کیږدی اوداخلال اوګنړی،په دې باب کښې امام دهغه متعلق: وعیدبیان کړې دي.

دخدیث باب ټول راویان شامیان دی عبدالرحمان بن غنم فرمائی چه ₍حدثق اپوعامراواپومالك الاهم:هغوی تدپددې دوؤنومونو کښې شک دې بیاهم دصحابی په نوم کښې شک مضرنددې ر^۸

ا) عمدة القارى (ج٢١ص١٧٢)_

¹) كشف البارى: (۱۲۹)

آ) ارشاد الساري: ۱۲ص ۳۳۳، وعمدة القارى :(۲۱ص۱۷۲)_

¹) ارشاد الساري:۱۲صّ۳۳۳، وعمدة القارى :(۲۱صّ۱۷۲)_ ^۵) ارشاد السارى:۱۲ص۳۳۳، وعمدة القارى :(۲۱ص۱۷۲<u>)</u>

م) أرشاد السارى: (ج١٢ص٣٣.وعمدة القارى)ج٢١ص١٧٥)_

دابوداودپه روايت كښي دحدثق ابومالك بغيرشك نه واردشوې دې ،

ابومالک اشعری نوم کښی اختلاف دې.عبدالله بن هانی. عبدالله بن وهب اوعبیدبن

وها دامختلف نومونه منقول دي ن

عبدالرحمان بن غنم وائى چه ماته ابومالك اشعرى داحديث بيان كړواوپه هغوى دحضرت نبي كريم الله نه واوريدل چه فرمائيل ئي چه نزدې به ځماپه امت كښې داسې قوم پيداشي چه زنا. ریښم اوباجې به حلال ګنړې اوڅه قومونه به وی چه ډوی ته به درکار کولوڅه ضرورت نه وی بلکه شپونکې به رمی سره دماښام په وخت کښې دوی لره رازی،

دوي لره به فقيردخپل ضرورت سره رازي انودهغه نه دځان خلاصولودپاره، به هغه خلق ده ته اووائی چه انن نه، سبا مونږ لره راشه. الله به داسبا راتلو، نه مخکسي مخکسي دوی لره هلاک کړی هغه غربه په هغوی باندې راپریوزي اوباقي به دخنزیراوشادوګانوپه شکل كښې دقيامت پورې مسخ كړې شي

قُولُهُ (قَالَ هِشَامُرُبُنُ عُمَّا رِحَدَّنَنَا صَدَقَةُ بُنُ خَالِدٍ): حضرت امام بخاري مُنْكِ دلتّه داشان تعلیقا رقال، فرمائیلی دی هشام بن عمار دحضرت امام بخاری گئی شیوخوکنیی دې.اودخپل يوشيخ نه داشان صيغي سره حديث نقل کولووجه داکيديشي چّه هغوی داحديثدهغوی سره دمذاکړې په طوراوريدلې وۍ ۲٪

په حدیث باب باندی دابن حزم اعتراض او دهغی جواب : علامه ابن حزم مُشِیَّة (البحلي کِنبی داحديث منقطع ګڼړلې دې هغوی وئيلي دی چه دحضرت امام بخاري مُيليد اوهشام مُيليد په مينځ كښې دلته واسطه منقطع ده حضرت امام بخاري رئيني رقال له هشامي نه دي وئيلي لهذا داحديث متصل نه دې منقطع دې رن

ليکن ابن صلاح په (مقدمه علوم الحديث) کښې دابن حزم په دې اعتراض رد کړې دې. او دائې په ډيرو وجوسره غلط محرزولي دې هغوی فرمائی چه حضرت امام بـخاري ميه صرف رقال، اووئيل اودخپل يوشيخ نه حديث نقل كوي. داخوياپه دې وجه كوي چه ثقه راويانونه ددې حدیث نقل کول مشهوروی یاحضرت امام بخاری پینی پخپله هغه حدیث بل ځې کښی موصولا نقل کړې وي ياددې نه علاوه څه بل څه سبب وي. بياهم دانقطاع سبب نه وي. صورتااګرچه دې ته منقطع وليلې شي ليکن هغه حکماً منقطع نه وي.علوم الحديث کښي فرمائي چه : دالتعليق في احاديث من صحيح البخاري قطع اسنادة صورته صورة الانقطاع وليس حكمه

⁾ ارشاد السارى: (ج١٢ص٣٣.وعمدة القارى)ج ٢١ص١٧٥)_) ارشاد السارى: (ج۱۲ص۳۳.وعمدة القارى)ج۲۱ص۱۷۵)_ ً) ارشاد السارى: (ج ۲ اص۳۳.وعمدة القارى)ج ۲۱ص۱۷۵)_ ُ) المحلي لابن حزم وفتح البارى (ج · ١ص٤٥)_

ولاغارجا ماوجدذالك فيه منه من قبيل الصحيح الى قبيل الضعيف... ولا التفات الى ابى محددين ورراس الشاهرى المناهرين وراس الشاهرى المناهرين وراس الله المناهرين المناهرية المناهرين المناهرين المناهري المناهرية المناهرية المناهرية المناهرية المناهرية ال

ابن صلاح په مقدمه علوم الحديث كُبنى دابن حزم داعتراض ډيروجوهات غلط ګڼړلی دی ليکن دهغې وجوهاتو تفصيل هغوی په دې کښې ذکرکړې نه دې البته دمسلم شريف شرح کښی هغوی ددې تفصيل بيان کړې دې

کښې هغوی ددې تفصيل بيان کړې دې. يوخوداچه په حديث کښې بالکل انقطاع نشته دې څکه چه هشام سره دحضرت امام بخاري پښځ ملاقات اوسماع دواړه ثابت دې دويم داچه داحديث بعينه دحضرت امام بخاري پښځ نه علاوه نوروسندونو سره متصلا منقول دي ()

ابنُ العُلَقن په شرح ترمذی کښې فرمائیلی دی چه داحدیث مستخرج اسعاعیلی کښې پخپله دحضرت امام بخاری پُمُنِهُ نه موصولامنقول دې په دې کښې دی چه دحدثناالعسن بن سفیان حدثناهشامهن حانن

حضرت ابن حجر كُنه هم دحضرت امام بخارى كُنه ك دصنيع مختلف وجوهات بيان كوى دى نوهغه ليكى والنهام عن ذالك الشيخ دى نوهغه ليكى والنهام عن ذالك الشيخ دى نوهغه ليكى والنهام الهام والسبب في الاول اما ان يكون اعادة في عدة ابواب وضاق عليه مخه به فتصرف حتى لا يعيدة على صورة واحدة في مكانين وفي الثان ان لايكون على شراطه اما تقصور في بعض دوايته واما لكونه موتوفا ومنها مايوددة بواسطة عن ذالك الشيخ والسبب فيه كالاول لكنه في غالب هذا لايكون

^{&#}x27;) اوګورئ علوم الحديث لابن الصلاح النوع الحادي عشر:معرفة المعضل :(۶۷.۶۸)_

^{)ُ} شرحُ مُسلم النووى : (ج ١ص١٦) واغانَّة اللهفان لابن القيم :١٣٩. وتعليقات عَلَوم الحديث لنورالدين عتر:٤٨).

[&]quot;) أوكورئ سنن ابى داودكتاب اللباس باب ماجاءفى الخبر (وقم الحديث ٣٩٠ £) وفتح البارى (ج ٠ (ص٩۶) *) فتح البارى : (ج ١ ص۶۶)__

مكثراعن ذالك الشيخ ومنها مالا يودر قلى مكان اخرمن الصحيح مثل حديث الهاب فهذا مهاكان اشكل امرة على والذي يظهل الان انه تقسور في سياقه وهوهنا ترودهشام في اسم الصحابين أ

يعني حضرت امام بخاري كلله داصنيع مختلفوصورتونوكښي اختيار وي:

ه پوصورت امام خوهکته اختیاروی چه چرته حضرت امام بخاری میکی ددی شیخ نه تصریح پخپله صحیح بخاری کنبی کری وی بیاهم هغه تفنن عبارت دیاره داسی کوی یعنی پوحدیث په مختلفوبابونوکنبی دحضرت امام بخاری کیل باربارذکرکول وی نوپه بعضی مقاماترباندی هغه دسماع تصریح سره هغه ذکرکوی او بعضو خایونوکنبی دسماع تصریح نه کوی چه عبارت کنبی تفنن برقراریاتی شی اوظاهردی چه په دی صورت کنبی هغه حدیث نه منقطع کیږی بلکه موصول کیږی اگرچه په ظاهراهغه تعلیق وی لیکن په حقیقت کنبی هغه موصول وی

۞اودويم صورت دادې چه حضرت امام بخاري کنځ دصحيح بخارې نه علاوه چرته بل مقام باندې ددې شيخ نه سماع تصريح کړې ده لکه الادب المفرد کڼې،بياهم صحيح بخاري کڼې حضرت امام بخاري کښځ سختوشر طونوسره چه کوم التزام کړې دې، هغه روايت ددې شرطونو مطابق نه وي د ددې وجې چه ياخوهغه موقوف کيږي ياامام نيغ په نيغه هغه حديث ددې شيخ نه نه نه وي آوريدلي،اوياهغه ځائي کښې هم تفنن عبارت مقصودوي،اوس دموقوف کيدوصورت کښې يابراه راست ددې شيخ نه دنه آوريدوپه صورت کښې خوهغه حديث ته منقطع وئيلې شي البته تفنن عبارت دپاره داسې کړى دى نوپه دې صورت کښې هغه به موصولوي

لیکن په صحیح بخاری کښې حضرت امام بخاری پر عموماداسې شیخ نه احادیث زیات نه اخلی

⊙ دریم صورت داوی چه حضرت امام بخاری کیلی دری شیخ نه دسماع تصریح نه په صحیح بخاری کنبی کوی اونه دصحیح بخاری نه علاوه په څه بل مقام باندې دسماع تصریح کوی. حضرت ابن حبرکیلی فرمائی چه داصورت ماباندې مشتبه پاتی شوې دې لیکن اوس داخبره په پوهه کښې رازی چه امام داشان هلته کوی چه کوم ځائې کښې دسیاق سند کښې څه کمي وی، حدیث باب کښې هم داکمي موجوده ده ځکه چه هشام ته دصحابي په نوم کښې شک دې ددې وجې حضرت امام بخاري کیلی دسماع تصریح نه ده کړې یعنی هغه حدیث خومنقطع نه دې،حضرت امام بخاري کیلی دو خصرت امام بخاری کیلی دو خور که دسیاق کښې د داموصول په شکل دسندسیاق کښې څه کمزوری وی، ددې و چې حضرت امام بخاري گیلی د داموصول په شکل کښې دسماع تصریح سره نه دې نظر کړې والله اعلم.

قوله: <u>بُسُتَحِلُّونَ الْحِرَ:</u> (حر) دحاء كسره او دراء تخفيف سره فرج ته وائي يعني هغه خلق چه زنالره حلاله كنړي، علامه عيني مُشِيرُ فرماني چه اصل كښې (الجرح) دې يوحاء تخفيفا حذف

⁾ فتح الباری :(ج ۱۰ ص۶۶)_

ابن التين اوبعضي خلقو دا الخز، (بالخاء والزاء المعجبتين)نقل كړې دي. 🖒

رخز، رينسوته وئيلي شي.ليكن ابن عربي داتصحيف محرزولي دني درا، علامه عيني ميني ورز

والاروايت لره ترجيح ورکړې ده ، ۱ ، ۲۵ به يو خاص کپړه وه چه دوړنی اوريښمونه په جوړولي شوه دريښمواستعمال دسړو دپاره جائزنه دې. دلته ممانعت ددې خرمتعلق دې چه خاص دريښمو جوړه شوې وي

قوله: وَالْمَعَـازِفَ: داد ،معزفة؛ ياد ،معزف جمع ده.ددې نه خوِيادلهوولعب الات باجي وغيره مراددي ياددي نه دباجو آوازونه او سندرې وغيره مراددي ره،

قوله (وَلَيُنْزِلَنَ أَقُوامُ إِلَى جَنْب عَلَمِ يَرُوحُ عَلَيْهُمْ بِسَارِحَةٍ): دريوس فاعل الرامي محذوف دې چه په دې باندې قرينه لفظ سارحه دې. ددې و جې چه سارحه څريدونکې چيلئ وغيره ته وائي او ددې د پاره دراعي کيدل ضروري کيږي أ

اوبعضې روايتونو کښې ،تردح عليهم سارحه) مروى دې،په هغه وخت کښې به د،تردح)فاعل

قوله: (يَأْتِيهِمُ - يَعْنِي الْفَقِيرَ - لِحَاجَةِ): رياتي فاعل (الفقير، محذوف دي. حُكه چه راوي (يعثى الققين نه ددې وضاحت كوى، بعضي رو ايتونوكښې (ياتيهم رجل) أوبعضوكښې (ياتيهم صاحبحاجة وارد شوې دې.٧٠

قوله (فَيُبَينَّهُمُ اللَّهُ وَيَضَعُ الْعَلَمَ، وَيَمُسَخُ آخَرِينَ قِرَدَةً وَخَنَا زِيرَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ»:

دبییتهم الله) معنی ده چه الله تعالی به دوِی دشپې په وخت هلاک کړی اونورولره به د شادو گانو او خنزیرانوپه شکل کښې مسخ کړي دمسخ نه خُویامسخ ظّاهری حقیقی مرادده اویآدا داخلاقوتبدیلی سره کنایه ده چه په دوی كُنبي دشادو كانو اوخنزير آنو عادتونه راشي دشادومزاج حرص دي او دخنزيرمزاج كبني بي

حيائي ده. 🔥

۱) عمدة القارى :ج ۲۱ص۱۷۶)،وارشاد السارى: (ج۲۲ص۳۳۵).

⁾ عمدة القارى :ج ٢١ص ١٧٤).وارشاد السارى: (ج ١٢ص ٣٣٥).

⁾ عمدة القارى :ج ٢١ص ١٧٤)، وارشاد السارى: (ج ٢٢ اص ٣٣٥).

⁾ عمدة القارى :ج ٢١ص١٧). °) عمدة القارى :ج ٢١ص١٧٥) وفتح الباري (ج١٢ص٤٨)_

^{ً)} عمدة القارى :ج ٢١ص١٧٤) وفتح البارى (ج١٢ص٤٩)_

^{&#}x27;) عمدة القارى :ج ۲۱ص۱۷۶) وفتح البارى (ج ۱۰ص۶۸)_ وارشاد السارى: (ج ۲۲ص۳۳) عمدة القاري :ج ٢١ص ١٧٤) وفتح الباري (ج ١٠ص ٤٩)_

حضرت ابن حجر مولي فرمائي چه روالاول اليق بالسيالين

علامه کرمانی کینی ددې حدیث نه داخبره ثابتوی چه په دې امت کښې به جزوی مسخ واقع شي (۱)

شی ۱۰ او بعضو و نیایی دی چه کوم مسخ داخلاق ده یعنی ددوی اخلاق او دز په خیالات به خراب شی او بعضو و نیایی دی چه کوم مسخ داخلاق ده یعنی ددوی اخلاق او دز په خیالات به خراب شی تعوی دارسخ به مرګ پورې ممتدوی د سری مرګ ددې و جی په شان د قیامت وی لکه څنګه چه یو حدیث کښی دی او دی طرفته هم اشاره کیدیشی چه ددوی حشر به دقرده او خنازیرو په صورت کښی به وی. نو ملاعلی قاری پختی داری خانی و درانی پختی درانی و سروت کښی به وی.

رال يوم القيامة..... اشارة ال ان مسخهم امتدال البوت وان من مات نقد قامت قيامته ويمكن ان يكون حشره على تلك العور ايضا X

د حدیث شریف مطلب: دحدیث شریف مطلب دادې چه ځماپه امت کښې به څه ډلې اوطبقې داسې پیدا کیږي چه هغوی به ریښمی کپړې اوشراب اوموسیقی به جانزګنې اوخپلې استوګنې به په جانزګنې اوخپلې استوګنې به په اوچتو او ممتاز او نمایا مقاماتو باندې جوړوی ددوی دا ممتاز او نمایا حیثیت کنلوسرد به غریب خلق به خپلوحاجتونه اوضرور تونه ددوی په مخکښې پیش کوی. دائ تعالی د ډیرو نعمتونو باوجود داخلق به ډیربخیلان وی. راتلونکی حاجت مند د شړلو دپاره به وائی چه سباراشی لیکن دسباراتلونه مخکښې مخکښې به دوی په عذاب کښې مبتلاء شی. علامه طیبې گنځ په شرح مشکوة کښې فرمانی چه:

رقان قلت كيف يكون دول بعضهم الى جنب علم ورواح سارحتهم عليهم ودفعهم ذا الحاجة بالبطل والتسويف سببالهذا العذاب الاليم والنكال الهائل قلت: انهم لمبابالغوالى الشح والمنتع بول على العناب وييان ذالك ان فى ايشار ذكر العلم على الجبال ايذانا بان المكان مخصب مبوع ومقصد لذوى الحاجات فيلزم منه ان يكونوا ذوى ثووة وموثلا للملهوفين فكها دل خصوصية الرمان في قوله يروح عليهم سارحتهم وتعتديته على المنههة بالاستعلاء على ان ثروتهم حينتن اوفره اظهر، ان احتياج الواردين اشد لانهم احرج مايكون حينتند وفي قولهم: ارجع اليناغان ادماج لهعنى الكذب وخلف الموعد واستهزاء بالطالب فاذن تساهلون ان يعنهوا بكل دكالى:)

⁾ فتع الباري (ج ۱۰ ص ۶۹)__

^{ً)} شرّح الكرماني :(ج٢٠ص١٤٨)_

⁾ اوكورني مرفأة البفتاح شرح مشكوة العصابيح كتاب الرفاق باب البكاء والغوف :(ج ١ ص ٧٩)_ أ) شرح الطبيق كتاب الرفاق باب البكاء والغوف : (ج ١ ص ٢١.٢٢)______

كتأب الأشرية

ددې جواب داورکړې شو چه کله هغه داسې عالیشان او پرفضامقاماتو او ښکلي ځایونوکند وی هلته حاجت مندبه دتعاون په امیداوتوقع سره ځی اوددې په وړاندې به دست سوال نیسی. دې خیال سره چه داخلق به ددوی سره مددکوی لیکن هغوی به ددوی مددنه کوی. نیسی بلکه ټال متول نه به کار اخلی، دوی به شری، وائی به چه سبار آشی په بخل او دخیراوښیګړی به منع کولوکښې به مبالغه کوی نودالله تعالی دطرفنه به بیاددوی دپاره مقررشوې عذاب

قوله: (يروح اليهدم): ئي اونه وثيل هليهې ئي اوفرمائيل هلي، ئي راوړو اواشاره ئي اوكړ. چه دوي سره به ډيرزيات دولت ثروت وي. ځكه على د استعلاء دپاره رازي.

قوله: (ارجع الينـا غدا): ددوی دروغوطرفته اشاره شوې ده چه هغه دخنداپه طور محتاجوته به اووانی چه سباراشی،مقصدصرف دادې چه دوی لره به پریښودل وی.ددې وجي هغه به دسختي سرامستحق گرزي

د ترجمة الباب سره د حديث مناسبت :دترجمة الباب جزء اول (يستحل الغمر) مناسبت خو د حدیث سره بالکل ظاهر دې البته دترجمة جزء ثانی په رویسیه بغیراسه) مناسبت ظاهرنه دې. ځکه چه حدیث کِښې مطلقا خمرحلال ګنړلو ذکرکوی. په دې سلسله کښې دوه خبرې وئیلې شارحینولیکلی دی چه حضرت امام بخاری کیشی جزء ثانی نه دامام ابوداود کیشی روایت

طرفته اشاره کړې ده آبوداود کښې هم دابومالک اشعری کولته روایت کښې دا الفاظ دى رليشهن ناس من امق الخبريسبونها بغيراسيهان ابن حبان ددې تصحيح کړې ده 🖔ددې حديث نورهم شواهد دي.نوامام ابن ماجه حضرت عباده بن صامت نه مرفوع روايت نقل کړې دې په دې کښې دی چه ريشه بناس من امق الخبرياسم يسبونها اياه رک

ددې مزید تفصیل ابن ابی عاصم روایت کښې دی چه حضرت مسلم خولانی دحضرت عاشه نا پا په خدمت کښې حاضر شو هغوی دشام اودهغه ځائې دیخنې متعلق تپوس اوكړو نووې وئيل چه داهل شاموبه شراب څكل چه هغې ته رطلاع وئيلي شي. حضرت عائشه رُيُّ ﴾ چه دا واوريدل نووې فرمائيل چه (صدى رسول الله نَهُمُ سمعته يقول ان داسا من امتى يشربون الخبرويسبونها بغيراسبهان

ا) سنن ابي داود، كتاب الاشربة باب مافي الداذي (رقم الحديث: ٣٤٨٨)_

^{ً)} فتع البارى: (ج ١٠ص ٤٣)_

⁾ سنن ابي داود.كتاب الاشربة باب ماجاء الخمرسيمونها بغيراسمها رقم العديث: ٣٣٨٥)و فتح البارى : (ج ۱۰ص ۶۳)_

⁾ فتع البارى: (ج ۱۰ص ۶۶)_

چونکه دا احادیث دحضر ت امام بخاری گونگری به شرط باندی نه وو .ددی وجی هغوی دخپل عادت مطابق ترجمه الباب کنبی دهغوی طرفته اشاره کړی ده. ۱

⊙ ابن منیرفرمائی چه دترجمة الباب جزء ثانی په حدیث کښی واقع دې د (من امق) الفاظ سره ثابیږی ځکه چه ددې نه معلوم شوچه هغوی به مسلمانان وی اومستحل خمرکافر وی لهذا هغه تاویل سره دې لره حلال ګڼږی داشان به شراب او نشه آورمشروب څه بل نوم کیږدی طلا ، او نبیدو غیره او دابه استعمالوی د نوابن منیر پینی لیکی .

رالترجية مطابقة للحديث الاق قوله: ويسبيه بغيراسيه فكانه قنام بالاستندلال له بقول في الحديث من امتى لانه من كان من الامة البحيدية بيعد ان يستمل الغير بغير تاويل اذلوكان عنادا ومكابرة لكان عارجا عن الامة لان تعريم الخيرة بعلم بالضرورة برقر"

- ٢ بأب الإنْتِبَ أَذِفِي الأَوْعِيَةِ وَالتَّوْرِ.

(٥٢٧٩) حَدَّ ثَنَا قَتَيْنَةُ بْنُ سَعِيدِ حَدَّ ثَنَا يَعْفُوبُ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَ عَنْ أَبِي حَازِمِ قَالَ سَمِعْتُ مَعْلاً يَقُولُ أَنِّي أَبُولَ اللَّهِ عَلَيهِ وسلم - فِي عُرْسِهِ، فَكَانَتُ أَتَنْ أَنْ لَكَ عَلَيهُ الله عليه وسلم - فِي عُرْسِهِ، فَكَانَتِ الْمَرَّاتُ أَنْ مُولَ اللّهِ عَلَيه وسلم - أَنْقُفُ لَهُ مُولَ اللّهِ عَليه وسلم - أَنْقَفُ لَنُهُ مَنَا وَمِنَ اللّهِ عَليه وسلم - أَنْقَفُ لَهُ مَنَ اللّهِ عَليه وسلم - أَنْقَفُ لَهُ مَنَ اللّهِ عَلَيْ اللّهِ عَليه وسلم - أَنْقَفُ لَهُ مَنَ اللّهِ عَلى اللّهُ عَلَيْ اللّهُ اللّهُ عَلَيْ اللّهُ عَلَيْ اللّهُ عَلَيْ اللّهُ عَلَيْ اللّهُ عَلَيْ اللّهُ عَلَيْ اللّهُ اللّهُ عَلَيْ اللّهُ عَلَيْكُ أَنْ اللّهُ عَلَيْ اللّهُ عَلَيْ اللّهُ عَلَيْكُ اللّهُ عَلَيْكُ اللّهُ عَلَيْكُ أَنْ اللّهُ عَلَيْ اللّهُ عَلَيْكُ أَنْ اللّهُ عَلَيْكُ اللّهُ عَلَيْكُ اللّهُ عَلَيْكُ عَلَيْكُ اللّهُ عَلَيْكُ عَلَيْكُ اللّهُ عَلَيْكُ اللّهُ عَلَيْكُ عَلَى اللّهِ عَلَيْكُ اللّهُ عَلَيْكُ اللّهُ عَلَيْكُ عَلَيْكُ عَلَيْكُ عَلَيْكُ عَلَيْكُ اللّهُ عَلَيْكُ عَلْكُ عَلَيْكُ عَلْكُمُ عَلَيْكُ عَلَيْكُ عَلَيْكُ عَلَيْكُوا عَلْكُ عَلَيْكُ عَلَيْكُ عَلَيْكُمُ عَلَيْكُ عَلَيْكُ عَلَيْكُ عَلَيْكُ عَلَيْ

حَضرتُ امَّامُ بِخَارَى يَحُيُّلُةٌ حَجَّدُ ددى باب لَّانَدَى كوم حديث ذكركړى دى، هغه په كتاب النكاح كښى رباب قيام البواقعلى الرجال ال العوس لاندى تير شوى دى ﴿ ﴾ سندكښى رسهل، دصحابى نوم دى. دده نوم حزن وو. حضرنبى كريم گاللاً بدل كړو اوسهل ئى كيخودو. ﴿ ٥ دوى په مدينه

ك ف الياري

⁾ الابواب والترجم : (ج ٢ ص ٩٤، و عمدة القارى :ج ٢ ٢ ص ١٧٤) وفتح البارى (ج ١٠ ص ٤٣)_

⁾ فتع الباري (ج١٠ص ٤٤)_

^{])} عمدة القاربي آج ٢١ ص ١٧٧)_

⁾ عمدة القارى آج ١ ٢ ص ١٧٤)

⁷) الابواب والترجّم :(ج٢ص٩٦٪ و عمدة القارى :ج٢٦ص١٧٥) وفتح البارى (ج٠١ص٩٩) ارشاد السارى : :(ج٢١ص٣٣) _

[﴾] عمدة القارى :ج ۲۱ص۱۷۶) وفتح البارى (ج ۱۰ ص ۷۰)_

⁾ کشف الباری :کتاب النکاح ۳۰۲:)_

^{^)} الاصابة في تميزالصحابة :ج ٢ص٨٨)_

منوره کښې وفات شوؤ کښې آخری صحابی وو ، ددۀ وفات په کال ۹۱ هجرئې يا ۸۸هجرئ کنسه شدې دې ()

قوله : (فَكَانَّتِ امْرَأَتُهُ خَادِمَهُمْ وَهُى الْعَرُوسُ : يعنى دابوسيد ښځې دميلمنو خدمت کولو او هغه ناوې وه . دخادم لفظ مذکر او مونث دواړو د پاره استعماليږي، ددې وجې په دې ځائي کښي دمونث دپاره استعماليږي . ()

قوله: قَـاَلُتُ أَتُكُرُونَ مَـاسَقَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم: حضرت سهل فرمائى چه تاته معلوم دى چه دابوسيدبى بى حضرت نبى كريم تالله ته څه وركړى وو دې څوكهجورې دشپې نه د رسول كريم تالله دپاره دلرګى په يولوښى كښې خوشتې كړې وې. د الفام، معنى دنقيع جوړولو ده اونقيع په اوبو كښى كهجورو اچولوته وائى.

٧- بأَب تُرُخِيصِ ٱلنَّبِي - صَلَّى الله عليه وسلم-

[: ۵۲۷] حَدَّثَنَا يُوسُفُ بُنُ مُوسَى حَدَّثَنَا مُحُمَّدُ بُنُ عَبْدِ اللَّهِ أَبُو أَنْمَنَّ الزَّيْئِرِي حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورِ عَنْ سَالِمِ عَنْ جَابِرٍ - رضى الله عنه - قَالَ نَمَى رَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - عَن الظَّرُوفِ فَقَالَتِ الأَنْصَالُ لِنَّهُ لِأَبْلَ لَنَا مِنْهَا. قَالَ «فَلاَإِذًا».

وَقَالَ عَلَيْقَةُ حَنَّتَنَا يَعْيَى بُنُ سَعِيدٍ حَنَّتَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورِعَنُ سَالِعِرِينَ أَبِي الْجَعْدِ بِهَذَا. [١٣٧٥ | حَنَّتَنَا عَلِى بُنُ عَبُدِ اللَّهِ حَنَّتَنَا سُفْيَانُ عَنْ سُلَيْمَانَ بُنِ أَبِي مُسْلِمِ الأَحْوَلِ عَنْ فَجَاهِدِ عَنْ أَبِي عَنْمَ وَ وَنَ سُلَيْمَانَ بَهُولَ لَنَّا مَهَى النَّهِ عَنِها - قَالَ لَنَّا مَهَى النَّهِى - صلى الله عليه وسلم - قَالَ لَنَّا مَهَى النَّهِى - صلى الله عليه وسلم - لَيْسَ كُلُ النَّهِى - صلى الله عليه وسلم - لَيْسَ كُلُ النَّاسِ يَهِدُ سِفَاءَ قَرَدَّصَ فَهُمْ فِي الْجَزِعَدِ الْمُؤْمَّةِ. حَنَّ ثَمَا عَبُدُ اللَّهِ مِنْ فَعَنَّدِ حَنَّ ثَمَا اللَّهُ عَلَيْ وَلَمَانَهُ مَا اللّه عَلَيه وسلم - عَن الْأَوْمِيَةِ. مَنْ اللّهُ عَنْهِ حَنَّ اللّهُ عَلَيْهِ عَنْهَ اللّهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ اللّه عَلَيْهِ وَسِلْمَ اللّهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَنْهَ اللّهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ اللّهُ عَلَيْهِ وَاللّهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَى اللّهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَنْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَنْهُ عَلَيْهِ عَنْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْكُ لِلْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَ

[٤٧٧٧] حَذَّتَنَا مُسَرَّدُ حَدَّتَنَا يَخِيْ عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنِي سَلَيَّالُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِي عَن الْحَارِثِ بْنِ سُوْيُدِ عَنْ عَلِي - رضى الله عنه - تَهَى النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - عَنِ الدُّبَاءِ وَالْمُزَفَّةِ. حَدَّثَنَا عُمُمَالُ حَدَّثَنَا جَرِيزُ عَنِ الأَعْمَثِينِ بِهَذَا.

[٣٧٧٧] حَدَّثَنِي غَمَّالُ حَدَّثَنَا ۚ جَرِيزٌ عَلْ مَنْصُورِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ قُلْتُ لِلأَسْوَدِ هَلَ سَأَلَتَ عَائِثَةَ أَوْ الْمُؤْمِنِينَ عَمَّا يُخْرَهُ أَنْ يُعْتَبَدَ فِيهِ فَقَالَ نَعْمُ قُلْتُ يَالُّمَا الْمُؤْمِنِينَ عَمَا الله عليه وسلم - أَنْ يُعْتَبَدُ فِيهِ قَالَتْ ثَمَانًا فِي ذَلِكَ أَهُلَ الْبَيْتِ أَنْ نُنْتَبِدُ فِي الدَّبَا عِدَالْمُرْقَاتِ.

⁾ ارشاد الساری :(ج۱۲ص۱۳۳۶) عمدة القاری :ج۲۱ص۱۷۶) _) ارشاد الساری :(ج۲۱ص۱۳۳۶) عمدة القاری :ج۲۱ص۱۷۶) _

قُلْتُهُ أَمَا ذَكَرُتِ الْجَزَوَ الْحَنْتَمَ قَالَ إِنْهَا أَحَدَ فُكَ مَا يَعِتُ الْوَأَحَدَ نُمَا الْمُ أَهْمَمُ [٤٢٧] حَدَّ ثَنَا هُوسَى بُنُ إِهْمَا عِيلَ حَدَّ ثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّ ثَنَا الشَّيْبَ إِنِي قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَمِي أَوْفَى - رضي الله عنهما - قَالَ نَهَى النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - عَنِ الْجَرِّ الأَخْفَرَ. فُلْتُ أَنْظُرُ بُغِي الْأَبْهُ فِي قَالَ لاَ

الاخفر فلت التهرب في الابيعي عالى و. دحضرت نبى كريم كالله شروع كنبى حنتم دباء وغيره مخصوص لوښوكښى دنبيذ جوړولونه منع كړى وه ليكن بياحضرت نبى كريم كالله اجازت وركړى وو ګوياچه سابقه

حکم منسوخ شوې وړ

حضرت امام بخاري مينه چې په دې باب کښې پنځه حديثونه نقل کړی دی،

رومبي حديث دحصرت جابر گائڙ دي. ددې نه معلوم شوچه حضرت نبي کريم ﷺ چه کوم رخصت ورکړې وو هغه عام وو

دریم حدیث کُنبی مزفت او دریم او څلورم حدیث کښی دباء اوپنځم حدیث کښی جر اخضر یعنی حنتم متعلق دنهی برقرارساتلوبیان دی، ددې څلوروواړوحدیثونونه معلومیږی چه هغه رخصت عام نه وو. مزفت او دباء او حنتم په حق کښی دسابقه نهی برقرارساتلووو حاصل دکلاء دادی حه حضرت امام بخاری گهند ددی باب لاندی پنځه احادیث ذکرفرمائیلی

هغه رحصت عام نه وو . مزفت او دباء او حسم په حق نسبی دسایته بهی برتر، رساسوو و حاصل دکلام دادې چه حضرت امام بخاری گینژه ددې باب لاندې پنخه احادیث ذکرفرمائیلی دی چه هغې دروستو څلور و احادیثونه معلومیږی چه حضرت نبی کریم گیژه چه کوم رخصت ورکړې دې.هغه عام نه دې.دحضرت امام بخاری گینژه دصنیع نه معلومیږی چه هغه دعموم درخصت قائل نه دی (۱)

مخصوصو لوښو کښې دنبيد جوړولو مسئله : په حقيقت کښې دامسئله مختلف فيه ده. په دې باندې خودټولواتفاق دې چه په څلورولوښو کښې دنبيدجوړولوپه ابتدا ، کښې منع کړې شوې ود اوپد دې باندې هم اتفاق دې چه دې نه پس حضرت نبي کريم ﷺ رخصت ورکړې وو. بياهم په دې کښې اختلاف دې چه ټولولوښوکښې رخصت ورکړې شوې دې يا بعض کند

بعضو سبي مالک مُولِيَّ مسلک دادې چه دبا اومزفت کښې نهی باقی ده اوباقی لوښو دحضرت امام مالک مُولِيَّ مسلک دادې چه دبا اومزفت کښې نهی باقی ده اوباقی لوښو کښې نهی منعلق دحضرت امام مالک مُولِيُّ نه دوه قوله منقول دی. یودتحریم اودویم دکراهت لیکن دده راجح قول دکراهت والا دې. په اوجزالمسالک کښې په کتب مالکیه کښې دمختلفواقوالوذکرکولونه پس فرمائی چه دوعلم من ذالك ان المعروف في منه سالامام مالك الکماه قعل الدهاء والمرفت تقطع در ً

^{ً)} فتح البارى :ج ١ ص ٧١. الابواب والتراجم :ج ٢ ص ٩٤)_

^{ً)} فتح البارى :(ج١٠ص٧١).اوجزالمسالك.كتاب الاشربة ماينهى ان ينتبذ فيه) ج ١٣ص٣٥١) الابواب والترجم:ج٢صـ4٢)_

حضرت امام شافعی گفته هم په دې کښې انتباد (ښید جوړولو) لره مکروه ګڼړی، ﴿\ دحضرت امام احمدبن حنبل گفته په یو روایت کښې هم ددې مطابق دی.﴿\

احمد بن حنبل *گولگه* دویم روایت هم دابو حنفیه *گولگه مطابق دی ۱*۰ حضرت امام مالک ک*ولگه و غیره دباب باقی احادیثونه استدلال کوی چه په هغی کنیم*

معفرت امام مادت وهو وغیره دبب بدی احدینوند استدران کوی په سی سی دجرغیر مزفت رخصت دې اوجرمزفت او دباممانعت دې. چه ددې مطلب دادې چه دبا او مزفت خوعلی حالهماممنوع دی او دنورولوښوممانعت ختم شوې دې او ددې داستعمال اجازت ورکړی شوی دی.

۔ رہے رو مربی ہوئی. حضرات احتافو دباب درومبی حدیث نہ علاوہ مسلم شریف کنیی دحضرت برید. ملکم روایت نہ استدلال کوی چہ حضرت نبی کریم تلکم فرمائی چہ ،کنٹ نھیتکم من الاشہ پہتی ٹمروی

الادمرفاش بواقى كل وعاء غيران لاتش بوامسكران

دباب په ړومبی حدیث کښې دی چه حضرت نبی کریم نظام دظروف (مزفت دباوغیره) نه منع کړې ده په دې باندې حضرات انصارو اووئیل چه ددې لوښونه سواهیڅ چاره نشته دې، نوبیادوی اوفرمائیل چه بیاپه دې صورت کښې داممانعت نشته. داحدیث حضرت امام بخاری گ~~ونځ~~ دلته په ړومبی ځل ذکرفرمائیلې دې. (^۲)

قوله: <u>(قَالَ « فَلاَ إِذًا :</u> داجواب شرط دي راي اذاكان لابد لكم منها فلا دهي عنها.... بعلامه

عينى كُنْتُ ليكلى دى چه : دوحاصله ان النهى كان على تقديرعدم الاحتياج اليها فلها ظهرت الفرورة اليها قردم على المتعمل استعمالهم الياها أونسخ ذالك بوس على اليهاق الحال أوكان الحكمة تلك المسالة مقوضا الى دايه رئ

^{&#}x27;) فتع البارى :(ج ١ ص ٧١).اوجزالمسالک.كتاب الاشربة ماينهى ان ينتبذ فيه) ج ١٣ص ٣٥١) الابواب والمترجم:ج٢ص٩٤)_

اً) فَتَعَ البَّارِي :(ج ١٠ص٧١).اوجزالمسالك.كتاب الاشربة ماينهي ان ينتبذ فيه) ج ١٣ص ٣٥١) الابواب والترجم ج٢ص١٩)_ - (الترجم ج٢ص١٩)

^{) ُ} فَتَحَ البَّارِي ُ:(ح ٢٠ ص٧١).اوجزالمسالك.كتاب الاشهربة ماينهي ان ينتبذ فيه) ج ١٣ص٣٥١) الابواب والترجم:ج(ص٩٤)_

م فتح البارى : (ج ١٠ص ٧١) اوجزالمسالك.كتاب الاشربة ماينهى ان ينتبذ فيه) ج ١٣ص ٣٥١) الايواب والترجم ج٢ص٩٤].

م المرابع مسلم. كتاب الاشربة باب نهى عن الانتباذ فى العزفت والدباء والحنتم... (ج٣ص٥٨٥)_ رقم الحديث: ٩٧٧). *) (٥٧٧٠) الحديث اخرجه ابوداوفى الاشربة باب فى الاوعية: ج٣ص٣٣٣. رقم الحديث ٣٤٩٩) واخرجه

^{) (}۱۷۷۰) امحدیث احرج بوداوی اصربه باب می ادوجه: ج اص ۱۱، رقم العدیث ۲۶٫۳۶۱) واح الترمذی فی الاشربة باب ماجاء فی الرخصة ان ینبذفی الظروف: (ج ۵ ش۲۹۵) رقم العدیث :۱۸۷)_ ۲/ عبدة القاری :ج ۲ س ۷۶) وفتح الباری (ج ۱ ص ۷۲)_ وارشادالساری)ج ۲ اس ۳۷۷]_

يعنى دممانعت حكم دعدم احتياج په صورت كښې ووليكن كله چه دخلقوضرورتونه ظَّاهرشونوحضرت نبي كريم كلُّ ددوي استعمال برقراراوسَاتكواوداهم كيَديشي حِهُ سَابَقَهُ حکم دنوی وحی سرهٔ منسوخ شو ، دریم صورت داهم کیدشی چه په مسئله کننی حکم برقرارساتل اومنسوخ کول دحضرت نبی کریم گیا په رائی باندی پریتبودی شوی وو

غُوله وَقَالَ لَى خَلِمَفَةً : خليفه بن خياط دحضرت امام بخارى كَوَالَيْهِ به شيوخوكښي دې داحدیث حضرت امام بخاری کولی عالبایه طوردمداکره آوریدلی دی، ځکه چه د رحدثقی صيغه ئي ترک کړه او رقال ئي او فرمائيل (١)

دړوميي روايت په سند کښې سالم مجردوويعني دوالددنوم نه بغېروو ،په دې روايت کښي سالم بن إل الجنة.....دوالدنوم راغلي دي داشان په رومبی روایت کښې سفیان ثوری وو،اوپه دې کښې سفيان بن عينيه مراددي ۲۰،

قوله حَدَّثَنَا عَلَى بُرُ عَبُرِ اللَّهِ: ابوعيان په سند کښي ابوعياض نوم کښي مختلف اقوال دی، اودوه تولونه مشهوردي، عمروبن الاسوداوقيس بن تعليه ليکن راجع عمروبن الاسوددې. 🖔 دحضرت نبي كريم 🎁 زمانه هغوي موندلې وه، ليكن شرف دصحابيت هغوي

ته حاصل نشور م اوبعضو علماء كرامو هغوى په صحابه كراموكښې شميرلي دي ري ابن سعدددوى په باره كښې او فرمائيل چه ركان تقة قليل الحديث ين

اوابن عبدالبرفرمائي چه داجمهواعلى انه كان من العلماء الثقاتين

داحدیث حضرت امام بخاری گئی دلته په رومبي ځل ذکر کړې دي. 🗥

قوله: حَدَّثَيْنِي عُثَمَّانُ حَدَّثَنَاً...... :داحديث اوددي نه مخكښي مسددوالا حديث دادواره حضرت امام بخارى رزائة دلته په رومبي ځل ذكركړه (١)

-) عمدة القارى :ج ۲۱ص ۱۷۸) _ وارشادالسارى) ج ۲۲ص ۳۳۷)_
  - ً) عمدة القارى :ج ٢١ص١٧٨) _
  -) عمدة القارى بَج ٢١ص ١٧٩) وفتح البارى (ج ١٠ص ٧٣)
  - ً) عمدة القارى :ج ٢١ص ١٧٨) و تهذيب التهذيب :٥٠٨)_ ه) تهذیب التهذیب :۵۰۸)_

    -) طبقات ابن سعد :(٧ص٤٤).
- ً) تهذيب التهذيب :۵۸)_ ابن حبان هغوي په كتاب الثقات ج۵ص۷۱ كښي ذكركړي دي ددوي حالات دِپاره او محورئ تهذیب الکمال :ج ۲۱ ص ۵٤۳،۵۳۵) _
- ﴾ ۵.۲۷۱) الحديث اخرجه في مسلم الاشربة باب نهي عن الانتباذفي المزفت: ج٣ص١٥٨٥) رقم الحديث ٢٠٠٠) واخرجه ابوداود في الاشربة باب في الاوعية :ج٣ص٣٣٠،رقم الحديث ٣٧٠٠) واخرجه النساني في الاشربة باب في الرخصة في نبيذالجر:ج ٤ ص ١٩٠) رقم العديث ٢٨٤١)_
-) ۵۲۷۳) الحديث اخرجه في مسلم الآشربة باب نهي عن الانتبادفي المزفت:..[بقيه حاشيه به راروانه صفحه

كتأبُ الأشرية

حضرت ابراهیم نخعی گھڑ فرمائی چه ماداسودنه تپوس اوکړو چه آیاتا دام المؤمیر حضرت عانشه لللها ددې څیزمتعلق تپوس کړې وو چه په هغې کښې نبیدجوړول مگروو دي هغي اوفرمائيل چه أو ،مادحضرت عائشه الله انه ددې متعلق تپوس کړې وو حضرت نبي کريم ﷺ په څه څيزکښې دنبيدجوړلونه منع کړې ده نوهغې اوفرمائيل چه مونړاهل بیت په دبااومزفت کښې دنبیدجوړولونه حضرت نبی کریم تهم منع کړی وو آبراهیم وائی چه ماتپوس اوکړوچه حضرت عائشه نهم جراوحنتم ذکرکړې وونوهغوي اوفرمائیل چه ن تاته هغه خبره بيانوم چه مايخپله آوريدلي ده . آياهغه هم بيان کړم چه ما آوريدلي نه وي.

قوله : قَالَتُ نَهَانَا فِي ذَلِكَ أَهُلَ الْبَيْتِ : «المل البيت منصوب على الاختصاص دي. علامه عيني يَزَانَ فرماني چه داد دنهانا) ضمير منصوب نه بدل واقع كولي هم شي (')

قُوله: (قُلُتُ أَمَـا ذُكَرُتِ الْجَرَّوَالْحُنْتَمَ: ددِې قائل ِابراهیِم نخعی دې.هغه د اسودتپوس کوی چه آیاحضرت عائشه ﷺ دجراوحنتم ذکرنه دې کړې (۲)

قُ**ول**هُ: <u>أَفَأَ حَرِّثُ مَا لَمُ أَسْمَحُ:</u> په دې كښې همزه استفهاميه محذوف دې يعني آياځه هغه څيزېيان کړم چه مانه دی آوريدلی،دکشميهنې روايت کښې دی چه «افاحدثې اويوروايت كنبي درافنحدث، دجمعي صيغه سره ده رم مطلب دادي چه حضرت عائشه الله على جراوحنتم ذكركرېنه دې نوځه ئې دخپل طرف نه څنګه بيان كړم.

قوله: حَدَّثَنَا مُوسَى يُرُ إِسْمَاعِيلَ ..... داحديث حضرت امام بخارى يَعَظَيْ دلته به رومبي ~~ځل بيان کړې دې~~ 🖒

حضرت نبي كريم ﷺ جراخضرنه منع فرمائيلي ده حضرت عبدالله بن ابي اوفي تپوس اوكړو چه آياجر ابيص كښې څكلې شو؟ حضرت نبي كريم كره الله ددې هم ممانعت او فرمائيو اصل کښې حضرت نبي کريم گلل دراخصر، ذکر دقيد احترازي په طور کړې نه دې بلکه په هغه زمانه کښې د جراخصر استعمال عام وو ددې و جې بيان ئې دواقع په طور د کر او فرمائيلو ⁽⁶⁾ عَلامه خطّابی مُوَلِیّا فرمائی چه په دې کښې دحکم دارومدار دمنګی اخضریا ابیض کیدو باندې نه د د بلکه د دې تعلق صفت سره دې چه داشان منګو کښې نبيد وغيره زرتشه

^{....}بقيه ازحاشيه كذشته] ج٣ص١٥٨٥) رقم الحديث ٢٠٠٠) واخرجه ابوداود في الاشربة باب في الاوعية ج٣ص٣٣٢.رقم الحديث ٢٣٠٠) واخرجه النسائي في الاشربة باب في الرخصة في نبيذالجر:ج ٤ص١٩٠) اً رقم الحديث ٤٨٤١)_

⁾ عمدة القارى :ج ۲۱ص ۱۸۰) وفتح البارى (ج ۱۰ ص ۷۵)_ وارشادالسارى) ج ۲ اص ٣٣٩)_) عمدة القارى :ج ٢١ص ١٨٠) وفتح البارى (ج ١٠ص٧٥)_

⁾ عمدة القارى :ج ۲۱ص ۱۸۰) وفتح البارى (ج ۲۰ص۷۵)_ وارشادالسارى)ج ۲ اص ۳۳۹)_ ¹) (۵۲۷٤) الحديث اخرجه النسائى في الاشربة باب الجرالاخضر(رقم العديث : ۵۱۳۱) <u>۵۱۳۲) _</u>

هُ) عمدة القارى :ج ۲۱ص ۱۸۰) وشرح البخارى للكرمانى :ج ۲۰ص ۱۵۱) وفتح البارى (ج ۱۰ص ۷۶<u>) _</u>

آورکیږی. ددې وجې ئې منع او فرمائیله 🖒

علامه عينى ليكى (حاصل الكلام ان النهى يتعلق بالاسكار، لا باالغضرة ولا بغيرها وقد اخرج ابن إلى الله الدكان يشرب نبيذ الجرالاخضروا في المخال المرالاخضرية)

٨- بأبنقِيعِ التَّمُّرِ مَالَمُ يُسْكِرُ

ا ٥٢٧٥ حَذَّ ثَنَا يَغْنَى بُنُ بُكُيْدٍ حَدَّ ثَنَا يَغْفُوبٌ بَنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْقَادِى عَنُ أَبِي حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ مُحُلُ بُنَ سَعُدِأَنَ أَبَاأُسُدِ السَّاعِدِى دَعَا النَّبِي - صلى الله عليه وسلم-لِعُرْسِهِ، فَكَانَتِ الْمَرَأَثُهُ خَادِمُهُمْ يُؤْمَدٍ وَهُى الْعَرُوسُ. فَقَالَتُ مَا تَدُرُونَ مَا أَنْقَعْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم-أَنْقَعْتُ لَهُ تَمَرُّاتِ مِنَ اللَّيْلِ فِي تَوْرِ ازِهِ ٢٨٨٩)

حضرت امام بخاری گوشته فرمائی که نقیع تمرکښې اسکار نه وی پیداشوی نوددې په استعمال کښې هیڅ حرج نشته دې، دعدم اسکارقیداګرچه روایت کښې وارد شوې نه دې، مګرداقیدداشان دحدیث نه اخذکیدیشی چه هغه کهجورې یوشپه ایښودې شوې اویوشپه کښی سکرنه پیداکیږۍ، (۲)

وَجَابِ الْبَاذَقُ، وَمَنُ نَهَى عَنُ كُلِّ مُسُكِ مِنَ الْأَشْرِبَةِ
 وَرَأْي مُرْوَأَبُوعُبَيْدَةً وَمُعَاذُهُمُنِ الطِّلاَءِعَلَى الثُلُثِ. وَثَرِبَ الْبَرَاءُوَأَبُو مُحْيَفَةً عَلَى النِّصْفِ.
 وَقَالَ ابْنُ عَبَاسِ الْمُرَبِ الْمُصِيرَمَا وَامْ طَرِيًّا.

وقال ابن عباس العرب العصيرف دامرصويو. وَقَالَ عَمْرُوَجَدُّتُ مِنْ عُبَيْدِ اللَّهِ رِيعَ فَمُرَابٍ، وَأَنَاسًا بِلِّ عَنْهُ، فَإِنْ كَانَ يُسْكِرُ جَلَاتُهُ. وَقَالَ عَمْرُوجَدُّتُ مِنْ عُبِيدُ اللَّهِ رِيعَ فَمُرَابٍ، وَأَنَاسًا بِلِّ عَنْهُ، فَإِنْ كَانَ يُسْكِرُ جَلَاتُهُ.

(٥٢٧٧) حَدَّنْنَا مُحْمَّدُ بُرُثُ كَثِيرِ أَخْبَرُنَا سُفْهَا لُ عَنْ أَبِي الْجُوْوَرِيَةِ قَالَ سَأَلَتُ ابْنَ عَبَّاسِ عَنِ الْبَاذَقِ، فَقَالَ سَبَقَ مُحَمَّدٌ-صلى الله عليه وسلم-الْبَاذَقَ، فَعَا أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ قَالَ الثَّمَالُ الْحَلَالُ الطَّلِبُ. قَالَ لِلْمِنَ يَعْدَالُحَلَالِ الطِّلْسِ الأَالْحَوَامُ الْخَبِيثُ.

(٥٢٧٧) حَنَّانَتَاعَبُّهُ اللَّهِ بُنَ أَبِّي شَيْبَةً حَدَّنَنَا أَبُوأُسُامَةُ حَدَّثَنَا هِضَّامُ بُن عُرُوقًا عَن أَبِيهِ عَنْ عَائِفَةُ رضى الله عنها - قَالَتْ كَانَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - يُعِبُّ الْحَلُواءَ وَالْعَسَلَ . [رَ-٢٩١٨م

⁾ عمدة القارى :ج ٢١ص١٨٠) وشرح البخارى للكرمانى :ج ٢٠ص١٥١) وفتح البارى (ج ١٠ص٧٧)_] عمدة القارى :ج ٢١ص ١٨٠)

⁾) فتح الباري (ج ۱ ص ۷۷)_ ولايواب والتراجم ج ۲ص۹۶) وارشادالساري)ج ۲ اص ۳۶)_

⁾ فتح الباري (ج ١٠ ص٧٧)_ ولابواب والتراجم ج ٢ص٩٥) وارشادالساري)ج ٢ اص ٣٠)_

قوله: وَرَأَي عُمُرُوَأَبُوعُبَيْكَةَ وَمُعَاذْ شُرُبَ الطِّلاَءِ عَلَى الثَّلُثِ: حضرت عمرفاروق المَّيْ حضرت ابوعبيد، ثَلَّتُو اوحضرت معاذ بن جبل ثُلَّتُو بنع شوى يوحصه باتى شوى طلا، لَرَّ حان كناء..

جىرىمىپى دحضرت عمرفاروق ئائلۇ اثرلرە حضرت امام مالک ئىللە اودحضرت عبيدە اوحضرت معاذ ئائلۇ اثرلرە ابن ابىي شىيبەموصولا نقل كړې دې.‹›

قوله: وَشَرِبَ الْهُرَاءُواَيُّو جُحَيْفَةَ عَلَى النِّصْفِ: حضرت برا، بن عازب اوابوجحيفه رومب بن عبد الله، بوخ شوى نيم پاتى كيدووالاطلاء لره نوش كړى ده حضرت برا، اوابوجعيفه اثراره ابن ابى شيبه موصولانقل كړى دى، د')

قوله: <u>وَقَـالَ الْمِنُ عَبَّـاسِ الْمُرَبِ الْعَصِيرَ مَـا دَامَرَ طَرِيًّا : يعنى دانګورواوبه چه ترکومې پورې تازه وی څکئ ئې، داتعلیق امام نسائی دابوثابت ثعلبی په طریق باندې موصولانقل کړې دی هغه فرمائی:</u>

ركنت عند ابن عباس فياء رجل يساله عن عصيرفقال اشربه ماكان طرياقال: ال طبخت شرابا ول نفس منه شعر ققال اكنت شاربه قبل ان تطبخه قال لاقال فان ان النارلات حل شيئاقد حرم» ()

قوله: وَقَالَ عُمْرُ وَجَدُتُ مِنْ عُبَيْنِ اللّهِ رِيحَ شَرَابٍ، وَأَنَاسَابِلْ عَنْهُ، فَإِنْ كَانَ يُعْدَدُهُ وَاللّهُ وَلَمَانَى چه ماخيل رَخُونَى، دعبدالله دخلى نه دشرابوبونى محسوس كړې دې، خه به ددې تحقيق كوم، كه هغه مسكر شونو هغه ته به كورې وركوم.

روایت کښې رازی چه حضرت عمرفاروق ا*نگائو دتحقیق کولونه پس په هغه باندې حدجاری* کړو . ^{۱۱} داتعلیق حضرت امام مالک *گولو موصولانقل کړې دې . ^(۱)*

قوله: فَقَالَ سَبَقَ مُحُمَّدٌ - صلى الله عليه وسلم - الْبَاذَق، فَمَا أَسْكَرَ فَهُو حَرَاهُ: ① حضرت ابن عباس ثلاث نه دباذق باره كنبى تبوس اوكرى شونو هغوى او فرمائيل جه حضرت نبى كريم الله دباذق نه مخكنبى ددنيانه تشريف اورى ووربعنى دباذق نومي څيزخودې نه پس پيدا شو په دې زمانه كنبى حضرت نبى كريم الله نه وولهذا اوس خوكليه قاعده داده چه رمالسكم فهواحمام كه يومشروب مسكردې نوحرام دې گنى نه (١)

⁾ عمدة القاری :ج ۲۱ ص ۱۸۱۱) و فتح الباری (ج ۱۰ ص۸۷) _ وارشادالساری) ج ۱۲ ص ۴۵] _) عمدة القاری :ج ۲۱ ص ۱۸۱۱) و فتح الباری (ج ۱۰ ص۸۷) _ وارشادالساری) ج ۲ اص ۴۱] _) عمدة القاری :ج ۲۱ ص ۱۸۱۱) و فتح الباری (ج ۱۰ ص۸۷) _) عمدة القاری :ج ۲۱ ص ۱۸۱) و فتح الباری (ج ۱۰ ص۸۷) _ وارشادالساری) ج ۲ اص ۳۱] _ ش عمدة القاری :ج ۲۱ ص ۱۸۱) و فتح الباری (ج ۱۰ ص۸۷) _ وارشادالساری) ج ۲ اص ۳۱] _ * تعبلقات لامع الداری :(ج ۹ ص ۳۷) _

இدې جملې دويم مطلب دابيان شوې دې چه حضرت نبی کريم 機 دشرابوباذق نوم ايښودلونه مخکښې داحرام گرزولې دې،نوابن بطال ﷺ فرمائی چه دای سهق معبدالتحميم للغرقبل تسبيتهم لها باالبادی かなが

فوله: قَالَ الشَّمَالُ الْحَلَالُ الطَّيْبُ، قَالَ لَيْسَ بَعْدَ الْحَلالِ الطَّيْبِ إِلاَّ الْحَرَامُ الْحَيْف الْحَيْمِثُ : حضرت ابن عباس الْمُلَّوْ فرمانی چه شراب هغه دی چه حلال طیب وی، حلال طیب نه پس حرام خبیث پاتی کیږی ځکه چه کوم مشکوک اشربه دی هغه هم دحرام قائمقام دی. مولانا رشید احمد محنگوهی مُمَلِّدٌ په دلام هالدواری کنبی ددې جملی تشریح هم فرمانی : دان شراب المسلم ماکان حلال طیبا واما ما سوالا فهوالحمام الخبیث لیس بشراب المسلم، آ)

بعضوونیلی دی چه ددې قول قائل معلوم نه دې چه څوک دې. لیکن ظاهرهم دادې چه دحضرت ابن عباس تائش قول دې: ()

> -١- بأبِ مَنْ رَأِي أَنْ لاَ يَغْلِطَ الْبُسُرَوَالتَّهُ رَاذَا كَانَ مُسُكِرًا، وَأَنْ لاَ يَغْعَلَ إِذَا مَيْنِ فِي إِذَا م

(٥٢٧٨) حَدَّنْنَا مُمْلِيَّمٌ حَدَّنْنَا هِشَامٌ حَدَّنْنَا قَنَادَةُ عَنْ أَنْسِ رضَى الله عَنه - قَالَ إِلَى لأَسْقِى أَبَا طَلْحَةَ وَأَبَا دُجَانَةَ وَسُحَبَلَ الْمِنَ الْبُيْضَاءِ خَلِيظَ بُسُرٍ وَثَمْ إِذْ مُوْمَتِ الْخَدُر، فَقَدْفُتُهَا وَأَنَّا سَاقِيهِ وَأَصْفَرُهُمُ ، وَإِنَّا نَعُنَّهَا يَوْمَهِذِ الْخَمْرَ. وَقَالَ عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ حَذَّنْنَا قَتَادَةُ سَمِعَ أَنْسًا [و٢٣٢]

ا۵۲۷۹ حَذَّنْنَا أَبُوعَا صِوعَ ِ ابْنِ جُرَيْمِ أَخْبَرَنِ عَطَاءٌ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرًا - رضى الله عنه - يَقُولُ نَمَى النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- عَنِ الزَّبِيبِ وَالتَّمْرِ وَالنَّسْرِ وَالْأَمْلِ الرَّعْلِ.

(١٨٠٠) ۗ حَذَّ ثَمْنَا مُنْكِمْ حَدَّ ثَمْنَا هِضَامٌ أُغْيِّرَا يُعْنِي بُنُ أَسِي كَيْدِعَنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةً عَنْ أَبِيهِ قَالَ نَهَى النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- أَنْ يُجْمَعَ بَيْنَ التَّهْرِ وَالزَّهْرِ، وَالتَّهْرِ وَالزَّبِيبِ، وَلُيُنْهُ كُلُ وَاحِدِ مِنْهُمَا عَلَى حِدَةً.

د خليطين مسئله أحضرت نبى كريم تالله دمنقا اوكهجورويوځائې كولواونبيذ جوړولونه منع فرمائيلې ود.ځكه چه داشان دواړه يوځائې كولوسره زرسكرپيداكيږي، په دې كښې اختلاف دې:

⁽⁾ عمدة القارى :ج ٢١ص ١٨٢) وفتح البارى (ج ١٠ص ٨١)_

⁾ تعیلقات لامع الداری :(ج ۹ ص ٤٣٧) _

⁾ عمدة القارى :ج ٢١ص ١٨٦) وفتح البارى (ج ١٠ص ٨٥)_ لامع الدارى :(ج ٩ص ٤٣٨) _

- 🛈 دائمه ثلاثه په نيزخليطين ناجائزاو حرام دي. 🖒
- ن د ما در ایستان می در در ایستان در ایستان ده به در این از به در ده الهذا خلیطین چه کله

  همسکرنه وی، حرام نه دی. امام نووی تو که داد حضرت امام شافعی تو که همه می و که در ایستان که دی. اوجمهورعلماء كرام هم داقول دي 🖒
- خليطين كښې څه حرج نشته دې،بلاكراهت جائزده په دې شرط چه مسكرنه وي

حضرات دنفيد نه هم دا مسلک روايت شوې دې (۲) دجمهورواستدلال داحاديث باب نه دې.چه دې کښې دخليطين منع کړې شوې ده. امام نووي *پيځي* دامام اعظم په دې مسئله باندې تنقيد کړې دې اوليکي،

(انكهمليه الجمهور وقالوا: هذه منابذة لصاحب الشمع فقد ثبتت الاحاديث الصحيحة الصريحة في النامى عنه فان له یکن حراماکان مکردهای یعنی دا حادیث نهی په وجه که حرام نه دی نوکم از کم دې لره ضرورمکروه ګرزول پکار دی

لیکن علامه عینی روشهٔ دامام نووی روشهٔ تردید کوی اوفرمائی چه

(هذا و جراة شنيعة على امام اجل من ذالك وابوحنيقة لم يكن قال ذالك براية وانها مستتده في ذالك احاديث x)، يعنى امام ابو حنيفه مُنظّة دخيل طرفنه داخبره نه ده ونيلي ده بلكه داحاديث به بنياد باندې دامسلک ئی اختیار کړې دې

دحضوت امام ابوحنيفه ﷺ لائل حضرت امام ابوحنيفه ﷺ دلاندينواحاديثونه استدلال کوي 🛈 سنن ابي داود کښې د صفيه بنتې عطيه روايت کښې دي. هغه فرمائي چه

(دخلت مع نسوة من عبدالقيس على عائشه فسالناها عن التبرد الزييب فقالت كنت اخذة قبضة من تبروقهضة من زييب فالقيدق اداء فامرسه ثم اسقيد النبي تَرْفُحُ ()

په دې روايت کښې تصريح ده چه حضرت عائشه اللي کهجورې اومنقا يوځائي کړې وې پ دې کورو يک سبې سريح ده پې مسکريم کړيم کې باندې ئې څکولی وو البته په دې حديث کښې ابوبحرنومې يو روای باندې ابن حزم اعتراض کړې دې چه هغه مجهول دې ( ) ليکن علامه عيني کينځ فرمانۍ چه ابوبحر مشهور اومعروف راوی دې اودده نوم عبدالرحمان بن

^{٬)} عمدة القارى :ج ۲۱ص۱۸۲) وفتح البارى (ج ۱۰ص۸۵)_ لامع الدارى :(ج ۹ص۳۸) _

^{&#}x27;) عمدة القارى :ج ۲۱ص۱۸۳) وفتح البارى (َج ۱۰صر، ۸۶)_ وشَرَح الكرمانَى : ۲۰ص ۱۵۴)_ ٫٫٬ عمدة القارى :ج ۲۱ص۱۸۳) وفتح البارى (ج ۲۰ص ۸۴)_ وشرح الكرمانى : ۲۰ص ۱۵۴)_

^{ً)} عمدة القارى :ج٢١ص١٨٣) وفتح البارى (ج٠١ص٨٤)_ وشرح الكرماني : ٢٠ص١٥٤) وارشاد السارى: (ج١٢ص ٤ ٢٤) والابواب والتراجم :(ج٢ص٩٤)_

^{°)} عمدة القاري :ج ٢١ص ١٨٤) والابواب والتراجم :(ج٢ص٩۶)_

منن ابی داود. کتاب الاشربة باب فی الخلطین) ج۳س ۳۳۲،۳۳۴. (رقم الحدیث ۳۷۰۸).

۷) عمدة القارى :(ج۲۱ص ۱۷٤)_

-- ت به کتاب الثقات کښې داذکرکړی دی. ۲٪ حضرت امام احمد بن حنبل گولئ فرمائی چه (لاباس به)ز)ابن عدی فرمائی چه (وهومین یکتب حدیثه)ز) عجلی ددې تو ثبیق کړې دې. (^۵،

🕜 په سنن ابي داود کښي دحضرت عانشه الماين و ايت دې دان رسول الله کان ينهن له زېيب فيلق فيه تمروتمرفيلال فيه الزبيب ()

🕜 حضرت امام محمد پُرَنْتُم به کتاب الاثارکښې دحضرت ابن عمر تُنْتُمُو نه هم دخليطين س استعمال نقل کړې دې (^۷)

احاديث باب لره خصرات احناف دمذكوره احاديثو په بينادمنسوخ كړې دې هغه فرمائي چه په شرّوع کښّي ددې ممانعت ووليکن دي نه پس اَجازت ورکړې شوې وُو. ﴿ آَ

قوله: إذَا كَانَ مُسْكِرًا : ترجمة الباب كنبي دحضرت امام بخاري ﷺ ذكرشوي دي قيدلره أبن بطال غلط مرزولي دي، اووئيلي ئي دي چه نهي عن الخيطين عام ده كه هغه مسکروي اوکه نه وي ددې وځې نهي داسکار قیدسره مختص کول درست نه دې 🖒

بعضووئیلی دی چه دحضرت امام بخاری ﷺ په نیزخلیطین قبل الاسکارچونه جائزدي.دددې و جې هغوي داسکارقيدلګولي دې . ۱

اوداهم كيديشي چه حضرت امام بخاري ﷺ ددې نه دخليطين قبل ممانعت كړې وي ددواؤ علتونوطرفته اشاره ئې کړې وي چه دخليطين ممانعت ياداسکارپه وجه سره وي. اوياداسراف په وجه سره وي. دباب په رومبي حديث كښې علت اولى باندې دلالت كوي. اودباب په اخرى دو د حديثونه علت ثانيه باندې دلالت كوي. (۱)

قوله <u>وَأَنْ لاَ يَجْعَلَ إِدَامَيْنِ فِي إِدَامِ ؛</u> دوه ادام دې يوادام جوړنه کړې شي لکه تمراوزبيب دواړد چه يوځانې شي او دواړه يو عرق اوادام جوړ کړې، شي. دا درست نه دي.

⁾ عمدة القارى : (ج ٢١ص ١٧٤)_

⁾ عمدة القارى : (ج ٢١ص ١٧٤)_

تهذيب الكمال ً:ج١٧ص ١٧٤__

⁾ الكامل في ضعفاء الرجال :(ج٢ص٢٧٣)_

^ل) تهذیب الٹهذیب :۶۲۲۷) _

⁾ سن ابى داود. كتاب الاشربة باب فى الخلطين) ج ٣ص ٣٣٣.٣٣٤ (رقم الحديث ٣٧٠٨).

^۷) کتاب الاثار: ۱٬۲۰)_

^{^)} اعلاء السنن.كتاب الاشربة باب اباحة الخليطين(ج١٨ص٣٧)_

^{&#}x27;) عدة القارى (ج ۲۱ص۱۸۲. والابواب والتراجم :ج۲ص۶۶. وقتح البارى :(ج ۱۰م۳۸)_ ً) عدة القاري (ج ٢١ص ١٨٢. والابواب والتراجم :ج ٢ص٩٤. _

⁾ عدة القارى (ج ٢١ص ١٨٢. والابواب والتراجم :ج ٢ص ٩٤_

فوله: وَقَالَ عُمْرُو بُنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ سَمِعَ أَنْسًا: داتعليق دى پد پورتني

حدیث کښې (تتاد لامن انس...منعنه) او په دې تعلیق کښې د قتاده د سماع تصریح ده. ابونعیم د اتعلیق موصولانقل کړې دې (۱)

دانعيين موصود نفل دې دې () دباب آخری دوه حديثونه حضرت امام بخاری گڼانځ په ړومبی ځل ذکرکړی دی. په آخری حديث کښې (جمځېين التبروالومن) نه منع کړې شوې ده. او هريونه ځانله دنبيذ جوړولو حکم کړې شوې دې.

د دې وجه داده چه کله دوه څيزونه يوځائې کړې شی،نو په هغې کښې زر نشه پيداکيږی

11= بأبشُرُبِ اللَّابَن

وَقُوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (مِنْ بَيْنِ فَرْثِ وَدَمِلِبَنَّا خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِيينَ).

ۚ (٧٧٨ َ) حَدَّ تَنَاعَبْدَاكُ أَخُبَرَّنَاعَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَايُونُسُ عَنِ الزَّهْرِيَّ عَنْ سَعِيدِ بُنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَمِي هُرَيْرَةً-رضى الله عنه- قَالَ أَتِي رَسُولُ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم- لَيُلَةَ أُسُرِى بِهِ بِقَدَجٍ لَبْرِ وَقَدَحِمُوْ الرَّبِ ٢١١٣)

حضرت امام بخاری گینگ ددې باب نه اشربه مباحه ذکرفرمائی دحضرت امام بخاری گینگ مقصددادې چه پئ څکل جائزدی بعضې علماء کرامووئیلی دی چه حضرت امام بخاری گینگ په دې خلقوباندې ردکوی، چه هغوی وائی چه کثرت لبن نه اسکارپیداکیږی داقول غلط دې ځکه چه په پئیوکښې مطلقاداسکاروکیفیت نه پیداکیږی (۱

قُوله وَقُول اللَّهِ تَعَالَى عِنُ بَيْن فَرُت وَدَم لَبَنَا خَالِصًا سَائِقًا لِلشَّارِيينَ :

اوستاسودپارهپه خناورو کښې هم يوسبق موجوددې دخيټونه سوټو اووينوپه مينځ کښې
يو څيزپه تاسوباندې څکلې شي يعني خالص پئ چه څکونکوته ډيرښه معلوميږي.
ځناورواښه خوري. کله چه هغه ددې په معده کښې جمع کيږي نو ډمعدې عمل سره دخوراک
فضله لاندې کيني اوپورته پئ راشي او ددې دپاسه وينه، بياځيګردادرې واړه بيل بيل
مقاماتو کښې تقسيموی ويني لره په رګونو کښې اوپئيولره تئيونوته رسوي، داشان دواؤ
ګندونوپه مينځ کښې صفااوخالص پئيو الله تعالى تخليق کوي اودالله تعالى يولوئې
قدرت دي، ۲)

[٥٢٨٢]حَدَّنَنَا الْحُنَيْدِي سَمِعَ سُفْيَاتَ أَخْبَرَنَا سَالِمٌ أَبُو النَّصْرِ أَنَّهُ سَمِعَ عُمَيْرًا مَوْلَى أَيِّر الفَصْلِ يُحَرِّتُ عَنْ أَيْرِالْفَضْلِ قَالَتُ شَكَّ النَّاسُ فِي صِيَامِرَسُولِ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم-بُوْمَ

۱) عدة القاري (ج ۲۱ص۱۸۳، وقتح الباري :(ج ۲۰ص۴۹)_

^{ً)} والابواب والتراجم :ج٢ص٩٧_

[&]quot;).الجامع لاحكام القرآن للقرطبي :(١٠ص١٢٥)_

عَرَفَةَ، فَأُرْسَلُتُ إِلَيْهِ مِا تَاعِفِيهِ لَكِنَّ فَقَرِبَ. فَكَانَ سُفْيَانُ رُبَّمَا قَالَ شَكَ النَّاسُ فِي صِيَامِ رَسُولِ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - يُوْمَ عَرَفَةَ فَأُرْسَلُتُ إِلَيْهِ أَمُّ الْفَضْلِ. فَإِذَا وُقِفَ عَلَيْهِ قَالَ هُوَ عَـُ : أَمْ الْفَضْلِ. إِنَّ ١٩٧٥ ٢

سفيان ابن عينيه داحديث په دواؤ طريقوسره نقل كړې دې.

① یونی دحضرت ام الفضل نه موصولانقل کړی دی. هغه فرمائی چه دعرفه په ورځ د حضرت نبی کریم ﷺ دروژی متعلق خلقوته شک شو،چه حضرت نبی کریمﷺ روژه نیولی ده که نه؟ مادحضرت نبی کریم ﷺ په خدمت کښی په لوښی کښی پئ اولیږل حضرت نبی کریمﷺ نوش اوفرمائیل. ډچه ددې نه معلوم شوچه د حضرت نبی کریم ﷺ روژه نه وه،

 په دویم طریق کښې ئې دامرسلانقل کړې دې اوفرمائی چه حضرت ام الفضل د حضرت پښې کریم ناچ په خدمت کښې پئې اولیږل، په ړومیی طریق کښې پخپله حضرت ام الفضل فرمائی چه مااولیږل اوپه دې دویم طریق کښې راوی وائی چه هغوی اولیږل

قوله: فَإِذَا وُقِفَ عَلَيْهِ: (') يعنى سفيان چه كله داحديث موقوفاروايت كړونودهغوى نه تپوس اوكړې شوچه داروايت مرسل دې ياموصول دې ؟ هغوى اوقرمائيل چه (هوعن ام الفغل، يعنى داحديث ام الفضل نه روايت دې او دموصول په درجه كښې دې، (')

إ ٥٢٨٣] حَدَّثَنَا قُتَيْبَةٌ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَحْمَثِي عَنْ أَبِي صَالِحٍ وَأَبِي سُفْيَانَ عَنْ جَابِر بُنِ اللَّهِ قَالَ جَاءَايُو حُمْيُدِ بِقَدَحِ مِنْ لَبَنِ مِنَ النَّقِيعِ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم-«أَلاَّحَرَّتُهُ وَلَوْأَنْ تَعْرُضُ عَلَيْهِ عُودًا».

حَدَّثَنَا عُمَرُّهُ نَ حَفْصَ حَدَّثَنَا أَلَى حَدَّثَنَا الْأَعْمَقُ قَالَ سَمِعْتُ أَبَاصَالِحِ يَلُكُرُ-أَدَاهُ-عَنُ جَايد - رضى الله عنه - قَالَ جَاءَأَهُ حَمْيُه - رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَادِ - مِنَ النَّقِيمِ بِإِنَّاءِ مِنْ لَبَنِ الْأَنْصَادِ - مِنَ النَّقِيمِ بِإِنَّاءِ مِنْ لَبَنِ الْكَالَمَ الله عليه وسلم - «أَلَّ تَمُرْتُهُ وَلَوْأَنُ لَهُ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - «أَلَّ مَّمْرَتُهُ وَلَوْأَنُ لَعُمْ عَلَيْهُ عُدُدًا». وَحَدَّتَنِي أَبُوسُهُ مِنَانَ عَنْ جَادِعَ لِللّهِ عَليه وسلم - مِهَدًا. واحديث حضرت امام بخارى مَنْ الله ولا ومبن خَلْ ذكر فرمائيلي دي ، ؟ ،

حضرت جابر تانتی فرمانی چه ابو حمیدمقام نقیع نه دپشیویوپیاله دُحضرت نبی کریم گاهی په خدمت کښی پیش کړه نوهغوی ته حضرت نبی کریم گاهی اوفرمائیل چه دادې ولي نه دی پټ کړی، څه لرقې به دې په دې باندې عرضی طورایښودېې وئ

قوله: <u>(نقيع):</u> دامدينه منوره نه شل فرسخه فاصله باندې وادي عقيق كښې ديوځائې نوم

⁾ فتح الباري :(١٠ص٨٨.وعمدة القاري: (ج٢١ص١٨٥، وارشادالساري: (ج٢١ص٣٤٤)_ **

^{ً) (}۵۲۸۳) الَّحديث أخرجه مسلم في الاشربَّه باب شرب النبيذو تخمير الانامُّ : (ج٣ص١٥٩٣). (رقم الحديث ٢٠٠٠٠/

وو چه چرته چیلئ وغیره به خریدلې ()

قوله: «زَّالاَّ مَتَرْتُهُ، وَلُوْأَنُ تَعُرُضَ عَلَيْهِ عُودًا»: (الى په معنى دوهلا، ده، وغين درتغييل بهمعنى دوهلا، ده، وغين درتغييل بهمعنى دويتولورازي ()

قوله: (تعرض): «منم الرام عرض یعنی پلن والی کښې ایښودل مطلب دادې که څه نور څیز ملاؤشوی نه وو نوکم ازکم څه لرګی به دې کم ازکم په دې باندې ایخودې وې علامه عینی فرمائی:

(والبعق ان لم تغطه قلا اقل من عود تعرض به عليه اى تبدية عيضاً لا طولا ومن قوائدية : صيانته من الشيطان فانه لايكشف الفطاء ومن الوباء الذى ينزل من السباء فى ليلة من السنة ومن النجاسة والبقذرات ومن الهامة والحشرات وتحوها برك •

یعنی که مکمل پټ نه وی نوکم ازکم لرګې دې ددې په پلن والی باندې کیږدی. دداشان پټړلوباندې په یوفائده داوی چه دشیطان نه په په حفاظت کښې وی. ځکه چه شیطان سرنه شی اخواکولي. دویمه فائده په داوی چه دهغه وباء نه په په حفاظت کښی وی چه په کال کښې یوځل داسمان نه دشپې په وخت کښې نازلیږی او په ښکاره لوښو کښې پریوزی دریمه فائده به داوی چه چینجووغیره نه په په حفاظت کښې وی.

(۵۲۸۴) حَدَّثَنِي فَعُمُودٌ أَخْبَرَنَا النَّفُمُ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رضى الله عنه قَالَ أَبُوبَكُ مِرَانًا الله عنه قَالَ أَبُوبَكُ مَرَانًا بَرَاهُ وَلَا عَلِيهُ وسلم قِالَ أَبُوبَكُ رضى الله عنه فَخَلَبْتُ كُشُةً بِرَاجُ وَقَلْ عَطِثَى رَسُولُ اللَّهِ عِنه فَخَلَبْتُ كُشُةً مِنْ الله عنه فَحَلَبْتُ كُشُهُمَّ مِنْ فَي قَدَمِ، فَقَرِبَ حَتَى رَضِيتُ، وَأَتَانَا مُرَاقَةُ بُنُ جُعْشُمِ عَلَى فَرَسٍ فَرَعَا عَلَيْهِ، فَطَلَبَ إِلَيْهِ مُرَاقَةُ أَنْ لاَيْدُ عَوْمَا لَهِ عَنه وَاللّهُ عَلَيْهِ، وَأَلْ النّبِي -صلى الله عليه وسلم - [د ۲۳،۷۳]

قُوله: خَخَلَبْتُ كُنْبَةً مِرْ لَبَرْ فِي قَلَح : (کثبة) دکاف په ضمه اودثاء په سکون سره پټولښان مقدارته وائی یادومره مقدارچه دهغې نه یوپیاله ډکه شی یایوځل لوشلوکښې چه څومره راشی هغې ته کثبه وائی د مطلب دادې چه ماپه پیاله کښې په څه مقدارکښې پئ اولوشل.

داحدیث په کتاب المناقب کښې تفصیل سره تیرشوې دې دکتاب المناتب باب کان االنبي نهر الترمینه دلاینام تله المناقب کان النبي نهر الترمینه دلاینام تله به الله الترمینه دلاینام تله به ا

⁾ فتح الباری :(۱۰ص۸۹ وعمدة القاری: (ج۲۱ص۸۹۶. وارشادالساری: (ج۲۲ ص۲۶۶)

[]] فتح البارى :(١٠ص٨٩ وعمدة القارى: (ج٢١ ص١٨٤. وارشادالسارى: (ج٢١ ص٣٤٠)_

^۳) فتح الباری : (۱۰ ص۸۹ وعدد القاری: (ج۲۱ ص۱۸۶ وارشادالساری: (ج۲۱ ص۲۶۶) ^۱) فتح الباری :(۱۰ ص۸۹ وعدد القاری: (ج۲۱ ص۱۸۶ وارشادالساری: (ج۲۲ ص۲۶۶)

یو اشکال اودهغې جوابونه: باقی داخبره پاتې کیږی چه داشان دچاپئ استعمالول څنګه صحیح کیدیشی، ددې مختلف جوابونه ورکړې شوی دی:

🕥 چه کوم پوشپونکی پئ اولوشل، ده ته دمالک دطرفنه اجازت وو.

۲) ددهٔ په عرف کښې داشان دپئيوڅکلولوعام رواج وو په دې کښې داصل مالک نه داجازت صراحتا ضروري نه وي تاريخن تينې کې نظام د جالا د دا دا لکې د ده څکار د د اداره الم

 ۳۱ حضرت نبی کریم ناللہ په حالت داضطرارکنبی پئ څکولی وو. اوداضطرارپه حالت کنبی اجازت اخستلوضرورت نشته دی. ()

(۵٬۸۵۱ حَدَّثَنَا أَبُوالْيَمَانِ أَخْبَرُنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُوالزَّنَادِ عَن عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةً -رضى الله عنه - أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم- قَالَ «نِعْمَ الصَّدَقَةُ اللِّفْعَةُ الصَّغِى مِنْحَةً، وَالشَّاقُالصَّغِى مِنْحَةً، تَعْدُوبِهَا يَاءِ وَرُوجُها عَرَى. (ر: ۴۸۶)

حضرت نبی کریم ﷺ فرمائی چه بهترینهٔ صدقه چاته پئ ورکوونکی ښکلی اوښه یاپئیو والاښکلی چیلئ ورکول دی.چه هغه یولوښی دسباپه وخت کښی ډکوی اویولوښی دماښام په وخت کښی.

قوله: (لقحة): پئيو والا اوښې ته وائي. ٢٠)

قوله: (الصفى): دصادپه فتحه اوفاء په کسره اودبا په تشدیدسره په معنی دښکلې اوبنائسته فعیل چه کله دمفعول په معنی کښې وی نوهغه مذکراومونث دواړودپاره استعمالیږی، (۲)

قوله: (منحة): دميم په کسره اودنون په سکون سره،عطيه ته وائی داترکيب نحوی کښی دتميز کيدو په وجه سره منصوب دې،دلته رمنحة، نه پئيو والا اوښه مرادده چه چاته ورکړې شی چه هغه ددې نه پئ لوشی اوواپس ئې کړۍ د ً

قوله: (تَغُرُو بِإِنَّاءٍ، وَتَرُوحُ بِآخَرَ ») : (تفده من الغده دهوادل النهادوتره من الرواح دهو اخرالنهاد دهذه كناية من كثيرة للبن،(مُ

الْمُوكَا وَنَّهُ لَنَا أَلُوعَاصِدِعَنِ الْأَوْدَاعِي عَنِ الْبِي شِمَامِعَنْ عُبَيْدِاللَّهِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ عَنِ الْبِي عَبَّاسٍ - وضِ الله عنها- أَنَّ دَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلد- ثَرِبَ لَبَنَّا فَمَفْهَضَ

^ا) مذکوره درې واړو جوابونودېاره اوګورئ عمد1 القاری (ج۲۱ض۱۸۷). وقتح الباری: (ج۱۱ص ۸۹) وشرح البخاری للکرمانی :(ج۲۰ص۱۵۶)_

^{*}) عبدة القارى (ج ۲۱ص۱۸۷) وشرح البخارى للكرمانى :(ج ۲۰ص۱۵۷، وارشاد السارى: (ج۲۱ص۱۳۶۸) ^{*)} عبدة القارى (ج ۲۱ص۱۸۷) وشرح البخارى للكرمانى :(ج۲۰ص۱۵۷، وارشاد السارى: (ج۲۳ص۱۳۶۸)

⁾ حدد الغارى (ج ٢١ص١٨) وشرح البخارى للكرمانى :(ج ٢٠ص١٥٧، وأرشاد السارى: (ج١٢ص١٣٨) *) عدد الغارى (ج ٢١ص١٨) وشرح البخارى للكرمانى :(ج ٢٠ص١٥٧، وأرشاد السارى: (ج١٢ص١٣٨) *) عدد الغارى (ج ٢١ص١٨٧)

وَقَالَ «إِنَّ لَهُ دَسَمًا». [ر: ٢٠٨]

- ک بُرگ کريم کالله پښځ څکلونه پس خولې کښې اوبه واچولې او وې فرمائيل چه په دې کند دې د چې د دې کند دې دې د دې د

کښې چکنائي وي، (دسم) چکنائي (غوړوالي) ته وائي. داحديث په کتاب الوضوء کښې تيرشوې دې (')

داخليت به فتاب الوضوء كنبي تيرشوي دي () (٥٢٨٧) وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ بُنُ طَهُمَانَ عَنْ شُعْبَةً عَنْ قَتَادَةً عَنْ أَنْسِ بُنِ مَالِكِ قَالَ

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم «رُفِعُتُ إِلَى التِدُرَةِ فَإِذَا أَرْبَعُةُ أَنْهَا وِ نَهَرَانِ ظاهرَانِ، وَمُهَرَانِ بَاطِئَانِ، فَأَمَّا الظَّاهِرَانِ النِّيلُ وَالْفُرَاتُ، وَأَمَّا الْبَاطِئَانِ فَنَهَرَانِ فِي الْجَنَّةِ فَأَلِيتُ بِتَلَاثَةِ أَفْدَاجٍ، قَدَرٌ فِيهِ لَهِنَّ، وَقَدَرٌ فِيهِ عَسَلٌ، وَقَدَرٌ فِيهِ مَّرٌ، فَأَخَذُتُ الَّذِي فِيهِ اللَّهَنُ فَشَرِيْتُ فَقِيلَ لِي أَصَبُّتَ الْفِطْرَةَ أَلْتَ وَأُمَّتُكَ».

قَـَالَ هِضَّامٌوَمَعِيدٌ وَهَمَّامٌ عَنُ قَتَـادَةَ عَنُ أَنْسِ بُنِ مَـالِكٍ عَنْ مَـالِكِ بُنِ صَعْصَعَةَ عَن النَّبِي صلى الله عليه وسلم- فِي الأُنْهَا رِغَوْهُ، وَلَمْ يَلْأُكُرُواتَلاَثَةَ أَقْدَاجٍ. [ر: ٣٠٣٥]

قوله: رُفِعْتُ إِلَى السِّدُرَقِ: (رفعت) دماضی مجهول مونث صیغه ده. اوسدره نه سدره المنتهی مراد ده. دا دارواسمانونودپاسه دبیری یوونه ده،چه کوم ځائی کښی فرښتی اودریږی. ربعنی مخکښی نشی تلئ،په دې وجه دې ته منتهی وائی..()

په بل روايت کښې په دې کښې (رفعت، دماضی مجهول واحدمتکلم صيغې سره دې، د دواړومفهوم يودې (۱)

قوله: فَنَهُرَانِ فِي الْجَنَّةِ: ددې دواړو نهرونونه سلسبيل اونهر کو ژمراد دې رگ اسماعيلي دابراهيم نه داتعليق موصولا نقل کړې دې ر^م

قوله: قَالَ هِشَامٌ وَسَعِيدٌ وَهُمَّامٌ عَرِي قَتَادَةً: هشام دستوائی،سعیدبن ابی عربه،اوهمام بن یحیی هم دقتاده نه داروایت نقل کړې دې. هغوی په خپل روایت کښې د عروبه،اوهمام بن یحیی هم دقتاده نه داروایت نقل کړې دې. هغوی په خپل روایت کښې د انهار ذکر کړې نه دې کړې حضرت امام بخاری گُولگ دادرې واړه روایتونه په کتاب بد الخلق کښې موصولا ذکر کړی دی. (')

⁾ عمدة القارى (ج ۲۱ص۱۸۷)وفتح البارى :(ج ۱۰ص ۹۰)_

[&]quot;) عمدة القارى (ج ٢١ص/١٨٨) وشرح البخارى للكرماني :(ج٢٠ص١٥٧. وارشاد السارى: (ج١٢ص٣٤٩)

م عمدة القاري (ج ٢١ص١٨٧) وفتع الباري : (ج ١٠ص ٩٠) وارشاد الساري: (ج ١٢ص ٣٤٨)_

¹) عبدة القارى (ج ۲۱ص۱۸۸) وشرح البخارى لككرمانى :(ج ۲۰ص۱۵۷، وارشاد السارى: (ج ۱۲ص۴۹) ^۵) عبدة القارى (ج ۲۱ص۱۸۷) وفتح البارى :(ج ۱ ص ۹۰<u>) و</u>ارشاد السارى: (ج ۲ اص۲۹۸)_

م) عمدة القارى (ج ٢١ص١٨٧) وارشاد الساري: (ج١٢ص٣٤٨)

17= بأباستِعُذَابالُمَاءِ

مَالِكِ يَقُولُ كَانَ أَبُوطَلَعَةً أَكُثَرُ أَلْصَادِي بِالْمَدِينَةِ مَالاَ مِنْ عَبْدِ اللّهِ اللّهُ اللّهُ مَهُمَ أَلْصَ بُنِ مَالِكِ يَقُولُ كَانَ أَبُوطَلَعَةً أَكُثَرُ أَلْصَادِي بِالْمَدِينَةِ مَالاَ مِنْ خَلِل ، وَكَانَ أَحَبُ مَالِهِ وَلَهُ بَيْرُحَاءَ وَكَانَ مُسْتَفَيلَ الْمُحْدِينَ وَكَانَ رَسُولُ اللّهِ - صلى الله عليه وسلم - يَدُهُلُهَا وَيَثْمُنُ مِنْ مَا فِيهِ مَا طَيْبِ قَلَ النَّهُ عِنْ اللّهُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَنْ فِي اللّهُ عَلَيْهِ وَلَهُ عَلَيْهِ وَلَهُ اللّهِ عَلَيْهِ وَلَهُ عَنْ اللّهِ عَلَيْهُ وَلَى اللّهُ عَلَيْهُ وَلَى اللّهُ عَلَيْهُ وَلَى اللّهُ عَلَيْهُ وَلَى اللّهُ عَلَيْهُ وَلَا اللّهِ عَلَيْهُ وَلَا اللّهِ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَلَى اللّهُ عَلَيْهُ وَلَا اللّهُ عَلَيْهُ وَلَى اللّهُ عَلَيْهُ وَلَا اللّهُ عَلَيْكُولُولُ اللّهُ عَلَيْهُ وَلَى اللّهُ عَلَيْهُ وَلَا اللّهُ عَلَيْهُ وَلَا اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ وَلَا اللّهُ عَلَيْكُولُ اللّهُ عَلَيْهُ وَلَا اللّهُ عَلَيْكُولُولُ اللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَعَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ اللّهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ الللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ الللهُ اللّهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ اللّهُ ال

حضرت انس التنو فرمائی چه ابوطلحه په انصارمدینه کنبی دکهجوروونواعتبارسره دتولونه زیات مالداروو اودده دتولونه زیات خوب مال بیرحاء وو، ددی رخ مسجد طرف ته وو حضرت نبی کریم آنتها به هغه خائی ته تشریف اورو اوددی خوری اوبه به ی څکلی. حضرت انس تائیز بیان کوی چه کله آیت (لُن تُنکالُواالُورَّحَی تُنفُوُامِناً عَبُوْنَ أَن نازل شونو ابوطلحه اودریدو اوعرض نی اوکړو چه یارسول الله تائیل الله تعالی فرمانی چه تاسوبه هرای نیکی اونه مومئ ترخوچه هغه څیز خرچ نه کرئ کوم چه تاسوته محبوب وی او ځما محبوب مال بیرحا، دی. ددې وجې داخه دالله په لارکنبی خرچ کومه، ماته امید دی چه الله تعالی جَنها به ددې اجر راکړی. ددې وجې یا رسول الله تائیل چه تاسوپه کوم مصرف کنبی دا مناسب مینه شی کړئی

حضرت نبی کریم رئی اوفرمائیل چه ډیرېنه، داخومال رابح فائده مند، دې بیا ئی اوفرمائیل چه په خپلورشته دارونې تقسیم کړه

ابوطلحه نهر اوفرمائيل چه يارسول الله نهر خه به هم داسې کوم. نوهغه مال ئې په خپلو رشته داروکښې او ترونوځامنوکښې تقسيم کړو.

(بغي دبغت حالباء) داكلمه دشا باشي اوخوشحالئ په وخت كښې وئيلې كيږي د٠٠٠

⁽⁾ عمدة القارى (ج ٢١ص ١٨٩)_ وفتح البارى (ج ١٠ص٩١)_

⁾ عمدة القارى (ج ٢١ص ١٨٩). وارشادالساري (١٢ص ٢٥٠).وشرح البخاري للكرماني (ج ٢٠ص ١٥٩)_

قوله رَابِح - أُوْرَايِحُ شَكَّ عَبُنُ اللَّهِ : ررابح، نفع وركوني اورايج تاون ورنكي ... يعني دآخرت جذبي سره چه كوم مال خرچ كړې شي. هغه سودمند اونافع دې يامال خوهسي هم دلاس نه وتلو والا څيز دې دالله بَهُلَّالًا په لاركښي خرچ كولوسره اوددې نه اخروى فائدې دپاره ذخيره كول يكاردي.

داحديث هم دې سند سره په کتاب الوصاياکښې هم تيرشوې دې. (۱)

17= باب شَوْبِ اللَّابَنِ بِالْمَاءِ

قوله: فَشُبُّتُ لِرَسُولِ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - مِرَ الْبِثْرِ: رثبت بروزن رولت: داشوب نه واحدمت كلم ماضى صيغه ده يعنى مادحضرت نبى كريم الله دپاره په پئيو كنب اوبه گهري كړې د كوهى نه ده)

قوله: فَأَعْطَى الأَعْرَابِي فَضُلَهُ: يعنى حضرت نبى كريم الله خپل نبى طرفته ناست اعرابى ته پن وركړل بعضووئيلى دى چه ددې اعرابى نه حضرت خالدبن وليدمراد دې، ليكن علامه عينى مُنله وغيره داغلط اورولى دى. اووئيلې ئې دى چه حضرت خالدبن وليد لكه څنګه چه داعربى اطلاق درست نه دې، ()

⁾ كتاب الوصاً يا.باب اذاً وقف ارضاولم ببين الحدود فهو جائزو كذالك الصدقة (رقم الحديث: ۲۷۶۹) _ ') عددة القارى (ج ۲۱ص ۱۸۹)، وفتح البارى :(ج ۱۰ص۹۳)_

[]] عمدة القاري (ج ٢١ص ١٨٩). وفتح الباري : (ج ١٠ص ٩٣) وأرشاد الساري : (ج ١٢ص ٣٥١) _

⁾ عمدة القارى (ج ٢١ص ١٨٩). وفتّح البارى: (ج ١٠ص٩٣)

[&]quot;) عشدة القارى (ج ۲۱ص۱۸۹). وفتع البارى :(ج ۲۰ اص۹۳) _ *) عشدة القارى (ج ۲۱ص۱۸۹). وفتع البارى :(ج ۱۰ ص۹۳)

١٥٢٩ وَدَنْنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ حَدَّثَنَا أَبُوعَ امِر حَدَّثَنَا فَلَيْحُ بْنُ سُلَمْأَنَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمَارِثِ عَنْ جَابِرِبْنِ عَبْدِاللَّهِ-رضى الله عنهما- أَنَّ النَّبِي-صلى الله عليه وسلم- دَخَلَ عَلَى رَجُل مِنَ الْأَلْصَارِ وَمَعَهُ صَاحِبٌ لَهُ فَقَالَ لَهُ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- «إنْ كَانَ عِنْدَكَ مَا مُهَاتَ مَٰذِهِ اللَّهٰلَةَ فِي شَنَّةٍ، وَالأَكَّرَعُنَا أَ». قَالَ وَالرَّجُلُ بُحَوِّلَ الْمَاءَفِي عَابِطِهِ-قَالَ-فَقَالَ الرَّجُلُ يَارَسُولَ اللَّهِ عِنْدِي مَاءْبَابِتْ فَانْطَلِقُ إِلَى الْعَرِيشِ-قَالَ-فَالْقَالِقَ مِهِمًا، فَسَكَبَ فِي قَدَجٍ، ثُمَّ حَلَبَ عَلَيْهِ مِنْ دَاجِنِ لَهُ- قَالَ - فَشَرِبَ رَسُولُ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم- ثُمَّ شَربَ الرَّجُلُ الَّذِي جَاءَمَعَهُ. [ر: ١٩٢٨]

حضرت جابر ٹائٹز فرمائی چه حضورنبی کریم نکٹ یوانصاری سړی لره ورغلو حضورنبی اکرم نہ سرہ یوبل سړې هم وو ،دې انصاری ته حضورنبی کریم 🌿 اوفرمانیل که تاسرہ په مشک کښې دشپې نه اپښودې شوې اوبه وي (اولوښې وي) نوراکړه ګني مونو په دې سره خوله اولګوواودابه اوڅکو راوی وائی چه هغه سړی په خپل باغ کښې آوبه ورکولي هغه اوُولیل چه یَارَسُولَ اللَّهَ ﷺ مَاسُرهُ دَشَپی انبودې شُوې (یخی) اوبه شته دې تاسو جهونیږی (سپر) طرفته تشریف یوسی.بیاهغه حضورنبی کریم ﷺ اوددهٔ ملګری هغه جهونبړی ته بُوتْلُايرپَياله کَنِّى ئِيَّ اوبه واچولی اودچّیلئ پئ ئې اولوشل.حضوّرنبی اکرم نَرُجُمُّ هغه اوڅکل.بیاچه کوم ملکری حضورنبی اکرم نکل سردراغلی ووهغه هم اوڅکل حضرت امام بخاری تُوکِمُنِّ داحدیث دلته په ړومبی ځل ذکرفرمائیلې دې ( )

قوله: دَخَلَ عَلَم ۚ رَجُل مِرَ الأَنْصَارِ: د درجل من الانسان نه مراد حضرت ابوالهيثم بن تيهان انصاري دي ١٠٠٠ دواقدي روايت كښي ددې تصريح ده، هغوي هيشم بن نصراسلمي نه روايت نقل کړې دې، په دې کښې دې چه :

رخدمت النبي نافيج ولومت بابه فكنت اتيه بالماء من بشرجاشم، وهي بشران الهيشم بن التيهان، وكان ماوها طيها، ولقد دخل يوما ومعد ابويكهمل إن الهيشم فقال هل من ماء بارد؟ فاتاة بشجب رك قيد ماء كاند الثلج فصهه على لبن منزله وسقاء ثم قال له، ان له، ان لناعى يشا باردا فقل فيه يارسول الله كَرَيْجُ عندنا، فدخله وابويكروال ابواليهثم بالوان من الرطب

دواقدی روایت نه داهم معلومیږی چه حضرت نبی کریم 🎢 سره تلونکی بل سړې حضرت

^{) (}٥٢٩٠) الحديث اخرجه البخاري ايضا في الاشربة باب الكرع في الحوض (رقم للحديث ٥٢٩٨) واخرجه ابوداودفي الاشربة باب في الكرع : حضرت امام احمدبن حنبل كُنْتُة ٣٣٧.(رقم الحديث ٣٧٣٤) واخرجه ابن ماجه في الاشربة باب الشربة بآب الشرب بالاكف والكرع :ج٢ص١١٥ (رقم الحديث ٣٤٣٢).

⁾ عمدة القارى (ج ٢١ص ١٨٩). وفتح البارى :(ج ١٠ص٩٥) وارشاد السّارى : (ج ١٢ص ٣٥٢) _) شجب يتخذ من شنه تقطع ويخرزراسها)

⁾ فتح الباری :(ج ۱۰ ص ۹۵)

صديق اكبر المُؤنَّةُ وو

قوله: « إِنْ كَانَ عِنْدُكَ مَاءٌ بَاتَ هَذِيهِ اللَّيْلَةَ فِي شَنَّةٍ: (شنة ،دشين په فتحر اودنون تشديد سره، زره مشكيزه ()

دشپې نه چه کومه مشکّکيزه ايښّوې شوې وی، هغه ښه يخه وی،ددې وجې حضورنبی اکړ. تنځه طلب اوفرمانيله:

قوله وَالاَکْرَغُنَـاُ: په دې عبارت کښې محذوف دې ۱ایکان مندك انام نسقناوالا کهمنا_{کا}ن ، یعنی که تاسوسره داوبو څکلودپاره لوښې وی نومونږته دهغې نه اوبه را کړه. ګنی مون_{ډی}د دې مشکیزه خله کیږدو اواوبه به او څکو.

*(کرم) د*لوښی اولپې نه بغیرنیغ په نیغه په مشکیزه باندې خله ایښودل اواویه څکلوته وائی بعضوپه دواړولاسونوسر اوبوڅکلوته کرع وئیلې ده. لیکن دلغت اعتبار سره هغه درستنه ده.ر

دسنن ابن ماجه يوروايت کښې دی چه دکرع نه منع کړې شوې ده، حضورنبي اکړم گڼې

اوفرمائيل چه (لاتكمواولكن اغسلوايديكم ثم اشهابوا بهايز) ليكن اول خوداحديث ضعيف دې، اوكه داصحيح هم تسليم كړې شي. نووئيلي به شي چه په دې كښې نهي تنزيهي ده. اود حِصورنبي اكرم الله فعل جو ازخودلود پاره دې. ( )

قوله قَالَ وَالرَّجُلُ يُحُوِّلُ الْمَاءَفِي حَامِطِهِ :(اى ينقل الداء من مكان ال مكان يعنى خپل باغ ته ئې اوبه وركولي دحاثط باغ ته وائي (عميش) جهونپره يا دالان درسكب، معنى بيول دد.اورداجن چيلئ ته وائي زل

یخې اوبد دالله بخون دیرلوئې نعمت دې، حضورنبی اکرم کانگ دپاره یخې اوبه به راوړې شوې دابوداود په روایت کښې دی چه دکان دسول الله کانگیستعنب له الهاء من بیوت السقیان دامام ترمذی پینیک روایت کښې دی چه دان اول مایسال عنه یوم القیامة یعنی العبد من النعیم ان پیتال له،الم نصح لك حسبك درویك من الباءالهادين

⁾ عبدة القاري (ج ٢١ص ١٨٩). وقتع الباري :(ج ١٠ص٩٥) وارشاد الساري : (ج ١٢ص ٣٥٢) _ / قبدة القاري (ج ١٧م ١٨٨) . فتح الماري : (ح ١٨ ص٩٥)

⁾ شدة القارى (ج ۱ اص ۱۸۹). وفتح البارى :(ج ۱ ص ۹۵) _) عمدة القارى (ج ۲ اص ۱۸۹). وفتح البارى :(ج ۱ ص ۹۵) _

¹) ابن ماجه كتاب الاشربة.باب الشرب.بالاكف والكرع) ج٢ص١١٣٥). رقم العديث ٣٤٣٣)_ ⁽²) عمدة القارى (ج٢١ص ١٩٠)..والابواب والتراجم باب الكرع فى العوض :ج٢ص٩٧)_

ع) عدد القارى (ج ۲۱س ۱۸۹)، وفتح البارى :(ج ۱۰ص ۹۶) _) سنن ابى داودكتاب الاشرية باب فى ايكاء الاتية :(ج ٣ص ٣٤٠)، وقم العديث :٣٧٣٥)

^{^)} سنن ترمذي كتاب التفسير باب ومن سورة التكاثر :ج ٥ص ٤٠ ؛) رقم الحديث ٣٣٥٨

د حديث نه مستنبط خو اداب: علامه عيني والله ددى حديث نه خوآداب نقل كوى او فرمائى چه روفيه انه لاباس بطلب الماء المهار دق سبوم الحروفيه قصد الرجل الفاضل بنفسه حيث يعرف مواضعه عند اخوانه ... وفيه جواز خلط اللبن بالماء عندالشهب وفيه ان من قدم اليه طعام لايلزم ان يسال من اين صار اليه الا اذاعلم ان اكثر ماله حرام ، فانه لاياكله فضلا عن ان يساله) د)

يعنی ددې حديث نه يو خبره خو د امعلوميږی چه سخته ګرمنې کښې دچا نه يخې اوبهٔ طلب کولې شی اوداطلب کول په هغه سوال کښې داخل نه دی چه دهغې ممانعت راغلې دې دولې شی اوداطلب کول په هغه سوال کښې داخل نه دی چه دهغې ممانعت راغلې دې دويمه خبره دامعلومه شوه چه عالم اوصاحب رتبه سړې خپلو دوستانو اوبې تکلفه ملګرو کړه بغير ددعوت نه تلې شی. دريمه خبره دامستنبط شوه چه پئ په اوبو کښې ګډول جائزدی. او دا نهی عن الخليطين تحت لاندې داخل نه دی او څلورمه داخبره معلومه شوه چه کله څه خوراک په طوردضيافت پيش کړې شی نوددې تحقيق کول نه دی پکارچه دامال حلال دې ياحرام، خوکه دچتاکثرمال حرام وی نودهغې استعمال درست نه دی.

12=بَاب شَرَابِ الْحَلُواءِ وَالْعَسَلِ.

وقَالَ الزُهْرِي لاَ يَكِلُ شُرُبُ بَوُلِ النَّاسِ يَشِدَّةِ تَأْنِلُ الْأَهُ رِجُسَّ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى (أُجِلَ
لَكُمُ الطَّيْبَاتُ) وَقَالَ الْهُ مُسُعُودِ فِي السَّكِرِ إِنَّ اللَّهُ لَمُ يَعُولُ شِفَاءَكُمُ فِيهَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ
لَكُمُ الطَّيْبَاتُ) وَقَالَ الْهُ مَنْ عَبُو اللَّهِ حَلَّاتُمَا أَبُو أَسَامَةً قَالَ أُخْبَرَنِي هِمَّامٌ عَنْ أَبِهِ عَنْ
عَائِثَةً رضى الله عنها قَالَتُ كَانَ النَّيْنِ صلى الله عليه وسلم يُعْجِبُهُ الْحَلُوا وَوَالْعِمَ لَلهِ عَلَى الْهُ عَلَى الْهُ عَلَى الله عَلَى الله عنها الله عنها الله عنه الموادِي عنى درجمة الباب مقصد : شيخ الحديث مولانا محمد زكريا وَيَنْ لَا فَرَانَى حِه مَصْرِت امام بخارى مُنْ عِنْ مَد رَبِي اللهُ عَلَى الْحَلَى اللهُ عَلَى اللهُ اللهُ عَلَى اللهُ اللهُ العَلْمُ اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ الل

حلوازمونز په عرف کښې څکلي نه بلکه خوړلې شي،ځکه چه هغه مائع نه وي.ترجمة الباب حلوانه مائع مراد ده چه هغه څکلې شي. لکه نقيع تعراونقيع زبيب اوشربت عسل وغيره. الايواپ،والالاچم:(۱۳۳۳ع)ه.وارشادالساري:(۱۳۳۳ع/۱۳۵۳ع،عبدةالقاري(۱۳۳۳ع)۱۹)

ادبوب والمراجع من ۱۳۰۶ و رساداتساری در ۱۳۶۳ س ۱۵ ۱۳۰۳ میدوات دامام زهری توانید د یو قول تشریح :

ڤُولُه وَقَالَ الزَّهْرِي لاَ يَحِلُّ شُرُبُ بُولِ النَّاسِ لِشِنَّةٍ تَغْزِلُ الأَنَّهُ رِجُسٌ: امام زهرى مَنْ فرمانى چەدخلقومتيازى څكل دسخت ضرورت په وخت كښې هم حلال اوجائزنه دى ځكه چەهغه ناپاكې دى اوالله تعالى ^{جَرَقات} فرمانى چەماستاسودپاره پاك څيزونونه

^{ً)} عمدة القارى (ج ۲ کُص ۱۹۰).]) الابواب والتراجم: (ج ۲ ص۹۷) _

حلال کړی دی. رنوناپاک څیزونه حلال نه دی، ددې قول متعلق شارحین دوه خبرې لیکی آن دامام زهری رئیځ کی دامام زهری رئیځ مسلک په دې مسئله کښې دجمهوروعلماء کراموخلاف دې، ځکه چه دجمهورعلماء په نیزاضطراری حالت کښې که درجس خوړولویاڅکلوضرورت پیښ شی نودهغې استعمال جانزدې. نومیته، دم اوخنزیرنجس دی، لیکن الله تعالی په قرآن کرې کښې فرمائی چه رقمن اضطرفرها و دلاماد فلاا شمایه دی

سبی ترسی په دین اصفر در و دو دام استیال و استیال استید امام زهری گرای په درخصتونو کنبی په قیاس باندی عمل کولو لهذا نصوص کنبی چه دکوم رجس تصریح ده، په هغی کنبی خوهغه درخصت قائل و و الیکن بول کنبی نه وو (۱) ددی خبری تائید ددی نه هم کیږی چه امام زهری گرای به سفر کنبی هم د عاشوری روژه نیوله. امام زهری گرای ته اووئیلی شوچه په رمضان کنبی خوپه سفر کنبی تاسوروژه نه نیوله. امام زهری گرای جواب ورکړو دان تعالى قال فی زمضان داعد قمن ایام اخری و ایس دالك نیستی نو امام زهری گرای جواب ورکړو دان تعالى قال فی دمضان داعد قمن ایام اخری و ایس دالك لعاشردادی

صضرت کنگوهی گیشی فرمائی چه دامام زهری گیشی په قول کښی دشدت حالت نه حالت اصطرار نه کم درجی اصطرار نه کم درجی والاشدت مراددی، اواضطرار نه کم درجی والاشدت کښی د اواضطرار نه کم درجی والاشدت کښی د متیازواستعمال د جمهورو په نیزهم جائزنه دی، نو حضرت گیشی فرمائی چه

قوله: لشرة تنزل، اراد بالشرة مادور. الاضطرار،فلا يخالف <b>قوله:قول الجمهور:ز؛داتعليق،عبدالرزاق،موصولانقل كړې دي.^{(م}

قوله: وَقَالَ الْهِنُ مَسْغُودٍ فِي السَّكَرِ إِنَّ اللَّهُ لَمُ يَبُعُلُ شِفَاءَكُمُ فِيمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ سك: دستناه كاف فتحوسه ودعجه الفترين شرار تورائ . .

<u>سكر:</u> دسين اوكاف فتحه سره؛دعجمولغت كښې شرابوته وائي. ^۲) دابن ابي شيبه روايت كښې ددې تعليق تفصيل راغلې دې چه يوصاحب حضرت عبدالله بن مسعود المائل لره سړې اوليږلو اوتپوس ئې اوكړوچه ددوائي په طورهغه استعمالولې شي، حضرت ابن مسعود المائل مذكوره جواب ارشاد اوفرمائيلوچه الله تعالى په حرامو ځيزونو كښې شفاء نه ده ايښودې اوشراب حرام دي. ۲٪

اً) عمدة القارى (ج ٣١ص ١٩١)__ ال ارداد الراح (8 - ١٧٥ - ٣٥٣)

^{])} ارشاد الساري 🗃 ج ۱۲ ص ۳۵۳)،وفتح الباري (۱۰ ص ۹۷)_

⁾ ارشاداساری :(۱۲ ص ۳۵۳)وفتح الباری (ج ۱۰ ص ۹۷)_

¹) لامع الدراری (ج ۹ص ۴۳۹)_ ّ ۲/ ارشاداساری :(۱۲ ص۲۵۳)وفتح الباری (ج ۱۰ ص۹۷) وعدة القاری (ج ۲۱ ص ۱۹۱)_

م ارشاداساری :(۱۲ ص۲۵۳)وفتح الباری (ج ۱۰ ص۹۷) وعدة القاری (ج ۲۱ ص ۱۹۱) $^{-1}$ (سا ۱۹۱) $^{-1}$ (سا ۱۹۱) و ساداساری (ج ۲۱ ص ۱۹۱) $^{-1}$

پو اشکال او د هغې جواب په دې باندې چااشکال کړې دې که په حلق کښې يو لقمه تيرولو د ډاره شرابونه سو انورڅه مانع څيزنه وې نو د شرابود ګوټ څکلوفقها ، کرامو اجازت و کړې دې چه دې سره لقمه تيره شي. ددې تقاضاداده چه علاج کښې هم ددې اجازت ورکړې شي. ددې جواب د اور کړې شوې دې چه علاج کښې دې سره شفاء يقيني نه ده او په مرئې کښې دانځتې لقمې تيرول تقريبا يقيني کيږي ، ددې وجې دواړوکښې فرق دې ()

تداوی بالخمر ادعلاج او داونی په طور دشراب استعمالول، دحضرات اخنافو په نيز جائز دی. معالم معالم بنا مغالم ماه معروم معروبانات معالم است است است معرف

په دې شرط چه ظن غالب داوی چه دې سره به افاقه وی. دلان الغه و د قلبه المحضور 1⁄3) لیکن که دافاقه په ظن نه وی نوبیا جائزنه دی. جو از دپاره داهم ضروری دی چه متبادل څه علاج میسرنه وی طبیب مسلم حاذق دعلاج دپاره شراب ښائی

دحضرت عبدالله بن مسعود گانتي دقول نه دسورة نحل آيت (فِيُهِ شِفَاءٌلِلنَّاسِ) طرفته ته اشاره ده چددعسل متعلق نازل شوې دې (۲)

قوله: كَانَ النَّبِي صلَّ الله عليه وسلم - يُعْجِبُهُ الْحَلُواءُ وَالْعَسَلُ: په دي كنبي دحلوانه هرخود خيزمراددې امام بيهقي په شعب الايمان كنبي دحضرت عائشه الله قول نظر كړې دې چه په دغې كنبي ددې وضاحت داشان شوې دې.

ركان يحب الحلواء ليس على معنى كثرة التشهى لها، وشدة نزاع النفس اليها وتانق لسنعة في اتخادها كفعل المالية والتمال منها فيلاجيدا فيعلم بذالك انها تعجيم)

⁾ ارشاداساری :(۱۲ص۳۵۳)وفتح الباری (ج۱۰ص۹۹)_

⁾ فتع البارى (ج ١٠ص ٩٩)_ الم فت الله ١٠ ١ م ١٩٥٠ (

⁾ فتع الباری (ج ۱۰ص۹۹)_) فتع الباری (ج ۱۰ص۹۹) ارشاداساری :(۱۲ص۲۵۳) الابواب والتراجم :ج۲ص۹۷)__

ک سورة العائدة : 4) را سورة العائدة : 4)

⁾ ارشاداساری :(۱۲ص۳۵۳) فتح الباری (ج ۱۰ص۹۹) وعدة القاری (ج ۲۱ص۱۹۱)_) ارشاداساری :(۱۲ص۳۵۳) فتح الباری (ج ۱۰ط۱۹)

يعني دحضورنبي اکرم تالئ خوږ څيزخوښ وو اوددې دا مطلب نه چې دحريصوپه شان په دې باندې په ئې حملې کولي بلکه ددې مطلب دا دې چه کله په حضورنبي اکرم تالئي ته خوږ څيز پيش شونوحضورنبي اکرم کالل بدهغه ډير په خوښه خوړولو،

داحديث په کتاب الاطعمه کښې هم تير شوې دې د)

10=بابالشِّرُبِقَابِمًا

(٥٢٩٢)حَدَّثَنَا أَبُونُعَيْمِحَدَّثَنَا مِسْعَرٌعَنُ عَبْدِالْمَلِكِ بْنِ مَيْسَرَةً عَنِ النَّزَالِ قَـالَ أَمّ عَل رضى الله عنه - عَلَى بَابِ الرَّحَبَةِ، فَشَرِبَ قَـالِمُا فَقَـالَ إِنَّ نَاسًا يَكُرَهُ أَحَدُهُمُ أَنْ يَشْرَبَ وَهُ قَامِمْ وَإِنِّى زَأْيُتُ النَّبِي - صلى الله عَليه وسلم - فَعَلَّ كَتَمَا زَأَيْتُمُونِي فَعَلْتُ.

(٥٢٩٣)حَدَّاثَنَا آدَمُ حَدَّثَتَا شُعَبَةُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مَيْسَرَةَ سَمِعْتُ النَّزَالَ بْنَ سَبْرَةَ يُحَدِّثُ عَنْ عَلِي-رضي اللهِ عنه-أَلَّهُ صَلَّى الظُّهُرَ ثُمَّ قَعَدَ فِي حَوَابِجِ النَّـاسِ فِي رَحَبَةِ الْكُوفَةِ حَمَّ حَفَرَتُ صَلاَةُ الْعُصْرِ، ثُمَّ أَتِي بِمَاءِ فَشَرِبَ وَغَسَلَ وَجْهَهُ وَيَدَيْهِ وَذَكَرَ رَأْسَهُ وَرَجُلَيْهِ، ثُمَّ قَامَ فَشَرَنَ فَضُلُهُ وَهُوَقَا بِمْ ثُمَّ قَالَ إِنَّ نَاسًا يَكُرَهُونَ الشُّرُبُ قَابِهًا وَإِنَّ النَّبِي -صلى الله عليه وسله-

(٥٢٩٤)حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَاصِمِ الأَحْوَلِ عَنِ الثَّغْمِي عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ شَرِبَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - قَامِمًا مِنُ زَمُزَمَ [ر: ١٥٥٤]

په ولاړه داوبو څکلو حکم . حضرت امام بخار*ی گنای* په دې باب کښې په ولاړه د اوبو څکلو جوازلره ثابيوي (۲) په ولاړه داوبوڅکلوسلسه کښې روايتونه مختلف دي. بعضو روايتونو كبني ممانعت واردشوې دې،اوبعضونه جوازثابت دېلاندې دواړه رنګه څو روايتونه فاكركولىشى.

ممانعت والا روایتونه ؛ چه په کوموروایتونوکښې نهی واردشوې ده،په هغې کښې یو څو لاندىذكركيري

🛈 په صحیح مسلم کښې د حضرت انس کاهی روایت کښې دی چه ۱ن لئبي تا ناچ وجوین الشهب قائما او پد بل طریق کښې الفاظ دی چه دانه دهی ان يشهب الرجل قائمان

۱) ارشاداساری : (۲۱ص۳۵۳) فتح الباری (ج۱۰ص۹۹)

[&]quot;) الابواب والتراجم :ج٢ص٩٧) عمدة القاري (ج٢١ص١٩١)_

آ). الحدیث اخرجه مسلم فی کتاب الاطعمة باب کراهیة الشرب قائما(ج۳ص۱۰۰)_ (رقم الحدیث : ٢٠٢٤). واخرجه اب داود في الاشربة باب الشرب قائما (رقم الحديث ٣٧١٧) واخرجه الترمذي في الاشربة باب ماجاء في النهي عن الشرب قانما(رقم الحديث ١٨٧٩) وابن ماجه الاشربة باب الشرب قائما (رقم الحديث ٣٤۶٧)_

هم په صحيح مسلم كښې دحضرت ابوهريره لائنځ روايت دې چه رقال رسول الله ئائنځ
 بريش،بن احدمنكم قائما قمن دس فليستة ندى

- حضرت امام احمدبن حنبل پُولئي دحضرت ابوهريره اللُّئيُّ يوروايت نقل کړې دې چه ددې الفاظ دی چه الويعلماللنۍ يشماب دهوتاته مالۍ بطنه لاستقاءين
- حضرت امام احمدبن حنبل گولئ دحضرت ابوهريره المئل روايت نقل كړې دې چه حضور نبى اكرم کلئ اوفرمائيل چه داقې االتئ، كړه. دڅه دوجې تپوس ئې او كړو نو حضور نبى اكرم کلئ اوفرمائيل چه ته داخوښوې چه پيشودې ستاسره او څكى هغه اووئيل چه نه، نو حضور نبى اكرم کلئ اوفرمائيل چه ته، نو حضور نبى اكرم کلئ اوفرمائيل چه رقد شهې معك من هواشهمنه : الشيطانيخ)
- ⑥ امام ترمذي ﷺ دجاروبن المعلى نه روايت نقل كړې دې چه دان النبي ﷺ نهي عن الشهب قائمار ً
- جواز والا روایتونه: لیکن بل طرفته ډیراحادیث په ولاړه باندې داوبو څکلوباندې دلالت کوی ۱۵ په ولاړه باندې داوبو څکلوباندې دلالت کوی ۱۵ په دې باب کښې ذکر کړی دی. ۱۵ مام ترمذی دحضرت عبدالله بن عمر الله عدیث نقل کړې دې دکتا ناکل علی عهد رسول الله
- امام ترمدی دحضرت عبدالله بن عمر تفاق حدیث نقل درې دې (دنه ناص علی عهد) رسون الله
   تریخ دندن نیشی و نشراب و نحن قیامی (*)
- حضرات خلفاء راشدین اونورجلیل القدرصحابه کرامو ݣ道高 نه په ولاړه اوبه څکل مروی
   دی. اوداچه په دې کښي هیڅ حرج نشته دې. (۲)
   حل دتعارض: داخبره تاسوته معلومه ده چه کله دڅه امرمتعلق متعارض احادیث جمع شی
- حلَّ دتعَارضُ : داخَبره تآسوته معلّومه ده چه کله دخه امرمتعلق متعارض احادیث جمع شی نوپه دې کښې عام طور درې طریقي اختیاروي ۞ نسخ ۞ ترجیح ۞ او تطبیق. حضرات محدثین په دې احادیثو کښې هم دادرې خبرې واني :
  - 🛈 نوابوبکرا ثرم احادیث جوازته په احادیث نهی باندې ترجیح ور کړې ده. اووئیلې دی چه ا
    - ً) 'صحيح مسلم كتاب الاشربة كراهية الشرب قائما (ج٣ص ١۶٠) (رقم الحديث: ٢٠٢6)_] مسند الامام احمد بن حنبل :(ج٢ص/١٨٣)_
      -) مسند الامام احمد بن حنبل: (ج٢ص٣٠١)_
  -) سنن الترمذى، كتاب الاشربة باب ماجاء فى النهى عن الشرب قانما (ج ٤ص ٣٠٠).(رقم الحديث: ١٨١١٨٩)) سنن الترمذى، كتاب الاشربة باب ماجاء فى النهى عن الشرب قانما):(ج ٤ص ٣٠٠) (رقم الحديث ١٨٩١)) سنن الترمذى، كتاب الاشربة باب ماجاء فى الرخصة عن الشرب قانما):(ج ٤ص ٣٠٠) (رقم الحديث ١٨٣١)) سنن الترمذى، كتاب الاشربة باب ماجاء فى النهى عن الشرب قانما):(ج ٤ص ٣٠٠) (رقم الحديث ١٨٨١)

حادیث دجواز داحادیث نهی په مقابله کښې اقوی او اثبت دی ()

احادیث نهی په احادیث دجواز سره منسوخ شوی دی، یعنی مخکښې په ولاړه د اوبو
 څکلو ممانعت وو .لیکن دې نه پس داممانعت منسوخ شو دفکان اخر الامرین من رسول الله کاله

الشرب قائماكماشي بقحجة الوداي

سمایات تومهه این خومه این این این این این این اور این این این دی چه اور این این این دی چه احادیث این این این ا احادیث جوازیه احادیث نهی سره منسوخ شوی دی یعنی مخکښې اجازت ووبیاهنه اجازت منسوخ شو ۲۰٫۱

بر در مسلوی سود دواړه قسمه احادیثو کښې تطبیق کوی، دا تطبیق په دوه رنگه دې الفي اکثر علما، کرامو په دوه رنگه دې دالف .... ائمه اربعه او اکثر فقها، کرام په دواړه قسمه احادیثو کښې تطبیق کوی او فرمانی چه احادیث نهی نه نهی تنزیهی مراد دی. چه دجواز منافی نه دی، یعنی په ولاړه اوبه څکل مکروه تنزیهی دی، او دنورواحادیثو په وجه ددې جوازدې (أ)

رب، ... امام طحاوى فرمائن چه احادیث نهی ضررطبی او احادیث جو از اباحت شرعیه باندی محمول دی. نوعلامه ابن عابدی ردالمختار کنبی فرمائی چه (دجنح الطحادی الی انه لاباس به دان النه به دان النه

یعنی اکّثروَوختونوکښی په ولاړه اوبه څکل مضرصحت وی، ددې وجې حضورنبی اکرم پنچ منع فرمائیلی ده وفهوامراد شادی طبی لائم کین

اله است والسيمي در الهوار و داوبو څکلوپه جواز او عدم جواز کښې دی. باقی په دې کښې هيڅ اختلافات په دې کښې هيڅ اختلاف نشته دې چه په ناسته اوبه څکل افضل دې او دحضور نبي اکرم په الم طريقه معتاد په ناسته اوبه څکل وو. (۲)

^{`)} فتح البارى :(ج ۱۰ ص ۱۰۳)_

^{ً)} فتح البارى (ج. ١ص١٦)_. وعون المعبود وشرح ابى داود. كتاب الاشربة باب في الشرب قانما) ج. ١ص (١٨١)_

⁾ فتح الباري : ﴿ ج ١٠ ص١٠٣) وعمدة القارى (٢١ ص١٩٣) او گورئ بذل المجهود شرح ابي داود: ﴿ج ١٥ ص ٥٠) أ) ارشادالساري :(١٢ ص٢٥٥) فتح الباري ﴿ ج ١٠ ص ١٠٤) وعمدة القاري ﴿ج ٢ ص ١٩٣)__

⁾ رد المختاركتاب الطهارة مطلب مباحث الشّرب قانما (ج ١ص٩٤)_) الابواب والتراجم : (ج ٢ص٩٧)_

[&]quot; قال ابن القيم في زادالمعادركان من هديه (ص) الشرب قاعداكان هديه المعتاد وصع عنه انه نهى عن الشرب قانما وصح انه امرالذي شرب قانما وصح به انه شهى عن الشرب قانما وصح انه امرالذي شرب قانما وصح بهنه انه شرب قانما وصح بهنه انه شرب قانما وصح بهنا الله فانه انما وقالت بل مبين أن النهى ليس للتحريم بل لارشاد وترك الاولى. وقالت طائفة لاتمارض بينها اصلا فانه انما شرب قانما للعاجة فانه جاء الى زمزم وهم يسقون منها فاستسقى فتناولوه الدلو فشرب وهوقاتم وهذا كان موضع الحاجة وللشرب قانما قات عديدة : منها أن لايحصل له فيخشى منه أن يبرد حرارتها ويشوشها وتسر النهوذ الى اسفل البدن بغير تدريج وكل هذا يضربالشارب واما أذا فعله نادرا اولحاجة لم يضره (زدالمعادج ٤٠٠)_

ټوله. حَنَّاثَنَا أَبُونُعُيْمِ: حضرت على اللَّئُو لره په الرحبه كښې اوبه راوړې شوې نو هغوى په ولاړه اوبه اوڅكلې. اووې فرمانيل چه بعضې خلق په ولاړه اوبه څلكولره مكروه دى. حلانه ما حضورنبي اكرم گلا ليدلي ووچه څنګه تاسوماګورئي.

قوله: بَابِ الرَّحَبَةِ : (رحمة) صحن او انگرته و انى، دلته ددې نه د کوفي د مسجد صحن مراد دى. أن لکه خنگه چه دباب په دويم حديث کښي ددې تشريخ شرېده دباب په دويم حديث کښي ددې تشريخ شرېده دباب داحديث حضرت اما م بخاري رُوهني دلته په رومبي ځل ذکر کړې دې. (ز

قوله قَالَ شَرِبَ النَّيِي صلى الله عليه وسلم قَابِمًا مِنْ زَمُزَمَ: دزمزم دُكلومتعلق دحرات علماء كرامودري قولونه دي

ن د بعضویه نیزدعامو اوبوپشان زمزم هم په ناسته څکل افضل دي. حضورنبي اکرم کلی چه په ولاږه آب زمزم څکلې وې. هغه دبیان جوازدپاره وو .یادازدحام اورش دوجې نه وو . ۲

بعضې علماء کراموپه ولاړه اوپه ناسته اوبه څکلوکښې اختيار ورکړې دې يعنی دهغوی په نيزدواړه طريقې برابرې دی هيڅوک ديوبل نه افضل نه دی. ()
 لیکن داکثروعالمانو په نيززمزم په ولاړه څکل افضل اومـــتحب دی. (⁶)

ن د زمزم څکلوپه آدابو کښې يودادې چه د قبلې ته مخ کړي او څکي دې

© دويم داچه په دريوسالانانو كښې او څكى، او هرځل دې شروع په بسم الله سره او آخر كښې دې الحمد لله وائي.

وريم داچه ښه په مړه دې څکی.يوحديث کښې رازی چه راية بيتنا وېړن البنانقين انهم
 لايتنلمون من زمزم٪)

در مرت و ترکیب درمزم دڅکلوند مخکښې مشهور اومجرب دادي چه کومه دعااوغوښتلې شي نوهغه

) ارشادالساری :(۱۲ص ۳۵۶) وعمدة القاری (ج۲۱ص۱۹۲)_

) (۵۲۹۲) الحدیث اخرجه ابوداودفی الاشریة باب الشرب.قانما: (ج۳۳ص۱۳۶۶(رقم الحدیث ۲۷۱۸)_ واخرجه الترمذی فی الشمائل باب ماجاء فی صفة شرب رسول الله (ص) ۱۸۳(رقم الحدیث ۲۱۱۰) واخرجه النسانی فی کتاب الطهارة باب صفة الوضوء من غیرحدث (ج۱ص۹۳) (رقم الحدیث ۱۳۳:__) خصائل نبوی (ص) شرح شمائل نرمذی :۱۱۲)_

) ردالمختار :كتاب الطهارة مطلب في مباحث الشرب قائما :ج ١ص٩٥)_

⁸) دادحضرت ابن عباس المُنْظِئر روايت دى.هغوى فرمانى جه (اذشربت منها فاستقبل القبلة واذكراسم الله وننفس ثلاثا. وتضلع منها.فان فرغت منها فاحمدالله فان رسول الله (ص) قال :اية بيننا وبين المنافقين انهم لايتضلعونمن زمزم (مستدرك للامام حاكم الشرب من زمزم وادبه :(ج١ص٤٤٣) وسنن البيهقى باب سقاية ال^{حاج}ج والشرب منها ومن ماء زمزم (ج٢ص١٤٧)_

﴾ أوكورئ فتح القدير كتاب العج : ج٢ص٤٠٠. ومعارف السنن كتاب الحج (ج٤ص٢٧٤)_

قبلېږي ډيروعلماء كرامودخپلودعاګانودقبوليت په دې موقع ذكركړې دې 🖒 په يومرفوع حدیث کښې هم راغلی دی چه رماء زمزم علی لباش په له)

دزمزم فضيلت باندې يوحديث هم دحضرت ابن عباس الشيئ نه منقول دې اخيرماءعلى وجه

الارض ماء زمزم فيه الطعم وشفاء السقم ()

خپلوکورنواوَعلاقوته دزمزم اوړو هم په سنن ابن ماجه کښې دحضرت عائشه ﷺ نه يوحديث منقول دي. (انهاكانت تعمل من ماء زموم و تخبران رسول الله تَرْيُمُ كَان يحمله) ﴿)

ف**َانَد**ه ۚ حضرتَ حافَظ ابن حجرﷺ فرّمائی چه مادطلب حدیث په ابتدائی دورکِښی دزمزم څکلو په وخت کښې د عاکړې وه چه ماته دې په حفظ حدیث کښې دحافظ دهميي پيمولي په شُان حافظه عطاء شي، بياتقريباً شُل كاله پس مأدزمزم څكلوپه وخت كښې دحافظ دهبي ﷺ نه

هم دلوئ مرتبي موندلو دعا كړې وه، «وارجوالله ان انال ذالك منه يژه . د دې نه روستوعلما، كراموليكلى دې چه دحضرت حافظ ابن حجر پَرَ~~َيْشَادِ~~ حافظه دحضرت ذهبي مينيه نه ډيره په وړاندې تلې وه (^۲)

حضرت امام بخارى ريه الله كتاب الحج كنبي دماء زمزم مستقل باب رباب ماء ماجاء زمزم قائم کړې دې، اوهلته ئې حديث ذکر کړې دې، 🖔

دلته دانشربه مناسبت سرَّه ددي متعلق خُوْخبرِي بيان شوي دي.

١٤-بابِمَنُ شَرِبَوَهُوَوَاقِفٌ عَلَمٍ ﴿ بَعِيرِهِ

(٥٢٩٥) حَدَّثَنَا مَالِكُ بُنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبُدُ الْعَزِيزِ بُنُ أَبِي سَلَمَةً أَخْبَرَنَا أَبُوالنَّهُ مِعَنُ عُمُيْهِ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسِ عَنَّ أُمِرْالْفَضِّلِ بِنْتِ الْحَارِثِ أَفَّهَا أَرْسَلَتُ إِلَى النَّبِي -صلى الله عليه وسلم-بِقَدَحِلَبَنِ،وَهُوَوَاقِفٌعَشِيَّةَعَرَفَةً،فَأَخَذَبيدِهِفَشَرَبَهُ.

زَادَمَالِكٌ عَنْ أَبِي النَّضْرِ عَلَى بَعِيرِةِ. [ر: ٥٧٥]

⁽⁾ سنن ابن ماجه کتاب المناسک باب الشرب من زمزم) ج۲ص۱۰ ۱۸)_ (رقم الحدیث:۳۰۶۲). واحتلف الحفاظ فيه فنهم من صححه ومنهم من حسنه ومنهم من ضعَّفه وقد اخرجه الحاكم في المستدرك من طريق ابن عباس لْتُلْثُوْ وقال :هذا صحيح الاسناد وقد ذكرالعلماء انهم جربوء فوجدوه كذالك (تعليقات ابن ماجه للشيخ محمد فواد عبدالباقي : ج٢ص١٨٠)_

[&]quot;) مجمع الزواندباب في زمزم :ح٣ص ٢٨۶ وقال رواه الطبراني في الكبير ورجاله ثقات)

[&]quot;) ردالمختار :كتاب الطهارة مطلب في مباحث الشرب قائما :ج ١ص٩٥)_ أ معارف السنن كتاب الحج (٢ص٢٦٤) وفتح التقدير كتاب الحج. فصل ماء زمزم (ج٢ص٠٠٤)_

مقدمة لامع الدراي الفضل الرابع) ج اص ٤ ٣٩)_

مُ كتاب الحج)رقم الحديث :١٤٣٤)_

⁽⁾ عبدة القارى: ج ۲۱ص ۱۹۶)، وفتح البارى :(ج ۱۰ ص ۱۰۵)_

دحضرت امام بخاری پینیم مقصد دا دې چه ځناور وغیره باندې سوریدل او اوبه څکل دحدیث نه ثابت دی. ( )

14=بأبالأَيُمَنَ فَالأَيْمَنَ فِي الشُّرْبِ

(۵۲۷۷مَخَنَّتَنَا إِمْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِى مَالِكٌ عَنِ اَبْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنْسِ بْنِ مَالِكِ رضى الله عنه أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم أَتِى بِلَبْنِ قَدُ شِيبَ بِمَاءٍ، وَعَنْ يَمِينِهِ أَعْرَابِى وَعَنْ شِمَالِهِ أَبُوبَكُو، فَشَرِبَ أُمَّا عُقلى الأَعْرَابِي، وَقَالَ «الأَثْمَنَ الأَثْمَنَ». (، ٢٢٢٥

قوله:الايمنفألايمن:

نعوي توکیب د دالایس فالایس، ترکیب نحوی کسی دوه احتماله دی

۱۵ دامبتداء کیدویه وجه مرفوع دې، اوددې خبرمحذوف دې، فاء عاطفه دې. اوترکیبی
 عبارت دې، (الایمن احق الشهب شمالایمن احق)

 دادواړه د فعل محذوف دمفعوليت دوجې نه منصوب دی (ای اعط الايمن شم الايمن ن دحضرت امام بخاری مُرَائِدُ مقصد دا دې چه په اوبو څکلوکښي به دښی طرف نه شروع کيږی داحکم په اوبو او نورومشروبا تووغيره ټولوکښی شامل دي ()

دا مهم په (بو وروروسسروب و و عبره سبې ساس دې ،) د د خاص کړې دې . لیکن د حضرت امام مالک گونلځ نه مروی دی چه هغوی داحکم اوبو سره خاص کړې دې . لیکن حافظ ابن عبدالبرگونلځ فرمائی چه دحضرت امام مالک گونلځ نه داروایت نه دې ثابت . (اوبو شروع کولو کښې د نبی طرفنه ابتداء کول دجمهور علماء کرامو په نیزمستحب دی . اودعلامه ابن حزم په نیزواجب دی . (مهم هرمائی چه «التیامن الاکل والشرب وجمیع الاشیامن السنن دکان رسول الله تایا پیمیالتیامن استفعار منه بهاش ف الله عزوجل به اهل الیمین کې .

١٨=باب هَلَ يَسْتَأْذِنُ الرَّجُلُ مَنْ
 عَنْ يَمِينِهِ فِي الشَّرْبِ لِيُعْطِى الأَكْبَرَ.

(٥٢٩٧) حَدَّثَنَا إِنْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكَّ عَنْ أَبِي حَازِمِيْنِ دِينَا دِعَنْ سَمُلِ بْنِ سَعْدٍ-رضى الله عنه-أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم-أَتِي بِثَمَارٍ فَثَمَرِبَ مِنْهُ، وَعَنْ

) دمذکوره ترکیبونودپاره اوگورئی :عمدة القاری :(۲۱ص۱۹۵) . وارشاد الساری (ج ۱۲ص۳۵۳)_) فتح الباری :ج ۱۰ص۱۰۶، وعمدة القاری : ج ۲۱ص۱۹۵، والایواب والتراجم : ج ۲ص۹۷)_) فتح الباری :ج ۱۰ص۱۰۶، وعمدة القاری : ج ۲۱ص۱۹۵، والایواب والتراجم : ج ۲ص۹۷)_) فتح الباری :ج ۱۰ص۱۹۰، وعمدة القاری : ج ۲۱ص۱۹۵، والایواب والتراجم : ج ۲ص۹۷)_) عمدة القاری : ج ۲۱ص۱۹۵)) ارشادالساری :(۲۲ص۳۵۷) فتح الباری (ج ۱۰ص۱۶۰) وعمدة القاری زج ۲۱ص۱۹)_ يَمِينِهِ عُلاَمٌوَعَنْ يَسَارِوالأَمْيَاحُ, فَقَالَ لِلْغُلاَمِ «أَتَأْذَنُ لِي أَنْ أَعْطِى هَؤُلاَءِ». فَقَالَ الْفُلاَمُ وَاللَّهِ يَارَمُولَ اللَّهِ لاَأُورُ مِنْصِيمِي مِنْكَ أَحَدًا. قَالَ فَتَلَّهُ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم - فِي

حضرت امام بخاری گولئه په ترجمة الباب كښې فرمائي چه آيا سړې دخپل ښې طرف والا سړى نه ددې خبرې اجازت اخستې شي چه مخكښې مشر سړى نه اوبه څكلولره وركړى په روايت كښې دى چه دحضورنبي اكرم يوطرفته يوكم عمره هلك ناست وو . اوبل طرفته

ئي دزيات عمر والاخلق وو . دغلام نه حضرت ابن عباس الله مراد دي. اواشياخ نه حضرت خالدېن وليد وغيره مراد دي ،`،

يو تعارض اودهغي حل : دحديث باب په ظاهره دحضرت ابن عباس ﴿ الشُّو دحديث سره تعارض دې لکه ابويعلى قوى سندسره نقل کړې دې په دې کښې دى چه کان رسول الله کالله اقاسان الله تال الله تال : ابدؤابالاكبرين

ددې جواب ورکړې شو چه داحديث په هغه حالت باندې محمول دې.کله چه ټول خلق ناست وى يُعنَى بْنَى طُرِفْتُه يالى طرفته ناست وى نوداسي صورت كبني شروع دمشرنه پكارده ليكن كه خلق ښي اوكس طرفته ناست وى نوبياايمن احق دې. اګرچه وړو كې وي (٪)

قُ**ول**ه: فَتَلَهُ : درتل، معنى اينبودل دى علامه خطابى رُرَاهَ فرمائى چه رتل، دشدت سره ا پښودلو ته وائي رئ علامه عيني گينت فرمائي چه دواصله من الرمى على التل و هوالمكان المرتفع العالى ثم استعمل فى كل شئ يومى به وفى كل القامي ثيعنى ددې اصل معنى په او چته باندې څه څيز ويشتل دى. ليكن دې نه پس مطلقا دڅه څيزويشتلو دپاره استعمال شوه.

19=بأبالُكَرْءِ فِي الْحَوْضِ

[٥٢٩٨] حَدَّتْنَا يَعْيَى بُنُ صَالِيمِ حَدَّتْنَا فُلْيُعُرُبُ سُلْمُّانَ عَنْ سَعِيدِبُنِ الْحَارِثِ عَنْ جَايِدٍ بُمِن عَبْدِاللَّهِ - رضى الله عنهِما - أَنَّ النَّبِي - صلى الله عليه وسلد - دَخَلَ عَلَى رَجُلِ مِنَ الْأَنْصَادِ وَمَعَهُ صَاحِبٌ لَهُ، فَسَلَّمَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- وَصَاحِبُهُ، فَرَدَّ الرَّجُلُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ بِأَبِي أَنْتَ وَأَمِّى. وَهُي سَاعَةٌ حَازَةٌ، وَهُو يُحُوِّلُ فِي حَامِطٍ لَهُ- يَقْنِي الْمَاءَ- فَقَالِك النَّبِي-صلى الله عليه وسلَّم-«إنْ كَانَ عِنْدُكَ مَاءٌبَاتَ فِي شَنَّةَ وَالِأَكَرَعْنَا». وَالزَّجُلُّ

انتح الباری (ج ۱۰ ص ۱۰۷) وعمدة القاری (ج ۲۱ ص ۱۹۶)_) فتح الباري (ج١٠ص١٠٧) وعمدة القاري (ج١١ص١٩٣)_

^{ً)} فتحَّ الباري (جَ١٠ص١٠) وعمدة القارى (جَ٢١ص١٩٤)_ اً) فتح البارى (ج١٠ص١٠٧) وعمدة القارى (ج٢١ص١٩۶)_

د) الابواب والتراجم)ج٢ص٩٩). و فتح البارى (ج٠١ص١٠٧)

يُوْلُ الْمَاءَفِى حَابِطِ فَقَالَ الرَّجُلُ يَارَسُولَ اللَّهِ عِنْدِى مَاءُ بَاتَ فِي شَنَّةٍ. فَانْطَلَقَ إلَى الْعُرِيشِ فَكَبَ فِى قَدَسِمَاءُ فُمَّ حَلَبَ عَلَيْهِ مِنْ دَاجِي لَهُ، فَشَرِبَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - ثُمَّ أَعَادَ، فَشَرِبَ الرَّجُلُ الَّذِي جَاءَمَعُهُ. ار ٢٩٠٥ م

حدیث نه دترجمة الباب ثبوت درکرع، معنی لغت کښې څه څیز سره خله لګول، او او به څکل بعضې په چونګ اوبو څکلو ته ،کرع، وائی ددې باب نه حضرت امام بخاری پښتي خله لګول اوحوض نه داوبو څکلوجواز ثابتوی نو په حدیث کښې دی چه روّالاً کړمنک الفاظ په دې باندې دلالت کوی. البته په حدیث کښې دحوض ذکر نشته دې حضرت حافظ ابن حجر پښتي فرمائی چه په باغ کښې اوبوورکولووالا صحابی شاید هلته دیوکوهی نه اوبه راویستلی. اویوحوض کښې نې جمع کولې اوبیا ئې ددې حوض نه دباغ مختلفواطرافو ته خورولې ، (۱) داشان اګر چه صراحتاد حوض ذکر نشته لیکن کنایتاددې ذکردې.

بهرحال حَضّرت ّحافظ ابنّ حَجْرِيَّا الله دامكانيّ خبره ارشأد فرمائنّي چه دې نه دحديث مناسبت دباب سرد بالكل واضح كيږي

اُوداهم وتيلې شی چه عام طُورد (کرع) ضرورت حوض وغيره کښې پيش کيږي. اګرچه په حديث کښې مطلقا د کرع، ذکرنشته دې ليکن امام بخاری پُوه دخلقو دعادت او ددې فعل عمومي وقوع پيش نظرترجمة الباب کښې ال الحوش)اضافه کړې ده. والله اعلم.

٢٠=بأبخِدُمَةِ الصِّغَارِ الْكِبَارَ

(٥٢٩٩) حَنَّاتَنَا مُسَدِّدٌ مَذَّ تَنَا مُعُتَمِرْعَنَ أَبِيهِ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا-رضى الله عنه - قَالَ كُنْتُ قَالًا عَنَى الله عنه - قَالَ كُنْتُ قَالًا عَلَى الْحَى أَنْشِهِمُ - مُمُوعَتِي وَأَنَا أُصْغَرُهُمُ - الْفَضِيحُ، فَقِيلَ حُرِّمَتِ الْخَبُرُ فَقَالَ أَجُوبَكُوبُنُ أَنْسَ وَكَانَتُ مُرْمُهُمُ . فَكَانًا أَنُوبَكُوبُنُ أَنْسَ وَكَانَتُ مُرْمُهُمُ . فَكَانًا لَهُ اللهِ عَلَى أَنْدُ اللهِ عَلَى أَنْسَ يَعُضُ أَصْعَابِي أَنَّهُ سَمِعَ أَنْسًا يَقُولُ كَانَتُ مُمْرَهُمُ لَمُ اللهُ عَلَى الله عَلَى اللهُ اللهُ عَلَى اللهُ اللهُ عَلَى اللهُ اللهُ اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ ع

دحضُرت امام بخاری گیشتمقصد دادې چه وړو لره پکاردی چه دلویوخدمت اوکړی او د خدمت یوصورت داکپیدیشی چه واړه دې لویوته اوبه ورکړئ لکه څنګه چه حدیث باب کښې حضرت انس کانتو دټولونه وړوکې وو. اوساقی جوړشوې وو. حضرت امام بخاری گنتو دترجمة الباب الفاظ عام اوساتل.دشراب وغیره قیدئې اونه لګولو دعام تحت خاص چونکه پخپله رازی.ددې وجې ددې قید ضرورت پاتې نشو.

٢٦=بأبتَغُطِيَةِ الإِنَّاءِ

١٠٠١ حَدَّنَنَا إِسْحَاقُ بُنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا رَوْمُبْنُ عُبِيَادَةً أَخْبَرَنَا ابْنُ جُزَيْمٍ قَالَ أَخْبَرَنِي

^{ٔ)} عمدة القارى (ج۲۱ص۱۹۷)_

عَظَاءُ أَنَّهُ سَمِعَ جَارِدُونَ عَبْدِ اللَّهِ - رضى إلله عنهما - يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه حِينَينِ، فَإِذَا ذَهَبَ سَاعَةٌ مِنَ اللَّيْلَ فَحُلُّوهُمْ، فَأَغْلِقُوا الأَبُوابَ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ، فَإِنَّ الشَّيْطَارَ بَ لاَ يُفْتَحُ بَاتًا مُغْلَقًا، وَأُوكُوا قِرَبَكُمْ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ، وَخَيْرُوا آنِينَتَكُمْ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ، وَلَوْ أَنْ تَعْرُضُواعَلَيْهَا شَيْقًا وَأَطْفِئُوا، مَصَابِيعَكُمْ».

١٧-١٥٣٠ حَدَّثَتَامُوسَى بُنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَتَاهَبَّامٌ عَنْ عَطَاءِ عَنْ جَابِرِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم- قَـالَ «أَطْفِتُوا الْمَصَابِيحَ إِذَا رَقَكْ تُمُّ، وَغَلِقُوا الأَبْوَابَ، وَأَوْكُوا الأَسْقِيَةَ، وَخَيْرُوا الطَّعَـ أَمُوالشَّرَابَ-وَأُحْسِبُهُ قَالَ-وَلَوْبعُودِ تَعُرُضُهُ عَلَيْهِ ». [ر: ٣١٠٤]

حضرت جابر اللَّمْنُ نه ورايت دې چه حضورنبي کريم اللَّيْمُ فرمائيلي دي چه کله دشپې تياره راشی اومانبام شی نوخپل بچی بهرمه پریږدئی، ددې وجې چه پهدې وخت کینیې شیطانان خوريږي،بيا چه کله دشپې يوحصه تيره شي نودې لره پريښودې شي، دالله جَلَّا نُوم واخلي اودروازې بندې ګړئی ځکه چه شیطانان بندې دروازې نه پرانیزې دمشکیزې خوله یاسرپه بسم الله سره بنده وئ،لوښولره هم ددې په لنډوالي باندې څه څیزایږدئ اوخپل چراغونه

(مشعلونه) مړه کوئ،(چه هسې نه دهغې نه دشپې په کور کښنې اور اُولگی). دماښام په وخت کښې د ماشومانو دکور نه دبهر وتلو حکم :

قوله <u>فَكُثُوا صِبْيَالَكُمُ :</u> يعني بچي دماښام په وخت كښي دبهروتلونه منع كوئي. ځكه چه په دې ~~وخت کښي کوم شيط~~انان ګرزي،هغوي بچوته نقصان رسولې شي، علامه ابن بطال مريد فرماني : (خش تاييم على الصبيان عند انتشار الجن ان تلم بهم فتصمعهم فان الشيطان واعطاء الله تعالى قوة عليه واعلمنا رسول الله ان التعوض للفتن مبالايبتنى وان الاحتراس منها احزمر على ان ذالك الاحتراس لايردقدرا ولكن يبلغ النفس عذرها ولئلا يتسبب له اليشطان الى نوم نفسه في التقميرين

يعنى شيطان ته الله تعالى يوقوت ورکړې دې، ددې وجې حضورنبي کريم ناه د جناتو د انتشار په وخت کښي دخدشي اظهار کړې دې، فتنونه دېچ کيدودپاره حضورنبي اکرم ناه مونږ ته تعليم راکړې دې چه څه په تقدير کښي ليکلي شوي وي، اګرچه داشان حفاظت سره تقديرنه بدليري بياهم دروستو پريشانئ او كوتاهي نه دبچ كيدو دپاره داضروري دي

قوله: وَأَوْكُوا قِرَبَكُمْ : إِداكِي دباب افعال نه دې، ددې معنى ده چه ديوڅيزوغيره رسئ سره تړل، رقرب د رقربة، جمع دې مشكيزې ته وائي.

رولوان تعرضواعليها شئيا) شهط دې (جزاء لکان کافيا) محذوف دي. (٢)

^{) :}عمدة القارى :(٢١ص١٩)_، وارشاد السارى (ج ٢٨ص ٣٥٩)_ ً) عمدة القارى :(٢١ص١٩٧)_

. عَلامه عينى بُوَخِيَّ فرمائى چه ﴿ ووانها امريالتغطية لان في السنة ليلة ينزل فيها وباء وبلاء لايهوباناء حكشوف الانزل فيه من ذالك والاعاجه يتوقعون ذالك في كانون الاولى\'

مسور پهنې حضورنبي کريم نځې دلوښود پټولوحکم په دې وچې ورکړې دې چه په کال کښې يوه شپه داسي رازې چه په هغې کښې وبا ، نازليږي اوهرناپټوشوي لوښي کښې داخليږي.

قوله وَأُطْفِتُوا ، مَصَابِيحَكَمْ : رمماييم دمصباح جمع ده چراغ وغيره مره كولوحكم ددې وجې دې چه هغه داوده كيدونه پس داوردلگيدوسبب جوړيديشي په مسجدونووغيره كنې چراغ اومشعلونه آويزنده كولي شي، هلته هم كه داورلگيدوانديښنه وى نوهم داحكم دې چه هغه دې مره كړې شي كنې نه را

دېأب په آخری روایت کښې دراسقیة، لفظ راغلې دې. داد(سقا،، جمع ده، داوبووغیره مشکیزې تهوانۍ(۲)

٢٢=بأباخُتِنَاثِ الأَسُقِيَةِ

(٥٣٠٢) حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِنْ عِن الزُّهُونِ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بُنِ عَبْدِ اللَّهِ بُن عُتْبَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدِ الْخُدُونِ- رضى الله عنه - قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - عَن الْحِتَا إِنْ الْأَسْتِيَةِ. يُعْنِي أَنْ تُكُنِّرُ الْمُؤَامُ الْمُثْمِّنِ مِنْهَا.

(۵۳۰۳) حَذَّثَنَا مُحُمِّدٌ بِنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرْنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرُنَا يُولُسُ عَنِ الزَّهْدِي قَالَ حَدَّثِنِي عُبَيْدُ اللَّهِ مِنْ عَبْدِ اللَّهَ أَنَّهُ سَمِمَ أَبَّاسَعِيدِ الْخُدْرِي يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم-يَثْمَى عَنِ اخْتِنَا إِثَالِمُنْقِيَةَ. قَالَ عَبْدُ اللَّهِ قَالَ مَعْمَرُ أُوْعَيْرُهُ هُوَالثَّرُبُ مِنْ أَفُولِهِمَا.

⁾ عمدة القارى :(٢١ص٢١)_. وارشاد السارى (ج ٢٢ص ٣٦٠)_

^{ً)} عمدة القارى :(٢١ص١٩٨)_

^{) (}۲۰۲۵) الحديث اخرجه البخارى ايضا فى هذا الباب (رقيم الحديث ۵۳۰۳) واخرجه ابوداود فى الاشربة باب فى اختناث الاسقية (رقم الحديث ۳۷۲-۳۷۷) واخرجه الترمذى فى الاشربة باب ماجاء فى النهى عن اختناث الاسقية ج £ ۲۰۲۵) رقم الحديث ۱۸۹۰) واخرجه ابن ماجه فى الاشربة باب اختناث الاسقية : ح ٢ص ١٦١ ارقم الحديث ٢٤١٨) واخرجه مسلم فى الاشربة باب اداب الطعام والشرب واحكامها:عليه • ۴۰ (وقم الحديث ٢٠٢٣)_

⁾ ارشادالساری :(۱۲ص ۳۶۱) فتح الباری (ج ۱۰ص ۱۱۰) وعدد القاری (ج ۲۱ص ۱۹۸)_

په مشکيزه باندې خوله لکول اودهغې نه منع کولوکښې حکمتونه : مطلب دادې چه دمشکيزې پ سسیر د بسی عود مهون و سب کار در در در کار منع فرمائیلی ده. دری وغیره خله ارول اوددې نه اوبه ځکلونه حضرت نبی کریم کار منع فرمائیلی ده. دری ممانعت محديثنو ډيرمصلحتونه بيان فرمانيلي دي

① په دې کښې اوبه د ضرورت نه زياتې استعماليږي او د اوبو ضائع کيدو خد شه وي (\.

🗨 په کپړو وغيره باندې دتويدوقوي انديښنه وي 🖒

🥏 زيات مقدار كښې اوبه حلق اوخيتي ته ورزي اودې ته نقصان رسيديشي حلق اومعد,

دواړودپاره دادنقصان باعث کیدیشي رأ، ٠ اکثروپه مشکيزه وغيره کښې چينجي وغيره وي. چه نيغ په نيغه ددې سري، خلې ته

تلې شي دا چينجي و غيره، دې و چې حضورنبي کريم تاهم ممانعت فرمائيلې دې د ، د دواؤ حديثونو په مينځ کښې تعارض اودهغې جواب : البته په دې باندې ديو حديث نه اشکال کيديشي. لکه څنګه چه امام ترمدي په شخه په شمائل ترمذي کښې او حضرت امام احمدين

حنبل ﷺ په مسند احمدکښې نقل کړې دې. (ان النبی ﷺ دخل علی امرسلیم وقریة معلقة نشرب

په ظاهره دواړوحديثونوکښې تعارض دې. ددې مختلف جوابونه ورکړې شوی دی

🛈 دممانعت والااحاديث دغټومشكومتعلق دي. چه دهغې دهانه زياته وي اوفراخه اوكشاده وي اودحضورنبي اكرم نرلي عمل دوړو مشكونومتعلق دې.چه دهغې دهانه تنګه وى اوپه دې كښې ذكرشوى داكثرنقصان آنديښّنه نه وى ﴿ ۗ ﴿

ودمهانعت تعلق دوام اوعادت سر ددې چه داشان مشکو سره خله نزدې کولوعادت نه دې پکار په دې کښې علاوه په خله کښې په مزه مزه بدبوپيداکيږي اودنبي کريم گريم گريم عمل کله دبيان جوازدپاره وو ن

🕝 داباحت تعلق ضرورت احتياج سره دې،لکه دڅکلو دپاره څه وړو کې لوښې نه وي او

۱) فتح الباری (ج۱۰ص۱۱) وعمدة القاری (ج۲۱ص۲۰۰)_

) وشَرح الطيبيّ.كتاب الاطعمة باب الاشربة :ج٨ص١٨٤). وفتح البارى : ج١٠ص١١]_

عمدة القاري (ج٢١ص٢٠) وشرح الطيبي.كتاب الاطعمة باب الاشربة :ج٨ص١٨٤). وفتح الباري :

) عمدة القارى (ج٢١ص١٩٨) وشرح الطيبي.كتاب الاطعمة.باب الاشربة :ج٨ص١٨٤). وفتح البارى :

ج ١٠ص١١٦) ومرقاة المفاتيح كتاب الاطعمة باب الاشربة :ج٨ص٢١). (م شمالل الترمذي باب ماجاء في صفة شرب النبي (ص) ١٤ومسند الامام احمد بن حنبل (ج٣ص١١٩)_ ") عمدة القارى (ج٢١ص١٩٨) وشرح الطيبي.كتاب الاطعمة باب الاشربة :ج٨ص١٨٤). ومرقاة المفاتيح

كتاب الاطعمة،باب الاشربة :ج٨ص٢١٤). وفتح الباري : ج٠١ص١١١) _ ') شرح الطبيع.كتاب الاطعمة.باب الاشربة :ج٨ص١٨٤). ومرقاة المفاتيح كتاب الاطعمة.باب الاشربة

:ج۸ص۲۱۶). وفتح الباری : ج۱۰ ص۱۱۲) <u>.</u>

دممانعت تعلق عام حالات سره دي. ١

چ بعضو حضراتو وئیلی دی چه داشان او به څکل مخکښې مباح وو ،لیکن بیااحادیث دنهی دا اباحت منسوخ کړو

مهابعت نعتی سم کرت سره دې . . . ۱ احادیث نهی په نهی تنزیهی باندې محمول دي. او ددې عمل دبیان جواز دپاره وو . نهی تنزیهی اوجواز دواړه جمع کیدیشی ترجیح ور کړې شوې ده ځکه چه هغه قول دی او دفعل نه ثابتیږي د . . .

٣٣= بأب الشُّرُبِ مِنُ فَمِر السِّقَاءِ

حضرت امام بخاری گُوهٔ و ومبي ترجمه داختنات عنوان سره قائمه کړې چه ددې معنی ده دمشکيزه خوله اړول او دلته رالشمې مِن قم السِّقالي فرمائی او اشاره کوی چه په حدیث کښې وارد شوی نهی چه صرف اختنات سره خاص نه ده. بلکه عام ده. د بعضو لوښوسرونه نه شی اخوا کولي. دحضرت امام بخاری گُهه مقصد دادې چه دادسې لوښونه اوبو څکل هم په نهی کښی داخل دی . ( )

. ﴿ ٥٣٠٤ عَنَّ ثَتَا عَلِى بُرُ عَبُي اللَّهِ حَنَّ ثَنَا سُفْيَانُ حَنَّ ثَنَا أَيُّوبُ قَالَ لَنَا عِكْرِ مَةُ أَلاأُخْبِرُكُمْ بَأَشْيَا وَقِصَارِ حَذَّ ثَنَا بِهَا أَبُوهُو يُوَ قَنَهَى رَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - عَنِ التُّمْبِ مِنْ فَمِهِ الْقِرْبَةِ أُوالبَقَاءِ وَأَنْ يُمْنَعَرَ جَارَةُ أَنْ يُغْرِزَ خَبَبُهُ فِي دَايِةٍ.

[٨٠٠٥] حَدَّاتَنَا أَمُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا إِمْمَاعِيلُ أَخْبَرُنَا أَلْوِبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ أَبِي هُرِيُرةً - رضى الله

عنه- مَهُ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- أَنْ يُشْرَبُ مِنْ فِي السِّقَاءِ.

(۵۳۰۷) حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بُنُ زُرَيُعٍ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنُ عِكْرِمَةً عَنِ ابُنِ عَبَّاسٍ -رضى الله عنهما -قَالَ نَهَى النَّبِي -صلى الله عليه وسلم -عَنِ الشَّرُبِ مِنْ فِي البِّقَاءِ. رواى ته په قربه اوسقا كنبي شك دي، ددواړو په مينځ كنبي فرق دادې چه قربه صرف اوبود پاره استعمالولي شي اوسقااوبو او پشيود پاره استعماليږي .(*)

ً) فتح البارى (ج١٠ص١٦). وارشاد السارى (ج ١٢ص٣٦) والابواب والتراجم :ج٢ص٩٩_ وعمدة الغارى (ج٢١ص١٩٩)_

⁾ شرح الطيبي، كتاب الاطعمة. باب الاشربة :ج ٨ص١٨٤). ومرقاة المفاتيح كتاب الاطعمة. باب الاشربة :ج ٨ص١٨٤). ومنتح الباري : ج ١٠ ص١١٨) _

⁾ شرح الطيبي، كتاب الاطعمة. باب الاشرية :ج٨ص١٨٥). ومرقاة المفاتيح كتاب الاطعمة. باب الاشرية :ج٨ص١٨٥). ومرقاة المفاتيح كتاب الاطعمة. باب الاشرية :ج٨ص١٢٥). وختح البارى : ج١٠ص١١٥) وعمدة القارى (ج١٢ص٢٠)_

⁾ فَتِع البَّارِي (ج ١٠ ص ١١١)، والابواب والتراجم :ج ٢ص٩٧._

^ا) عمدة القارى (ج ٢١ص ١٩٩<u>) _</u>

قوله: وَأَنُ يَمُنَعَ جَارَةُ أَنُ يَغُوزَ خَشَبَهُ فِي دَارِيّ : حضور نبى كريم كُلُمُ ددې خبري مَمَانعت اوفرمانيلو چه يو لرقى ټكوهولون ممانعت اوفرمانيلو چه يو سړې خپل كوانډى لره په خپل ديوال كښې يو لرقى ټكوهولون منع كړى،څوک سړې په خپل كوركښې دضرورت دپاره څه لرګې وغيره ښخوى نوپړوسى ته داحق نشته دې چه هغه ددې نه منع كړى د،غزر، معنى په زمكه كښې څه څيزښخول دى

٢٤=بأبالنَّهُي عَنِ التَّنَفُّسِ فِي الإِنَّاءِ

(۵۳۰۷) حَدَّثَنَا أَبُولُغُيُمِ حَدَّثَنَا شَيْبَاكُ عَنَّ يَعْنَى عَنُ عَبُدِاللَّهِ بُنِ أَبِي قَتَادَةً عَنُ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم-«إذَا شَرِبَ أَحَدُكُمُ فَلاَ يَتَنَفَّسُ فِي الإِنَاءِ، وَإِذَا بَالَ أَحَدُكُمُ فَلاَيْمَنَهُ ذَكَرَهُ بِيَمِينِهِ، وَإِذَا تَمَسَّحُ أَحَدُكُمُ فَلاَ بَمَسَّحُ بِيَمِينِهِ». [ر؟ ۱۵]

په لوښي کښې دننه ساه اخستل مکووه دي اوبوڅکلوپه وخت کښې لوښي کښې دننه ساه مکروه دي، حضورنبي کښې دننه ساه مکروه دي، په لوښي کښې دننه ساه اخستلوسره لعاب وغيره دې کښې دننه دغورزيدو انديښنه وي،چه دنورودپاره باعث دنفرت ګرزي خوکه سړې ځانله اوبه څکي اوده سره بل څوک نشته دې نوداسې صورت کښې ممانعت نشته دې بعضې حضراتو داخبره کړې ده (۱ ليکن دحديث الفاظ چونکه عام دي، په دې کښې دنوروسړوڅه قيد نشته دې، ددې وجي داحکم عام کيدل پکار دې (۱

٢٥ = بأب الشُّرُبِ بِنَفَسَيْنِ أُوتُلاَثَة

(٥٣٠٨)حَدَّنَنَا أَبُوعَاصِمِ وَأَبُولُعَيْمِ قَالاَحَدَّثَنَا عَزْرَةُبُنُ ثَابِتٍ قَالَ أَخْبَرَنِى ثُمُّامَةُ بُنُ عَيْدٍ اللَّهِ قَالَ كَانَ أَنْسٌ بَتَنَفَّسُ فِى الإِنَاءِمَرَّتَيْنِ أُوثُلاَثًا، وَزَعَمَ أَنَّ النَّبِى - صلى الله عليه وسلم-كَانَ يَتَنَفَّسُ ثَلاَثًا.

په ړومبى باب كښى حضرت امام بخارى گوني او فرمائيل چه په لوښى كښى دننه ساه اخستل درست ندى ده ساه ګانو په مينځ درست ندى او په دې باب كښى فرمائى چه داوبو څكلو په وخت كښې دوه ساه ګانو په مينځ كښې اخستل پكاردى يعنى په يوساه اوبه څكل صحيح نه دى، البته ساه دې په لوښې كښى دننه نه اخلى ببلكه لوښى دى دخلى نه داخواكړى اوساه دې واخلى رى

رفاكانه اداد ان يجبه بين حديث الباب والذى قبله لان ظاهرهها التعارض اذ االاول صريح في انهى عن التنفس في الاناء والثاني يثبت التنفس فحبلها على حالتين فحالة النهى على التنفس داخل الاناء وحالة الفعل على من

⁾ عمدة القارى (ج۲۱ص۲۰) فتح البارى (ج۲۰ص۱۱۵).__.

⁾ فتح الباری (ج ۲۰ ص۱۱۵)._) عمدة القاری (ج۲۱ص۲۰)

تنفس خارجه فالاول على ظاهرة من النهى والشأن تقديرة كان يتنفس ألى حالة الشرب في الادامين

امام ترمذی رئیلیم بوروایت نقل کړې دې چه په هغې کښې دی چه رلاتشههوا واحدا کشهب البعیر

ولكن اشرابوا مثنى وثلاث وسبعوا اذا التتمشرابتم واحبدو اذاع التم رفعتهن

د اوبو څکلو په وخت کښې دساه احستلو مستحب طريقه : مستحب دادې چه داوبو څکلوپه مینځ کښې دې درې ساه ګانې واخستلې شي، یوساه سره اوبه څکل که جانزدې لیکن بهترندی پهغړپغړپ یوساه سره داوبو څکلوطبعي نقصانات هم شته دې

په دې کښې هم مُّستخب صورت داّدې چه مخکښې دې لږه ساه واخستلی شی اولږی اوبه دې اوڅکلي شی، په دویمه ساه کښې دې ددې نه لږې زیاتي اوڅکی،اوپه دریمه ساه کښې دی پوره او څکل*ی شي*

البَّنَهُ دُسَاهُ اخستَّلُو په وخت کښې دې ګلاس دخلی نه لرې کړی. امام ترمذی ﷺ دحضرت ابوسعید خدری گاتئ نه روایت نقل کوی چه په هغې کن_ې دی چه ران النبي كَلْيُلِمُ من النفخ في الشراب فقال رجل: القذاة اراها في الاناء قال: اهرقها قال: فإن الا اروى من

نفس واحدقال:فابن القدم اذاعن فيك ركحاكم داروايت صحيح كرزولي دي. ركم

او سنن ابن ماجه کښې دحضرت ابوهريره الگئي نه روايت دې چه حضورنيم کريم کاليم فرمائيلي دى چە داذاشى باحدىكم فلايتنفس فى الاناء فاذا ارادان يعود فلينح الاناء ثملىعدان كان يريدى χ

دطرانى به روايت كنبى دى چه (ان النبى كَالْمُ كان يشهب فى ثلاثة انغاس اذا احق الاناء ال فيه يسسى الله فاذا اخرا عددالله يفعل ذالك ثلاثار

امام ترمذی کیتی آوابن ماجه کیتی روایتونوکښې تصریح راغلې ده که دساه اخستلو ضرورت وی نوساه دې په لوښې کښې دننه نه اخلی بلکه لوښې دې دخپلې خولې نه جدا كړى،دمسلم شريف رو ايت كښې دى چه دانالنبق كر كانيتنفس فى الاناء تلاتا ديقول هواروى دامرا وابرائ

دسنن ابی داود روایت کښې د داروي په ځائي داهنا) دې 🖒

⁾ فتح الباری (ج۱۰ص۱۱۱)._

سنَّن الترمذي.كتاب الاشربة باب ماجاء في التنفس في الاناء :ج £ص٣٠٢) رقم الحديث ١٨٨٥)__

⁾ سنن الترمذي، كتاب الاشربة باب ماجاء في كراهية النفخ في الشراب :ج £ س٣٠٢) رقم الحديث ١٨٨٧)

المستدرك على الصحيحين كتاب الاشربة :ج٤٣٠٤.٣٠٣)_

[﴾] سنن ابن ماجه، كتاب الاشربة باب التنفس في الاثاء (ج٢ص١١٣)..رقم الحديث ٣٤٢٧)_

⁾ فتع الباری (ج ۱۰ ص۱۱۵)،_

[﴾] صعيح مسلم كتاب الاشربة باب كراهية التنفس في الاثاءج ٣ص٤٠٦). رقم الحديث :٢٠٢٨)__) سنن ابوداود كتاب الاشربة باب في الساقى متى يشرب: ج ٢٥ (٢٣٨) رقم الحديث ٣٧٢٧)_

داوبو څکلو اد اب دذکرشوؤ احادیثوپه رنها کښې لاندیني آد اب معلوم شو.

- (اوبه دې په ناسته او څکلې شي. (م. م. ل. دې لوڅکل
  - 🕜 پەښى لاس دې او څکلې شٰې
- 🗨 په شروع کښې دې بسم الله او وئيلې شي
- @ په دريوسالالنودې او څکلي او هرساد سره دې بسم الله او وائي.
- ۵ ګلاس کښې د ننه دې ساد نه اخلی بلکه ګلاس دې دخلې نه لرې ګړې.

. ﴿ اود حُكلونه پس دې دالله ﷺ شكر ادا كړى. اوصرف الحمد لله ونيل كافى دى اوبعضى علما - كرامودا دعانقل فرمائيلې ده چه «الحيدالله الذى جعله عنها فراتا برحبته ولم يجعله ملها اجاجابننويتان

٢٦=بأب الشُّرُب فِي آنِيَةِ النَّهُب.

(۵۳۰۹) حَدَّثَنَا حَفُصُ بُنُ عُمُرَ حَدَّثَنَا شُغْبَةً عَنِ الْحَكَمِ عَنِ الْبِي أَبِي لَيْلَى قَالَ كَانَ حُدَّيَةُ عَالَ خُدَيْقَةً بِالْلَمَدَايِنِ فَاسَاتُهُ عَى افْأَتَاهُ دِهْقَالٌ بِقَدَحِ فِضَّةٍ، فَرَمَا لَا بِهِ فَقَالَ إِنِي لَمْ أُوهِ إِلاَّ لِيَا لَهُ أُوهِ إِلاَّ لَمَا أُوهِ اللَّهُ مُنَافًا عَنِ الْمُودِ وَالذِيسَاجِ وَالشَّرْبِ فِي اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ ال

قوله: فَأَتَّاكُمْ دِهُقَانِ: (دهقان (ددال په کسره سره) سردارته وائي علامه عيني رُهُنَا فَرَانِي علامه عيني رُهُنَا فرائي چه (موزعيم القوم و که برالقريق)

٢٧=بأبآنِيَةِالُفِضَّةِ.

1 - 10 ٢١ مَذَنْنَا مُحَمَّدُ بُنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا ابُنُ أَبِي عَدِى عَنِ ابْنِ عَوْنِ عَنْ مُجَاهِدِ عَنِ ابْنِ أَبِى لَيْلَى قَالَ خَرَجْنَا مَعَ حُدَيْفَةَ وَذَكَرَ النَّبِي -صلى الله عليه وسلم-قَالَ «لاَتَثْمَبُوا فِي آنِيَةِ الذَّهْبِ وَالْفِضَّةِ، وَلاَ تَلْبَسُوا الْحَرِيرَ وَالدِّيمَاتَمَ، فَإِنَّمَا لَهُمُ فِي الدُّنْيَا وَلَكُمُ فِي الْاَئِيَةِ الْمُرْفِي (10 1 مَا الْمُورِقِي الرَّائِيَةِ الْمُرْفِي الْمُرْفِي الْمُنْفِيقِيةِ الْمُرْفِي اللَّهُ الْمُؤْمِقِيقِ اللَّهُ الْمُؤْمِقِيقِ اللَّهُ الْمُؤْمِقِيقِ اللَّهُ الْمُؤْمِقِيقِ اللَّهُ الْمُؤْمِقِيقِ اللَّهُ اللَّهُ الْمُؤْمِقِيقِ اللَّهُ الْمُؤْمِقِيقِ اللَّهُ الْمُؤْمِقِيقِ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الْمُؤْمِقِيقِ اللَّهُ الْمُؤْمِقِيقِ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الْمُؤْمِقِيقِ اللْمُؤْمِقِيقِ اللْمُؤْمِقِيقِ اللَّهُ الْمُؤْمِقُ الْمُؤْمِقِ الللَّهُ الْمُؤْمِقِ اللَّهُ الللَّهُ الللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الْمُؤْمِقُ اللهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الْمُؤْمِقِيقِ اللْمُوالِقِيقِ اللْمُؤْمِقِ اللْمُؤْمِقِيقِ اللْمُؤْمِقِيقِ اللْمُؤْمِقِيقِ اللْمُؤْمِقِيقِ الْمُؤْمِقِيقِ اللْمُؤْمِقِيقِ اللْمُؤْمِقِيقِ اللْمُؤْمِقِيقِ اللْمُؤْمِقِيقِ اللْمُؤْمِقِيقِ اللْمُؤْمِقِيقِ الْمُؤْمِقِيقِ الْمُؤْمِقِيقِ الْمُؤْمِقِيقِ اللَّهُ الْمُؤْمِقِيقِ الْمُؤْمِقِيقِ الْمُؤْمِقِيقِ الْمُؤْمِقِيقِ اللْمُؤْمِقِيقِ الْمُؤْمِقِيقِ اللْمُؤْمِقِيقِ اللْمُؤْمِقِيقِ اللْمُؤْمِقِيقِ الْمُؤْمِقِيقِ الْمُؤْمِقِيقِ اللْمُؤْمِقِيقِ الْمُؤْمِقِيقِ اللْمُؤْمِقِيقِ الْمُؤْمِقِيقِ الْمُؤْمِ

١٥٣١١عَ مَنْ تَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَذَّتَنِي مَالِكُ بُنُ أَنْسِ عَنُ نَافِعٍ عَنُ زَيْدٍ بْنِ عَبْدِاللَّه بْنِ عُمَرَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْسَ بِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِيقِ عَنْ أَقِر سَلَمَةَ ذَوْجِ النَّبِي -

⁾ الدرلمنثور(ج۵ص۲۶۷)وفی روایة (مالعا دجاجا) وشعب الایمان للبیهقی رقم الحدیث (۲۷۹ ۶)_ ً) عمدة القاری (ج۲۱ص۲۱) ارشادالساری :(۲۲ص۳۶۶) فتح الباری (ج۱۰ص۱۲۶)_

صلى الله عليه وسلم- أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ «الَّذِي يَشْرَبُ فِي إِنَاءِ الْمُضَّةِ إِثَمَا يُجُرُحُرُ فِي يَطُلِهِ لِأَرْجَهَنَّمُ ».

يَّنَ الْأَشْعَانُ مُوسَى بَنُ إِلَّهُمَ عَيلَ حَنَّ فَتَنَا أَلُوعُوانَةً عَنِ الأَشْعَثِ بْنِ سُلَيْمِ عَنْ مُعَاوِيَةً بْنِ سُولِيَّة مُوسَادِ بِبَبْهِ، مُولِيهِ الله عليه وسلم - بِبَبْهِ، وَوَمَنَا مَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم - بِبَبْهِ، وَوَمَنَا نَاعَ فِي اللّهَ عَلِي اللّهَ عَلِي اللّهَ عَلَي اللّهَ عَلَي اللّهَ عَلَي اللّهُ عَلَي اللّهُ عَلَي اللّهُ الللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ الللّهُ الللّهُ الللللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللللّهُ الللللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّه

عبد الله بن عبدالرحمان : دباب دويم روايت په سندکښې عبدالله بن عبدالرحمان دې. دادحضرت ابوبکرصديق گانتو نمسې دې اودام المؤمنين حضرت ام سلمه گانتو خورې دې. دې دخپل والداوخپلې ترورنه روايت نقل کوی. (۱)مام ترمذی گونته نه علاوه باقی حضرات ددوی نه حديث نقل کړې دې. (۱)وابن حبان په کتاب الثقات کښې ددوی ذکرکړې دي. (۱)

> حضرت حافظ ابن حجر گُولِيَّة فرمائى چه (هولقة ماله في البخارى غيرهذا الحديث) رُن دباب آخرى حديث مخكنبي تيرشوې دې، په هغې كښې څوالفاظ او كورنى:

قوله البياثرد ميثرة: (بكس البيم وسكون اليام) جمع ده دا په زين باندې داوړولووالا كپړې نوم دې چه هغه عام طور دربېښمو نه جوړولې شى. ابو عبيده گلائو فرمائى چه (البياثركانت من مراكب الاعاجمهن ديهاج او ميهن

قوله (القسي): دقاف په فتحې او دسين مکسور مشد ده سره، دا د رقيس، طرفته منسوب دې. چه د ديوښار دې. کم علامه عيني دې. چه د ديوښار نوم دې علامه کرماني پښتان کې د ديوښار دې. کم علامه عيني

⁾ عمدة القارى (ج٢١ص٢١)__

⁾ فتح البارى :ج ٢٠ص ١٩١). وتهذيب الكمال :ج ١٥٥ص ١٩٧). وقم الحديث : ٣٣٧٤)

⁾ تهذيب الكمال :ج١٥ص١٩٧)وتهذيب التهذيب)ج ٥ص٢٩١)_

⁾ تقات ابن حبان :ج2ص ١٠ددوى حالات اوګورنى تاريخ البخارى الكبير: ۵الترجمة ٣٨٨. المعروف والتاريخ :ج (١٨٨٥ ٢٤)الجمع لابن القيسرانى :ج (ص ٣٥٤. والكاشف: ٢_الترجمة: ٣٨٤٥)_ نام مرورات

رُّ) عددةَ القَاري (ج٢١ص٢١) فتح الباري (ج٠١ ص ١١٤)_

⁾ عددة القاری (ج ۲۱ص۲۰) ارشادالساری :(۱۲ص۳۶۶)_

⁾ عددة القارى (ج ٢١ص٢٠) شرح البخارى للكرماني :ج ٢٠ص ١٧١)_

م و ددې تردید کړې دې. اوفرمائی چه دادمصریوښاروو چه ویران شوې وو د د قسی کپر احم دریښمونه جوړیده ددې وجې حضورنبی اکرم نظم منع فرمائیلې ده.

قوله: (دیباج): نری ریبسمواو (استبری) غیوریبسموته وئیلی شی (۱) اوحضرت حافظ ابن حجر گذاشته لیکی چه:

روئى هذاة الاحاديث تحميم الاكل والشهاب في انيه الذهب والفضة على كل مكلف رجلا كان او امواة ولا يلتمق ذالك بالحى للنساء لانه ليس من التزين الذى ابيح لها في شئ قال القراطبي : ويلتحق بهما (اي بالاكل والشهاب ما في مناهبا مثل التطيب والتكحل وسائروجوة الاستعبالات وبهذاة قال الجمهور......_ رً

٢٨=بأب الشُّرُب فِي الأَقْدَاحِ

(۵۳۱۳) حَدانَنِي عُمُرُوبُنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَاعَبُدُالرَّحْمَنِ حَدَّثَنَاسُفْيَانُ عَنْ سَالِمِ أَبِى النَّفْرِ عَنْ تَحَيْرِمُولَى أَمِّالْفَضْلِ عَنْ أَمِّالْفَضْلِ أَنَّهُمْ شَكُّوافِى صَوْمِالنَّبِى -صلى الله عليه وسلم-يُومْعَوْفَهُ فَيْعِتُ إِلَيْهِيقَدَ جِمِنْ لَبَرِي فَشَرِيَهُ. [و: ۱۵۷۵]

قوله): الأقداح،: درقدم جمع ده. رقدح، پيالئ او كټورى ته وائي. رم،

د ترجمة الباب مقصد : () په پيالئ او کټورې کښې اوبه څکل جائزدې ياد فاسقانو خلقوسره دمشابهت په وجه ممنوع دې، شايد حضرت امام بخارې پي ځونه اشاره کول غواړي په په دې کښې څکل اګرچه دفساقوشعار دې ليکن هغه خاص مشروب او مخصوص هيئت نقطه نظرسره دهغوى شعاردې بياهم که ددوى مخصوص هيئت لره اګراختيارنه کړې شي نو في نفسه قدح کښې اوبه څکل بلاکراهت جائزدې په دې ترجمة کښې حضرت امام بخاري کپښې ددې جواز ثابتول غواړي حضرت حافظ ابن حجر پي د ترجمة الباب مقصدبيان کړې دې دې.

لیکن علامه عینی گینی دی تردید کړی دی اوفرمائی چه دحضرت حافظ ابن حجر گینی داخبره درست نه ده په کټوری کښی اد داخبره درست نه ده په کټوری کښی اوبه څکل دفاسقانو شعار څنګه دې حالانکه پخپله حضرت امام بخاری گینی راتلونکی باب د رباب الش، ب من تلام النبی کار عنوان سره قائم کړی دی دحضور نبی اکرم کار د مختلفو کټورو عالمانو ذکر کړی دی، چه په هغی کښی به نی یوتوریان اوبل ته مغیث اودریم ته مضبب وئیلو (۲)

) الابواب والتراجم: ج ٢ص ٩٨، عمدة القارى (ج ٢١ص ٢٠٤)

۱) عمدة القاری (ج۲۱ص۲۰۳) ارشادالساری :(۲۲ص۳۶۸)_

^۱) عمدة القاری (ج۲۱ص۲۰۳) ارشادالساری :(۲۲ص۳۶۸)_ ۱ً) عمدة القاری (ج۲۱ص۲۰۳)

⁾ عمدة القارى (ج٢١ص ٢٠٤)

هُ) عمدة القاري (ج ۲۱ص ۲۰۳) فتح الباري (ج ۱۰ص ۱۱۶)_

لهذا حضرت امام بخاري كولية ددې ترجمې نه مطلقاد شرب في الاقدح جو از ثابتوي

شیخ الحدیث مولانامحمدز کریا گرای په «الابواب والتراچ» کښی فرمائی چه زمایه نیز حضرت امام بخاری گرای قدح ته په کوزی اوابریق باندې ترجیح ورکولوطرفته اشاره کوی ځکه چه دکټوری خله فراخه اوکشاده وی،که څه ګندوغیره پکښی پریوزی نوڅکونکی ته په نظرراتلې شی. او په ابریق او کوزه کښې داشان نه وی،نوهغه لیکی:

رولايعدد عندى ان تكون اشارة ال ترجيح القدم على الكوزوالا بريق وغيرهما فان القدم لسعة فهه يظهرفيه للشارب ماقد يسقط فيه شيح من التينين\

دحديث مناسبت باب سره بالكل واضح دي

٧٦=باب الشُّرُبِ مِنُ قَدَحِ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- وَآنِيَتِهِ. وَقَالَ أَبُوبُرُدَةَ قَالَ لِى عَبْدُ اللَّهِ بُنُ سَلاَمِ أَلاَ أَسْفِيكَ فِى قَدَحِ ثَمَرِبَ النَّبِي - صلى الله عليه مسلم - فعه.

(Ā٣١٤) حَنَّ ثَنَا سَعِيدُ بُنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّ ثَنَا أَبُوعَسَّانَ قَالَ حَدَّثِينَ أَبُوحَانِمِعَنُ سَهُلِ بِي سَعُهِ -صلى الله عليه وسلم- امُرَّأَةٌ مِنَ العُرَبُ فَأَمَرَأَبُا أَنْهُ الله عليه وسلم- امُرَّأَةٌ مِنَ العَرَبُ فَأَمَرَأَبُا أَنْهُ الله عليه وسلم- امُرَّأَةٌ مِنَ سَاعِدَةً، فَخَرَجَ النَّهِي -صلى الله عليه وسلم- حَتَى جَاءَهَا فَنَحَلَ عَلَيْهَا فَإِذَا امْرَأَةٌ مُنْكِيتَةٌ رَأُسَمَا، فَلَمَّا النَّبِي -صلى الله عليه وسلم- حَتَى جَاءَهَا فَدَخُلِ عَلَيْهَا فَإِذَا امْرَأَةٌ مُنْكِيتِةٌ وَأَسَمَا، فَلَمَّا النَّبِي -صلى الله عليه وسلم- جَاءَلِ يَعْطُلُكِ. فَا النَّهَى عَلَيْهُ الله عليه وسلم- جَاءَلِ يَعْطُلُكِ. فَا الله عليه وسلم- بَوْمَهِ وَتَعْمَلُكِ. فَا النَّهَى - صلى الله عليه وسلم- يَوْمَهِ وَتَقَى جَلَسَ فَا النَّهَ عَلَيْهُ اللهُ عَلِيهُ وسلم - يَوْمَهُ وَقَى اللهُ عَلَيْهُ فَيْدَ أَنَا أَشْقَى مِنْ ذَلِكَ الْقَدَرَ وَلَهُ إِنْهُ اللهُ عَلِيهُ وَاللهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ مِنْهُ مَنْ اللهُ عَلَيه وسلم - يَوْمَهُ وَقَلْ وَاللّهُ عَلَيْهُ فَا اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ فَيْ وَاللّهُ مِنْهُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ الْمُولُ الْقَدَ مَ اللهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ اللّهُ مَا مُولُولُ الْقَدَ مَ اللهُ عَلَيْهُ الْمُ الْمَدُولُ الْقَدَ مَ فَاللّهُ اللّهُ عَلَى اللهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ الْعَدَامُ فَاللّهُ الْقَدَ مَ اللهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَى الْمُ اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ الْمُولُولُ الْقَدَى مَا اللّهُ الْمُؤْلِدُ اللّهُ الْمُؤْلِدُ الْعَلَى الْمُؤْلِدُ الْقَدَامُ وَلَا الْمُؤْلِدُ الْمُؤْلُولُ الْمُؤْلِدُ الْمُؤْلِمُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الْعَلَى اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ ا

ا ٥٣١٥ وَذَنَنَا الْحَسَنُ بُنُ مُدُرِكِ قَالَ حَدَّنِي يَعْيَى بُنُ مَّادٍ أَخْبَرَنَا أَبُوعَوَانَةَ عَنْ عَاصِمِ الأَخْوَلِ قَالَ رَأَيْنُ وَقَالَ وَكَانَ قَدِ الْصَدَّمَ الأَخُولِ قَالَ رَأَيْنُ وَلَا اللّهِ عَلَى الله عليه وسلم عِنْدَ أَنْس بُنِ مَالِكِ، وَكَانَ قَدِ الْصَدَّمَ فَسُلُسَلَهُ بِفِضَّةٍ قَالَ وَهُو قَدَ مُ جَيِّدٌ عَرِيضٌ مِنْ نُضَارٍ. قَالَ قَالَ أَنْسُ لَقَدُ سَقِينَ رَسُولِ اللّهِ صلى الله عليه وسلم في هَذَا الْقَدَمِ أَكُثَرُ مِنْ كَذَا وَكَذَا وَكَذَا قَالَ وَاللّهِ عَلَى وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ إِنّهُ كَانَ فِي عَلَى مَكَا أَنْ فَيَا اللّهِ عَلَى مَكَانَا وَكَنْ اللّهِ عَلَى مَكَانَا وَكُنْ أَنْ اللّهِ اللّهِ عَلَى مَكَانَا وَكُنْ وَمِنْ وَهُو اللّهُ عَلَى مَكَانَا وَلَمْ وَاللّهُ عَلَى مَكَانَا وَلَمْ وَلَا مَا مُعَلِّي وَلَا مَلْ وَلَمْ وَلَوْ اللّهُ عَلَى مَكَانَا وَلَمْ وَلَا مُعَلِيهِ فَاللّهُ عَلَى مَكَانَا وَاللّهُ مَنْ اللّهُ عَلَى مَكَانَا وَلَمْ اللّهُ عَلَى مَكَانَا وَلَمْ وَلَا مَا مَلْ مَكَانَا وَاللّهُ عَلَى مَكَانَا وَالْمَالُولُونَ وَاللّهُ وَاللّهُ عَلَى مُكَانِ وَلَا مَنْ اللّهُ عَلَى مَكَانَا اللّهُ عَلَى مَكَانَا اللّهُ عَلَى مَعَلَى مَكَانَا وَلَا مَا مُنَا اللّهُ عَلَى مَكَانَا وَالْمَانِ مَا مُعَلّى مَكَانَا وَالْمَانِمُ وَلَا مُعَلّى مَلْ عَلَى مَعْلَى مُعَلّى مَا عَلَيْكُ مَا مُعَلِقُونَا وَاللّهُ اللّهُ عَلَى مَعْلَى مَلْ مَلْ اللّهُ عَلَى مَعْلَى مَعْلَى مُعَالِمُ اللّهُ عَلَى مُعْلَى مُعْلَى مُعْلَى مُعْلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلْ مُعْلَى اللّهُ عَلَى مُعْلَى مُعْلَى مُعْلَى مُعْلَى مُعْلَى مُعْلَى مُعْلَى مُعْلَى مُعْلِى مُعْلَى مُعْلَى مُعْلَى مُعْلَى مُعْلَى مُعْلَى مُعْلَى مُعْلَى مُعْلَى عَلَى مُعْلَى مُعْ

^{ً)} الابواب والتراجم :ج٢ص٩٨._

أُوطَلُحَةً لاَ تُغَيِّرَتَ شَيْقًا صَنَعَهُ رَمُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - فَتَرَكَهُ . (٢٩٤٧ ا

دَرَجِمة الباب مقصد ① ابن منیر او نور شار حین ددې ترجمة الباب مقصد دا توهم د فع کول بنائي چه د حضورنبي کریم تا پالي استعمالول بنائي چه د حضورنبي کریم تا پالي استعمالول درست نه دی ځکه داد اجازت نه بغیر د نورو په مال کښي تصرف دې او هغه جائزنه دی حضرت بخاري کو ته وهم لره دلرې کولو د پاره د الترجمة الباب قائم کړو چه حضرات صحابه کرام تا و او دی نه پس را تلونکو د حضورنبي اکرم تا پیالي استعمال کړه ځکه چه حضورتبي اکرم تا پاکم تا پیالي استعمال کړه ځکه چه حضورتبي اکرم تا پیالي استعمال کړه ځکه چه حضورتبي اکرم تا پیالي استعمال کړه ځکه چه حضورتبي اکرم تا پیالي استعمال کړه ځیرکښې د خضورتبي اکرم تا پی د ملک غیرکښې بغیرد اجازت نه تصرف لازم راشي ، ()

خوپه دې باندې اشکال کیدشی چه صدقي سره صرف فقیراستفاده کولې شی. غنی نه. حالانکه دحضورنبي اکرم ته پایالونه اغنیاء هم استفاده اوکړه

ددې جواب داورکړې شوچه غنی دفرض صدقه رزکوة وغیره، نه استفاده نه شی کولې . اودحضورنبي اکرم نام ترکوصدقه دقبيل نه نه وه (۱

حضرت حافظ ابن حجر پينه دې جواب ورکړې دې مذکوره صدقه اوقاف مطلقه دقبيل نه وو اواوقاف مطلقه نه غني اوفقير دواړه استفاده کولي شي. ۲،

 شیخ الحدیث مولانامحمدز کریا ﷺ فرمائی چه.ددې بحثونوهډو ضرورت نشته دې.
 بلکه دحضرت امام بخاریﷺ مقصددادې چه په طور د تبرک دحضور نبی اکرم ﷺ ملکیت وی یا نه وی نوحضرت لیکی چه.

رقلت لاحاجة ال هذا البحث الطويل بل الغرض من الترجية الشرب من قدم شرب منه النبى تهيم تركم ابداعم من ان يكن تركم البداعم من ان يكون ذالك القدم في من ان يكون ذالك القدم في ملكه تركم امرلاوعلى هذا فيطابقة الحديث للترجية ايضا ظاهرة فالناه والماسك الدارعة العيلمة العينى من ان الدارجة العامة العينى من ان هذا القدم في الاصلامة العينى من ان هذا القدم في الاصلامة العينى من الناه من التحديق العامة على المناه على التحديق العامة على التحديق العدم التحديق الت

ابوبرده دمشهورصحابی دحضرت ابوموسی اشعری الله گوئی دی،ددهٔ نوم عامردی (هم داده ده ده عامردی الله عصرت امام بخاری گله مخکتبی په کتاب الاعتصام کنبی موصولا نقل فرمانیلی دی ()

حضرت عبدالة بن سلام سره يوپياله وه چه په هغې کښې حضورنبي اکرم ناتي څکل کړي وو

⁾ عمدة القارى (ج ٢ ص ٢٠٤) فتح البارى (ج ١٠ ص ١٠٤) الابواب والتراجم :ج ٢ ص ٩٨._

⁾ عمدة القارى (ج ٢١ص ٢٠٤) فتَح البارى (ج ١٠ص١٢) الابواب والتراجم :ج ٢ص٩٨._

⁾ فتح الباري (ج ١٠ص١٢) الابوآب والتراجم :ج ٢ص٩٨._

⁾ الاَبُواب والتراجم :ج٢ص٩٨.__ () عمدة القارى (ج٢١ص٢٠٥)__

⁾ عمدہ القاری (ج۲۱ص۲۰۰) ') عمدۃ القاری (ج۲۱ص۲۰۰) فتح الباری (ج۱۰ص۱۲۲)_

قوله: حَنَّ نَعَا سَعِيدُ بُرِ عُلِي مُرْيَم: دى حديث كښى د (ابنة الجرن) و اقعه بيان كړې شوې ده. چه د هغې پوره تفصيل په كتاب الطلاق كښې نير شوې دې ()

قوله: أُجُورَبَنِي سَاعِدَةً : (احم) دهمزه اوجيم ضمه سره...(بناء يشبه القصر) يعنى محل

سره مش~~ابه ديو تعمير نوم دي،~~ ددې جمع داجام، رازي د^۲، علامه کرمانی ﷺ فرمائی چه راجم، دراجمة، جمع ده روهی الغیضة، (")غیضه د گنړو ونو

بوټو ځائې ته وائي اوجوهري کوللې فرمائي چه رحصن بناء اهل المدينة من الحجارة ﴿ يعني

د کانړونه جوړې شوې قلعي ته داجم، وائي. علامه کرماني مولي فرماني چه دمنکستي، داسم فاعل صيغه ده او دباب افعال نه او دباب تفعيل دو اړونه کيديشي. د په معني د سرټيټولو.

رائلی اگرچه د تفضیل صیغه ده لیکن دلته مطلقا دصفت په معنی کښې ده اودرذالک، اشاره دحضورنبی اکرم کاللی شرف زوجیت فوت کیدو طرفته ده یعنی ددې شرف فوت كيدويه وجه كښې زما ډيره غټه بدبختي ده

قوله: فَخَرَجُتُ أَهُمُ مِهَدًا الْقَدَحِ فَأَسْقَيْتُهُمْ فِيهِ، فَأَخْرَجَ لَنَا سَمُلٌ : حضرت سهل بن سعد تأتیخ فرمائی چه ماحضورنبی اکرم تکی او حضرات صحابه کرام تاتیخ د آوبو خُکولو دپاره داکټورې راویستلواومونږ په دې کښې اوبه اوڅکې مخکښې راوي حضرت ابوحازم سلمه بن دينار فرمائي چه حضرت سهل هغه پياله راوويستله اومونږ په هغې کښې اوبه اُوڭنىڭى،حضرت حافظ ابن حجر ﷺ دحديث مناسبت باب سره بيانوى اوفرمائى چە

(ومناسبته للترجمة ظاهرة من جهة رغبة الذين سالوا سهلا ان يخرج لهم القدح المذكور ليشربوا فيه تبركا به x يعنى حضرت عمربن عبدالعزيز ﷺ (دخپلې مدينې منورې ګورنرئي) په دوران کښې هغه پياله حضرت سهل نه دهبه په طور طلب کړه نوهغوي هغه پياله دوي ته هبه کړه.

حضرت حافظ ابن حجر ﷺ ددې حديث نه څو آداب مستنبط کوي او فرمائي چه ﴿ ﴿

عاصم احول فرمائي چه ماحضرت انس الله سره دحضورنبي اكرم تليم مويياله مباركه ليدلي وه چه ماته شوې وه هغوي په دې کښې دچاندئ کړه اچولې وه هغه دلرګي يوښکلې پياله

⁾ عمدة القاري (ج ٢١ص ٢٠٤) فتح الباري (ج ١٠ص١٢)وكشف الباري :كتاب الطلاق) فتح الباري (ج ۱۰ص۱۲۲) عمدة القاري (ج ۲۱ص۲۰۵) _

[]] فتح الباري (جَ١٠ص١٠) وشرح الكرماني ج٢٠١٧٢)و عمدة القاري (ج٢١ص٢٠٥) _

⁾ فتح الباري (ج ١٠ص١٦) وشرح الكرماني ج٢٠١٧)_

^{(م}) فتح البارى (ج ۱۰ص ۱۲۵) وشرح الكرماني ج ۲۰۱۷۲)_

⁾ الابواب والتراجم :ج٢ص٩٨، فتح الباري (ج٢٠ص١٧٢) _ ') فتح الباری (ج ۱۰ ص۱۲۳) _

مبارکه وه.حضرت انس گانځ فرمائی چه ماپه دې پياله مبارکه کښې حضورنبي اکرم گڼځ ته ډيرځل رڅه نه څه، څکولي دي.

كشفالباري

قوله: فَسَلْسَلُهُ بِفِضَّة : شارحينوددې ترجمة كړې ده (دصل بعضه ببعض بغضة) يعني دادچاندنې كړوسره جوړه كړې شوې وه د)

قوله: وَهُوَ قَنَحٌ جَيِنٌ عَرِيضٌ مِنُ نُضَارٍ: (نشان دنون ضمه اودضادتخفيف سرو. دايوښه لرمي وي چه دهغي نه عام طورلوښي جوړولې شي ن

داماقبل حدیث سره موصول دې ، آ، عاصم اُحول فرمائی چه ابن سرین اوفرمائیل چه په دې کښې داوسپنې یوکړه وه حضرت انس گاتا اراده اوکړه چه ددې په ځائې دسروزرویا چاندئې کړه اولګوی نوحضرت ابوطلحه گاتا هغه لره منع کړو اووې فرمائل چه داڅیزمه بدلوه ځکه چه داحضورنبی اکرم گاتا جوړه کړې وه نو هغوی خپله اراده ترک کړه.علامه عینی گرشتا لیکی چه

روقى الحديث جواز اتخاذ ضبة الفضة وكذلك السلسة والحلقة ولكن فيه اختلاف فقال النطابي منعه مطلقا جماعة من الصحابة والتأخيص و الشافع جماعة من الصحابة والتأبعين وهوقول مالك والليث وعن مالك يجوز من الفضة اذا كان يسيرا و كرهه الشافع وقال ابوحنيقه واصحابه فلا باس اذا تقى وقت الشرب موضع الفضة وبه قال احبد واسحاق و تحرير ضبة الذهب مطلقا...... وروى الطبران في الاوسط من حديث امر عطية ان النبى تُؤَيِّمُ نهى عن ليس الذهب و تغضيض الاقدام ثم رخص في تفضيض التحدام ثم رخص في تفضيض الاقدام و موجة على الشافعي ()

. ٣٠=باب شُرُبِ الْبَرَكَةِ وَالْمَاءِ الْمُبَارَكِ

(٥٣١٧) حَنَّنْنَا قُتْيْبَةُ بْنُ سَعِيدِ حَنَّنْنَا جَرِيرٌ عَنِ الْأَخْمَثِي قَالَ حَنَّنْنِي سَالِمُ بُنُ أَبِي الْمُعْدِعْنَ جَارِيْنِ عَنِ جَادِينِ عَمَّ اللَّهِيءَ وَلَمَّ اللَّهِيءَ الْمُعَنِينَ قَالَ قَلْ رَأَيْنُتِي مَمَّ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - وقَلْ حَضَرَتِ الْعَصْرُ وَلَيْسَ مَعَنَا الْمَاءَ غَيْرُ فَطُلَةٍ فَجُعِلَ فِي إِنَّاءٍ وَأَلِي النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - بِهِ فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِيهِ وَقَرَّةً أَصَابِعَهُ ثُمَّ قَالَ «حَى عَلَى أَهُلِ الْوُضُوءِ» الله عليه وسلم - بِهِ فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِيهِ وَقَرَّةً أَصَابِعِهُ ثُمَّ قَالَ وَكُومَ اللهَ عَلَيْكُ اللَّهُ اللهُ عَلَيْنَ الْمُا عَلَقَتُهُ أَلْهُ بَرَكَةٌ فَلْتُ لِيَا أَنْ اللهَ الْوَضُوءِ اللهَ عَلَيْنَ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللهِ عَلَيْنَ اللَّهُ الْوَلَمُ اللَّهِ اللهُ عَلَيْنَ اللَّهُ الْمُؤْلِقُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللهُ عَلَيْنَ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللهُ عَلَيْنَ اللهُ الْوَلَمُ عَلَى أَلُولُومَ اللهُ عَلَيْنَا اللهُ عَلِيفُ اللهُ عَلَيْنَا اللهُ عَلَيْنُ اللَّهُ اللهُ عَلَيْنُ اللّهُ اللّهُ عَلَيْنَالُولُومُ وَاللّهُ عَلَى الْعَلَقِيلُ اللّهُ عَلَيْنَ اللّهُ عَلِيلُ اللّهُ عَلَيْنَ اللّهُ عَلَيْنَالُولُومُ اللّهُ عَلَيْنَالُولُ اللّهُ عَلَيْنَ اللّهُ عَلَيْنَ اللّهُ اللّهُ عَلَيْنَ اللّهُ اللّهُ عَلَيْنَالُهُ اللّهُ عَلَيْنَ مِنْهُ اللّهُ وَلَيْنَ اللّهُ عَلَيْنَ اللّهُ عَلَيْنُ اللّهُ عَلَيْنَ اللّهُ اللّهُ عَلَيْنَ اللّهُ اللّهُ عَلَيْنُومُ اللّهُ عَلَيْلُ اللّهُ عَلَيْنَ اللّهُ اللّهُ عَلَيْنَ اللّهُ اللّهُ عَلَيْنَالُولُومُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ عَلَيْنُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ عَلَيْنَالُولُومُ اللّهُ اللّهُ

⁾ عمدة القاری (ج۲۱ص۲۰۶) فتح الباری (ج۱۰ص۲۲۱) ارشادالساری:(۱۲ص۲۳۰) _ ^{*}) عمدة القاری (ج۲۱ص۲۰۶) فتح الباری (ج۱۰ص۱۲۳) _ارشادالساری:(۱۲ص۲۳۰) _ *) عمدة القاری (ج۲۱ص۲۰۶) فتح الباری (ج۱۰ص۱۲۶) _ *) عمدة القاری (ج۲۱ص۲۰۶) _

تَّالِمَهُ غَنُّرُوعَلْ جَابٍ. وَقَـالَ حْصَيْنٌ وَغَنُرُوبُنِّ مُزَّةَ عَنْ سَالِدِ عَنْ جَابِ خَمْسَ عَثْرَةَ مِانَةً وَتَالِعَهُ سَعِيدُ بُنِّ الْمُسَيِّبِ عَنْ جَابٍ. ار ٣٣٨٣

دركت نه دبركت والآاوبه مراد دنگ په بركت والاخيزباندې هم دبركت اطلاق كيږي ش د رجمة الباب مقصد ① علامه ابن بطال وغيره ددې ترجمة الباب مقصد دانياني چه حضرت امام بخاري ښودل غواړي چه بركت والااوبه كثرت سره استعمالولي شي ش

امام بحارى شودل عوارى چه بر کت والااوبه کشرت سره استعمالولې شي .

﴿ شیخ الحدیث حضرت مولانازکریا گُولُگُ فرمانی چه زماپه نیزدحضرت اماء بخاری گُولُگُ مقصددادې چه حضرت امام بخاری گُولُگُ خود دومبي پیاله نه دحضورنبی کریم گُولُگُ دمخصوصي پیاله نه دحضورنبی کریم گُولُگُ دمخصوصي پیاله تبرک حاصلولوجواز شودلې دي. او په دې کښې مطلقا دتبرک جواز نبائی که هغه دحضورنبی اکرم گُلُگُ دلاس نه وی او که دبزرگانودلاس نه ددې وجې حضرت امام بخاری گُلُگُ د ترجمة الباب الفاظ عام اوساتل اولیکی چه (والاوجه عندی ان الغرض من الامجهة الساتماك المخصوص بقدم النبی گُلُمُ واشار بهن اللامجهة الى الاستماك مطلقا اعم من ان یکون صل بیدالنبی گُلُگُ اوبید غیره من الصلحاء ویشی الیه اطلاق لفظ الترجمة دان کان الدنکورتی حدیث یکون صل بیدالنبی گُلُگُ اوبید غیره من الصلحاء ویشی الیه اطلاق لفظ الترجمة دان کان الدنکورتی حدیث

الباب ذكربركة النبى نافظ فيقاس بركة غيره عليه نافظ ()

حضرت جابر الأثلا فرمائی چه ځه دحضورنبی اکرم اللظ سره اوم دمازیگردمونځ وخت شو اومونږ سره لږی اوبه پاتې شوې وې هغه اوبه حضورنبی اکرم اللظ په یولوښې کښې واچولي اودحضورنبی اکرم اللظ په خدمت کښې پیش کړې شوې حضورنبی اکرم اللظ خپل لاس مبارک په دې کښې داخل کړو اوخپلې ګوتې نې فراخې اوساتلې اووې فرمائیل چه اودس کولووالا راشئ برکت دالله المالله دې نوما اوکتل چه اوبه د حضورنبی اکرم الله په اوبه د حضورنبی اکرم الله په دوې تومازک دمینځ نه روازی خلقواودس ونه اوګهل اواوبه نې اوڅکلې ماهم ددې اوبونه نبه په مړه خپټه اوبه اوڅکلې ککه چه ماته معلوم وو چه دابرکت والااوبه دی راوی سالم بن ابی الجعد وائی چه مادحضرت جابر للل نه تپوس اوکړوچه په هغه ورځ تاسوڅومره کسان وې نوهغوی اوفرمانیل چه څوارلس سوه کسان وو

دې حديث کښې چه کومه واقعه بيان کړې شوې ده.داپه حديبيه کښې پيښه شوې وه. د ادحديث مناسبت ترجمة الباب سره ظاهردې

قوله وَلَيْسَ مَعَنَا مَاءٌ غَيْرَ فَضُلَةٍ : (نفلة) هر بج شوى خيزته وائى مانضل من الشي

اً) عبدة القارى (ج۲۱ص۲۰۶) فتح البارى (ج۲۰ص۲۲)_ارشادالسارى :(۱۲ص۲۷) الايواب. والتراجـ۲۹۷)_ .

^{ً)} الابواب والتراجم ۲۹۷) فتح الباري (ج ۱۰ص ۱۲۶)_

⁾ الابواب والتراجم٢٩٧)__

⁾ فتح الباری (ج ۱۰ص۱۲۶)_ارشادالساری :(۱۲ص۳۷۳) عمدة القاری (ج ۲ ۲ص۲۰۷)_

قوله: حَى عَلَى أَهْلِ الْوُضُوعِ: اكثرو روايتونوكښې داشان دى، په دې صورت كښې داهل الوضوع، منادى منصوب دې، ووضوه ، دواو فتحې سره داسم لمايتوضابه، هغه او بذ. چۀ هغې سره او دس كولې شى، ترجمه به ئې وى چه ،ائې او دس كولو والو مالره راشى. ()

قوله: فَجُعَلُتُ لاَ ٱلَّو مَا جَعَلُتُ فِي يَطُنِي مِنْهُ: (الايالي بروزن (دها،يدمن دباب نصرند دي، په معنى دكوتاهن كولون في يعنى ماأوبوكنبي هيڅ قسمه كمى اوكوتاهى اونه كړ. اوښه به مړه خېټه مي اوڅكلي.

علامه عبنى يُوشِيني فرمانى «وفيه من الفقة ان الاسهاف في الطعام والشهاب مكهدة الاالاشياء التي ارى الله فيها بركة غيرمعهودة وانه لا باس بالاستكثار منها وليس في ذالك سهف ولا استكثار ولا كماهية بهر")

٨ ٧-كتأبالمرضى

رالاحاديث: ۵۳۵۳:۵۳۱۷)

کتاب المرضی ښې دویشت (۲۲) ابواب او اته څلویښت (۴۸) احادیث مکرر دی. او څوارلس احادیث په ړومبی ځل په دې کښې ذکر کړې شوی دی.په دې څوارلسو کښې لس احادیثه متفق علیه دی، یعنی امام مسلم گڼځ هم دهغې تخریج کړې دې،کتاب المرضی کښې درې آثار دی،

بسماللهالوحمٰن الوحيم ٧٨-كتاب الموضع

حضرت امام بخاري که و د کتاب الاشربه نه پس د کتاب العرضی ذکر فرمائیلی دې شارحینو دلته کښی څه مناسبت نه دې بیان کړې لیکن مناسبت ظاهر دې ځکه چه طعام او شراب دانسان جسم سره تعلق لری او دمرض تعلق هم دانسان د جسم سره دې، او د شرابو او طعامو یې اعتدالي عموماً دمرض سبب جوړیږی، ددې دو چې نه امام بخاری داشر به نه پس متصل د کتاب العرضی ذکرکړې دې،

⁽⁾ ارشادالساری :(۱۲ص۳۷۲) عمدة القاری (ج۲۱ص۲۰۷)_

⁾ فتح الباری (ج ۱۰ص۱۲۶<u>) ار</u>شادالساری (۱۲ص۳۷۳) __ ^۳) عمدة القاری (ح ۲۱ص۲۷)_

مرضی،، دفعلی په وزن سره دمریض جمع ده، دلته مرض نه دجسم مرض مراددی، دمرض اطلاق په روحانی بیمارئی باندی هم کیږی،لکه څنګه چه قرآن پاك کنبی دمنافقینو متعلق فرمائیلی شوی دی، «فِقُ فُلُوبِهِمْ هَرَضٌ ، اویادشهوت په وجه لاحق کیږی،په قرآن کنبی دی چه (فَیَطْهُمُ اَلَّذِی فِیْ قُلْبِهِ مَرضٌ)) (۱) دجسمانی مرض تعریف «خروج الجسم عن البجری الطبیعی ویعیمنه بانه حالة اوملکة تصدر بها الافعال عن البوضوع لها غیرسلیمة یکی یعنی دجسم خپل طبعی حالت نه و تلوته مرض و ائی،

١- بأبماجاءفي كفارةالمرض

فوله: وقول الله تعالى: مَنْ يَعْمَلُ سُوِّءً البُّجْزَبِهِ: [النساء: ١٢٣]

كفاره دكفرنه مبالغه دد، چه ددې اصل معنى پټول دى، دلته مطلب دادې چه دمومن مرض ددهٔ دګناهونو دپاره مرض جوړيږي، آ علامه كرمانى فرمائى چه «کفارة البرش» كښې اضافت بيانيه دې ««لاتالبرش ليست له كفارة الراك كښې اضافت بيانيه دې ««لاتالبرش ليست له كفارة بيا به والكفارة نفسها» راى كفارة في البرش» او داد . . اضافة العقة الى البوسوف، د دې في ، كښې هم كيديشى . «اى كفارة في البرش» او داد . . اضافة العقة الى البوسوف، د قبيل نه دې ، في

قوله: وقول الله تعالى: مَرُ. يَعْمَلُ سُوّمًا يُجُزِهِه: دسورة النساء آيت كريمه دي، پوره آيت دادې «ر. يُسَن بِأَمَانِيكُمُ وَلا آمَانِي اَهُل الْكِنْبِ مَن يُعْمَلُ سُوّمًا يُجْزِهِه وَلا يَجِد لَهُ مِن دُوْنِ الله وَليَا وَلا يَعْمُل سُوّمًا يُجْزِه ه وَلا يَجِد لَهُ مِن دُوْنِ الله وَليَا وَلا يَعْمُل سُوّمًا يَجْزِه ه وَلا يَجِد لَهُ مِن دُونِ الله وَليا وَلا الله علاوه نه حُوك مدار دي. چه حُوك بدكوى نوهغه به دهغي سزامومي او ددې سړى به دالله نه علاوه نه حُوك حمايتي وى اونه به دوى خوك مدد الاوى، چه دالله تعالى دعذاب نه دوى لره نجات وركړى، علامه ابن بطال مُنافي ددې آيت كريمه معنى بيانوى فرمائى چه «دفعب اكثمالناس اهل التاويل الله ان معنى الاية ان البسلم يجالى صلى علايا الى الله يا الديا بالبصائب التى فيها تقع له فيها فتكون كها وقاله الهاي دعنى دمسلمانانو د الاناهونو سزا دوى ته دمصائبو په شكل كنبي وركولى شى، چه په كومو كنبى دوى مبتلا كيږى، حضرت امام احمد بن حنبل مُختاج دحضرت عائشه مُنْهُ الله وايت نقل كوى چه كله دا آيت نازل شو حضرت امام احمد بن حنبل مختاج دخصرت عائشه مُنْهُ الله وايت نقل كوى چه كله دا آيت نازل شو

⁾ فتح الباري : ۱۲۸/۱۰ الابواب والتراجم :۹۸/۲)_

⁾ عمدة القارى: ٢٠٧/٢١، وارشادالسارى: ٣٧٣/١٢، وشرح الكرماني: ١٧٥/٢٠)_

⁾ عددة القارى: ۲۰۷/۲۱، وارشادالسارى: ۲۷۳/۱۲، وفتح آلبارى: ۲۲۸/۱۰]_ المراجعة مناسبة مناسبة مناسبة مناسبة المراجعة مناسبة المراجعة المراجعة

[&]quot;) عمدة القارى :٢٠٧/٢١، فتح البارى : ١٢٨/١٠، وشرح اَلكرمانى : ١٧٥/٢٠)_ ") عمدة القارى :٢٠٨/٢١، وارشادالسارى: ٢٧٣/١٤، فتح البارى ١١٢٨/١٠، وشرح الكرمانى: ١٧٥/٢٠)_

^{·)} عمدة القارى: ٢٠٧/٢١. فتح البارى: ١٢٨/١٠. الابواب والتراجم. ٩٨/٢٠)_

نو مسلمانان ډيرپريشانه شول او دوی ووئيل چه ‹‹افالنجزی پکل ماحبلنا هملکنا ادّا...» که مونږ ته دخپل هر عمل سزا راکولی شی نوبيامونږ به هلاك شو ، حضورنبی اکرم گلام ته د دوی دپريشاني داکيفيت معلوم شو نووئي فرمائيل چه ‹‹لعميجزی په فالديا من مصيه تي هسته مه يوديه » داشان حضرت ابوبکر صديق گاتئ نه مروی دی چه هغوی حضورنبی اکرم گلام ته اوفرمائيل چه ‹ريا رسول الله کوف الصلاح بعده له الاية ، ليس بامانيکم، و قال فقرالله لك يا ابا بكر

الست تبرض الست تحرن قال قلت بل قال هوما تجرون ()

خلاصه دکلام داشوه چه دمخناهونو سزا یومومن ته دمصائبو اومرضونو په شکل کښی ورکولی شی نو دمؤمن بیماری اودده مرض دده دمخناهونوجزا اوکفاره ده.ددې وجې حضرت امام بخاری پینځ دالیت ددې باب نه پس ذکر اوفرمائیلو

فائده ، مَزُمْن چه کله پدمصائبو اوپیمارو اوغمونو کنبی مبتلا شی نو دا دمخناهونو په وجه وی په دې صورت کنبی دا ابتلاء دو د دمخناهونو کفاره جوړیږی. اویا دمخناهو نو دکفاری دپاره نه بلکه درفع درجات دپاره یوصالح مؤمن لره په مصائبو کنبی مبتلا کولی شی. صوفیاء کرامو فرمائیلی دی چه رومیی صورت کنبی سړی باندی دبی قراری صورت وی اوپه دوئم صورت کنبی په مصیبت کنبی داخته کیدو نه باوجود سړی پر سکون وی اورجوع الی الله کنبی مزید اضافه کیږی.

الزُّبَارِ أَنَّ عَائِشَا أَلُوالْبَاْنِ الْحَكَمُرُنُ نَافِع أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزَّهْرِى قَالَ أَخْبَرَف عُرْوَةً بْنُ الزَّبِرِ أَنَّ عَائِشَة رَضَى الله عنها زَوْمَ النَّبِي صلى الله عليه وسلم قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَتْ قَالَ مُعُونِيَةً فِي اللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ بِهَاعَنُهُ مَتَى الشَّوْكَةَ لِثَكَاكُمُ الله عليه وسلم «مَا اللَّهِ بْنُ مُحْمَدٍ حَدَّ ثَسَاعَبُدُ الْمَلِكِ بْنُ عَمْرُوحَدَّ ثَسَازُ هَرُنُ بُنُ مُحَمَّدٍ حَدَّ ثَسَامَ الله عليه وسلم عَلَيْهُ عَنْ أَبِي هَرَيْوَةً عَنِ الْمُعْرِينَ عَبْدُ الله عليه وسلم - قَالَ «مَا يُصِيبُ الْمُسْلِمَ مِنْ نَصَبُ وَلاَ وَصَبُ وَلاَ هَوْرُولَ أَوْلُ وَلَا عَلْمُ اللهُ عَلَيْهِ اللهُ عَلَيْهُ اللهُ عَلَيْهُ اللّهُ مِنَا اللّهُ عِلَى الْمُعْلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ وَلَا عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ وَلَا عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ وَلَا عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ وَلَا عَلَى اللّهُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ الللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ اللّه

مذکوره دواړه حدیثونه حضرت اُمام بخاری پیمه دلته په رومبی ځل ذکر فرمائیلی دی ۲٫ رومبی حدیث دحضرت عائشه ناتو نه مروی دی حضورنبی اکرم په فلم فرمائی چه هیڅ یو مصیبت مسلمان ته نه رسی مګر داچه الله جنات دده دپاره ددې په بدله کښې دده مخناهونه

۱) فتح الباري : ۱۰/۱۲۸)__

^{ً)} فتح البارى: ١٠/١٢٨.١٢٩)_

رژوی.تردې پورې چه یو ازغې دده په بدن کښې لاړشی، ډوئم حدیث دحضرت ابوهریره نگائز نه مروی دې حضورنبي اکوم کلی فرمائی چه مسلمان ته هيڅ څه غم اوتکليف نه رسي تردې پورې چه دده په بدن کښې يو ازغې هم لاړ شي نو الله جَنَّ نَّ دده دپاره دګناهونو کفاره جوړه وي.

قوله: ما من مصيبة تصيب المسلم: مصيبت به اصل كنبي «الرمية بالسهم» ته وائي، بيادالفظ مطلقاً هري حاديثي وباره استعماليدل شروع شو، (عملامه كرماني كالله فرماني چه «البصيبة في اللغة ينزل بالانسان مطلقاً وفي العرف ما نزل به من مكروة خاصة وهوالمرادطهنا» أمام راغب مینی فرمانی چه لفظ اصاب دخیراوشر دواړو دپاره استعمالیږي. نوقرآن کریم کښي دي. ‹﴿إِنْ تُصِبُكَ حَسَنَةً تُسُوُّهُمُ ۗ وَإِنْ تُصِبُكَ مُصِيبَةٌ ﴾( ) بعضو وئيلي دي چه استعماليږي خو په دواړه کښې خومشتق منه ددواړو بيل بيل دې. «اصابة في الخين»د«صوب» نه مشتق دې «صوب» په قدردضرورت نازل شوی باران ته وائی. او «اصابه فی الشی» د «اصابه السهمی،نه ماخوذ دی. د^گ،

قوله: حتى الشوكة يشاكها: «يشاك»د «يقال» په وزن باندې دمضارع مجهول صيغه ده. «يشاك، شوكا»لازم اومتعدى دواړه استعماليږي. ازغى تلل اوازغى منډل، «^۵،

حضرت حافظ ابن حجر مُشِيِّ فرمائی چه دا اصل کښې «پيشاك بهها»دې با جاره ئې حذف كړه اوفعل ئې دې سره نيغ په نيغه يوځائې كړودې ته «حذف اوايصال» ووئيلى شى. حضرت حافظ ابن حجر ﷺ ددې ترجمه كړې ده. «اى يشوكه غيربها» يعنى بل څوك چا كښې ازغى اوټومبي. ياپهخپلهپکښېلاړ شي.٠٠)

قوله الاكفرالله جهاعنه: دمسند احمد په روايت كښي دى چه «الاكان كفارة لنمه»، شيخ عزالدي~~ن بن سلام فرمائي چه~~ داجراوثواب تعلق دانسان خپل كسب سره دي.لهذا مصائب اوتکليفونه په دې کښي داخل نه دی،خوکه په دې باندې صبر اوکړي نوهغه به په دې صبر باندې دا جراوْثواب مستحق کیږي. آ/ لیکن نورو علماؤ ددې تردید کړي دې اووئیلی ئيّ دی چه په احادیثو صریحه کښې مطلقاً په مصائبو باندې داجراوثواب وعده ده. که سړې په

^{ً)} عمدة القارى: ۲۱/۲۰۸)_

⁾ عمدةالقاری :۲۱/۲۰۸. وشرح البخاری للکرمانی :۲۰/۱۷۵ و فتح الباری. ۱۰/۱۲۹)_

⁾ عمدة القارى :۲۱/۲۰۸ و فتح البارى :۲۹/۱۰)_

⁾ عمدةالقارى :۲۱/۲۰۸. فتح البارى: ۱۰/۱۲۹)_

^{﴿)} عمدة القارى: ٢١/٢٠٨٠-

⁾ عمدة القارى: ۲۱/۲۰۸. وفتح البارى: ۱۰/۱۲۹-

^{ً)} فتع البارى :۱۰/۱۲۹)__

^{^)} فتح البارى :۱۰/۱۳۰)__

هغې باندې صبراوکړي اوکه اونکړي،راضي وي اوکه نه وي، نو علامه قرافي ﷺ فرماڼې ب . «السمائب كفارات جزما سواء اقترن بها الرضا امر لالكن ان اقترن بها الرضاعظم التكفير والأقل، xx/ بهر حال که دسری گناهونه وی نومصائب دده دپاره کفارات جوړیږی او که دده گناهونه نه وی نو هغی سره دده درجات او چتیږی اوبلندیږی، ۲)علامه قرافی کنای تعالی علیه فرمائی چه يوسړې په مصيبت کښې وي نوهغه ته دا ووئيل مناسب نه دي چه «جعل الله هلاه المعيه کفارة لنديك،څکه چه کله شريعت مصيبت لره کفاره جوړه کړې ده نودوباره ددې دعا ضرورت نشته دې، أ

تراجمرجال

زهيرين محمد: دده كنيت ابوالمنذر دې،خراساني، مروزي، اوخرقي دده نسبت دې. «خرق»دخا، اوراً په فتحي سره په مروکښې ديوکلي نوم دي، () حضرت امام بخاري پيد ددوی نه صرف دو د احادیثه نقل کړی دی، پودا او دوئیم په کتاب الاستیدان کښې بعضو محدثینو دده په حافظه کښې کلام کړې دی، د، د، په پیش حضرت امام بخاری کینځ په تاریخ صغیر کښې فرمانی چه شام والو دده نه کوم روایتونه نقل کړی دی هغه مناکیردی، بیاهم د بصري والو روايتونه صحيح دي، (٢) حضرت امام احمد بن حنبل مسلح دده باره كنبي د «اليس به باس مستقيم الحديث او «مقارب الحديث الفاظ و ئيلي دي « ['] »

يحى بن معين كيني فرمائى چه «صالح لاپاس په» امام دارمى مُنين فرمائى «ثقة» (، امام نسائی کھیے فرمائی چه دوی ضعیف دې، (۱۰)اوبل ځائې کښې فرمائی چه «لیس پانقوی χ'' ېپه ۲۲۲هجرې کښې د دوی وفات اوشو ، $(^{17})$

^۱) فتع البارى: ۱۰/۱۳۰)_

^{ً)} فتع البارى:١٠/١٣٠)_

[&]quot;) فتح البارى :١٠/١٣٠)_

^{ً)} تهذَّيب الكمال: ١٤/٤/٤، رقم الترجمه: ٢٠١٧)_

نم فتح البارى: ١٠/١٣٠. الجرح والتعديل : ١٠/١، االترجمه:٢۶٨۶)_

مُ الرَّيخ الصغير للامام البخاري: ٢/١٤٩)_

۲) تهذیب الکمال: ۱۷ ۱/۴/۱)_

مُ تاريخ عثمان بن سعيد الدارمي. الترجمه : ٣٤٣)_

^{°)} تهذيب الكمال :١٧ ٤/٤ ١)_

۱۷: تهذیب الکمال :۱۶/۱۱/۱۱)_

٧) الضعفاء والمتروكين للنسائي. الترجمة : ٢١٨. وتهذيب الكمال : ١٤/٤١٨).

۱۲) تهذیب الکمال : ۱۷ ۴/۶۱۷ ددوی حالاتوکتلو دپاره اوګورئی..تاریخ الکّبیر للبخاری. ۳/الترجمه . . ۲ کا . معجم البلدان : ۲۵/۴ کا وسیراعلام النبلاء :۸/۱۶۸ ومقدمه فتح الباری: ۱۳۱/۱۰)_

نصب، د،،تعب،په معنی کښې دې د، وزناتعب،په شان، (وصب) مرض ته وائی،

بعضو وئیلی دی چه ((وصب)) مرض ته وائی چه دکیدونه پس ختم شی، ()

هم: ديو خطرناكي اونقصان وركونكي معامله پيښيدوپه سلسله كښې فكر كولوكښې چه كومه پريشاني سړي ته كيږي هغې ته هم وائي،

غم: ديو ناګواره واقعي پيښيدوسره انسان په زړه کښې چه کوم تکليف راوزي هغې ته غم وائي، «رحزن» دهغه څيز مفقود کيدوسره لاحق کيږي چه دهغې مفقودکيدل دسړي دپاره شاق وي ( )بعضو وئيلي دي چه دحزن تعلق دمافات سره دې او دهم تعلق دماآت سره دې ، ( )

[۵۳۱۹] حَذَّ نَشَا مُسَدَّدٌ حَدَّ ثَنَا يَعُنِي عَنُ سُفْيَانَ عَنْ سَعُهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ تَحَعْمِ عَنْ أَلْهُ وَمِنَ اللَّهِ عَلَى اللَّهِ عَلَى اللَّهِ عَلَى اللَّهِ عَلَى اللَّهِ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللْهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى

(- آ۲۰) حَدَّثَنَا ۚ إِبْرَاهِيمَ بُنَّ ٱلْهُنْدِرِ قَالَ حَدَّثَينَ مُحَمَّدُ بُنُ فُلَيْحِ قَالَ حَدَّثِي أَبِي عَنْ هِلاَكِ بُنِ عَلِي مِنْ بَنِي عَامِرِ بُنِ فَوَى عَنْ عَطَاءِ بُنِ يَسَادٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضى الله عنه - قَالَ قَالَ وَسُولَ اللّهِ - صلى الله عليه وسلم - «مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ الْخَامَةِ مِنَ الزَّرْعِ مِنْ حَبْثُ أَتَتُهَا الرِّيمُ كَفَائُهَا، فَإِذَا عُتَدَلَتُ تَكَفَّا بِالْبَلاَءِ، وَالْفَاجِرُكَ الْأَرْزَةِ صَمَّا ءَمُعْتَدِلَةً حَتَّى يَقْعِهُمَ اللَّهُ إِذَا شَاءً» (٢٠٧٨)

داحدیث هم امام بخاری دلته په رومبی ځل ذکر کړې دې، ۵۰

^{&#}x27;) ومقدمه فتح البارى: ١٣١/١٠)_

⁾ الهم ينشأء عن الفكر فيما يتوقع حصوله مما يتاذى به، والغم يحدث للقلب بسبب ماحصل، والحزن يحدث ما يشق على البراة فقده (فتع البارى:١٠/١٣١،عمدةالقارى:٢١/٢٠٩)_

^{ً)} ارشادالساری، ۱۲/۳۷۵)_

^{*)} العديث الذي اخرجه السلم في صفات المنافقين واحكامهم باب مثل المومن كالزرع ومثل المنافق كشجرة الارز: ٢٢/٢٤، رقم العديث : ٢٨٠٩، واخرجه النسائي في باب الطب باب مثل المومن ١٤/١٥٣، وم العديث:٧٢٧٩)__

م العديث الذي اخرجه البخاري ايضاً في كتاب التوحيد، باب في المشية والارادة :رقم العديث : ٧٠٢٨. هذا العديث من افراد البخاري)_

حضرت ابوهریرد گانگ فرمائی چه حضورنبی اکرم ناکل فرمائی چه دمومن مثال دپتی دبوټو په شان دې. چه دکوم طرف نه چه هوا رازی نوهغه طرفته هغه څملی اوکله چه هوااودریږی نو بیا هغه نیغ شی اودفاجرمثال دصنوبردونی په شان دې چه هغه نیغه اودریږی نوتردې چه بیا کله الله تعالی اوغواړی نو په یوځل ئې روباسی.

قوله ((مثل المومر کالخامة)) : (رهامة) خامه تازه را ټوکيدونکې شنې کيدووالا ونې ته وائي. ('مسنداحمدکښې روايت دې چه «رمثل المومن کمثل السنبلة تخموة وتستقيم مرة ()او په يو بل روايت کښې دې چه «رمثل المومن مثل الخام تحمومری و تصفراخيی» ()يعنی دمومن مثال دونې په شان دې چه کله سره اوشاد ابه وي اوکله زيړه اومړه شوي.

قوله: تفنوها مُرة أوتعن هُمَامرة: باب «تفيئي» د تفعيل دباب نه دمضارع واحدمونث صيغه ده ددې ماده ده «فا»، په معنى د ، ، رجع ، ، سره او «افا»، متعدى دې باب تفعيل نه. ددې معنى ټيټيدل اومائل كيدلو ده ، دلته د «تفنو» نه دې ذكر شوې. فاعل «الريح» دې. يعنى هوادوى لره كله راټيټه وى اوكله رانيغوى.

قوله مثل المنافق كالارزة: دلته په ړومبى روايت كښې «منافق» اوپه دوئم روايت كښې «فاجر» اودصحيح مسملم په روايت كښې «الكافر»دې ^{«ا} ««ارنه»» د«همزه فتحې سره او كسرې سره اود..ر،،سكون سره»دصنوبروننې ته وائى،بعضووئيلى دى چه دايوه مضبوطه ونه وى چه هوائې نه شى خوزولى،

قوله: انجعافها: «الجعاف» او خكلوته وائى «تقول جعفته فانجف مثل تلعته فانقلع »ددې جملى دو د مطلبونه بيان كړې شوى دي.

⊕ بو مطلب دادی چه مومن باندی آفات اوبلاګانی راځی کله تندرست وی او کله بیمار وی. معلی دی دو حالت وی. کله خوشحاله او کله تندرسته وی. هغه په یو حالت وی. کله خوشحاله او کله تنګدسته وی. هغه په یو حالت باندې برقراره نه پاتی کیږی. څنګه چی تازه راوښکلی شینکی مختلف اطرافونه چلیدونکی هواګانی دې لره خوزی. داشان مومن باندې مختلف مصیبتونه راځی. او همیشه دی آسوده حال اوخوشحاله نه وی. اومنافق لره مزې مزې وی. هغه بنه خوشحاله اوصحت مند او آسوده وی. اچانك مرګ راشی او یکدم دده خاتمه اوشی. اود آخرت په نعمتونو کښې دهغه هیڅ حصه نه وی. ن^۵.

ل) عمدة القارى: ٢١/٢٠٩. فتح البارى :١٠/١٣١)_

⁾ مسند الامام احمد خنبل،: ٣/٣٤٩)__

⁾ مسند الامام احمد خنبل،: ٣/٣٤٩)_

⁴) فتح البارى: ۵/۱٤۲)_

د) فتع الباری.۱۳۲/۱۰)_

© دوئیم مطلب دادې چه مومن باندې چه کله مصیبتونه راځی نودانه تعالی خوا و حم او کرم نه نه مایوسه کیږی. صبر کوی اود الله تعالی نه داجراوخیرامید ساتی، او کله چه هغه مصیبت ختم شی نوبیاد هغه شکر اداکوی، اومنافق په مصیبتونو کښی دالله تعالی درحمت نه مایوسه شی او په دې مایوسی کښې ویلی کیږی اوختمیږی، (۱۰ د مومن اومنافق دامثال دغالب په اعتبار سره بیان شوې دي، گنی داسی هم کیدې شی چه یوسړې مومن هم وی اوالله جمالاً دهر قسمه مصیبتونو اوبلاگانو نه بچ ساتلی وی. داشان ډیرمنافقان داسی هم کیدیشی چه په مصیبتونو اوغمونو کښې اخته وی، اوحضرت حافظ ابن حجر که فی فرمائی «رهناایالغالب من حالالاثنون» ۲)

قوله وقال زكريا حدثني سعد حدثني ابر كعب عرب ابيه كعب: داتعليق امام مسلم كي موصولاً نقل كړې دې () په دې تعليق اوحديث كښې دوه فرقونه دى.

(حديث موصول كنبي سفيان عن سعد عنعنه دې حالانكه تعليق كنبي «ذكرياحدثق سعد» دتحديث تصريح كړې ده.

 تعلیق کڼې ((حداثق ابن کعب)دې. ابن مېهم دې. حالانکه موصول کښې ((حيدالله بن کعب عن اېيه) دابن نوم ذکر کړې شوی دې. داشان د تعليق نه د تحديث تصريح معلومه شود اوحديث موصول نه د تعليق مېهم نوم معلوم شور أن

قوله: انتها الريح كفاتها: «كفات»دباب فتح نه دى، «كفا، كفا» را محر خيدل. في

قوله فاذا اعتدالت تكفا بالبلاء: قاضى عياض ينه في في دراعتدات، به خائي

(٩٣٢١) حَدَّثَنَا عَبُدُاللَّهِ بُنَ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ مُحَمَّدِ بُنِ عَبُدِاللَّهِ مُنْ أَبُّالُهُ بَالْكُ عَنْ فَعُلُ اللَّهِ عَبْدُ اللَّهِ عَبْدُ اللَّهِ عَبْدُ اللَّهِ عَنْ أَبَالُهُ مِنْ عَبْدُ اللَّهِ عَبْدُ اللَّهِ عَنْ اللَّهُ عَنْ اللَّهِ عَبْدُ اللَّهِ عَنْ اللَّهُ عَنْ اللَّهُ عَنْ اللَّهُ عَنْ اللَّهِ عَبْدُ اللَّهِ عَنْ عَبْدُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَنْ اللَّهِ عَنْ اللَّهُ عَنْ اللَّهِ عَنْ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلْمُ عَلَى اللَّهُ عَلْمَ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى

⁽⁾ فتح البارى: ۱۰/۱۲۲، عمدة القارى: ۲۱/۲۱۰، وارشادالسارى: ۱۲/۳۷۶)_

[&]quot;) فتع البارى: ١٠/١٣٢)_

⁾ نتح البارى :۱۰/۱۳۲. عمدة القارى: ۲۱/۲۱۰، وارشادالسارى.۱۲/۳۷۶)_

⁾ فتع الباري : ١/١٣٢. عمدة القاري : ٢١/٢١٠. وارشاد الساري.١٢/٣٧٠)_

[&]quot;) فتح الباري: ١٠/١٣٢. ١.عبدة القارى: ٢١/٢١٠. وارشاد السارى: ١٢/٣٧٥)_

⁾ فتح البارى:١٠/١٣٣). عمدة القارى: ١٢/٣٧٧)_

^{&#}x27;) فتح البارى :۱۳۲/۱۳۲)_

رَسُولُ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم-«مَنُ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَبُرًا يُصِبُ مِنْهُ. داحديث هم دلته حضرت امام بخارى يُوالدُّ به رومبي خل ذكركرې دي٠٠()

قوله: مر<u>، پردالله په خيراً يصب منه: الله رب العزت چه کوم سړی سره دښيګړې کولو اراده او کړی نوده لره په مصيبت کښې اخته کوی چه دمصيبت په وجه دده ګناهونه معانی اودده درجات او چت کړی، په،، بيصب منه،،کښې دوه اقواله دی،</u>

- ی یو قول د،،صاد،،په کسری اود،،یا،،په ضمه سره دی،یعنی «یمسې»دباب افعال نه دمضارع معروف واحدمذکرغائب صیغه ده، دې کښی دننه ضمیر مستترفاعل دې چه د الله تعالى ﷺ طرفته راجع دی،اود «منه»ضمیر «من یودالله»کښی «من» طرفته راجع دی، یعنی الله ﷺ دی سړی لره په مصیبت کښی اخته کوی، ﴿ عامومحدیثینو هم داقول الحت کوی، ﴿ عامومحدیثینو هم داقول الحت کوی، ﴿ عامومحدیثینو هم داقول
- ﴿ ددوئیم قول مطابق ‹‹یصب››دبا، په ضمه او دصاد په فتحه سره دمضارع مجهول صیغه ده ، په دې صورت کښې دننه مستترلره ده ، په دې صورت کښې دننه مستترلره هم نائب فاعل وئیلی شی، او ‹‹یصب››کښې دننه مستترلره هم نائب فاعل وئیلی شی چه ‹‹من››طرفته به راجع وی،بیاد ‹‹منه›)ضمیرالله ﷺ طرفته راجع وی. یعنی هغه سړې دالله ﷺ والله وطرفته به دی بدې کښې نسبت الله والله طرفته نه دې دې لره ادب ته زیات مناسب ګڼړلی دې،ځکه چه په دې کښې نسبت الله وطرفته نه دې کړې شوې.لکه څنګه چه قران پاك کښې آیت دې، والاً امرضت قهو کمفورومبی قول تائید دمرض نسبت خپل طرفته او دشفا، نسبت الله طرفته شوی دې ره خود رومبی قول تائید

دحضرت احمدبن حنبل کیلی دیو حدیث نه هم کیږی چه په هغی کښی دی چه «اذا احبالله توما ابتلاهم قبن صبرفله الصبرومن جزم فله الجزم» په دې حدیث کښی په صراحتاً سره «رابتلاهم» وثیلی شوې دې ( )

٢- بأبشدةالمرض

(٥٣٢٢)حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَبِ الْأَحْمَثِي. حَذَّثَنِي بِشُرُبُنُ مُحَمَّدٍ أَخْمَرَنَا عَبُدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَاشُغَيَّةُ عَبِ الْأَحْمَثِي عَنْ أَبِي وَابِلَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَائِشَةً - رضى الله عنها - قَالَتُ مَارَأَيْتُ أَحَدَاأَشَدَّ عَلَيْهِ الْوَجَمُ مِنْ وَسُولِ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - .

⁾ الحديث اخرجه النسائي في كتاب الطب. باب الطب. ٢٥١/ ٤.رقم الحديث. ٧٤٧٨)__

أ) فتح البارى: ١٠/١٣٤. عمدة القارى: ٢١/٢١١. وارشاد السارى: ١٢/٣٧٧)_

أ) فتح البارى: ١٠/١٣٤، عمدة القارى: ٢١/٢١١. وارشاد السارى: ١٢/٣٧٧)_

⁾ سورة الشعراء :۸۰)_ م فتح الباري :۸۰/۱۳٤عمد

ثم فقح البارى : ۱۰/۱۳۶ معمدة القارى: ۲۱/۲۱۱ وارشاد السارى: ۱۲/۳۷۷٬۳۷۸ والابواب والتراجم. ۲/۹۸) مسند الامام احمد بن حنبل: ۲۹ ۵/۶ ۲۸،۲۱۹)________

[٤٣٢٠]حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنِ الْأَعْمَيْنِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّبْي عَنِ الْحَادِثِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ - رضى الله عنه - أَتَيْتُ النَّبِي - صلى الله عليه وسليم- في مُرَضِهِ وَهُوَ يُوعَكُ وَعُكُما شَدِيدًا، وَقُلْتُ إِنَّكَ لِتُوعَكُ وَعُكًا شَدِيدًا. قُلْتُ إِنَّ ذَاكَ بأِنَّ لَكَ أُجْزَيْدٍ. قَالَ «أَجَلَ مَامِنْ مُسْلِمِ يُصِيبُهُ أَذَى، إلاَّحَاتُ اللَّهُ عَنْهُ خَطَايَاهُ، كَتَاتَحَاتُ وَرَقُ الغَدَ . ١٩٢٦م، ٩٣٣٩ ، ٥٣٣٧م، ٢٥٢١م

دحضرت امام بخارى مميلة تعالى مقصددادي چه دمرض شدت دتقرب الى الله سبب وى (۱،دباب دواړه حدیثونه دلته کښې امام بخآری پیځو په رومبی ځلّ ذکر کړی دی، (۲ په رومبی روایت کښې حضرت عائشه ﷺ فرمانی چه ما هیڅوك دحضور مبارك نه زیات دمرض په شدت کښې نه دی کتلی،دابوذر په روايت کښې د‹‹اشد مليه الوجع›› په ځائې «الوجع اشد عليه» دې ۲ په دې صورت کښې «الوجع» مبتدا او «اشد» ددې د پاره خبر دې اوداپوره جمله د «ما رایت «پاره مفعول ثانی ده، ۴، «ما رایت احدًا اشد وجعا من رسول

الله......»عرب هر درد او وجع ته مرض وائي.

په دوئم روایت کښې دی چه د حضرت عبدالله بن مسعود گانتئ نه مروی دی چه هغوی فرمائی چه زه دحضورمبارك په خدمت كښي حاضرشوم، اوهغه وخت دحضورنبي كريم ﷺ ډيره تیزه تبه وه ماحضور نبی اکرم گی ته عرض اوکړو چه یا رسول الله کی ستاسو خوډیره زياته تبه ده. حضور مبارك اوفرمائيل چه ،،آو،،ځما دومره تبه ده څومره چه تاسو كښي ددوو سړو وی.ماتپوس اوکړو چه يارسول الله ﷺداپه دې وجه تاسوته به دوچند اجر ملاويږي.حضورنبي اكرم الله اوفرمائيل چه آو ،يومسلمان ته هيڅ تكليف نه رسي. مگرالله ^{بن} وه دونې نه پانړې رژيږي. دا شان رژوي لکه څنګه چه دونې نه پانړې رژيږي.

قوله: وهويوعك وعكا شديداً: (رومك) دعين فتح اوسكون سره،تبه، دتبي تكليف، دتبي شدت اودتبي حرارت دپاره استعماليږي،(^۵، (روعك) صيغه مجهول ده يعني حضورنبي اكرم الله په شديده تبدكښي مبتلاء وو .

قوله: حات الله عنه خطاياة: «حات باب مفاعله نه دي، اصل كنبي «حاتت وو. يوتاء

^{[ً)} فتح البارى : ۱۳۷/۱۳۷.عمدة القارى: ۲۱:۲۱،وارشادالسارى : ۱۲/۳۷۸. والابواب والتراجم. ۲/۹۸)_ ً) العَديث اخرجه المسلم في البر والصلة باب ثواب المومن فيما يصيبه من مرض :١٩٩٠٪. (رقم الحديث : '۲۵۷) واخرجه النساني في كتاب الطب. باب شدة المرض: ۳۵۲/ ٤، رقم الحديثُ : ٧٤٨٤. واخرجه ابن ماجه في الجنائز باب ماجاء في ذكر مرض رسول الله صلى الله عليه وسلم: ١/٥١٨، رقم الحديث،١٤٢٢)_) ارشادالساری: ۱۲/۳۷۸ .فتح الباری: ۱۰/۱۳۷)_

^{ً)} ارشاد السارى: ۱۲/۳۷۸)_

⁾ ارشادالساری :۲۱/۲۱،۹۲۸،عمدة القاری:۲۱/۲۱۱،۲۱۲)_

په بله تا، کښې مدغمه شوه نو «حات»شو د «حات»معنی رژیدل اوخوریدل دی. ۱، ۱: دلته کنبی داشبه کیدی شی چه حضرت عبدالله بن مسعود گیای دانپوس کړی ووچه تاسو ته دو چنّده اجر ملاویږی.حضّورمبارک ورته اوفرمائیل چه آو.دوچنداجرملاویږی. اوپه دې آخری جمله کښې معلوم شو چه دا جرملاویدو په ځانې ګناهونه ختمیږی.

د دې جواب دا دې چه حضورنبي اکرم گلې «اجل»اووئيل آو . د دې نه به ورته دو چند ملاويږي يعنی ددې خبرې تصديق ئې اوکړو. اوددې نه پس يو نوې ځبره هم ښانی چه دا دسړی دګناهونو دمعاف کيدوسب هم ګرځي. () داکثروعالمانو مسلك دې چه شدت اومصيب سره دَسْرَى گناهونه معاف كيبِي اواجراوثواب ورته ملاويږي.داذْرفع درجات اودمط خطيئه دواړو دپاردسبب ګرځي.اوځني حضرات وائي چهصرف دګناهونه معاف کوي. امام ابوداود ويُسلط يومرفوع روايت نقل كړې دې فرمائي چه «ان العبد اذا سبقت له من الله منزلة لم يهلغها بعمله ابتلاة الله في جسدة اوفي صأله اوفي ولدة شم صبرة على ذالك حتى يبلغه المنزلة التي سبقت له من الله تعالى٪) امام طبري ﷺ يوروايت نقل كړې دې چه ‹‹من اعطى فشكردايتلى فصيروظلم فغني اولئك لهم الامن وهم مهتدون رئامام مسلم دحضرت صهيب نه يوروايت نقل كوى چه حضور مبارك اوفرمائيل چه «عجباً لاموالمومنين ان امواكله خيروليس ذالك لاحد الأاللمومن ان اصبته ساء فشكرالله فله اجروان اصابته خراء فصيرفله اجرفكل قضاء الله للبسلم خيرري مام نسائى كيسلة هم ددي مفهوم يوحديث دحضرت سعدبن ابي وقاص اللي نه نقل كړې دې «عجبت من قضاء الله البومن ان اصابته خيرحىد وشكروان اصابته مصيبة حدوصير فالمومن يوجرني كل امرى ﴿ امام بخارى مُعَلَّةُ بِهُ رالادب المفرد)، کښي دحضرت ابوهريره نه يوروايت نقل کړې دې چه ررما من مرض يعيبني احب الى من الحمع لانها تدخل في كل عضووان الله يعطى كل عضو قسطه من الاخر))﴿ بُهِد دي كسبي د بعضو احادیثو نه معلومیږی چه مرض صرّف کفارهٔ دنوب دېً او دبعضو نه معلومیږی چه داجرباعت هم دې. حضرت حافظ ابن حجر*هٔ پیکو* فرمانۍ چه:

^{&#}x27;) ارشاد السارى :١٢/٣٧٩. وعمدة القارى٢١/٢١٢)_

^{ً)} وعمدة القارى٢١/٢١٢)_

^{&#}x27;) سنن ابي داودكتاب الجنانزباب الامراض المكفرة للذنوب :٣/١٨٣. رقم الحديث : ٠٩٠٩)_

^{&#}x27;) فتح البارى :۱۰/۱۳۵)_ د) صحيح مسلم.كتاب الزاهد والرقائق باب المومن امره كله خير:4/۲۲۹٥. رقم العديث : ٢٩٩٩) وجامع

الاصول. ٩/٣٢٩. رقم الحديث ٢٠١٢. وقال والحديث في المطبوع ناقص غير تام)_ ئم فتح البازی:۱۰/۱۳۵ اوگورئی مسندالامام احمدبن حنبل ۱۰/۱۳۶۶۵ (۱/۷۳ ۶/۱۵) ۲) الادب العفرد مع شرحه فضل الله الصعد: ۱/۵۹۴) وقع الحديث ۵۰۳:۵)

والاولى حمل الاثبات والنفى على حالين فبن كانت له ذنوب مثلا افاد البرض تبحيصها ومن لم تكن له ذنوب كيب له بمقدار ذلك ولما كان الاغلب من بني ادم وجودالخطايا فيهم اطلق من اطلق ان المرض كفارة فقط وعلى ذلك تحمل الاحاديث المطلقة ومن اثبت الاجرية فهومحمول على تحصيل ثواب يعادل الخطيئة فاذا لم تكن عطيئة توفى لصاحب المرض الثواب، والله اعلم بالصواب ( )

٣-بأباشدالناس بلاءًالانبياءُثمرالامثل فالامثل

١٥٣٢٤ وَذَنْنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي مُمْزَةً عَنِ الأَعْمَيْنِ عَنْ إِبْوَاهِيمَ التَّيْمِي عَنِ الْحَادِثِ بُنِ مُرِيْدِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَـالَ: دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم- وَهُوَيُوعَكُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِلَّكَ تُوعِكُ وَعُكَّا شَرِيدًا قَالَ «أَجُلْ إِنِّى أُوعَكُ كَمَا يُوعَكُ رَجُلاَنِ مِنْكُمْ». فُلْتُ ذَلِكَ أَنَّ لَكَ أَجْرَيْنِ قَالَ «أَجَلْ ذَلِكَ كَذَلِكَ، مَا مِنْ مُسْلِمِ يُصِيبُهُ أَذَى شَوْكَةٌ فَمَا فَوْقَهَا، إِلاَّكَفَرَاللَّهُ مِهَا سَيِّفَا تِهِ، كَمَا تَعُظُ الشَّجَرَةُ وَرَقَهَا». [ر ٣ ٣ ٢ ٥]

دنرجمه الباب الفاظ په دارمي اوسنن ابن ماجه كښې دحضرت سعدبن ابي وقاص په روايت كنبي راغلى دى. هغوى فرمائى چە «قلتُ : يارسول الله اى الناس الله بلاءً ؟ قال : الانبياء ثم الامثل فالا مثل يبتلي الرجل على حسب دينه» دمستدرك حاكم كنبي ددي مزيدوضاحت دي. حضورمبارك اوفرمائيل چه «الانبياء قال ثم من :قال ثم الصالحون» ريز الامثل، په معنى دافضل سرد دې يغنی چه څومرد د الله سره افضل وی، هغه هومره هغه په مصيبت کښې مېتلا ، کيږی، حديث باب کښې اګر چه صرف حضور مبارك دمرض ذ کړ کړې دې ليکن باقی انبيا ، کرامو ته په دې باندې قياس کړې شو .نو حضرت حافظ ابن حجر *ريايا يا ليکي چه*

((دوجه دلالة حديث الباب على الترجمة من جهة قياس الانبياء على نبينا محمدٍ تَزَيَّجُمُ والحاق الاولياء بهم لقربهم منهم وانكانت درجتهم منحطة عنهم والسرفيه ان البلاء في مقابلة النعبة فين كانت نعبة الله عليه اكثر كانبلادة اشدى ك

٣- بأبوجوب عيادة المريض
 ١٥ تر ١٥ تَذَنّنا أَتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّنْنَا أَبُوعَوَانَةَ عَنْ مَنْصُورِ عَنْ أَبِي وَابِلِ عَنْ أَبِي مُوسَى
 الأَشْعَرِى قَالَ قَالَ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم-«أَطْعِبُوا الْجَائِمَ وَعُودُو اللَّمِ يضَ

⁾ فتع البارى : ۱۳۶/۱۰۰)_

[﴾] سنن ابن ماجه كتاب الفتن باب الصبر على البلاء : ٢٨ /٢/ رقم الحديث : ٤٠٢٣. وسنن الدارمي كتاب الرقائق باب في اشدالناس بلاءً :٢/ ١٢٠ ورقم الحديث :٢٧٨٣)_

⁾ المستدرك على الصحيحين : كتاب الرفائق :٣٠٧ ٤)_

⁾ فتع البارى :۱۰/۱۳۸،۱۲۹ (اوگورنى ارشاد السارى :۱۲/۳۸۰ عددة القارى :۲۱/۲۱۲)__

وَفُكِّ الْعَالَمِ ».[د: ٢٨٨١]

[٥٣٢٤]حَدَّنَتَا حَفْضُ بْنُ عُمَرَحَدَّنَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَشْعَتُ بْنُ سُلَيْمِ قَالَ سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ سُويْدِيْنِ مُقَرِّن عَنِ الْبَرَاءِيْنِ عَازِبِ رضِ الله عنهما قَالَ أَمْرَنَارَسُولُ اللّهِ صلى الله عليه وسلم بِسَبْعِرِ، وَنَهَمَا نَاعِنُ سَبْعِي مُهَا نَاعَنُ خَاتُو اللّهَبِ، وَلَبْسِ الْحَدِيدِ وَاللّيسَاجِ، وَالإسْتَبْرُق، وَعَنِ الْقَيْسِ، وَالْبِيْنَةَ وَأَمْرَنَا أَنْ نَتْبَعَ الْجَنَا إِذَ وَنَعُودَ الْمَرِيضَ ، وَلَفْيْسِ السَّلَامَ الرَبِيمَ ١١٨٢) د مریض دعیادت حکم: دمریض عیادت کول دجمهوروپه نیز مندوب اومستحب دی، اود داودی آودبعضی ظاهریوپه نیز باندی واجب دی. ٬ ٬ ، حضرت امام بخاری پینی دوجوب لفظ ترجمه كنبي روړلي دې اوخپل مسلك مختار طرفته ني اشاره فرمانيلي ده، ددې حضراتو استدلا ل د «مودوالمریض» نه دې، په دې کښې دامرصیغه استعمال شوی ده او امردوجوب دپاره راځي،اوجمهوروحضراتو داپه وجوب باندې محمول کړې ده مريض عام دي، بعض حضرات دآشوب چشم مريض ددې نه مستثني کوي، ﴿ خُوداقول رد کړې شوي دې، ځکه چه دريدبن ارقم روايت حضرت امام ابوداود وَيُشَلِحُ نقل كړې دې،هغه فرمائي چه «عامل رسول الله تَنْظُمْ من وجيم کان بعيني» زېطبراني هم يومرفوع روايت نقل کړې دې چه «اګلاڅة ليس لهمعيادة العين والدمل والضمس»ز/ليكن داحديث مرفوع نه بلكه ديحيي بن ابي كثير باندي موقوف

د عيادت كولو وخت: په حديث كښې چو نكه مطلقاً «عودوالهريض»وئيلى شوى دى،ددې وجې دعیادت دپاره د،،دامتدادالمرض،، څه قید نشته دې، (۱) امام غزالی کمی په «احیام العلوم ، کنیی لیکلی دی چه عیادت دمرض درې ورځونه پس کول پکاردي، (^۲) هغوي سنن ابن ماجه كښى دحضرت انس بن مالك الماشئ نه استدلال كړې دې، (ركان النبى صلى الله عليه وسلم لا يعود مريضاً الأبعد ثلاث، ١٠٠٠ ليكن حضرت حافظ ابن حجر ﷺ داحديث ضعيف كنړى

⁾ فتح البارى:١٠/١٣٩)_

⁾ فتح البارى : ۱۰/۱۳۹ وارشادالسارى، ۱۲/۳۸۰ عمدة القارى: ۲۱/۲۱۳)_

[&]quot;) فتح الباري: ١/١٤٠ وارشادالساري : ١٢/٣٨٠، عمدة القارى: ٢١/٢١٣. سنن ابي داود كتاب الجنائز، باب في العيادة من الرمد: ٣/١٨٤، رقم الحديث :٣١٠٢)_

⁾ فنح الباري : ۱٤٠/۱٠ ، ارشادالساري: ۱۲/۳۸۰، عمدة القاري :۲۱/۲۱۳)_

ثم فتح الباري: ١٠/١٤٠. وارشادالساري : ٣٨٠/١٢. عمدة القاري :٢١/٢١٣)_

ع) فتح الباري : ١٠/١٤٠. وعمدة القاري، ٢١/٢١٣.)_

۷ فنج الباری : ۱۰/۱٤۰، ارشادالساری، ۱۲/۳۸۰، عمدة القاری: ۲۱/۲۱۳)_

[^] سنن ابن ماجه. كتاب الجنائز باب ماجاء في عيادة العري<u>ض. ١/٣۶</u>٢، رقم الحديث. ١٤٣٨)

آووائی داحدیث صرف مسلمه بن علی نقل کړې دې اوهغه متروك راوی دې. (۱ بوحاتم نه ددې حدیث صرف مسلمه بن علی نقل کړې دې اوهغه متروك راوی دې. (۱ بوحاتم نه دې حدیث متعلق تپوس او کړې شو نوهغوی اوفرمائیل چه («هوحدیث باطل»٪ د اشان دعیادت دپاره څه وخت مختص نه دې. په هرمناسب وخت کښې عیام عادت دسبا اوماښام په وخت کښې دې، امام احمد پیڅ ته دماسپخین په وخت کښې چا اووئیل چه دفلانی مریض دعیادت دپاره ځو، نوهغوی اوفرمائیل چه «لیس هذا وقت عیادت کښې د موسم کښې د شپې اودګرمې په موسم کښې

حيادة بن كنبي اود كرمي په موسم كنبي دشپي اود كرمي په موسم كنبي دشپي اود كرمي په موسم كنبي درخي په وخت كنبي درخي په دي كنبي درخي په دي كنبي دخت وخت كنبي دخت وخت تخصيص نشته دي، دمريض اود خپل سهولت كتلونه پس عيادت كولي شي، دعيادت اداب : حضراتو علماء كرام دعيادت تقريباً لس آداب ليكلي دي،

🕥 اجازت دې واخلی اودروازې ته دې باهر بالکل مخامخ نه اودریږی بلکه ښی یا ګس طرفته دې اودریږی،

© دروازه دې په مزه آرام سره اوټکه وي نن سبا په کورونو کښې ټلئ لږيدلي وي، بعضې خلق په ټلې باندې ګوته کيږدي ا ولرې کوئي نه، داطريقه صحيح نه ده، دټلې بڼن يوځل وهل پکاردي اوبيا ګوته اخواکول پکاردي، چه کوروالو اومريض ته تکليف اونه رسي،

و د خپل تعارف په وخت کښې دې دابهام نه کارنه اخلي، په صراحت سره دې ورته خپل نوم اووائي،

٠٠ دمناسب وخت انتخاب دې اوكړى، دمريض دخوراك څكاك اودآرام په وخت كښې عيادت كولمناسب نهدى،

هريض سره دې زيات نه کيني، خو که چاسره ئې بي تکلفي وي اومحبت وي اودمريض خواهش هم داوي نودداسي مريض سره په کيناستو کښې څه قباحت نشته دې،بلکه په دا ــــ د کو در د دام کې کا د کاد دې

داسې صورت کښې دده دلجونی کول پکاردی، دحضرت حسن بصری گوشته په خدمت کښې د مرض په زمانه کښې يوصاحب دعيادت د پاره راغلو. او هډو پاسيدو نه، حضرت ورته په اشاروا و په کنايو د پوهه کولو ډير کوشش او کړو چه اوس ماتد د کوروالو ضرورت دې، يعني اوس تاله تګ پکار دې، ليکن هغه پوهه نه شو، نو بيا حضرت ورته په وضاحت سره او وئيل چه بعضې خلق د مريض دعيادت د پاره راشي خوبيا هډودتلو نوم نه اخلي. يعني هډو ځي نه هغه بيا هم پوهه نشو، هغه او وئيل چه حضرت د دننه کونډ اولروم . حضرت حسن بصري گراي او فرمائيل چه دننه ، نه بلکه د باهر نه ئي اولرؤ، غرض دا چدزيات و خت پورې مريض سره کيناستل نه دي پکار چه مريض ته کوفت اورسي، غرض دا چدزيات و خت پورې مريض سره کيناستل نه دي پکار چه مريض ته کوفت اورسي،

^{*}) فتح الباری: ۰ ؛ ۱۰/۱ ؛ ارشادالساری، ۱۲/۳۸۰ ؛ عمدة القاری:۲۱/۲۱۳<u>) _</u> ^{*}) فتح الباری : ۰ ؛ ۱۰/۱۱؛ ارشاد الساری : ۳۵۰/۱۲ عمدة القاری: ۲۱/۲۱۳<u>) _</u>

⁾ فتح الباري : ۱۰/۱۴۰.)_

^{&#}x27;) فتح البارى : ١٠/١٤٠.)_

- 🕞 نظر دې لاندې ساتي، ليکن دعيادت په وخت کښې ددې دعايت ساتل پکاردي.
- ک سوال اوتپوس دې که کوی.ډيرزيات تفصيلات معلومولوسره بغضي وختونوکښې مريض ستړېشي.
  - مه دريض په مخکښې دې درقت او شفقت او همدردې اظهار او کړي.
- آخلاص سره دې دده د پاره دعا او کړی، حضورنبی اکرم ناها نه دادعا منقول ده «اسئلاله العظیم العالم العال
- ﴿ مريض تعدّ دي تسلّى وركمي أودده حوصله دي زياته كړى. د مام ترمذى ﷺ او امام ابن ماجه دحضرت ابو سعيدنه روايت نقل كوى چه «اذا دخلتم على البويض فنفسواله في الاجل فائة ذلك لايودشئيا وهويطيب نفس البويض X ﴾

بأبعيادة المغلى عليه

ر ١٥٣٧م َ حَنْ تَسَاعَبُدُ اللَّهِ بُنُ مُحَمَّدٍ حَنْ تَسَاسُفَيَاتُ عَنِ اَبْنِ الْمُنْكَدِدِ سِمِمَ جَابِرَ بُنَ عَبْدِ اللَّهِ . رضى الله عنهما - يَقُولُ مَرضْتُ مَرَضًا، فَأَتَانِي النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - يَعُونُنِي وَأَبُو بَكُودُهُمَا مَا الشِيَانِ، فَوَجَدَانِي أَعْمِى عَلَى، فَتَوَضَّا النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - نُخْرصَبُ وَضُوءَهُ عَلَى، فَأَفَقَتُ فَإِذَا النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ أَصْنَمُ فِي مَالِي كَذِيفَ أَفْضِى فِي مَالِي فَلَمْ يُجِبُنِي بِشَى ءِ عَنِّى ذَلَكَ آيَةُ الْهِيرَاكِ. 1 و ١٩ ١

دحضرت امام بخاری گیگی مقصددادی که په یو مریض باندې دبې هوشې راتلو عادت وی نودد هم عیادت کول پکاردی، دادې سوچ اونکړی شی چه هغه خو بې هوشه دې دعیادت کولو څه فائده ده . خکه چه داشان عیادت کولو سره به دمریض کوروالو ته تسلی اوشی، دعیادت کولو والا دعا اوخلوص برکت سره به مریض ته افاقه اوشی، آ، دحدیث مناسبت باب سره واضح دې . چه حضرت نبی کریم گری دحضرت جابر گات عادت کړې وو او هغه بې هوشه وو . دا حدیث په «کتاب الطهارت» او «کتاب التغسی» کښې تیر شوې دې . ه

أ) السنن الكبرى للنسائي، كتاب العمل اليوم والليلة، باب موضع مجلس الانسان من العريض عند الدعاء له.١٨٨٧ع. وقم الحديث: ١٨٨٨، وسنن أبى داود، كتاب الجنائز، باب الدعاء العريض عند العيادة ٣/١٨٧٠. وقع الحديث، ٣/١٨٩٠].

^{*)} مذكوره آداب دياره فضل الله الصمد في التوصيح الادب المفرد. باب العيادي. جوف الليل.١/٥٨٤. فتح الباري: ١٠/١٥٤. باب قول المريض: قوموا عني.)_

^{*}) سنن ۱ بن ماجه: کتاب الجنائز،باب ماجاء فی عیادة العریض :۱۷۴۶، رقم العدیث :۴۳۸ <u>) _</u> *) فتح الباری: ۱۰/۱۶، ارشاد الساری : ۱۲/۲۸۲، عمدة القاری:۲۱/۲۱۳)_

^{°)} فتح البارى : ۱ ۱۰/۱٤، عمدة القارى، ۲۱/۲۱٤)_

٤- بأبفضل من يُصرَعُمن الريح

ام ١٥٣٢م مَذَنَا مُمَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَغَنِي عَنْ عِمْرَانَ أَمِي بَكُو قَالَ حَدَّثَنِي عَطَاءُ بِنُ أَمِي رَ رَبَاءٍ قَالَ قَالَ لِي ابُنُ عَبَّاسِ أَلاَ أَرِيكَ امْرَأَةً مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ قُلْتُ بَلَى. قَالَ هَنِ والْمَزَأَةُ اللَّهُ لِي الْجَوْاءُ أَلَّتِهِ النَّهِ لَي أَمْرَمُ وَإِنِي أَتَكَفَّفُ فَا وَمُ اللَّهُ لِي الْجَنَّةُ وَإِنْ مِثْتِ وَعُوثُ اللَّهُ أَنْ يُعَالَيْكُ أَمْرِمُ فَقَالَتُ أَصْبِرُ فَقَالَتُ أَصْبِرُ فَقَالَتُ أَصْبِرُ فَقَالَتُ أَصْبِرُ فَقَالَتُ أَصْبِرُ فَقَالَتُ أَصْبِرُ فَقَالَتُ أَمْرِهُ فَقَالَتُ الْجَنَّةُ وَإِنْ مِثْتِ وَعُوثُ اللَّهُ أَنْ يُعَالِيكِ الْجَنَّةُ وَالْ مِثْتِ وَعُوثُ اللَّهُ أَنْ يُعَالِيكِ الْجَنَّةُ وَالْمَالِيلُهُ أَنْ عَلْمَ اللَّهُ أَنْ يُعَالِيكُ الْمَنْ أَنْ اللَّهُ أَنْ يُعْلِيكُ اللَّهُ أَنْ فَالْتُوالِقُولُ اللَّهُ أَنْ فَا لَكُونُ اللَّهُ أَنْ يُعْلِيكُ اللَّهُ أَنْ لِكُونُ اللَّهُ أَنْ لِي أَنْكُونُ اللَّهُ أَنْ فَالْتُلْكُ اللَّهُ أَنْ لَكُونُ اللَّهُ أَنْ لِي أَنْكُونُ اللَّهُ أَنْ فَالْمُ اللَّهُ أَنْ لَا لَنْ الْمَالَقُولُ وَلَالِهُ اللَّهُ أَنْ لَاللَّهُ أَنْ لَكُونُ اللَّهُ أَنْ عَلَى الْمُنْ أَنْ لَاللَّهُ فَالِنْ اللَّهُ لَلْهُ أَنْ اللَّهُ لَلْهُ أَنْ لَوْلَاللَهُ اللَّهُ أَنْ لَهُ اللَّهُ لَلْهُ اللَّهُ اللَّهُ أَنْ لَا لَهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الْمُعْلَى الْمُؤْلِقُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ أَلْلَهُ اللَّهُ الللْهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ الللْهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللْهُ اللْهُ اللَّهُ اللَّهُ اللْهُ اللَّهُ الْمُ اللْهُ اللَّهُ اللْهُ اللَّهُ اللَّهُ الْمُؤْمِلُ الللْهُ اللَّهُ اللَّهُ اللْهُ اللَّهُ اللْهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللْهُ الْمُؤْمِلُ الللَّهُ اللَّهُ اللْهُ اللَّهُ اللَّهُ اللْهُ اللَّهُ اللْهُ اللَّهُ اللْهُ اللَّهُ الْمُؤْمُ اللْهُ اللْمُؤْمُ اللْهُ اللْمُؤْمُ اللْمُؤْمُ اللْمُؤْمُ اللْمُؤْم

روآیت باب حضرت امام بخاری گیلا په رومبی ځل ذکر کړې دې ۱۰ عطاء بن ابی رباح گیلا فرمانی باب حضرت امام بخاری گیلا په رومبی ځل ذکر کړې دې ۱۰ عطاء بن ابی رباح گیلا فرماني په حضرت ابن عباس ماته اووئيل چه دایو ره بته دحضرت نبی کریم گلا په خدمت کښې حاضره شوه او عرض ئې او کړ و ، چه په ماباندې دمرګی دوره راخی . اوپه دې کښې زما ستر ښکاره شی، نوددې وجې زمادپاره دعااو کړئې . حضورمبارك اوفرمانيل که ته غواړې نو صبر او کړه ددې بدله کښې به تاته جنت ملاوشي . او که تاغواړې نوستا دپاره به دعااو کړم چه الله تالره صحت در کړی .دې اووئيل چه زه صبر کوم ،بیا دې اووئیل چه زماسترښکاره چه الله تالره صحت در کړی .دې اووئیل چه تاسو دعا اوفرمائي چه ستر مې نه ښکاره کیږی ، نو حضورمبارك ته ئې اوفرمائيل چه تاسو دعا اوفرمائي چه ستر مې نه ښکاره کیږی . نوحضورنبی کریم گلا ددې په حق کښې دعا او کړه . حضرت امام بخاری گیلا په ترجمة الباب کښې ،من يمم من الريم الفاظ راوړی دی . یعنی هغه سړې چه په هغه باندې مرګی راخی .اخروی اعتبارسره دده دا جر اوثواب اودفضل بیان دې «من الریم» کښې دوه احتماله دی .

() ړومبی داچه ددې نه مراد دادې چه (رمن الربح)کښې (رمن) سببيه ده، يعنی دمرګی هغه مرض چه دانسان په بدن کښې دهو اپه شان محبوس کيدوپه وجه پيداکيږی. چه ددې په وجه سړی باندې دوره راڅی، او حواس ئې ختم شی اور او غوزيږی. . .

(دونم داچه دریح نه دجن یعنی دپیریانو اثرمراد دې یعنی دجناتو داثر دوجې نه سړې حواس باخته شی، اوپه انسان باندې دبې هوشي دوره راشی. د حضرت حافظ ابن حجر گولوی فرمائی چه په انسان باندې دجناتو داحمله یا دااثر دتکلیف رسولو دپاره وی یا ده ته بعضی انسانی مخونه ښه معلومیږی. ددې دوجې راځی، آ، دامعتزله یوه ډله ددې خبرې نه

^ا) ۵۳۲۸. الحديث اخرجه المسلم فى البر والصلة باب ثواب المومن فيما ^أيصيبه من مرضي....... الخ.£9,91، وقم الحديث: ۲۵۸۶)_

⁾ فتح الباری: ۱۰/۱٤۱، وارشادالساری: ۱۲/۳۸۲)_

⁾ فتح الباري: ۱۰/۱٤۱. وارشادالساري: ۱۲/۳۸۲)_

انکارکوی چه جنات دانسان په بدن کښې داخليدې شي، د '، ليکن دجمهورو په نيز جنات د انسان په بدن کښې داخليدې شي. اوسنن ابي داود کښې د ام ابان په روايت کښې د حضور مبارك قول نقل كړې شوى دې ‹‹اخىجمدوالله فان رسول الله››)قاضى عبد الجبار ميني فرماني حد دجنات بدن دهواپُّه ٔ شان وی، ددی دوجی هغوی دانسان په بدن کښی داخلیدی شی، لکُه څنګه چه هوا د انسان په بدن کښی داخلیدیشی اوانسان ساه اخلی، ۲

قوله: هنه المراق السوداء: دد ي ښځي نوم سعيره، شقيره او سکيره راغلي دي. ري

((حدثنا محمد اخبرنا مخلد عرب ابر جريج اخبرتى عطاء الله راى امزفر تلك امراة طويلة سوداء

على ستراالكعبة))

حضرت عطاء بن ابي رباح فرمائي چه هغوي ام زفر دكعبي پردې سره اوكتله اوهغه لوړ. توره ښځه وه، ددې نه معلومه شوه چه ام زفر هغه ښځه وه چه دهغې ذکرپه پورتنی روایت کښې راغلې دې،چه دهغې دپاره حضورنبی اکړم کلم دعاکړې وه، لیکن دعلامه ذهبی اودعلامه ابن اتیرکلام نه معلومیږي چه ام زفر بله ښځه وه، (۵)

علامه ابن عبد البر ﷺ په الاستيعاب كښې يوروايت نقل كړې دې چه دهغې نه معلوميږي چه په کومه ښځه باندې دمرګی دوره راتلله نو هغه ام زفروه، نو په دې کښې دې چه «کان النبي كَيْتُمْ بِينَ بِاللَّجانِين فيضرب صدراحدهم فيبرا فال بسمجنونة يقال لها امرزن فضرب صدرها فلم تهزء ولم تخرج شيطانها ققال رسول الله صلى الله عليه وسلم هومعها في الدنيا ولها في الاخرة خيرين

قوله: على سترالكعبة :«اى جالسة على سترالكعبة اومعتبدة عليه.....،،» په دې كښې ‹‹على››متعلق محذوف ‹‹جالسة﴾هم كيديشي اوفعل سره هم دامتعلق كيدې شي، ‹٧٠ **دحدیث نه مستنبط څوخبري** : ددې حدیث نه څوخبرې مستنبط کیږي،

🛈 چه په کوم يو سړي باندې دمرګي دوره راځي يا پري دجناتو حمله کيږي،نو دده دپاره اخروى اجراو فضل دى.

 ددنیا په مصیبتونو باندې صبر کول دمومن دپاره جنت ثابته وی، یعنی دی به دجنت وارثوي.

^{ٔ)} ارشادالساری: ۱۲/۳۸۲، عمدة القاری: ۲۱/۲۱۹)_

[&]quot;) مسندالامام احمد بن حنبل رحمة الله تعالى عليه. ٤/١٧٢)_

[]] عمدة القارى: ١٤/٢١٤، تعليقات لامع الدرارى: ٤٧ ١٩/٤]_

⁾ عمدة القارى: ٢١/٢١٤)__

^۵) عمدة القاری: ۲۱/۲۱۵. ارشادالساری: ۱۲/۳۸٤)_

م عمدة القارى: ٢١/٢١٥، الاستيعاب من الاصابة: ٤/٤٥٣)_

⁾ عمدة القارى :٢١/٢١٥)_

و درخصت په مقابله کښې عزيمت باندې عمل کول زيات بهټر وي، ليکن دا دهغه سړي درخصت په مقابله کښې عزيمت باندې دعمل کولو قوت ويني،

﴿ كَه حُوكَ مريضٌ دي اوعلاج پريږدي، حديث نه ددې جوازهم معلوميږي،

ددعاً ذریعه اودالله مجللة طرفته درجوع كيدوپه ذريعه علاج زيات نافع اودسكون باعث وي، نوحضرت حافظ ابن حجري الله دلاندينو خبرواستنباط كوي اوليكي چه:

(روقى الحديث فضل من يصرح وان الصبر على بلايا الديا يورث الجنة وان الاخذ بالشدة افضل من الاخذ المديث فضل من الاخذ الرقصة لبن علم من نفسه الطاقة ولم يضعف عن التوام الشدة وفيه دليل على جواز ترك التداوى وفيه ان العلاج الامراض كلها بالدعاء والالتجاء الى الله تعالى انجع وانفع من العلاج بالعقاقير وان تأثير وانفعال البدن عنه اعظم من تأثير الادوية المدنية ولكن انباينجع بامرين احدها من جهة العليل وهوصدى القصد والاخرمين جهة البداوى وهوقوة توجهة وقوة تلبه بالتقوى والتوكل XX)

٧=بأبفضل من ذهب بصره

[٥٣٢٩عَنَّ ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بُنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَ اللَّبْثُ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ الْحَادِ عَنْ عَبْرُو مَوْلَى الْمُعَلِّبِ عَنْ أَنْسِ - صلى الله عليه وسلم-المُقَلِّبِ عَنْ أَنْسِ بْنِي مَالِكِ - رضى الله عنه - قَالَ سَمِعْتُ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم-يَقُولُ «إِنَّ اللَّهُ قَالَ إِذَا ابْتَلَيْتُ عَبْدِي بَعِيبَتَنْهُ فَصَبَرْ عَوَّمْنُهُ مِنْهُمَ الْجَنَّةَ». يُرِيدُ عَبْنُهُ.

تَأْبَعُهُ أَهْعُثُ بُنُ جَابٍ وَأَبُوطِلاَ لِي عَنُ أَنْسٍ عَنِ النَّبِي - صلى الله عليه وسَلَّم-.

حضرت امام بخاری په دې باب کښې دهغه سری فضیلت بیانه وی چه هغه نابینا شوی وی نو (دهغه اخروی فضیلت داد ی، حدیث باب دلته کښې حضرت امام بخاری په رومبی ځل بیانه وی، اوددې سند سره داحدیث صرف حضرت امام بخاری کښځ د کلر کړې دې، اصحاب صحاح سته کښې به پاچه اداحدیث نه دې نقل کړې، (۲) حضرت نبی کریم کښځ فرمائی چه د الله کښځ ارشاد دې چه کله څه خپل بنده کانولره دده دوو محبوب څیزونویعنی سترګو په وجه په آرمیست کښې مبتلا کوم اوهغه په دې باندې صبر کوی نو څه ددې په بدله کښې به ده ته جن و رکوم،

قوله: برین عینیه: داد حضرت انس بن مالك تای د طرفنه تفسیر دې چه په حدیث کښې «مییبتیه» نه سترګې مراددی، «حییه محبوبه» معنی کښې دې، د او دانسان په جسمانی اعضاء کښې کوم یوځیز دانسان دسترګو نه زیات محبوب کیدیشی، په دې روایت کښې دې د چه دبینائی تلو نه پس سړې صبراو کړی، او د ترمذی په روایت کښې

) فنح البارى: ١٠/١٤٣)__

⁾ الحديث بهذه الاسناد من افراده، عمدة القارى.٢١/٢١٥)_

[&]quot;) عمدة القارى : ٢١/٢١٥)_

دی چه «صدواحتسب» (میعنی صبر او کړی او دالله دطرفنه په دې باندې داجرو ثواب وعد، ده، ددې استحضار اوساتي، علامه عینی پُرلیک فرمانی چه «والظاهران المواد بالصدان لایشتن داد قلت دارنلد ماره الد شامه ۲۰۰۵

دلايقلق ولاينام ومده الرضائه» ز) قوله: تَابَعَهُ أَشْعَتُ بُرُ عَهَا بِرَ وَأَبُو ظِلاَلِ عَرْ لَأَنسِ عَر النّبي صلى الله عليه وسلم: بعنى دعمروبن المطلب متابعت اشعث او ابوظلال دو اړو کړې دې، داشعث متابع د حضرت امام احمد بن حنبل مُنظر موصولاً نقل کړې دې، دده الفاظ دې چه «قال دېکم من اذهبت کريته شم معرواحتسب کان ثوابه الجنة»

اودابو ظلال متابعت امام ترمذي گيليا په دې االفاظوسره موصولاً نقل کړې دې، «اڼالله يقول: اذا افغات کړيى قي الدنيا لم يکن له جزاءً عندى الا الجنة بن د اسعت بن جابر او د

آبو ظلال په صحیح بخاری کنبی صرف دایو خانی کنبی متابعت ذکردی، (*)
اشعث بن جابر وضی الله عنه: دا دلته کنبی نیکه طرفته منسوب دی، دده دپلار نوم عبدالله
دی، اشعث بن عبدالله بن جابر حدائی روحدان من الازد، دوی روند وو. (*) امام نسائی گیری دده په باره کنبی فرمائی چه «رثقة» بصیر» (> حضرت امام احمد بن حنبل گیری فرمائی چه «رثقة» با با به به باره کنبی فرمائی چه «وف ددوی په باره کنبی فرمائی چه «وف حدیثه دومی * الیکن علامه ذهبی گیری دعلامه عقیلی تردید کپی دی، اوفرمائی چه «وقرل العقیل وفی حدیثه وهم لیس بهسلم الیه وانا اتعجب کیف لم یخی اله الهخاری دومه مسلم کی دی، دی، (*) حضرت امام ومسلم کی دی، دی، دی، (*) حضرت امام و بخاری گیری دی، وفات شوی دی، (*) حضرت امام بخاری گیری دی، وفات شوی دی، دی، وفات شوی محدثینو د

⁾ عمدة القارى: ٢١/٢١٥ ارشاد السارى: ١٢/٣٨٤ فَتْح البارى: ١٠/١٤٣]_

^{ً)} عمدة القارى : ۲۱/۲۱۶)_

[&]quot;) مسندالامام احمد بن حنبل :٣/٢٨٣)_

⁾ سنن الترمذي. كتاب الزهد، باب ماجاء في ذهاب البصر : ۴۶۰۲، وقم الحديث ۲٤٠٠)_

لِي) فتح البارى: ١٠/١٤٤، عمدة القارى:٢١/٢١۶)_

مُ تهذّيب الكمال :٣/٢٧٢. رقم الترجمة :٥٢٧، عمدة القارى:٢١/٢١٤)_

^{′)} تهذيب الكمال :۳/۲۷۲)__

^{^)} الجرح والتعديل : 1/ الترجمه :۲۷۳)_ ^) العرج والتعديل : 1/ الترجمه :۲۷۳ . تما :

^{^)} الجرح والتعديل: ١/الترحمة: ٢٧٣.و تعليقات تهذيب الكمال: ٣/٢٧٢)_

^{ً)} تعليقات تهذيب الكمال :٣/٢٧٢ والضعفاء الكبير للعقيلي :١/٢٩)__ ١١) ميزان الاعتدال : ١/٢۶۶)_

١٠) تاريخ الصغير للبخاري ١٥١)_

دوی نه روایتونه اخستی دی اونقل کړی ئی دی، (`)

ابو ظلال هلال بن ابي هلال: دده هم په صحيح بخاري كښي صرف دايو متابعت دي، دصحيح بخاري په نسخو کښې ابوظلال هلال بن هلال ليکلې شوې دې،ليکن صحيح بن ابی هلال دی،(۲) دده دیلار کنیت ابوهلا ل دی، دوالدیه نوم کنیی، سوید ، میمون، یزید ، او زيدّمختلف اقوال دي، ٢٪ دوى هم نابينا وو، اودټولو محدثينو په نيزضعيف دي، ٢٪ البته حضرت امام بخاری ﷺ دوی ته، ،'مقارب الحدیث، ،وئیلی دی، هُ

٨-بابعيادةالنساءالرجأل

وَعَادَتُ أَمُّاللَّهُ وَاءِرَجُلاً مِنْ أَهْلِ الْمَسْجِدِمِنَ الأَنْصَارِ

١٩٣٣٠ حَدَّثَنَا قُتُيْبَةُ عَنَّ مَالِكِ عَنْ هِصَالَمِيْنِ عُرُوَةً عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَهَا قَالَتْ لَمَّا قَي مَرَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - الْمَدِينَةَ وُعِكَ أَبُوبَكُرٍ وَبِلاِّلْ - رضى الله عنهما - ﴿ النَّهُ فَدَّ خَلُتُ عَلَيْهِمَا قُلْتُ يَآلَئِتِ كَيْفَ تَجِدُكَ وَيَا بِلاَلْ كَيْفَ تَجِدُكَ قَالَتْ وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ إِذَا أَخَذَتُهُ الْحُمَّىُ يَقُولُ كُلُ امْرِءِمُصَمَّعُ فِي أَهْلِهِ وَالْمَوْتُ أَدْنَى مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ وَكَانَ بِلاَلْ اذَاأُقُلَعَتْعَنَّهُ نَقُولُ:

أَلاَلَيْتَ شِعْرِي هَلِ أَبِيتَنَ لَيُلَةً

وَهَلْ أَدِدَنَّ يَوْمًا مِيَاةَ هِنَّةٍ وَهَلُّ تَبُدُونُ لِي شَامَةٌ وَطَفَيلَ قِالَتْ عَائِثَةُ فَخِفُ إِلَي رَبُولِ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم- فَأَخْبَرُتُهُ فَقَالَ «اللَّهُمَّ حَبِّبُ إِلَيْمًا الْمَدِينَةَ كَحُبِّنَا مَكَّةً أَوْ أَشَدَّ، اللَّهُمَّ وَصَعِخْهَا، وَبَارِكُ لَنَا فِي مُدِّهَا وَصَاعِهَا، وَانْقُلُ مُمَّاهَا فَاجُعُلُهَا بِالْجُخْفَةِ». [ر: ١٧٩]

ښځه دسړی عیادت کولی شی: دحضرت امام بخاری گنامته مقصددادې چه ښځې دا جنبي سړو عيادت كولي شي.ليكن ددې دپاره شرط دادې چه څه دفتنې او فسأد اندينينه نه وي ('،، په حديث باب كښې حضرت عائشه الله على دخپل پلار حضرت صديق اكبر الله اودحضرت بُلال نُلْتُنُّ دُعْيَادِتْ ذَكر كړې دې،اګرچه بعضې روايتونو كښې دى چه دادنزول حجاب نه مخكښې واقعه ده. بياهم فتنې نه دمامون كيدوپه صورت كښې دنزول حجاب نه روستو

⁾ تهذيب الكمال :٣/٢٧٢.وسير اعلام النبلاء : ٤/٢٧٤]_

^{ً)} فنح البارى : ٤ \$ ١٠/١٤]_

^{ً)} تهذَّيب الكمال :٣/٣٥٠. رقم الحديث :۶۶۳۲)_

⁾ اوكورني تهذيب الكمال :١١/٨٤. الضعفاء والمتروكون. الترجمة :۶۰۶٬۶۶۰ وتهذيب الكمال : ٣٠/٣١١. فتح البارى : ٤ ١٠/١٤، عمدة القارى:٢١/٢١۶)_

⁽م) اوكورثي تهذيب الكمال: ٣٠/٣٥١، عمدة القارى، ٢١/٢١۶.فتح البارى: ١٠/١٤٤)_

⁾ عمدة القارى ۲۱/۲۱۶. فتح البارى:۱۰/۱٤۵)_

هم ددې واقعي نه استدلال کولي شي، ( ) دحضرت ابو بکر صديق گاتئ چه به کله تبې او نيولو نوبيابه نې دااشعاروئيل

كل امرى مصبح في اهله والبوتُ احلَ من شهراك لعله

هرسړې په خپل کورکښکې سبا کړی، اومرګ ده ته دپیزاردتسمونه هم زیات نزدې دې، علامه قسطلانی مینا د ««مصبح فی اهله»ترجمه کړې ده چه ده ته دده اهل وعیال کښې «انعم *

صباحاً»رصبح بخین و نیلی شی، (۲، «شراك» تسمی ته و نیلی شی، قوله: وكار بلال اذا اقلعت عنه: «اقلعت» دمجهول صیغه ده. په معنی د «ازیلت»

یعنی کلّه چه تبه ختمه شوه نو هغوی داشعار اووئیل چه: الیت شعری هل اییتن لیلهٔ بهاد وحول اذخر، وحلیل

د،،اذخر، او،، جلیل،،واښه وی،آیاځه به هم کله دمجنه د اوبواوچشمولره ورشم، اوآیا شامه اوطفیل نومې چینې به ځمامخامخ ظاهرېشی،

قوله: اذخر: ربكس الهنوة وسكون الذال وكس الغام دايو خو شبود اروانيه دى ، جليل هم دونيونوم دى ، زار وانيه دى ، جليل هم دونيونو دى ، زار ربيد و المراه و دي ، زار و المراه و دي ، زار و دي و دي و دي و دي ، زار و د

قوله : شامة زدميم تخفيف سره ،.... (طفيل) «دطاء فتحي سره) دمكي مكرمي ته نيزدې د دوؤيا د چينر نومونه دى ، (ه په دې شعرونو كنبي حضرت بلال اللائل و د مكي مكرمي او دهغه څائي دمقاماتو او چينو د كتلوخواهش كړې دې ، دهجرت كولونه پس حضرات صحابه كرام لائل ته تخلي وطن او خپل علاقه يا ديده چه كوم ځائي كنبي ددوى وړوكوالي تير شوې دې ،اوچه كوم ځائي سره ددوى دكورو يادونه وابسته وو ،ددې و چې حضرت نبى كريم نهي دا او فرمائيله چه «اللهم حه الهناالمدينة كعبنا مكة اواشتى اي الله دمكې نه زياته مدينه هم زمونږ دپاره محبوبه جوړه كړې ، [( )

ارشادالساري: ۱۲/۳۸۶ فتح الباري: ۱۰/۱٤۵،۱٤۶)_

⁾ ارشادالساری: ۱۲/۳۸۵)_ ترین در در در میساری د

^{ً)} ارشادالساري: ۱۲/۳۸۶، عمدة القارى:۲۱/۲۱۷)_ أ) ارشادالسارى:۱۲/۳۸۶، عمدة القارى:۲۱/۲۱۷)_

۱۲/۳۸۶ نتح الباری: ۱۲/۳۸۶ فتح الباری: ۲۰/۱۴۶)_

ع) ارشادالساري: ۱۲/۳۸۶، عمدة القارى:۲۱/۲۱۷)_

غوله: المجح<u>فة :</u> (دجيم ضمه او دحاء په سكون سره، داهل شام ميقات دي. (') داحديث مخکښ~~ی تیرشو~~ی دی (۲)

قوله: وعادت امرالدرداءرجلاً من اهل المسجد من الانصار: علامه كرماني ﷺ فرمائي چه دحضرت ابوالدرداء التائلة دوه ببياني وي، اوهريوته به ني ام الدرداء وئيل. دمشري نوم خيره وواوهغه صحابيه وه،اودكشري نو هجمة وو، هغه تابعيه وه، ٢٠٠٠

دلته كُنِّسي كَشْرَه أم الدرداء مرادده، حضرت هجمية مراد ده حُكه چه داآثر حضرت امام بخارى كولية په ‹‹الادب المغردي كښې دحارث بن عبيد په طريق موصولاً نقل كړې دې،را، حارث بن عبید کم عمرتابعی وو ، هغوی دام الدرداء کبری په زمانه کښی نه وو . د کم خکه چه هغه دحضرت عثمان ﷺ په زمانه کښې دحضرت آبوالدرداء نه محکښې وفات شوې وداودام الدرداء صغري وفات دعبدالملك بن مروان په زمانه كښي ۸۱ هجري كښي وو . دكبري وفات تقريباً ينخوس كالديس شوى دي، ﴿ ﴿ ﴾

یه دی اثر کښی دمسجدنه مسجد نبوی مراددی، یعنی حضرت ام الدردا، دمسجدنبوی والو یعنی دیوانصاری عیادت او کړو ،معلومه شوه چه ښځه دسړی عیادت کولی شی،

٩-بأبعبادةالصبياري

[٥٣٣١عَدَ ثَنَا حَبَّاجُ بُنُ مِنْهَال حَدَّ ثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَاصِدٌ قَالَ سَمِعْتُ أَبَاعُمُّانَ عَنُ أَسَامَةُ بُن زَيْدٍ وضي الله عنهما - أَنَّ ابْنَةً لِلنَّبِي - صلى الله عليه وسلم - أَرْسَلَتُ الله وهُو مَمُ النَّبِي - صَلَّى ٱللَّهُ عَلِيه وسلم- وَسَعُهِ وَأَلِّى تَغْسِبُ أَنَّ الْبُنْتِي قَدُ حُفِيزَتْ فَالْحَمُدُنَا فَأَرْسَلَ إِلَيْهَا النَّامِ مَيْقُولُ «إِنْ لِلَّهِ مَا أَعَدُ مَا أَعْظَى وَكُلُ شَيءِ غِنْدَهُ مُعَمَّى فَلْتَعْتَشِبُ وَلَتَصْدُرُ ». فَأَرْسَلَتْ تُقْسِمُ عَلَيْهِ، فَقَامَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- وَقُلْنًا، فَرُفِعَ الصَّبِي فِي حَجْرِ النَّبِي -صلى الله عليه وسلم- وَنَفُسُهُ تَقَعْقُمُ فَفَاضَتُ عَيْنَا النِّبِي - صلى الله عليه وسلَّم- فَقَالَ لَهُ سَعْدٌ مَا هَذَانَا رَسُولَ اللَّهِ قَـالَ «هَذِهِ رَحْمَةٌ وَضَعَهَا اللَّهُ فِي كَلُوبِ مَرْ يُ شَاءَمِر يُ عِبَادِهِ، وَلاَ يَرْحَمُ اللَّهُ مِنْ عِبَادِهِ إِلاَّ الرُّحَمَاءَ». ار ١٢٢٠

⁾ ارشادالساری:۱۲/۳۸۶. عمدة القاری:۲۱/۲۱۷)_

⁾ فتح الباري:۱۰/۱ ۶۶، عمدة القاري:۲۱/۲۱۷)_

[&]quot;) شرح البخاري للكرماني : ٢٠/١٨٤. فتح الباري: ١٤٥/١٠عمدة القاري:٢١/٢١٩)_

⁾ فتح الباري:١٠/١٤٥. عمدة القارى:٢١/٢٦٧. الادب المفرد مع شرح فضل الله الصمد. باب عيادة النساء الرجل المريض: ١/۶٢٧، وقم الحديث: ٥٣٠)_

د) فتح الباري: ۵ + ۱۰/۱، عمدة القارى: ۲۱/۲۱۷)_

⁾ فتح الباري:٥٠ ٢١٠/١. عمدة القارى: ٢١/٢١۶)_

«عيادت» مصدردي اومضاف الى المفعول دې (ايعنى په دې باب کښې دبچو عيادت وحيادت مصدردي اومضاف الى المفعول دې (ايعنى په دې باب کښې دبچو عيادت کول هم جائزدى او په سنت کښې ددې اصل موجود دې په روايت کښې دی چه دحضورمبارك يوې لور دحضورمبارك په خدمت کښې خبراوليولو چه زما لور يعنى ستاسو لمسې قريب المرګ ده، ددې وجې تاسو مونوکره راشئ حضرت نبى اکر م الله سلام اوليولو اوووې فرمائيل چه «ان الله ما الحق وما اعلى وکل هي عندى مسمى قلتحتسبولتمه عني دالله خوښه ده چه څه اخلى نو هغه واخلى و مااعلى وکل هي عندى مسمى قلتحتسبولتمه عني دالله خوښه ده چه څه اخلى نو هغه واخلى او چه دورکوى نو هغه ورکى، ده دې صبراوکړى، هغې دالله واسطه ورکړه اودوباره ئې خبرورکړو، نو حضرت محمد الله اوريدو اوهغوى کره ئې تشريف يو ړولو ، هغه بچې ئې خپله غيږه مبارکه کښې او چه يارسو ل الله داڅه ستر ګرمبارکونه اوښکې روانې شوې . حضرت سعد الله عضرا وکړو چه يارسو ل الله داڅه دې حضرت نبى اکرم الله داڅه دې حضرت نبى اکرم الله داڅه دې وانې چوى . اوالله په خپل مهربان بنه گانو باندې مهربان او رحم کونکې دې، داد حضرت نبى کړم دلور حضرت زينب ځانې واقعه ده . دددې روايت په شروع کښې وع خبې د ددخورت نبى کړم دلور حضرت زينب ځانې واقعه ده . دددې روايت په شروع کښې دې د ددخورت نبى کړم دلور حضرت زينب ځانې واقعه ده . دددې روايت په شروع کښې دې د ددخورت نبى کړم دلور حضرت زينب ځانې واقعه ده . دددې روايت په شروع کښې دې د ددخورت نبى کړم دلور حضرت زينب ځانې واقعه ده . دددې روايت په شروع کښې دى چه د د ددې روايت په شروع کښې دى چه دادخورت نبى کړم دلور حضرت زينب ځانې واقعه ده . دددې روايت په شروع کښې دى چه د

ران ابنتی قدحضټ پیعنی ماشومه مرګ ته نیزدې ده. او ددې نه پس دی چه «رفهٔ ۴ الصوي» چه ددې نه معلومه شوه چه هغه ماشومه نه ده بلکه ماشوم وو ، علامه ابن بطال ﷺ فرمائی چه په دې کښې راوی دضبط نه کارنه دې اخستې ، نو هغه فرمائی چه :

«منا الحديث لم يضبطه الرادى فعرة قال قالت ابنتى قد احتضرت ومرة قال فرفع العبى ونفسه تقعقع فاخبر مرة عن صبى ومرة عن صبية »رُخ «حجى» دحاء په فتحى سره او كسرى سره او دجيم په سكون سره غيرې ته وائى، «دففسه» دفاء سكون سره دده جمع نفوس راخى، «رتقعقع اى تضطرب ويسمع لها صوت » يعنى هغه داضطراب او پريشانى په حالت كښى وه، او ددې و جى نه دهغى آواز په دى كيفيت راتللو، د ،

قوله فقال له سعگم هذا؟ دحصور مبارك دستر ګونه په اوښكووتلو باندې حضرت سعد گاتؤ له تعجب ورغلو اوهغوى اوفرمائيل چه يارسول الله دَاڅه دى؟ شايد چه هغه دصبر خلاف ګڼړل نوحضورمبارك ورته اوفرمائيل چه داپه زړه كښې موجود شفقت اورحمت دې، دا دبې ادبې يادجزع فزع دقبيل نه نه دې. رځ

⁾ فتح البارى: ١٠/١٤٥، عمدة القارى: ٢١/٢١۶)_

⁾ عمدة القارى:٢١/٢١٧)__

["]) عمدة القاری:۲۱/۲۱۸، وارشادالساری:۱۲/۲۸۷)_ ^۱) عمدة القاری:۲۱/۲۱۸، وارشادالساری:۱۲/۲۸۷)_

مذكوره حديث په كتاب الجنائز كښى د باب (رقول النبى صلى الله عليه وسلم يعذب الميت به كام المعمليه) دلاندې تير شوى دى، (')

١٠-بأبعيادةالاعراب

(۵۳۳۲) حَنَّ ثَنَا مُعَلَّى بُنُ أَسَهِ حَنَّ ثَنَا عَبُهُ الْعَزِيزِ بُنُ مُعْتَا وَخَنَّ ثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِضُومَةً عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ - رضى الله عنهما - أَنَّ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - دَخَلَ عَلَى أَعْرَابِي يُعُودُهُ- قَالَ - وَكَانَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - إذَا دَعَلَ عَلَى مَرِيضٍ يَعُودُهُ فَقَالَ لَهُ «لاَ بَأْسَ طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ». قَالَ قُلْتَ طَهُورٌ كَلاَ بَلْ هِي مُثَى تَقُورُ - أَوْ تَتُورُ - عَلَى شَيْخٍ كَبِيرِ تَرِيرُهُ الْفُبُورَ. فَعَالَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - «فَلَعَمْ إِذَّا». (وَ ٢٤٢٠)

حضرت ابن عباس فرمائی چه حضور مبارك يو اعرابی «بانډيچي» لره دعيادت دپاره تشريف يوړولو ، خضور مبارك چه به كله هم ديومريض دعيادت دپاره تشريف اوړولونو فرمائيل به ئې چه «لا باس بالطهود ان شاء الله» هيڅ حرج نشته دې دمرض به ګناهونو لره باكل پاك كرى، دې اعرابي ته چه كله حضور مبارك داجمله اووئيله نوهغه ورته اووئيل چه تاسو وائي چه داپاكولو والا دې،بالكل نه بلكه داتبه خوپه يو بوډاباندې حمله آوره شوى ده چه دې به قبرته بوځي، حضرت نبى كريم ﷺ اوفرمائيل چه ته وائي نو هم داسي دې وي،

قوله: <u>لا باس بالطهور:</u> يعنی هيڅ حرج نشته دې، بيماری دمسلمانانو کفاره جوړيږی، «طهور» دې «طهور» دې «مبلغه حصيغه ده، اومتعدی ده، په معنی د «مطهر»پاکولووالا «طهور» دې مبتداء محذوف دې، «ای هو طهور» «ای شاء الله» کې اووئيل اواشاره ئې او کړه چه داجمله دعائيه ده خبر نددې، رگ

قوله: <u>تفوراً أوتغور:</u> راوى ته شك دې چه،،تفور،،ئي اووئيل يا،،تثور،،ئي اووئيل، د دواړو م<u>عنى رالړزيدل</u> اوحمله كول ده، «تزير» داباب افعال نه دې «الار۳څوك په زيارت باندې مجبورول.

قوله : فنع<u>م اذا : «ای اذا ایت ف</u>نعم اذا» یعنی کله چه زموئږ دخبرې نه انکارکوی نوبیاهم داسی دې <u>وی،لکه</u> څنګه چه ستاګمان دې، یاهمداسې به وی لکه څنګه چه ته ګمان کوې. دا جمله بددعا هم کیدیشی اوداهم کیدیشی چه تاسو پیشن ګوئی کوئې اوده ته ئې خبر ورکړو چه همداسي به وی.()

⁽⁾ عددة القاری:۲۱/۲۱۸،وارشادالساری:۱۲/۳۸۷، وفتح الباری:۲۱/۱۶)_) عددة القاری:۲۱/۲۱۸، فتح الباری:۲۶ ۱۰/۱، وارشادالساری:۲۲/۳۸۷)_) عددة القاری:۲۱/۲۱۸، فتح الباری:۲۶ ۱۰/۱، وارشادالساری:۲۲/۸۸)_) عددة القاری:۲۱/۲۱۸، فتح الباری:۲۶ ۱۰/۱، وارشادالساری:۲۲۸۸۸)_

دطبراني په روايت کښې دی چه سبا له هم هغه اعرابي وفات شوې وو ٠﴿٠

دهديث نه مستنبط محو اداب علامه مهلب مُشته ددې حديث نه خُواداب اوفوائد مستنبط کوی او فرمائی چه:

(وقائدة هذا الحديث انه لا نقص على الامام في حيادة المريض من رحيته دلوكان اعرابياً جافياً ولا على العالم ف عيادة الجاهل ليعلمه ويتركره بها ينقعه ويامرة بالصبر لثلا يتسخط قدر الله فيسخط عليه ويسليه عن البهبل يفيطه بسقيه ال غير ذالك من جبر خاطرة وخاطر اهله وفيه انه ينهنى للبريض ان يتلقى البوعظة بالقبول ريحسن جواب من يذكره بثالك) (٢) يعني دحديث نه يود خبره دامعلومه شوه چه حاكم خپل رعایاکننی دشهل کلی وال عیادت هم کولی شی،داشان عالم دجاهل عیادت کولی شی،چه مریض ته نصیحت او کری،دصبرتلقین ورته او کری،دحدیث نه داهم مستنبط دی چه مریض ته دنصیحت خبره کول پکاردی، اونصیحت کولووالا له ښه اومناسب جواب ورکول پکاردی،

١١- بأبعيادة المشرك

[٥٣٣٣]حَذَّتَنَاسُلَيْمَاكُ بُنُ حَوْمٍحَدَّتَنَاحَمَّادُبُنُ زَيُوعَنُ ثَايِتِ عَنُ أَنْيِسٍ-رضى الله عنه - أَنَّ غُلاَمًا لِيَهُودَكَ انَ يَعُدُمُ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- فَمَرِضَ. فَأَتَاهُ النِّيس - صلى الله عليه وسلم- يُعُودُهُ فَقَالَ «أُسُلِمُ». فَأَسُلَمَ اله ١٢٩٠]

وَقَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيِّبِ عَنْ أَبِيهِ لَمَّا خَفِيرَ أَبُو طَالِبٍ جَاءَهُ النَّبِي - صلى الله عليه

دكافر دعيادت مسئله : علامه ابن بطال مُعلَّة فرمائي كه ديو كافراومشرك باره كنبي أميدوي چه هغه به اسلام قبول کړی نودده عیادت مشروع دې،لیکن که دده داسلام قبلیدوامیدنه وى نوبياعيادت جائزنة دي، أي ليكن جمهورفرمائي چه دقبوليت اسلام نه علاوه نورمصلحتونه اومقاصدهم پیش نظرساتلودوجی نه دکافر اومشرك عیادت کیدیشی،﴿ أَ په حدیث کښې دی چه یو پهودی هلك به دحضورنبی اکرم په خدمت کښې هر وخت وو ،چه كلد هغه بيمارشونو حضورمبارك ﷺ دهغه عيادت دپاره تشريف يوړولو،اوهغه ته ئې داسلام دغوت وركړو . اوهغه مسلمان شو ددې هلك نوم عبدالقدوس خودلې شوې دې،(^)

^ن) فتع البارى:۱۰/۱٤۸)_

⁾ عمدة القارى: ۲۱/۲۱۸، فتح البارى: ۱۰/۱٤۶__

⁾ عمدة القارى: ٢١/٢١٨، فتح البارى: ١٠/١٤۶)_

^{).} فتح الباري: ۱۰/۱٤۸، عمدة القاري:۲۱/۲۱۸)_

⁾ فتح الباري:۱۰/۱٤۸، عمدة القاري:۲۱/۲۱۸، دحضرات حنفيه به نيزدمي كه نصراني يا يهودي وي يو دده عيادت بالاتفاق درست دې ليکن که مجوسي وي نويه دې کښې دجواز اوعدم جواز دواړه تولوند دى،خود جوازقول راجح دى،٠-

حديث باب په کتاب الجنائز کښې د «باب اذا اسلم العبي قبات» دلاندې تبير شوې دي. دحضرت سغيدبن المسيب تعليق خضرت امام بخارى كليك بدكتاب التفسير كنبي دسورة الْقَصَصُ په تفَسیرٌ کښي، موصولاً نقل کړې دې،۱۰، اوهم هلته کښې په دې باندې کملام تیر شوی دې،

١ ٢-بأب اذَاعَ ا دَمريضاً فَحَضرت الصلاةُ فصلِّم بهم جماعَةً

و٥٣٣٤ حَدَّثْنَا فُعَدَّدُ بُرِي الْمُثَنَّمِ حَدَّثَنَا يُغِينَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ قَالَ أَخْبَرَنِهُ إِلَمْ يَعَ : عَائِشَةً-رض الله عنها - أَنَّ النَّبِي - صلى اللهِ عَليه وسلم - دَخَلَ عَلَيْهِ نَاسٌ يُعُودُونَهُ فِي مَرَضِهِ فُصَلِّي بِهِمْجَالِسًا فَجَعَلُوا يُصَلُّونَ قِيَـاكُمُا، فَأَشَارَ النَّهِمِ اجْلِسُوا، فَلَنَّا فَرَخَ قَالَ «إِنَّ الإِمَا مَلَيُؤْتَمُ بِهِ، فَإِذَّا رَكَعَ فَارُكَعُوا وَإِذَا رَفَعَ فَارْفَعُوا، وَإِنْ صَلَّىَ جَالِسًا فَصَلُوا جُلُوسًا ». قَالَ أَبُوعَبْدِ اللَّهِ قُـأَلِّ الْحُنَيْدِي هَذَا الْحَدِيثُ مَلْسُومٌ لأَنَّ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- آخِرَ مَا صَلَّى صَلَّى قَاعِدًا وَالنَّاسُ خَلْفَهُ قِيَامٌ اللهِ ١٤٥٤

که دمریض عیادت لره ورشی او دمونځ وخت شی،اومریض عیادت کونکی ته دجمې مونځ وركوى نوحديث كښې ددې اصل موجوددې،حضرات صحابه كرام تُلگيم دنبي كريم ﷺ عَيَّادُتَّ دِپَاره لَاړِل اونبَی کریم تا ورله مونځ وړکړو،

حديث باب كتاب الصلوة كنيلي تيرشوي دي، (أ) أوهلته كنبي ددي مسئلي تفصيل راغلي دې چه دجمهورعلماؤپه نيزکه آمام مخکښې اودريدواومونځ ئې شروع کړو اودمونځ په دوران کښې ده ته څه مرض لاحق شي اوهغه کيني نومقتديان به نه کيني بلکه ولاړ به وي ا دپه ولاړه به مونځ کوي،او دامام اقتدا، به په ولاړه کوي،حضرت صديق اکبر کاتنځ په ولاړه باندې مونځ شروع کړې وو ،اوحضرت نبی اکرم نظی تشریف راوړو اوامام جوړشو . لیکن چونکه موتخ شروع شوې وو، ددې وجې حضرت نبی اکرم 🥳 دامام جوړیدونه پس حضرات صحابه كرآم ولاروو اوپه ولاره ئي اقتداء او كره.

بأبوضع اليدعلى المريض

٥٣٣٥١ حَدَّثَنَا الْمَكِّى بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا الْجُنَيْدُ عَنْ عَائِشَةٌ بِنْتِ سَعْدِ أَنَّ أَبَاهَا قَالَ تَثَكَّيْتُ بِمَكَّةَ شَكُوًا شَهِ بِدًا، فَجَاءَنِي النَّبِي - صِلَى الله عليه وسلم - يَعُودُنِي، فَقُلْتُ يَا نَبِي اللَّهِ إِنِي أَثْرُكُ مَالاً وَإِنِي لَمُ أَثْرُكُ إِلاَّ ابْنَةً وَاحِدَةً؛ فَأُوصِي بِثُلُثِي مَالِي وَأَثْرُكُ الثُّلُثَ فَقَـالًى « لاً». قُلْتُ فَأُوصِي بِالنِّصْفِ وَأَتُرُكُ النِّصْفَ قَـالَ «لاَ». قُلْتُ فَأُوصِي بِالنِّلُثِ وَأَتُرُكُ لَمَا الثُلُثَيْنِ قَـالَ «الثُّلُثُ وَالثُّلُثُ كَيْدٍ». ثُمَّ وَضَعَ يَدَاهُ عَلَى جَبْهَتِهِ، ثُمَّ مَسَحَ يَدَةُ عَلَى وَجُهي وَيُطْنِي ثُمَّ

⁾ فتح الباري: ٤٨ ١٠/١، عمدة القارى:٢١/٢١٨،ارشادالسارى: ١٢/٣٨٨)_

⁾ فتح الباري:۱۰/۱٤۸ ممدة القارى:۲۱/۲۱۹)_

قَالَ «اللَّهُ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهِ اللَّهُ اللَّهِ اللَّهُ اللَّهُ اللَّ حَتَّى اللَّهَ عَلَى كَلِيهِ اللَّهِ ا

10751 مَنَّ نَشَا فَتَنْبَةُ مَنَّ نَشَا جَرِيرٌ عَنِ الأَغْمَثِي عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّنْمِي عَنِ الْحَارِثِ بْنِ سُوَلِهِ قَالَ وَاللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ لَكُونُ مِنْ اللَّهُ لَكُونُ مَنْ اللَّهِ عَلَى اللَّهُ اللِللْلِلْمُ اللَّهُ اللَّهُ اللْلِلْمُ اللَّهُ اللَّهُ

په مریض باندې لاس اښودلو طریقه دعیادت کولو په وخت کښې په مریض باندې لاس اوخودلې شي،دې سره ده په ده ده په اوخودلې شي،دې سره دمه په مرض کښې افاقه هم کیدیشی،او که عیادت کولو والا دطب نه واقف وی نودمرض تشخیص هم کولې شی، () په باب کښې د کرشوی دواړه حدیث کښې ددې ذکر دې ډومبی حدیث کښې دی چه «شموضځیده علی جبهته شم مسم یده علی جه «شموضځیده علی جبهته شم مسم یده علی جه «شموضځیده علی کښې دی چه

دحضرت عائشه ﷺ نه يوحديث دابويعلى په سندحسن سره نقل كړې شوې دې، په هغې كښې دى چه «كان رسول الله ﷺ اداعاد مريضاً يضع يده على المكان الذى يالم ثم يقول بسم الله ٪

قوله: فما زلتُ احد برده على كبدى فيما يخال الى حتى الساعة: حضرت سعد فرمائى چد دحضور نبى اكرم دلاس يخوالي خه په خيگر كښې محسوسوم، ردا دحضور مبارك معجزه وه،

۱) عمدة القارى:۲۱/۲۱۹)_

⁾ فتح البارى: ١٠/١٤، وقال الامام احمد بن حنبل رحمه الله عليه فى مسنده، عن عائشة رضى الله عنها ان النبى صلى الله عليه وسلم كان اذا عاذ مريضاً مسحه بيده وقال اذهب الباس رب الناس واشف انت الشافى لاشفاء الأشفاءك شفاءً لا يغادرسقماً...مسند الامام احمد بن حنبل رحمه الله عليه ٤/١٢٤،٤٥__

["]) سنن الترمذي، كتاب االاستيذان، باب ماجاء فى المصافحة :۵۸۶ رقم الحديث :۲۸۳۱<u>. _</u> *) فتح البارى:۱۰/۱۵۰،__

١٤- بأب ما يقال للبريض وما يجيبُ

اعتدا عَذَنْنَا قَبِيصَةُ حَذَنْنَا الله عنه - قَالَ أَتَيْنُ النّبِي عَلَى إِلْرَاهِ مِمَ النّبُي عَنِ الْحَارِثِ بَنِ عَنِي الْمَالِمِ عَنْ عَلَى الله عليه وسلم - فِي مَرَضِهِ مَنْ الله عليه وسلم - فِي مَرَضِهِ مَنْ الله عليه وسلم - فِي مَرَضِهِ مَنْ الله عَنْهُ وَهُو يُلِعَلُ وَهُو يُلِعَ أَنْ وَلَا أَنْ لَكَ أَجْرَبُ .. قَالَ الله عَنْهُ وَهُو يُلِعَ أَنَّ وَاللّهُ عَنْ مَنْ اللّهُ عَنْ وَمُو يَلُو اللّهُ عَنْ مَنْ اللّهُ عَنْ مَنْ اللّهُ عَنْ عَلَيْ اللّهُ عَنْ عَلَيْ عَنْ عِلْمِ اللّهُ عَنْ اللّهِ عَنْ عَلَيْ اللّهُ عَنْ اللّهِ عَنْ عَلَيْ عَنْ عَلْمُ اللّهُ عَنْ اللّهُ عَنْ عَلَيْ عَنْ عَلْمُ وَمُو لَكُودُهُ عَنْ اللّهُ عَنْ اللّهُ عَنْ عَلَيْ عَنْ عَلْمُ اللّهُ عَنْ اللّهُ عَنْ اللّهُ عَنْ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عِلْمُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ ا

د ترجمه الباب مقصد: حضرت ګنګوهی پختیج فرمانی چه دحضرت امام بخاری کیلیم مقصد دادې چه عیادت کولو والا چه کله مریض ته ورشی نو دخیر خبرې دې کوی.اومریض ته پکاردی چه دالله جمځان نه دخیرامیدساتی اوهیڅ دشراودمایوسئ خبرې دې نه کوی. داشان دحدیث نه معلومیږی که څه ټکلیف هم وی نودهغې اظهارکولي شی.په دې شرط چه هغه دجزع اوفزع اودګیلو اوشکوؤپه صورت کښی نه وی.نو حضرت فرمائی

«يعنى بذالك انه ينبغى للعائد ان يقول خيرًا وللمريض ان يحسن الظن بريه فلا يتحكم بشر وايضاً فنى الحديث دلالة انه لا بأس لو تحكم بشع مما يجد ا ذا لم يكن على سبيل الشكوى «)

شیخ الحدیث حضرت مولانازکریا پی و مانی چه حضرت امام بخاری پی و دخیل عادت مطابق دامام ترمذی پیش اودابن ماجه پیش مرفوع روایت طرفته اشاره کړې ده چه په هغې کښی داسی دی:

«اذا دخلتم على الهريض فنفسو اله فى الاجل فان ذالك لايرو شيئاً وهويطيب نفس الهريض» او دباب په دراړ و احاديثو كښي «رتنفيس» موندې شى. د تنفيس نه مرا د تسلى دد. نو دويم حديث كښې «لاباس طهون» دې او ړومبى حديث كښې حضرت ابن مسعود گرنز فرمائى چه «انك لتوعك وعكاً شديدا» يعنى تاسو ته خوعادتاً شديده تبه وى. دا څه قابل تشويش خبره نه ده، نوليكى چه «والاوجه عندى ان الامام الهخارى اشار بالترجية على عادته المستبرة الى حديث الترمذى الهذا كوالتوغيس فى الحديث الترمذى الهذا كور والتوغيس فى الحديث الثار فاتو لتوعل وعكاً شديداً يعنى حديث ابن مسعودانك لتوعك وعكاً شديداً يعنى حديث ابن مسعودانك لتوعك وعكاً شديداً يعنى حديث ابن مسعودانك لتوعك وعكاً

^{&#}x27;) لامع الدرارى :٩ ٤ ٤٨.٤ ٤٩)__

⁾ الابواب والتراجم إو ٢/٩٩. تعليقات لامع الذراري : ٩/٤٤٩)__

70,

امام ابن ماجه گواند دحضرت عمر فاروق تانیخ نه یومرفوع روایت نقل کړې، په هغې کښې دی کښې دی کښې دی و دراذا دخلت على مریض فبرلایده ولک واله والا دعاء الهلائلة به باید عنی دمریض عیادت کولووالا دې دخپل ځان دپاره ددعا درخواست او کړی، ځکه چه دمریض ددعا دفرښتو اودملانکو ددعا په شان مقبوله وي، لیکن داحدیث منقطع دې د د س

هُ ١ - بِأَبِعِياً دَةَالْمُريضُ راكِباً وماشياً وردفاً

(٥٣٣٩) حَذَنَيْ يَغَيْ بُرُنُ بُكَيْرِ حَنَّ تَنَا اللَّيْفُ عَنُ عُقَيْلِ عَنِ ابْنِ شِهَا بَعَنُ عُرُوةً أَنَ الْمَهُ وَرَاءُهُ يَعُودُ سَعْدَبُنَ عَبَادَةً قَبْلَ عَنِ ابْنِ شِهَا بَعَنَ عُرُوةً أَنَ الْمَهُ وَرَاءُهُ يَعُودُ سَعْدَبُنَ عُبَادَةً قَبْلَ وَقُعْةِ بَدُرِ قَسَارَحَتَى مَرَّ يَحُلِي وَ قَطِيعَةِ فَلَكَ عَبْدُ اللَّهِ بُدُرُ أَبِي الْبُنُ سَلَمَ عَبْدُ اللَّهِ وَ وَفِي الْمَجْلِي أَنْ يُسْلِمَ عَبْدُ اللَّهِ وَفِي الْمَجْلِي أَنْ يُسْلِمَ عَبْدُ اللَّهِ وَلَا اللَّهُ بِينَ وَالْمَهُ فِي الْمَجْلِي الْمُنْ اللَّهِ بُنُ وَالْمَهُ وَعَنِي الْمُجْلِي عَبْدُ اللَّهِ بُنُ وَالْمَهُ وَيَوْلَ وَالْهُمُونِ وَفِي الْمُجْلِي عَبْدُ اللَّهِ بُنُ وَالْمَهُ إِنَّ اللَّهِ اللَّهِ مِنْ اللَّهِ بُنَ وَالْمَهُ وَعَنَى الْمُجْلِي عَبْدُ اللَّهِ بُنُ وَالْمَهُ وَعَنِي الْمُجْلِي عَبْدُ اللَّهِ فَعَرَّ عَبْدُ اللَّهِ اللَّهُ عَبْدُ اللَّهِ اللَّهُ عَبْدُ اللَّهِ اللَّهُ عَلَيْ اللَّهُ اللَّهُ عَلَيْ اللَّهُ وَالْمُسْرِعُ وَلَى اللَّهُ عَلَيْ اللَّهُ اللَّهُ وَالْمُعْرِعُ اللَّهُ وَلَيْ عَلَيْ اللَّهُ اللَّهُ وَلَيْ اللَّهُ اللَّهُ عَنْ وَلَى اللَّهُ اللَّهُ عَلَيْ اللَّهُ وَلَا عَلَى اللَّهُ عَلَيْ اللَّهُ اللَّهُ عَنْ اللَّهُ اللَّهُ وَلَا عَنِي اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ وَلَا عَلَى اللَّهُ وَلَا عَلَى اللَّهُ وَلَا عَلَى اللَّهُ وَلَى اللَّهُ وَلَى اللَّهُ وَلَا عَلَى اللَّهُ وَلَا عَلَى اللَّهُ وَلَا عَلَى اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ اللَ

(٥٣٤٠) حَدَّتَنَا تَمُرُوبُنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا عَبُدُ الرَّحْمَنِ حَدَّتَنَا سُفْيَانُ عَنُ مُحَمَّدٍ - هُوَالِنُ الْمُنْكَدِدِ-عَنْ جَابِدِ-رضى الله عنه - قَـالَ جَاءَنِي النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - يَعُودُنِي لَيْسَ بِرَاكِبِ بَغْلِ وَلاَ بِذَوْنِ . ار ١٩١٠

دحضرت امام بخاری گُولی مقصد دادی چه دمریض عیادت په سورلئ اوپیدل اودچاپسې شاته سوریدوپه حالت کښې تلې اوکولې شی، «ردف» (بکسر الراء وسکون الدال، دې «,رمرتدفالغیره) یعنی چاپسې شاته سوریدل، په حدیث کښې دی چه حضرت نبی کیم گالله

⁾ سنن ابن ماجه كتاب الجنائز، باب ماجاء في عيادة العريض :١/٤۶٣، رقم الحديث :١٤٤١)_ أ) فتح الباري:١٠/١٥٠)_

:حضرت سعدبن عبادة الله عيادت اوكړو.حضرت نبى كريم ﷺ په سورلې باندې سور شو. حضرت اسامه مخكنبي وو.اوحضور مبارك ﷺ هغوى پسې روستو ناست وو.حديث باب مخكنبي تير شوې دې. د دلته ئي څو الفاظ اوګورني.

هُولُه: علمُ حمارعلُم اكافِ على قطيفة فلكية : «اكانى» دهمزه كسره اودكاف تخفيف سرة، كنه يا سازته وائى چەدخناورپە شا باندې اخودلې شى. د.

 $\frac{(\pi d_1 \pm \delta)}{(\pi d_2 \pm \delta)}$ بندې اخودلې شی $\frac{(\delta d_2 \pm \delta)}{(\delta d_2 \pm \delta)}$ ندک طرف ته منسوب ده فدک مشهور خانې دې. $\frac{1}{3}$ حضرت حافظ ابن حجر $\frac{1}{3}$ فرمانی چه $\frac{1}{3}$ د الاکاف یلی الحماد والقطیفة و $\frac{1}{3}$

په ترکیب کښې «علی اِکافِ،،علی حادِ،» سره بدل کړې شوې دې، او ، علی ، قطیفة ، علی اکاف . مدید کښې «او ایاف او ای اکاف . سره بدل شویدي. (°)

علامه مزى مَنْ په «الاطّراف» كښې دامستقل بيل حديث شميرلې دې.ليكن امام حميدى پينو دا دطويل حديث حصه مرځولې ده. چه په هغې كښې حضرت جابر نگاتو دخپلې بيمارئي اودحضرت نبي اكرم پن د عيادت كولو تذكره كړې ده.

حضرت حافظ ابن حجر محالة دحميدي تصويب كړې دې. ن

حضرت جابر الله في فرماني چه حضرت نبي آکرم الله في زمادعيادت دپاره تشريف روړلې وو.په داسې حال کښې چه نه په خچره باندې سوروو آونه په اس باندې سوروو.يعني پيدل ئې تشريف روړلې وو.په ترجمة الباب کښې هم د«ماشياً» قيدهم ددې حدېث نه ثابت کړې شوي دي. ۲ « «بروون» (دباء کسرې سره ، دآسونو ديوقسم نوم دې « ۸

؟ ١-بابقول النبي اني وجعٌ اوواراساً ةُ اواشتد بي الوجعُ مَّنَا أَنْهُ مَا يُعَالِمُ اللَّهِ مَنْ الظَّهُ وَأَنْتَأَوْحُوالِوَارِاساً ةُ اواشتد بي الوجعُ ر

وَقُوْلِ أَيْوِبَ عَلَيْهِ السَّلَامُ (أَنِّى مَشْنِى الفَّرُّوَالْتَأَرُّحُمُ الرَّاجِينَ). (١٣٠١عَ مَنْ تَمَا قَيِيصَةٌ مَدَّنْنَا شُفْيَاتُ عَنِ ابْنِ أَبِى تَجِيعِ وَأَيُّوبَ عَنْ مُجَاهِدِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ كَعْبِ بْنِي عُجْرَةً -رضى الله عنه، مَرَّبِى النَّبِى -صلى الله عليه

') اومحورثي كشف الباري : كتاب التفسير ، سورة ال عمران ، ٢٨ (١١٤٠١٢٥)_

) ارشاد السارى: ۱۲/۳۹۳ فتح البارى:۱۰/۱۵۱)_

") ارشارالساري: ۱۲/۳۹۳ عمدة القاري: ۲۱/۲۲۱)_

) شادالساري: ١٢/٣٩٣. فتح الباري: ١٠/١٥١)_

() ارشادالساری :۱۲/۳۹۳، فتح الباری:۱۰/۱۵۱)_

) فتح البارى: ١٥/١٥١)__

) ارشادالساری: ۱۲/۳۹٤. عمدة القاری:۲۱/۲۲۲)_

) ارشادالسارى: ١٢/٣٩٤. عمدة القارى:٢١/٢٢٢.شرح الكرماني :١٩٣٠)_

وسلم - وَأَنَا أُوقِدُ مَّعْتَ الْقِدْرِ فَقَالَ « أَبُوُذِيكَ هَوَامْرَ أُسِكَ ». قُلْتُ نَعْمُ فَدَعَا الْحَلاَقَ فَحَلَقُهُ لَرُّ أَمْرَنِي بِالْفِدَاءِ ١٠ ١٧١٩ ١٩٢٢م وَذَنْسَا مُعْمَدُ فَرُدُ مُعْمَدُ أَبُوزَكِرِيًّاءَ أَخْبَرَنَا سُلَمُانُ بْنُ بِلاَلِ عَنْ يَغْمَى بُن سَعِيد

بَ الْهَ اللهِ اللهِ عَنْ اللهُ يَغْنَى أَبُوزَكَ يَاءَ أَخْبَرَنَا سُلَمَاكُ بُنُ بِلاَكِ عَنْ يَغْنَى بُنِ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ الْفَاسِمَ بُنَ يُغْنَى أَبُوزَكَ يَاءَ أَخْبَرَنَا سُلَمَاكُ بُنُ بِلاَكِ عَنْ يَغْنَى بُنِ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ الْفَاسِمَ بُنَ مُعْنَدِ قَالَتُ عَالِفَهُ وَاللَّهِ وَسلم - «ذَاكِ لُوْكَانَ وَأَنَاحَى، فَأَلْسَتَغْفِرُ لَكِ وَأَدْعُولَكِ». فَقَالَتْ عَاثِفَةُ وَالْحُلِياةُ، وَاللَّهِ إِلَى الْطَائِكَ تَعْبُ مُوْتِى، وَلَوْكَانَ وَأَنَاحَى، فَأَلْتُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ عَلَيْهُ اللَّهُ وَيَلَا اللهُ عَلِيهُ وسلم - «بَلْ أَنَاوَارَأْسَاهُ لَقَلُ هَمَنُتُ وَاللَّهِ اللهُ عَلِيهُ وسلم - «بَلْ أَنَاوَارَأْسَاهُ لَقَلُ هُمَنُتُ وَأَدْتُ أَنْ لُلُولِكَ أَنْ اللَّهُ وَيَلَا فَعُ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ وَيَلَا لَكُ اللَّهُ وَيَلَا لَهُ اللَّهُ مِنْ اللَّهُ وَيَلَالُكُ وَاللَّهُ وَالْمُ اللَّهُ وَيَلَا لَكُ اللَّهُ وَيَلُولَ الْفَالِكُونَ أَوْ يَتَمَنَّى الْمُثَمَنُونَ، أُولُّ اللَّهُ وَيَلَى اللَّهُ وَيَلَا لَكُ اللَّهُ وَيَلَا لَكُ اللَّهُ وَيَالَى اللَّهُ وَيَالَعُونَ الْفَالِكُونَ أَنْ يَكُولُ الْفَالِكُونَ أَوْ يَتَمَنَّى الْمُثَمِّنُونَ ، ثُمَّ قُلْتُ يَأْبَى اللَّهُ وَيَلَى اللَّهُ عَلَى اللهُ عَلَيْهُ وَلَى اللهُ عَلَيْهُ وَلَالَهُ وَيَالَمُ وَلَالَهُ وَيَعْلَى اللّهُ وَيَلَالُهُ وَاللّهُ وَيَلَالُولَ الْفَالِلَهُ وَيَالَى الْمُؤْمِنُونَ ». وَأَعْهُرُونَ أَنِي اللّهُ وَيَعْفُونَ الْقَالِمُ وَالْمُؤْمِنُ وَلَى اللّهُ وَالْمُؤْمِنُ وَلَى اللّهُ وَيَعْلَى الْمُؤْمِنُونَ كَى اللّهُ وَالْمُؤْمِنُ وَلَى اللّهُ وَاللّهِ اللّهُ وَالْمُؤْمِنُ وَلَا اللّهُ اللّهُ وَالْمُؤْمِنُ وَلَالَهُ وَلَا لَا لِللّهُ اللّهُ اللّهُ وَالْمُؤْمِنُ وَلَا لِللّهُ وَالْمُؤْمِنُ وَلَا لَوْلَالْمُ اللّهُ الْمُؤْمِنُ وَلَالَ اللّهُ اللّهُ وَالْمُؤْمِنُ وَلَالْمُ اللّهُ وَاللّهُ وَلَالَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَلَاللّهُ وَلَالَالَةُ وَلَاللّهُ وَلَاللّهُ وَلَالَاللّهُ وَلَا لَهُ اللّهُ اللّهُ وَلَاللّهُ وَلَا لَهُ اللّهُ وَلَا لَكُولُولُولُولُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ وَلَالْمُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللللّهُ اللّهُ ا

[۵۳۴۳ حَذَّنَنَا مُوسَى حَذَّثَنَا عَبُهُ الْعَزِيزِ بُنُ مُسُلِمٍ حَذَّثَنَا سُلَمَانُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ التَّبْمِى عَنِ الْحَارِثِ بُنِ سُوَيْهِ عَنِ ابْنِ مَسُعُودٍ - رضى الله عنه - قَالَ دَخَلْتُ عَلَى النَّبِى - صلى الله عليه وسلم - وَهُوَيُوعَكُ فَمَسِنْتُهُ فَقُلْتُ إِنَّكَ لَتُوعَكُ وَعُكًا شَدِيدًا. قَالَ «أَجَلُ كَمَا يُوعَكُ رَجُلانِ مِنْكُمْ». قَالَ لَكَ أَجْرَانِ قَالَ «نَعُمْ مَا مِنْ مُمْلِمٍ يُصِيبُهُ أَذًى مَرَضٌ فَمَا سِوَاهُ إِلَّ

حَظَّاللَّهُ سَيِّفَا تِهِ كَمَا تَحُظُّاللَّهُ جَرَةُ وَرَقَهَا». [ز٥٣٢٣] [١٣٤٤] حَدَّثَنَا مُوسَى بُنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبُدُ الْعَزِيزِ بُنُ عَبُدِ اللَّهِ بُنِ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرُنَا الذَّهْدِى عَنْ عَامِدِ بْنِ سَعُورِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ جَاءَنَا رَسُولُ اللَّهِ - صِلَى الله عليه وسلم- يَعُودُنِي

مِنُ وَجَعِ الْتَنَدَّ بِمُ ۚ زُمَّنَ خُبَّةِ الْوَدَاءُ فَقُلْتُ بَلَعَ بِى مَا تَرَى وَأَنَّا ذُومَالِ وَلاَ وَلَيَوْنِي ۚ إِلَّا الْبَنَّةُ لِلَّ أَفَاتَصَدَّقُ بِمُلْفِى مَالِي قَالَ «لاَ». قُلْتُ بِالضَّطْرِ قَالَ «لاَ». قُلْتُ الثَّلُثُ قَالَ «الثَّلُثُ كَثِيرٌ أَنْ تَدَاءَ وَرَثَتَكَ أَغْنِياءَ عَلَيْهِنِ أَنْ تَذَرَهُمْ عَالَةً بِتَكَفَّفُونَ النَّاسَ وَلَنْ تُنْفِقَ لَقَقَةً تَبْتَغِنِي بِهَا وَجُهَاللّهِ الأَجْرِثَ عَلَيْهَا حَتَّى مَا تَجْعَلُ فِي فِي الْمُزَالِكِ». [و ٤٥]

مریض د تکلیف اظهارکولی شی دحضرت امام بخاری گزای مقصد دادی که مریض دخپل تکلیف اوشدت دردپه وجه باندی فریاد او کړی اود خپل غم اظهارکوی نودا د صبر منافی نددی او په حدیث کښی ددې اصل موجوددې. ( )

دلته په ترجمة الباب كښې درې لفظونه ذكرشوى دى.يو«ان وچمُّ»روايات باب كښې ددې اصل موجوددې،البته صالح بن كيسان دحضرت عبدالرحمان بن عوف ﴿ فَيُؤْنِه روايت نقل كوي. هغه فرماني چه:

(دخلت على إلى بكم الماشرة في مرضه الذي توفي فيه فسلبت عليه وسالته كيف اصبحت ؟ فاستوى جالساً فقلتُ

') عبدة القارى:۲۱/۲۲۲. ارشادالسارى: ۱۲/۳۹٤)_

نهمت بخدالله بارئاً؟ قال اما ان صلى ماترى وجهم کې په دې روايت کښې د حضرت ابوبکر صديو تانگود بيمارنى ذکردې. هغه فرمائى چه ، ران وجهم څه په تکليف کښې يم ترجمة الباب کښې ذکرشوې دوم لفظ ، رواداساسي دباب په دوئم حديث کښې او دريم لفظ ، راشتدى الوجمي دباب آخرى روايت کښې دى.

حضرت امام بخاری پیشیخ دقرآن پاك آیت مبارك كنبي دحضرت ایوب عیمث دقول «ال مشنی الفه وانت ارحم الراحین» نه هم دا استدلال كړې دې چه حضرت ایوب عیمش دالله جران نه دعا كوى او دخپلى بيمارئى شكوه كوى

دباب رومبي حديث دحضرت كعب بن عجره نه دې.هغه فرمانۍ چه حضرت رسول الله ما سره تيرشو اوما دكټوئې لاندې اووربل كړې وو.حضرت نبى كريم نه اوفرمائيل چه آيا تاته سپګې تكليف دركړى.مااووئيل چه آو.حضرت نبى كريم ناپځ نائى روغونېتلو اوهغه زما سراوخرينلو .بيا حضورمبارك ناڅځ ماته دفدې وركړلو حكم اوكړو.

په دې روايت کښې دی چه حضرت نبي کريم تر هم او ونيل چه «ايوديك موام راسك» او مغه ته او ونيل چه «ايوديك موام راسك» او مغوى جواب كښې «نعم» او وئيل چه آو . ماته سپګې تكليف راكوى لهذا دهغه شكوى جزع فزع نه وه بلكه دې ته بيان واقعه وائى . د داوايت ددې نه مخكښې په كتاب الحج كښې هم تير شوې دې . د .

قوله: حَنْتُنَا يَحَى بِرِ يَحِى :داحديث حضرت امام بخارى ﷺ دلته په رومبى ځل ذكر كړې دي. أمضرت عائشه الله و ادريات دسردرد دوجې اوونيل چه «واراسا» نو حضرت نبى كړې دي، أوفانت شئ اوځه به ژوندې يم كړيم الله او فره به ته په دې سر درد كښې مبتلا وئ اووفات شئ اوځه به ژوندې يم خكه چه ژو به تالره بخښنه غواړم. اودعابه كوم. حضرت عائشه الله خرنشته په دې آوريدوسره كويا شو، چه او فله زماخيال دې چه ته زما مرك غواړې كه داسې اوشو او ازه مړه شومه نوې تې خولت و او نه خپلې بلې بي بي سره خلمې شوې تې خضرت نبى كريم الله او دو يه خپله دسر درد كښې مبتلايم مااراده او كړه چه او نه ابوبكر او او كړه چه څوك ويونكې څه او نه اوبكري بييا ماسوچ او كړو چه الله اله الله اله واني اوني واني اونه څوك ويونكې څه اونه واني اونه څوك خواهش كرونكې ددې خواهش او نكړي بييا ماسوچ او كړو چه الله اله الله چاكات دبل چاخلافت قبول نكړي. اومومنان هم ، حضرت ابوبكر صديق الله نه علاوه بل څوك، به اخواكې . او قبول به ئې نه كړي،

⁾ فِمْتِعِ البَّارِي:١٥٢.١٥٣٪ ١٠٠]__

⁾ عمدة القارى:٢١/٢٢٣.ارشادالسارى:١٢/٣٩٥)_

⁾ فتح الباري:١٠/١٥٣)_. عمدة القارى:٢١/٢٢٣)__

⁾ ٢ \$ ١٥٣ الحديث اخرجه البخارى ايضاً فى الاحكام باب الاستخلاف : رقم االعديث: ١٠٤٧٩. واخرجه مسلم فى فضائل الصخابة باب من فضائل ابى بكر الصديق :٤/١٨٥٧، رقم العديث : ٢٣٨٧)_

قوله. وَارَأُسالَةُ: دحضرت امام احمدبن حنبل اودابن ماجه به روايت كنبي تفصيل دي حضرت عائشه رُفِيُّ فرمائي چه «رجع رسول الله من جنازة من البقيع فوجدن وانا اجدا صداعاً في راس وانا اقول واراسا عدلي، صداعيد سر درد ته وائي.

قوله ذاك لوكران واناحيٌّ:((ذاك)، مشارُ اليه مرګ دې چه عامه توګه باندې دمرض نه پس راځی.یعنی که ته مړه شی اوزه ژوندی پاتې شمه.په یوبل روایت کښې ددې وضاحت په دې الفاظوسره راغلې دې چه «ماخركلومت **ت**ېل فکفنت ُثم صلیتُ علیك ودفنك_%)

قوله: واتكلياه: «تكلى» په اصل كنبي «قدالولا» ته وائي. آخر كنبي الف اوها، ندبه ده. حضرت عائشه رفي في فرمائي چه ته خمامر ك غواړي، يوبل روايت كنبي دى چه «دالله لو ته نعلت ذالك لقد رجعت الى يى فاعرست بېعض نسائك قالت فتېسم رسول الله الله الله رخورت نبي كريم الله الله الله الوفات كنبي الله وفرمانيل چه «بل انا واراسات» دې نه پس حضرت نبي كريم الله عرض الوفات كنبي مبتلا شو رئ

قوله: لقدهبمتُ اواردت ان ارسل الى ابى بكر ﷺ زاوى ته شك دې چه «هممت» ئې اووئيل اوكه «اردت» ئې اووئيل. ددې نه معلومه شوه چه حضرت نبى كريم ﷺ په آخرى وخت كنبې دكتابت چه كومه اراده فرمائيلې وه، هغه دحضرت ابوبكر صديق ﷺ دخلافت متعلق ود. مګرچونكه سركاردوعالم ﷺ ته منظورشوى ووچه الله ته دبل چا امامت اوخلافت منظورنه دې اومومنان هم دبل چه په خلافت باندې راضى نه دى.ددې دوجې حضورمبارك په كتابت باندې اصراراونه كړو،

قوله: فاعهن ان يقول القائلو: «عهديمهن» په معنى دوصيت كولو كنبي هم راځى. دلته هم په دې معنى دوصيت كولو كنبي هم راځى دلته هم په دې معنى كنبي دې . «ان يقول القائلون اى كللايقول القائلون او كراهة ان يقول ٢٠٠٠ (متينون) دا دمتمنى جمع ده اصل كنبي «متمنيون» وو . بياد تعليل نه پس «متينون» شو . () دحديث نه مستنبط خوخبري و حضرت حافظ ابن حجر مُنالَّد ددې حديث نه يو څو خبرې

۱) سنن ابن ماجه كتاب الجنائز.باب ماجاء فى غسل الرجل امراته وغسل العراة زوجها :١/٤٧٠. رقم الحديث ١٤٥٥.ومسند الامام احمدبن حنبل :۴/۲۷۸<u>)</u> •

⁾ فتح البارى: ١٠/١٥٤. عمدة القارى: ٢١/٢٢٣)_

[]] فتح البارى: ١٠/١٥٤)_

^{&#}x27;) فتح البارى: ١٠/١٥٤)_

⁾ عمدة القارى: ۲۱/۲۲۳. وارشاد السارى: ۱۲/۳۹۶)_) عمدة القارى: ۲۱/۲۲۳. وارشاد السارى: ۱۲/۳۹۶)_

مستنبط کوی اولیکی چه:

((ولى العديث ماطبعت عليه البراة من الغيرة وفيه مداعية الرجل اهله والافضام اليهم بها يسترة عن طيدهم (وفيه الترقيق المنطقة على المنطقة المنطقة

١٧-بأبقول المريض قومواعني

(۵۳۴۵) حَذَّنَنَا إِثْرَاهِمُرُنُ مُوسَى حَذَّنَنَاهِ اللّهِ وَمَدَّ نَنِي عَبْدُ اللّهِ بِنُ مُحَمَّدِ حَذَّنَنَا عَبْدُ اللّهِ عِنْ اللّهِ عَنْ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَى عَبْدُلُللّهِ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَى عَبْدُلُللّهِ وَلَا اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَى عَبْدُلُلُهُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَى عَبْدُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَى عَبْدُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَى عَبْدُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَمُ عَلَمُ اللّهُ اللّهُ عَلَمُ اللّهُ عَل

١٨-بابمن ذَهَبَ بالصبى المريض ليدعى له
 ١٥٣٢١ عَنَّ ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بُنُ مُزَةً عَنَّ ثَنَا حَاتِمٌ-هُوَالْنُ إِنْمَاعِيلَ-عَنِ الْعَنْدِقَالَ سَمِغْتُ

۱۰/۱۵۵) فتح البارى: ۱۰/۱۵۵)_

⁾ عمدة القارى: ٢١/٢٢٤.ارشادالسارى: ١٢/٣٩٩. الابواب والتراجم: ٢/٩٩)_

^{ً)} كشف البارى: كتاب المغازى: ض: ۶۷۲،۶۷۷)_

السَّابِ يَقُولُ ذَهَبَتْ بِي خَالَتِي إِلَى رَسُولَ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم- فَقَالَتْ يَارَسُولَ اللَّهِ إِنَّ ابْنَ أُغْتِي وَجِعُ فَمَـَحُ رَلْبِي وَدَعَا لِي بِالْبُرَكَةِ، ثُمَّ تَوَضَّا فَقَرِبْتُ مِنْ وَضُوبِهِ وَقُمْتُ خَلَفَ ظَلْرِهِ فَنَظُرُ وَلَنَظُ إِنِّي حَاتِمِ النَّبُوَّةِ بَيْرَ حَجَمَيْهِ مِثْلُ زِرِالْحَجَلَةِ. او ۱۸۸۷

چه يو بنچې مريض وى نوهغه دصالحانو ددعا دپاره پوتللې شى.اودده دپاره تړې دعاغوښتلې شى.اودده دپاره تړې دعاغوښتلې شى.حضرت امام بخارى گيلته په دې باب کښې ددې ثبوت دحديث نه پيش کړې دې.دحديث مناسبت دباب نه بالکل ظاهر دې.اودا حديث په کتاب الطهارة کښې مخکښى تير شوې دى.(\

قوله: <u>مثل زرالحجلة: ي</u>عني مهر نبوت دحجره عروسي دمجهندي په شان وو .

١٩- بأب نهى تمنى البريض الموت

(۱۳۴۷) حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبُهُ حَدَّثَنَا آثَابِتْ الْبُنَانِي عَنْ أَنْسِ بْنِ مَالِكِ-رضى الله عنه-قَالَ النَّبِي-صلى الله عليه وسلم-«لاَيَّمَثَيَّنَ أَحَدُكُمُ الْنَوْتَ مِنْ ضُرِّأَصابَهُ، فَإِنْ كَانَ لاَ بُذَ فَاعِلاً فَلَيْقُلِ اللَّهُمَّ أَخِينِي مَا كَانَتِ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي، وَتَوَفِّنِي إِذَا كَانَتِ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي». [391، وانظر: 164،

په هندوستاني نسخوكښې «باب نهي التبني البريض البوت» دې يعني دمريض دپاره دمرګ تمنادنهي بيان دې.ليكن فتح الباري او عمدة القاري نسخوكښې د «نهي»لفظ نشته دې.

قوله: حَدَّثْنَا اَدُمَ: حَضَرَت امام بخاری مُنْ په دې باب کښې څلور حدیثونه ذکرکړی دی رومبی حدیث دحضرت انس گاتؤ نه دې. داحدیث حضرت امام بخاری مُنْ په پومبی خل ذکر اوفرمائیلو (۱)

حضّرت نبی اکرم گُهُ اوفرمائیل چه تاسو کښې دې یوسړې هغه مصیبت په وجه دمرګ خواهش نه کوی چه کوم ده ته رسیدلې دې او که څوك دمرګ دعاکوی نوپه دې الفاظو دې اووائی چه «اللهماحینی ماکانت الحیاة خیرال وتوفنی اذاکانت الوفاة غیرالی»

قوله: مر<u>ن ضراصاً په : پ</u>ه دې کښې دضرر نه مراد دنياوې ضرردې. ^۲، يعني دنياوې تکليف اوننقصان په وجه دې يو سړې دمراۍ خواهش نه کوي نودابن حبان په روايت کښې دی چه «لايتين احدکم الموت لغمټل په لالانياي په دې حديث کښې ، راي کښې يو احتمال دادې

^{&#}x27;) عمدة القارى:٢١/٢٢٥)_

^{ّ : (}۱۳۶۸) اخرجه البخارى ايضاً فى الدعوات باب الدعاء بالموت والحياة (رقم الحديث : ۵۹۹۰. وايضاً فى كتاب التمنى باب مايكره من التعنى (رقم الحديث : ۶۸۰۶) واخرجه السلم فى كتاب االذكر والدعاء باب تمنى كرا هية الموت لضرنزل به :۲۰۶۴، گ. رقم الحديث : ۲۶۸۰)_

[&]quot;) فتح البارى: ١٠/١٥٧)_

چه هغه سببیه وی«ای بسب امرمن الدنیا» ، `،که داخروی ضرر اندیبننه وی په فتنه کښی دُمبتلا کیدوخطره وی نوپه داسی حالت کښې الله ^{جاړهای}نه دحفاظت سره ددنیانه درخصتیدو دعاكولي شي نو دموطاامام مالكَ يُؤلِيُّهُ كنسي دّحضرت عمر فاروق المُثرُون دادعامنقول ده·

«اللهم كبرت سنى وضعفت قول واستنتاثرت رعيتى فالهضنى اليك غير مضيع ولا مغرط) مسند احمد يه روایت کښي دی چه «افاارادت **ل توم فانته فتوفق فيرمفترن»ر کمعلومه شوه چه دديني انديښنه** كُنِّى دمرگ دعاكولىشى.

قوله فليقل اللهم احيني: مقصددادې چه څوك په هر حال كښې دمرګ دعا اوتمنا کوًی ن<u>وبیاً دی صراحتاً دمرګ د</u>عا نه کوئی ځکه چه مطلقاً دمرګ تم^ناکښې یوپه تقدیر باندې اعتراض دې.نو حضرت حافظ ابن حجر ميلي ليکي چه

«وهذا يدل على ان النهى عن تبنى البوت مقيد بها اذا لم يكن على هذه الصيغة لان في التبنى البطلق نوع اعتراض ومراغبة للقدر المختوم ولى هذاه الصورة المامور بهانوع تفويض وتسليم للقضاعين

(٥٣٤٨) حَذَّتُنَاآدَمُ حَذَّتُنَاشُعُبَةُ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدِ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمِ قَالَ دَخَلْنَا عَلَى خَبَابٍ نَعُودُهُ وَقَدِ اكْتَوَى سَبْعَ كَبَّاتٍ فَقَالَ إِنَّ أَصْحَابَنَا الَّذِينَ سَلْفُوا مَضَوْاوَلُمُ تَنْقُصُهُ مُ الدُّنْيَا وَإِنَّا أَصَبُنَا مَالاَنْجِدُلُهُ مَوْضِعًا إِلاَّ اِلتُّرَابَ وَلَوْلاَ أَنَّ النَّبِي-صلى اللَّه عليه وسلم- نَهَانَا أَنْ نَدُعُوبِالْمَوْتِ لَدَعُوتُ بِهِ، ثُمَّ أَتَيْنَا لُا مَرَّةً أَخْرَى وَهُوَيَيْنِي حَابِطًا لَهُ فَقَالَ إِنَّ الْمُهُلِيَّرَ لِيُوجِّرُ فِي كُلِّ شَي ءِينُفِقُهُ إِلاَّفِي شَي ءِيَغِعَلُهُ فِي هَذَاالتَّرَابِ. (١٢١٧ . ٧٠٧ . ٢٠٧٧ . وانظر: ١٢١٧)

داحدیث هم حضرت امام بخاری میسلاد دلته په رومبی ځل ذکرکړې دي.حضرت قیس بن ابی حازم مینیج فرمائی چه مونږدحضرت خباب عیادت لره ورغلو .هغوی په خپل بدن باندې اووه ځایه داغونه لګولی وو .په دې موقع باندې هغوی اوفرمائیل چه زمونږ کوم ملګری تیر شو .دنیادهغوی عمل کښې هیڅ کمتی اونه کړه لیکن مونږ سره دومره مال رآغلوچه دهغی دايښودودپاره دښاورې نه سوامونږسره بل ځانې نشته دې. او که حضرت نبي کريم کالله مونو دمراك دتمناكولوندند منع كولونو مأبه دمرتى دعاكوله،

راوی وائی چه بیامونږ مغه له په دویم ځل ورغلو ،هغوی خپل دیوال جوړولو په دې موقع باندي هغوي اوفرمائيل چه مسلمانانو ته په هر څيزا جرملاويږي چه کوم خرج کوي.سواددې نه چه کوم هغه په دې خارو کښې واچوی.

[/] فتع البارى: ١٥٧/ ١٠).

[·] الموطاللامام مالك موسلة . كتا ب الحدود باب ماجاء في الرجم : ٢/٨٢٤)_

[:] مسند امام احمدبن حنبل وَقَاقَة : ٥/٢٤٣. ٤/۶۶.٥ (٥/٣٧٨)_

^{ٔ)} فتح الباری: ۱۰/۱۵۸)__

قوله: وقد اكتوى سبع كيات: حضرت خباب الأثنيّجه په جسم كښې اووه داغونه لګولم وو . د ترمذي په روايت کښې دي چه «وقد اکتوي ليطنه فقال اما ااعلم احدًا من اصحاب النيم لگل من البلاء مالقيت»٪ يعني څومره تكليف چه مااوچت كړوپه صحابه كرامو ﴿ثَاثُمُ سِي به چانه وي اوچت کری.

علامه ابن الملقن فرمائی چه دترمذی په دې حدیث کښې د«لگل من البلام»نه آزمیښت مراداخستې شی چه په یوزمانه کښې یودرهم هم ماسره نه وواواوس په زرګونودرهمونه دى نودترمذى په دې روايت كښې دى چه «لقدكنت وما اجد درهما على عهد رسول الله ول داحية

ليکن ظاهر ړومبې مطلب دې چه هغوي ته داسلام قبلولونه پس ډير تکليفونه اوغمونه ورکړې شوی وو . فرمائيل به ئي چه مشرکانو به اور لګولو اوزما د ملاپه چربئ به اورمړکيدو د حضرت عمر فاروق الله الله معه خپل ځان سره نزدې کينولو اوفرمائيل به ئې چه په دې مجلس کښې ستاسونه زيات هيڅوک ددې مجلس مستحق نه دی بغير د عمار نه، بيا به ني مجلس والوته دعمار دجسم داغونه خودل. هغه دسابقينو اولينو نه وو،اوپه شپږم نمبر هغوي اسلام قبول کړې وو ۴^{۰۰}۰

حصرت على الله على الله دجنګ صفين نه واپس راغلونوهغوي دکوفي دروازې سره اووه قبرونُه اوکتل.تُپُوس ئې اوکړوچه دادچاقبرونه دی.خلقو اووئيل چه پُه دې کښې يو قبر دحضرتخباب بن الارت گلوگ دې نوحضرت علی وفرمائيل چه

(رحم الله خباباً لقد اسلم راغباً وهاجر طائعاً وعاش مجاهدًا وابتل في خبسة اجوالاً ولن يضيع الله اجرًا من احسن عملاً ثم قال: طون لمن ذكر المعاد وعمل للحساب وقنع بالكفاف ورض عن الله عزوجل ٪)

ددپرشتو کالوپه عمر کښې دهغوي وفات په ۳۷ هجرئی کښې اوشودهغوی نه ۱۳۲حادیث مروى دى. (٧) بهر حال دهغه په شا كښې اوؤه داغونه وو. چه دهغې په وجه هغه ډير تكليف

^{&#}x27;) سنن الترمذي،كتاب الجنائز باب ماجاء في النهي عن التمني للموت: ٣/٣٠١. رقم الحديث: ٩٧٠)__

[&]quot;) سنن الترمذي.كتاب الجنائز باب ماجاء في النهي عن التمني للموت : ٣/٣٠١، رقم الحديث :٩٧٠)_

أ) حلية الاولياء لابي نعيم: ٤٤ ١/١٤)_ أ) سير اعلام النبلاء: ٢/٣٢٤. رقم الحديث: ٤٦. وطبقات ابن سعد: ٣/١٤٥]_

^{(د}) الاصابه في نميز الصحابه:١/٤ ١٤، رقم التراجمة : ٢٢١٠) وحلية الاولياء: £ ١/١٤.)_) وحلية الاولياء: ١٤٤٤.)_

⁾ سيراعلام النبلاء :٢/٣٢٤. دهغوى حالات دپاره او كورنى : تهذيب الكمال :٧/٢١٩. والعلل للمديني : ٥٠. وطبقات خليقة : ١٧.١٢۶. وتاريخ الطبرى : ٣/٥٧٩. والعقد الفريد: ٣/٣٣٨. معجم الطبراني الكبير : ٤/ الترجمة : ٣٤٤. والكامل لابن اثير : ٢/٤٩. وتهذيب الاسماء واللغات : ١٧١٨. وتجريد اسماء الصحابة _(\/\&:

کښې وو.ددې وجې ئې اوفرمائيل که دمرګ <u>دعاجائزو</u>ه نوهغوی په دځان دپاره دمرګ -تعناکوله. په جسم کښې داغونه لګول جائزدی اوکه ناجائز؟ دامستله مخکښې په کتاب الطب کښېراځي.

قوله ا<u>ن اصحابنا الذير سلفوا مضوا ولم تنقصهم الدنيا: يعنى زمون</u> هغه ملكرى چه ددنيانه تيرشورا و دحضرت نبى كريم الله په زمانه كنبى دهغه وفات اوشو، دنيادهغه په ثواب كنبى هيڅ كمى اونه كړو . ددې نه خويا هغه مخصوص صحابه كرام الله ماددى چه دمالدارئ نه مخكنبى مخكنبى ددنيانه رخصت شوى وو . او دمال دزياتى او ددولت درسعت په زمانه كنبى هغوى نه وو . مطلب دادې چه هغه خلق به خپل اجر و ثواب ذخيره به په آخرت كنبى مومى. د ()

او يا ددې نه مخکښې وفات شوى مالداراوفقير ټول صحابه کرام مراددې.ددې وجې د عهدنبوى کښې کوم صحابه کرام ټولل مالدار وو.دمال دکثرت په وجه په هغوى اثرنه ووشوې، دنيکئ په کارونوکښې دهغوى مال په کثرت سره خرچ شوې ووځکه چه په هغه وخت کښې ضرورت زيات وو ورسره مال ډير شو او مال والو دپاره دمال خرچ کولوموقعې دمخکښې نه زياتې نه وې. ددې وجې حضرت خباب څاڅواوفرمائيل چه «داناامينامالانجدله موسعا الا التراپ، دي اوس دمال دښاورې نه سوا بل ځائې دمال خرچ کولو نشته ددې نه مراد تعميرات دى چه اوس دمال صرف کولوهيڅ ځائې پاتې نشو . خلق ئې په تعميراتو کښې لاگړى داخبره حضرت خباب څاڅوچه په کوم وخت کښې کړې وه، په هغه وخت کښې دغډى په خپله هم ديوال جوړولو لکه څنګه چه روايت کښې دى د دې

^{ٔ)} فتح الباری: ۱۰/۱۵۹، عمدة القاری:۲۱/۲۲۶)_ ً) فتح الباری: ۱۰/۱۵۹، عمدة القاری:۲۱/۲۲۶)_

⁾ فتح االباري: ١٠/١٥٩. عمدة القارى: ٢١/٢٢۶. وارشادالسارى: ١٢/٤٠٣)_

^{&#}x27;) فتح االبارى:١٠/١٥٩. عمدة القارى: ٢١/٢٢۶.)_

دمرفوع *په حکم کښي دی.۱*۲

٥٣٤٩ اَحَذَنَتَا أَبُوالِيَّآكِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِى قَالَ أَخْبَرَنِى أَبُوعُبَيْدٍ مَوْلَى عَبْدِالرَّحْرَ بُنِ عَوْفِ أَنَّ أَبَاهُرِيْرَةً قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَقُولُ «لَنْ يُدُخِلَ أَحَدُا كَنَا مُلَهُ الْحِبَّةَ». قَالُوا وَلاَ أَنْتَ يَارَسُولَ اللَّهِ قَالَ «لاَ وَلاَ أَنَّا اِلاَّأَنُ يَتَعَمَّدَنِي اللَّهُ بِفَضْلٍ وَرَحْبَةٍ فَسَيْدُوا وَقَارِيُوا وَلاَ يَكَمَّنَيْنَ أَحَدُكُمُ الْمُؤْتِ إِمَّا هُغَيِنًا فَلَعَلَّهُ أَنْ يَزْدَادَ خَيْرًا وَإِمَّا مُسِينًا فَلَعَلَّهُ أَنْ يَذْذَادَ خَيْرًا وَإِمَا مُسِينًا فَلَعَلَهُ أَنْ يَشْتَعَنَى ... (١٩٥٠ - ١٠٥٥)

اً ٠٥ ٣٥٠ حَدَّنَهُ اعَبُدُ اللَّهِ بُنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّنَهَ الْبُواْسَامَةَ عَنْ هِشَامِ عَنْ عَبَّادِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الذِّبْيُوقَالَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ وضى الله عنها - قَالَتْ سَمِعْتُ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم -وهُومُمْ تَنَدِّ الْكَيْ يُقُولُ «اللَّهُ مَّا أَغْفِرُ لِي وَارْحَنِي وَٱلْكِفْنِي بِالرَّفِيقِ الأَعْلَى ». [ر ٢٩٧١]

حضرت نبی کریم گلم اوفرمائیل چه دیو سری عمّل هغه گره جنت نه نشی داخلولی. حضرات محابه کرام گلم اوفرمائیل صحابه کرام گلم اوفرمائیل صحابه کرام گلم اوفرمائیل صحابه کرام شاکم اوفرمائیل چه نه مالره هم نه مگرداچه الله تعالی مالره په خپل فضل اور حمت کنبی اونغاړی. اوتاسو کنبی دې چید شوک دمړمی خواهش نه کوی. ددې وجی چه هغه خوبه یا نیکو کاروی نوامیددې چه اند کلی او کم بد کاروی نوامیددې چه هغه توبه او کړی. وی اوکلاوی نوامیددې چه هغه توبه او کړی. یو اشکال اودهغی جواب

قوله لر پر خل احدًا عمله الجنة : په دې باندې دقرآن پاك دآيت نه اشكال دې. په آيت كريمه كښې دى چه رو و يه آيت كريمه كښې دى چه رو و يو اين الجنة التي الو اله اله اله كار اله كښې د ده خه جنت دې چه دى تاسو د عملونو يه بدله كښې و ار ثان جو رشوى يې .

ددې تاسو دعملونو په بدله کښې و آرثان جوړشوی یې.

() د دې جواب د اور کړې شوې دې چه په آیت کریمه کښې د جنت نه مرا د درجې او منازل دی ځکه چه د جنت په اعمالو سره متعین کیږي. ځکه چه د جنت درجات مختلف او متفاوت دی. نوچه د چاڅومره عمل نیك وی هومره به دهغه په جنت کښې رتبه وی او په حدیث باب کښې دی. چه د جنت نه نفس جنت ته داخلیدل مراد دی. یعنی اصل جنت کښې به دخول د څه عمل په نتیجه کښې نه وی بلکه دالله جن فضل او کړم سره به وی، البته مراتب به هلته داعمالو په اعتبار سره ملاویږي. ۲۰

﴿ علامه عيني ﷺ ددې يوجواب داوركړې دې چه (يَمَاكُنتُمُ) كښې ..باء..سببيه نه ده بلكه..باء.. دالصاق اومصاحبت دپاره ده. «اى اورثتموها مصاحبة اوملابسة لثواب اعمالكم» ، ،

⁾ ظفرالامانی : ۳۲۳. (وشرح نخبة الفکر، بحاشیه عبدالله، خاطر : ۹۴. وتدریب الراوی :ص/۱۱۴، ۹۰۱. (النوع السایع الموقوف) وتیسیر مصطلح الحدیث : ۱۳۱)_ [بالزخرف:۷۲]_

^{)،} رشاد الساری :۲۱/٤۰۳)_

^{&#}x27;) عمدة القارى:٢١/٢٢٧)_

داهل سنت والجماعت په نيز دثواب اودعذاب ثبوت په عقل سره نه بلکه په شرع سره دې. که الله تعالى ټولو مومنانوته عذاب ورکړى نو بياهم دادعدل اوانصاف خلاف نه دى. اودابيله خبره ده چه الله ^{جنړېو پ}خپله فرمائيلى دى چه هغه دمومن مغفرت فرمائي.اوصرف فاسقانو اوکافرانو ته به عذاب ورکړى.

فی سفانو او تاترانو سه به سه با در سوی. معتزله دعقل په ذریعه باندې د ثواب او دعقاب د ثبوت قائل دی وائی چه طاعت موجب د ثواب او معصیت موجب دعقاب دی. داحدیث دهغوی خلاف حجت دی. ()

دثواب اومعصیت موجب دعقاب دې. داحدیث دهغوی حلاف حجت دې. د . لیکن په دې باندې دقران یوبل آیت کریمه نه به اعتراض کیدې شی. سورة نحل کښې دی چه . د د د د ماک اسلام تک کست د . د . ۷ ۲ مه یک سته د . - د حد خدا حتید داع مال.

((سلامرعلیکمادخلوالجنه بماکنتم تعملون)) ۱۰، په دې کښې تصریح ده چه دخول جنت په داعمالو په وجه وی. ۱۲ د د د د د دادې چه په دې آیت که پمه کشي هد دخنت مناذل مراددې او مطلب دادي

َڻ ددې يوجواب دادې چه په دې آيت کريمه کښې هم دجنت منازل مراددي. اومطلب دادې چه «ادخلوامنازل الجنة وقصوره ايهاکنتم تعلبون»

اودوئم جواب دادې چه دلته دالله جَرَاقَات درحمت قيد معهوددې.يعنى «ادخلوها بها كنتم تعليون معروحة الله لكم و الله عليكم» (")

قوله: فسددوا وقاربوا: «سددوا اى اتصدوالسداد اى المواب دهرما بين الافراط والتغريط» يعنى نيكى اميانه روى اختيار كړئې او كه هغه نشئ اختيارولې نو دې ته دنزدې تلوكوشش او كړئي د ، د «سددو ا) بله معنى داده چه خپل اعمالولره درست كړې. او د «قاربوا» معنى ده داله جَنَان قربت طلب كړئى . ( )

قوله: ولایتمنیرن احلکم الموت: په یوروایت کښې دی چه دې نه پس دااضافه هم ده چه «دلایدم په من قبل ان یاتیه» یعنی دمرګ راتلو نه مخکښې ددې دعاکول پکارنه دی لیکن دمرګ وخت چه نزدې راشي نوبیاددې دعاکولي شي. (^۲)

بعضې حضراتواوونيل چه دمرګ دتمنا کولوداحکم ديوسف تليځيم دقول «توفق مسلماً والحقق بالصالحين» (^۲،سره منسوخ کړې شوې دې.داشان دحضرت سليمان تليځيم قول په قران پاك کښې نقل کړې دې. «وادخلق برحبتك في عهادك الصالحين» (^۸)دباب آخرى حديث کښې

^{&#}x27;) عمدة القارى:۲۱/۲۲۷)__ ') سورة نحل :۳۲)__ ') ارشادالسارى: ۲۲/٤٠٤)__

⁾ ارشادالساری: ۱۱/۲۰۲<u>).</u> *) عمدة القاری:۲۱/۲۲۷)_

⁾ عمدة القارى:٢١/٢٢٧)__ () عمدة القارى:٢١/٢٢٧)__

رُ فع الباري: ١٠/١٤٠)__

[ً]ا سورة يوسف: ۱۰۱)_ ً) سورة النمل :۱۹)__

دحضرت نبي اكرم تهي ارشاددي چه «اللهم بالدفيق الأعلى» او دحضرت عمرفاروق المبين و دمخر دپاره دعا مخکښې تيرشوي دي.ددي نصوصو په وجه دا حکم منسوخ شوې دي. ( ) خوداقول درست نه دې دحضرت يوسف عيام آودعضرت سليمان عيام دقول جواب خووږکړې شوې دي. چه هغوی دمرګ د پاره دعانه ده کړې. بلکه دانې وونیلی دی چه دمرمی په وځت دي کښې د خاتمه بالخير وي او دايمان حالت کښې دې وفات وي.«اي توني مسلماً عندحقور اجلي

دوئم جواب داور کړې شوې دې چه کله زمونږدشريعت يو حکم ړاشي نو بيا (شمالع من تبلنا)

زمرنزدپاره حجت نه دې. زمونزدپاره زمونزشريعت حجت دې. د. اويوجو اب دادې چه هغوی دمرګ دوخت دقريب راتلودعاکړې وه.چه د هغې جواز دادې ځکه چه په کوم روايت کښې دمرګ د تمنانه منع کړې شوې ده. په هغې کښې د «من قبل ان یاتیه» قیددی . ^{(۲})

قوله: <u>اما محسناً فلعله ان يزداد خيرًا واماً مسيئاً ف</u>لعله ان يستعتب: ياخوبه هغه نيکوکاروی نواميددي چه په خپله ښيګې ه کښې به اضافه اوشی اوياکه بدکار وی نواميد دي چه هغه به د الله جَن الله عَن الله عَن الله عَن الله على الله على الله على الله على الله على الله

(ريستعتب يطلب العتبى وهوالارضاء اى يطلب رضا الله بالتوبة) ()

يو اشكال اودهغي جوابونه عضرت امام احمد بن حنبل رَيُشَةِ دحضرت ابو هريره الْمُنْتَةِ نه يو روايت نقل کړې دې چه په هغې کښې دي چه «وانه لايويدالمؤمن عمره الأخيرًا» (°) دمو من عمر چه څومره اوږد وي نو دومره په دهغه نيکئ هم ډيرې وي،مرګ سره خوعمل منقطع کيږي،په دې باندې اشکال کیدیشي که یوسړې بدکار دې نودده په اوږدعمرکښي خیرنشته دې.د شرَاضافه به کیږي.ددې اشکال مختلفٌ جوابونه وٰرکړې شوّي دّي.

٠ لاينيد المؤمن عمرة الاخيرا، كي دمومن نه مومن كامل مراددي. ليكن حضرت حافظ ابن عجر ﷺ داَجوآب بعيد الرخولي دي.

 په دې حدیث کښې غالب مومنینو په اعتبارسره اووئیلې شو چه دده اوږد عمر په حسنات کُښې د اضافي سبب دې اوس که يونيم مسلمان دالمي دې چه په عَمرکښې د اضافه دهغه دپاره حسنات په ځائې دسئيات سبب جوړيږي نوهغه نادردي غالب نه دی()

ر) فتح البارى: ١٠/١۶٠)_

^{&#}x27;) فتح البارى: ۱۰/۱۶۰)_

^{ً)} فتح البارى: ١٠/١۶٠)_

⁾ عمدة القارى:۲۱/۲۲۷، وارشادالسارى: ۲۲/٤٠٤)_

^د) فتح الباری:۱۰/۱۲۱)_ ") فتح البارى:١٢١ /١٠)_

دباب په آخری حدیث کښي دی چه «اللهم اظهال دارحیق دالحقق بالوقیق الاحلا) حضرت نبی کریم ﷺ په مرگ الوفات کښې دادعا کړې وه. ددې تفصییل په کتاب المغازی کښې تیر شوې دې. د

دباب دوه روایتونه یوکانې ذکر کولو کښې نکته حضرت امام بخاری پینی د «دولایتبنین احداکم الموت» و الا حدیث نه پس «اللهم بالرفیق الامل» والا روایت ذکر کړو. لکه څنګه چه تیر شو. د «لایتبنین احداکم الموت» نه پس یو روایت کښې د «دولیهم په تبل ان یاتیه». قید دې چه دمرګ خواهش او دمرګ دعادمرګ راتلونه مخکښې درست نه دی. لیکن که دمرګ آثار ظاهر شی. نوپه هغه وخت کښې دمرګ دزرراتلو دعا کولې شی لکه څنګه چه حضرت نبی کریم خیش «اللهم بالرفیق الاعلى» اووئیل اومرګ ته نیزدې ئې دادعا او کړه. هم ددې نکتې په وجه حضرت امام بخاری پینین دا دواړه روایتونه یوځائې ذکر اوفرمائیل نو حضرت حافظ ابن حبر پینین لیکې چه

(«داد داى في دواية أن هريرة) بعد قوله: احدكم البوت ولا يدع به من قبل أن يأتيه وهو قيد في الصورتين ومفهومه أنه أذاحل به لا ينتج من تبنية رضاً بلقاء ألله، ولامن طلبه من ألله لذلك، وهو كذلك ولهذاة النكتة عقب البخارى حديث أن هوركذلك ولهذاة النكتة عقب البخار عديث أن الحقيق بالرقيق الاعلى أشارة ال النامي مختص بالحلة التي قبل ذول البوت فلله درد ماكان أكثر استحضارة وايشارة للا خفى على الاجل شحذ اللذهان وتعديف صنيعه هذا على من جعل حديث عائشة في الباب عارضاً لاحاديث الباب اواسخالها إلى المنالة المن المنارة على الإجل

٢٠-بأب دعاءالعائد للبريض

وَقَالَتُعَالِيَةُ بِمُنْتُسَعُهِ عَنُ أَبِيهَا «اللَّهَمَّالَهُ سَعُمًا». قَالَهُ النَّبِي - صَلَى الله عليه وسلم-. (۵۳۵۱ حَنَّانَتَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَنَّانَنَا أَبُوعَوَائَةَ عَنُ مَنْصُورِ عَنُ إِبْرَاهِيمَ عَنُ مَسُّوقٍ عَنْ عَائِفَةً - رضى الله عنها أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم-كَانَ إِذَا أَنَى مَرِيضًا -أَوْلَتِي بِهِ-قَالَ «أَذْهِبِ الْبَاسَ رَبَّ النَّاسِ، اللَّفِ وَأَلْتَ الشَّافِى لاَيْفَاءً إِلاَّ فِقَاؤُكَ، شِقَاءً لاَ يُقَادِرُ مَقَيًا».

قَالَ عَمْزُوبِنُ أَبِي قَيْسٍ وَإِبْرَاهِيمُرِبُنُ طَهُمَانَ عَنُ مَنْصُودِ عَنُ إِبْرَاهِيمَوَأَبِي الضَّحَى إِذَا أَتِي بِالْمَرِيضِ، وَقَالَ جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُودٍ عَنْ أَبِي الضَّحَى وَحُدَّهُ وَقَالَ إِذَا أَتَى مَرِيضًا.

دحضرت امام بخاری کا مقصد دادی چه عیادت کونکی ته پکاردی چه دمریض دپاره د

^{&#}x27;) کشف الباری:کتاب المغازی:۶۷۸)_ ') فتع الباری:۱۰/۱۶)_

شفا دعا اوکړی.حضرت نبی کریم لره به چه کله یو مریض راوستلی شو.یا چه کله به حضرت بهی کریم کارومریض لره تشریف یوړو نودعا به نې کوله چه

‹‹اذهب الراس رب الناس اشف وانت الشاق لا شفاء الأشفاءك شفاء لايغادر سقماً ي

قوله؛ <u>شفاءلايغادر سقماً :</u> داسې شفا، چه بيماري پرې نږدي.حضرت حافظ ابن حبر پښتو لدکي چه:

«وقائدة التقيد بننك انه قديصل الشفاء من ذالك البرش فيخلفه مرض اخريتولد منه فكان يدموله بالشفاء البطلق لا بهطلق الشفاء به يعنى اكثر سړې د يو بيمارئى نه خو شفاياب شى ليكن په دې پسې بله بيمارئى كښې اخته شى.ددې و چې حضرت نبى كريم تكلم صرف ددې بيمارئى نه نه دشفادعا او كړه دباب په آخر نه دشفا ، دپاره دعا اونه كړه بلكه مطلقاً دهرې بيمارئى نه ئې دشفادعا او كړه دباب په آخر كښې دابراهيم بن طهمان تعليق لره اسماعيلى او جرير په طريق امام ابن ماجه موصولاً نقل كرى دى. . . .

ي**و آشكآل اوهغې جواب** : دمريض دپاره دمرض نه دشفاء دعا غوښتلې شوې ده،حالانكه مرض دګناهونو كفاره دې.اود اخروى ثواب ذريعه ده.چه په حقيقت كښې دمومن بنده په حق كښې يو نعمت دې.نو دده دشفاء دعاولې غوښتلې شى؟

ددې جوآب دادې چه دعآعبادت دې او دا دتواب او گفارې منافی نه ده ځکه چه دبیمارئی دانسان دپاره دګناهونو کفاره جوړیدل اوپه دې باندې سړی ته اجراوثواب ملاویدل خو ابتدائې مرض نه حاصلیږی ددې وجې دمرض برقرارپاتې کیدل خوضروری نه دی.ددې وجی مریض لره دعا.دمرض نعمت دجهت منافی نه ده. د

٢١- بأبوضوءالعائدللمريض

ا ٥٣٥٧عَدَّ ثَنَا هُخَدَّدُ بُنُ بَشَارِ حَدَّ ثَنَا غُنْدُرٌ حَدَّ ثَنَا هُمُعَةُ عَنْ هُخَدِّدِيْنِ الْمُنْكِدِرِ قَالَ سَمِعْتُ جَارِ بُنَ عَبْدِ اللَّهِ - رضى الله عنهما - قَالَ دَخَلَ عَلَى النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - وَأَنَّا مَرِيضٌ فَتَوَضَّأَ فُصَّ عَلَى أَوْقَالَ صُبُّوا عَلَيْهِ فَعَقَلْتُ فَقُلْتُ لاَبَرِ ثُنِي إِلاَّ كَلاَلَةٌ، فَكَيْفَ الْمِيرَاثُ فَتَرَكْ لَهُ ٱلْفَوَالِضِ . أَنْ ١٩١١

دحضرت امام بخاری پینه مقصد ددې باب نه دادې که دمریض عیادت دپاره را تلونکې څوك بزرگ سرې اور جل صالح وی او هغه د مریض دپاره او دس کوی او داشان د او دس نه بچ شوې او به په طور د تبرك په مریض باندې اوشیندی نو په سنت کښې ددې ګنجائش موجو ددې (۱

⁾ فتح البارى: ۱۰/۱۶۲. اوګورئى :ارشادالسارى: ۱۲/٤٠۶)_

⁾ فتع الباري: ١٠/٤٢، وإرشادالساري: ١٢/٤٠۶عمدة القاري:٢١/٢٢٨)_

^{&#}x27;) فتح البارى:١٠٢٠١٤٣/ ١٠)_

[.] أ) الابواب والتراجم: ٢/٩٩. وارشاد السارى: ١٢/٤٠٧)_

نوپه حدیث باب کښې دی چه حضرت نبی کریم نشااودس او کړو. حضرت نبی کریم نشا د حضرت باب کښې دی چه دابې د حضرت جابر ناش دعیادت د پاره تشریف او پې وو . د او دس نه پس نې او فرمائیل چه د ابې شوې او به چه جابر ناش باندې اوشیندنی نوهغه او به په هغه باندې اوشیندلې شوې. د تبې بعضې قسمونو کښې یخې او به په بدن باندې اچول مفید وی بعض حضرات وائی چه حضرت جابر ناش داشان تبه کښې مبتلا، وو . د دې و چې حضرت نبی کریم نشا د او بو شیندلو حکم ورکړو .

۲۲-بابمن دعايرفعالوباءوالحمي

ا٥٣٥٢ عَنْ ثَنَا الْمُمَاعِيلُ حَدَّثَيْ مَالِكٌ عَنْ هِضَّا مِنْ عُوْوَةَعَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِفَةً-رضى الله عنها - أَنَهَا قَالَتُ نَبَا قَلِمَرَسُولُ اللَّهِ على الله عنه وسلم - وُعِكَ أَبُوبَكُ وَبِلاَلَ قَالَتُ فَوَنَكُ عَلَيْمَا فَقُلْتُ يَا أَبِي كَنْ مَعِمُكَ وَيَا بِلاَلْ كَيْفَ عَبِدُكَ قَالَتْ وَكَالَتُ أَبُوبَكُ إِذَا فَكُنْ عَلَيْمَا فَقُلْتُ وَكَالَتُ أَبُوبَكُ إِذَا أَنَّوْبُكُ إِذَا أَكُوبُكُ إِذَا اللهِ عَلَيْهِ وَمُنْ اللهُ عَلَيْمَا فَقُلْتُ وَكَالَتُ وَكَالِمَ اللهُ عَلَيْمَ عَلَيْكُ وَمَا لِلأَلْ كَيْفَ عَبِدُكَ قَالَتْ وَكَالَتُ أَبُوبُكُ إِذَا اللّهِ عَلَيْكُ وَمُنْ إِذَا لَا عَلَيْهُ اللّهُ عَلَيْكُ وَمُعْلَى إِذَا اللّهُ عَلَيْكُ وَلَا اللّهُ عَلَيْكُ وَاللّهُ وَلَاللّهُ عَلَيْكُ وَلَا اللّهُ عَلَيْكُ وَكُوبُكُ إِذَا لَا اللّهُ عَلَيْكُ وَكُلْكُ وَاللّهُ عَلَيْكُ وَاللّهُ وَكُلُولُ وَاللّهُ عَلَيْكُ وَكُلْكُ وَاللّهُ عَلَيْكُ وَكُلْكُ وَاللّهُ عَلَيْكُ وَاللّهُ عَلَيْكُ وَكُولُولُ وَاللّهُ عَلَيْكُ وَكُلْكُ وَلَا لَاللّهُ عَلَيْكُ وَكُلْكُ وَاللّهُ عَلَيْكُ وَكُولُكُ وَكُولُولُ وَلِكُ عَلَيْكُ وَكُولُ وَاللّهُ وَكُلُولُ وَكُولُ وَاللّهُ وَلَى اللّهُ عَلَيْمُ اللّهُ عَلَيْكُ وَلَا عَلَيْكُ وَلَا عَلَيْكُ وَاللّهُ وَكُولُ اللّهُ عَلَيْكُ وَاللّهُ وَاللّهُ عَلَيْكُ وَلَالْكُ وَلَا عَلَيْكُ وَلَهُ اللّهُ عَلَيْكُ وَلَا اللّهُ عَلَيْكُ وَلَا عَلَيْكُ وَلَا عَلَيْكُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَلَا اللّهُ عَلَيْكُ وَلَا عَلَيْكُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَلَا اللّهُ عَلَيْكُ وَاللّهُ وَلّهُ وَلَا عَلَيْكُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَلَا عَلَيْكُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَالْهُ وَاللّهُ وَاللّ

وَالْمَوْتُ أَدْنَى مِنْ شِرَاكِ نَعْلِهِ

قَالَ قَالَتُ عَانِّتَهُ فَخِنْتُ رَسُولَ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم-فَاخْبَرُتُهُ فَعَالَ «اللَّهُ حَبِبُ إِلَيْقَا الْمَدِينَةَ كَخُبِيَا مَكَةَ أَوْأَشَدَ وَصَغِفْهَا وَبَارِكُ لَنَا فِي صَاعِهَا وَمُدِّهَا وَانْقُلُ ثَمَّاهَا فَاجْعَلُهَا بِالْجُخْفَةِ».[و ١٧٩٠]

«وما يظهر لهذا العبدالضعيف من الترجمة انه انبا ترجم بذالك لثلا يتوهم ان لا ينهن الدعاء برفع الوباء والحمل فانهما من اسهاب الشهادة وكفارة السيثات فان الطاعون من اسهاب الشهادة لقوله عليه السلام المطعون شهيد»٪)

⁾ ارشادالساری: ۲۱/۲۲۹، عمدة القاری:۲۱/۲۲۹)_) الابواب والتراجم: ۲/۹۹)_

په ترجمة الباب كنبي دوبا، ذكردې ليكن په حديث كښي ددې ذكر نشته دې. علامه قسطلاني ﷺ فرماني چه ددې ددې نود كتاب الحج قسطلاني ﷺ فرماني چه ددې حديث بعضي طرق كښي دوبا، هم ذكر دې. نود كتاب الحج په آخركښي ددې يو طريق تيرشوې دې. په هغې كښي حضرت عائشه ﷺ فرماني چه «رقدرمنا الهدينةوهي ادبا الرض الله»

دوبا، دلرې کولو دپاره دعا اشکال داهم کیدیشی چه دا دعابرفع الموت لره متضمن ده.اودمرګ یووخت مقرر دې.ددې دفع کولودپاره دعاکول یوعیث کاردې.

ددې جواب دادې چه دعا بذا ت خوديو عبادت دې اودعمرددرازئې دپاره دعاغوښتل فعل عبث نه دي.نوعلامه قسطلاني ليکي چه

‹‹واستشكلُ ايضاً الدعاء برفع الوباء لانه يتضين الدعاء برفع الهوت والهوت حتم مقفق فيكون ذالك عهثاً واجيب: بانه لايتاني التعبد باالدعاء لانه قد يكون من جهلة الاسهاب في طول العبراد وفع الهوش)٪)

قوله برفع عقيرته: (رعقيرة) آواز تدوائي يعني هغداوچت آوازسره شعرونه وئيل،

٩٧-كتأبالظب

رالاحاديث: ۵۳۵۴_ ۵۴۴۵)

په کتاب الطب کښې اته پنځوس (۵۸) ابواب اویوسل اواتلس احادیث دی.اتلس (۸۸) معلق اوباقی موصول دی.پنځه اتیا (۸۵) احادیث مکرر اودرې دیرش (۳۳) احادیث په ډومبی ځل راغلی دی په دې درې دیرشو کښې پنځویشت احادیث متفق علیه دی.دصحابه کرام کالی وغیره نه شپاړس آثار حضرت امام بخاری کیلئه په کتا ب الطب کښې ذکر کړې دی.زمونږ په دې جلد کښې دکتاب الطب د پنځویشت بابونو تشریح راغلی ده. باقی ابواب به ان شاء الله مخکښې راشی.

⁾ ارشاد الساری: ۱۲/۴۰۸)_) ارشاد الساری: ۲۱/۴۰۸)_

بسم الله الرحمٰن الرحيم ٧٩-كتاب الطب

دکتاب الطب مناسبت د کتاب المرضی سره ظاهر دې دصغانی نسخه کښې «الطب» نه پس د «الادوية» اضافه ده د ( )

دطب لغوی او اصطلاحی معنی : دطب طا ، باندی دری واژه اعراب درست دی دطب لفظی معنی دعلاج اودمرض دو اژودپاره استعمالیزی دا داخدادند دی «` دطب لفظ دسحر دپاره استعمالیزی نوچه کوم سری باندی جادوشوی وی «هغه ته مطبوب

دطب لفظ دسحر دپاره استعمالیږی نوچه کوم سړی باندې جادوشوې وی،هغه ته مطبوب و ائی یوحدیث کښې دی چه ‹‹رحلمطبوب ایمسحون، آ

رسی ... دراصل زمانه جاهلیت کښې داهل عرب خیال ووچه دسړی دبیمارنی سبب سحر دې دجادو اوسحر په وجه سړی بیماریږی ددې وجې طب دسحر په معنی کښې استعمالیږی ( )

دعلم طب اصلاحي تعريف دادې «هوعلم يتعرف منه احوال بدن الانسان من جهة ما يصح ويزول عن الصحة ليحفظ الصحة الحاصلة وليستردها زائلة)%

یعنی علم طب سره دصحت او عدم صحت نقطه نظر سره معلومات حاصلیږی چه موجوده صحت برقراراوساتي شي، اوزائل شوې صحت واپس شي،

دطب قسمونه: بياپوهه شئ چه دطب دوه قسمونه دی يوطب الارواح دې اودوئم طب الابدان، طب الارواح خود حضرات انبيا، کرام کار سره خاص دې، د طب الابدان دوه قسمونه دی يوهغه چه د حضور کار نه منقول دې، حضرت نبی کريم کار نه منقول طب ابو نعيم اصفهانی په يو رساله کنبي جمع کړی دی، علامه ابن القيم کار دې ښه ډيره دخيره په «زادالهعاد» کنبي جمع کړي ده، آچه دابعضو خلقو د «طب البي لابن القيم» نوم سره شائع کړې ده، اوپه اردوکښي هم ددې ترجمه شوې ده، ده او اودونيمه حصه هغه ده چه انسان تجربات سره په وجود کښې راغلې ده. ددې هم دوه قسمونه دی يوقسم هغه دی چه په هغې کښې دغوروفکر ضرورت نه وي، قدرت پخپله په جاندار

) داکتاب دارالاشاعت کراچې نه شانع شوې دي، ـ

۱) اوګورنی فتح الباری : ۱۰/۱۶۵، ارشاد الساری:۱۲/۶۰۹)_

[&]quot;) اوکورنی فتح الباری:۱۰/۱۶۵، عمدة القاری : ۲۱/۲۲۹،ارشاد الساری:۱۲/۴۰۹،___

[&]quot;) العديث اخرجه البخارى في كتاب الطب.باب السعر: ٥/٢١٧٥. (رقم العديث: ٥٤٢٣) واخرجه السلم في كتاب السلام باب السعر (رقم العديث: ٢١٨٩) واخرجه النسائي في كتاب الطب، باب السعر: ٤/٣٨٠) وقم العديث: ٧٤١٥) واخرجه ابن ماجه في كتاب الطب.باب السعر: ٢/١١٧۶). (رقم العديث: ٢٥٤٥) أن الوكورني فتح الباري: ١٤/٥/٤/ معدة القاري: ٢١/٢٢٩)_

نم) أوكورنى فتح البارى:١٠/١۶۵ معدة القارى: ٢١/٢٢٩. وارشاد السارى: ٢١/٤٠٩)_

⁾ أوكورني فتح الباري: ١٠/١٤٥ (وادالمعاد فصل في علاجه (ص) لامراض القلوب وامراض البدن :4/٤)

کښې دهغې دعلاج علم ايښو دې دې الکه د تندې علاج اوبه او اوليې علاج غذا ده او دونيم قسم هغه دی چه په هغې کښې دغوروفکر ضرورت وی لکه نورې بيمارئي په انسان راځې ددې بيمارو علاج دخلقو د تجربوسره په وجود کښې راغلې دې ۱

بيا څنګه چه دبيمارئې دوه قسمونه دي. ١روحاني ٣جسماني

دغه شان دعلاج هم دوه قسمونه دی،

① طبعی او جسمانی دا دمفرداتو په شکل کښې وي، اومرکبات په صورت کښې هم،

@ روحانی او لسانی حضرت نبی کریم ناشدخپل امّٰت دپاره دوه قسمه علاجو نه اختیار کړی دی. ظاهری او طبعی دو ایانی هم اختیار فرمانیلی، او باطنی اوروحانی علاجو نه هم ()

امام بخاری گینگه په دې باب کښې د طب الابدان ذکر دې چه کومه حضرت رسول الله ﷺ نه منقول ده لکه څنګه چه طب نبوی ﷺ سره تعبیر کوی.

د جسماني طب مدار د جسمانی طب مدار په درې څیزونو باندې دې، یو د صحت حفاظت. دویم د نقصان ورکونکي څیزونو نه پرهیز او دریم د فاسدې مادې وتل. په قران کریم کښې دې درې واړو ته اشاره شوې ده.

په سورد بقره کښې دی، رَفَهَن کان مِنکُمُ مَرْمِضَا اَوْعَل سَفَرٍ فَعِدَّةٌ قِنْ اَيَّامِ أَخَرُ په سفر کښې چونکه تکليف وی کوم چې د صحت د پاره نقصان ده وی، اوس که په دې کښې روژه اونيولې شی نو د صحت د نور خرابيدو امکان دې، ځکه صحت صحيح ساتلو د پاره د روژې د نه نيولو حکم ورکړې شوې دي

د قران کریم پدیو بل آیت کښې دی وکلاتقتُلُوالَلَفُ کُمُه، دی نه دا مسئله اخستلې شوې ده که د یخو اوبو استعمالیدو باندې د هلاکت ویره وی نو په داسې صورت کښې د تیمم اجازت دې. د نقصان ورکونکې څیزونو نه ځان بچ ساتل دې نه په پوه کښې راځي

او دریم څیز دې د فاسد مادې د وتل، دې طرف ته د قرآن کریم آیت راویه آدیم وَرُوْلهِ آدیمَنُ رَاْلِیه وَفِدُیهُ رغکښې اشاره ده چې محرم لره که سپهی وغیره تنګوی او تکلیف ورکوی نو هغه دا تکلیف د ځان نه لرې کولې شی، دغه شان حافظ ابن حجر لیکی:

ومن ار ذلك على ثلاثة أهياء : حفظ الصحة ، والاحتباء عن المؤدى، استغراغ البادة الفاسنة. قن اهيد الى الثلاثة فى القران، فالاول من قوله تعالى (فَمْنُ كَانَ مِنْكُمْ مَرْيُضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِنَّةٌ قِنْ إَيَّامٍ أَخَرٌ *) ، وذلك ان لسغر مظنة النصب . وهر من مغيرات الصحة ، فأذا وقع فيه الصيام ازداد فأبيح الفطر ابتقاء على الجسس ، وكذا القول فى العرض الثانى وهو الحبية من قوله تعالى (وَلاَ تَقْتُلُوا الْفُسُكُمْ، فأنه استنبط منه جواز التيسم عند خوف استعبال الماء البارد ، والثالث من قوله تعالى (وَلاَ يَقَلُوا أَنْفُسُكُونَ قَلْهِ فَفِذَرَيَّةٌ) فأنه اهير بذلك الى جواز حلق

⁾ اوگورنی فتح الباری:۱۰/۱۶۵ معدة القاری: ۲۱/۲۲۹. وارشاد الساری: ۲۱/۴۰۹]_ ۲) اوگورنی فتح الباری :۱۰/۱۶۵ معدة القاری:۲۱/۲۲۹. وارشاد الساری: ۲۱/۴۰۹]_

⁾النساء)-

الراس الذي منع منه المحرم لاستقراخ الاذي الحاصل من النجار المحتقن في الراس. (١)

د حضور تا ه علاج قسمونه علامه ابن القيم الله کار المعاد کښې فرمائي چې حضور تا المعاد کښې فرمائي چې حضور تا الله به کوم علاج کولو د هغې درې قسمونه دی. يو طبعي دوايانو په ذريعه، دويم الهي دوايانو په ذريعه، او دريم د دواړو په ملاوټ سره، د حضور تا د عثت اصلي مقصد خو خلقو لره د روحاني مرضونو نه پاک کول وو، خو کله به ئې د ضرورت په وخت کښې جسماني علاج هم کولو (۱)

حضرت شاه ولی الله رحمه په حجة الله البالغة کښې فرمانۍ چې د حضور ۱۳۶ جسماني علاج کول د شریعت څه داسې حصه نه ده چې هغه د دعوت او تبلیغ حصه جوړه کړې شي. او په هر کسباندې د هغې تقلید واجب او ضروري وي، نو هغه فرمائي

اعلم ان ما روى عن الله والمنافئ الله ودون في كتب الحديث عل قسبين :احدهها ما سبيله سبيل تبليغ الرسالة. وفيه قوله تعالى (وَمَا أَسُكُمُ الرَّسُولُ ظُنُّودُهُ وَمَا نَهُا مُكُمْ عَنْهُ فَالْتَهُواْ المنه عليه والمعاد وعجائب البلوك.. ومنه شرائع وضبط للعبادات. ثانيهها ما ليس من باب تبليغ الرسالة. وفيه قوله صل عليه وسلم: انها انا بشر. ولاتواخذوفي بالظن، ولكن اذا حدثتكم عن الله هيئا فخذوا به، فاني لم اكذب على الله: فينه الطب ومنه ياب قوله صل الله عليه وسلم: وعليكم بالادهم الاقرح: ومستنده التجربة. منه ما فعله صل الله عليه وسلم على سبيل العادة. دون العبادة (آ)

د حضور ترخی نه چې کوم علاج او دویانې نقل دی دا د هغه زمانې د تجربو یو حصه وه، او دا ممکن د د چې یو کس هغه استعمال کړی او فائده ورنکړی، خو که څوک د برکت په توګه او ایمانی قوت سره دا نقلی دویانې استعمال کړی نو هغه ته به هرحال کښې شفا، کیږی، علامه ابن الخلدون په مقدمه تاریخ کښے دا خبره په تفصیل سره لیکلې ده (۲) په دې باب کښې د علماؤ واقعارت هم مشهور دی.

١-بابُ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ دَاءً إِلاَّ أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً.

٥٣٥٢، حَذَّنْنَا هُغَنَّدُ بُنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا أَبُو أَخَمُّنَا الْزُيْدِي حَدَّثَنَا عَمُرُبُنَ سَعِيدِ بُنِ أَبِي حُنَيْنِ قَالَ حَدَّثِنِي عَطَاءُ بُنُ أَبِي رَبَاجٍ عَنْ أَبِي هُرُيِّرَةً - رضى الله عنه - عَنِ النَّبِي -صلى الله عليه وسلم - قَالَ «مَا أَنْزَلَ اللَّهُ دَاعُ الأَأْنُزَلَ لَهُ شِفَاءً».

⁾فتح الباری ۱۰/۱۲۵)-) زاد المعاد ۲۶/۶)-

⁾ راد النعاد ۱۲۸۶).) انظر حجة البالغة (۱۲۸/۱).

⁾ مقدمة ابن خلدون ٩٣/١ (٤) باب ع فصل ١٩)-

^{(م}) الحديث اخرجه النسائى فى كتاب الطب. باب امر بالدواء ۴/۳۶۹ رقم الحديث ۷۵۵۴) واخرجه مسلم فى كتاب السلام. باب لكل دواء داء واستعباب التدواى (رقم الحديث ۲۰۲۶) واخرجه الترمذى فى كتاب الطب. باب ما جاء فى الدواء والحث عليه ۴/۳۸۳(رقم الحديث ۳۸۸) واخرجه ابرداود فى كتاب الطب. باب ما جاء فى الرجل يتدواى ۴/۳ (رقم الحديث ۳۵۵۵) واخرجه ابن ماجه فى كتاب الطب. باب ما انزل الله داء الا انزل له شفاء ۱۱۳۸/ (رقم الحديث ۳۵۲۸)

حدیث کښې دی چې الله تعالی داسې یو بیماری نه ده رالیږلې چې د هغې د پاره ئې شفاء نه وی نازله کړي،

قوله: الااتزل له شفاء: د نسائي شريف په روايت كښې دى ان الله لم يلزل دام الا انزل الله له غنام ويان الله النول الله

ه سعوميه وور . امام بخارى په الادب المفرد كښې د اسامه بن شريك نه روايت نقل كړې دې د هغې الفاظ دى: تداووا يا عبادالله افان الله له يصنع داء الاوضح له شفاء الاداء واحن: الهرم: ( )

په يو روايت کښې الهرم سره السام اضافه هم شوې ده ۲۰

په مسلم شريف کښې د جابر الله د مديث مرفوع دې :لکل داء دواء فاذا اصيب دواء الداء برايالان الله تعالى: رُ

د ذكر شوى احاديثو نه مستنبط خو خبري؟: دې ټولو احاديثو نه معلومه شوه چې الله تعالى دهرې بيمارئى شفاء او د هغې علاج نازل كړې دې، دا بله خبره ده چې بعضي وخت د بعضي بيمارو علاج انسانانو ته معلوم نه وي. نو هغوى داسې بيمارى لاعلاج او كنړى، حالانكه هغه په حقيقت كښى لاعلاجه نه وي. (ه

دغه شان دا هم معلومه شوه چې د علاج نه ضروری نه ده چې انسان دې صحتمند هم شی، د جابر تاڅنځ په حدیث کښې د بادن الله قید دې، ترڅو چې د الله تعالی خوښه وی، تر هغه وخت پورې ډ چا دوائي کار نه کوي، ۲٪

دې اُځادیْتُو نه دریمه خبره دا معلومه شوه چې د بیمارئ علاج کول د توکل خلاف نه ده، څنګه چې د لوږې ختمیدو دپاره خوراک، اود تندې ختمیدو د پاره د اوبو استعمال د توکل سره منافی نه ده، دغه شان د مرض د ختمولو د پاره علاج کول هم د توکل منافی نه ده، د جمهورو عالمانو په نیز علاج کول مستحب دی او بهتره ده، ۲، بعضی فقهاؤ لیکلی دی چې د فاندې ښکاره کیدو په اعتبار سره د اسبابو درې درجی دی،

سبب يقينى ﴿ سبب ظنى ﴿ سبب وهمي،

۷) فتح الباری ۱۲۷/۱۰. ارشاد الساری ۱۲ /۴۱۰)

د سبب یقینی مطلب دا دی چی دی سبب لره اختیارولو باندی نفع او فائده عادة خامخا مرتب کیږی. ددې خلاف نه کیږی، مثلا د خوراک نه پس مړیدل، د اوبو څکلو نه پس تنده ختمیدل. دغه شان اسباب اختیارول شرعا واجب او ضروری دی، دغه وجه ده که څوک

^{`()}خرجه النسانی فی کتاب الطب، باب الامر بالدواء ۴/۸۶۳ (رقم الحدیث ۲۵۵۳)_ ')فتح الباری ۱۲۷/۱۰ ارشاد الساری ۱۰/۱۲)-'')فتح الباری ۱۲۷/۱۰ ارشاد الساری ۱۰/۱۲)-'مسلم کتاب السلام باب لکل داء دواء واستحباب التداوی (رقم الحدیث ۲۳۰۶)_ ''مفتح الباری ۱۲۷/۱۰ عمدة القاری ۲۲۰/۲۱ ارشاد الساری ۲۱۰/۱۲)_ ''مفتح الباری ۱۲۷/۱۰ ارشاد الساری ۲۲۰/۱۲)-

خوراک بند کړی او اوږی کیدو باوجود هم بالکل اونه خوری او د لوږې نه مرګ ورته راشی، نو دا سړې په ګناه ګار وی،

راسی، و دا هم په صاده در وي. در دی نه مراد هغه اسباب دی چې د هغې په اختيارولو باندې اکثر نغه مرتب ظنی ده . ددې نه مراد هغه اسباب دی چې د هغې په اختيارولو باندې اکثر نغه مرتب کيږي، خو کله ددې خلاف هم اوشي، يعني کله د هغې اثر ښکاره نه شي. لکه د علاج نه پس صحت موندل، خو دا ضروري نه ده چې صحت حاصل شي. څکه چې علاج سبب يقيني اختيارولو مکلف دې ، چې خامخا دې ددې نه فائده واخستلې شي، چونکه انسان د سبب ييني اختيارولو مکلف دې نه چې د سبب ظني اختيارولو . ځکه به علاج کول په دې درجه کنې به واجب نه وي، که چا علاج اونکړو او مړ شو نو ګناه ګار به نه وي. وهم وي، مثلا وهمي اسباب، يعني د سبب ښکاره کيدو باندې د نتيجې د ښکاره کيدو وهم وي، مثلا تعويد وغيره، چې د هغې فائدې شکي دي. نو دې لره اختيارول جائز دي.

حضرت مفتى نظام الدين المسلمة سابق صدر و مفتى دارالعلوم ديوبند ليكى:
پاتې شوه د تداوى علام مسئله! نو د هغې خو فى نفسه مباح كيدو كښې هيڅ كلام نشته،
باقى چې په هر كس باندې هر حالت كښې كلية وجوب وى، صحيح نه ده. بلكه په دې كښې
تفصيل دې، هغه داچې كه مرض سخت او مهلك وى او په علاج باندې قدرت او استطاعت
هم وى، نو د حيثيت او استطاعت او د ميسر قدرت مطابق د دنيا عالم اسباب كيدو د
وجه نه د شفاء د حاصلولو عقيده صرف په الله باندې ساتلو سرد. د حكم شرعى دنئه علاج
كول واجب كيږى، خو كه قدرت ميسره موجود نه وى يا مرض سخت او مړ كونكې نه وى نو
د علاج واجب كولو طرف ته حكم نه متوجه كيږى، يا به حكم مؤكد وى يا مستحب او

افضل آبه وی، په مرض کښې د مېتلا شوې سړی آو د مذکوره قیودو مطابق یو حکم خو کیدېشی، خو واجب په نه وی، () بعضي شوافعو خو دا واجب ګرځولي دې، هغوی وائی، رتداووا) امر دې، او دا د وجوب

٧ُ - بَانَبُ هَلْ يُدَاوِي الرَّجُلِ الْمَرْأَةَ أُوالْمَرْأَةُ الرَّجُلِ.

[٥٣٥٥] حَنَّانَتَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَنَّانَتَا بِمُرْبُنُ الْمُفَظِّلِ عَنُّ خَالِدِ بْنِ ذَكُوَاتَ عَنْ رُبَيِّمَ بِنْتِ مُعَدِّذِ ابْنِ عَفْرَاءَ قَالَتُ كُتَّا لَفُزُو مَعَ رَسُولِ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - نَـُقِى الْقَوْمَ، وَخُكُمُهُمُ وَزَدُ الْقَتْلَى وَالْجُرْحَى إِلَى الْمَدِينَةِ الرَّ ٢٧٢٤

ومخامهم،وتردالفتلی وانجرحی این انتیاییو.ان ۱۳۰۰ **د س_دی او د نیخی یو بل له علاج کولو مسئله** که ضرورت وی او د فتنی ویره نه وی نو شخی د سرو او سری د نیخو علاج کول*ی* شی.

سړو او سړي د بستو کوم کې کې د امام بخاري چې کوم روايت ذکر کړې دې، د هغې نه معلوميږي چې ښځې د سړو علاج

۱) متخبات نظام الفتاوي. ج ۱و ص ۳۵۰. فتاوي نظاميه او ندرويه ص ۱۴. ا)-

کولې شي. نو سړی هم د ښځو علاج کولې شي. امام بخاري گ~~ونلو پ~~ه ترجمة الباب کښي ه~~ما.~~ استفهام ذکر کولو سره دې خبره باندې تنبيه کړې ده چې د دې د پاره څه قانون کلي نشته. کوم ځائې چې د فتنې ويره نه وي، هلته ددې اجازت شته، او کوم ځائې چې د فتنې ويره وي نو بيا ددې ګنجائش نشته.()

حديث باب په کتاب الجهاد کښې وباب مواواة النساء الجرئ في الغزو) لاندې تير شوې دې. حافظ ابن حجرگتار فرمائي چې په حديث کښې اګرچې تصريح ده چې ښځې د سړو علاج کړلې شي، خو ددې باوجود امام بخاري په جزم سره څه حکم بيان نه کړو. ځکم چې په دې کښې احتمال دا دې چې هغه د پردې د حکم د نازليدو نه مخکښې واقعه کيدې شي. (۲

٣- بأب الشِّفَاءُفِي ثَلاَثِ

(۵۳۵) ٢، حَذَائِنِي الْحَسَيْنُ حَذَّاتُنَا أَحْدُو بَنِ مَنِيعِ حَذَّائَشَا مُزُوَّاكُ بُنُ شُجَاعٍ حَذَّائَسَاسَالِمْ الأَفْطَسُ عَنْ سَعِيد بَنِ جُبَيْزِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ - رضى الله عنهما – قَالَ: «القِفَاءُ فِي ثَلاَئَةِ شُرْيَةٍ عَسِّ، وَشَرْطَةٍ مُعْجَمِهِ، وَكَيْبَةِ نَارٍ وَأَنْهَى أَمْتِى عَنِ الْكَبِي ». رَفَعَ الحَدِيثَ ثَنَوَاهُ الْفَيِّى عَنْ لَيْثِ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- فِي الْعَيْلِ وَالْحَجْدِ.

(٥٣٥٧) حَذَّنَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ أَخْبَرَنَا مُرْيُجُ بْنُ يُولُسَ أَبُو الْحَارِثِ حَنَّ نَشَا مَرُوَالُ بْنُ هُجَاءِ عَنْ سَالِمِ الأَفْطَي عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرِ عَن ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - قَالَ « الشِّفَاءُ فِي ثَلاَثَةٍ شُرْطَةٍ عِجْمَهِ، أَوْ شُرْبَةٍ عَسَلٍ، أَوْكَبَةٍ بِنَارٍ، وَأَنْهَى أَمْتِي عَن الْكُمْ يَهِ.

حسين دلته د اولني حديث په سند کښې د حسين د والد ذکر نشته، ددې حسين نه څوک مراد دې په دې کښې دوه قوله دي،

① بعضی حضراتو، وئیلی دی چی ددی نه حسین بن زیاد مراد دی، رگ دوی د نیسابور وو، او امام بخاری کیلی سره یو ځائی نیسابور کښی اوسیدلو، د امام بخاری د وفات نه پس دوی دری دیرش کاله ژوندی وو، رژه امام مسلم کیلی د دوستانو نه وو، امام بخاری ددوی نه دا روایت نقل کړې دې او دې ته روایة الاصاغر عن الاکابر) وئیلی شی. رق

۱) فتح الباري ۱۶۷/۱۰، ارشاد الساري ۱۰/۱۲)-

[&]quot;) فتح الباری ۱۲۸/۱۰)-

[&]quot;) العديث آخرجه النساني في كتاب الطب باب الكي ٣٧٨/٤ رقم الحديث ٧۶٠٣. واخرجه ابن ماجه في كتاب الطب، باب الكي ١١٥٥/۶. رقم العديث (٤٤٦)-*) فتح الباري ١٠١٤/ عمدة القاري. ٢٣٠/٢١. ارشاد الساري ١١١/١٢)-

م) حتى مباري معم م)حواله بالا)-

⁾ فتح البارى ١٠/ ١۶٩)-

د حسين بن زياد گوانگ په بخاري کښې صرف يو حديث دې، (٠)

کو حاکم فرمائی چې حسین بن یحیی بن جعفر بیکندی مراد دې، دده والد یحی بن جعفر نه امام بخاری نه وړوکې دې،
 جعفر نه امام بخاری ډیر احادیث نقل کړې دی. دا حسین هم د امام بخاری نه وړوکې دې،
 او په صحیح بخاری کښې ددوی صرف یو روایت دې، ن

ا**همد بن منتع** : احمد بن منتع د امام بخاری د شیوخو د طبقه وسطه نه دې. ددوی کنیت ابوجعفر دې. ۲۴۴ هجرنۍ کښې ددوی وفاتشوې دې، (^۳)

.د. په صحیح بخاری کښې ددوی صرف یو حدیث دې، ۴٫۰ نمه جرح وتعدیل ددوی توثیق کړې دی.(۴)

مُرِّوان بن شجاع: د مروان بن شجاع په صحيح ُبخاری کښې صرف دوه روايتونه دی، يو روايت دا دې، او يو په کتاب الشهادت کښې تير شوې دې، د\) امام احمد بن حنبلگنگ ددوی توثيق کړې دې، امام ابوحاتم رازی گنگه فرمائی يکتب حديثه وليس بالقوی (^۷

قوله: الشفاع في ثلاث: په حديث باب كښي دى، چې په درې څيزونو كښې شفاء ده، شهد څكل، ښكر لكول، او په اور سره داغ كول، خو څه خپل امت لره د داغ نه منع كوم

قوله: شرطة هجهر: هرطة، فعلة په وزن باندې د هرط نه دې، هرط العاجم، ښکر لګول، د سینګئ لګول، (^) محجم د میم کسرې سره، هغه آله ته وائی چې په هغې کښې د ښکر وینه چمع کولې شی، دلته د ددې نه هغه او سپنه مراد ده چې د هغې په ذریعې سره وینه ویستلې شی. () په درې څیزونو کښې د شفاء مطلب: په درې څیزونو کښې د شفاء مطلب دا نه دې چې ددې نه علاوه په بل څیز کښې شفا، نشته، بلکه ددې نه د علاج د حاصلیدو اصول طرف ته اشاره کول مقصود دی. ځکه چې مرضونه یا خو دموی، یا صفراوی یا بلغعی یا سوادی وی، مرض که دموی یعنی د وینې د خرابوالی د وجې نه وی، نو ددې علاج د خرابې وینې ویستولو سره کیږی، او په ښکر لګولو کښې هم خرابه وینه ویستلې شی، او باقی درې صورتونو کښې د مرض علاج په اسهال سره کیږی، او شهد مسهل یا قبض راوستونکې وی، خو په بعضې وختونو کښې فاسده ماده نه په ښکر لګولو سره ویستلې شی، د اسهال

۱) فتح الباري ۱۶۹/۱۰ عمدة القاري ۲۳۱/۲۱)-

⁾ فتح الباري ۱۰/۱۶۹ عمدة القاري ۲۳۱/۲۱، ارشاد الساري ۲۱۱/۱۲)-

⁾ تهذيب الكمال ٩٧/١ و رقم الترجمة ١١٤، تهذيب التهذيب ٨٥-٨٤/١-

دم الباري ۱۶۹/۱۰)-

ع حواله بالا)-

[🍏] حواله بالا)-

^{^)} فتح الباری ۲۰/۰۷، عندة القاری ۲۳۱/۲۱، ارشاد الساری ۲۲/۱۲) - . *)فتح الباری ۱۷۰/۱۰، ارشاد الساری ۲۱/۱۲؛ والنهایة لاین الاثیر ۲۴۷/۱ و مجنع بحار الانوار:۴۶۱/۱)

په ذريعه، نو اور سره هغه ختمولي شي. چې هغه سره دا اوسوزي او ختم شي. (د داغ لکولو حکم

قوله: وانهی امتی عرب الکی: کی بدن لره په اور سره داغ کولو ته وائی، ددې متعلق روایات مختلف دی. په بعضو کښې نهی راغلې ده، او په بعضې راویاتو کښې جواز معلومیری،

چې په کومو رواياتو کښې نهي راغلې ده، په هغې کښې يو حديث باب دې، چې په _{هغي} كښى وانعى امتى عن الكى الفاظ دى

د مسلم شریف په یو روایت کښې دی، ومااحبان اکتوی (^۲) امام ابوداود پیشته او امام ترمذی *پیشته* د حضرت عمران بن حصین المانتی نه روایت نقل کړې دې، په هغې کښې دی، ان رسول الله صل الله عليه وسلم. نهی عن الکی، قال: فابتلينا. فاکتوينا. فه اقلحناولا اقلحناولا انحجنا. "،

طبرانی يو روايت په صحيح سند سره نقل کړې دې، په هغې کښې دی، ان النبی نبی عن الک. وقال: اكره شرب الحبيم، ()

خو په بعضي رواياتو کښي ددې جواز معلوميږي،

دحضرت جابر الماشيخ حديث دي، رمى إلى يوم الاحزاب على اكحلة، فكواة رسول الله صلى عليه وسلم. (٥ د حصرت سعد بن معاذ را و کشی به باره کسی رازی چی حضور گی داغ په دریعه ددوی ۱۰۰۰ - ۲۰ علاج او کړو ، ر'،

د حضرت ابوطلحه الليځ حديث په بخاري کښې رازې چې هغوی د نبي الله په زمانه کښې د ذات الجّنب بيّمارئ كنبي د حضرت انس تُلَقَّظُ عَلَاجٍ په داغ سره كړې وو ۲۰٪

دې نه علاوه نورو صحابو نه هم په داغ سره علاج کولو رو ايات شته دي، ٨٠

په مختلفو روایاتو کښې تطبیق د دواړه قسمه روایاتو کښې تعارض ختمولو د پاره محدثينو مختلف توجيهات اختيار فرمائيلي دى

احادیث د نهی، په نهی تنزیهی باندې محمول دی، او احادیث د اثبات په اصل جواز

()فتح الباري ١٠/ ١٧١، عمدة القاري ٢٣١/٢١و ارشاد الساري ١٢/١٢ ٤)-

) التحديث اخرجه مسلم في كتاب السلام، باب لكل داه دواء واستحباب التداوي (رقم الحديث. ٢٢٠٥)-")الحديث اخرجه الترمذي في كتاب الطب. باب ما جاء في كراهية التداوي. بالكي. ٢٨٩/٤. رقم العديث ٩ ٤٠٠. وأخرجه أبوداود في كتاب الطب باب في الكي. ٥/٤. رقم الحديث. ٥٨٥٦]-أ)مجمع الزوائد ٩٧/٥ قال رجاله رجال الصحيح)-

د)العديث آخرجه مسلم في كتاب السلام، باب لكّل داء دواء واستحباب النداوي. رقم العديث ٢٢٠٧)-م)فتح الباري ١٧٠/١٠و عمدة القاري ٢٣١/٢١)-

")الحديث آخرجه البخاري في كتاب الطب باب ذات الجنب (رقم الحديث ٥٣٨٩. فتح الباري ١٧٠٠/٠)-. ^)فتح الباري ١٧٠/١٠، عمدة القاري ٢١ ٢٣١)- باندې، او نهی تنزیهی جواز سره جمع کیدې شی. حضور نا ممانعت ځکه اوفرمانیلو چې په دې کښې مریض ته ډیر تکلیف او چنول وی، دغه شان ددې نقصان ددې د فاندې نه زیات شی. د ()

بعضي حضراتو وئيلې دی چې د ممانعت تعلق خطره او تردد سره دې، يعنی که داسې
 صورت وی چې داغ سره د فائدې د نه يقينی کيدو د وجه نه د نقصان او د ځان د هلاکت
 ويره او خطره وی نو بيا د داغ لګولو نه پرهيز کول پکار دی.خو که يو طبيب اوښيار د داغ
 لګولو مشوره ورکړی نو بيا څه حرج نشته، ")

ود عربو خيال وو چې په داغ سره فاسد ماده يقيني تو ګه باندې اوزي. او که دا اختيار نه کې عرب خيال وو چې په داغ سره فاسد ماده يقيني تو ګه باندې او لره مؤثر حقيقي ګټړلو، کې شي، نو هغوى داغ لګولو لره مؤثر حقيقي ګټړلو، ځکه حضور ۱۳۸۴ منع اوفرمائيله، نو د ممانعت احاديث هم دې فاسدې عقيدې او په شرک خغي کښي مبتلا کيدو نه د بچ کيدلو د پاره وارد شوې دي.

خو که د چا عقیده داسی نه وی بلکه سبب ظاهری په توګه هغه دا اختیار کړی نوددې ګنجائششته، او احادیث جواز هم په دې باندې محمول دی ۲٪

البته حضّور کاهي دا خوښ کړې نه داي. ځکه چې په دې کښې مريض ته ډير تکليف رسي، او هغه ته په عذاب کښي مبتلا کيدل وي.

قوله: رَوَالُا الْقَبِي عَرْ لَيْكِ عَنْ مُجَاهِدِعَ الْبِي عَبَّاسِ عَن النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - في الْعَسَل وَالْحَجْمِ: قع (بضم القان وتشديد البيد البكسورة) دده نوم يعقوب بن عبدالله بن سعد بن مالك بن هانى دې، او ددوى كنيت ابو الحسن دې، رقم، دعراق ديو ښار نوم دې، هم هغى طرف ته دا منسوب دې، رأم

امام نسائی پیه ددې توثیق فرمائی، (٥، خو دار قطنی پیه فرمائی لیس بالقوی، (٠). په صحیح بخاری کنی ددوی صرف یو حدیث دې، (١

يو قميي د شيعه گانو په نيز مشهور دي. هغه دا نه دې بلکه هغه د ابن بابويه نه معروف دې. نو دغه شان حضرت ګنګو ه*ي گينلو* فرماني

وهذا القبى غير القبى البعتبر في الروافش فلا يغرن احدا قول الرفضة ان القبى معتبر. حتى انه من رواة البخارى، وفي هامشه. القبى منسوب الى قعر بلد بعراق العجم. ومأله في البخارى سوى هذا البوضخ. وليس

^{&#}x27;)فتح الباري ۱۷۰/۱۰. ارشاد الساري ۱۲/۱۲ ٤)-

⁾فتح البارى ١٧٣/١٠ عمدة القارى ٢٣٣/٢١ ارشاد السارى ١٢/١٢ ٤)-

⁾ فتح الباري ١٧١/١٠ و عمدة القاري ٢٣١/٢١ و ارشاد الساري ١٢/١٢ ٤)-

د) فتم الباري ۱۷۰/۱۰ عمدة القاري ۲۳۱/۲۱)-

^{^)}حواله بالا)-^)حوالا بالا)-

هو بابن بابويه القى الرافضي كهازعمه بعض المتاخرين (')

د قمی دې تعلیق لره مسند بزار کښې موصولا نقل کړې شوې دې، (۱)

۴-باب الدَّوَاءِبِالْعَسَلِ

وَقُوْلِ اللَّهِ تَعَالَى (فِيهِ شِفَا عُلِلنَّاسِ).

[۵۳۵۸] حَلَّقَتَا عَلِي بَرُنُ عَبُهِ اللَّهِ حَلَقَتَا أَبُو أَسَامَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي هِضَامٌ عَنُ أَبِهِ عَنُ عَائِمَةً وَاللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَنْ أَبِهِ عَنْ عَائِمَةً وَصَلَّمَ اللَّهُ عَلَى الللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى عَلَى اللْهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللْعَلَمُ عَلَى ال

کښې دوه احتماله دی. د جهورو په نيز د دې ضمير عسل طرف ته راجع دې. امام بخاری په ترجمة الباب کښې دا ذکر کولو سره د جمهور د قول تاثيد کړې دې، ۲٪ دويم احتمال په تعوني حضراتو بيان کړې دې چې دا ضمير قرآن طرف ته راجع دې، خو هغه

مرجوح دې، د

ا**یا په شهدو کښ د هرې بیمارئی شفاء ده؟**: په شهد کښې شفاء ده، په دې کښې دوه قول دی: ① دبعضې حضراتو په نیز په شهد کښې شفا کیدل عام نه دی. بعضې مرضونو د پاره دا د شفاء باعث دی، نوپه بعضې مرضونو کښې د شهد استعمال نقصان ورکونکې هم دې، ځکه رفیهشِقَاتَولِلتَایس) عام نه دې بلکه مخصوص دي، ^۵،

بيًا دې حکم لُره په دوه طُريَقو سره مخصوصً کړې شو يو دا چې للناس نه بعض الناس مراد دی. (۱)و دويم دا چې شفاء نکره ده او د اثبات په ځائې کښې واقع ده، او نکره چې کله د اثبات په ځائې داخله شي، نو په عموم باندې دلالت کوي (۷)

٠ دويم قول دادې چې د ايت الفاظ عام دي. او واقعي شهد په اصل کښي د ټولو مرضونو د پاره شفاء ده. خو که د څه وجه نه شهد نقصان والا ثابت شي نو ددې اعتبار نشته، ١٠ لفظ عسل مذکر او مؤنث دواړه قسمه استعماليږي، او د عربي په ژبه کښې ددې د سلو نه زمات نومونه دي. ١٠

^{&#}x27;)الابواب والتراجم ١٠٠/٢)-

^{*})فتح الباری ۱۷۰/۱۰ و ارشاد الساری ۱۲/۱۲ کو عمده القاری ۲۱/۲۳۱)-*)فتح الباری ۱۷۲/۱۰ و عمدهٔ القاری (۲۲/۲۱، ارشاد الساری ۲۲/۱۲)-

أ)حوّاله بالا)-

⁶)حواله بالا)-⁶/حواله بالا)-

[\] ^/روح المعانى ١٨٥/٨، (سورة النحل)-^فتح البارى ١٧٣/١٠، عمدة القارى ٢٣٢/٢١)-

⁾فتح الباری، ۱۲/۱۰۰)-۱)فتح الباری، ۱۷۲/۱۰)-

د شهدو فاندي په شهدو کښې ډيرې فاندې دي. حافظ ابن حجر کښت دې فاندو لره تلخيص سره دا شان بيان کړي دي.

يهلو الاوساح التى فى العروق والامعاء و يدفع الفضلات يفسل خمل البعدة ويسبغنها تسخينا معتدلا. ويفح افواه العروق ويشدن البعدة والكبل والبثانة والبنافان. وفيه تحليل للرطوبات اكلا وطلاء وتفذية. وفيه حفظ البعجونات واذهاب لكيفية الادوية السستكرهة وتنقية الكبل والصدر. ادرارالبول الطبت. ونفع للسعال الكائن من البلفو. ونفع لاصحاب البلفو والامزجة الباردة واذا اضيف اليه الخل نفع الطبت. ونفع للسعال الكائن من البلفو. ونفع لاصحاب البلفو والامزجة الباردة واذا اضيف اليه الخل نفع اصحاب الصفراء ثم هو غذاء من الإطارية، ودواء من الادوية. وشرب من الاشربة، وحلوى من الحلاوات. وطلاء من الأطلية ومفرح من الفرحات ومن منافعه.. اذا جعل فيه اللحم الطرى حفظ طراوته ثلاثة أشهر. وكذلك الخيار والقرع والباذنجان والليبون، ونحو ذلك من الفواكه. وإذا لطخ به البدن للقمل. قتل العمل، وطول الشعر وحسنه ونعهه و ان اكحل به جلا ظلمة البصرو ان استن به صقل الاستان وحفظ صحتها... ولم يكن يعول قدماء الاطباء في الادوية المركبة الاعليه ولاذكر للسكر في اكثر كتبهم اصلا، (أ)

يعنى شهد د كولمو، ركونو او د بدن اضافى فضلات صفا كوى، ركونه كولاوهى، معده، سينه شهد د كولمو، ركونه كولاوهى، معده، سينه كردو او مثاني ته طاقت وركوى، خيگر او سينه صفا كوى، بلغم نه پيدا شوې ټوخى كنې مفيد دى، او بلغمى مزاج والا د پاره فائده وركونكى دى. شهد خوراك هم دې، دوا هم، په شهد كنبى چې غوښه او ميوې كيږدې نو درې مياشتو پورې هغه تازه پاتي كيدې شى. په بدن لكولو سره هغه ښكلي او نرم چې. په بدن لكولو سره هغه ښكلي او نرم جوړ كړى، په سترګو چې اولګولې شى نو د نظر د پاره بهترين دى، غاښونو لره پړ قوى، او دهغى دپاره مفيد دى، مخكنيني طبيبانو به مركب دوايانو كنبې شهد لره اعتبار وركولو امام ابن ماجهي په سند ضعيف سره د حضرت جابر گائز نه يو مرفوع حديث نقل كړې دې، امام ابن ماجهي كنبې دې، من لعق العسل ثلاث فدوات في كل ههر، لم يصبه عظيم بلام، يعنى كوم سړې چې درې ورځي سحر په وخت كنبې شهد استعمال كړى نو هغه به كوم لوئې افت كنبې نه مبتلاء كيږي، د ()

د باب اولني حديث د عائشه الله منقول دي، دا حديث په كتاب الاطعمة كښې تير شوې دې. حضور نه ته خلوا او شهد خوښ وو، علامه كرماني ددې مناسبت سره بيان كولو سره ليې خصور نه الاعجاب اعمره ان يكون طلسبيل الدواء او الغداء فتوخد البناسبة بهده الطويق آ) ليكلې دى الاعجاب اعمره من ان يكون طلسبيل الدواء او الغداء فتوخد البناسبة بهده الطويق آ) (١٤٣٥ مَنَّ مَنَّ الْهُولَعَبِي حَدَّ لَسُّنَا عَبُدُ الرِّحْسِ بُرُنُ الْغَيِيلِ عَنُ عَلَيْهِ بِيُّ عَمَرَ بُو

)حوالا بالا)

[\]الحديث اخرجه ابن ماجه في كتاب الطب باب العسل رقم الحديث ٢٤٥٠. وفتح البارى ١٧٢/١٠)-) شرح بخارى للكرمانى ٢٠٧/٢)-أ)الحديث اخرجه البخارى ايضا في كتاب الطب و باب الحجامة من الداء ٢١٥٥/٥ رقم الحديث ٣٣٥٠و اخرجه ايضا في باب الحجم في الشقيقة والصداع ٢١٥٧/٥ و رقم الحديث ٣٣٥٥، واخرجه ايضا في باب من اكتوى او كوى غيره، فضل من لم يكتو، ٢١٥٧/٥ و.... [بقيه حاشيه به راروانه صفحه...

قَالَ سَمِعْتُ جَابِرَبُنَ عَبْدِ اللَّهِ-رضى الله عنهما-قَالَ سَمِعْتُ النَّبِي-صلى الله عليه وسلم بُقُولُ «إِنْ كَانَ فِي شَيءِمِنُ أَدْوِيَتِكُمْ-أَوْيَكُونُ فِي شَيءِمِنُ أَدْوِيَتِكُمْ-أَوْيَكُمْ-فَفِي شُرْطَةٍ مِحْجُمِ اَوْشُرْبَةِ عَمَلٍ الْوَلَاعَةِ بِنَارِتُوافِقُ النَّاءَ وَمَا أُحِبُ أَنْ أَكْتَوِي».

[7776, 6776, 7776]

په يو روايت کښې ان کان...ان يکن دې (^۲) حافظ ابن حجر گولته فرمائۍ چې کيدې شی راوی د (يکن) د کاف په ضمه کښې اشباع اوکړد، او هغه ئې راخکلو نو اوريدونکی (يکن) لره (يکون) اوګټړلو (^۴)

قوله: اولذغهٔ بنار: لاغ (د ذال سكون سره) لر شان سوزيدو ته وائي، مولانا انور شاه كشميري الله عنه البارى كنبي ددې ترجمه په (سوزيدو) سره كړې ده، (م)مراد ددې نه داغلكولدى، ()

^{...}بقيه ازحاشيه گذشته] رقم الحديث. ۵۳۷۷، اوخرجه مسلم في كتاب السلام. باب لكل داء دوا، واستحباب الندواي رقم الحديث ۲۲۰۵، واخرجه الترمذي في كتاب الطب باب ما جاء في الحجامة ١٩٩٧٤ رقم الحديث٢٠٥٣.واخرجه النسائي في كتاب الطب باب الكي. ١٧٥٨٤ رقم الحديث ٧٤٠٣ واخرجه ابن ماجه في كتاب الطب و باب الحجامة ١٥٥١٧ او رقم الحديث ٢٤٧٤)_ (افتح الباري ١٩٧٢/١٠ وعدة القاري (٢٣٣/٢)

⁾حواله بالا)-)فتح الباری ۱۷۳/۱۰ و ارشاد الساری ۱۵/۱۲)-

^{*)}فتح الباری ۱۷۳/۱۰ و عمدة القاری ۲۳۳/۲۱ و ارشاد الساری ۱۵/۱۲ع)_ *)فتح الباری ۱۷۳/۱۰ عمدة القاری ۲۳۳/۲۱ ارشاد الساری ۱۵/۱۲ع)_ *)فتح الباری ۱۷۳/۱۰ عمدة القاری ۲۳۳/۲۱)_

قوله: توافق الداع: دا د لذغة صفت دي، داسې داغ لګول چې د بيمارئ مطابق او مناسب وی، نو په دې کښې شفاء ده، په دې کښې دې خبرې ته اشاره ده چې داور په ذريعه داغ لګول د تجربه په توګه نه وی بلکه د يو ماهر ډاکټر په ذريعې سره داسې داغ کوم چې د مرض مناسب وي نو په هغې کښې شفاء ده، (۱)

(۱٬۵۳۶ مَرَّ نَفَاعَيَّاشُ بُنُ ٱلْوَلِيدِ حَلَّ نَفَاعُبُوالأَعْلَى حَذَّ نَنَاسَعِيدٌ عَنْ قَنَادَةً عَنْ أَبِي النُّفَوَكِّلِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّ رَجُلاً أَتِي النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - فَقَالَ أَتِي النَّائِيَ يُفْتَكِى يَطْلَهُ. فَقَالَ «اللَّهِ عَسَلاً». ثُمَّ أَنَّى الفَّائِيَةَ فَقَالَ «اللَّهِ عَسَلاً». ثُمَّ أَثَاهُ فَقَالَ فَعَلْتُ فَقَالَ «صَدَقَ اللَّهُ وَكَذَّبَ بَطْنُ أَعِيكَ، اللَّهِ عِسَلاً». فَشَقَاهُ فَبَرَّا (۵۳۸۶)

حضرت ابو سعيدخدرى الله ومائى چې يو کس د نبى کريم الله په خدمت کښې حاضر شو، او و م وئيل چې زما رور ته د خيتې تکليف دې، حضور الله او فرمائيل چې شهد پرې اوڅکه، بيا دوباړه راغلو، نو حضور الله او فرمائيل چې شهد پرې اوڅکوه، بيا دريم ځل راغلو او و م وئيل چې ما پرې اوڅکل، رخو فائده اونه شوه، حضور الله اوفرمائيل چې الله تعالى رشتونې دې او ستا د رور خيته دروغړنه ده، هغه باندې شهد اوڅکوه. بيا هغه پرې شهد اوڅکل نو هغه ته صحت ميلاؤ شو.

يو اشكال او د هغې جوابونه ددې حديث څه تفصيل مخكني باب دواه البطلون كنې راځي، بعضي خلقو ته شک شوې دې چې شهد خو مسهل وي، او دلته چې كوم كس ته د خيتې تكليف وو، په روايت كنبي تصريح مخكنيې راځي، چې هغه ته اسهال وو، نو دا كس د پاره د شهدو څنګه مشوره كيدې شي ؟

⊙ يو جواب خو دا ورکړې شوې دې، چې حضور ۱۱% ته د وحي په ذريعه معلومه شوې وه چې دې کس ته به د شهد په ذريعه شفاه ميلاويږي، ځکه د اسهال باوجود هم حضور ۱۱% شهد ورڅکلولو حکم ورکوو، لهذا د طب عام اصولو نه علاوه دا يوه مخصوص معامله وه، چې شهد سره عموما په اسهال کښې اضافه کيږي. د حضور ۱۱% معجزې او د دعا برکت سره هم هغه شهد د هغه د پاره د صحت ذريعه جوړه شوه. او هغه بالکل صحيح شو، (۲)

(دويم جواب دا ورکړې شو چې اسهال څنګه د بدهضمي د وجه نه رازي دغه شان په خيټه کښي فاسده ماده جمع کيدو د وجه هم رازي، په داسي صورت کښي دې مادې لره د خيټې

⁾ فتح الباري ۱۷۳/۱۰. عمدة القاري ۲۳۳/۲۱)-

أ) العديث اخرجه البخارى ايضا فى كتاب الطب باب دواء السبطون ٢١٥٦٥ رقم الحديث ۵٣٨٠. واخرجه مسلم فى كتاب السلام باب التداوى بسقى العسل، رقم الحديث ٢٢١٧، واخرجه الترمذى فى كتاب الطب و باب ما جاء فى التداوى بالعسل، ٩/٤ ، ؤو رقم الحديث ٢٠٨٢. واخرجه النسانى فى كتاب الطب. باب الدواء بالعسل ٢٠٠/٤. رقم الحديث ٧٥٤٠)-

⁾فتح الباري ۲۰۹/۱۰ عمدة القاري ۲۳۲/۲۱)_

قوله: صدق الله وكذب بطر اخيك: الله تعالى رشتيا وائى چې رفيه هغام للناس ستا د رور خيټه غلط وائى يعنى ښكاره كوى چې مرض زياتيږى خو په حقيقت كښې دې ته شغا حاصلوي.

٥-بأبالدَّوَاءِبِأُلْبَانِ الإبلِ

10 ٣٤١ مَذَنَنَا مُنْلِمُ بُنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّنَنَا سَلَا مُرِنُ مَسْكِينَ حَدَّنَنَا ثَابِتْ عَنُ أَنِس أَنَ نَاسَا هَا وَ مَدْ فَنَا ثَالِمَ وَ مَنْ أَنِس أَنَ نَاسَا هَا وَ بَعْرَاقًا لُواإِنَّ الْمَدِينَةَ وَ عَمَّةً فَالْوَالُمُ الله عليه وسلم الْحَرَّقَ فِي ذَوْدِلَهُ فَقَالَ «الْمُرَوُ الْلَهَ عَلَيه وسلم عَنْ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَاللّهُ وَلَهُ وَلَا عَلَيْمُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ وَلَا عَلَامٌ اللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عَلَيْهُ وَاللّهُ عِلْمُ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْكُ وَاللّهُ عَلَيْكُ مِنْ اللّهُ عَلَّا عَلَيْكُمْ وَاللّهُ عَلَيْكُمْ عَلَامٌ اللّهُ عَلَّمُ عَاللّهُ عَلَيْكُمْ عَلَامٌ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ عَلَّا عَلَاللّهُ عَلْمُ عَلَيْكُمْ عَلَامٌ عَلَيْكُمُ اللّهُ عَلَيْكُمُ اللّهُ عَلَيْكُمُ اللّهُ عَلَيْكُمُ اللّهُ عَلَيْكُمُ اللّهُ عَلْمُ عَلَيْكُمْ عَلَالْمُ اللّهُ عَلْمُ عَلَّا عَلَالْمُ عَلَّا عَاللّهُ عَلْمُ عَلَّا عَلَّا عَلَالْمُ عَلَّا عَلْمُ عَلَّا عَلَاللّهُ عَلَّا عَلَّا عَلَاللّهُ عَلَّا عَلَالْمُ اللّهُ عَلَالْمُ عَلَّا عَلَّا عَلَّا عَلْمُ عَلَّا عَلَالْمُ عَلَّا عَلْمُ عَلّم

قَالَ سَلَاَمُ فَبَلَغَنِي أَنَّ الْحَجَاجَ قَالَ لأنس حَيِّاتِي بِأَشَدِ عُقُوبَةِ عَاقَبَهُ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- فَخَدَّ تُفْهِمَا فَبَلَمُ الْحَبَرَ فَقَالَ وَدِنُ أَنَّهُ أَمُ كُمِّيَةً لُهُ إِرِ ٢٣١]

د اوښې پئ د دوًائی په توګه استعمالولې شی، څنګه چې د عرینین په واقعه کښې حضور پیم ددېد استعمالولو فرمائیلی وو

د عرینیینو واقعه ددې نه مخکښې څو ځل ذکر شوې ده.. ذود: اوښانو ته وائي، ابن سعد ددې اوښانو تعداد پنخلس نقل کړې دې، ()

قوله: قَالَ سَلاَّمْ فَبَلَغَنِي أَنَّ الْحَجَّاجَ قَالَ لأَنْسِ حَرَّاثَنِي بِأَشَرِّ عُقُوبَةٍ عَاقَيَهُ النِّبِي صلى الله عليه وسلم فَحَنَّ نَهُ بَهِنَا، فَبَلَغَ الْحَسَرَ فَقَالَ وَدِذْتُ أَنَّهُ لَمُ يُحَرِّفُهُ: سلام نه سلام بن مسكين ازدى مراد دى، په صحيح بخارى كنبى ددوى صرف دوه حديثونه دى. يودا، او يو ددې نه مخكنبى كتاب الادب كنبى راخى، ؟

دا د ماقبل سند موصول دی. فرمانی چی مشهور ظالم حجاج بن یوسف د حضرت انس الله نه تپوس اوکړو چی حضور الله چاته د سختو نه سخته سزا ورکړې وی هغه ماته بیان کړه. حضرت انس الله ورته د عرینیینو قصه بیان کړه.

)عمدة القارى ٢٣٢/٢١)

^۲)فُتح الباری ۱۷٤/۱۰)-۲)فتح الباری ۱۷۳/۱۰)- حسن بصري ته چې کله دا معلومه شوه نو وئي فرمائيل چې زه دا غواړم چې حضرت انس گانتو دا حديث حجاج بن يوسف ته نه وو بيان کړې. اځکه چې هغه به د خپل ظلم د پاره په غلط استدلال کولو سره جواز ګوري،

دغه شان د بهز په رو ایت کښې (نو الله ما انتهی الحجاج حتی قام بها على اله نبر فقال: حداثنا انس.. فذكره وقال. (قطع النبي تانيخ الايدي والارجل. وسل الاعين في معصية الله. افلا نفعل نحن ذلك في معصية الله. ()

حضرت انس تا*تاتئو به فرمائيل ماندرمت هل هئ ماندرمت هل حديث حداثت به* الحجاج. (^۲، يعني ماته څومره نېپيمانتيا حجاج ته په حديث رسولو باندې ملاوشوه دومره په بل څيز نه ده ميلاؤشوي.

حضرت انس گان خکه روستو ښپيمانه شو چې حجاج به ددې واقعې نه په خپل ظلم او ستم په جواز باندې استدلال کولو.

ُعُ-بأبالدَّوَاءِبِأَبُوَالِ الإبِلِ

- (۵۳۶) حَنَّنَا مُوسَى بُنُ إِسُمَاعِيلَ حَنَّاثَنَا هَمَّا مُزَّعَنُ قَتَا َذَقَعَنُ أَنِي - رضى الله عنه -أَنَّ نَاسًا اَجْتُواْ فِي الْهُهِ بِينَةِ فَأَمْرَهُمُ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - أَنْ يُلْحَقُوا بِرَاعِيهِ - يَغْنِي الإبلَ - فَيَشْرَبُوا مِنْ أَلْبَانِهَا وَأَبُوا لِمِنَّا فَلَيقُوا بِرَاعِيهِ فَقْرِيُوا مِنْ أَلْبَائِهَا وَأَلْوَا لِمِنَا فَي صَلَحَتُ أَبْدَائُهُمْ فَقَتَلُوا الرَّاعِي وَسَاقُوا الإبلَى، فَبَلَمُ النِّيسِ - صلى الله عليه وسلم - فَبَعَثَ فِي طَلْبَهِمْ، فَي عَهِمُ فَقَطَعُ أَلْدِيمُو وَأَرْحُلُهُمْ وَمَنَّى أَعْنَدُمْ

قَاَلَ قَتَادَةُ فَخَذَّقَيْ مُحَمَّدُ بُرُنُ سِيْرِينَ أَنَّ ذَٰلِكَكَانَ قَبْلَ أَنُ تَنْزِلَ الْحُدُودُ. ار: ٢٣١] په حرام خيزونو باندې د علاج كولو مسئله: د ضرورت په وخت د حرامو او پليت څيزونو په ذريعه سره علاج كيدې شي، يا نه ؟ په دې كښې د حضراتو فقهاؤ اختلاف دې

٠٠ حضرات مالکيه أو حنابله په نيز په حرامو سره علاج کول مطلقا ناجائز دي ٢٠٠٠

• حضرات شافعیه په نیز تدواوی بالنجاسات او تداوی بالمحرمات جائز دی، خوشرط دا دې چې هغه نشه ور نه وي، علامه نووي شافعي ~~گزای~~ فرمائي:

ماهبنا جواز التداوى بجميع النجاسات، سوى المسكر)(")

حضرات حنفيه په نيز باندې درې قوله دی، د امام ابوحنيفې پائه په نيز باندې تداوی بالمحرمات ناجائز دی، (٥)

⁽⁾فتح الباری ۱۷۵/۱۰ ارشاد الساری ۱۷/۱۲ ٤)-

^{&#}x27;)فتح الباري ١٧٥/١٠)-

^{ً |}المغنى لابن قدامة، كتاب الاطعمة، ٨٣/١١، والشرح الكبير ١٠٨/١١، والتاج والاكليل ٣٣٣/٣)-. أ المجموع شرح المهذب ٩٢/٩)-

م) المبسوط للسرخسي، كتاب الطهارة، باب الوضوء والغسل، ٥٤/١)-

امام ابويوسف مُحَتَّلَةً په نيز باندې تداوى بالمحرمات مطلقا ناجائز دى. (')

نورو مشائخو احنافو په نيز تداوي بالمحرمات والنجاسات هغه وخت جائز دې چې کله اوښيار طبيب ته ددې نه خلاوه بل څه لاره معلومه نه وي، (۱، دغه شان د احنافو په نيز درې قوليه دې د دې، يو مطلقا د عدم جواز، دويم مطلقا د جواز او دريم قول په مخصوص صورت کښي د جواز، اکثر مشائخ حنفيه په دې دريم قول باندې فتوی ورکړې ده. (۲)

ﮐښې د جواز ، اختر مشايح حمقيه په دې درېم مون بايدې حموي ور مړې --۰۰. کوم فقها ، چې تداوي بالمحرمات ته جائز وائي هغوي د لاندېني احاديثو نه استدلال کوي. ①امام ابوداودگيئي په کتاب الطب کښې د حضرت ابوالدردا ، گنائي نه روايت نقل کړې دې.

س العام ابود الاتواهد فيه حدب مصب صبحي و صورت من الماء والدواء و جعل لكل داء دواء، فتداووا، ولا چې (قال رسول الله صلى الله عليه وسلم أن الله أنزل الداء والدواء و جعل لكل داء دواء، فتداووا، ولا تتداورا بحرام، (٢)

⑦د سنن ابی داود په یو بل روایت کښې دی ان طبیبا سال النبی گره عن ضفرع پیجعلها فی دوا، فنهاه النبی کره عن قتلها، ٥٠ حضور گره چینډخ لره قتل کولو سره او دوائی کښې اچولو نه منع اوکړه او وئې فرمائيل چې هغه نجس دې.

 سنن ابی داود ، ابن ماجه او د سنن درمی راوایت دې چې یو کس د نبی گال نه د شرابو باره کښې تپوس او کړو نو نبی گال هغه دې نه منع کړو ، هغه اووئیل چې یا نبی الله انها دواه. نو نبی کال او فرمائیل چې لا انها داء ( )

(۱) امام طحاوي گُولله روايت نقل كړې دې، كوم چې امام بخارى كتاب الاشربة كښې تعليقا نقل كړې دې. د هغې الفاظ دى (ان الله له يجعل شفاء كم فيها حرم عليكم) (۲

@ په مُوارَّد الظمآن کښې دَ حضرت ام سلمه لله ٔ روایت دې چې حضور که هغوی ته اوفرمائیل(انالله لمر پجعل هغاءکړ نی حرام) (^)

خو چې کوم حضرات ددې د جواز قائل دی هغوی دا احادیث په حالت اختیار باندې محمول کوی. یعنی چې کله د مرض او د بیمارئ بل علاج موجود وی نو په داسې صورت کښې تداوی بالنجاسات صحیح نه دې. خو که بل علاج نه وی نو بیا تدواوی بالمحرمات جائز کیدل پکار دی. لان الهرورة تعبیح البحظورة ۱۰٫۵ م

^{&#}x27;)البحر الرائق، ١١٥/١)-

⁾البحر الرائق ١٩/١١ و بذل المجهود ١٩٩/١۶)-

^{ً)}البحر الرائق ١٩٤/١)-

اً الحديث اخرجه ابوداود في كتاب الطب، باب في الادوية المكروهة. ٤/٤ رقم الحديث ٣٨٧٤)-محاله مالا)-

^{&#}x27;'حواله بالا) - واخرجه ابن ماجة فى كتاب الطب باب النهى ان يتدارى بالخمر، رقم الحديث ٣٥٠٠)_ ')الحديث اخرجه الطحاوى فى كتاب الطهارة،باب حكم بول ما يؤكل لحمه. ٨٣/١)_

⁴/الحديث اخرجه الهيشمي في موارد الظمان و كتاب الطب باب التداوي بالعرام ٣٣٩ (وقع العديث ١٣٩٧) * عمدة القاري ٢٩٠/١. وفيض الباري ٢٢٩/١ و بذل العجهود ١٩٩/١٤، معارف السنن. ٢٧٨/١. واماني الاحبار ٢٣٩/٢)-

٧-بأب الْحَبَّة السَّوْدَاءِ

(۵۳۶) (، حَدَّثَنَا عَبُدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي شُيْبُةُ حَدَّثَنَا عُبَدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا إِمْرَابِيلُ عَنْ مَنْصُودِ عَنْ خَالِدِ بْنِ سَعْدِ قَالَ خَرَجُنَا وَمُعَنَا عَالِمُ بْنُ أَبْعَرَ فَيْرِضَ فِي الطِّرِيقِ، فَقَدِمْنَا الْمُدِينَةَ وَهُوَ مَرِيضٌ، فَعَادَهُ ابْنُ أَبِي عَتِيقٍ فَقَالَ لَمَا عَلَيْكُمْ بِهَٰذِهِ الْجَنِيْةِ السَّوْدَاءِ، فَخَذُوا مِنْهَا خَسًا أَوْ سَبِعًا فَاسْتَقُوهَا بُكُمْ الْجُنَافِ وَهُو سَبِعًا فَاسْتَقُوهَا بُكُمْ الْمُكَالِيةِ النَّهِ عَلَى الْعَالَمُ وَلَى مَذَا الْجَانِبِ، فَإِنْ عَمَا الْجَانِبِ، فَإِنْ عَمَا الْجَانِبِ، فَإِنْ عَمَا الْجَانِبِ، فَإِنْ عَمَا الْجَانِبِ، فَإِنْ عَمَالُولُوهُ النَّهِ بِعَلَى اللَّهُ عَلَيْهُ وسلم يَقُولُ «إِنَّ هَذِهِ الْعَبَّةُ السَّوْدَاءَ شِقَاءٌ عِنْ الْجَانِفُ وَمَا السَّامُ وَالْمَانِيقُ الْمُؤْتُ.

[٤٣٣٤] حَكَّنْ تَأَيُّكُمُ كُنُ بُكَّيْرِ حَنَّنَا اللَّيْتُ عَنْ عَقْيُلَ عَنِ ابْنِ شِهَا بِقَالَ أَغْبَرَنِي أَبُو سَلَمَةُ وَسَعِيدُ بُنُ النِّسَيَّةِ أَنَّ أَبَاهُ رُيُرَةً أَغْبَرُهُمَا أَلَّهُ مُهِرَسُولَ اللَّهِ-صِلى الله عليه وسلم-يَقُولُ «فِي الْحَبَّةِ السَّوْمَا عِشِفُ الْعِينُ كُلِّ وَاعِ إِلَّا السَّامَ».

قَالَ ابْرُ عُرِهَا بَ وَالسَّامُ الْمَوْتُ ، وَالْحَبَّةُ السَّوْدَاءُ الشُّونِيزُ.

د کلونجي فائدي دريت باب داته امام بخاري په اول ځل نقل کړې دې، حضرت خالد بن مسعود تالو بن ابجر هم وو . هغوى په لاره کښې بيمار شول، مونر مدينې ته اورسيدو او هغه هم هغه شان بيمار وو ، ابن ابي عتيق د کښې بيمار شول ، مونر مدينې ته اورسيدو او هغه هم هغه شان بيمار وو ، ابن ابي عتيق د هغوى د عيادت د پاره راغلو ، نو مونر ته ئې اوو ئيل چې تاسو ده ته دا وړې تورې دانې د کلونجي استعمال کړئي ، ددې پنځه يا اووه دانې واخلي او ذره ذره ئې کړئي، بيا د روغن څو قطرو سره د پوزې يو طرف او بل طرف ته واچوئي، ځکه چې حضرت عائشه گاتو ماته بيان کړې دې چې هغوى حضور تا ها د سام نه د ټولو مرضونو علاج دې، ما تپوس او کړو چې سام څه دې؟ حضور گارا اوفرمائيل چې مرګ دويم روايت د حضرت ابوهريره گاتو دې، چې حضور گار اوفرمائيل چې کلونجي د ټولو بيمارو علاج دې، سوا د سام يني د مرګ نه بيمارو علاج دې، سوا د سام يني د مرګ نه

علامه طیبی کا فیمانی چی اگرچې د حدیث مفهوم عام دې خو خاص توګه باندې په هغه بیمارو کښې فائده مند دې کوم چې د رطوبت او بلغم نه پیدا کیږي. ځکه چې د کلونجی تاثیر اوچ او ګرم وي. نو ځکه هغه مرضونو لره ختموی کوم چې ددې ضد دي

بعضي عالمان فرمائي چې کلونجي د ټولو بيمارو د پاره مفيد ده. په بعضې مرضونو کښي ځان له او بعضي مرضونو کښې مرکب په داسې طريقه چې دا بلې دوائي سره په يو خاص

^{&#}x27;)الحديث اخرجه مسلم فى كتاب السلام باب التداوى بالحبة السوداء (رقم الحديث ٢٢١٥. واخرجه الترمذى فى كتاب الطب، باب ما جاء فى الحبة السود. ١٣٥٥/٤ رقم الحديث ٢٠٤١)واخرجه النسانى فى كتاب الطب و باب الدواء بالسوداء. ٣٧٣/٤ رقم الحديث،٧٥٧٨. واخرجه ابن ماجه فى كتاب الطب و باب الحبة السوداء ١١٤٤/٢. رقم الحديث ٣٤٤٤)-

مقدار او مناسب ترکیب سره واچولې شي. نو ددې صحت بخش اثرات ښکار د کیږي 📆 مسدار. و ساسب ترسیب سرد ر پیرې . صاحب سفر السعادة لیکلې دی چې د اکابر او مشائخو معمول وو چې هغوی به په ټولو مرضونو کښې کلونجي د دوائي په توګه استعمالوله 🖒

حكيم ابن سينا، د طب مشهور كتاب (القانون كنبي د كلونجي فائدې ليكلې دي. چي دا بلغم څتموی. د خیتې باد د پاره مفید دی. په بدن باندې راوتونکې دانې او پرګې مرض ختموی. د سر درد د پاره هم مفید ده. چې په سرکه کښې واچولې شی او په بله ورځ هغه ېو کړې شی نو د سردږ د ورسره ختمیږی، د غاښونو په درد کښې هم مفید دې. ()

نن زمانې طبيبانو اد بلډ پريشر د پاره هم مفيد ګرځولې ده. د.

د رجال سند وضاحت: د اول روايت په سند کښې د امام بخاري شيخ الشيخ عبيه الله دې. ددوی د والد نوم ئې ذکر نه کړو، ددې نه عبدالله بن موسیٰ مراد دې. کوم چې مشهور راولی دې و او د کوفه اوسيدونکې دې، ^۵،

اولنې روايت د خالد بن سعد نه دې، د دوي په صحيح بخاري کښې صرف يو حديث دې، ابن خُبان دُوی په کتاب الثقات کښې ذکر کړې دی، آمام نسائی او ابن ماجه هم ددوي نه روايات نقل كړي دي،يحي بن معين.علّامه ذهبّي اوحافظ ابن حجر ددوي توثيق كړې دي، (٪ غَالَب ابن اَبجْرُ صَحَابَى دي، ابجَرِ د احمد په وزن باندې دې، د غالب ابن ابجر تفصيلي حالات نه میلاویږی. علامه مزی تخته په تهذیب الکمال کښې لیکلې دی. چې ددوی نه صرف دوه حديثُونَه منقول دي. د حمراهليه په باره کښې ددوي يو حديث مشهور دې، چې د هغى الفاظ دى. قلت يارسول الله :لم يبق من مالى ما اطعبه اهل الاحبرى، فقال: اطعبه الهلك من سين مالك : علامه ابن عبد البر په الاستيعاب، حافظ ابن حجر په الاصابة، او علامه ابن اثير په اسد الغابة کښې ددوې تذکره کړې ده، په صحيح بخاري کښې صرف دا يو ځائې د هغوي ذكر دي. امام ابوداود گُوليا ددوي د حمر والا حديث نقل كړې دې،(^٧).

قوله فعادة ابر ابر عتيق: د ابن ابي عتيق نوم عبدالله دي، دا دحضرت الجوبكر المالتي

^{&#}x27;) مظاهر الحق شرح مشكوة، كتاب الطب، ٢٥٩/٤)-

ا)شرح الطيبي شرح مشكاة المصابيح كتاب الطب و ٢٩٧و وفتح الباري ١٧٨/١٠)-)القانون لابن سيناء ٢/٤٣٧)-

¹⁾الطب والعلم الحديث ٢٤٥/٣)-

⁽⁾ فتح الباري ۱۷۷/۱۰ و عمدة القاري ۲۳۶/۲۱، ارشاد الساري ۱۷/۱۲ ع)-

⁾ نتح الباري ۱۷۷/۱۰ عمدة القاري ۲۳۶/۲۱. ددوي د حالاتو د پاره مطالعه اوکني تهذيب الکمال الفتح ٢٩٨. وديوان الضعفاء الترجمة ١٢١٥)-

[&]quot;)تهذيب الكمال ٨٢/٢٣ رقم الترجمة ٤٧٤٤) والاصابة ٣/الترجمة ٤٩٠٢ و واسد الغابة ١٩٤٧٠. والاستيعاب لابن عبدالبر. ١٢٥٢/٣. معجم الطبراني الكبير ٢٤٥/١٨. موثقات ابن حبان ٣٢٧/٣)-

کړوسې وو ، ددوی والد محمد بن عبدالرحمن بن ابي بکر صديق دې. ﴿ ›

قوله الحية السوداء: الشونيز: حافظ ابن حجر فرمائي چې په هغه زمانه كښې شونيز زيات مشهور وو . ځكه د حبة سودا تفسير په شونيز سره اوشو . خو اوس (حبة سودا) زيات مشهور دي. او شونيز غير معروف دي. ۲۰٫

٨-باب التَّلْبِينَةِ لِلْمَرِيضِ

10 ٣٤٥ مَذَنْنَا حِبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرْنَا عَبَّدُ اللَّهِ أَخْبَرُنَا يُولُسَ بْنُ يَزِيدَ عَنْ عُقَيْلِ عَنِ ابْنِ جُمَّابِ عَنْ عُرُوَةً عَنْ عَائِفَةً - رضى الله عنها - أَفَهَا كَانَتْ أَكُمْ بِالتَّلِيسِ لِلْمَرِيضِ وَلَلْمَخْزُونِ عَلَى الْمَالِكِ، وَكَانَتْ تَقُولُ إِنِّى سَمِعْتُ رَبُولَ اللَّهِ - صلى الله عَليه وسلم-يُعُولُ «إِنَّ التَّلْمِينَةُ تُجْمُّ فُؤَادُ الْمَرِيضِ، وَتَذْهَبُ بِيغُضِ الْحُزُنِ».

يون "أُرْثُ مِنْ الْمُعِنِّ الْمُعْوَاءِ حَدَّ لَتَنَاعَلِي مُنْ مُسْهِرِ عَنْ هِشَامِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةً [۵۳۶] حَدَّ لَتَنَا أَفُرُوالَّا لَلْبِينَةِ وَتَقُولُ هُوَالْبَغِيضُ النَّافِئُرِ لِهِ: ۵۱۰۱] أَمَّهَا كَانَتْ تَأْمُولِاللَّهُ لِمِينَةِ وَتَقُولُ هُوَالْبَغِيضُ النَّافِئُرِ لِهِ: ۵۱۰۱

تلېينه. د پيو شهد، جواريا د غنمو نه جوړيږي. حضرت عائشه الله على بده مريض د پاره او د مړي مړي د پاره او د مړي باندې خفا کيدونکې کس د پاره د تلبينه جوړولو حکم ورکولو، او فرمائيل به ئې چې ما د رسول الله نه اوريدلې دی چې تلبينه د مريض زړه ته ارام رسوی، او غم لرې کوی دلته په حديث باب کښې دی. تجم فؤاد البريخن: د مريض زړه ته راحت رسوي. اجم اجماما معني راحت رسول. د کتاب الاطعمة په روايت کښې دي. فانهامجه را

تصفيح مصارهون المستقبل و مصفه به المستقبل المست

او د نسائي په روايت کښې دي والذي نفس محمد بيده انها تغسل بطن احد کم کيا يغسل احد کم الوسخ عن وجهه بالياء (^)

او د سنن ترمذى په روايت كښې دى. كان رسول الله ته اخا اخل اهله الوعك امر بالحساء فصنع و شده امرهد. فحسوا منه، ثمر قال: انه ير تو فؤاد الحزين ويسرو عن فؤاد السقيم كما تسروا احدا كن الوسخ عن وجهها، بالماء، (7)

^{&#}x27;)فتع الباري ۲۷۷/۱۰ و عمدة القاري ۲۳۶/۲۱، ارشاد الساري. ۱۷/۱۲) -

⁾فتح الباري ۱۷۹/۱۰ عمدة القاري ۲۳۷/۲۱)-

[]] | | الحديث اخرجه البخاري في كتاب الاطعمة باب التلبينة. رقم الحديث ٥١٠١)-

^{&#}x27;)الحديث اخرجه البخارى فى كتاب الاطعمة. باب التلبينة ، ٢٠٠٤ (وقم الترجمة ٤٤) -')الحديث اخرجه البخارى فى كتاب الاطعمة. باب التلبينة ٢٧٢/. وقم الحديث ٧٥٧٤)-

^{. -----} على المستحرى في كتاب الطب باب ما جاء فيما يطعم المريض ٢٨٣/٤ رقم الحديث ٢٠٣٩))الحديث اخرجه الترمذي في كتاب الطب باب ما جاء فيما يطعم المريض ٢٨٣/٤ رقم الحديث ٢٠٣٩)

قوله: وتقول: هو البغيض النافع: بهين بروزن عظيم، بغض نه دې، فعيل په معنى د مفعول دې. يعنى بيمار دې لره نه خوښه وى، خو هغه بيمار ته فائده رسونكې دې، د مريض طبيعت د پيو وغيره او نور د نرمو خوراكونو نه موړ شى، تلبينه هم هغه په شوق سره نه خورى، خو دا د هغه د پاره مفيد ده. ځكه دې ته بغيض النافع وئيلې شوى دى.

٩-بأبالسَّعُوطِ

[٥٣٤٧] حَدَّثَنَا مُعَلِّى بُنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ عَنِ ابْنِ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضى الله عنهما عَنِ النَّبِي صلى الله عليه وسلم اخْتَجَمَ وَأَعْظَى الْحَجَّامُ أُخْرُهُ وَاسْتَعَقَا (و ١٩٩٧)

سعوط (د سین زبر سره، په وزن د صبور) هغه دوائی ته وائی کومه چې په پوزه کښې اچولې شی. سعط باب فتح او نصر دواړو نه رازی. سعطه الدواء : د مریض په پوزه کښې دوائی احمل ترمیا

اچولو تهوائی په حدیث باب کښې دی چې حضور ﷺ ښکر اولګولو، او ښکر لګونکی ته ئې اجرت ورکړو، او په پوزه کښې دوائی واچوله.

علامه قسطلاني ﷺ د استعط ترجمه كولو سره ليكي: استعط: استعبل السعوط بأن استلق عل ظهره. و جعل بين كتفيه ما يرفعهما. لينحدر راسه الشريف. وقطر في انفه ما تداوي به. ليصل الى دماغه. ليخرج ما فيه من الداء بالعطاس ( )

يعنى پد پوزه کښې اچولو والا دوائى هغوى داسې استعمال کړه چې هغوى نيخ سملاستل، د دواړو اوګو په مينځ کښې داسې څيز کيخو دلو چې هغې سره هغه او چت شو، او بيا سر مبارک ئې زمکې طرف ته ښکته کړو، بيا پوزه کښې دماغ ته رسولو د پاره دوائى واچوله، چې د پرنجى په ذريعه د بيمارئ جراثيم اوځي.

دا حديث په کتاب الاجارة کښې باب خراج الحجام لاندې تير شوې دې، ۲٪

٠ ١-باب السَّعُوطِ بِالْقُسُطِ الْهِنْدِي الْبَحْرِي

وهُوَالْكُسْتُمِفُلُ الْكَافُورِ وَالْقَافُورِ مِثْلُ كُشِطَتُ وَقُضِطَتُ نُزِعَتْ، وَقَرَأَعَدُ اللَّهِ قُشِطَتْ ٢١٥٣٤٨، حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُبَيْنَةً قَالَ سَمِعْتُ الزَّهْرِي عَنْ عَبَيْدِ اللَّهِ عَنْ أُمِّرَقَيْسِ بِنْتِ مِخْصَ قَالَتْ سَمِعْتُ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- يَقُولُ «عَلَيْكُمْ بِهَذَا العُودِ الْهِنْدِي، فَإِنَّ فِيهِ سَبْعَةً أَشْفِيةً. يُسْتَعَطْ بِهِ مِنَ الْعُدْرَةِ وَيُلَذَّبُهِ مِنْ ذَاتِ الْجَنْبِ».

⁾فتح الباری ۱۸۲/۱۰ عمدة القاری ۲۱/ ۲۳۸، ارشاد الساری ۲۱/۱۲)-

^{*)}الحديث اخرجه البخارى فى كتاب الاجارة. باب خراج الحجام. رقم الحديث ١٩٢٧)_ *)الحديث اخرجه البخارى ايضا فى كتاب الطب. باب اللدود، ١٩٥/٥٠. رقم الحديث ٥٣٨٥) واخرجه فى باب العذوة ايضا. ١٩٢٥/٥. رقم الحديث ٤٣٥٥، و اخرجه ايضا فى ذات...[بقيه حاشيه په راروانه صفحه..

وَدَخَلْتُ عَنَى انتَبِى -صلى الله عليه وسلم-بِأَبْن لِي لَمُ نَأْكُلِ الظَّفَامَ فَبَالَ عَلَيْهِ، فَدَعَا يَمَا فِرَشَ عَلَيْهِ. [2018، 2018، 2018]

ددې بابلاندې يو څو خبرې ياد ساتل پکار دي

أُولْنَىٰ خَبِره دُلْفَظْ قَسَطُ دُ تَلفظ مَتَعَلَق ده. دا د قافضمه او د سبن سكون سره دي، او داكست كاف سره هم وثيل جائز دى. قاف او كاف چونكه قريب المخرج دى. ځكه يو حرف بل سره بدلولى شى. ().

ې . ځکه پُد آخر کښې طا، په تا، سره بدله شوي ده. ځکه چې طا، او تا، هم قریب المخرج دي. عربیان قریب المخرج حرفونه یو بل سره بدلوي

اماً م بخاری پخته دلته دو د متالونه نور ورکړې دی، يو کافور او بل قافور. دا قاف او کاف د ماړی پختاری پختاری پختال سحيح دی. او دويم مثال کشطت و قشطت دې. دا کلمه د سورة تکوير په آيت نمبر يوولسم کښې ده. ووادا السهام کشطت د نزعت په معني کښې دې، په دې کښې مشهور قراءت کشطت په کاف سره دې، خو د عبدالله بن مسعود تا تو نه يو روايت په قشطت کښې قاف سره هم مروى دې. قاف او کاف چونکه قريب المخرج دى. ځکه د يو بل سود د بدلولو کنجائش شته.

د عود هندي نه څه مراد دې؟ . وريمه خبره د قسط د مصداق په باره کښې ده. قسط ته عود هندي او عود بحري هم وليلې شي، خو ياد ساتل پکار دي. چې يو عودهندي مشهور لرګې دې. چې هغې ته په اردو کښې ، اگر، وائي، کوم چې د خوشبو وغيره کښې استعماليږي، او چې د هغې عظ عود مشهور دي، دلته په حديث کښې د قسط نه هغه عود هندي او خوشبو والا لرګي مراد نه دي.

دغه شان يو قسط اظفار دې، چې د هغې ذکر په کتاب الطلاق کښې باب القسط للحاد لاندې تير شوي دې. هغه هم د يو خوشبو نوم دې، په حديث کښې د قسط نه هغه قسط اظفار مراد نه دې ( ) بلکه دا د يو مفيد جړې نوم دې، چې هغې ته په ارود کښې کوټ وائي، ددې عموما دوه قسمونه وی. يو سپين او بل تور ، سپين ته عود بحري يا قسط بحري هم وائي، او تور ته عود هندي وائي، د عود هندي تاثير د عود بحري په مقابله کښې دير گرم دې، ( )

^{...}بقيه ازحاشيه گذشته] الجنب ٢٠١٠١٥، رقم الحديث ٥٣٨٨، واخرجه مسلم في كتاب الطب و باب التداوي بالعبدورية التسائي في كتاب الطب و باب الداء التداوي بالعدد الهندي، وهو الكست، رقم الحديث ٢٢١٤، واخرجه النسائي في كتاب الطب و باب الداء بالقسط يسعط من العذرة، ٢٢٤٤) رقم الحديث ٢٥٨٣) واخرجه ابن ماجه في كتاب الطب، باب دواء ذات الجنب ١١٤٨/٢ رقم الحديث ٣٨٤٨).

⁾ فتح الباري ١٨٢/١٠. عمدة القاري ٢٣٩/٢١) ارشاد الساري ٢١/١٢٤)-

^{ّ)} فتح الباری ۱۸۲/۱۰، عمدة القاری ۲۳۹/۲۱)-

^{ً)} فتح الباری ۱۸۲/۱۰) عمدة القاری ۲۲۹/۲۱)-

د دواړو تاثير ګرم او اوچ دې 🖒

ه عود هندی فواند (رسمه خبره د هغه لرګی د فائدو متعلق ده، طبیبانو ددې لوئی فائدی لیکلی دی، مثلا که نفاس والا ښځه ددې لوګی راکاږی، نو فاسد وینه به ئی بنده شی. نقصان ورکولو والا جراثیم ختموی، دماغ، سینه او ګردو ته طاقت ورکوی، باد ختموی، دماغی بیمارئی لکه فالج، لقوه او د بی هوشئ د پاره مفید دې، د خیتی نه چینچی دماغی بیمارئی لکه فالج، لقوه او د بی هوشئ د پاره مفید دې، د خیتی نه چینچی راښکل بهترین علاج دی، او ددې لوګی سهر د سحر او د جادو اثرات هم ختمیږی، د) امام بخاری ددې نه مخکنی باب کښی سعوط «دسین فتحی سره، ذکر کړې وو، یعنی هغه دوائی کومه چې په پوزه کښی اچولی شی، او په دې باب سعوط د سین ضمی سره راوړې دې، سعوط مصدر دې، په معنی د رپوزه کښی دوائی اچولی په دې کښی ددې دوائی اچول دی چې د کومې په پوزه کښی اچولو به حضور تا احکام ورکولو، یعنی عود هندی او عود بحری.

په باب کښې چې کوم حدیث امام بخاری ذکر کړې دې دا ددې نه مخکښې راغلې نه دې. امام بخاري دا په اول ځل ذکر کړو.

قوله: عليكم مهذا العود الهندي....: يعنى تاسو دا عود هندى اختيار كړئى او استعمال ئې كړئى.

قوله: فان فيه سبعة اشفية: ځکه چې په دې کښې اووه شفاګانې دی. اشفية د شفاء جمع ده. لکه ادوية د دواء جمع ده، ددې جمع الجمع اشاف رازي. رن

قوله: يستعط په مر<u>العثرة: يعنی</u> د عذره بيمارئی د علاج د پاره دا په پوزه کښې اچولی شی. عذره د عين ضمه او د دال سکون سره، د تالو بيماری وی. کومه چې ماشومانو ته د ماشومانو تالو سره نيزدې سپونړې شان راشی. او دا عام تو ګه باندې د وينې د جوش د وجه رازی. را

عود هنّدی استّعمالولو سره دا بیماری ختمیږی. د عود هندی تاثیر چونکه ګرم او اوچ وی او عذره بیماری د لوندوالی د وجه نه پیدا کیږی. ځکه دا د هغې د پاره مفید ده. (^۵)

قوله: ويلديه مريذات الجنب: يلدد فعل مجهول صيغه ده، لدود: په خله كښې دوائي اچول، دات الجنب: هر هغه درد ته وائي چې د انسان په طرف كښې پيدا كيږي، دا درد زيات

⁽⁾ فتح الباری ۱۸۳/۱۰) عمدة القاری ۲۳۹/۲۱، ارشاد الساری ۲۲/۱۲ ٤) ـ . () فتح الباری ۱۸۳/۱۰) -

[&]quot;)فتح الباري ۱۸۳/۱۰، ارشاد الساري ۲۲/۱۲)-

ا) فتح الباري ١٨٣/١٠، عمدة القاري ٢٣٩/٢١، ارشاد الساري ٢٢/١٢)_

د) فتع البارى ۱۸۳/۱۰ ارشاد السارى ۲۲/۱۲)-

تر د ګیس د جمع کیدو د وجه نه وی. ۱

د عود هندي په آستعمال سره دا بيماري ختميږي.

دوه سوالونه او د هغې جوابونه: دلته په حدیث کښې دی چې عود هندی د اوو بیمارو د پاره شفاء ده. او طبیبانو د اوو نهزیات بیمارو د پاره شفاء ګرخولي ده، (۱)

① بعضي شارحینو ددې جواب ورکړې دې چې د اوو بیمارو د پاره شفاء کیدل د وحی په ذریعه سره حضور نلام ته وئیلې شوې وو، ځکه حضور تلام د اوو ذکر اوکړو، او باقی بیمارو کښې شفاء کیدل د طبیبانو د تجربه نه معلومه شوه.(۲)

🕜 دويم جواُب دا ورکړې شوې دې چې د اوو بيمارو د پاره خو ډير مفيد او اثر کونکې دې ځکه د اوو ذکر اوشو . او د نورو د پاره مفيد خو ده . خو دومره قدرې نه ده . ؟

يو سوالَ دَا کيږَي چَي حَضُور ۖ گُهُمُ خُو فَرمائيلي دَي چي دا د اُوو بيمارو د پاره شفاء ده. خو مخکښي حديث کښي د دوو بيمارو ذکر دي. او د نور پنځو ذکر نشتههُ

🕦 ددې يو جواب خو دا ورکړې شوې دې چې حضور 🦓 د اوو ذکر کړې دې خو ړاوی د اختصار د پاره صرف د دوو ذکر اوکړو . او زاويان هم داسې اختصار کله کله کوی 🕜

او دا هم وئيلې شي چې باقي پنځو بيمارو د پاره ددې شفاء کيدل مشهوره ده، او ددې دو د پاره شفاء کيدل مشهوره ده، او ددې دوو د پاره شفاء کيدل غيرمشهور وه، نو ځکه نې ددې دوو ذکر اوکړو، او د باقي پنځو ذکر ئي اونکړو، څکه چې ددې ضرورت نه وو، (۲

 او د ذکر شوې دواړه سوالونو جواب دا هم ورکړې شوې دې چې دلته د اوو نه يو خاص عدد مراد نه دې. بلکه ډير والي مراد دې. او د عربي په ژبه کښې د اوو عدد د زياتوالي د پاره استعماليږي. لهذا د حديث شريف مقصد دا دې چې عود هندې د ډيرو بيمارو د پاره شفاء ده. او په دې کښې د دوو ذکر حضور 微 او فرمائيلو (^)

صحافظ ابن حجر كوات فرمائي چي دا هم احتمال دې چې اوو سره د علاج اوو اصول مراد وي د علاج اوو اصول مراد وي . د عد شان هغه ليكي: ويحتمل ان تكون السبعة اصول صفا التناوى بها، لانها طلاء او شرب او تكيين، او تبخير، او سعوط، او لدود، فالطلاء يدخل في البراهم، ويحل بالزيت، ويلطخ، وكذا التنطيل، والسعوط يسحق في زيت،

ارشاد الساري ۲۲/۱۲)-

⁾ او البارى ۱۸۳/۱۰)-۱) فتح البارى ۱۸۳/۱۰)-

⁴)حواله بالا)-

^{*)}حواله بالا)-۵ حواله بالا و ارشاد الساری ۲۲/۱۲*)-

⁾ حواله باد و . *) حواله بالا)-

⁾ فتح البارى ۱۸۳/۱۰)-

[،] مواله بالا)-

ويقطر في الانف. وكذا الدهن. والتخير واضح، تحت كل واحدة من السبة منافع لا دوا مختلفة، ولا يستغرر ذلك مين اوتي جوامع الكلم: (`)

يعنيي دا هم احتمال دې چې د اوو نه د علاج اوو اصول مراد وی. ځکه چې په علاج کښي دوآئي پداوو طريقو سره استعمالولي شي.

🛈 دوائی یا مږلې شی، 🕝 یا څکلېٰ شی. 🕝 یا په پوزه کښې اچولې شی. 🕜 یا په خله کښي اچولې شی. @ يا ددې داري ويشتلې شي. ۞ يا دا او چولې شی. ۞ يا ددې لوږې

سرد استعمالیدی شی،

قوله: وَدَخَلُتُ عَلَى النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - بِأَبْنِ لِي لَمْ يَأْكُلِ الطَّعَامَر فَهَا لَ عَلَيْهِ، فَ<u>نَعَا يَمَا أَءِ فَرَشَّ عَلَيْهِ :</u> دا حديث كتاب الطهارة كنبي د باب الصبيان لاندې تير شوې دې. ١٠)

حضرت آم قیس بنت محصن ﷺ خپل ماشوم څوئې حضور ﷺ په خدمت کښې راوستلو، حضور ﷺ هغه په خپله غیره کښې کینولو، نو هغه تش بول اوکړل، حضور ﷺ اوبه رااوغښتلې او د بولو په ځائې باندې هغه اوشیندلې.

١ ١ -بابأىسَاعَةٍ يَحُتَجِمُ

[389] حَدَّنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّنَنَا عَبُدُ الْوَادِثِ حَدَّنَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَن ابُن عَبَّاسٍ قَـالَ احْتَجَمَ النَّبِي-صلى الله عليه وسلم-وَهُوَصَا بِمَّ. أَرَ ١٧٣٨]

د ترجمة الباب مُقَصد:ساعت نه دلته مطلقا وخت مراد دې، اصطلاح*ي ګ*هنټه مراد نه ده، ددي ترجمة الباب دوه مقصدونه او مطلبونه بيان كړي شوى دى،

🛈 د امام بخاری ﷺ مقصد دا دې چې احتجام يعنی ښکر لګولو د پاره څه وخت مقرر نه دي، چې کله هم ضرورت وي بغير د څه مکروه والي نه ښکر لګولي شي، ۲٫

نو دغه شان امام بخاري ددې نه پس د حضرت ابوموسي اللي تعليق ذکر کړې دي، چې

⁾ فعج البارى ١٨٣/١٠)-

ر) الحديث اخرجه البخارى في كتاب الوضوء، باب بول الصبيان ٩٠/١) رقم الحديث ٢٢١)-

^{ً)} **فتح** الباري ۱۸۳/۱۰و ارشاد الساري ۲۳/۱۲)-

هغوی د شپې په وخت کښې ښکر لګولې وو . او د عبدالله بن عباس الگېر روایت ئې نقل کړو چې حضور کې ښکر اولګولو په داسې حالت کښې چې حضور کې روژه دار وو . یعنی د ورځې په وخت کښې ښکر اولګولو ، معلومه شوه چې ښکر ، شپه ورځ هر وخت کښې لګولې شي، او ددې د پاره څه وخت مقرر نه دې (')

بعضی حضراتو اوفرمائیل چې امام بخاری هغه روایاتو طرف ته اشاره کوی چې په هغې
 کښې د ښکر لګولو تاریخ او وخت خودلې شوې دې. نو هغه روایات چونکه د امام بخاری
 په شرط باندې پورا نه دی ځکه ئې هغه ذکر نه کړل. (۱)

مثلا سنن ابی داود کښی د حضرت ابوهریره اللائ روایت دی. من احتجم لسیع عشرة وتسع عشرة، واحدی عشرین، کان شفاء من کل داء ، (۲)

په سنن ترمذی کښې د حضرت انس الله خطی حدیث دې، دان رسول الله تنظیم کان پیعتجم في الاخدعین والکاهل، وکان پیعتجم لسبع عشرة ولسع عشرة، واحدی و عشرین (۴)

امام ترمدي دې حديث لره حس ګرځولې دې.

به سنن ترمذى كنبى د حضرت عبدالله بن عباس تأثير روايت دى، (قال رسول الله تريم العبد العبد المحام يذهب بالدم، ويخف الصلب، ويجلو عن البصر، وان خير ما تحتجبون فيه: يوم سبعة عشرة، ويوم احدى وعشرين، (٥)

د حضرت عبد الله بن عمر تُأْتُثُو رو ايت دي. (العجامة تزيد في العفظ و في العقل. وتزيد العافظ حفظاً فعل اسم الله يوم الخميس. يوم الجمعة. ويوم السبت، ويوم الاحد. ويوم الاثنين. يوم الثلاثاً. ولا تحتجبوا يوم الاربعاء فيا ينزل من جنون ولا جذام ولا برص الاليلة الاربعاء

د ابوداود يو روايت كښې دى چې حضور تائيم به د نهې په ورخ ښكر لګول مكروه ګڼړل. او فرمائيل به ئې (يومرالثلاثا يومرالدم وفيه ساعة لا يوقافيها. ()

يعنى د منګل په ورځ يو وخت داسې دې چې په هغې کښې بهيدونکې وينه نه اودريږي دې احاديثو کښې ورځ او تاريخ دواړه خودلې شوې دى، چې په ۱۷، ۱۹ او ۲۱ تاريخ باندې ښکر لګول زيات بهتردي، دغه شان د زيارت، جمعه اودهفتې په ورځ هم لګول پکار دى، د چارشنبې او په يو روايت کښې د نهې په ورځ هم د ښکر لګولو نه منع راغلې ده. (٪

^۱)حواله بالا)-

^{])}فتح الباری ۱۸٤/۱۰)-

[&]quot;/الحديث اخرجه ابو داود في كتاب الطب، باب حتى تستحب العجامة، ۵/۵. رقم العديث ۱۸۶۱)– ¹/الحديث اخرجه الترمذي في كتاب الطب باب ما جاء في الحجامة، ۲۹۰/۴) رقم العديث ۲۰۵۱)– ⁰/الحديث اخرجه الترمذي في كتاب الطب باب ما جاء في الحجامة ۲۹۰/۴) رقم العديث ۲۰۵۲)– ¹/عمدة القاري ۲۱/۲۵)–

بسنن ابي داود كتاب الطب ٤/٤) باب متى تستعب العجامة رقم الحديث ٣٨۶٢)-

د امام بخاری په شرط باندې چونکه دا روایت نه وو . ځکه هغوی دا ذکر نه کړو . خو بیا هم د ترجمة الباب نه دې احادیثو طرف ته اشاره مقصود ده . علامه قسطلانی لیکلی وعند الاطباء ان انفع الحجامة مایقع فی الساعة الفائیة او الثالثة وان لایقع عقب استفراع من حام او جباع ولا عقب شبع ولا جوع وانها تفعل فی النصف الثانی من الشهر شع فی الربع الثالث من ارباعه الفع من

اوله وآخره. لان الاخلاط في اول الشهر تهيچ وفي آخره تسكن فأولى ما يكون الاستغراغ في اثنائه. ( )
يعنى د ورځې په دويمې درېمې حصه كښې ښكر لكول د طبيبانو. په نيز بهتر دى، غسل د
جماع نه پس صحيح نه دې. دغه شان د ډيرې لوږې او د زيات موږوالى په حالت كښې هم
صحيح نه دې. د مياشت په آخرى پنځلسو ورځو كښې دې اولكولې شي، د ۱۴ تاريخ نه تر
د ۲۳ تاريخ پورې ورځې د ټولو نه زيات بهتر دى، ځكه چې د بدن په اخلاط كښې دوينه،
سودا. صغرا او بلغم، د مياشتې په شروع كښې اوچتوالي كيږي، او د مياشتې په آخره
كښې ساكن والې وى. نو ځكه د مينځنئ حصه بهتره ده، ځكه چې هغه د اخلاط معتدل
نمانه وي.

د حضرت ابوموسي اشعري الشخ نوم عبدالله بن قيس دي، د،

ددوی دا تعلیق ابن ابی شیبه موصولا نقل کړې دې، (۲)

د باب په آخر کښې هم دې سند او متن سره په کتاب الصوم کښې (باب الحجامة والق) لاندې تير شوې دې

١٢-بأب الْحَجُمِ فِي السَّفَرِ وَالإِحْرَامِرِ

قَالَهُ ابْنُ بُعَيْنَةً عَنِ النَّبِي - صلى الله عليه وسلَّم-.

١٥٣٧٠] حَذَّتْنَا أُمُسَدَّدٌ حَذَّتْنَا سُفَيَّانُ عَنْ عَمُروعَنْ طَاوُسِ وَعَطَاءِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسِ قَالَ احْتَجِهَالنَّهِي -صلى الله عليه وسلم- وَهُوَ مُحْرُهُ إِنْ ١٧٣٨]

ې د سفر او احرام کښې ښکر لګولې شي.

قوله: قال ابر . بحينة عرب النبي 省為 ابن بحينه نوم عبدالله بن مالك بن قشب دي، بحينه ددوى د مور نوم دي. ()

. د دوی دا حدیث مخکنی موصولا راروان دی

حديث باب كښى دى چې حضور گالله د احرام په حالت كښې ښكر اولګولو. دا حديث په كتاب الحج كښې (باب العجامة للمعرم) كښې تير شوې دي.

⁾ عمدة القارى ۲۱/۰۲۱، ارشاد السارى ۲۳/۱۲)-۲)حواله بالا)-

⁾حورت باق) ")عمدة القارى ۲۱/۲۱)-

⁾عمدة القارى ۲۴۱/۲۱، ارشاد السارى ۲۳/۱۲)-

١٣ - بأب الْحَجَـ أُمَّةٍ مِرَ كَ الدَّاءِ

ر ٥٣٧١ع حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بُنُ مُقَاتِلَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا مُنِيدُ الطَّوِيلُ عَنْ أَنْسِ دضى الله عنه أَنَّهُ سُبِلَ عَنْ أَخْرِ الْحَجَامِ فَقَالَ اخْجَمَرَ اللهِ عَلَىهُ وَسَلَمَ حَجَمَهُ أَبُوطَئِبَةً، وَقَالَ « إِنَّ أَمْثَلَ مَا تَدَاوَئِتُمْ بِهِ وَأَعْطَاهُ صَاعَيْنِ مِنْ طَعَامِ وَكَلَّمَ مَوَالِيَهُ فَخَفَوا عَنْهُ، وَقَالَ « إِنَّ أَمْثَلَ مَا تَدَاوَئِتُمْ بِهِ الْحِجَامَةُ وَالْقُسُطُ الْبَعْرِي » وَقَالَ « لاَ تُعَذِّبُوا صِبْبَائَكُمْ بِالْغَنْزِ مِنَ الْعُدُرَةِ، وَعَلَيْكُمْ اللهِ عَلَى الْعُدُرَةِ، وَعَلَيْكُمْ اللهِ عَلَى الْعُدُرَةِ، وَعَلَيْكُمْ اللهِ عَلَى الْعُدُرِةِ وَعَلَيْكُمْ اللّهِ عَلَى الْعُدُرِةِ وَعَلَيْكُمْ اللّهُ وَاللّهُ اللّهُ وَاللّهُ الْعَلَى الْعُدُرِةِ وَاللّهُ اللّهُ وَعَلَيْكُمْ اللّهُ اللّهُ وَلَا اللّهُ اللّهُ اللّهُ وَلَوْلُولِهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ وَلَمْ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الْعَلَى اللّهُ اللّ

[٥٣٧٢] حَدَّنَنَا سَعِيدُ بْنُ تَلِيدِ قَالَ حَدَّثِنِي ابْنُ وَهْبِ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرُّووَغَيْرُهُ أَنَّ بُكَيْرًا حَدَّنَهُ أَنَّ عَاصِمَ بُنَ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةً حَدَّثَهُ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ - رضى الله عنها - عَادَ الْمُقَلَّمُ فُرَّ قَالَ لِاَ أَبْرُمُ حَتَّى تُعْتَمِمَ فَإِلِّي سَمِعْتُ رَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ « إِنَّ فِيهِ شِفَاءً» الر ١٨٥٥٩

په دې پاب کښې د بيمارئي په سبب د ښکر لګولو بيان دې. روايت کښې دی چې د حضرت اس کاننې نه د بنکر لګولو د اجرت تپوس او کړې شو. نو هغوی اوفرمائيل چې حضور تها اس کاننې نه د ښکر لګولو د اجرت تپوس او کړې شو. نو هغوی اوفرمائيل چې حضور تها نيکر اولګولو . ابو طيبه هغوی ته ښکر لګولې وو. حضور تها ورته دوه صاعه غله ورکړه. او د هغوی د مالکاتو نه ده روزانه اخستلو والا رقم کښې، د تخفيف په باره کښې خبرې او کړې. چې بهټرين علاج کوم چې تاسو کوئي. هغه ښکر لګول او قسط بحری دې. او وې فرمائيل چې په عذره بيمارئي کښې د ماشوم تالو ته زور ورکولو سره تکليف مه ورکوئي. لکه قسط استعمال کرئي

په دويم قراءت کښې دی چې حضرت جابر تائي د مقنع تپوس کولو سره اووئيل چې ځه به هغه وخت پورې نه زم، ترڅو چې ته ښکر اونه لګوې، او ځکه چې ما د رسول الله تائيل نه اوريدلې دی. چې په دې کښې شفا ده.

د آبوطيبه چې کوم غلام حضور ۱۳ ته ښکر لګولې وو، د هغهنوم نافع وو. () دده آقا محيصه بن مسعود وو، مولي د جمع صيغه مجاز ائې استعمال کړې ده .() امثل ماتداويتم.. امثل بمعني افضل دې.()

قوله: <u>لاتعذبوا صبيانكم بالغيزمر الغذرة:</u> غيز: زور وركولو ته وائي. ماشومانو ته چې كله د حلق دا بيمارى راشى نو ښځى د ماشومانو تالو ته زور وركوى. په دې عمل كښې ماشوم ته ډير تكليف وى. حضور تاشاو فرمائيل چې ماشومانو ته داسې تكليف مه

>)فتح الباری ۱۸۶/۱۰. عمدة القاری ۱/۲۱ ۲۴) ارشاد الساری ۲۴/۱۲)-آفتح الباری

١٨٠٤/١٠) ارشاد السارى ١٨٤/١٢)-

")عمدة القار ي ۲٤١/۲۱) فتح الباري ١٨۶/١٠) ارشاد الساري ٢٤/١٢)_

ورکوئی، بلکه د عود هندی په ذریعه ددې بیمارئی علاج اختیار کړئی. په دې حدیث کښې حضور کا شکر لګول بهترین علاج خودلې دې، ځکه چې ښکر لګولړ سره د بدن نه فاسده وینه اوځي

امام ابوداود رُوَسَتُ يو روايت نقل كړې دې، په هغې كښې دى، ماكان احد پيشتكى الى رسول الله نَ إِنَّ مِعا في راسه الا قال: احتجم: ولا وجعا في رجليه الا قال: اخضبها (١)

دلته دا خبره ياد ساتل پكار ده چې په ښكر لګولو كښې د محصوص رګونو نه وينه ويستلي کیږي. دا هر سړې اوخکلې نشي، بلکه یو ماهر او تجربه کار کس دا کولې شي.

دغه شان چې د کومو خلقو په مزاج کښې پخوالي زيات وي او حرارت نه وي. د هغوي _د پاره ښکر لګول زيات مفيد نه دي، چنانچه طبري را اله په سند صحيح سره د ابن سيرين را ا نه روايت نقل كړې دې اذا بلغ الرجل اربعين سنة لم يحتجم ، (٢)

علامه طبرى بدراد المعاد كسي فرمائي:

لحجامة في الازمان الحارة، والا مكنة الحارة والامزجة الحارة التي دم اصحابها في غاية النضج انفع. ``،

قوله: عــاد المقنع: په دويم روايت كښې دى چې حضرت جابر الله اد مقنع عبادت او كړو، مقنع (نون مشدده مفتوحه سره)(")

حافظ ابن حجر فرمائي: لا اعرفه الافي هذا الحديث.. (٥)

١٤- بأب الحِجَامَةِ عَلَى الرَّأُسِ

(٥٣٧٣) حَذَنْنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَمَّانُ عَنْ عَلْقَمَةَ أَنَّهُ مَعِمَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ الأَعْرَجُ أَنَّهُ سَمِمَ عَبْدَ اللَّهِ ابْنَ بَعُيْنَةً يُمَيِّكُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم- احْتَجَمَ بِلَحْي جَمَلِ مِنْ طَريقٍ مَكَّةً، وَهُوَ فَحُرِمٌ فِي وَسَطِرَأْسِهِ.

وَقُلْلُ الْأَنْصَادِي أَخْبَرُنَا هِضَامُ بُنُ حَسَّاتَ حَدَّتُنَا عِكْرِمَةُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ - رضى الله عنهما - أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - اخْتَجَمَ فِي رَأْسِهِ أَرَ : ١٧٣٨ ، ١٧٣٩

دا د ابن بحینه هغه روایت دې کوم چې مخکښې تعلیقا ذکر شوې وو، او اوس ئې دلته موصولاً ذکر کړو، چې حضور کالله د مککې په لاره آباندې مقام اُلحی جمل کښې په سرمبارک باندې ښکر اولګولو، په دې حالت دوی کالله د احرام په حالت کښې وو.

قوله: احتجر بلحي جمل: لهي حمل يو قول خو دادې چې دا د ځائې نوم دې، مطلب دا دې .

')الحديث اخرجه ابوداود في كتاب الطب باب في الحجامة ٤/٤، رقم الحديث ٣٨٥٨)_ ٔ)فتح الباری ۱۸۶/۱۰). عمدة القاری ۲۴۱/۲۱)–)راد المعاد ٤/٤٤) ارشاد الساري ٢٤/١٢)-)عمدة االقاري ۲۴۲/۲۱) فتح الباري ۱۸۷/۱۰) ارشاد الساري ۲۵/۱۲)

(۱۸۷/۱۰ ارشاد الساری ۲۵ امر ۱۸۷/۱۰) ارشاد الساری ۲۵ ا

چې په دې حائي باندې حضور تا شکر لګولکې وو ، په دې صورت کښې باء جاره د ،في، په معني کښې ده.

علامه عنيي رئيلة اول قول لره معتمد الارخولي دي، ٧٠)

قوله: وقال الانصاري اخبرنا..: انصاري نه محمد بن عبدالله بن المثنى بن عبدالله بن السنى بن عبدالله بن النس بن مالك مراد دي، رأ

دې تعلیق لره امام بیه قی موصولا نقل کړې دې. رم،

د هغي الفاظ دي احتجم وهو محرم من صداع كان به او داء، واحتجم موضع يقال له: لعي جبل. (٥)

١٥- بأب الْحَجُم مِر ﴾ الشَّقيقَةِ وَالصُّدَاعِ

(۵۳۷۴)حَدَّثَنِي هُمَّدُبُنُ بَشَارِحَدَّثَنَا أَبُنُ أَبِي عَدِىعَنُ هِشَامِعَنْ عِكْرِمَةَعَنِ ابْنِ عَبَّاسِ احْجَمَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- فِي رَأْسِهِ وَهُوَ تُخْرِمٌ مِنْ وَجَعِ كَانَ بِهِ بِمَاءٍ يُقَالُ لَهُ كُنِّي جَمَل.

وَقَالَ مُحَمَّدُ بُنُ سُوَاءِ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ-صل الله عليه وسلم-اخْتَجَمَدَ هُوَمُحُرِّمْ فِي رَأْسِهِ مِنْ شَقِيقَةً كَانَتْ بِهِ. [رَ ١٧٣٨]

٥٣٧٥] حَدَّ تَنَا إِمْمَا عِيلٌ بِّنُ أَبَانَ حَدَّ ثَنَا اَبْنُ الْغَسِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي عَاصِمُ بُنُ عُرَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِاللَّهِ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِي -صلى الله عليه وسلم-يَقُولُ «إِنْ كَانَ فِي شَىءٍ مِنْ أَدْوِيَتِكُمْ خَيْرٌ فَفِي شَرْبَةٍ عَمَلٍ أَوْ شُرْطَةٍ مِحْجَمِ أَوْ لَذْعَةٍ مِنْ نَارٍ، وَمَا أُحِبُ أَنْ أَكْتَوى». [3000]

شقیقهٔ د نیم سر درد ته وئیلی شی او صداع د پوره سر درد ته وائی، (۲) ښکر لګول د سر د درد د پاره مفید دی، ابن عدی د ابن عباس تی تی نه مرفوعا نقل کړی دی، العجامهٔ فی الراس تنفع من الجنون والجذام، والبرض والنعاس، والصداع، ووجع الضرس والعین، (۲)

^{ٔ)}عمدة القاری ۲۲/۲۱ £.فتح الباری ۱۸۸/۱۰) ارشاد الساری ۲۶/۱۲)– ٔ)عمدة القاری ۲۲/۲۱)–

^{&#}x27;)عمدة القارى ۲۴۶/۲۱) ارشاد السارى ۲۶/۱۲)-')حواله بالا)-

د) عمدة القاري ۲۶۳/۲۱) فتح الباري ۱۸۸/۱۰) ارشاد الساري ۲۶/۱۲)-

^{*)}عبدۃ القاری ۲۴۲/۲۱) فتح الباری ۱۸۸/۱۰) ارشاد الساری ۲۶/۱۲)-*)ارشاد السازی ۲۷/۱۲)_

خود دې روايت په سند کښې عمر بن رباح يو راوی دې. کوم چې مهتم بالکذب دې . ۲۰ ۱۹ - **يا ب اگلُه جو** . کا **الاُذې**

(۵۳۷۶) حَدَّنْسَا اُمُسَدَّدُ حَدَّنَهَا حَمَّا اُدْعَنْ أَيُّوبَ قَالَ سَمِعْتُ مُجَاهِدًا عَنِ الْبِي أَبِي لَيُلِي عَنُ كَعْبُ هُوَ الْمُنُ لُلُ يَتَسَاتُوْ عَنْ رَأْسِي فَقَالَ «أَيُؤْذِيكَ هَوَامُكَ». قُلْتُ نَعْمْ قَالَ «فَاخْفِقُ وَصُمُ لُلاَثَةَ أَوْالْهُ لُل يَتَسَاتُوْ عَنْ رَأْسِي فَقَالَ «أَيُؤْذِيكَ هَوَامُكَ». قُلْتُ نَعْمْ قَالَ «فَاخْفِقُ وَصُمُ لُلاَثَةَ أَوْالْهِ أَوْالْطِعِمْ سِتَّةً، أُوالنَّكُ نَسِيكَةً». قَالَ أَيُّوبُ لاَ أَذْرِي بِأَيْتِينَ بَدَاً. [ر: ۱۷۱۹] په سر کښې که سپهي وغه ، تکليف ورکوي نو حلق کيدې شي، ددې د باب کتاب الطب سره مناسبت بيانولو باره کښي عبلامه عيني يَوالَيُه ليکلي

ووجه ايراده في بأب الطب من حيث ان كل ما يتأذى به البؤمن وان ضعف اذاه يبأح له ازالته، وان كان محرماً، وفيه معنى الطب، لانه ازالة الاذى يشابه المرض، لان كل مرض اذى، وتسلط القبل على الراس اذى. وكل اذى يباح ازالته، فالقبل يباً ح ازالته، (ً)

يعنى سر چې كله د سپګو وغيره نه په تكليف كښې وى نو د احرام په حالت كښې حلق كولو ختمول جائز دى، په دې كښې د علاج معنى موندلې كيږى، ځكه چې مرض سره يو شان يو تكليف لرې كول دى. ځكه چې هر مرض تكليف والا دى.

٧ - باب مَن اكْتَوَى أَوْكُوى غَيْرُكُهُ وَفَضْلِ مَنْ لَمُريكُتُو مِن الْمُريكُتُو مَنْ الْمُريكُتُو مَا الْعَيلِ عَدَّنَا عَبْدُ اللَّهِ الْعَيلِ عَدَّنَا عَبْدُ اللَّهِ الْمُريكُ مَنْ الْعَيلِ عَدَّانَا عَاصِمُ اللَّهُ عَمْرَ ابْن قَتَادَةً قَالَ سَمِعْتُ جَابِرًا عَنِ النَّيى - صلى الله عليه وسلم-قَالَ «إنْ عَالَ الله عليه وسلم-قَالَ «إنْ عَالَ فِي عَنْ عَيْمَ اللهُ عَلَيْهُ وَمَا أُحِثُ وَلَى اللهُ عَلَيْهُ مِنْ اللهِ عَلَيْهُ وَمَا أُحِثُ مَنْ عَلَيْهِ فِي عَنْ مَا اللهُ عَلَيْهُ وَمَا أُحِثُ أَنْ اللهُ عَلَيْهُ مَنْ عَلَيْهُ مِنْ مَا أُحِثُ مَنْ عَلَيْهِ مِنْ اللهُ عَلَيْهُ مِنْ الْمَا لَكُونَ عَلَيْهُ مَنْ اللّهُ عَلَيْهُ مَنْ عَلَيْهُ عَلَيْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهِ مَنْ اللّهُ عَلَيْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهِ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ مَا عَلَيْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ مَنْ عَلَيْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ مَنْ عَلَيْهُ عَلَيْهُ مَنْ عَلَيْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ مَنْ عَلَيْهُ عَلَيْهُ مَنْ اللّهُ عَلَيْهُ مَنْ عَلَيْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ مَنْ اللّهُ عَلَيْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ مَنْ اللّهُ عَلَيْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْكُمْ عَلَيْهِ عَلَيْهُ عَلَيْكُمْ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهُ عَلَيْهِ عَلَيْكُمْ عَلَيْهِ عَلَيْهِ عَلَيْكُمُ عَلَيْهِ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُمْ عَلَيْهِ عَلَيْكُونُ عَلَيْكُمْ عَلَيْكُونُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْكُونُ مِنْ اللّهُ عَلَيْهُ عَلَيْكُونُ عَلَيْكُونُ مِنْ عَلَيْكُونُ مِنْ اللّهُ عَلَيْكُونُ مِنْ عَلَيْكُونُ مِنْ اللّهُ عَلَيْكُونُ مَ عَلَيْكُونُ مِنْ اللّهُ عَلَيْكُونُ عَلَيْكُونُ مَا عَلَيْكُونُ مِنْ اللّهُ عَلَيْكُونُ مِنْ مِنْ عَلَيْكُونُ مِنْ اللّهُ عَلَيْكُونُ مِنْ اللّهُ عَلَيْكُونُ مِنْ عَلَيْكُونُ مِنْ مِنْ عَلَيْكُونُ مِنْ اللّهُ عَلَيْكُونُ مِنْ اللّهُ عَلَيْكُونُ مِنْ عَلَيْك

١٥٣٧٨ حَذَّنَنَا عِمْرَانُ بْنُ مَيْسَرَةً حَذَّنَنَا ابْنُ فُضَيْلِ حَذَّنَنَا حُصَيْنٌ عَنْ عَامِرٍ عَنْ عَامِ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْن - رضى الله عنها - قَالَ لاَرُقْيَةً الأَمْنُ عَيْنِ أَوْمُمَّةٍ فَلَكَرْتُهُ لِيَعِيدِبْنِ جُبُرُوفَقالَ حَذَّنَنَا الْمُنَّ عَبَّاسٍ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم - «عُرِضَتْ على الأَمْمُ، فَجْعَلَ النَّبِي وَالنَّبِيَّانِ يَمُرُّونَ مَعَهُمُ الرَّهُطُ، وَالنَّبِي لَيْسَ مَعَهُ أَحَدٌ، حَيْرُ فَى مَعْهُمُ الرَّهُطُ، وَالنَّبِي لَيْسَ مَعَهُ أَحَدٌ، حَيْنَ فَيْمُ لَلْ مَسَى وَقَوْمُهُ، قِيلَ الظُّرْ إلَى حَتَّى دُفِعَ لَى مَنَا مُوسَى وَقَوْمُهُ، قِيلَ الظُّرْ إلَى

حَتَّى رَفِعَ لَى سَوَادَ عَظِيمَ، قَلَتُ مَا هَنَا الْمَتِى هَٰذِهِ قِيلَ هَذَا مُوسَى وَقُومُهُ. قِيلَ الظُّرُ إِلَى الأَفْقِ. فَإِذَاسَوَادٌ يَمُلاَ الأَفْقَ، ثُمَّ قِيلَ لِي الظُّرْهَاهُنَا وَهَاهُنَا فِى آفَاقِ النَّمَاءِ قَإِذَاسَوَادُقَلُ مَلاَ الأَفْقَ قِيلَ هَذِهِ أَمَّتُكَ وَيُمُخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ هَوُلاَءِ سَبُعُونَ ٱلْفَا بِغَيْرِ حِسَابٍ، ثُمَّ دَخَلَ وَلَمُ

۱) حواله بالا)-۲)عمدة القارى ۲٤۳/۲۱)-

يَبِيَّنُ هُمُ فَأَفَاضَ الْقَوْمُ وَقَالُوا غَنُ الَّذِينَ آمَنًا بِاللَّهِ، وَاتَّبَعْنَا رَسُولُهُ، فَعُنُ هُمُ أَوْ أَوْلاَذْنَا الَّذِينَ عُلِّدُهُ اللَّهِي وَاللَّبَعْنَا رَسُولُهُ، فَعُنْ هُمُ أَوْ أَوْلاَذْنَا اللَّهِ عَلَى اللَّهِ عَلَيْهِ اللَّهِ عَلَى الله عليه وسلم - فَخَرَجَ فَقَالَ هُمُ الَّذِينَ لاَيْمُ وَلَا يَتَعَلَّمُونَ وَلاَ يَعْتُونُ وَلاَ يَعْلَمُ اللَّهِ عَلَى اللَّهِ قَالَ «نَعَمْ». فَقَامَ اعْرُهُمُ أَنَا يَارَسُولَ اللَّهِ قَالَ «نَعَمْ». فَقَامَ اعْرُفَقَالَ أَمِنْهُمُ أَنَا قَالَ سَيَعْنَ فَعَامَ اعْرُفُقَالَ أَمِنْهُمُ أَنَا قَالَ «سَقَلَتَ عُضَادًا فَعُرْمَةً اللَّهُ عَلَى اللَّهِ قَالَ اللَّهِ قَالَ اللَّهُ قَالَ اللَّهُ قَالَ أَمِنْهُمُ أَنَا قَالَ اللَّهُ قَالَ اللَّهُ قَالَ أَمِنْهُمُ أَنَا قَالَ اللَّهِ قَالَ اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَالَى اللَّهُ عَلَى الْعَلَى الْعَلَى الْعَلَى اللَّهُ عَلَى اللَّهُ عَلَى اللْعَلَى الْعَلَى الْعَلَى الْعَلَى الْعَلَى الْعَلَى الْعَلَى اللَّهُ عَلَى الْعَلَى الْعَلَى

په اکتوی او کوی کښې فرق بیانولو سره علامه عینی اوفرمائیل چې اول لازم او دویم اعم دې. یعنی اکتوی لنفسه. د ځان د پاره داغ لګول. لنفسه رلغیره. ځان له داغ لګول یا د بل چا د پارد داغ لګول (۱)

ترجمة الباب په درې جزونو باندې مشتمل دې.

🕦 من اكتوى ﴿ كوى غيره ﴿ او فضل من لمريكتو ..

د اول دوو جزونو نه د داغ جواز طرف ته اشاره ده. او دريم جز نه دې خبرې ته اشاره ده چې کله ضرورت نه وی نو ددې پريخودل افضل دی. ۲۰

د باب اولنې حدیث اوس تیر شوې دې. او دویم حدیث په کتاب الانبیا، کښې بابوفاة موسی تو ه لاندې په اختصار سره تیر شوې دې، مخکنې کتاب الرقاق کښې هم امام بخاری ددې تخریج کړې دې، ۲۰

حضرت عمران بن حصين تاتلت و مائي چې د تظر بد يا د زهريله ځناور امار لړم وغيره، د ټک نه علاوه په يو څيز باندې هم منتر جائز نه دې، حصين بن عبدالرحمن فرمائي چې ما سعيد بن جبير تاتلت ته دا خبره بيان کړه نو هغوى اووئيل چې مونږ ته ابن عباس تاتلت حديث بيان کړه چې د هغوى اووئيل چې مونږ ته ابن عباس تاتلت حديث بيان کړې شول، هغوى سره جماعت وو، او داسې نبيان هم تير شول چې هغوى سره يو امتى هم نه وو، تردې چې زما مخکښې يو لوئي جماعت تير شو، ما تپوس او کړو چې دا مختى همانه دا دا زما امت دې؟ جواب ميلاو شو چې دا موسى تايلي او د هغه قوم دې، بيا ماته اووئيلي شول افق طرف ته اوګوره، يو جماعت ټول اسمان لره ګير کړې وو، ماته اووئيلي شول چې يو خوا بل خوا طرفونه ته اوګوره، ما اوکتل چې د الله د مخلوق يو لويا ډه له يې ټول افق لره نيولي وو، اووئيلي شول چې د الله د مخلوق يو لويا اوليا زړه بغير حساب نه جنت ته داخليږي،

دې نه پس حضور کهم دننه تشریف راوړو ، او حضور که او اونه فرمائیل چې بغیر حساب داخلیدونکی به کوم خلق وی. خلقو جهګړې شروع کړې او وې وئیل چې دا مونږیو . ځکه چې مونږ په الله باندې ایمان راوړو ، او د هغه د رسول مو اتباع اوکړه ، یا زمونږ اولاد دی

^{`)}عمدة القاری ۲۶٬۳۲۱) ارشادُ الساری ۲۸/۱۲)_ ')عمدة القاری ۲۴۳/۲۱) فتح الباری ۱۹۱/۱۰)-')ارشادالساری ۲۱/۱۲) عمدة القاری ۲۴٬۴۲۱)_

خکه چې هغوی په اسلام باندې پیدا شوې دی، او مونو خو په جاهلیت کښې پیدا شوې یو حضور نکل ته چې دا خبر میلاو شو نو وې فرمائیل چې دا به هغه خلق وی چې نه منتر وانی او نه بدفالی کوی، او نه داغ لګوی، او په خپل رب باندې بهروسه کوی. عکامه بن محصن ناتو عرف وکړو، چې یا رسول الله ؛ ځه د هغه کسانو نه یم، ؟ حضور نوو

عكاشه بن محصن كاتئ عرض اوكړو . چې يا رسول الله ؛ ځد د هغه كسانو نه يم ، ؟ حضور تيم او فرمائيل چې آو ، ته د هغه خلقو نه يې يو بل كس هم پاسيدو او تپوس ئې اوكړو چې آيا ځه د هغه خلقو نه يم . حضور تا او فرمائيل چې عكاشه ستا نه مخكسې شو

قوله: عرب عمراك برب حصير قال: لا رقية الا مرب عير او حمة: د حديث په دې جمله كښې اختلاف دې، چې دا موقوف ده، يا مرفوع، دلته محمد بن فضيل دا موقوفا نقل كړې دې، د مالك روايت امام احمد او امام أبود او د يو ايت امام احمد او امام أبود او د يو كړې دې د مالك روايت امام احمد

حمة (د حاءضمه او ميم تخفيف سره) د لهم زهريا د هغه ټک ته وائي (٢)

قوله الارقية الا مر عين او حمة : مطلب دا دې چې دم درود په دوو آفتونو كښې نسبتا زيات مفيد وي، يعني په نظر لكيدو كښې، يا د لړم وغيره په ټک كښې علامه خطابي قرمائي چې ددې جملي مقصد دا نه دې چې دم درود صرف په دې دوو آفتونو كښې جائز دې، او باقي په بل آفت كښې جائز نه دې، بلكه مطلب دا دې چې په دې دواړو كښې دم درود زيات مفيد او نفع وركونكي دې لارقية احق واولي من رقية العين والعمة () كلمه ابن اثير فرمائي لارقية اولي وافع دا داسې ده څنگه چې وائي لافق الاعلى()

(د رقية متعلق تفصيلي خبرې مخکښې رازي)

قوله: فذكرته لسعيد بر<u>. جبير:</u> دا د حصين بن عبد الرحمن قول دې، چې ما مذكوره جمله د سعيد بن جبير *رئيلة پ*ه مخكښي ذكر كړه.

قوله: فأفأض القوم: افاض فالحديث: په خبرو كښې مصروف كيدل، مناظره كول قوله: في الله و كول قوله: هم الله و كول قوله: هم الله و كول تولايتطيرون، ولاتكتوون: يعنى هغه خلق به وي چې دم ودود نه كوي، استرقاء نه دلته زمانه جاهليت والا استرقاء مراد ده، چې په هغې كښې شركيه الفاظ شامل به وو، استرقاء بكتاب الله مراد نه دې. ځكه چې قران وئيلو سره دم درود كول جائز دى. او د توكل مخالف نه دې. ه

^{*)} اخرجه ابوداود في كتاب الطب باب في تعليق التمائم \$ 4/4وقم الحديث ٢٨٨٤٠. ارشاد السارئ ٢٩/١٦ * أرارشاد السارئ ٢٩/١٦ * * أرارشاد السارئ ٢٤٤/٢١ عمدة القارى ٢٤٤/٢١ عمدة ") عمدة القارى ٢٤٤/٢١ * * أيعمدة القارى ٢٤٥/٢١ *

^{*)}النهاية لابن اثير ٢٥٥٩/٢)-د)عمدة القاري ٢٤٥/٢١)-

<u>لايتطيرون:</u> بدفالي نه نيسي، په زمانه جاهليت كښې به خلقو په مرغو باندې بدشګوني رېدفالي،كوله، ( ) چې د هغې څه حقيقت نه وو

ولا يكتوو<u>ن:</u> او چى داغ نه لكوى، يعنى داغ لكول مؤثر حقيقى نه كنړى، څنګه چى مخكښې تير شول، د ضرورت په وخت كښې داغ لكولو كښې څه كناه نشته البته دا په علاج كښى سبب مؤثر كنړل صحيح نه دى. آ

قوله فقام آخر: فقال: امنهم انا؟قال: سبقك بها عكاشه: دا دويم كس څوك وو؟ په دې كښې يو قول ذا دې چې په دې كښې يو قول ذا دې چې په دې كښې يو قول ذا دې چې دا حضرت سعد بن عباده اللي وو. او دويم قول دا دې چې دا څوك بل منافق وو، حضور اللي په هغه باندې پرده اچولو سره سبقك عكاشه فرمائيلو سره ښه سلوك سره هغه له ره رد كړو . چې كيدې شي توبه اوباسي او خالص مسلمان شي. ( ) حضور اللي سبق بها عكاشه اوفرمائيل يا خو ځكه چې تپوس كولو والا د ددې خلقو نه نه وو، د چې په بې حساب بخښنه كيږي، او دا هم احتمال دې، چې هغه هم ددې خلقو نه وو، خو حضور الله ددې سلسلې لره د مخكښې تلو نه منع كولو د پاره دا جمله ارشاد اوفرمائيله،

چې هَسْکَنْهُ اوس هريو پاسی او دا تپوس کُوی، چې هَمْ د هغه خلقو نهيم اُو که نه يمْ رُځ. د دې حديث متعلق تفصيل مخکښې په کتاب الرقاق کښې به انشاءالله راشی ۱۸ - **باب الإثمِي والنگځل مِرک الرَّمَي**

فِيهِ عَنْ أُمِرِ عَطِلَيَّةً . [ر: ٥٠٢٧]

(٩٣٧٩) حَدَّنْتَا اَمُسَدَّدُحَدَّنْتَا اَعْنَى عَنْ شُعْبَةَ قَالَ حَدَّنْنِى مُمِّدُهُمُنُ نَافِعِ عَنْ زَيْنَبَعَنْ أَمِّ لَكَهَةً - رضى الله عنها - أَنَّ امْرَأَةً تُوْفِى زَوْجُهَا فَالْمُتَكَّتُ عَيْنَهَا، فَذَكَرُوهَا لِلنِّبِي - صلى الله عليه وسلم - وذَكَرُوا لَهُ الْكُحْلَ، وَأَنَّهُ يُعْافُ عَلَى عَيْنِهَا، فَقَالَ « لَقَدْ كَانَتُ الله عليه وسلم - وذَكَرُوا لَهُ الْكُحْلَ، وَأَنَّهُ يُعْافُ عَلَى عَيْنِهَا، فَقَالَ « لَقَدْ كَانَتُ إِلَاهُ مُعْرَاعًا فَي عَيْنِهَا، وَهَا مَرَّكُلْكِمَا فِي الْمُعْرَاعُهُمُ وَعَلَّمًا» . [، 40 ، 70] وَمُعْنَعُرَةً، فَلَاأَ زُيْعَةً أَلْحُمُ وَعَلَّمًا» . [، 40 ، 70]

اثبة د همزه او د ميم كسرې سره. يو مشهور كانړې دې، چې د هغې نه رانژه جوړيږي، الكحل عام دي، او اثمد خاص دې، د كحل عطف په اثمد باندې د عطف العام ط الغاص د قبيل نه دې، (⁶)

^{&#}x27;)حواله بالا)-

أُ عَمَدةَ القاري ٢٤٥/٢١. ارشاد الساري ٣١/١٢)-

[&]quot;)عمدة القاري ٢٤٥/٢١)-

ارشاد الساري ٤٣١/١٢)-

^{°)}عمدة القارى ۲۴۵/۲۱ ارشاد السارى ۱۲۴۳۱)-

من الرمل کښې (من) سببید دي، ای بسبب الرمد. رمل د سترهې تکلیف ته وائی، (۱) په سترګه کښې تکلیف وی نو رانجه او خاص کر اثمد استعمالیږي.

قوله فيه عرب امرعطية: يعنى په دې باب كښې د ام عطيه الله اندروايت دې، د ام عطيد نوم نسيبة بنت كعب دې، ()

دولی روایت امام بخارگی په کتاب الطلاق کښې موصولا نقل کړې دې، چې د هغې الفاظ لایملام بخارگی په دې روایت لایملام الاتوم الآخر ان تحد فوق ثلاث الاعل زوج فانها لا تکمتحل په دې روایت کښې اګرچې د اثمد ذکر نشته، خو عرب به دا د رانجو په توګجه استعمالول، ځکه ددې روایت نه د اثمد په ثبوت باندې استدلال کیدې شي را

په کومو روایاتو کښې چې د اتُمد ذکر راغلې دې، غالبا هغه د امام بخاری په شرط باندې نه وو ، ځکه امام بخاری د هغې تخریج اونکړو. نه وو ، ځکه امام بخاری د هغې تخریج اونکړو. د حضرت عبدالله بن عباس تاتخ روایت ابن حبان په خپل صحیح کښې نقل کړې دې د هغې الفاظ ان خیرا اکحاکم: الاثبد، پیجلوا البصو وینبت الشعو، ( )

امام ترمذى ﷺ هم يو روايت نقل كړې دې :وخيرماً اكتحلتم به الاثيد، فانه يجلوا البصر، وينبت الشعر، (⁸، حديث باب په كتاب الطلاق كښې باب الإكتحال للحادة لاندې تير شوې دي.

١٩-بابالْكِنَام

(٥٣٨٠] ﴿ وَقَالَ عَفَّانُ حَدَّ ثَنَاسَلِيمُ بْنُ حَيَّانَ حَدَّثَنَاسَعِيدُ بْنُ مِينَاءَقَالَ سَمِعْتُ أَبَّا هُرِيُّدَ اَيْعُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ-صلى الله عليه وسلم-«لاَعَدُوى وَلاَطِيْرَةَ وَلاَهَامَةَ وَلاَصَفَرَ وَفِرْ مِنَ الْمُجُدُّومِكَمَا تَغِذُّ مِنَ الأَسْدِ».[٥٣٨٧، ٥٣٢٥، ٥٣٢٧، ٤٣٣٥، ٤٣٣٥]

^{&#}x27;)حواله بالا)-

⁾ حواله بالا)-

⁽⁾عمدة القاري ٢٤۶/٢١، حواله بالا)-

^{ً)}عمدة القاري ٢٤۶/٢١)- `

^(۱) الحديث النرمذى فى كتاب الطب باب ما جاء فى السعوط وغيره، (۲۸۹/ وقم العديث ۲۰۶۷) _ ما العديث ألحديث ألحديث ألحديث ألحديث ألحديث البحديث المرجه البخارى ايضا فى كتاب الطب، باب لا صفر وهوداء ياخذ البطن، (۲۱۶۱) وقم العديث (۵۳۸۷) واخرجه البخارى ايضا فى كتاب الطب، باب لا هامة ولا صفرة (۲۱۷۱) وقم العديث ۲۵۵۵) واخرجه البخارى ايضا فى كتاب الطب، باب لا هامة (۲۱۷۷/ وقم العديث ۲۵۷۷) واخرجه مسلم فى كتاب السلام، باب لا عدوى (۲۱۷۷/ واخرجه مسلم فى كتاب السلام، باب لا عدوى ولا طيرة ولا هامة ولا نوء ولا غول، ولا يردد معرض على مصح، وقم العديث ۲۲۲۷) واخرجه الترمذى فى كتاب السير باب ما جاء فى الطيرة ۱۶۱/ وقم العديث ۱۶۱۱) وقم العديث ۱۶۱۱) واخرجه النسائى فى كتاب الطب باب الصفر وهو داء الطب باب فى الطيرة ۱۸۷۴) رقم العديث ۱۳۵۱) واخرجه ابن ماجه فى كتاب الطب باب الصفر وهو داء ياخذ البطن، ۲۵/۴) رقم العديث ۲۵۹۱) واخرجه ابن ماجه فى كتاب الطب باب من كان يعجه الفال يكوره الطبرة ۱۳۷۱/۲) رقم العديث ۲۵۲۹)

د جدّام بازه كنبي شارحين ليكي: هو علة رديثة تحدث من انتشار المرة السوداء في البدن كله: فتقسد مزاج الاعضاء . سى بذلك لتجذم الاصابع وتقطعها . ()

یعنی جذام یو بیماری ده چی په ټول بدن کښی د سودا په خوریدو سره پیدا کیږی، دا د اعضاء نظام خرابوی، د جذام معنی د کټکیدو رازی، دا بیماری ګوتو لره کټ کوی، ځکه دى تەجذام وئىل*ى* شى

حديث باب دلته أمام بخارى په اول ځل ذكر كړې دې، خو دا امام تعليقا ذكر كړو ، ابو نعيم او ابن خزيمه دا موصولا نقل کړې دي، ٫٠

قوله: <u>لاعدوى:</u> عدرى: د اعداء اسم دې، يو ځيز بل څيز طرف ته منتقل كولو ته وائي، دلته د عدوی دیو بیماری بل ته اوریدل مراد دی، حضور نام د مرض بل ته اوریدلو نه نفی کړې ده، چې د يو مريضَ مَرض بلَّ ته زی، نو ددې څه حقيقَت نشته، څکه چې په مرض کښې دا تاثير نشته، چې هغه بل ته د سبب حقيقي په توګه باندې منتقل شي، ()

قوله: ولاطيرة: طيرة: بدشګوني ته وائي، د مختلف مرغانو نه بدشګوني اختستلو هم څه حقيقت نشته، رأي

قو4: <u>ولاهامة: هامة</u> په اصل کښې کهوپړئی او سر ته وائی، په زمانه جاهليت کښې د خلقو خيال وو، که يو کس قتل کړې شی، نو د مړی د هډوکو نه يو ځناور پيدا شی او والوزى، او هروخت دا فرياد كوى، اسقوني اسقوني چې كله قاتل مړ شي، نو هغه ځناور الوتلو بر وغائب شي، ر^ه،

بعضې خلق وائی چې خپله د مقتول روح د هغه ځناور روح اختيار کړی، حضور ﷺ دا

خيال غلط او کرځولو ، او وي فرمائيل چې ددې څه حقيقت نشته، (٪) يو قول دا هم دې، چې هامة الو ته وانۍ، د خلقو خيال وو ، چې کله هغه د چا په کور باندې كَيْنَى نَو هَغُهُ كُوْرٍ كَهْنَهْرِ شَي، يَا د هَغُهُ نَه خُوكُ مَرْ شَي، نَو خُضُور ﷺ ددې ارشاد سره دې عقيدې لره بې حقيقت او ګرځو له، 🖔

قوله : ولاصفر : ددې لفظ په تشريح كښي مختلف اقوال دى، او دوه قوله پكښي مشهور دى، 🛈 بعضي خلق د صفر د مياشتې په باره کښې مختلف قسم خيالونه او وهمونه ساتي، او

١٩٥/١٠) عمدة القاري ٢٤۶/٢١) ارشاد الساري ٤٣٢/١٢)-)فتح الباري

⁾حواله بالا)-

[&]quot;)حواله بالا)-

⁾حواله بالا) -ا ^ن)حواله بالا)-

⁾حواله بالا)-

ارشاد الساري ٤٣٣/١٢)-

دې مياشتې لره منحوسه ګنړي، او وائي چې په دې کښې د آفتونو او د حادثاتو مصيتوند نازليږي، حضور نکل په دې جمله کښې ددې نفي او کړه، چې ددې اعتقاد څه حقيقت نشته ، ()

(د د په د ويمه تشريح داسې شوې ده، چې د خلقو په زمانه جاهليت کښې خيال وو، چې د سړى په خيټه کښې مار وى، چې د لوګې په حالت په هغه باندى ټک لګوى، دې مار ته صفر وائى.،حضور تاهم لاصغر وئيلو سره دې لره بې حقيقت اوګرځولو، (١) د مرض د تجاوز مسائل:

قوله وفر مر. المجذوم كما تفر مر. الاسد: د مجذوم نه داسې تخته لكه څنګه چې د زمرى نه تختې مرضونه بل ته لګى او كه نا؟ په دې كښې حديثونه مختلف دى د بعضي رواياتو نه معلوميږي چې د مرضونو نه تعديه نه كيږى او د بعضو نه معلوميږي چې د مرضونو نه تعديه نه كيږى او د بعضو نه معلوميږي چې د مرضونو تعديه كيږى .

چې د کومو رواياتو نه معلوميږي چې مرض بل ته نه لګی. نو د هغې نه څه دا دی: ① يو خو حديث باب دې، چې په هغې کښې لاعدوي او فرمائيلي شول.

· حضور تا مجذوم سره روَّتِي خوړلو سره دا اوفرمائيل چې ثقة بالله وټوکلا عليه. (٢)

په صحیح مسلم کښې دی چې حضور کا دعدوی نفی او کړه نو یو اعرابی اووئیل چې
 یو خارښ والا اوښ صحیح اوښانو سره ولاړ وی، نو د هغې خارخ نورو ته اولګی، نو
 حضور کا الله اولی اولی اولی اولی اوښ ته دا بیماری چا اولی له ۲٫۶)

دا روايت دلته مخکښې باب لاعدوی لاندې راروان دې

ددې په مقابله کښې د بعضې رواياتو نه د مرض د تعديه ثبوت ميلاويږي، څنګه چې د حديثباب پهآخر کښې دی، و فرمناليحلوم کهاتفرمنالاسد

دغه شان د سنن ابن ماجه په يو حديث كنيي دي، لاتديبواالنظرالي البحلومين. (٥)

په يو حديث کښې دی لايوردمبرض طامصح (^۲)

مریض دی صحیح سړی طرف ته دې راوستلې نشي، ماریک د کې سری المریک و اور د د د و د

يو بل حديث کښې د طاعون متعلق دی : من سبع به بارض فلا يقدم عليه، (^۷)يعني کوم ځائي چې د طاعون بيماري خوره وي هلته دې ورتلل پکار نه دي

۱)ارشاد الساري ۲۲/۱۲ه)-

^۲)حواله بالا)-

⁾ آ)ارشاد الساری ۲۳/۱۲) و ۲۴۷/۲۱) عدد القاری ۲۴۷/۲۱) فتح الباری ۱۹۶/۱۰)_

^۱)فتح الباری ۱۹۹/۱۰) و عمدة القاری ۲۴۷/۲۱)-۲_اخرجه ابن ماجة فی کتاب الطب. باب الجذام. ۱۱۷۲/۲۰) رقم الحدیث ۳۵۴۳)-

مُ فتح الباري ١٠/١٩٨)-

⁾حواله بالا)-

د تعارض حل کولو توجيهات او دا خبره تاسو ته معلومه ده چې کله د يو مسئلې متعلق په حديثو کښې تعارض راشي، نو د محدثينو په نيز ددې تعارض ختمولو د پاره عموما درې طريقې دي، نسخ، ترجيح او تطبيق. په دې حديثونو کښې هم محدثينو دا درې قولونه اختيار کړي دي.

🕜 د عالمانو يو جماعت وائي چې د مجذوم نه د تختيدو حکم منسوخ شوې دې، په حضراتو مالکيو کښې عيسي بن دينار هم دا قول اختيار کړې دې ()

مصورتو ماناسيو مېنې صيصتي بره يټار مود، کيا په دې کښې دوه ډلې دی. بعضو د بعضي عالمانو د ترجيح طريقه اختيار کړې ده. کيا په دې کښې دوه ډلې دی. بعضو د تعديه د نفی رواياتو ته ترجيح ورکړې ده. کو بعضو ددې نه خلاف د ثبوت والا رواياتو نه ترجيح ورکړې ده. د)

 خو اکثر حضراتودې دواړه قسمه احادیثو کښې تطبیق کړې دې، او ددې تطبیق مختلف توجیهات بیان کړې شوی دی،

(اف). چې په کومو رواياتو کښې د اجتناب وفرار من المجلوم حکم ورکړې شوې دې، هغه په استحباب او اختيار باندې محمول دى، او په کوم کښې چې خضور 機 المجذوم سره يوځانې خوراک کړې وو، هغه په جواز باندې محمول دى.

(ب). ابن الصلاح او امام بیهقی په دواړه قسمه روایاتو کښې تطبیق کولو سره فرمائی چې په کوم حدیثونو کښې د تعدیه امراض نفی ده، د هغې مقصد دا دې چې په یو بیمارئ کښې بالذات دا تاثیر نشته، چې هغه نورو خلقو ته منتقل شی،، په زمانه جاهلیت کښې د خلقو هم دا خیال وو، هغوی به مرضونه بالذات مؤثر ګڼل، حضور ﷺ ددې نفی او کړه، او چې د کومو حدیثونه د تعدیه امراض ثبوت معلومیږی هغه د ظاهری سبب په اعتبار سره دې. چې الله تعالی د ظاهری سبب په تو ګه په بعضي مرضونو کښې د تعدیه وصف پیدا کړې دې، چې هغه نورو ته منتقل کیږی، خو د سبب حقیقی او مؤثر اصلی په توګه دا وصف پیدا په دې کښې د شته، لهذا نفی د سبب حقیقی ده، او اثبات سبب ظاهری دې، ځکه دواړه قسمه حدیثونو کښې هیڅ تعارض نشته، ()

جمهور عالمانو دا توجيم اختيار كړې ده.

(ع) حافظ ابن حجر چې په شرح نخبة الفكر كښې د تطبيق كوم قول لره راجح ګرځولې دې، هغه دا دې، لا هدوى، دا په خپل اصل او په عموم باندې دې، او حقيقت دا دې چې يو مرض او بيمارى بل چاته نه منتقل كيږى، خو د دې باوجود چې كوم خلق كمزورى عقيدې والا دى هغوى ته حكم وركړې شو چې هغه مجذوم وغيره ته نزدې نه ورځى، ځكه چې ممكن ده چې هغه ته دا بيمارى د تعديه د وجه نه نا، بلكه هم داسې اولګى، او هغه دا ګڼړل شروع كړى،

⁽⁾ فتح البارى ١٩٤/١٠) عمدة القارى ٢٤٧/٢١)-

[&]quot;)حواله بالا)-

[&]quot;)حواله بالا)-

چې دا بیماری د تعدیه د وجه اولګیدله، نو دغه شان د هغه عقیده به خرابه شی. ځکه د هغه د عقیدې د حفاظت او د غلط عقیدې د بندولو د پاره احتیاطا هغه ته د مجذوم نه د لرې کیدو حکم ورکړې شوې دې، نو دغه شان حافظ ابن حجر گُولله په شرح نخبة الفکر کښې لیکې

والأولى فى الجمع بينهما ان يقال: ان نفيه للعدوى بأق عل عبومه وقد صح قوله تُؤَيُّخُمُ : لا يعدى شئ. و قوله تُؤَيُّمُ لِمِن عارضه بأن البعيد الجرب يكون فى الابل الصحيحة، فيخالطها فتجرب حيث رد عليه ب **قوله:** فس اعدى الاول يعنى ان الله تعالى ابتدا ذلك فى الثانى كما ابتداه فى الاول واما الامر بالقرار من البجلور. فس باب سد الذرائع لئلا يتفق للشخص الذى يخالطه شى مُن ذلك بتقدير الله تعالى. ابتداء لا بالعدوى المنفية، فيظن ان ذلك بسبب مخالطته فيعتقد العدوى فيقع فى الحرج فأمر بتجنبه حسماً للمادة. (`

٢٠-بابالْمَرِّ شِفَاعٌلِلْعَيْنِ

(۵۳۸۱) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بُنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا غُنُدَرَّ حَذَثَنا شُعْبَةُ عَنَّ عَبْدِ الْمَلِكِ سَمِعْتُ عُمْرُولِنَ حُرِيْثِ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ وَيُوقَالَ سَمِعْتُ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم-يَقُولُ «الْكَنَاةُ مِنَ الْمَنِّ، وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ ». قَالَ شُعْبَةُ وَأَخْبَرَنِي الْحَكَمُ بْنُ عُتَيْبَةً عَنِ الْحَبَ الْعُرْنِي عَنْ عَمْرُولِنِ حُرِيْثِ عِنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ عَنِ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم-. قَالَ شُعْبَةُ لَنَا حَدَّثَتِنَ بِهِ الْحَكَمُ لَمُ أَلْكِرُهُ مِنْ حَدِيثٍ عَبْدِ الْمَلِكِ. [و ٢٠٠٨]

امام نووی گنای فرمائی چې صرف د خریړی اوبه سترګو ته شفا ورکوی، بعضې حضرات وائی که په سترګو کښې د حرارت د وجه نه تکلیف وی، نو د هغې د پاره د خریړی خالص اوبه شفا ده. خو که صرف د حرارت د وجه نه په سترګو کښې تکلیف نه وی، بلکه نور د مرض سبب هم وی نو بیا نورو دوایانو کښې میلاولو سره دا مفید دی، (۲)

کهمېې ته په اردو کښې سانپ کې چهتري هم وائي، دا په باران کښې په خپله پيدا کيږي، دا دوه قسم وي. يو قسم نه سالن هم جوړيږي،

ددې متعلق څه تفصيل او الکماة من المن تشريح د کشف الباری کتاب التفسير په سورة بقرة کښې هم تير شوې دې د ؟

قوله: قال شعبة: لما حداثني به الحكم، لم انكرة من حديث عبدالملك: بره روايت شعبه بن العجاج د عبد الملك بن عمير نه نقل كرې دي، شعبه فرمائي چي دا روايت ماته بيا حكم بن عتيبه بيان كرو ، نو بيا ما د عبدالملك د حديث نه انكار اونكري شو د شعبه دوه شيخان دى، يو عبدالملك او دويم حكم، اول دوى دا حديث د عبدالملك نه

كشفالبارى

ر) شرح نخبة الفكر مع حاشية لقط الدرر، ٢٨-٢٩)-

^۲)فتح الباری ۲٬۲/۱۰)-۲)کشف الباری، کتاب التفسیر ۲۲۰)-

واوريدو خو عبدالملک چونکه کمزورې شوې وو او د هغه حافظه متاثره شوې وه. ځکه شعبه ته دده په حديث کښي توقف وو ، بيا روستو چې دا حديث ده ته حکم بن عتيبه هم بيان کړو نو دوي ته تسلي اوشوه، او دا روايت ددوي په نيز د اعتبار قابل شو ، ( )

قوله: لعرانكرة مورجه يديث عبد الملك ...: لعرا فكن ضمير منصوب حديث طرف ته راجع دي. يعنى ما دا روايت دي وجه نه چې دا د عبد الملك حديث دې او هغه ضعيف شوي دي، مجهول او منكر اونه محرخولو،

او داسې هم ترجمه کیدې شی چې ما ددې حدیث انکار اونکړو ځکه چې دا د عبدالملک حدیث وو، ځکه چې ددې متابعت حکم کړې وو، نو اوس د انکار محنجانش پاتې نه وو، د رانکره، ددلته دواړه معنې کیدې شی، منکر او مجهول مرځول، او انکار کول، ()

د حکم بن عتیبه شیخ دلته حسن عرنی (د عین ضعی او د را ، فتحي سره) دې، دا حسن بن عبدالله بجلی دې، د کونی دې، امام ابوذرعه، عجلی ددوی توشیق کړې دې، یحی بن معین دوی تعصدوق وئیلې دی، په صحیح بخاري کښې ددوی صرف یو حدیث دې، (۲)

٢ - بأب الْلْدُودِ

[۵۳۸۲] عَنَّتُنَا عَلِى بُنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّتَنَا يَعْنَى بُنُ سَعِيدِ حَدَّتَنَا سُغْيَانُ قَالَ حَدَّتَى مُوسَى بُنُ أَبِي عَنَّاسٍ وَعَائِشَةً أَنَّ أَبَّا بَكُورِ مَهُ اللَّهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَعَائِشَةً أَنَّ أَبَّا بَكُورِ رضى الله عنه-قَبَل الله عليه وسلم- وَهُومَيِّتِ، قَالَ وَقَالَتُ عَائِشَةً لَدَهُ وَنَا فَيُعَالَمُ وَلَهُ مَرْضِهِ، فَعَلَ اللهُ عِنْ اللهُ عَلَيْهُ اللهُ وَعَلَيْ اللهُ وَاللهُ عَلَيْهُ اللهُ وَعَلَيْ اللّهُ وَاللّهُ اللّهُ وَاللّهُ واللّهُ وَاللّهُ وَاللّه

[٥٣٨٣] حَنَّانَتَا عَلِى بُنُ عَبْنِ اللَّهِ حَنَّانَنَا سُفْيَانُ عَنِ الزَّهْرِى أَخْبَرَنَى عَبَيْدُ اللَّهِ عَنْ أَمِّرَ قَيْسِ قَالَتُ دَخَلْتُ بِابْنِ لِى عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وقَدُا أَعْلَقْتُ عَلَيْهِ مِنَ الْعُلْرَةِ فَقَالَ «عَلَى مَا تَدُعُرْنَ أَوْلاَدَكُنْ بِهَذَا الْعِلَاقِ عَلَيْكُنْ بِهَذَا الْعُودِ الْحَيْفِ فِيهِ سَبْعَةَ أَشْفِيةٍ، مِنْهَا ذَاتُ الْجَنْبِ يُنْعَظُ مِنَ الْعُلْرَةِ، وَيُلَدَّ مِنْ ذَاتِ الْجَنْبِ ». فَيَهِعْتُ الزَّهْرِي يَقُولُ بَيْنَ لَنَا الْنَقِنِ وَلَمْ يُبَيِّنُ لَنَا مُحْمَّةً، قُلْتُ لِلْفَيَانَ فَإِنَّ مَفْرًا بَعُولُ أَعْلَقْتُ عَلَيْهِ. قَالَ لَمْ يَغْفَظُ أَعْلَقْتُ عَنْهُ، حَفِظْتُهُ مِنْ فِي الزَّهْرِي. وَوَمَقَ سُفْيَانُ الْفُلاَمَ يُعَنَّكُ بِالْإِصْبَةِ وَالْمُولِى اللَّهُ اللَّهُ الْعَلَقْتُ عَنْهُ، حَفِظْتُهُ مِنْ فِي الزَّهْرِي. وَوَمَقَ سُفْيَانُ الْفُلاَمَ يُعَنَّكُ بِالْإِصْبَةِ

^{&#}x27;)ارشاد الساري ۲۰٤/۱۲) وعمدة القاري ۲٤٨/۲۱)-

⁾عمدة القارى ٢٤٧/٢١)-

^T)فتح الباري ۲۰٤/۱۰) عمدة القارى ۲٤٧/۲۱)-

لدو دد لام زېرسره، د مريض په خله کښي دوائي اچولو ته وائي،

قوله: قلت لسفیان: فان معبرایقون: اعلقت علیه: قال: لم یحفظ، انما قال اعلقت عند، دفتان الم یحفظ، انما قال اعلقت عند، حفظته مر. فی الزهری: د امام بخاری شیخ علی بن عبدالله مدینی فرمائی چی ما د سفیان بن عینیه نه تپوس او کرو، چی معمر بن راشد خو دا جمله اعلی، سره راعلقت علیه، و نیلو سره نقل کوی، نو سفیان او فرمانیل چی هغوی ته یاد پاتی نه دی. زمون و شیخ دا رعن، سره راعلقت عنه، فرمائیلی وو، ما د زهری د ژبی نه دا یاد کی دی.

قوله: مر. في الزهر أي يعنى مر. في الزهرى: علامه خطابى او ابن بطال فرمائى چى صحيح اعلقت عنه، دى. څنګه چې سفيان وئيلې دى. خو نووى فرمائى چې رعنه، او عليه، دواړه صحيح دى. على اوعن حروف جاره دى. كوم چې د يوبل په خائې استعماليدې شي ادواړه صحيح دى. على اوعن حروف جاره دى. كوم چې د يوبل په خائې استعماليدې شي العوله: ووصف سفيان في حنكه انما يعنى رفع حنكه بالاصبعه، ولم يقل: اعلقوا عنه شيئاً: سفيان د هغه هلك چې د چا تالو يعنى رفع حنكه بالله كښې د تالو كښې ګوته وركړد، ته په تولو كښې ګوته وركړد، د هغه مقصد په خپلو ګوتو سره تالو لره او چينو لولو و،

دى، بلكه د اعلاق نه تألم أو چتول مراد دى، . چنانچه علامه عين*ي يُنظِيَّ ل*يكى: " غرضه من هذا الكلام التنبيه على ان الاعلاق، هو رفع الحنك، لا تعليق شي منه عل ما هو البتبادر الى الماهن، لعم التنبيه ، (^{*})

بأببلاترجمه

(۱۳۸۴) حَدَّثَنَا بِهُرُبْنُ مُحَنَّدٍ أَخَبَرَنَا عَبُدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ وَيُولُسُ قَالَ الزَّهْرِى أَخْبَرَنِى عُبَيْدُ اللَّهِ بْنِ عَبَيْدُ اللَّهِ بْنِ عَبَدُ اللَّهِ عَلِيهُ وسلم- الله عليه وسلم- وَاشْتَدَّ وَجَعُهُ، الشَّاَذُنِ أَوَاجَهُ فِي أَنْ عَبَالِثَ لَمَّا لَقُولَ وَالْمَدَّ وَجَعُهُ، الشَّاَدُنَ أَوَاجَهُ فِي أَنْ عُبِرَّضَ فِي بَيْتِي، فَأَذِنَ ، فَخْرَجَ بَيْنَ وَجُلَيْن، تَعْتَظْرِ جُلاَهُ فِي الْأَرْضِ بَيْنَ عَبَّاسٍ وَآخَدَ. فَأَخْبَرُتُ الْمِنَ عَبَّاسٍ قَالَ هَلْ تَدْرِي مَنِ الرَّجُلُ الآخُرِ الْآذِنِ لَهُ تُسَيِّمَ عَائِصَةً قُلْتُ لاَ قَالَ هَالَ هَا لاَهُ عَلَى الرَّجُلُ الآخُرُ الْذِي لَمْ تُسَيِّمَ عَائِصَةً قُلْتُ لاَ قَالَ هُو مَنَا اللّهِ عَلَى الْمَارِي الْمُؤْلِقُ الْمَارِي الْمُؤْلِقُ الْمَارِي الْمُؤْلِقُ الْمَارِي الْمُؤْلِقُ الْمَالِ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْكُ اللّهُ عَلَى الْمَالِقُولُ اللّهُ عَالِينَا لَهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْدُ الْمَالُولُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَيْكُ اللّهُ عَلَيْنَ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلْمُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى الْعَلْمُ عَلَى اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمِ اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلَى اللّهُ عَلْمُ اللّهُ عَلْمُ ا

قَالَتْ عَالِشَةُ فَقَالَ النَّهِي - صلى الله عليه وسلم- بَعْنَ مَا دَخَلَ بَيْتَهَا وَاشْتَنَ بِهِ وَجَعُهُ « هَرِيقُوا عَلَى مِنْ سَلِمِ قِرَبِ لَمْ ثَعْلَلُ أُوكِيتُهُنَّ ، لَعَلِي أَعْهُ إِلَى النَّاسِ ». قَالَتْ فَأَجْلَسُنَاهُ فِي

^۱)عمدة القارى ۲۴۹/۲۱)-

[&]quot;)حواله بالا)-

فِيْفَ بِغُمْتَ ذَوْجِ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - ثُمَّ طَفِقْنَا نَصُبُّ عَلَيْهِ مِنْ تِلْكَ الْقِرَبِ، حَتَّى جَعَلَ يُعِيرُ إِلَيْنَا أَنْ قَلْ فَعَلْتُنَّ. قَالَتُ وَعَرَجُ إِلَى النَّاسِ فَصَلَّى لَمُنْ وَحَطَبُهُمْ. از، ١٩٥٥ دا بغير ترجمه باب دې، ابن بطال دلته باب ذکر کړې نه دې، بلکه دې حدیث لره په ماقبل

ه چیز کرچه چینه چه چې د او کت چې د تو کړې کادې، بنځه دې ځدیت توه په کاکټې باب کښې ذکر کړو

امام بخارى الله ترجمه ولى راوړى، ؟ ددې وجوهات په مقدمة الكتاب كښې تير شوې دې. بعضې شار حينو دا كالهمال من الباب السابق گرخولو سره وئيلې دى چې په ړومبى باب كښې د لدود ذكر دې، حضور الله ددې حكم كړې نه وو، او صحابه كرامو تأثي خا اختيار كړې وو، چې په هغې باندې حضور الله خفف شو، او په دې باب كښې حضور الله چې د ماقبل د كوم كار حكم كړې دې صحابه كرامو تأثي په هغې باندې عمل او كړو، كوم چې د ماقبل ضد دې، و بضوها تتبين الاهياء دغه شان ددې باب بلا ترجمه د ماقبل سره نسبت په تضاد كې، در حديث باب په ماقبل كښې څو ځل تير شوې دې،

٢٢-باب العُذرة

(۵۳۸۵) حَدَّثَنَا أَبُوالْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِى قَالَ أَخْبَرَنَى عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ الْمَهَا حِرَاتِ الأَوْلِ اللَّآتِي بَايَعُنَ الْمُهَا حِرَاتِ الأَوْلِ اللَّآتِي بَايَعُنَ النَّهِي وَ صَلَى الله عليه وسلم - وَهُى أَخْتُ عُكَانَةُ أَخَائَتُهُ أَنَّهَا أَتَتُ رَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - وَهُى أَخْتُ عُكَانَةَ أَخَائَا أَنْهَا أَتَتُ رَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - «عَلَى عليه وسلم - «عَلَى عليه وسلم - «عَلَى الله عليه وسلم عَلَيْكُمْ مِهَدَا اللَّهُ وَالْعُورُ الْعُرْدَةِ فَقَالَ النَّبِي - صلى الله عليه وسلم - «عَلَى مَا تَدُعُرُنَ أَوْلاَدَكُنَ بِهَذَا الْعِلاقِ عَلَيْكُمْ مِهْ اللَّهُ وَالْمُودِ الْمُؤْدِي ، فَإِنْ فِيهِ سَبُعَةَ أَشْفِيتُهِ مِنْهَا ذَاتُ الْمُؤْدِ الْمُؤْدِي وَ الْمُعْلِي وَلَا اللَّهُ وَاللَّهُ وَالْمُؤْدِي وَالْمُؤْدِي وَ اللَّهُ وَاللَّهُ وَالْمُؤْدِي الرَّهُ وَى اللَّهُ وَالْعُودُ الْمُؤْدِي وَالْعُودُ الْمُؤْدِي وَالْمُودُ الْمُؤْدِي وَالْمُودُ الْمُؤْدِي اللّهُ عَلَيْ اللّهُ وَالْعُودُ الْمُؤْدُ الْمُؤْدُ اللّهُ وَلَا لَا عُودُ الْمُؤْدُ اللّهُ وَلَا اللّهُ وَالْمُؤْدُ اللّهُ وَلَا اللّهُ وَلَا لَهُ وَلَا لَهُ وَلَوْدُ الْمُؤْدُ اللّهُ وَلَا لَمُؤْدُ اللّهُ وَلَا لَاللّهُ وَلَا لَا عَلَى اللّهُ اللّهُ وَلَا اللّهُ وَلَا لَاللّهُ وَالْمُؤْدُ اللّهُ وَلَا لَا عُلْمُ اللّهُ وَالْمُؤْدُ اللّهُ وَلَا لَا عَلَى اللّهُ اللّهُ وَلَا لَا عَلَى اللّهُ اللّهُ وَلَا لَا اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ الللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللّهُ الللّهُ الللّهُ اللللّهُ الللّهُ اللللّهُ الللّهُ الللّهُ اللّهُ الللّهُ اللّهُ اللللّهُ اللللّهُ اللّهُ الللللّهُ الللّهُ الللّهُ الللّهُ اللللّهُ الللّهُ الللللّهُ الللّهُ الللّهُ اللللّهُ الللّهُ الللللّهُ الللللّهُ الللّهُ اللللللّهُ الللللّهُ اللل

څنګه چې مخکښې تير شوې دی چې عذرة د تالو يو بيماری ده، کومه چې د پيو ماشومانو په ته کيږي. په عهدنبوی پلام کښې به موريانو ددې بيماری ختمولو د پاره د ماشومانو په حلق کښې ګوټه اچولو سره زور ورکولو، چې هغې سره توره وينه راوتله، او ماشوم ته به ډير تکليف وو، حضور پلام ددې تکليف والا طريقې نه منع اوفرمائيله، او عودهندی ئې د دوانی په توګه او خودله، ددې طريقه دا ده چې عودهندی په اوبو کښې حل کولو سره په پوزه کښې اچولې شي، نو دا محلول حلق ته رسيدو سره بيمارې ختمه کړې.

بعضي عالمانو وئيلي دی چې عذره په اصل کښې د شعری نه لاندې د پنځو ستورو نومونه دی. چې کله هغه ستوری راوځي، نو ماشومانو ته د حلق بیماری لګی، ددې مناسبت سره

⁾الابواب والتراجم. ٢ □/١٠١، عمدة القارى ٢٥٠/٢١)-

كشفالبارى

دې ته عذره وئيلې شي، دې بيمارئ ته سقوط اللهاة هم وئيلې شي، ﴿ ﴾

لهاة د سرې غوښې هغه ټکړې ته وائي چې حلق طرف ته د خولې په آخري حصه کښې زورنده ر وی، پداردو کښې دې ته رکوا، وئيلې شي.

قوله: قراعلقت علیه مر العذرة: یعنی هغوی د عذره بیماریی د وجه نه د ماشومان تالو اوچت كړې وو، حضور تاليم اوفرمائيل على ماتلاعرن اولادكن بهذا العلاق... دعر و علاق رو عين فتحي سره، معنى ئي ده (دباول، زور وركول، يعنى تاسو ولي د ماشومانو تالو تدزور ورکوئي، چې د هغې د وجه نه ماشومانو ته ډير تکليف وي،

د باب په آخر کښې د يونس تعليق، امام مسلم او ابوداود موصولا نقل کړې دې. (۲)

٢٣-بأب دَوَاءِ الْمَبْطُونِ.

(٥٣٨٤) حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ مِنُ بَشَارِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ مِنْ جَفْفِرِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَنَادَةَ عَنْ أَمِي الْمُتَوْجِّلِ عَنْ أَبِي سَعِيدِ قَالَ جَاءَرَجُلْ إِلَى النَّبِي - صلى الله عليه وسلم- فَقَالَ إِنْ أُخِي اسْتَطْلَقَ بَطَنُهُ قَقَالَ «اسْقِهِ عَسُلاً». فَسَقَاهُ. فَقَالَ إِنِّي سَقَيْتُهُ فَلَمْ يَزِدُهُ إِلاَّ اسْتِطْلاقًا. فَقَالَ «صَدَقَ اللَّهُ وَكَذَبَ بَطْنُ أَخِيكَ». تَابَعَهُ النَّفُرُعَنُ شُعَبَّةً. [ر · ٠ ٥٣٤]

مبطون هغه کس ته وائی کوم چې د خيتې په تکليف کښې مبتلا وي،

قوله: <u>صدق الله وكذب بطر اخيك:</u>كلاب دلته د فساد او خطاء په معنى كښې دې. عربی کښې لفظ کذب په دې معنی کښې استعماليږي، مطلب دا دې چې الله تعالى په قران كريم كنبي رشتيا فرمائيلي دى، چې په شهد كنبي شفا ده، خو ستا د رور په خيټه كنبي فساد دې خکه چې په دې کښې فاسده ماده زياته شوې ده، ترڅو چې هغه ټول بهر راوتلې نەوى،نو نەبەروغىږى،')

قوله: تأبعه النضرعر. شعبة زيعني د محمد بن جعفر متابعت نضر بن شميل كړې دې، دا متابعت اسحق بن راهو يه موصولا نقل کړې دي، ۴٫

⁽⁾عمدة القاري ٢٣٩/٢١، باب السعوط، فتح الباري ١٨٤/١٠، ارشاد الساري ٢٢/١٢)-")عمدة القارى ٢٥١/٢١) ارشاد السارى ٤٣٩/١٣) فتح البارى ٢٠۶/١٠)_ ^۳)عمدة القارى ۲۱ ل۱۳۶/ ۲۳۴) ارشاد السارى ۴۰/۱۲ £) فتح البارى ۲۰۹/۱۰)_ أ)عمدة القارى ٢٥١/٢١) ارشاد السارى ٤٤٠/١٢) فتح اَلبارى ٢٠٨/٠٠)_

٢٢- بأب لاَصَفَرَ، وَهُودَاءٌ يَأْخُذُ الْبَطْنَ

(۵۳۸۷) حَدَّتَنَاعَبُدُالْعَزِيزِبُنُ عَبُدِاللَّهِ حَدَّتَنَا إِبْرَاهِيمُ بُنُ سَفْدِعَنُ صَالِيرِعَنِ ابْنِ شِحَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِى أَبُوسَلَهَ بَنُ عَبُدِالرَّحْمَنِ وَعَبُرُهُ أَنَّ أَبَاهُ رَيْرَةً -رضى الله عنه-قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم-قَالَ «لاَعَدُوى وَلاَصَفَرُ وَلاَ صَافَرُ وَلاَ عَامَةً». فَقَالَ أَعْرَابِي يَارَسُولَ اللَّهِ فَمَا بَالُ إِبِلِى تَكُونُ فِي الرَّمْلِ كَأَنَّهَا الظِّلِمَاءُ فَيَأْتِي الْبَعِيرُ الأَجْرَبُ فَيَدُّحُلُ بَيْنَهَا وَقَلْمَ بُهُونَ عَنْ أَبِي سَلَمَةً وَسِنَانِ بُنِ أَيْقِ فَيُعْرِيمُ الْأَوْلَ ». رَوَاهُ الزَّهْرِي عَنْ أَبِي سَلَمَةً وَسِنَانِ بُنِ أَيْقِ

د صفر متعلق مختلف اقوال په تفصيل سره په ماقبل کښي تير شوي دي،

امام بخاري گنته فرمائي چې دا يو بيماري ده چې خيتې ته الکي، اول وئيلې شوې دي چې په زمانه جاهليت کښې د د خلقو خيال وو چې د خيتې په مينځ کښې مار يا چينجې وي چې د لوړې په وخت کښې د انسان په خيټه چک لګوي، هغې ته صفر وائي، امام بخاري هم دا قول اختيار کړې دي.

وهذا آخر ما أردنا ايرادة من شرم أحاديث كتاب النفقات والأطعبة والعقيقة والذبائح والمصيد والأضامي والأشهية والبوض والطب من صحيح البخارى رحبه الله تعالى للشيخ المحدث الجليل سليم الله خان حفظه الله ورعاة ومتعنا الله بطول حياته وقد وقد وقع الفراغ من تسويدة، واعادة النظرفيه، ثم تصحيح ملازم الطبع بيوم الجبعة ^م من شوال ٢٢٣ ادسبر ٢٠٠٢ م والحبد لله الذي بنعبته تتم الصالحات وصلى الله على النبي الأمي وآله وصحبه وتابعيهم وسلم عليه وعليهم ما دامت الأرض والسبؤت، رتبه وراجع نصوصه وعلى عليه ابن الحسن العباس عضو قسم التعقيق والتسنيف والأستاذ بالجامعة الفاروقية، وققه الله تعالى لاتبام باق الكتب كما يحبه ويرضاة وهو على كل شع قدير، ولاحول ولاقوة الابالله العلى العظيم، ويليه ان شاء الله شرح بها والاستادات الجنب من كتاب الطب

مصادر و مراجع

كتاب النفقات، كتاب الاطعمة، كتاب العقيقة، كتاب الذبائح والصيد، كتاب الإضاع، كتاب الإشرية، كتاب البرض، كتاب الطب،

- القران الكريم
- الابواب والتراجم للهخارى حضرت شيخ الحديث مولانا محمداز كريا كاندهلوى صاحب المتولى ١١٢٠٠٠ إيج
   ايم سعيد كپنى
  - امان الاخبار شهرمعان الاثار، حضرت مولانا يوسف كاندهلوى ادار لا تاليفات اشرفيه لاهور.
    - 💠 اسباء الدار قطني، حافظ ابوالحسن على بن عبر دار قطني مترقي ١٣٨٥ وهـ
  - 💠 آپ کے مسائل اور ان کاحل، حضرت مولانا یوسف لدهیانوی مترفی ۱۳۲۰ و ها، مکتبه بینات کراچی
  - الانساف في معرفة الراجع من الخلاف، علاؤ الدين على بن سليان مرداوى، داراحياء التراث العربي
    - احكام القران علامه ابريكم احبدبن على جصاص دار الكتب العربية، بيروت
      - احكام القران حضرت مولانا ظفي احد عثمان ادارة القران كراچى
    - منه امداد الفتاوى: حضرت مولانا اشرف على تهانوى متونى ١٣٦١ ، همكتيه دار العلوم كراجي،
    - * احكام الذبائح: حضرت مولانا محمد تقى عثماني صلحب مد ظله، مكتبه دار العلوم كراي،
      - * اغاثة اللهفان: ابوعبدالله محمدين إيبكر: ابن قيم الجوزية البتولي 201 هجري.
      - معدن الاكبال: الاميرالحافظ ابن ماكولا البتيق هدام هجرى محمد امين ديح، بيروت لينان
  - الاتناع فحل الفاظان شجاع، الشيخ محمد الخطيب الشربيني، المتوق ١٢١٤ وهـ، المطبعة الخيرية، مصر.
    - مداد البارى، حضرت مولانا عبد الجبار اعظمى، مكتبه حرم، مراد آياد
- الاحسان بترتيب صحيح ابن حبان، امام ابرحاتم محبد بن حبان بسق، رحبه الله، البترق ، هـ ۲۵۳، موسدة الرسالة ، بردت
- احياء علوم الدين من اتحاف السادة البتقين، امام محبد بن محبد الغزالى، البتيل ٥٠٥٠ دار احياء
   التراث العرب.
- الادب البقرد ماع شهر فضل الله العبدا، امير البؤمتين في الحديث محمد بن اسبعيل البخارى البتيل
   ١٥٥٠ مُكتبه الإيبان البدينة البنورة
- ۱ (شاد السارى شراح صعيح البخارى، ابوالعباس شهاب الذين احبد بن محبد القسطلان البتولى ۹۲۳ دد
   البطبعة الكبرى الاميزية مصر، طباع سادس، ۱۳۰۳ ده.

- الاستعیاب فی اسمام الاصحاب بهامش الاصابة ابو عبر یوسف بن عبدالله بن محمد بن عبد البر البشة ۱۳۳۰ دارالفکر بیرون
- اسد الغابة عز الدائن ابو الحسن على بن محمد الجزرى البعروف بابن الاثير البترق ٢٠٢٠، دار الكتب العلمية بيروت
- الاصابة في تبيز الصحابة شهاب الدين ابو القضل احبد بن على العسقلاني البعروف بابن حجر، البتوقي ۸۵۲ هـ د دار الفكر ، بنروت
  - * انوارالبارى مولانا سيداحمد رضا بجنورى، مدينه يريس بجنور
- 💸 اوجزالبسالك الى مؤطا مالك، شيخ الحديث حضرت مولانا محبدز كريا كاندهلوى البتوقي ۱۳۰۳ و هـ، ادارة تالىقات اشرفيه ملتان
  - * البحر الرائق: علامه زين العابدين بن ابراهيم بن نجيم المترقي ١٩٧٠ مكتبه رشيديه كوئته
- بدائح الصنائح في ترتيب الشرائح، ملك العلماء علاء الدين ابويكرين مسعود الكاسان المتوفى، ١٨٥ه.
   انج المسعد كمنة ، كراج ،
- بذل المجهود في حل لا داود: علامه خليل احبد سهانيوري المتنفي ۱۳۳۷ لا مطبعة تدوة العلم الكهنو، ١٩٤٣. مر
  - پهشتی زیور، حضرت مولانا اشرف علی تهانوی، ۱۳۲۱ مکتهه رحمانیه، لاهور
  - 💠 بداية البجتهد: علامه قاض ابوالوليد محبد بن احبد بن رشد قرطي متولى ١٥٩٥هـ، مصرطيع خاص
    - البناية شهر الهداية، بدر الدين عينى محبود ابن احبد البتين ١٨٥٥، مكتبه رشيديه كوئته
- 💠 البدر السارى لل فيض البارى مولانا بدر عالم مورة عن، مترقى ١٣٢٥ هيرى بك ديو، دهلى مطبوعة ١١٠١٠هـ
  - م تحفة الاحوذي، الشيخ عبد الرحين البيار كفورى البترق ١٣٥٢ وه، نشر السنة ملتان
- تنزیه الشایعة البرفرعة عن الاحادیث الشنیعة البوضوعة، ابو الحسن علی بن محبد بن عهاق کتال،
   دارالکتبهیروت
  - 💠 تجريد الصحابة، حافظ شبس الدين ابوعبدالله محبدين احبدعثبان الدهبي متولى ٢٨٨ هـ،
    - الديب التهذيب، حافظ شبس الدين مترقي ٢٨٨ ، بيروت لبنان
  - التعليق البغنى على سان دار قطنى، شبس الحق عظيم آبادى، دارالنشى الكتب الاسلامية لافور
    - تحقة الودود في احكام المولود، علامة ابن القيم، الجوزية متولى ١٥١ هـ،
  - التعليق البيجدعلى مؤطأ الامام محيد، مولانا عبد العي لكهنوى متولى ١٣٠٠ هـ، دور محيد كرايي
    - المرية الرشيد: مولاداعاشق العي موربه متونى ١٣٦٠ ما دارة اسلاميات لاهور 💸 تذكرة الرهاسلاميات لاهور

- 💠 تاريخ طېرى: ايوچعقى محمدين جويرالطېزى متوقى ٢٥٠٠ هـ، موسسة الرسالة يېروت
  - تعلييقات ابن ماجه للشيخ محمد فوادعبد الباق دار الكتاب اللبنانى، بيروت
- التاج والاكليل على حاشية المواهب الجليل لامام المواق المالكي، دار الفكرة بيروت
- * تنير الابسار للشيخ الدين محدون عبدالله بن احبد الغزى الحنفى، المتولى ١٠٠٠ هـ، مكتبه رشيديد كوئيه
- ⇒ تاج العروس من جواهر القاموس: ابو الفيض سيد محمد بن محمد المعروف بالمرتضى الزبيدى، المترز.
   ١٠٥٠ مكتبة الحياة ، بيروت
- تاريخ الخبيس في احوال انفس نفيس، الشيخ حسين بن محمد بن الحسن الديار بكرى إليايي،
   المتوفى ۱۹۹۱، موسسة شعبان بيروت
- التاريخ الصفين اميرالبؤمنين في الحديث محمد بن استعيل البخارى، المتوفى ٢٥٦٠هـ، المكتبة الاثرية، شيخويورة.
- تاریخ عشان بن سعید الدارمی المتوفی ۲۸۰ هـ، عن إن زكریا یحیی بن معین، ۱۳۳۳ هـ، دار المامون للتراث، ۱۳۰۰
  - 💠 التاريخ الكبير، اميرالمومنين في الحديث محمد بن اسبعيل المبخاري، المتوفى ٢٥٠٠، دار الكتب العلمية بيلات
- تحقة الاشراف بمعوقة الاطراف، ابوالحجاج جمال الدائن يوسف بن عبد الرحين المؤى، المتوفى ٢٥٠٠هـ،
   المكتب الاسلامي يبردت طبح دوم ١١٠٠٠، مطابق ١٩٤٣، هـ،
- تدريب الرادى بشهم تقريب النوادى، حافظ جلال الدين عبدالرحين سيوطى، المتولى ١٩١١، المكتبة العلمية مديرة
- تذكرة الحفاظ، حافظ ابوعيدالله شبس الدين محمد ابن احمد بن عثمان ذهبي، المتوقى ٢٥٠٨، دائرة
   المعارف العثمانية الهند
- الترفيب والترفيب امام عبد العظيم بن عبدالقوى المنذرى، المتولى ٢٥٦ هـ، واراحيام التراث العيل بيروت، الطبعة الشالثة: ٢٥١٥ - ١٢٥٥،
  - تعليقات على تهذيب الكمال، دكتور بشار عواد معروف، موسسة الرسالة طبع اول، ١٣١٣،
- تعليقات على لامع الدرارى شيخ الحديث مولانا محمد زكريا صاحب، المتولى ١٩٨٠ و بمطابق ١٩٨٢،
   مكتبة امدادية المكرمة
  - 💸 تعليقات نور الدين عترعلى علوم الحديث لابن الصلاح تصوير ١٣٠٧ ، ١٩٨١ ، دار الفكي بدمشتي
- تعليق التعليق، حافظ احمد بن على المعروف بأبن حجر، رح، المتوفى ، ١٨٥٢ المكتب الاسلامي وادر عماد.

- ٠٠٠ تفسير طبرى (جامع البيان) امام محمد بن جرير الطبرى رحمه الله، المتولى ١٠٠٠ هـ دار المعرقة، بيروت
- تفسير القرآن العظيم، حافظ ابو القداء عباد الدين اسبعيل بن عبر بن كثير دمشق، البتوقي 2200 هـ،
   داد الفكر بيروت
- التفسير الكبير، الامام ابوعيد الله فش الدين محبد بن عبر الحسين الرازى، البتوقى ٢٠٦هـ، مكتب
   الاعلام الاسلام الدان.
  - مع تقريب التهنيب، حافظ ابن حجر العسقلال المتول ١٤٥٠هـ، دار الرشيد حلب، ١٣٠٧هـ،
  - تكىلة فتح البلهم حضرت مولانا محمد ثقى عثمان صاحب، من ظلهم مكتبه دار العلوم كراجي.
- التلخيص الحبير في تخريج احاديث الرافعي الكبير، حافظ ابن حجر العسقلان، المتوفى، ١٨٥٠ هـ، دارنث،
   الكتب الاسلامية لاهور.
- تلغيص المستدرك (المطبوع بذيل المستدرك) حافظ شمس الدين محمد بن احمد بن عثمان ذهبى،
   المتوفى، ١٥٥٥، دارالفكر بيروت،
- ادارة بعديب الاسماء واللغات، امام معى الدين ابوزكريا يعيى بن شرف النووى المتوقى ، ١٧٦ هـ، ادارة الطباعة المناوية.
- تهنيب التهنيب، حافظ ابن حجر العسقلان البترقي ١٨٥٠هـ، دائرة البعارف النظامية، حيدر آباد الداكن ١٣٢٥هـ.
- تهذیب الکمال، حافظ جمال الدین ابو الحجاج یوسف بن عبدالرحمن المزی، المترفی ۱۳۲۰ هـ، مؤسسة الرسالة طبع اول ۱۳۱۳،
  - * تيسيرمصطلح الحديث، دكتور محمود الطحان حفظه الله، قديم كتب خانه كراي
- الثقات لابن حبان، حافظ ابوحاتم محمد بن حبان بستى، البترق ٢٥٥٠ هـ، دائرة البعارف العثبانية
   حيدرآباد ١٤٩٣ هـ.
- جامع الترمذى (سنن الترمذى) امام ابرعيس محمد بن عيس بن سورة الترمذى، البتولى ١٢٤٩ هـ، ايج
   ايم سعيد كمينى، داراحياء التراث العرب.
- الجامع لاحكام القران (تفسير القرطور) امام ابو عبدالله محمد بن احمد الانساري المتولى ١٠٢٤٠
   دادالفكر، بدوت
- چاماع البسائيد، امام ابو البؤيد محبد بن محبود الغوارتراس، البتوق ٢١٥٠ هـ، البكتبة الاسلامية،
   سبندرى لاكل پور.

- 💠 جامع الدروس العربية، الشيخ البصطفى الغلائق، انتشارات ناصر عسره ايران
- الجرح والتعديل، عبد الرحين بن إلى حاتم الرازى، دائرة البعارف عثمانيه، حيد رآباد دكن
- الجباع بين رجال الصحيحين، ابوالفضل محمد بن طاهر البقد من البعود ف بأبن القيسمان، المتول 200,
   هـ، داد الكتب العلمية بعردت
  - الجوهرة النيرة ، الشيخ العلام ابويكرين على بن محمد الحداد اليمنى البتيني . ١٨٥٠ مكتبه حقائيه ملتان
    - جبهرة اللغة، ابوبكر محمد بن الحسن بن دريد، المتبل ١٣٢١ هـ دارصا در بيردت
- الجوهرالنقى في الرد على الامام البيه في علامه علاؤ الدين بن على بن عثمان المار ديني نشر السنة ملتان.
  - الاشول، مبارك بن احمد ابن الاثير الجزرى متوقى ٢٠٢٠هـ، دار الفكر بيروت
    - چواهرالفتاوی، عبدالسلام چاټکامی، اسلامی کتب ځانه کراچی.
  - حاشية لقط الدرى، عبدالله عبدالله بن حسين خاطر السبين مكتبه مصطفى البان مصر.
    - الكهيرللدردير، دارالفكم بيروت الكهيرللدردير، دارالفكم بيروت
    - السادي على الشرح الصغير للدردير، احمد بن محمد الصاوى المالك،
    - معاة الحيوان، العلامة كمال الدين الدميري، المتوق ١٠٨٠٠ ادارة اسلاميات الاهور.
    - 💠 حاشية البخارى احمدعلى سهارنيورى ومترفى ١٢٩٤ وه، قديم كتب خانه كراچى،
  - ♦ حاشية الطحطاوي، على الدر البختار للعلامة السيد احبد الطحطاوي، متهلى ١٣٣١ هـ دار البعرفة يبروت.
- حلية العلماء في معرفة مذاهب الفقهاء الشيخ سيف الدين ابوبكر محمد بن احمد القفال، المتوفى ١٠٥٠هـ عن مؤسسة الرسالة بيروت.
- حاشية السندى على البخارى امام ابوالحسن نور الدائن محمد بن عبد الهادي السندى، البتيل ١١١٣٠٠٠
   قديم كتب خانه كراچى.
  - حجة الله البالغة، حضرت مولانا شاه ولى الله الدهلوى، المتولى ١١٤٦، هـ، ادارة الطباعة المنزرية مصر ١٣٥٢، هـ.
    - المناه الاولياء حافظ ابونعيم احمد بن عبد الله بن احمد اصبهان المتولى ١٣٠٠ هـ، دار الفكر بيروت
    - 💠 خصائل دیوی شرح شبائل ترمدی، حضرت مولاناز کریا مکتبه الشیخ بها در آباد کراچی
- خلاصة الخزرجي رخلاصة تذهيب تهذيب الكبال علامه صفى الدنين الخزرجي، مكتب البطبوعات الاسلامية بحلب.
  - مع دائرة البعارف قاموس عامرلكل فن ومطلب، بطرس البعلم البستاني دار البعرفة، ييروت
  - الدرالبختار،علامه علاء الدين محمد بن على بن محمد الحكف، البتق ١٠٨٨، مكتبه رشيديه كوئته.

- الدر المنثور بالماثور، حافظ جلال الداين عبد الرحين السيوطي، المترقي ١٩١١، موسسة الرسالة
- الذخيرة، شهاب الدين احمد بن ادريس الصنهاجي، وزارة الاوقاف، والشؤن الاسلامية كويت
- دالمختار، علامه محمد امين بن عبربن عبدالعزيز عابدين شامى رحمه الله، المتولى ١٢٥٢ هـ، مكتبه
   رشيديه كوئته.
- و و البعان في تفسير القرآن العظيم والسباع البشال ابو الفضل شهاب الدين سيد محمد آلوسي بغدادى
   البترف ١٤٠٠ وه، مكتبه امداديه ملتان.
  - الرسالةللامام محمدين ادريس الشافعي المتوقى ١٠٠٠ مكتبه دارالتراث
  - * دوائع البيان في تفسير آيات الاحكام للشيخ محمد على الصابين، مكتبه الغزال، دمشتى
- ذاد البعاد في هدى خير العباد ابوعبدالله محمد بن إلى بكر ابن قيم الجوزية تحقيق شعيب الارتؤوط
   عبدالقادر الارتؤوط، مؤسسة الرسالة بيروت.
- السماج المنيرشم الجامع الصغير في احاديث البشير النذير على بن احمد ابن محمد ابن ابراهيم العزيزى
   المتوفى ١٠٤٠ هـ ، مكتبة الايمان المدينة المتورة
- سنن ابن ماجه امام ابوعبدالله محمد بن يؤيد بن ماجه، المتولى ۲۷۳هـ، قديمي كتب خانه كراچى، /
   دادالكتاب البصرى قاهرة
- ن سأن إلى داود امام ابوداود سليان الاشعث السجستان البترق مداه، ايج ايم سعيد كبينى كراي، دار احياء السنة النبوية
  - سنن الدار قطق، حافظ ابوالحسن على بن عبر الدار قطى، المترقى ٢٨٥هـ، دارنش الكتب الاسلامية لاهور.
  - المناوي المادي امام الومحدوم دالله بن عبد الرحين الدادي المتولى ووعد تدييم كتب عاله كرايي.
  - السنن الكبرى للبيهالى، امامرحافظ ابويكم احدين الحسن بن على البيهالى، المترق ١٥٥٨ نشر السنة ملتان.
  - * السنن الصغرى للنساق، امام ابوعه الرحين احمد بن شعيب النساق، المتق ٢٠٠٥ قديمي كتب اندكراي.
    - * السنن الكبرى للنساى: امام ابوعبد الرحين احمدين شعيب النساق، المترق ٢٠٠٠ ، نشر السنة ملتان
- سير اعلام النهلاء، حافظ ابوعيدالله شبس الدين محيد بن احيد بن عثبان الذهبي، البترقي ٢٥٨ هـ،
   مؤسسة الرسالة
- السيرة الحلبية ، وانسان العيون في سيرة الامين البامون) علامه على بن برهان الدين الحلبي ، البترق ٣٠٠٠
   ها البكتهة الاسلامية بيروت
- شذرات الذهب في اخيار من ذهب، علامه عبدالحي بن احبد بن محبد بن العباد العكرى الحنيل مترفى
   ۱۹۵۹هـ، دار الأفاق بيروت

- * شرح نخبة الفكرابن مجرعسقلاني قديمي كتب عاند كراجي.
- شمان بطال امام ابر الحسن على بن خلف بن عبد البلك، البعروف بابن بطال البتيق ٢٠٠٩هـ، مكتبة الرساف، الطبعة الاولى، ٢٠٠٠م. ١٠٠٠٠م.
- شرح الابي على مسلم اكبال اكبال البعلم، ابوعيدالله محيدين خلفة الابي البالك، المتوقى ٨٢٤، دار الكتب
   العلبية بيروت
- و شهر الكرماني الكواكب الدراري، علامه شبس الدين محمد بن يوسف الكرماني المتوقى، ٢٨٦ هـ، داراحداء التراث العدد..
- 💠 شهرمشکل الآثار، امامرا بوجعفی احبد بن محبد بن سلامة الطحاوی، البتوقی ۱۳۲۱ هـ، مؤسسة الرسالة ۱۳۱۵ م۱۳۱۰م
- 💠 شرحمعانى الآثار، امام ابوجعفى احبدبن محيدبن سلامة الطحاوى البترفي ١٣٠٠هـ، ميرمحبد آرام ياغ كرايي.
- م شرح النودى على صحيح مسلم امام ابوز كريايجي بن شرف النودى، المتولى ١٧٢ ع قديمي كتب خانه كراي.
  - * شعب الايمان امام حافظ احدى الحسين بن على البيهق، المتي مده دار الكتب العلبية بيروت ١٢١٠.
- الشمائل المحمدية للترمذى ، امام أبوعيلى محمد بن عيس بن سورة الترمذى رحمه الله تعالى ، المترفى
   ۱۵-۲۵ فاروق كتب خاند ، ملتان
  - 💠 الصحيح للبخاري امام ايوعيد الله محمد بن اسبعيل البخاري المتني raa قديم كتب خانه كراي.
  - مع الصحيح لمسلم امام لمسلم بن الحجاج القشيرى النيسابورى، المتون ا٢٦ه قديمي كتب عاند كرايي.
    - 💠 طبنبوي علامه ابن قيم اردو ترجمه، حكيم عزيز الرحمن اعظمي، دار الاشاعت، كراچي.
      - الطب النبوى والعلم الحديث، محمد ناظم مؤسسة الرسالة بيروت
      - طبقات الشافعية الكبرى علامه تاج الدين ابونص عبد الوهاب بن تقل الدين سبكى ،
        - الطبقات الكبرى امام ابوعهدالله محمد بن سعد، المترق ٢٣٠هـ، دارصادر بيروت
- قلم الامال، علامه عبدالحى لكهنوي البتوق ١٢٠٠ هـ مكتب البطبوعات الاسلامية بحلب الطبعة الثالثة، ١٣١١ هـ،
  - العلل، على بن عبدالله البديق، البكتب الاسلام
  - العناية علامه اكمل الدين مصدين محبود البابق متيق ٢٨١ه، مكتبه رشيديه كوثته
  - العقد القريد، احمد بن محمد بن عبد ديد الادداس، المترقى ٢٣٨ه، دار المال، مكة مكرمة
    - المار معالجه كى شرى حيثيت، مفتى انعام الحق قاسبى، زمزم بيلشرى كرابي

- 💸 عون البعبودشرم سنن إلى داود، شبس الحق عظيم ابادى، دار الفكر بيروت،
- علوم الحديث، مقدمة ابن الصلام، حافظ تلى الدين عثبان بن عبدالرحين البعورف بابن صلام
   الشهرزورى، البتول ۲۳۳، دار الكتب العلبية بيروت
  - عبدة القارى، امامهدر الدين ابومحمد محبودين احبد العيق، البتيق ٥٨٥هـ ادارة الطهاعة البنيرية.
  - * فقد اللغة علامة عبد البلك بن محمد بن اسباعيل ابومنسور الثعال، مطبع مصطفى البالى الحليم مصر.
    - 💸 الفردوس، ابوشجاع شيرويه ابن شهردار الديلسي مترق، ٥٠٩ كا، دار الكتب العلمية، بيروت
      - 💠 فتاوى رحيميه، حضرات مولانا مفتى عبد الرحيم، دار االاشاعت كرايي
      - 💠 فتارى محبوديه، حضرت مولانا مفتى محبود الحسر، صاحب مظهري كتب خانه، كراحي
        - * فضل الله الصدق توضيح الادب المفرد فضل الله جيلان، صدف يهلث ز. كراجي
          - * الفقه الاسلامي وادلته علامه وهبه زحيلي، مكتبه حقانيه يشاور.
            - * فتاوى عالمكيريه، جماعة من العلماء نوراني، كتب خانديشاور،
    - الفائق،علامه جارالله ابوالقاسم محبود بن عبرالزمخشى، البترق، ١٥٣٨هـ دار البعرفة بيروت
      - فتح البارى حافظ احمد بن على المعروف بابن حجر العسقلان، المترق ۱۵۲هـ، دار الفكرييروت
  - فتح القديرامام كمال الدين محمد بن عبد الواحد المعروف بابن الهمام ، المتوفى ١٨٨١ مكتبه رشيديه كوئته.
    - 💠 فيض البارى امام العصى علامه انور شالا الكشبيرى البترقي، ١٣٥٢ و ه، ريان بك دير دهل.
      - ٠٠٠ القاموس الوحيد، مولانا وحيد الزمان قاسبي ادار واسلاميات لاهور
      - * القاموس الجديد. مولانا وحيد الزمان قاسمي ادارة اسلاميات لاهور
    - * مختصرالقدورى، ابوالحسن بن احمد بن محمد بن جعفر البغدادى، المتوفى، ايج ايم سعيد كمپنى كرايخ،
      - * القانون في الطب للشيخ الرئيس إلى على حسين بن عبد الله المعروف بابن سينا المتوفى ١٣٨٠ هـ
- الحامل في التاريخ علامه ابوالحسن عز الدين على بن محمد ابن الأثير الجرزى، المتوفى ١٢٠٠ هـ،
   دارالكتاب العدل بيروت
  - المفتى، عنهت مولادامفتى كفايت الله دار الاشاعت، كرايى
  - الام، الامام محمد بن ادريس الشافي، ١٠٠٠ هـ، دار المعرفه بيردت
  - کتاب البوضوعات رض الدین حسن بن محمد بن حید را الاهوری البتی ۱۵۰۰هـ، البطبعة الاعلامیة مصر.
    - الثار، امام اعظم البوحنيفه، ادارة القران كراي
    - ٠٠٠ كتاب الحيوان، ابوعثمان عبروبن بحر، الجلط المتن ١٥٥٥، المجمع العلى العبي الاسلام، يبروت لبنان

اللال البصنوعة في الاحاديث البوضوعة علامه جلال الدين سيوطى البتوفي ١٩١١.هـ.

كشفالباري

- الكاشف شبس الدين ابوعبدالله محمد بن احمد بن عثمان الذهبي، المتوفى ٢٥٠٨ه، شركة دار القبلة،
   موسسة علوم القران طبح اول، ١٩٩١، ١٥٠٠ه.
- الكاشف عن حقائق السنن شراح الطيعى، امام شراف الداين حسين بن محمد بن عبدالله الطيعى، المتبل
   محمد هـ، ادارة القرآن كراجى
  - ٠٠ الكامل في ضعفاء الرجال امامر حافظ ابواحيد عبد الله بن عدى الجرجان البتيق ٢٦٥، ما دار الفكر بيروت
- کتاب الضعفاء والهتروکين للنسال البطيوع مع التاريخ الصغير والضعفاء الصغير للبخارى، امام ابو
  عبدالرحين احمد بن شعيب النسال الهترق-۰۳، الهكتبة الاثرية سادگله هل، شيخوپورة
- کشف الهاری کتاب الایهان و کتاب المغازی، شیخ الحدیث حضرت مولانا سلیم الله خان صاحب مکتبه فاروقیه کراچی،
  - نه الكوكبالدرى،حضرت مولانارشيداحددكن كوهي قدس الله معينة المتعلى ١٣٣٠ م ادارة القران كراتشي.
    - 💠 لامع الدرارى حضرت مولانا رشيد احددكن كوهى، البتيلي ١٣٣٠ وهـ، مكتبه امداديه مكه مكرمه
- بسان العرب علامه ابوالفضل جمال الدين محمد بن مكهم ابن منظور الافريقي البصرى المتوفى ١٨١٠ هـ نشرا دب الجوز وقام ايران ١٠٥٠ هـ
  - المؤطا، امامرمالك بن انس، المتوقى ١١٠٠ داراحياء التراث العول
  - المؤطا، امام محمدين الحسن الشيبان البتيق ١٨٣٠ ق، نور محمد اصح البطابع آدام باغ كرائي
- الميسوط شبس الاومة ابويكم محمد بن إن سهل السراخس، البترق ١٣٨٣هـ، دار البعرفة بيروت ١٩٤٨٠٠١٢٩٨م.
  - مدى بحار الادار ، علامه محير طاهريك بالبتي ١٩٨٠ ، ها دائرة البعار ف العثبانية حين راباد ١٣٩٥ .
    - مجمع الزوائد، امام تور الدين على بن إن بكر الهيشمى، المتولى ١٨٠٠هـ، دار الفكر بيروت
- المجموع شرح المهذب المامحى الدائن ابول كريايجى بن شراف النودى المتولى ١٨٨٠ هـ شركة من علماء الالهود
  - مظاهرحتى جديد، دواب محمد قطب الدين دهلوى، داد الاشاعت كرايي
  - موارد الظمان تور الدين على بن إلى بكر الهيشمي، دار الكتب العلمية بيروت
  - مقدمة ابن خلدون ابوزيدول الدين محبد بن خلدون، البترل ١٠٠٨هـ، مطبوعة مصر
    - مقدمة لامع الدرارى حضرت مولاناز كريا، ١٣٠٢ وه، مكتبه امداديه مكدمكرمه
  - معجم البلدان، علامه ابوعبدالله ياقوت حبوى، متولى، ١٢٢ هـ، دا راحياء التراث بيروت
  - مجبوعة الفتاوى حضرت مولانا عبدالح لكهنوى البتول ۱۲۰۲ ده، ايج ايم سعيد كبينى.

- البدونة الكبرى لامام مالك بن انس دار صادر يبدوت
- المخصى اللغة ابوالحسن على بن اسباعيل ابن سيدة اللغوى، المتولى ١٣٥٨هـ، دار الافاق الجديدة بينوت
  - 💠 معارف القران حضرت مولانا مفتى محيد شفيع مباحب، ١٩٤٢ ، هـ، ادارة البعارف كراجي
    - الله معارف القران حضرت مولانا ادريس كاندهدى، رحيد الله
    - النقار اللغة ابوالحسن احمد بن فارس بن زكريا ، دار الفكر ، بيروت المحمد مقايس اللغة ، ابوالحسن احمد بن فارس بن زكريا ، دار الفكر ، بيروت
  - المعرفة والتاريخ الشيخ ابويوسف يعقوب بن سفيان الفسوى، المترق ١٢٧٠ه، موسسة الرسالة، بيروت.
    - الابدمنه: قاض ثناء الله يانيتي، مكتبه شركت علمية، بدرون بوهر كيت، ملتان
- المحلى، علامه ابومحمد على بن احمد بن سعيد بن حزم، المتولى ١٣٥٧ هـ، المكتب التجارى، دار الكتب العلمية بنروت
  - المعتار الصحاح امام محمدين إن يكرين عبدالقادر الرازى، البتيق ٢٢١ مد، دار البعارف مصر
  - ٠٠٠ مرقاة البقاتيح، علامه دورالدين على بن سلطان القارى، البتيق١٠١٠ه، هـ، مكتبه امداديه ملتان.
- البستدرك على الصحيحين، حافظ ابوعهدالله محمد بن عهدالله الحاكم، النيسابورى، البتيل ٢٠٥٠ هـ،
   دارالفكر، بروت
- مسند إلى داود الطيالسي، حافظ سليان بن داود بن الجارود البعروف بإلى داود الطيالسي، المتولى ١٠٢٠٠
   هـ دار البعرفة بيروت
  - ♦ مسنداحيدامأم احيدين حنيل البتيق ١٣٠١ هـ،
  - ٠٠٠ مسند الحبيدى امام ابوبكم عهد الله بن زيو الحبيدى البتين ١٢١٠هـ البكتبه السلفية مدينه منورة.
- البصنف لابن إن شيبة، حافظ عبدالله بن محبل بن أن شيبة البعروف بأن بكر بن إن شيبة البترق ١٣٥٠
   ها الدار السلقية ببيع، الهند طبع دوم ١٤٩١ ، طبع ١٤٤١م
  - البصنف العيد عبداالرزاق بن همام صنعان المتول ۱۳۱۱ هـ، مجلس على كراچى.
  - المعالم السنن امام ابوسلمان حدد بين محدد الخطلي، المتلى ١٨٠٠ه عن مطبعة السنة المحدية ١٣٦٤ من ١٩٧٨م
    - معجم الطبران الكهيرام أمرسلهان بن احمد ايوب الطبران المتوقى ١٣٦٠ هـ، داراحياء التراث العرب.
- البعجم الوسيط، دكتور ابراهيم انيس دكتور عبدالحليم منتص، عطية الصوالحى، محمد خلف الله احمد
   مجمع اللغة العربية دمشق.
  - * معرفة علوم الحديث امام ابوعيدا الله محمد بن عبد الله حاكم نيسابوري، المتوفي ١٠٠٥ وهـ دار الفكرييروت
  - المغنى، امام موقى الدين ابومحد عبد الله بن احمد بن قدامه، المترق ١٢٠٠ه، دارالفكر بيروت.

- مقدمة ابن الصلاح (علوم الحديث)، حافظ تق الدين أبو عبرو عثبانيه بن عبد الرحبن المعروف بابن الصلاح البتية ٥٣٣٠هـ، دار الكتب العلبية بيروت
- البقهم لما اشكل من تلفيص كتاب مسلم، الامام الحافظ ابوالعباس احمد بن عبر ابراهيم، القرطبي،
   البتيل، ٢٥٦٠هـ، دار ابن كثير دمشق، بيردت
  - 💠 البوضاعات لامامرابي الغرج عبدالرحين ابن الجوزي المتوبي ٥٩٧٠ه، هـ، قران محل اردو بيازار كماجي.
- 💠 ميزان الاعتدال في نقد الرجال، حافظ شبس الدين محيد بن احيد بن عثبان الذهبي، ١٧٣٨ هـ. داراحياء الكتبالعربية مص، ١٣٨٢، هـ.
- المائية حافظ ابو محمد جمال الداين عبدالله بن يوسف زيلتى، المتولى ١٤٦٢ هـ، مجلس علمي دايهيل، ١٣٧٤ هـ.
  - نظام الفتادى، حضرت مولانا مفتى نظام الدين صاحب ان لايا، مكتبه حسامية، ديوبند
- النهاية في غريب الحديث والاثر، علامه مجد الدين ابو السعادت المبارك بن محمد ابن الاثير المترق
   ١٠٠٠- درخياء التراث العرب.
  - ن مدى السارى، مقدمة فتح البارى، حافظ ابن حجر العسقلاني، البترقي ٨٥٠ه، ه، دار الفكريروت
    - * الهداية: عنى بن ابن الى بكر مرغينان، ايج ايم سعيد، كييني...

[تبت]